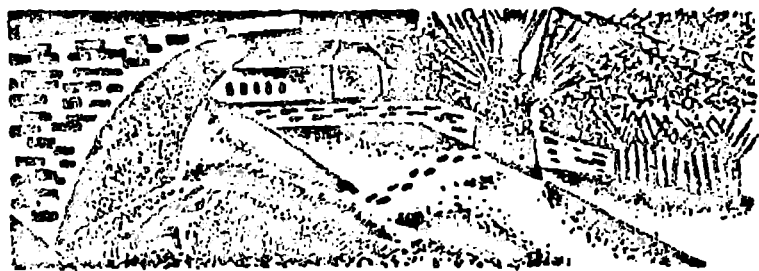

წიგნი ასახავს საბჭოთა მართლმსაჯულების ორგანიზაციის ბრძოლას დანაშაულობათა წინააღმდეგ პირთა და პირადი ქონების თავისუფლებისა და პირადი ქონების დასაცავად; ამასთანავე მკითხველს მოუთხრობს იმ საზღვარსწრის შედეგებზე, რაც შეიძლება მოჰყვებოდა ორგანიზაციის მუშაობაში დაშვებულ შეცდომებს.

თ ა ვ ი

შეუსვენებლივ თოვს...

ქათქათა ზეწარში გახვეულ ქალაქს შუალამის სიწუნარე დაუფლებია.

ასეთი ზამთარი დიდი ხანია არ სწევია ქუთაისს.

დეკემბრის ცივი, წვიმიანი ამინდების შემდეგ ახალი წელი თბილი მზის სხივებით შემოვიდა ქალაქში და თოვლის მომლოდინე პატარებს, საახალწლო გუნება გაუფუქა.

მაელი ათი დღე ისეთი ამინდები დაიჭირა, ხეებს კვირტები დაებურცათ, და სწორედ მაშინ, როდესაც ყველას დაავიწყდა ზამთარი, დილით გადავიძებულმა ქუთათურებმა თეთრად გადაპენტილი იხილეს საყვარელი ქალაქი.

თითქოს დაკარგულს ინაზღატრებდნენ, სავი დღე გადაუღებლად თოვდა.

ქალაქში ტრანსპორტის მოძრაობა შედგებოდა; ხეაწერიღმა თოვლმა გაუვალი გახადა ქუჩები. მხოლოდ აქა-იქ, იხივ ქალაქის ცენტრალურ ნაწილში, თუ ჩაივლიდა თითო-ორთოლა მანქანა საბურავებზე დამაგრებული ჭაჭეების ღრუილით.

ურჩეულო ზამთარმა ქუთათურებს ახალი საზრუნავი გაუჩინა -- ხის ნიჩბებით შეიარაღებულნი გულმოდგინედ თო-

ვლავდნენ სახურავებს; ცენტრალურ ქუჩებს ბულდოზერები შეესივნენ. დაბინდებამდე არ ცხრებოდა ადამიანთა ქრინული და მოტორების გუგუნები. ახვეტილი თოვლი ბორცვებად აღიმართა ქალაქის მოედანზე. შემდეგ ამ ბორცვებსაც ახალი საბურველი გადაეფარა და ფართო მოედანი აისბერგებით დაფარულ ყინულოვან ოკეანის მინიატურას დაამსგავსა.

თოვლის მთებმა ისევ ჩახერგეს ჩიხები და შესახვევები, აღაპიანებს მხოლოდ ვიწრო საცალფეხო გასასვლელებითაა შეეძლოთ სარგებლობა.

ღამის 2 საათია...

თოვს...

სიჩუქებ ქუჩებში...

თეთრნაბადწამოსჭმული მარად მწუკანე ნიძვები გოლიათობივით დგანან და გარინდულან.

ქალაქის პარკის გვერდით ცალკე სახლია. იქ შუქი ციმციმებს — არ სძინავთ მილიციის საქალაქო სამმართველოს უფროსის პოლკოვნიკ ბალანჩივაძის ბინაში.

პოლკოვნიკის მეუღლე ნინო და რძალი ცალა შავიდას ილაგებენ. სავარძელში მოხერხებულად მჯდარი პოლკოვნიკი ნება-ნება აბოლებს თამბაქოს და მოფუსფუსე ქალებს ესაუბრება.

12 იანვარი ტრადიციული დღეა ბალანჩივაძის ოჯახში.

ერთადერთ შვილიშვილს, ცელქსა და მოუსვენარ თამაზს ეს 10 წელი შეუსრულდა, პაპამ მეთექვსმეტე აღნიშნა ღირსშენიშნავი თარიღი.

როგორც ყოველთვის, დღესაც ყველაფერი პაპის განაწესებით წარიმართა.

საზეიმოდ, მორთული პატარა იუბილარი კრავივით დასდევდა საყვარელ პაპას, თვალბგაბრწყინებული ეგებებოდა სტუმრებს და თავაზიანად უხდიდა მაღლობას დაბადების დღის მოპლოცველებს. ეს დღე დაუვიწყარი იყო მოპავალში თამაზისათვის.

ორი წლის წინათ პაპამ ნება დართო ღამის 12 საათამდე დარჩენილიყო უფროსებთან. კმაყოფილი ბავშვი სიხარულით

სარგებლობდა ამ უფლებით. არავის, მათ შორის მკაცრ ბებონინოსაც კი, არ შეეძლო დაერღვია დაღვნილი წესი და უფრო ადრე გაესტუმრებინა შეილიშვილი საწოლ ოთახში.

დღესაც სტუმრებმა მხიარულად იცაბშეს, ჩინებულად გაატარეს დრო და ნახევარი საათის წინ წავიღ-წამოვიღნენ.

...საეარქელში ნახევრად მიწოლილი პოლკოვნიკი ტყბილ ფიქრს მისცემოდა...

ბედნიერი ოჯახი აქვს ბალანჩივაძეს: შეილი, ილია, ერთ-ერთი ქარხნის მთავარი ინჟინერია; რძალი, ციალა ბარათელი, მთელ ქალაქში ცნობილი ქირურგი, უკვე სადოქტორო დისერტაციაზე მუშაობს; ნინო საოჯახო საქმეებს და თამაზის აღზრდას უნდება. თუ პაპა არავის ანებებდა თამაზის ღღუბის გადასვას, ბებიამ განუყოფლად შითთვისა შეილიშვილის აღზრდის უფლება და აგერ უკვე ათი წელია თამაზი მისი პირადი მეთვალყურეობით იზრდება.

ახალგაზრდა ცოლ-ქმარი პირველად ვერ შეეგუა ამ მღვდლმარეობას, შემდეგ კი სიამოვნებით შეურიგდა, მკაცრი, მაგრამ სამართლიანი ბებრის მიერ მოპოვებულ უფლებას.

წლეუანდელი 12 იანვარი მაინც განსაკუთრებით სასიხარულს იყო ბალანჩივაძის ოჯახისათვის: პოლკოვნიკი რამდენიმე დღის წინ თბილისში გამოიძახეს. შინაგან საქმეთა სამინისტროს ორგანოებში ხანგრძლივი და უმწიკვლო მუშაობისათვის შრომის წითელი დროშის ორდენით დაჯილდოვებულს სსრ კავშირის საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის მინისტრის მოადგილემ სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის სახელით ჭილდო გადასცა.

თავისი დაჯილდოვების აღნიშვნა პოლკოვნიკმა თამაზის დაბადების დღეს დაუკავშირა და ორი სიხარული ერთად იხუმრა.

...პოლკოვნიკი საეარქელში შესწორდა, შემდეგ საწოლ ოთახისკენ გააპარა თვალი: ოჯახის ნებიერა მშვიდად ფშვირავდა. მძინარს ცალი ხელი თავქვე ამოედო და ტუჩებბაბურცულს ოდნავ გადახდოდა მკერდზე საბანი. ბალანჩივაძე სხარტად წამოდგა, ოთახში შევიდა, ბავშვს საბანი შეუყეცა, ნახად აკოცა შუბლზე და ისევ სასაღილო ოთახში დაბრუნდა.

ქალღმერთმა შაგიდის ალაგება დაამთავრეს.

— დაწვეით, მამა, მოისვენეთ, უკვე კვიანაა, — წყნარად სთხოვა ცილამ მამამთილს.

— არა უშავს, შეილო, დავიციდი, საცაა ილიაც მოვა.

— ილიას დაავადებდა, მამა, ტრანსპორტი ვერ მოძრაობს. ეთერი და ქეთევანი კი გორაზე ცხოვრობენ.

— მაინც რა უჩვეულო თოვლი მოვიდა. აგერ ქალი დავბერდი და ასეთი ზამთარი მხოლოდ ერთხელ, ისიც ბავშვობაში, მახსოვს, — ჩაერია ნინო.

— დიდი თოვლი მოვიდა, მაგრამ ეს არაფერია, გავუძლებთ, მოსაქალი კი უხვი იქნება.

— დღეს თითქმის ყველა სახლი გადათოვლეს. ქუჩებში მხოლოდ ნიჩბებით შეიარაღებული ხალხი დადიოდა, — სიცილით თქვა ცილამ.

— მოედანთან ჭაიარგ? ვეღარ იცნობ, ისეა შეცვლილი.

— გავიარე, დედა, ლამაზი სანახაობაა.

ქალები ტახტზე ჩამოსხდნენ.

— რა უცნაური კაცია გიორგის მოადგილე, — შესცვალა საუბრის თემა ნინომ.

— ბრეგვაძე? — შეეკითხა პოლკოვნიკი.

— ჰო, ბრეგვაძე, სულ არ ჰგავს სხვებს, რაღაც ჩუმი და გულწაბეული სჩანს.

— არა, ნინო, ბრეგვაძე ძალზე გულსხმიერი კაცია, თუმცა ერთი შეხედვით ასეთი არ გეგონება.

— მე მინდელის მსგავსი ხალხი უფრო მომწონს.

მამამთილს გაეღიმა.

— შესთდა თქვენი დავა, რომელი პროფესია სჯობიან, მაგრამ არ ვიცი, ვას აზრს იზიარებდა ლევანი.

— არავისას ის გვიან ჩაერია კამათში. მოკამათებებს, როგორც იტყვიან, ცივი წყალი გადაასხა. დაუმტკიცა, რომ არც ერთი პროფესია არ არის რაღაც განსაკუთრებული უპირატეობით გამოსარჩევი.

— ლევანი ყოველთვის ობიექტურად მსჯელობს.

— ყოველთვის? არა მგონია, დღეს ის ამტკიცებდა, პაპას

და ბებუას არ ეკუთვნით უპირატესობა შვილიშვილის სახელის არჩევანში, — ცხარედ წარმოთქვა ნინომ.

პოლკოვნიკს გაეცინა, მხიარულად გადასედა გატრუნულ ციალას და შეუმჩნეველად ჩაუკრა თვალი.

ნინო ცოტა უკმაყოფილო იყო, რომ ერთადერთ შვილიშვილს ციალას თხოვნით თამაზი დაარქვეს და არა პაპის სახელი — დავითი. მთელი ათი წელია ნინო ამას მწუკველ განიცდიდა და ხშირად მაჭელობის საგნად აქცევდა. და ვაი მას, ვინც შეეკამათებოდა — ყველას „არაობიექტურთა კატეგორიას“ მიაკუთვნებდა.

ასე მოხდა ამ საღაპოსაც.

თამაზამ, ახლახან დანიშნულმა დირექტორმა იმ ქარხანასა. სადაც ილია ბალანჩივამდე მთავარ ინჟინრად მუშაობდა გაიკუთრა, პირველი შვილიშვილი პაპის სახელს რომ არ ატარებდა.

მისმა გაკვირებამ გაცხოველებული კამათი გამოიწვია.

პროკურატურის უფროსი გამოძიებელი — ლევან შინდელი თამაზის მოწინააღმდეგეთა ჯგუფს მიემხრო და მაშინვე ნინომ იგი „არაობიექტურთა კატეგორიაში“ ჩარიცხა.

— რა გეცინება? სწორს არ ვაპბობ თუ?

— კარგი, ნინო, გენაცვალე, ნუღარ ვიდავებთ ამ საკითხზე. — სთხოვა პოლკოვნიკმა საქმაოდ შეპართულ მეუღლეს. — სახლში ილია შემოვიდა, შუშაბანდში ცილა მიეგება, დათოვლილი პალტო ჩამოართვა და სააბაზანო ოთახში გაიტანა ჩამოსათყურთხად.

— ისევ მაგრად თოვს, ილია? — შეეკითხა პოლკოვნიკი.

— მერე და როგორი თითქოს პირთამდე უნდა ადოსოს ქვეყანა, გარდა მთავარი ქუჩებისა, მხოლოდ ბილიკით შეიძლება გავლა.

ილია მაგიდასთან ჩამოჯდა.

— თუ ასე ითოვა, ხეალ ტროლეიბუსიც ვერ იმობრავებს. შეიძლება ქარხანასაც არ მისცენ ღენი, — დაუმატა მოგვიანებით.

— მიაცილე ქალები? — შეეკითხა ნინო.

— სახლამდე შავაცილე, სწორედ...

ტელეფონის ზარმა სიტყვა გააწყვეტინა. პოლკოვნიკი საათს დახედა — სამს 15 წუთი აკლდა.

— ვინ უნდა რეკავდეს? — იკითხა უნებურად და ყურმილი აიღო. — პოლკოვნიკი ბალანჩივაძე გისმენთ... რაო? ნ. ხევარი საათის წინ?.. სევასტოპოლის ქუჩაზე? კარგი... უსაბულო... არა, არ მეძინა, გელოდები...

ბალანჩივაძემ წყნარად დასდო ყურმილი. პერანგის საყელო სწრაფად შეიკრა.

ოთახში მყოფნი მოლოდინით მიაჩერდნენ უეცრად გუნებაშეცვლილ პოლკოვნიკს.

— რა მოხდა, დავით, ვინ დარეკა? — შეეკითხა შემკრთალი მეუღლე.

— ოჯახი გაუძარცვავთ, ბინის პატრონი მძივდ დაუჭრიათ, — წარმოთქვა დაღვრემილმა პოლკოვნიკმა.

— ღმერთო! ჩემო, რა უბედურებაა! — დაიკვნესა ნინომ.

— ალბათ უნდა წახვიდე, მამა, არა? — შეეკითხა ციალა და ზეზე წამოიწია.

— პო, უნდა წავეიდე, ლევანი გამომივლის მანქანით.

ბალანჩივაძე წასასვლელად მოემზადა.

— გეთაყვა, ციალი, პალტო მომაწოდე.

— ახლავე, მამა!

— თქვენ ნუ დამელოდებით, მე ალბათ დამაგვიანდება.

პოლკოვნიკმა პალტო ჩაიცვა და ფანჯარაში გაიხედა.

ქუჩაში მანქანა შეჩერდა.

— მინდელია, წავედი, — წარმოთქვა დავითმა და აჩქარებით დაეშვა კიბეზე.

• • •

სევასტოპოლის ქუჩის №... სახლში ხალხს მოეყარა თანა. ერთი ყაყანი და ჩოჩქოლი იღვა.

ობერატიული მუშაკების მისვლისთანავე ხალხი გაჩუმდა. ორბელ გაიპო და ბინაში შესასვლელი გზა გაათავისუფლა.

ტყეშელიძის ბინა სამთვალრანი იყო. სასადილო, საწოლი და ერთი-ცოცხარა ოთახი, რომელშიაც წიგნების კარადა

და საწერი მაგიდა იდგა, ეტყობოდა, სამუშაო კაბინეტი უნდა ყოფილაყო.

საწოლ ოთახის კარებში მილიციელი იდგა, სასაუბლო ოთახში მწუხარებისაგან თითქმის შეშლილი, ტყეშელიაძის სახედაკაწრული მეუღლე ხმამალა კიოდა და ცდილობდა ხელიდან დასხლტომოდა მეზობელ ქალებს, რომლებიც თმების დაგლეჯისა და სახის დაკაწერის საშუალებას არ აძლევდნენ.

საწოლი ოთახი ცარიელი იყო. ოპერატიული ჯგუფისათვის სასწრაფო დახმარებას დაესწრო და მძიმედ ლაქრილი, თითქმის მომაკედავი ტყეშელიაძე სააფეთქოთოში წაეყვანა.

ბალანჩივაძემ, გარდა ორი ქალისა, ყველანი დაითხოვა ოთახიდან, შემდეგ მტირალ ქალს მიუახლოვდა და ჩბილად უთხრა:

— ბოდიშს ვიხდი, ქალბატონო, ასეთ მდგომარეობაში მყოფი ადამიანის შეწუხება ძნელია, მაგრამ საქიროა ახლავე. შევეუდგეთ ბოროტმოქმედთა ძებნას. ეს კი თქვენი დახმარების ჯარეშე შეუძლებელია.

ქალმა ყურადღება არ მიაქცია ბალანჩივაძის სიტყვებს, ჩანდა, ვერც გაიგო ნათქვამი, კვლავ მოოქვამდა და, მიუხედავად იმისა, რომ გაკავებული პყავდათ, ცდილობდა თავი კედლისათვის მიეხეთქებინა.

— ქალბატონო, გთხოვთ ცოტა ხნით როგორმე დამშვიდდეთ და რამდენიმე კითხვაზე მიპასუხოთ. — გაუმეორა თხოვნა პოლკოვნიკმა.

— თინა, თინა, როგორ შეიძლება ასე, ქალო, ცოცხალი კაცის ტარილი ვის გაუგონია, გონება მოიკრიბე, დამშვიდდი და უპასუხე, — სიტყვა შეაწია პოლკოვნიკს ქალმა, რომელსაც მტირალის მარჯვენა ეკავა.

სახედაკაწრულმა ქალმა დასიებული თვალეზი უახროდ მიაპყრო უცნობს, ერთი წამით მოთქმაც შეწყვიტა, შემდეგ ტანტზე წაიქცა, თავი ბალიშში ჩარგო და კვლავ აქვითინდა.

ბალანჩივაძე სკამზე ჩამოჯდა და მოთმინებით დაელოდა, როდის შესძლებდა ტყეშელიაძის მეუღლე ოდნავ დამშვიდებას, რომ მომხდარი ამბავი გაეგმოცა.

ასე გავიდარამდენიმე წუთი. მერე ქალმა - თავი ასწია, ცრემლი მოიწმინდა და მხოლოდ ახლა შეამჩნია, ტანზე მოსხმული ხალათიდან თითქმის შიშველი მკერდი მოუჩანდა. დარცხვენილმა მკიდროდ შემოიხვია ხალათი, ტანზე შესწორდა, მაგრამ ტირილის შეკავება მაინც ვერ შესძლო.

— ქალბატონო, ახლა ტირილი კი არა, მოქმედება საჭირო, გთხოვთ, დამშვიდდეთ და კითხვებზე მიპასუხოთ: -- რა მოხდა, ვინ და როგორ დაგესხათ თავს? კვლავ შეგყოფა პოლკოვნიკი.

ქალი ცოტა ხანს კიდევ ტიროდა, შემდეგ ოდნავ დამშვიდდა და ცრემლიანი თვალებით საცოდავად შეხედა ბლანჩივადეს.

— მე და ჩემი ქმარმა, — დაიწყო მან აკანკალებული ხმით, — დაახლოებით 11 საათზე ვივარდით და დავიძინეთ. არ ვიცი, რამდენ ხანს გვეძინა...

უეცრად ყვირილმა გაძაღვიძა და დავინახე, ალექსანდრე ვილაც კაცს ებრძოდა. შიშისაგან პირველად ენა ჩამივარდა. ხმა ვერ ამოვიღე, შემდეგ კი, როდესაც გონს მოვედი, კვილი ავტრებე და საწოლიდან წამოვევარდი. მომხდურის ხელში დანამ გავიელვა, ჩემი ქმარი მაშინვე დაეცა. თავდაპირველი ღია ფანჯარაში გადახტა და გაუჩინარდა.

მე მაშინვე ალექსანდრეს მივევარდი, თან შეუსვენებელი ვეიოდი. ის უგონოდ იწვა და სისხლში ცურავდა. მერე ის იყო კვილის ხმაზე მეზობლებმა კარები შემოტეხეს, რამდენიმე წუთში სასწრაფო დახმარებაც მოვიდა და ალექსანდრე წაიყვანეს.

ქალმა კვლავ ტირილი დაიწყო.

-- თავდაბსხმელი ერთი იყო?

-- დიახ, ერთი.

--- ხომ არავის ამგვანებთ?

--- არა, არავის.

--- ფრიად სამწუხარო ამბავია, მაგრამ იმედი ვიქონიოთ. თქვენს მეუღლეს არა გაუჭირდება რა. ახლა კი თქვენი ნება რთვით ბინა უნდა დავათვალიეროთ.

მოქვითინე ქალმა თავის დაქნევით მისცა დასტური

პოლკოვნიკი წამოდგა.

— ჩვენს მოსვლამდე ალბათ ვინმე შევიდა საწოლ ოთახში? — შეეკითხა მილიციელს.

— დიახ, ამხანაგო პოლკოვნიკო, მეზობლები და სასწრაფო დახმარების ხალხი; ტყვეშლითავე ზომ საწოლ ოთახიდან წაიყვანეს.

— დასანანი, მაგრამ შევიდეთ, დავათვალიეროთ, — წარმოთქვა პოლკოვნიკმა და კარი შეაღო. ოთახში მხოლოდ მინდელი შეჰყვა, ექიმი ექსპერტი და ფოტოგრაფი იდგაღზე დარჩნენ.

ოთახში ციოდა. ფართოდ გაღებულ სარკმლიდან თოვლის ფანტელები მოფარფატებდნენ; ტანსაცმელების კარადასთან სისხლის შედედებული გუბე იდგა; ერთი კარი ღია იყო; თაროზე უწესრიგოდ არეული თეთრეული ეყარა. მინდელმა და ბალანჩივაძემ ფრთხილად გადააბიჯეს სისხლის გუბეს და ოთახის დათვალიერებას შეუდგნენ.

აღმოსავლეთ მხარეზე შეტყუებული წყვილი. საწოლი იდგა; მარჯვნივ, პატარა ტუმბზე „ყაზბეგის“ გახსნილი კოლოფი, საფერფლე და ასანთი იდო; საფერფლეში ორი ღერი ბოლომდე მოწეული პაპიროსი და ასანთის სამიოდე თავმოწვარი წყირი ეყარა; კოლოფს რამდენიმე ღერი პაპიროსი აკლდა; საწოლთან სკამზე მამაკაცის შარვალი, პიჯაკი და ცისფერი ბერანგი იყო გადაკიდებული; ტანსაცმელს შემოდან შავი ფერის გასკენილი ყელსახვევი ედო; ღია ფანჯარასთან მცირე ოდენობით სისხლის ლაქები ჩანდა; კარადასა და ფანჯარას შორის, იატაკზე, საშუალო სიღიდის საოჯახო დანა ეგდო სისხლით მოსერილი. მინდელმა ფრთხილად, მხოლოდ წვერსა და ტარზე შეხებით, აიღო დანა და ქაღალდში შეახვია. შემდეგ ტანსაცმელი გასინჯა: ფიჯაკის ერთ ჯიბეში ტყუბელიაძის პირადობის მოწმობა, პარტიული ბილეთი, ზივლინკა; მის ბარათი და ორი ცალი სამგზაურო ბილეთი იპოვნა; შოტჩეში — პატარა უბის წიგნაკი სხვადასხვა ჩანაწერებითა და ტელეფონის ნომრებით; შარვლის ჯიბეში 10. მანეთამდე წერილი ფული და ქრელი ცხვირსახოცი აღმოჩნდა. თუმცა

ლოგინი მშლილი იყო, საწოლთან ჰრძოლის არაფიზიკური კვალის ჩანდა.

მინდელმა სისხლის გუბებს გადააბიჯა და ფანჯარასთან მივიდა. პოლკოვნიკი გამადიდებელი შუშით გულმოდგინედ ათვალეობდა ფანჯრის ერთ კუთხეში ჩაქედილ პატარა ქუდმოდრეცილ ლუქსმანს, რომელზეც მოწითალო ლაქათი დასერილი რაპდენიშე ძაფი იყო შერჩენილი. დიდხანს სინჯავდა აბაფებს, შემდეგ ფრთხილად ჩამოსხნა და მინდელს გადასცა.

ლევანმა ღია ფანჯარა მოსინჯა, იგი თავისუფლად იკეტებოდა. ასევე თავისუფლად მოძრაობდა რკინის საკეტი, არაფიზიკური ნიშნები გატეხვისა არ ეტყობოდა. კარადის სამი კარიდან ორი დაკეტილი აღმოჩნდა. შუა კარის კლიტეში გასაღები იყო გაჩრილი, რომლის რგოლზე გასაღებების აცმა ეკილა. მინდელმა გასაღები გადაატრიალა, კარადა სავსე იყო ქალისა და შავაკაცის ტანსაცპლით. ჩანდა, ბოროტმოქმედს ვერ მოესწრა. დაწყებული საქმის ბოლომდე მიყვანა.

გამომძიებელმა დიდი გულმოდგინებით დაათვალეობა ღია ფანჯარა, დიდხანს უტრიალა გამადიდებელი შუშით, შემდეგ ეზოში გავიდა, სახლს ღია საარკმლის მხრიდან შემოუბარა და კვალს დაეწყო ძებნა.

მიუხედავად ბარაქიანი თოვისა, გამომძიებელმა ფანჯრის ქვეშ ფეხის მრავალი კვალი შენიშნა. ელექტრომაშუჭის მოიმარჯვა და დათვალეობას შეუდგა, მაგრამ მალე დარწმუნდა, კვალის აღება შეუძლებელი იყო. თოვლს უკვე მოესწრო მისი წაშლა და მხოლოდ ზოგადი, გამოუსადეგარი კონტურებილა ეჩინეოდა. გამომძიებელმა სინანულით გაიქნია თავი და ფანჯარას მიუახლოვდა.

ტყეშელიაბის ბინა ბელეტაჟიან სახლში იყო. ფანჯრიდან მიწამდე ორი მეტრი და 80 სანტიმეტრი იქნებოდა. ელექტრობატარის შუქზე მინდელი დიდხანს ათვალეობდა კედელს ფანჯრის ქვეშით. შემდეგ უბის მოზრდილი წიგნაკი ამოიღო, უკვე ჩაწერილს რამდენიმე შენიშვნა მიუმატა და სახლში შებრუნდა.

ბალანჩივაძემ ექსპერტი და ფოტოგრაფი მიიწვია. ექს-

პროცესა შედეგებული სისხლის კოლტები ფრთხილად ჩაასხა სინჯარებში და იქვე დალქა.

ფოტოგრაფმა ფირზე აღბეჭდა ღია ფანჯარა, აშლილი ლოჯიანები, სისხლის დიდი და მცირე გუბე და ოთახის საერთო მდგომარეობა.

შეკვთვევის ადგილის დათვალიერება დამთავრდა.

პოლკოვნიკმა საათს დახედა — 4 საათი და 15 წუთი იყო.

— ლევან, — მიუბრუნდა გამომძიებელს, — შენ აქ დარჩი; დათვალიერების ოქმი გაათორმე და შემთხვევის პირველი მოწმეები დაჰკითხე. მე კი წავალ, იქნებ დაჭრილ ტყეშელიაძის დაკითხვა პოხერხდეს.

— კეთილი, წადით. ექსპერტი და ფოტოგრაფიც აღარ არიან საჭირო, თუ ჰოვასწარ, მეც ჰოვალ საავედმყოფოში.

მინდელი მარტო დარჩა. უბის წიგნაკი ამოიღო, დათვალიერების დროს ჩაწერილი შენიშვნები გადაიკითხა, შემდგომ იქვე პატარა მაგრიდანთან ჩამოჭდა და ოქმის გაფორმებას შეუდგა.

...თინა ტყეშელიაძის დაკითხვა არ მოხერხდა. ვიდრე მინდელი ოქმს აფორმებდა, ის საავედმყოფოში წასულიყო. მეზობლებმა, რომლებიც სახლში ქალის კივილზე შემოცუენილიყვნენ, საგულისხმო ვერაფერი უთხრეს გამომძიებელს.

თითქმის 6 საათი იყო, როცა მინდელი საქმეს მორჩა და საავედმყოფოში გაემართა.

კვლავ შეუსვენებლივ თოვდა.

გამომძიებელი მძიმედ შიაბიჯებდა თეთრ წყედილში და ფიქრებში წასული ვერც კი ამჩნევდა, რომ ქუდი ხელში ეჭირა, ხოლო გრუბა თმებს ნელ-ნელა უფარავდა თეთრი პებლებივით მოფარფატე თოვლის ფანტელები.

საავედმყოფოს კარებში მოღუშული პოლკოვნიკი შემობრუნდა. მძიმედ დაჭრილი ტყეშელიაძე გონს მოუსვლელიად გარდაცვლილიყო.

• • •

დილის 10 საათია. ქალაქის პროკურორის, გიორგი ზოშერაძის, კაბინეტში თავი მოეყარათ ტყეშელიაძის მკვლელობასთან

დაკავშირებია შექმნილ თანერატიული ჯგუფის წევრებს. აქ იყო პოლკოვნიკი ბალანჩივაძეც. ხომარაყმა თათბირი გახსნა და სატყუა ინფორმაციისათვის მინდელს მისცა.

ლევანმა მოკლედ მოახსენა საქმის ვითარება: მოკლულის ვინაობა, ადგილობრივი დათვალიერების შედეგები და ექსპერტთა პირველადი დასკვნები.

— თავდამსხმელი ორი მაინც იყო, ერთი მათგანი დაჭრილია, მხოლოდ, არ ვიცი, მსუბუქად თუ მძიმედ. უდაგოა, ბრძოლაში პურის საჭრელი დანა იქნა გამოყენებული, მაგრამ ვის მიერ, ამას კრიმინალისტური ექსპერტისა გვეტყვის, — დაბოლოება ინფორმაცია მინდელმა.

— რა საფუძველი გვაქვს ვიფიქროთ, რომ ბოროტმოქმედი მართო არ მოქმედებდა და ერთი მათგანი დაჭრილია? — ერთბაშად ორი კითხვა დასვა კაპიტანმა ჩრდილელმა.

— უჭკველი! — უპასუხა მინდელმა, — ჭერ ერთი, ტყე — შელაძის ბინის ფანჯარაში სხვის დაუხმარებლად შესვლა შეუძლებელია, ხოლო კიბე ან სხვა რაიმე დამხმარე საშუალება ადგილზე არ აღმოჩნდა. კიბის მიტანა და შემდეგ უკანვე წადება კონკრეტულ შემთხვევაში გამორიცხებულია. მეორე, ოთახში დიდი გუბის გარდა ფანჯარასთან სისხლის შედარებით მცირე ლაქებიც იქნა აღმოჩენილი. ექსპერტის დასკვნით სისხლის დიდი გუბე, რაც ყველა საუბუდელო გვაქვს ვიფიქროთ ტყეშელიაძეს ეკუთვნოდა, პირველი ჯგუფისაა, მაშინ, როდესაც მცირე ლაქები სისხლის მესამე ჯგუფს შეადგენს.

— რატომ მიგაჩნიათ, ბოროტმოქმედნი უჭკველად ფანჯარადან შევიდნენ? განა გამორიცხებულია მორგებული გასაღების გამოყენება? — იკითხა ახალგაზრდა ლეიტენანტმა:

— ამ შემთხვევაში გამორიცხებულია, — უპასუხა ცოტა არ აყოს უკმაყოფილოდ მინდელმა, — ჭერ ერთი, მე უკვე აღვნიშნე, რომ კარები თიშა ტყუშელიაძის კივილზე შეზობლივმა შეამტვრიეს, მეორე, ფანჯრის გარეთა რაფანზე აღმოჩენილია ბოროტმოქმედის ფენსაცხლის სველი კვალი. მართალია, კვალი სრული არ არის, მაგრამ ჩანს, ფენსაცხელი სველ-

ლანჩიანი და ქუსლ დაღურსმული ყოფილა. კვალის მდებარეობა გარედან შიგნით ნათლად მიუთითებს მიმართულებას. ფანჯრის ძირა კედლის დათვლიერებაშაც დაადასტურა ეს, და კიდევ ერთი გარემოებაც: ბოროტმოქმედი, რომელიც პირველად გადავიდა ფანჯარაში, მეორეს დახმარებით სარგებლობდა, რადგან ფანჯრის ყვეშ თოელი საგრძნობლად იყო დატკეპნილი, გარდა ამისა, კედელზე მიწიდან 1 მეტრსა და 96 სანტიმეტრზე იმავე ფეხსაცმლის უფრო სუსტი კვალია დატოვებული.

— ზამთრის გამო ფანჯრის ღიად დატოვება გამორიცხულია. თქვენი ინფორმაციიდან კი ჩანს, რომ ფანჯრის გატეხას, ან შუშის ამოღებას ადგილი არ ჰქონია. როგორი ვერსია გაქვთ ამ საკითხზე? — მორიგი კითხვა დასვა ოპერატიული ჯგუფის უფროსმა.

— აქ ჩერჩერობით ერთი ვარიანტია: უნდა ვიფიქროთ, რომ ფანჯარა ტყეშელიაძეებს ჩაუკეტავი დაჩრათ. ამჟამად ამ საკითხზე სხვა პასუხის გაცემა შეუძლებელია, — მოუგო ბალანჩივაძემ.

— გულშევიწყობით ფანჯრის ჩაუკეტავობაში ვერ დაგვთანხმებით, — განაცხადა პროკურორის მოადგილემ. — ასეთ შემთხვევას შეიძლება მართლაც ჰქონდა ადგილი, მაგრამ ბოროტმოქმედებს ხომ არ შეეძლოთ ამის გათვალისწინება მხო უკეტეს, დანაშაული უეკველად წინასწარ შემუშავებული გეგმით არის ჩადენილი.

— მე არ გვდავებით, პატივცემულო პაეღე, მაგრამ იმჟამად სხვა ვარიანტი გამორიცხულია.

— რას ფიქრობთ მკვლელობის მოტივზე? — ახალი კითხვა დასვა ხომერიკმა.

— ამ კითხვაზე ჩერჩერობით ძნელია პასუხის გაცემა. სანდლიდან წაღებულია მოკლულისა და მისი მეუღლის ოქროს საათები და 25.000 მანეთის 3-პროცენტოანი შინაგანი სესხის ობლიგაცია. მაგრამ ეს ჩერ კიდევ არ გვაძლევს საფუძველს ვიფიქროთ, დანაშაული გაძარცვის მიზნით იქნა ჩადენილი. ის ფაქტი, რომ სხვა ნივთები არ არის წაღებული და ტანსაცმელების კარადაც ხელუხლებელია, გვაფიქრებინებენ,

შპარცველებს ვიღაცამ, შესაძლოა თვ. თ ტყეშელიაძემ, შე-
ღწალა ხელი დანაშაულის დამთავრებაში, რასაც მკვლელო-
მა მოჰყვა. ეს ვერსია პირობითია, დაბეჭდილებით. მხოლოდ ის
შეიძლება ითქვას, რომ ბოროტმოქმედმა, სულ ერთია ძარ-
ღვამ ის თუ სხვა უფრო მძიმე დანაშაული, წინასწარ მოფიქ-
რებით; სათანადოდ შედგენილი გეგმით იქნა ჩადენილი. სხვა
ყველაფერი პირობითია, რადგან მთელი რიგი არსებითი მნი-
შვნელობის საკითხებზე ჯერ დაზუსტებული არ არის.

კაბინეტში ცოტა ხნით დუმილი ჩამოეარდა.

— მაშ ასე, — დაიწყო ხომერიკმა, — ჯერჯერობით დაბე-
ჭილებით მხოლოდ ის შეიძლება ითქვას, რომ თავდამსხმე-
ლები სულ ცოტა ორი იყო; ტყეშელიაძის ბინაში ფანჯრიდან
შევიდნენ და ე' თი მათგანი დაჭრილია. ეს კი ძალიან ცოტაა.
უფრო სწორად — არაუფრო, საჭიროა სასწრაფოდ დავადგი-
ნოთ ბოროტმოქმედნი. დანაშაულის მოტივის სწორად გან-
საზღვრა ძალზე გააადვილებდა გამოძიების წარმოებებს, მაგრამ
ბოტივს წინასწარ ვერ განვსაზღვრავთ. ამან შეიძლება სწორ
ვზას აგვაკლინოს. საჭიროა შემუშავებულ იქნეს სათანადო
ოპერატიული გეგმა.

— მე უკვე შევიმუშავე რაღაც გეგმის მაგვარი, — დაიწყო
მინდელმა.

— გაგეცანით! — ბრძანა ხომერიკმა.

— პირველ რიგში, აუცილებელია სასწრაფოდ შემოწმ-
დეს ქალაქის ყველა საავადმყოფო და პოლიკლინიკა — ბო-
მარ გამოცხადებულა ტინზე დაჭრილი მოქალაქე სამედიცინო
დისპარტისათვის. უფრო საფიქრებელია ბოროტმოქმედმა
პოლიკლინიკას და საავადმყოფოს გვერდი აუაროს და კერძო
პრაქტიკის მქონე ექიმთან მისვლა აირჩიოს, ამიტომ ეს სა-
კითხი უნდა გავითვალისწინოთ; შემდეგ, საჭიროა სასწრა-
ფოდ დაიკითხოს მეზობლები, ტყეშელიაძის ნათესავები, გან-
საკუთრებით ძმის შვილები; რომლებიც დიდხანს ცხოვრობ-
დნენ მის სახლში, აგრეთვე ტყეშელიაძის ცოლის დისშვილები
ჩაკვაიძე, რომელიც გუშინ სოფელში წასულა დედის ავად-
წყობობის გამო; უნდა გაირკვეს, იყო თუ არა ვინმე მტრულ
დამოკიდებულებაში ტყეშელიაძის ოჯახთან, რადგან გამოირი-

ცბელი არ არის, რომ მკვლელობა შურისძიებით იქნა ჩადენილი; ჩატარდეს ექსპერტიზა და დადგინდეს, არის თუ არა ტყვევლიაძეზე მიყენებული ჭრილობა გამოწვეული დაზარალების ადგილზე აღმოჩენილი დანით; და ბოლოს გადაეცეს ფინანსთა სამინისტროს საშუალებით ყველა სემნაბველ სალაროებს დატაცებული ობლიგაციების ნომრები, რაც საბედნიეროდ ჩაწერილი აღმოაჩნდა ტყვევლიაძის მეუღლეს.

— სულ ეს არის? — შეეკითხა პროკურორი.

— დიას, ეს არის.

— თქვენს მიერ წამოყენებული საკითხები უეჭველად საყურადღებოა, ამხანაგო ლევან, მაგრამ გამოძიების გეგმა არ არის, გაეალებთ, მიიღოთ საქმე თქვენს წარმოებაში და დღის ბოლოს დასამტკიცებლად წარმომიდგინოთ კონკრეტული გეგმა. განსაკუთრებით ყურადღება მიაქციეთ ფანჯრის საკითხს, დაინმარეთ ოპერატიული ჯგუფის უფროსი კაპიტანი ჩრდილელი. თუ შეკითხვები არ არის, აშით დაემთავროთ.

ოფიცრები წამოიშალნენ და წყნარად გაიკრიფენ კაბინეტში.

ხომერიკმა საათს დახედა:

— ამხანაგო დავით, — მიუბრუნდა ბალანჩივაძეს, თორმეტის ნახევარია, 12 საათზე ქალაქკომის მდივანი გულორდია ტყავის ქარხნის საქმე უნდა მოვახსენიოთ, არ გავაფრთხილეს?

— როგორ არა, წავიდეთ, — უპასუნა პოლკოვნიკმა და ფეხზე წამოდგა.

თ ა ვ ი II

მზნდელი თავის სამუშაო კაბინეტში იჯდა და ტყვევლიაძის მკვლელობის საქმის მასალებს გულდასმით ეცნობოდა. მოკლეულის ცოლის ჩვენებით, ტყვევლიაძე 9 იანვარს 5 დღით მივლინებით წაეიდა, თბილისში, თან ცოლიც წაიყვანა. სახლში აღექსანდრეს ცოლის დისშვილი — სტუდენტი აზნაურ ჩიკვაძე დარჩა.

თ. დაპირკელი დაწვეტილებით ცოლქმარი თბილისში

სიდან 14 იანვარს უნდა დაბრუნებულიყვნენ, მაგრამ გიორგიმ 2 დღეში მოაგვარა სამსახურებრივი დავალება და მესამე დღეს თბილისი — ქუთაისის მატარებლით უკან დაბრუნდა. ჩამოსულებს ანზორი არ უნახავთ, მეზობელმა გადასცა ბინის გასაღები და უთხრა: ანზორს სოფლიდან დეპეშა მოუვიდა და დღეს შუადღისას გაემგზავრა.

ცოლ-ქმარმა ივანშმა და დაახლოებით ღამის 11 საათსა და 30 წუთზე დაიძინა.

მინდელმა საქალაქეში მოძებნა ტყეშელიაძის ჯიბეში აღმოჩენილი მივლინების ბარათი და თინა ტყეშელიაძის ჩვენებას შეუდარა. თბილისში გამგზავრებისა და უკან დაბრუნების თარიღი ზუსტად დაემთხვა ჩვენებას. იმასვე ადასტურებდა რკინიგზის ორი ცალი სამგზავრო ბილეთი, ქუთაისიდან თბილისამდე და თბილისიდან ქუთაისამდე.

თინა ტყეშელიაძე გადაჭრით უარყოფდა სახლში მისვლის შემდეგ ფანჯრის გაღებას, რაც თუ მის დაეჭვებოდა, სავსებით გამორიცხავდა ფანჯრის შემთხვევით ჩაუქეტავად დატოვებას. თბილისიდან დაბრუნების შემდეგ დაზარალებულის ბინაში რაჰდენიმე მეზობელი შესულა, მაგრამ მოკლულის მეუღლე მათ ყველას ეჭვს გარეშე აყენებდა.

მინდელმა დააკითხა ტყეშელიაძის თითქმის ყველა მეზობელი და გააკეთა დასკვნა, რომ ტყეშელიაძეებს ძალზე ტიპილი ცოლ-ქმრობა ჰქონდათ. თუმცა შეილი. არ მყუდნო, მათი უკმაყოფილება მეზობლებს არასოდეს შეუჩინევიათ.

ალექსანდრე ტყეშელიაძეს, ქარხნის მთავარი ბუღალტრის მოადგილეს, გამარჯე და პატიოსანი ადამიანის სახელი ჰქონდა. თინა არ მუშაობდა. უკანასკნელი 12 წლის განმავლობაში ცოლ-ქმარი თითქმის არასოდეს ყოფილან მარტო, მათი სახლი მუდამ ღია იყო ალექსანდრეს თუ მისი მეუღლის ნათესაებისათვის, ვანსაკუთრებით სწავლის მოსურნე ახალგაზრდებისათვის. ალექსანდრეს ორმა ძმისშვილმა ქუთაისში დაამთავრა სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი და სტუდენტობის წლები ბიძის ოჯახში გაატარა. ალექსანდრეს გულწრფელად უყვარდა ძმისშვილები, ხელს უწყობდა და ეხმარებოდა ხელმოკლე სტუდენტებს. ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ მანვე გა-

დაუხადა ორთავეს ვახშაში და გულწრფელი ცრეკლებიც
ღვარა ძმისშვილების მისგან გადასვლის გამო.

არა ნაკლებ უყვარდათ თინა ყმაწვილებს.

მინდელმა მათი დაკითხვის ოქმები გადაათვალიერა: შო-
თა და რევანი, ბიძის ვერაგული მკელელობითა შეწუხებულ-
ნი, თინას დედად თელიდნენ. მათ ვერაფერით ანესნათი აღექსან-
დრეს სიცოცხლის ხელყოფა.

მინდელმა ახალგაზრდა სპეციალისტების დაკითხვის ოქმე-
ბი გვერდზე გადასლო და ჩაფიქრდა: „ბოროტმოქმედი ტყე-
შელიაძის ბინაში ფანჯრიდან შევიდა, ეს უდავოა, მაგრამ
იცოდა თუ არა მან, რომ ფანჯარა დაკეტილი არ იყო? ფანჯ-
რის წინასწარ განზრახვით ღიად დატოვების ვერსია თითქმის
გამორიცხულია, ან ვის უნდა დაეტოვებინა ღიად და რა მიზ-
ნით?

ანზორმა გასაღები ივანე გორდელაძეს დაუტოვა. მისი
პიროვნება თითქმის ექვს არ იწვევს, დამსახურებული პედა-
გოგი, ღვაწლმოსილი პენსიონერი, — მინდელს. მისდაუნე-
ბურად გაეღიმა, — არცთუ მაინცდამაინც სახარბიელო
თანამდებობაა გამომძიებლობა: კეშმარტების ძებნაში იძუ-
ლებული ხარ, ყველას და ყველაფერს ფრთხილი თვალით
უცქირო. ვიდრე ამა თუ იმ ადამიანის უდანაშაულობაში ფაქ-
ტებით არ დარწმუნდები, რაიმეს გამორიცხვა შეუძლებელია,
მიუხედავად იმისა, ეს პიროვნება გორდელაძის მსგავსია, თუ
რამდენჯერმე ნასამართლევი, რეციდივისტი.

იქნებ ფანჯარა რაიმე იარაღით იქნა გაღებული და დათვა-
ლიერებისას ვერ შეეამჩნიე? მაგრამ არა, ეს შეუძლებელია:
მცირე კვალი რომ მაინც დარჩენილიყო ნაშვლიად შეეამჩ-
ნევდი. კი, ფანჯარა ჩაურახავი იყო ალბათ — ფიქრობდა
გამომძიებელი.

ტილეფონის ყურმილი აიღო.

— მილიციის საქალაქო განყოფილების კომეტატორი შო-
მეციო, — სთხოვა ტელეფონისკა ქალს. — მილიციის კომე-
ტატორია? მალაპარაკეთ კაბიტან ჩრდილელოან, შალვა დე-
ვანი გოლაპარაკებით. დაკითხეთ თუ არა ანზორ ნიკოიძე?
ახლა აწარმოებთ დაკითხვას? კეთილი დაკითხვის მასალები

ამდამევე მომბრახეა... კი... კი... მე გვიან დამემდე აქ ვიქნები, ჩერ მხოლოდ პირველის ნახევარია.

მინდელმა ყურმილი დადო, საეარძლიდან წამოდგა, ფანჯრის ფარდა გასწია და ქალაქს გახედა: ბარაქიანად ბარდნიდა, ქუჩაში კანტიკუნტად მიმავალი მგზაურები თოვლის მოძრავ ბაბუებს დამსგავსებოდნენ; აქა-იქ მიმავალ მსუბუქ მანქანებს სპეტაკი თოვლის საკმაოდ სქელი ფენა დასდებოდა; დღის მეორე ნახევარში წამოსულ ხეაერიელ თოვლს თეთრად დაეფარა დილით გაწმენდილი ქუჩების სავალი ნაწილი.

„თუ მთელი დამე ასე ითოვა, ხელ ვერავითარი ტრანსპორტი ვერ იმოძრაავებს“, — ჩაილაპარაკა მინდელმა და საწერ მაგიდას დაუბრუნდა. შუშის ქვეშ დადებულ გოგონების სურათს დააკვირდა, გაეღიმა: რუსუდანი და მზია ეშმაკური გამოხედვით შესტყეროდნენ მამას, თითქოს საცაა დაილაპარაკებნო.

„ჩემსავით უყვართ ცუგრუმელებს თოვლი“ — გაიფიქრა მინდელმა და გაახსენდა: ყოველ ზაფხულს ბავშვები პირობას ართმევდნენ, ზამთრის არდადეგები ბაკურიანში გაეტარებინათ, თავის მსრინე კი, სწავლაში ფრიადოსნობას პირდებოდნენ: აგერ ხუთი წელია ორივე მხარე პირნათლად ასრულებდა პირობას — ბავშვები წარჩინებულად სწავლობდნენ, ხოლო მინდელი ყოველ 28 დეკემბერს თბილისში დაბრუნდა, ბარკით დატვირთული გოგონებს ბაკურიანში აიყვანდა, იქ დედასთან ერთად ტოვებდა და თვითონ უკან ბრუნდებოდა. შემდეგ, ათი დღის განმავლობაში, რესტორანში უხდებოდა სადილობა უცოლშვილო კაცივით.

„კარგია ბავშვობა, კარგი და ნათელი ბავშვობა!“ — სიყვარულით გაეაუზრა ლევანი ბავშვებს, მერე საწერი მაგიდის უჯრიდან ახალი საქმე ამოიღო და ყურადღებით დაიწყო კითხვა.

„ოთახში გამეფებული სიმშვიდე ტელეფონის ზარის წკრიალმა დაარღვია.“

— გამომძიებელი მინდელი გისვენთი რაო? კარგი, ძალიან კარგი! ახლავე, ახლავე წამოვალ, — აჩქარებით ჩასძახა ყურმილში. შემდეგ იგი ხეაერით დააგდო ბერკეტზე და ისე

სწრაფად გავარდა კარებში, წინ შეხვედრილი პრეკურორის მოადგილე კინალამ წააქცია.

— რა მოხდა, სად გარბინარ ასე უპალტოოდ? — შეეკითხა გაკვირებული ბრეგვამე.

— ბოდინს ვიხდი, ბატონო პაელე, მილიციის საქალაქო განყოფილების უფროსმა დამირეკა, წუხელ ღამის 4 საათზე ვილაც უცნობ პირებს ქირურგი გრძელიძე ავადმყოფთან მიუწვევიათ, სახლიდან გამოსვლისთანავე თვალეზი აუხვევიათ და ახლა, სულ რაღაც ნახევარი საათის წინ, ისევე თვალახვეული ჩამოუსვამთ ქუჩაში, — სხაპასხუპით უპასუხა მინდელი, შემდეგ პალტო მოისხა და კიბეებზე დაეშვა.

დაახლოებით 15 წუთის შემდეგ მინდელი განყოფილების უფროსის კაბინეტში იყო.

— გაიცანით გამომსიებელი მინდელი, — მიმართა პოლკოვნიკმა ბალანჩივამ პირდაპირ მჯდომ შუახნის სათვალევნიან, მელოტ შამაკაცს. მერე მინდელს მოუბრუნდა — უცნობი ავადმყოფის სამკურნალოდ მოტაცებული ექიმი გრძელიძე.

გრძელიძე წამოდგა, მინდელს თავი დაუკრა და ხელი ჩაშოართვა.

— დაბრძანდით, დაბრძანდით! — მინდელმა სკამი გაუწოდა ექიმს და თვითონაც მის პირდაპირ ჩამოჯდა. — დაკითხეთ? — შეეკითხა მილიციის განყოფილების უფროსს.

— მხოლოდ ვესაუბრე. ამხანაგ გრძელიძემ არ ისურვა თავისი მოსელის მიზეზი მორიგესთვის გაენდო, პირდაპირ ჩემთან მოვიდა, მოეუსმინე თუ არა, ვიფიქრე, იქნებ ეს მოტაცება ტყვეელიძეს საჭმელთან იყოს დაკავშირებული, ამიტომ დავორეკეთ, — უპასუხა ბალანჩივამ, შემდეგ წამოდგა, მინდელს თავის საეარძელზე მიუთითა და დაუმატა: — აქ დაქექით, ღევან, და თქვენ დაკითხეთ, მეც მოგისმენთ.

გამოძძიებელი სავარძელში გადაჯდა, თან მოტანილ საქალაქო სუფთა ფურცლები ამოიღო და გრძელიძეს დაკითხვას შეუდგა.

— პატივცემულო ექიმო, გიორეთ გვიამბოია ყოველივე.

ეცადით, აჩაფერი, თქვენთვის უმნიშვნელო წერილმანიც კი, არ გამოგრაჩეთ.

— პირველ რიგში, — დაიწყო გრძელიძემ, — გთხოვთ არავინ გაიგოს, მით უმეტეს ჩემმა წამყვანებმა, რომ ჩემი ფეხით მოვედი მილიციაში, თორემ სიკვდილი არ იმცდება, ასე გამაფრთხილეს წუხანდელმა პაციენტებმა და ვფიქრობ, ისინი არაფრის წინაშე არ დაიხვევენ უკან. თუმცა მე ბევრი პრაქტიკი ვიცი და მათი ვინაობაც არ შემიძლია დავისახელო, თანმიმდევრობით გადმოგცემთ, რაც მოხდა: წუხელ ჩემი სიძე და ქალიშვილი, რომლებიც სტუმრად იყვნენ ჩამოსული ქ. თბილისიდან, ღამის მატარებელზე გაეცაილენ. ცოტა ნასევშიც ვიყავი და სადგურიდან დაბრუნებისთანავე დავიძინე. რამდენ ხანს მეძინა არ ვიცი, უეცრად ხარის ხმამ გამაღვიძა. წამოვდექი, ჭერტელუფონი შეგონა, მაგრამ შემდეგ მივხვდი, კიბიდან რეკავდნენ. შუქი აქანთე, კარი გავალე, მაგრამ ჭაჭვი არ მომიხსნია, ისე შევეკითხე ვინ უნდოდათ.

„ქორტუტგი გრძელიძე სახლში ბრძანდება?“ — მკითხეს გარედან.

„მე გახლივართ, — ეუბასუხე, — რაშია საქმე?“

„ექიმო, თქვენი გადაუღებელი დახმარება გვესაჭიროება, დაგვღეთ პატივი და გამოგვყვებით, კაცი გვიკვდება“, — მიპასუხა მეორემ.

— მართალი გითხრათ, ცოტა შემეშინდა და ვიღრე კარს გავალეზდი, მოსულნი შევათვალე რე. ორნი იყვნენ, ერთი შედარებით ახალგაზრდა, მოკლე შეკრეჭილი უღვაშებით. მეორე კი ქალია წვერიანი, თავზე ჩაბლაბწაკრული, ჩემი შეხედულებებით სოფლის გლეხი კაცი. ჩადგან კარების გაღება დოკაყონენ; მოსულთაგან უფროსმა მითხრა: „ჩვენი არ შეგეშინდეთ, ექიმო, მართალია ძალიან გვიანაა, მაგრამ ცუდი განხრახებით არ გვგონოთ მოსულნი, გავვიღეთ კარი, კაცი გვყავს დაქრილი და ყოველი წუთი ძვირფასია, ნუ დააგვიანებთ, თორემ თქვენ სინჯისზე დარჩება უმწეო ადამიანის სიკვდილი“.

მოგეხსენებათ, ექიმს ხშირად გვიანაც მიმართავენ დახმარებისათვის, ჩადგან ავადმყოფობამ, მით უმეტეს ფათერაკმა, დრო არ იყის. ამიტომ კარი გავალე და ორთავე შემოვეუშვი.

უცნობები თავაზიანად მომესალმნენ და კვლავ გამიმეტრეს თხოვნა. ბევრი აღარ მიფიქრია, სასწაულოდ ჩაეცვი, ქირურგიული იარაღები პატარა ჩემოდანში ჩავაწყე და გავყევი.

„შორს ატის თქვენი ავადმყოფი?“ — ეკითხე, როცა ქუჩაში გამოვედი.

„არც ისე ახლოა, მაგრამ ჩვენ მანქანით წავალთ“, — მიპასუხა ახალგაზრდამ და თავაზიანად გამიღო ჩემი სახლის წინ გაჩერებული მანქანის უკანა კარი. ჩაეჯექი. ახალგაზრდა საკუთარ ღაჭდა, მეორე ჩემს გვერდით მოთავსდა და მანქანაც დაიძრა.

ჩემი სახლიდან სულ რაღაც ასიოდ მეტრის გავლის შემდეგ მანქანამ ბნელ ქუჩაში შეუხვია და გაჩერდა, მე გავკვირვებაც ვერ მოვასწარი, რომ ქალარამ საფეთქელთან რევოლვერის ლულა მომადო და ჩუნი, მაგრამ მტკიცე ხმით მითხრა:

„პატივცემულო ექიმო, თუ ხმაურს არ ატეხთ, თქვენს სიცოცხლეს არავითარი საფრთხე არ ემუქრება, ხოლო თუ ჩვენს პირობებს მიიღებთ და არ გაჩიუტდებით, თქვენი შრომა უხვად იქნება ანაზღაურებული. ახლავე უნდა გითხრათ ისიც, რომ უარის შემთხვევაში სიკვდილი გელით“.

„რა გინდათ ჩემთან? თუ გამარცხვს მიპირებთ, მე თან არავითარი ძვირფასი ნივთი, გარდა მაჯის საათისა, არ გამაჩნია“ — მივუგე მე.

„როგორ გეკადრებათ, პატივცემულო ექიმო, ჩვენი მსარცხელებად მიჩნევა, — მიპასუხა ახალგაზრდამ და ახლა შევიპჩინე, რომ იმასაც რევოლვერი ეჭირა ხელში. — პირიქია, როგორც ზიძაჩემმა ვითხრა, თქვენი შრომა უხვად იქნება ანაზღაურებული, მხოლოდ საჭიროა წამოყენებულ პირობებს დაეთანხმით და უსიტყვოდ აასრულოთ ჩვენი არცთუ ზრდილობიანი მოთხოვნა“.

„რა პირობებს მიყენებთ?“ — შევეკითხე ორთავეს.

„სულ უბრალოა, რითაც არც თქვენი ღირსება შეილახება და არც სიმღისი, — დაიწყო ქალარამ. — ჩვენ არ გატყვილებთ, წართლიც გვყავს დაკრული. რომელსაც თქვენი გადაუდებელი დახმარება ესაჭიროება. მაგრამ თქვენთვის უცნობი უნდა დარჩეს მისი ვინაობა. არ დაგვიპალავთ. დაკრული

ახალგაზრდა სასიძო ბიჭია, მშვენიერი ვაჟაკი. დაპრ... ქ...
ლის გამო და თუ გაიგეს მისი ვინაობა, ციხე არ აცდენს. ამ
ამიტომ მე ასევე აგიხვევთ თვალებს და ისე წაგიყვანთ. სა...
ში, ავადმყოფთან. არავითარი შეკითხვებიც არ მიმართაქთ
არც მას, არც სხვა ვისმეს. შეასრულებთ თქვენს ოვალეობას,
რის შემდეგ სათანადო გასამრჯელოს მოგართმევეთ და ასევე
უფნებელს, მხოლოდ თვალაბვეულს, მიგიყვანთ სახლში. თა...
ნახმა ხართ?"

„რა გაეწყობა, — ვუპასუხე, — თქვენ ხელთ ვარ და სხვი
რა გამოსავალი მაქვს“.

ჭალარამ რევოლვერი შეინახა, პალტოს შიგნითა ჩიბიდან.
შარტი ამოიღო, თავაზიანად მობიხადა ბოდიში და თვალები
აიბიჯია. შემდეგ ისევ შემახო რევოლვერის ლულა და გამაფ...
რთბილა: „გახსოვდეთ, ერთი დაყვირება ან ცდა შარვის მო...
ძრობისა და... გეკერით“.

მე ხნა რა ამომიღია.

მანქანა დაიძრა...

ვიპოვო დაახლოებით 30—35 წუთი. შემდეგ გაჩერდით.

„მიყვლით! — მომესმა ჭალარას ხმა, — გახსოვდეთ, როცა
საჭირო იქნება, შარტს ჩვენ თვითონ მოგხსნით, ახლა კი მან...
ქანიდან გადნობრძანდით, მე დაგხმარებოთ სიარულში“.

მანქანის კარს გააღო, გადავიდა, შემდეგ ხელი მომკიდა
და გადამიყვანა.

ცალ ხელზე თათმანი არ შეკეთა, შიშველ ხელზე თოვლის
ფიფქებებს დაცვით მიეხვდი, რომ საკმარის თოვდა. ჭალარამ
ხელი გამომლო და წაპყვანა. გავიგონე ქაშკარის გაღების ხმა.

როდესაც ქაშკარა გადავაბიჯე, ჩემსაღწებურად საკეთი...
რი ნაბიჯების თვლა დავიწყე. ოკლადებრფე ნაბიჯზე გამყოღმა
გამაჩერა.

„რაშია საქმე?“ — ვიკითხე.

„არაფერი. პატივცემულო ექიმო, აქ კიბე იწყება და ახ...
დაიძვრეთ“.

მე ხელის ფათურით მოვსებნე მოაჩირო და კიბეზე ფეხი
შევდგი. შორე მხარეს გამყოღს ექვირე. როცა ჩვიდმეტეი სა...
ფეხური ვავიარე, მოაჩირო მკვეთრად მოლხვია, ვიფიქრე

კიბე გათავდა-იყუდა და შეეხერხა. ვაჟივით ალბათ მიხვდა იმედი შეჩერების მიზეზს.

„იარეთ, იარეთ, — მითხრა მან — კიბე არ გათავებულა.“

მე წინ წაუდგი ერთი ნაბიჯი და წავეფორჩილე, რადგან მოძრაობით კიბის შემდეგ საფეხურს ვგულისხმობდი, მაგრამ დაერწმუნდი, რომ ეს მხოლოდ ბაქანი იყო. მართლაც, შეორე ნაბიჯი უკვე კიბეზე შევდგი და სვლა განვაგრძე. ახლაც არ ეიცო რატომ, კვლავ საფეხურების თვლა განვაგრძე ანგარნიშმიუცემლად და მექანიკურად. 22 საფეხურის აკლის შემდეგ კიბე გათავდა. ქალარამ კარი შეაღო, სახლში შევედით, სიბოლო ვიგრძენი. გამყოლმა კიდევ 10 ნაბიჯი გამატარა, კარი გააღო და შემეყვანა. იქ შედარებით უფრო თბილად. მე ვიდექი და ხმას არ ვიღებდი. ქალარამ ხელის ერთი მოძრაობით მომაშორა თვალსაბურავი.

ელექტრონის შუქმა სიბნელეს შეჩვეული თვალი მომპკრა და დაეხუჭე. შემდეგ ისევ გაეახილე და დაეინახე, რომ მე და ქალარა საკმაოდ მოზრდილ ოთახში ვიყავით.

„დამთავრდა, ბატონო ექიმო, მასკარადის პირველი ნაწილი, — გაიღმა მან და შემდეგ დაუმატა: — სულითა და გულით გთხოვთ, მაპატიოთ ჩემი უხეში მოქმედება, იმედია გამიგებთ, რომ სხვა გამოსავალი არ მქონდა.“

პასუხი არ გამიცია. თვალებით ავალმყოფს ვეძებდი, მაგრამ შეკითხვის მიცემისაგან თავი შევიკავე.

ქალარა მიხვდა.

„ახლავე ყველაფერი მზად იქნება“, — მიპასუხა ჩემს უტყვევ კითხვანზე.

იმავე წუთის გარდა კარი და ახალგაზრდა შემოვიდა, რომელსაც ხელში ჩაიღანი, საპონი და პირსახოცი ეჭირა. ქალარამ ტაშტი მოძებნა, სკამზე დადგა და თავაზიანად მთხოვა ხელი დაიბანეო.

ხელის ბანას შევეუდექი. წყალს ახალგაზრდა მისხამდა, ქალარამ ელექტროქურა ჩართო, შემდეგ ჩემს დაუკითხავად ჩემოდანი გახსნა, სტერილიზატორი ამოიღო, წყალი ჩაასხა შიგ, სკალპელი, პინცეტი და სხვა იარაღები ჩაყარა და ქურა-ზე დადო.

ბელების ბანა. დავამთავრე.

„მაჩვენეთ ავადმყოფი“. — მიკმართე ქალარას.

მან უხმოდ გააღო მეორე ოთახში გასასვლელი კარა და უესტიო მიმიწვია. უსიტყვოდ გავყევი.

ეს ოთახი პირველთან შედარებით უფრო დიდი იყო. ერთ მხარეს ორი საწოლი იდგა, პირველ საწოლზე ვილაც მამაკაცი იწვა და კენესოდა. დამის სანათური იმდენად მკირე სინათლეს გამოსცემდა, რომ ავადმყოფის სახე ვერ გავარჩიე.

„აანთეთ სინათლე!“ — მიემართე ქალარას.

მან უხმოდ მოძებნა ამომრთველი და ბროლის ქალი აანთო.

ავადმყოფს საბანი გადავხადე, გასისხლიანებული პერანგი ავუწიე და დავინახე, მუცლის არე სისხლიანი სახეევეებით ჰქონდა შეხვეული.

„შეიძლება ერთი შეკითხვა მოგკეთ? — ეს მხოლოდ ავადმყოფთან იქნება დაკავშირებული“, — ვკითხე ქალარას.

„ბრძანეთ!“

„ვინ შეუხვია კრიალობა?“

„მე“.

„შეიძლება გავხსნა?“

„ცხადია“ — მიპასუხა მან.

ავადმყოფს სისხლიანი სახეევეები ჯავაყალე და კრიალობა გავხსიწყე. უცნობი მუცელში იყო დაკრული. სხეულის შიგნით ბევრა სისხლი ჩაქცოდა და ეტყობოდა მუცლის ღრუ გავესო, ჯაპრილს დიდი რაოდენობით დაეკარგა სისხლი და უგონოდ იყო.

„რას იტყვიან?“ — შემეკითხა ჩემი მიმხევანი.

„ავადმყოფის მდგომარეობა სერიოზულია, მაჭირთა სასწრაფო ქირურგიული ჩარევა, სისხლის გადასხმა, ყოველივე ამის გავტება მართლ ჩემს მიერ ყოვლად შეუძლებელია. თუ დაჭრილს ახლავე საავადმყოფოში არ წიაგვანთ, აუცილებლად დაიღუპება“, — მივუხვე მე.

ქალარას თვალუბრში მკაცრი, ბოროტი, მაპერწყლება აღმოვლენ.

„არა, ექიმო, ყველაფერი რაც საჭიროა, აქ გავთვლიან და გავეთლება მხოლოდ დაქვეს მიერ, მე თვით ვიქნები თქვე-“

ნი ასისტენტი და ექთანიც. რაც შეეხება სისხლის გადასხმას, მოვალეობებზე, ჩემს სისხლს გადაუსხამთ”.

გაკვირვებით შეეხედე.

„როგორ, თუ თქვენ სისხლს? ეს შეუძლებელია დაკრილს შეიძლება. სულ სხვა ჯგუფის სისხლი აქვს, ასეთ შემთხვევაში თქვენი სისხლის რამდენიმე გრამი მას აუცილებლად დაღუპავს“.

„მაგაზედ ნუ სწუხართ, ჩვენ ერთი ჯგუფის სისხლი გვაქვს“.

„თქვენ რა, მამა ხართ დაკრილის?“ — დამაეიწყდა გაფრთხილება.

„მე ვაგაყრთხილეთ, კითხვების მიცემისაგან თავი შეგეკავებინათ“, — მკვახედ პესროლა მან.

„კი მაგრამ ეს შეუძლებელია სხვა არა იყოს რა, სისხლის გადასხმის ხელსაწყოებიც არა მაქვს“, — არ ვნებდებოდი მე.

„გიშოვნით. ახლა კი დროს ნუ კარგავთ, მიხედეთ ავადმყოფს!“ — ქეასაფით მომიგლო ჭალარამ. შემდეგ ახალგაზრდას დაუძახა, ჩემთან დატოვა და თვითონ ოთახიდან გავიდა.

რამდენიმე წუთის შემდეგ ჭალარა სისხლის გადასახსნამი აპარატით დაბრუნდა და ახალგაზრდას უბრძანა, ელექტროქურა, სტერილიზატორი და ჩემი ჩემოდანი შემოეტანა. როდესაც კველფერი ეს ოთახში შემოიტანეს, ჭალარამ ხელები დაიბანა. ახალგაზრდასაც დაიბანინა და შემდეგ მე მომმართა:

„ასისტენტები მზიდ არიან, ექიმო. გთხოვთ, საქმეს შეუდგეთ!“

ჩემოდნიდან ხალათი ამოვიღე, ჩავიცვი და ამ მეტად უცნაურ პირობებში ოპერაციისათვის მზადებას შეეუდებო.

ჭალარამ თეთრეულის კარადა გააღო, რამდენიმე ზეწარი გამოიღო და უსიტყვოდ მომართა.

მე უკანასკნელად მცანდე გაბრძოლება.

„იციოდეთ, ასეთ პირობებში გაკეთებული ოპერაცია ავადმყოფის მკვლელობას უდრის, ნუ მიიძულებთ ასეთ საშინელებას, ნუ გამხდით მკვლელად; დაკრილი მაინც შეიბრალეთ“.

„ექიმო, გთხოვთ საქმეს შეუდგეთ! აი თქვენი ჩემოდანი,

შპრიცი და საანესტეზიო საშუალებანი", — შიპასუხა ქალარამ და ჩემოდანი ახლოს მომიწია.

მე კვლავ ვყოყმანობდი, ახალგაზრდამ ჯიბიდან ბებუთი ამოიღო.

„გაძლევთ 30 წამს“; — მშვიდი, შეუვალი ტონით მითხრა მან და მე მივხვდი, ჩემს სიცოცხლე მხოლოდ ოპერაციის გაკეთებაზე იყო დამოკიდებული.

„რეზინის მილი მომეცით, — მივუბრუნდი ახალგაზრდას — თქვენ კი — მივმართე ქალარას — მოემზადეთ გახსოვდეთ, მე სიკვდილის მუქარით მიიძლეებით თქვენი სისხლი გადაეუსხა დაქრილს“.

ქალარამ უხმოდ გაიხადა პიჯაკი, პერანგის სახელო გაიხსნა და დაკუნთული, ქალარა წვერისათვის შეუფერებელი ძლიერი მკლავი გამოაჩინა.

დიდი წვალეებით გადაეუსხი დაქრილს სისხლი, შემდეგ კრილობა გაეხსენი, მუცლს ღრუ აკოვესუფთავე და როდისაც ყოველივეს მოვრჩი კიდევაც გათენდა.

ახალგაზრდამ ოთახში კონიაკი, ღვინო, ცხელი ჩაი და საუხმს შემოიტანა. მე უკვე ვიცოდი, რომ დაქრილი გადარჩა. დავრწმუნდი იმაშიც, რომ დაქრილი და ქალარა ასლობელი ნათესავეები — შეიძლება მამაშვილიც იყვნენ და ახლა, როდესაც ყველაფერი გათაედა, შიშის ნაცვლად ცნობისმოყვარეობა მომერია. ეინ არის ეს ხალხი? სადა ვარ? ვინ ქალის ვიტაცებაზე დაიქრა ეს მშვენიერი ვაჟაკი და რატომ ასე მალავენ მის დაქრას?

ქალარა მადიანად ილუკმებოდა, გადავწყვიტე, დამერღვია მიცემული პირობა და ზოგიერთი კითხვით მიმემართა ჩემი მოძალადე მასპინძელისათვის, მაგრამ თითქოს ჩემი ტიქრები ამოიცირო, ქალარამ ძლიეს შესამჩნევად დაცინივით, რომელშიაც მუქარაც გამოსკვიოდა, გაათრთხილა:

„პატივცემულო ექიმო, მე თქვენ აგაქრძალეთ კითხვების მოცემა და ჩემს ნათქვამს არ შეეცვლი, თუმცა თქვენი მოქმედებით დიდად დაეალებული ვარ. სანაცვლოდ შრომის გასამრჯელოს უხეად აგინაზღაურებთ. უადგილო, ცუდმა ცნობის“

მოყვარეობამ კი შესაძლოა კარგი თავი რა მადლიანი მარჯვენა დაგაკარგვინოთ. ბორის, — მიუბრუნდა ახალგაზრდას, — მოიტა ფული“.

ახალგაზრდა წანოდგა, სკამზე გადაკიდებული ფიჭაკიდან ქალაღლის ფულების დასტა ამოიღო, რამდენიმე ბანკნოტი გამოაძრო და ჭადარას გაუწოდა.

„ეს რა არის? აი შე ძუნწო! მოიტა კიდევ!“

ახალგაზრდამ მთელი კიბა მიაწოდა. ჭადარამ ოცდაათი ცალი 100-მანეთიანი ბანკნოტი გადაითვალა, გამომიწოდა და მითხრა:

„ეს თქვენი შრომის საზღაური. მოცემულ სიტყვას მტკიცედ ვიცავ. აიღეთ, აღიეთ-მეაქი“ — აუწია ხმას, რადგან შემაბყო ვეოყმანობდი და ფულის აღება არ მინდოდა.

ფული ჩამოვართვი.

ჭადარამ ჩაიციხა და კონიაკი გადაჰკრა:

„მე ახლა საჭირო აღარა ვარ, გთხოვთ გამიშვათ“, — მივმართე.

მაჩ ისევ გაიციხა.

„არა, ექიმო, თქვენი ახლა გაშვება ყოვლად შეუძლებელია, უკვე გათენდა და აქედან თვალახვეული კაცის გაყვანა ცოტა არ იყოს, უხერხულია. მოითმინეთ საღამომჯლის, დაღამდება თუ არა, სრულიად უვნებელს მიგიყვანთ სახლში, თუ დაიღალეთ, მოისვენეთ, თუ არა და ისე იგრძენით თავი, როგორც ძვირფასმა, სტუმარმა მოყვარული მასპინძლის ჭერქვეშ“.

ისევ კონიაკი გადაჰკრა.

პირდაპირ საღვირველი იყო, ამ საკმაოდ ჭადარა კაცმა დითქმის ერთი ბოთლი კონიაკი შესვა, მაგრამ სიმთვრალის წატამალიც არ ეტყობოდა. ზრის მაგივრად სვამდა, ჭამდა და ჩემთან საუბარს განაგრძობდა. გამაკვირვა იმანაც, რომ საკმაოდ ერკვეოდა სამედიცინო ტერმინოლოგიაში.

ერთი სიტყვით, დაღამდებამდე იმ გამოუცნობ ბინაში დაეჭრა. ჩემს ძალად მასპინძლებს ერთი წუთითაც არ მივეუტოვებინარ მარტოდ და თუმცა ამ არ ითანში თავისუფლად სიარულის ნებას მაძლევდნენ, კატეგორიულად ამიკრძალეს ფანჯარასთან მისვლა. ოთახიდან კი ჩამოკეტილ დარაბებში მარ-

ტოოდენ სინათლის წერილ ზოლს ვხედავდი. კიდევ კარგი, საათი არ ჩამოშართვეს, თორემ დროსაც ვერ გავიგებდი.

როგორც იყო დაღამდა, მაგრამ ჩემს გაშვებას არაფერს ჩქარობდა. ღამით თორმეტის ნახევარზე ოთახში ქალარა შემოვიდა.

„ბატონო ექიმო, აბა ერთი კიდევ დახედეთ ჩვენს ავადშყოფს, შემდეგ დაგვარიგეთ, როგორ მოვიქცეთ და გავმგზავრეთ“.

მე სიხარულით შევასრულე მისი ეს სურვილი.

ავადშყოფს ეძინა. ოპერაციის შემდეგ საგრძნობლად გაუმჯობესდა მდგომარეობა. მაჭა სუსტად, მაგრამ რითმულად მუშაობდა. სიკვდილის შიში აღარ არსებობდა. ყოველივე ეს ქალარას ვუთხარი, შემდეგ დავარიგე, როგორ მოქცეულიყვნენ, განსაკუთრებით ავუკრძალე ავადშყოფის განძრევა და წასასვლელად გავემზადე.

„როდის შეიძლება წამოდგეს ავადშყოფი?“ — მკითხა ახლგაზრდამ.

„ერთი კვირა მაინც უნდა იწვეს“, — მივუგე ამ კითხვით გაოცებულმა.

ქალბრამ ჩაიცივა, შემდეგ კვლავ ზრდილობიანად მოიხადა ღოდში უხეშობისათვის და ახლა უკვე ჩემი საკუთარი შარფით მაგრად ამიხვია თვალები.

ირგვლივ ყველაფერი წყვდიადმა მოიცვა. იმავე გზით, იმავე კიბეებით, ქალარას უშუალო დახმარებით, გამოვედგე ეზოში, იქიდან კიშკარში, სადაც ჩამსვეს მანქანაში და წამომიყვანეს.

რამდენიმე ხნის შემდეგ მანქანა გაჩერდა.

„მოვედით, აქედან თქვენს სახლამდე. 200—300 მეტრი ბოლიშს ვიხდი, რომ სიფრთხილის გამო სახლამდის ვერ მიგაცილეთ. კიდევ ორი პირობა და თავისუფალი ბრძანლებით“, — ჩაილაპარაკა ქალარამ ჩუმად და რევოლვერის შეხებაც ვიგრძენი.

„კიდევ რა გინდათ ჩემგან?“ — შეუეკითხე.

„სოტა რამ. პირველი, მანქანიდან გადასვლის შემდეგ 30 წუთი თვალსახვევს არ მოიხსნით, მეორე, დაივიწყებთ ჩვენს

ვინაიდან! თქვენ არსად არ ყოფილობართ და არაკითარი ოპერა-
ცია არ გაგიკეთებიათ. თქვენ უკვე იცით, რომ პირობას მტკი-
ცედ ვასრულებ, თუ ნახევარი საათის განმავლობაში თვალსას-
ვევის მოხსნა გაბედეთ, სინათლეს სამუდამოდ გამოეხიოვე-
ბით. ხოლო თუ ვინმესთან დაგცდათ სტუმრობა, იცოდეთ, მი-
წაშიც რომ ჩაძვრეთ, მოგნახავთ და სიკოტლეს გამოგასა-
მებთ, თასახმა ხართ?"

"ჩემს სურვილს რა მნიშვნელობა აქვს, როცა ძალა
აქვენს ხელშია," — მივუგე მე.

"კეთილი! მაშასადამე შევთანხმდით. გადმობრძანდით მან-
ქანიდან!"

ჭალარან კარები გააღო, ხელი შემაშველა და მანქანიდან
გადმოშიყვანა.

აქ დადგით, ამ შესახვევში, ყურადღებას არაფერს მოგაქ-
ცევთ. დინჯად დაითვალეთ ორი ათასამდე, შემდეგ შეგიქ-
ლით თვალსახვევი მოიხსნათ. მშვიდობით! არ გისურვებდით
კიდევ შეგხედეთ სადმე, მით უმეტეს ნახევარი საათის გასვ-
ლაშიღე," — დამემუქრა ის და ხელი გამიშვა. არ გასულა ნა-
ხევარი წუთიც მანქანის ძრავა ახმაურდა და მე მარტო
დავრჩი.

რამდენჯერმე გადავწყვიტე თვალსახვევის მოხსნა, მაგრამ
ამის შიში, რომ ჭალარა იქ სადმე ახლოს იდგა და მივაუკლ-
ოვალეზდა, გამბედაობას მიკარგავდა. ასე გავიდა მტანჯველი
დაახლოებით ნახევარი საათი, რის შემდეგ გავბედე და თვა-
ლებიდან შარტი მოვიგლიჯე. მარტოდ-მარტო ვიდექი შესა-
ვევში, თუ რომელში, მაშინვე ვერ გაუარკვიე. შემდეგ განა-
თებულნი ქუჩა დავინახე და იქით ავიღე გეზი. როდესაც სინა-
თლებზე გამოვედი, დავრწმუნდი, წერეთლის ქუჩაზე ვიყავი
და მაშინვე შილიციის განყოფილებაში წამოვედი.

აი, სულ ეს არის. მე მგონია არაფერი გამომჩინია, —
დაამთავრა გრძელბეჭდი. შემდეგ სათვალე მოიხსნა, გულ-
დასმით გაწმინდა, ისევ გაიკეთა და გამოამძებლეს მოაწვრდა.
შინდელმა და ბალანჩივაძემ გულდასმით მოისწინეს ექიმის
კრკეცი ნაამბობი.

უბნეტში სიჩქმე ჩაიკეთა, გამოამძებლეს მოაწვრდა.

დადებულ უფროცელს ჩასცქერიადა, რომელზეც შენიშვნები ჩაიწერა და პაპიროსს პაპიროსზე აბაღებდა. დუმდა ბალან-ჩივამცე. მასზე დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ექიპოს ნაამ-ბობმა. პოლკოვნიკს ეკვი არ ეპარებოდა, რომ გრძელიძის „ვიზიტორები“ და დაჭრილი ახალგაზრდა ქალის მოტაცება-ში არ იყვნენ გარეული, მაგრამ ვინ იყვნენ? ჰქონდათ იუ არა რაიმე დამოკიდებულება ტყეშელიაძის მკვლევრობასთან? სად იყვნენ დაბინავებულნი და როგორ უნდა მოენახათ? ასე-თივე კითხვები აწვალებდა მინდელსაც. ის როგორც გამოც-დილი გამოძიებელი, დიდ ანგარიშს უწევდა პროფესიულ ინტუიციას. აქ კი გარდა ინტუიციისა ფაქტების ისეთ დამ-თხვევასაც ჰქონდა ადგილი, რომელიც თითქმის ფაქტების ხდიდა ამ ორი საქმის კავშირს.

— ხომ ვერ გვეტყვი, რა დრო იქნებოდა სახლიდან რომ გამოხვედით? — დაარღვია დუმილი მინდელმა.

— როგორ არა, ჩემი სახლიდან 3 საათსა და 40 წუთზე გამოვედით. ეს მე დაბეჭდილებით მახსოვს, რადგან ვიდრე სე-ნათლეს გამოერთავდი, საათს დავსდებ.

— თქვენი აზრით, რამდენი კილომეტრი გაიარეთ? მე მგონია, არა ნაკლებ 30 კილომეტრისა.

— რატომ გგონიათ?

— საქმე იმაშია, რომ მე თვითონ აგერ 10 წელია საკუთა-რი ავტომანქანა „პობელა“ მაქვს, ეატარებ და თვალანეულ-საც ვოტორის ბმაურის მიხედვით შენძნლია სიჩქარის მიან-ლოებით განსაზღვრა.

— თქვენი წაყვანა „პობელით“ მოხდა? — შეეკითხა პოლ-კოვნიკი ბალანჩივამცე.

— მაგას ვერ გეტყვით. სამწუხაროდ, ყურადღება არ მი-მიქცევია, შეიძლება „პობელა“ იყო ან „მოსკვირი“.

— მანქანაში რომელ მხარეს იჯექით? — ისევ მინდელმა გააგრძელა დაკითხვა.

— მარცხენა მხარეს და ძალიანაც შეეწუსდი.

— რამ შეგაწუხათ?

— მანქანის საკარძლის საჯდომი ნაწილი, როგორც ჩანდა, დაზიანებული იყო. ზამბარას ქსოვილი გაეჭრა და მხოლოდ

შალითა იქერდა. მოგახსენებთ, ასეთ სავარძელში ჯღრმა არცთუ ისე სასიამოვნოა. ისე შემაწუსა, ადგილის შეცვლაც დაეპირე, მაგრამ შემეშინდა, ჩემი მოძრაობა წინააღმდეგობის გაწევად ან თვალსახვევის მოხსნის ცდად არ მიეღოთ და შეპირებისამებრ ადგილზე არ გავეთავებინეთ.

— თქვენი აზრით სად წაგიყვანეს?

— აბა რა ვიცი. დარწმუნებული ვარ ქალაქგარეთ ვიყავი, უფრო მაიაკოვსკის რაიონისაკენ, მაგრამ სად, წარმოუდგენია არა მაქვს.

— რამ შეგიქმნათ ასეთი რწმენა?

— ჯერ ერთი, იმან, რომ დაახლოებით 30 კილომეტრი ვიარეთ; მეორეც, თუმცა მცირე მანძილი, მაგრამ საკმაოდ საგრძნობი დაღმართი გავიარეთ. უნდა მოგახსენოთ, წნევის ცვალებადობა ჩემზე ცუდად მოქმედებს. მე არა ერთხელ ვყოფილვარ მანქანით მაიაკოვსკში, როგორც მგზავრად, ისე მანქანის საქვსთან და სადგურ რიონის დაღმართს თვალდახუჭულიც კი ვცნობდი. დაეშვებოდა. თუ არა მანქანა იმ დაღმართზე, ყურები მაშინვე შემიგუბდებოდა.

— კი მაგრამ დაღმართი სხვა მიმართულებითაც არის, მაგალითად ზესტაფონის გზაზე. გაცდებით თუ არა საფიჩხის რკინიგზის ხიდს, იქაც ასეთივე დაღმართი იწყება, — ჩაუროთ ბალანჩივაძემ.

— მართალია! ამ გზაზეც მივლია და იგივე მიგრძენია, რაც სხვა დაღმართის ჩავლისას, აპიტომ მე არ ვაპტიკებ. რომ უეჭველად მაიაკოვსკისაკენ ვიყავი, ეს მხოლოდ ვარაუდია აგებული სამ გარემოებაზე: ერთი, დაღმართი დაახლოებით 10—15 კმ გავლის შემდეგ ვიგრძენი, ხოლო ჩემი სახლიდან საფიჩხისამდე 2 კმ თუ იქნება; მეორე, უკან დაბრუნებდან სას დაღმართი არ მიგრძენია, და მესამე, როდესაც იმ ჩიხიდან გამოვედი, სადაც უცნობებმა ჩამომსვეს. შევამჩნიე, რომ ჩემი მომყვანი მანქანა წერეთლის ქუჩით აბრეშუმკომბინატისაკენ წასულა, მანქანის საბურავების კვალი კარგად ეჩინეოდა, თუმცა იმ დროის განმავლობაში, რაც მე თვალსახვეული ვიდექი, კვალი საკმაოდ ამოვესო თოვლს.

— თუ შეგიძლიათ აგვიწერეთ თქვენი წამყვანები და დაქ-
არბი, — თხოვა ექიმს მინდელმა.

— სიამოვნებით. ჭაღარა დაახლოებით 50—55 წლისა იქნე-
ბა, საშუალოზე მაღალი ტანისა. გახლავთ, თვალების ფერს
ვერ გეტყვით, რადგან დღის შუქზე არ მინახავს, კარგად მოყ-
ვანილი მოგრძო, ლამაზი და მიმზიდველი სახე, ფართო შუბ-
ლი, ძალზე მეტყველი ალერსიანი გამოხედვა აქვს; გაბრაზე-
ბის დროს თვალის საოცრად ენთება, ბოროტ ნაპერწკლებს
აკვესებს და მთელი სახე რაღაც საშინელ ბოროტ გამომეტყ-
ველებას ღებულობს; ხმა ოდნავ ჩახრინწული, სიცილი ცივი,
მეტად უსიამოვნო აქვს. ლაპარაკობს დინჯად, კილო მტკიცე
და მომთხოვნა; ცხვირი საშუალო ზომის, სწორი; მსხვილი,
ერთმანეთზე გადაბმული წარბები; მის ასაკთან შედარებით
ძლიერი, კარგად განვითარებული კუნთები აქვს; წვერი, რო-
გორც მოგახსენეთ, ჭაღარა; ოდნავ მელოტი; დადის გამარ-
თული; სასიამოვნო მოსაუბრეა; ქცევით ზრდილობიანი
სჩანს, შეიძლება ითქვას ნატიფი; ნაკითხი კაცის შთაბეჭდი-
ლებას ტოვებს და საკმაოდ ერკვევა მედიცინაში.

მისი თანმხლები 30—35 წლის ახალგაზრდა იქნება. საშუა-
ლო სიმაღლის; ქერა; პატარა ჭროლა ჩავარდნილი თვალები,
თეთქმის სწორი წარბები; საკმაოდ დიდი თავი; შუბლი წამო-
წეული; თმა წინიდან უკან აქვს გადაფარცხნილი; ოდნავ კე-
სიანი ცხვირი; მოკლედ შეკრეპილი ქერა უღვაშები; ლაპარა-
კობს წერილი, ჭაღური ხმით, გამოხედვა ცივი; ბეჭენში ოდ-
ნავ მონრილი.

აგადმყოფის სახესა და თვალებზე ვერას გეტყვით. თმა
ქერა, უფრო ოქროსფერი, ოდნავ ხუჭუჭი; 30—32 წლისა იქ-
ნება, შედარებით პატარა ტანისა; ხელები თეთრი, ქხლივით
ნაწი, ალბათ ფიზიკურად არასოდეს უმუშავნია; წარბები საკ-
მაოდ მოხრილი; მოკლედ შეკრეპილი უღვაშები; შედარებით
გამხდარი და სუსტი აგებულებისაა, — დაამთავრა ექიმმა.

— რაიმე განსაკუთრებული ნიშნები ხომ არ შეგიმჩინევიათ
რომელიმე მათგანისათვის? — კითხვა დასვა ბალანჩივაძემ.

ექიმი ცოტახანს დაფიქრდა და შემდეგ გადაჭრით უპასუ-
ხა:

— არა, არავეითარი, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ ვრთ, გარეშე ებას: ქალარას საოცრად თეთრი, ლამაზი, და როგორც ეტყობა; საკმაოდ მაგარი კბილები აქვს.

— თქვენ დაქრილი რამდენჯერმე ნახეთ. როგორც აღნიშნეთ, პულსიც გაუსინჯეთ. ხომ არ მიგიქცევიათ ყურადღება მარჯვენა ხელის თითებზე? — შეეკითხა მინდელი.

— განსაკუთრებული ყურადღება არ მიმიქცევია. როგორც მოგახსენეთ, მე მხოლოდ ის შევამჩნიე, რომ ხელები ნაზი და უფრო ქალური აქვს. ვიდრე მამაკაცის ხელებია.

— რაიმე განსაკუთრებული ნიშანი ხომ არა აქვს? გაიშეორა კითხვა მინდელმა.

— არა, ამხანაგო გამომძიებელო, ეს კია, მარჯვენა ხელის შუათითზე პატარა ნახვლეტი კრილობა შევამჩნიე, მაგრამ ეს ხომ რაიმე განსაკუთრებული ნიშანი არაა, რომ თქვენ გამოგადგეთ.

მინდელს გაეღიმა.

— ჩვენ ყველაფერი გამოგვადგება, თუ გნებავთ ასეთი წერილმანიც, ამიტომ გასხვით შეძლებისდაგვარად ყველაფერი გაიხსენოთ. ის რასაც თქვენთვის მნიშვნელობა არა აქვს, შეიძლება გამოძიებას გამოადგეს.

გრძელიძე ჩაფიქრდა. სათვალე ისევ მოიხსნა, ვულდაგულ გაწმინდა ცხვირსახოცით, ისევ გაიკეთა და მიუგო:

— არა, სხვა რაიმე არ შემიმჩნევია.

— ექიმო, გთხოვთ, საწყენად არ მიიღოთ, ყველას თუ არა, ბღამიანთა დიდ უმრავლესობას შაინც რაღაც თავისებური აზრითაობს, რაღაც სხვისგან განსხვავებული ჩვევა აქვს, ეს კი ჩვენთვის მნიშვნელოვანია. აი თქვენ, მაგალითად, ამ ერთ-ერთ-საათის განმავლობაში სათვალე 7-ჯერ გაწმინდეთ, ეს აღბაჟ ჩვეულების ამბავია და ადამიანი უანგარიშოდ აკეთებს, მინდელს უღავ გაეღიმა.

გრძელიძე შეცბა, სიწითლე მოერია, შექნებ გაოცებით შეხედა მინდელს.

— თქვენ მართალი ხართ, ეს ჩემი ჩვეულებაა და თითქმის მექანიკურად ვაკეთებ, არც მიფიქრია, რომ შეამჩნევდით, თქვენ კი დაგიოგლიათ კიდევაც.

ექიმი ერთი წამით დაფიქრდა და შემდეგ ყოყმანით დაუბარა:

— იცით რა, დაბეჯითებით ვერ გეტყვით, მაგრამ მე მგონია, ჭალარა ფრჩხილებს იკვნეტავს.

ბალანჩივაძემ გაიცინა.

— აი, ხომ ხედავთ, ექიმო, თქვენც შეგიმჩნევიათ ისეთი რამ, რაც ჭალარას თავისებურ, არცთუ მეტად ჰიგიენურ ჩვევაზე მიუთითებს.

— დიახ, დიახ, მართალი ბრძანდებით! მე არ მეგონა, აუ ასეთ წვრილმანებს რაიმე მნიშვნელობა ჰქონდა.

— თქვენ ნამდვილად გახსოვთ კიბის საფეხურების რიცხვი? — შემდეგი კითხვა დასვა მინდელმა.

— ნამდვილად, ამხანაგო გაჰომძიებელო, აკი მოგახსენეთ, საფეხურები ისე, ანგარიშმიუცემლად, მეც არ ვიცი რატომ, მაგრამ ნამდვილად დავთვალე. მათი რაოდენობა მტკიცედ დამამახსოვრდა — 17, შემდეგ ბაქანი და კვლავ საფეხურები — 22. დამაცადეთ, დამაცადეთ... ახლა გამახსენდა, რომ იმ 22 საფეხურიდან ერთ-ერთს, მერვეს თუ მეათეს, მარცხენა მხარე მოაჯირისაკენ ჩამოტეხილი აქვს. თვალახვეულმა ცხადია ვერ შევამჩნიე და კინაღამ დავეცი. ჭალარამ ბოდნიშვი მიმოხადა ამის გამო.

— მოაჯირი ხისაა?

— არა, რკინის, დაკუთხულ რკინის. როდესაც კიბეზე ავდიოდი, სახელურს უთათმანო ხელით ვეხებოდი.

— შეგიძლიათ აგვიწეროთ ოთახები?

გრძელიძე ჩაფიქრდა და შემდეგ უპასუხა:

— პირველი ოთახი დაახლოებით 16—18 კვ მეტრი იქნება: მაღალი ჭერი, შუაში ოთხკუთხა მაგიდა, რამდენიმე სკამი, კუთხეში წიგნების თარო, ტახტი, მის პირდაპირ კედელზე ხალიჩა გახლავთ ჩამოკიდებულაი, რაც ტახტის ნაწილსაც ფარავს. სხვა ნივთები არ შემომჩნევია. მეორე ოთახი უფრო დიდია, 20—22 კვ მეტრი. ძვირფასი ხის ორი საწოლო, სარკე, ჩინური ვაზა, ტუშები, ტანსაცმლის დიდი კარადა, ჭერზე პატარა ზოვის ბროლის ჭალი, ნათურების რაოდენობა არ მახსოვს, მაგდღის პატარა აბაჯური.

— ზომ არ მივიგეგვიათ ყურადღება "იგნებინათვის"?

— არა, ამხანაგო ვამომძიებელო, მხოლოდ ი. ჭავჭავაძის თხზულებათა რამდენიმე ტომი დავინახე. მართალი გითხრათ, ტყვეობაში ღროის მოკვლის მიზნით მინდოდა რაიმე წიგნით გამერთო თავი, მაგრამ ნება არ მომცეს, ახლოსაც არ მიმაკარეს თაროს.

— გარდა თქვენი მომტაცებლებისა, სხვა ხომ არავენ გინახავთ იქ?

— არა, არავინ.

— ლაპარაკიც არ მოგისმენიათ? — კვლავ შეეკითხა მინდელი.

— არა, არ მომისმენია. როგორც მოგახსენებო, დილას სასმელ-საჭმელი ახალგაზრდამ შემოიტანა, საღაშოს მანვე მოიტანა მოხარშული ქათამი და შემწვარი ხორცი, რა თქმა უნდა, ღვინო და კონიაკიც. სხვა არავენ მინახავს, არც საუბარი მსმენია. ჭაღარა ოთახიდან არ გასულა, თითქმის მთელი ღარი დაჰკრილთან გაატარა. ხანდახან გამოდიოდა ჩემთან, მესაუბრებოდა და უკანვე გადიოდა. ახალგაზრდა კი მთელი დღე ჩემს ოთახში იჯდა, მხოლოდ წამოსვლამდე რამდენიმე წუთით გავიდა გარეთ.

დუმილი ჩამოვარდა. მინდელმა კალმისტარი აიღო, სუფთა ფურცელი გადაწომა და გრძელიძეს მიმართა:

— ექიმო, მართალია გვიან არის, მაგრამ ცოტა ხნით კადევ უნდა გაგაჩეროთ, ვიდრე თქვენს ჩვენებას წერილობით გავაფორმებთ და ხელს მოგაწერინებთ. შემდეგ კი შივილებთ ზომებს თქვენი სახლში გაცილებინა და უშიშროებისათვის.

— მაღლობას მოგახსენებთ, ამხანაგო ვამომძიებელო, მაგრამ მე მგონია, თქვენ მთავარი დაგავიწყდათ. ამ თავაზიანმა ყაჩაღებმა ჩემი შრომისა და შიშის მეფერი საზღაური გადამიხადეს. მე ავადმყოფის საშველად ხშირად ღამით ფეხით თუ ცხენით 10—20 კმ გამივლია, მაგრამ ფული პატროსანი ხალხიდანაც არ ამიღია, მხოლოდ ექიმის მოვალეობას ვასრულებდი. და მით უმეტეს, დღეს ასეთი გზით აღებული ფული ჩემს თვეს არ არის საჭირო.

გრძელიძემ ჯიბეში ხელი ჩაიყო, გაკეცილი ასმანეთიანე-
ბი ამოიღო და მინდელის წინ შავიდაზე დააწყო.

ბალანჩივაძეს გაეღიმა.

— თქვენი უანგარობის მტკიცება ჩვენთვის საჭირო არ
არის, საკმაოდ გიციანობთ და ეპვი არ გვეპარება რაიმეში,
ფულს კი უსათუოდ დავიტოვებთ. ის საქმეს უნდა დაერთოს.

— პატივცემულო დავით! — მიმართა მინდელმა ბალან-
ჩივაძეს, — მე ისე სასწრაფოდ წამოვედი თქვენთან, არც კი
მომგონებია კაპიტან ჩრდილელის გაფრთხილება, ის ალბათ
პროკურატურაში მეძებს. იქნებ გააფრთხილოთ მორიგე
აქ გამოგზავნოს ჩრდილელი. ეატყობ, ამაღამ არც ერთი
ჩვენთაგანს ძილი არ გვიწერია. საჭირო იქნება სწრაფი
მოქმედება. ვიღრე მე ამხანაგ გრძელიძის ჩვენებას გავაფორ-
მებ, აუცილებელია ოპერატიული ჯგუფის თავმოყრა და შემ-
დგომი მოქმედების გეგმის შემუშავება.

— კეთილი, კეთილი! ოპერმუშაეები ყველანი აღვიღებთ,
შეტყობინების გარეშე არც ერთი მათგანი არ მიდის განყო-
ფილებიდან.

ბალანჩივაძემ ზარის ღილაკს თითი დააჭირა და შემოსულ
სერჟანტს უბრძანა: 20 წუთის განმავლობაში შეეკრიბა მის
კაბინეტში ყველა ოპერატიული მუშაკი.

— თ ა ვ ი ი ი —

კვლავ გადაუღებლივ თოვდა.

ეძინა ქუთაისს, შრომით დაღლილმა ქალაქი ისვენებდა,
ღონეს იკრებდა. არ ეძინა მხოლოდ მილრციის საქალაქო გან-
ყოფილებას, სადაც თავი მოეყარა მოელ აპარატს. ბალანჩივა-
ძის კაბინეტში თათბირი მიმდინარეობდა. აქ იყო პროკურო-
რი ხომერკიცი.

მინდელმა შეკრებილთ გააცნო ქირურგ გრძელიძის მო-
ტაცების ამბავი და მისი დაკითხვიდან გაკეთებული დასკვნე-
ბი.

— საქმე მეტად სერიოზულია, — განაცხადა მან ინტორ-

მაცის დასასრულს. — მართლაც ჯერჯირობით არავითარ იურიდიული მონაცემები არ გაგვაჩნია, რომ გრძელიძის მოტაცება ტყეშელიძის მკვლელობასთან იყოს დაკავშირებული. მაგრამ ვფიქრობ, სწორედ ეს დაჭრილი დაესხა თავს ტყეშელიძის ოჯახს. დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, ბორჯომში აღნი გამოცდილნი, თავისი საქმის მცოდნე, მოხერხებული და გამბედავი ნაძირალები არიან. მაგრამ როგორი ძლიერი და ქვეიანიც არ უნდა იყოს დამნაშავე, როგორც არ უნდა ფრთხილობდეს იგი, კვალს მაინც ტოვებს. არ არსებობს დანაშაული კვალის გარეშე. უნდა შეგვეძლოს ამ კვალის პოვნა. უნდა შეგვეძლოს მოვლენათა ჯაჭვში მხოლოდ მთავარი რგოლის მოიხილება, რომ ხელი ჩავჭიდოთ და მისი საშუალებით დანაშაულის მთელი არსი გამოვიტანოთ დღის სინათლეზე.

აქიმ გრძელიძის ჩვენება მეტად საინტერესო მონაცემებს შეიცავს, რაც სასწრაფო შემოწმებას და მთელი ოპერატიული ჯგუფის დაძაბულ შრომას მოითხოვს. არც ის უნდა დაგვაფიწყდეს. დამნაშავენი ფრთხილობენ. დაჭრილი ოპერირებულია და პირველი შესაძლებლობისთანავე შეეცდებიან დატოვონ ქუთაისი. დიახ, ქუთაისი! რადგან მე დარწმუნებული ვარ. ისინი ქუთაისში იმყოფებიან, თუმცა გრძელიძე ამტკიცებს, რომ ის ქალაქგარეთ ჰყავდათ წყევანილი; საჭიროა დაუყოვნებლივ მივიღოთ ზომები ბანდიტების ბუნაგის აღმოსაჩენად. ეს არის მთავარი რგოლი ტყეშელიძის საქმეში და ჩვენც მას უნდა ჩავჭიდოთ ხელი. ჩვენ გვაქვს სამი დამნაშაული, თუმცა არასრული, მაგრამ მაინც საკმაოდ ნათელი სიტყვიერი პორტრეტი. ვიცით, რომ სახლი, რომელშიაც ისინი იმალებიან, ორსართულიანია, შესასვლელი ეზოდან აქვს და ბინას უკავშირდება ორ მარშიანი კიბით. კიბე გადაუხურავია. ქვის 39 საფეხურს შეიცავს, პეორე მარშის ერთ-ერთი საფეხური მარცხენა მოაჯირისაკენ ჩამოტეხილია. ასეთი მონაცემებით არცთუ ისე ადვილია სახლის პოვნა, თანაც

სიტყვიერი პორტრეტი დამნაშაულს ძეგლის ერთ-ერთი მეცნიერულ მეთოდს წარმოადგენს. მოიცავს პირვნების სახისა და სივულის დაწვრილებით აღწერილობას.

ქუთაისი საქმაოფ დიდი ქალაქია და ორსართულიანი სახლიც ბევრია, მაგრამ გვაქვს კიდევ ერთი თავისებურება — დიდი თოვლის გამო გარეუბნებში ტრანსპორტი თითქმის არ მოქარაობს. აქედან დასკვნა: ჩვენთვის საინტერესო სახლი ქალაქის ცენტრალურ ნაწილში მდებარეობს და ძუნაც აქ უნდა ვაწარმოოთ, — მინდელმა პაპიროსს მოუყიდა, ღრმად მოქაჩა, შემდეგ საათს დახედა და განავრძო: — ახლა ღამის 3 საათია. არ უნდა დაეკარგოთ არც ერთი წუთი. საჭიროდ მიმაჩნია შემდეგი ღონისძიებების გატარება: უნდა გაისინჯოს ქუჩებში მოძრავი ყველა მსუბუქი მანქანა. ექვს გარეშეა, ბანდიტებს. საკუთარი მანქანა ჰყავთ, ეს დადასტურებულია ექიმის ჩვენებით. დამნაშავეთა მანქანის უკანა საეარძლის მარცხენა ნაწილი დაზიანებულია, ზამბარა აქვს ამოვარდნილი. აღმოჩენის შემთხვევაში მანქანა და შიგ მსხდომნი დაკავებული უნდა იქნენ რაიმე უმნიშვნელო მიზეზით; საჭიროა ახლავე დაეუქავშირდეთ ქალაქის საარქიტექტურო სამმართველოს და ტექნიკური აღრიცხვის ბიუროს. ხვალისათვის ჩვენს ხელთ უნდა იყოს ჩემს მიერ აღწერილ სახლების სია, რის შემდეგ მოვახერხებთ საბაბის პოვნას ამ ბინებში შესასვლელად. გახსოვლეთ, ქალაქი და მისი დამქაშები ჩვეულებრივი ქურდბაცაცები როდი არიან. მცირედი ექვი, რომ მათ ჩავარდნის საფრთხე ემუქრებათ, საკმარისია ახალი მკვლელობის ჩასადგნად. ამიტომ განსაკუთრებული სიფრთხილე გვქართებს, — დაამთავრა მინდელმა. შემდეგ ისევ პაპიროსს მოუყიდა და დაქდა.

— შეიძლება? — წამოდგა ოპერატიული ქვეგანყოფილების უფროსი, მაიორი თედიაშვილი.

ბალანჩივაძემ უსიტყვოდ დაუქნია თავი.

— რა მონაცემები გვაქვს ვიფიქროთ, რომ ჩვენთვის საინტერესო სახლი ქუთაისში მდებარეობს? ვრძელიძე ამტკიცებს, მანქანამ დაახლოებით 30 კმ გაიარაო. ამტკიცებს აგრეთვე, რომ ვადალაბეს საქმაოლ დამრეცი დაღმართი და ეს მან წნევის ცვალებადობით იგრძნო. ავტონისპექტორ დევდარიანის ნაჩაზითაც დადგენილია, რომ ჩიხში გრძელიძის მძატოების შემდეგ მანქანა წერეთლის ქუჩით ლიტონის ქა-

ბნის, ე. ი. მარიაკოვსკის მიმართულებით წასულა. განა ყველა ეს არ გვაფიქრებინებს, რომ ექიმი ქალაქგარეთ ჰყავდათ წაყვანილი?

— არა — უპასუხა პროკურორმა ხომერიკმა, — ჩვენთვის საინტერესო სახლი ქუთაისში მდებარეობს. ეს დასკვნა მე, ამხანაგ ბალანჩივაძემ და მინდელმა სწორი ლოგიკური ფაქტების ანალიზის შედეგად გავაკეთეთ. როგორც ირკვევა, ტყეშელიძის მკვლელობის საქმეში მძიმედ არის დაჭრილი, ისე მძიმედ, რომ ჰქონდა ჩაეარდნასაც არ მოერიდა და დაჭრილის საოპერაციოდ ქალაქის ერთ-ერთი ცნობილი ქირურგიც კი მოიტაცა, და მოიტაცა დანაშაულის ჩადენიდან დაახლოებით ერთნახევარი, ორი საათის შემდეგ. ხოლო ამ დროის განმავლობაში ბანდიტები რაიონში ჩასვლას და უკანვე ჩამოსვლას ვერ მოასწრებდნენ. ნუ დაგავიწყდებათ აგრეთვე ისიც, რომ ვიდრე ექიმის მოტაცებას გადაწყვეტდნენ, ჰქონდათ თვით აღმრუტინა დაჭრილს. სათანალო სამედიცინო დახმარება, ამასაც დრო სჭირდება. ლოგიკურია ისიც, რომ ჰქონდათ დიდი ჰოტმანისა და უკიდურესი აუცილებლობის გამო გასწვია რისკი ექიმის წაყვანისა და ვიდრე ეს გადაწყვეტილება მიიღო, საქმით დრო გავიდა. თუ ყველა ამას გავითვალისწინებთ, მივალთ უმკვეთლ დასკვნამდე, რომ ბანდიტები ქუთაისში არიან მოკალათებულნი.

— გარდა ამისა, პროფესიული დამნაშავენი ყოველთვის ერიდებიან სოფელ-დაბებში დაბინავებას. კარგად იციან, იქ უცხო ხალხი ადვილი შესამჩნევია. ესეც მინდელის დასკვნის სასარგებლოდ დასაბუთებს; — დაუმატა პოლკოვნიკმა.

— რაც შეეხება დაღმართს და პე წუთის განმავლობაში მგზავრობას, — განმარტა მინდელმა, — ეს ჰქონდას ჰქონდას ნურა მოსაზრების ნაყოფია. მიუხედავად მუქარისა, ის უკვე ველად ითვისისწინებდა გრძელიძის მოტაცების გამჟღავნების შესაძლებლობას, ამიტომ შეეცადა მოხერხებულად დაეებნია კვალი. მანქანა ქალაქში ატარა, ხოლო ჭაფარიძის, შიასნიკოვის, მახარაძისა და თბილისის ქუჩებს ისეთი დაქანება აქვთ. რომ მანქანის დაშვება დაავადებულ ქალს უმკვეთლად აგრძნობინებს. წნევის ცვალებადობას. არის კიდევ ერთი გა-

რეპობა, რაც სავსებით გამორიცხავს დამნაშავეთა ბუნების ქალაქის ტერიტორიის გარეთ არსებობას: ყოველი დამნაშავე, როგორც მოხერხებულისც არ უნდა იყოს იგი, აუცილებლად უშვებს ერთი შეხედვით მცირე, თითქმის შეუმჩნეველ, შეცდომას. ასე მოუვიდა ქალარასაც: მან ჩიხა მტოვებულ გრძელიძეს სიკედილის ბუქარით აუკრძალა 30 წუთის განმავლობაში თვალსახვევის მოხსნა. ეს დრო სავსებით საკმარისია წერეთლის ქუჩის IV ჩიხიდან ქალაქის, რომელზეც გნებავთ ცენტრალურ ნაწილში მდებარე ქუჩაზე მისასვლელად, ხოლო ძალზე მცირეა რაიონში ჩასასვლელად.

კაბინეტში ცოტა ხნით სიწყნარე ჩამოვარდა.

— მაშ ასე, ამხანაგებო, — წამოდგა პოლკოვნიკი, — ამოცანა ნათელია. თუმცა დიქრილი მძიმე მდგომარეობაშია და ექიმმაც აუკრძალა ქალარას მისი განძრევა, მაგრამ გამორიცხული არ არის, რომ ისინი ამაღამვე შეეცდებიან თანამზრახველებით ქალაქიდან გასვლას. ქალაქის ყველა მისასვლელები უნდა ჩაიკეტოს, შეიკრას! ქუთაისიდან შეუმოწნებელი ვერ უნდა გავიდეს ვერც ერთი მანქანა!

— ამხანაგო გრიგოლ! — მიმართა მან მელოტ მაიორს, ერთერთი განყოფილების უფროსს, — დაუკავშირდით სამიტრედიას, ჩოხატაურს, ზესტაფონსა და ხაშურს, გადაეცით შეამოწმონ ქუთაისიდან მიმავალი ყველა მანქანა, გამორიცხული არ არის, რომ დამნაშავეთა ჯგუფი უკვე გავიდა ქალაქის ტერიტორიიდან. საქმის საერთო გამოძიებას ამხანაგი მინდელი ხელმძღვანელობს, მილიციის ოპერატიული ჯგუფის ხელმძღვანელობას კი კაპიტან ჩრდილულს ვაფარებ. თუ შეკითხვები არ არის, შეუდექით დავალების შესრულებას.

ყველა წამოდგა.

— ამხანაგო შალვა, თქვენ ცოტა ხნით დარჩით, ზოგიერთ საკითხზე უნდა მოგელაპარაკოთ, თან ჩიკვაძის დაკითხვის მასალებს გაგვაცნობთ, — მიმართა მინდელმა კაპიტანს.

— ახლავე, — უპასუხა ჩრდილულმა, — ამხანაგებს დავალებას გავიწინებ და დაებრუნდები.

კაბინეტში ბალანჩივაძე, ხომერკი და მინდელი დარჩნენ.

ბალანჩივაძემ ბორჯომის ბოთლი გახსნა, წყალი კიქაში ჩაასხა, ხომერიკსა და შინდელს შეთავაზა და თვითონაც დალია. შემდეგ ტელეფონის ყურმილი აიღო და თავის ბინას დაუკავშირდა.

— ნინა, დავითი ვარ, როგორ არის ბავშვი? პო, კარგი, კარგი, მე დამავციანდება. შეიძლება დილაძლე ვერ მოვიდე. ნუ დარდობ, შიმშილით არ მოვკვდები, — დაუმატა დიმილით და ყურმილი დაკიდა.

ხომერიკს გაეცინა.

— ყველგან ასეა, ჩემი მუშაობის 15 წლის მანძილზე გამოძიების ყველა მუშაყის ოჯახში ერთი და იგივე მესპის: „როლის დაიძინებ“? „როლის ისაძილებ“? „როლის მოიცლი ოჯახისათვის“? „ბავშვებისათვის“? და იცით რა, მე შგონია, თავისებურად მართალნი არიან ცოლები. მათაც, ხომ აქეთ უფლება მოითხოვონ ქმრისაგან ის, რაც ჩვეულებრივი და ასე ზელმისაწვდომია სხვა დარგის მუშაკთა ცოლებისათვის?

— რა თქმა უნდა, თავისებურად არიან მართალნი, — დიმილით უპასუხა პოლკოვნიკმა და განაგრძო: — მაგრამ არც ჩვენ ვართ მტყუანი. ჩვენ მათ და სხვა ასებისა და ათი ათასების ძილს ვდარაჯობთ, ხოლო რაც სადარაჯოზე ხარ, ფხიზლად უნდა იყო. ნინას ეს ესმის, სხვებსაც, მაგრამ ოჯახი თავისას მოითხოვს. ხანდახან ხომ რამდენიმე ღამე ისე გაივლის მხოლოდ ერთი ორი საათით, თუ წაიძინებ. ასეთ დროს ჩემი მეუღლე უეჭველად აბუზღუნდება და გულს იმით იოხებს, რომ სერიოზულად მარწმუნებს, — შენ ერთადერთი ღამურა ხარ ჩვენს ოჯახში და ღმერთმა ნუ ქნას, შეიღებიც შენს გზას და აღგნენო.

სამივეს გაეცინა.

კაბინეტის კარი ჩრდილელმა შემოაღო.

— შეიძლება? — იკითხა მან.

— შემოდი, შალვა, შემოდი — ნება დართო პოლკოვნიკმა.

ჩრდილელი მაგიდასთან ლევანის გვერდით დაჯდა, საქალაქიდან რამდენიმე ფურცელი აპოილო და გამოძიებულს გაუწოდა.

— დაკითხვის ოქმებია, — განმარტა მან.

ლევანმა ქაღალდები ჩაპოართვა, ჩუმად გადაიკითხა, რამდენიმე სტრიქონს წითელი თანქრით ხაზი გაავლო და შემდეგ ჩრდილელს ჰკითხა:

— როგორ იქცეოდა ჩიკვაიძე დაკითხვაზე?

კაპიტანი არ აჩქარებულა, ერთხანს დუმდა, შემდეგ კი უპასუხა:

— ჩიკვაიძე მე პირველად დღის 6 საათზე დავეკითხე. ცოტა უხერხულიც იყო მისი გამოწვევა, რადგან ის არის ახლა ერთადერთი ნუგეში დაქვროვებული ქალისა და ტყეშელიძის დაკრძალვამდე არ მინდოდა ოჯახის შეწუხება, მაგრამ მაინც გაეუგზავნე უწყება. მოვიდა. ძალზე შეწუხებულია. მხოლოდ ეს არის, რატომღაც მომეჩვენა. რომ მისი მწუხარება უფრო ღრმაა, ვიდრე მოკლულის ნათესავს. ან შეიქნება ჰქონდეს.

დაწვრილებით გამოვეკითხე ყველაფერი: სოფელ იანეთიდან, სადაც მისი დედა ეხოვრობს, დეპეშა მიუღია დედის ავადმყოფობის შესახებ. ბინის გასაღები მეზობელ გორდელაძისათვის დაუტოვებია და ავტობუსით სოფელში წასულა. სოფლიდან 13 იანვარს უნდა დაბრუნებულიყო, ასე დაუბარებია გორდელაძისათვის. მეორე დღის 2 საათზე შეატყობინეს ალექსანდრე ტყეშელიძის სიკვდილი. არაფრით არ დაეჭვრებინა, რადგან დეიდამისი და ალექსანდრე თბილისში იყვნენ წასული და იცოდა 15 იანვრამდე არ დაბრუნდებოდნენ. შემდეგ როდესაც დაურწმუნებიათ, თავის დედასთან ერთად ჩამოსულა.

— დედასთან ერთად? — გაუკვირდა მინდელს.

— დიახ დედასთან ერთად! ამას მეც მივაქციე ყურადღება, მაგრამ ჩიკვაიძისათვის არ მივრძნობინებია, ვაუშვი. შემდეგ სასწრაფოდ ტელეგრაფში წავედი და იანეთიდან 11 იანვარს გამოგზავნილი დეპეშის ასლი მოვითხოვე. არ აღმოჩნდა. ჩემი თხოვნით ტელეგრაფის უფროსმა მაშინვე დაუკავშირდა იანეთის საფოსტო განყოფილებას; საიდანაც გვიპასუხნეს, რომ არავითარი დეპეშა ტყეშელიძის, არც ჩიკვაიძის

სახელზე საფოსტო განყოფილებაში მ ლებუღი არ ყოფი-
ლაო.

— შემდეგ? — იკითხა ხომერკმა, რომელიც ბალანჩივა-
ძესთან ერთად ყურადღებით უსმენდა ჩრდილელს.

— მე უკვე ეპვი დაძვებადა ჩიკვაიძის ჩვენების სისწორეში
და გადაწყვეტიტე მისი პიროვნების შესახებ ცნობები შემიკ-
რიბა. პირველ რიგში ინსტიტუტში წავედი.

კომკავშირის კომიტეტის მდივანმა არასახარბილოდ დაა-
ხასიათა ჩიკვაიძე: ცუდად სწავლობს, ხშირად სვამს, ინსტი-
ტუტში არავეისთან არ შეგობრობს, სტილიაგობს. გასული
წლის ოქტომბერში უღირსი საქციელისათვის, რაც მისივე
სოფლელი სტუდენტი ქალიშვილის გალახვაში გამოიხატა, ჩი-
კვაიძის საკითხი დირექციისა და კომკავშირის კომიტეტის
მსჯელობის საგანი გამხდარა. ინსტიტუტში პირობით დაუტო-
ვებით, ხოლო კომკავშირის კომიტეტს სასტიკი საყვედური
ჩაუწერია სააღრიცხვო ბარათში.

— რატომ უტყვია ქალიშვილი ჩიკვაიძეს? — გააწყვეტინა
მობსენება პოლკოვნიკმა ჩრდილელს.

— საბედნიეროდ, გალახული გოგონა ინსტიტუტში აღ-
მოჩნდა, ვესაუბრე, შემდეგ დავეკითხე, — ჩრდილელმა საქა-
ლალღიდან რამდენიმე ფურცელი ამოიღო და განაგრძო: —
მე ვფიქრობ, ეს გოგონა გულგრილი არ არის ანზორ ჩიკვაი-
ძისადმი. მაგრამ ამის თაობაზე არაფერი მიკითხავს, მოვერიდუ,
როგორც ეტყობა, თამარ ლეეაეას—ასე ჰქვია სტუდენტ ქალი-
შვილს, — არ მოსწონდა ჩიკვაიძის ქცევა, მისი სისტემატუ-
რი სმა და საეჭვო პირობთან შეგობრობა. ანზორი გატაცებუ-
ლი ყოფილა პოკერის თამაშით. ერთხელ ნასვამს თითონვე
დაუტრიაბახებია ქალიშვილთან გუშინ 2000 მანეთი მოვიგეო,
ლეეაეა იღმფოთებულა და დამუქრებია, თუ ამ სინაძაგლეს
არ მოეშვები, დეიდაშენს ვეტყვიო. ანზორმა პირობა მისცა,
მაგრამ არ შეასრულა. რამდენიმე ხნის შემდეგ თამარს მუქა-
რა აუსრულებია და ანზორის დეიდასათვის ყველაფერი უთ-
ქვამს. რა ზომები მიიღო ტყეშელიაძის მეუღლემ, ეს ლეეა-
გასთვის უცნობია, ხოლო მეორე დღეს ინსტიტუტში მოსულ

ანზორს საჯაროდ. გაულანძღავს ქალიშვილი და ხელითაც შეხება.

როგორც ჩანს, ინსტიტუტში კარგად ვერ დგას ახალგაზრდობის აღზრდის საქმე. კომკავშირის კომიტეტმა და დირექციამ არც კი იციან საქმის ნამდვილი არსი, რადგან პოკერის თამაშის შესახებ ლექავას არაფერი გაუმხელია, ცემა რაღაც სხვა გარე ობიექტს ეუხსნიათ და საქმე იმით გათავებულა, რომ ჩიკვაიძეს ბიუროზე ზოღიში მოუხდია და პატიება უთხოვია.

— გამოარკვეით ვისთან მეგობრობს ჩიკვაიძე? — იკითხა შინდელმა.

— ვერა, ლექავა ჩიკვაიძის მეგობრებს არ იცნობს. უნახავს რამდენჯერმე, ორ ახალგაზრდასთან ერთად ქალაქში მაგრამ მათი ვინაობა, არ იცის, სახია ორთავეს იცნობს, ხოლო ვინ არიან, ქუთაისში ცხოვრობენ თუ სხვაგან, ან რასაქმიანობას ეწევიან, მისთვის ცნობილი არ არის.

შევეკრიბე რა ეს ცნობები, ხელმეორედ გამოვიძახე ჩიკვაიძე. მან კატეგორიულად უარყო ყველაფერი: ლექავას ცემა კი დაადასტურა და განაცხადა: გასაქანს არ მაძლევდა სულ კულში დამსდევდა, საშინლად ექვიანობდა ყველა ქალიშვილზე და პრეტენზიებს აცხადებდა ჩემზე, თუმცა ამის საბაზი არ მიმიციაო. მოეთხოვე დეპეშა. მიპასუხა საღდაც დაჯარგო.

თქვენგან არაერთხელ მსმენია გამომჩიებლის ინტუიციისა და იმის შესახებ, რომ უნდა გვეროდეს. ამ გრძობისა, ამიტომ გადავწყვიტე ჩიკვაიძე კიდევ დამეკავებინა, მაგრამ საომისო საფუძველი ჯერ არ მქონდა და შეეყოყმანდი, მერე უხერხულადაც ჩავთვალე ეს ღონისძიება. შეიძლება ჩემი ვარაუდი არ გამართლებულიყო და, წარუხოცელ ჩიკვას მოვცემდით ახალგაზრდა კაცს. ზოგიერთის თვალში ის თავისი აღზრდელი ბიძის, დეიდის ქმრის მკვლეელი დარჩებოდა, და ეს სამუდამოდ დაამახინჯებდა მის ცხოვრებას. ამიტომ დავამთავრე თუ არა დაკითხვა, ჩიკვაიძე გავუშვი.

— რომელ საათზე გაუშვით ჩიკვაიძე? — მოუთმენლად იკითხა შინდელმა.

— პირველ საათს ხუთი წუთი აკლდა.

— უსწოროდ მოქცეულხართ, ამხანაგი. შალვა, ჩვენი თანხმობის გარეშე მეორედ არ უნდა დაგებარებინათ ჩიკვაიძე, ეს შეცდომაა, ხოლო მეორე შეცდომა. ის გახლავთ, რომ არ დაიკავეთ. როგორ ფიქრობთ, თუ ჩიკვაიძე ტყეშელიაძის მკვლელობის მონაწილეა, თანამზრახველები თვალყურს არ ადევნებენ? ეს ხომ ჩვენი მუშაობის სრული გაშიფვრაა! როგორ დაუშვით ასეთი რამ? — მკაცრად მიმართა ხომერიკმა.

ჩრდილელი შეკრთა.

აბინეტში შემოსვლაშდღე დარწმუნებული იყო, რომ ყველაფერი ჩინებულად გააკეთა, სწრაფი ოპერატიული მოქმედებით ამხილა ჩიკვაიძის სიყალბე. საქმელიც არ გახსენებია. მთელი დღე საქირო ცნობების შეკრებასა და ლუჯავას დაკითხვას მოანდომა: ახლა კი... ხომერიკის მკაცრი შენიშვნის შემდეგ მიხვდა, თუ რა დიდი ვნება შეეძლო მოეტანა საქმისათვის მის თვითნებურ ძოქმედებას.

— მკვლელობაში ჩიკვაიძის მონაწილეობა წარმოუდგენლად მიმაჩნია. ადამიანი აფთარი უნდა იყო, რომ აღმზრდელთ შიდა ასე ვერაგულად გაიმეტო. სერე და, რისთვის უნდა მოექლა? თუ გაძარცვა სურდა, ბინა მის განკარგულებაში იყო, შეესლო თავისუფლად გაეტანა რაც უნდოდა. გარდა ამისა, შეგროვალი მასალებიდან ჩანს, რომ ტყეშელიაძე ფულსა და ძვირფასეულობას დაკეტილში არ ინახავდა. 25000 მანეთის სამპროცენტიანი შინაგანი მომგებიანი ხესხის ობლიგაცია, რაც ბიროტმოქმედებმა საათებთან ერთად გაიტაცეს, დაუკნტავე კარადაში ინახებოდა. ეს ანზორმაც იცოდა, მაგრამ ობლიგაციისათვის ხელი არასოდეს უხლია. არა, მც არ ვამართლებ ჩრდილელის მოქმედებას, ეს ოპერატიული თვალსაზრისით შეცდომაა, დიდი შეცდომა, მაგრამ არა მგონია ჩიკვაიძეს რაიმე კავშირი ჰქონდეს ტყეშელიაძის მკვლელობასთან, — წარმოთქვა პოლკოვნიკმა და მიჩნდეს შეხედა.

მინდელი დუმდა. პაპიროსის ნამწვი საფერფლეში ჩასრისა, ჩაატრო, შემდეგ ახალ პაპიროსს მოუკიდა.

— მე... მე არ მეგონა... ამხანაგო პროკურორო, თუ ჩემი მოქმედება საყრთხეს შეუქმნიდა საქმის გახსნას, ახლა კი

ვერძნობ, შეცდომა დამიშვია, — სინანულით ჩაილაპარაკა ჩრდილეღმა და თავი ჩაჰკიდა.

— ეს მარტო ჩრდილეღის შეცდომა არ არის, მეცა ვარ დამნაშავე, ჩიკვაიძის დაკითხვა სხვისთვის არ უნდა მიმენდო, ან საქმისთვის. თვითონ მე უნდა მომეკიდა ხელი. მით უმეტეს რომ...

ტელეფონის ზარმა მინდელს სიტყვა გააწყვეტინა.

ბალანჩივაძემ ყურმილი აიღო.

— გისმენთი სად? რომელ საათზე? კარგი, გასაგებია, — ყრუდ დაამთავრა მოკლე საუბარი.

— რა მოხდა? — შეეკითხა ხომერიკი გაფითრებულ პოლკოვნიკს.

— 35 წუთის წინ, ღამის 4 საათზე, წულუკიძის ბაღში საბაგრო გზის სადგურთან შემოვლისას, გუშაგმა მილიციელმა გვამი აღმოაჩინა, როგორც ჯიბეში ნაპოვნი საბუთებით დასტურდება, მოკლული ახალგაზრდა ანზორ ილიას ძე ჩიკვაიძეა.

ხომერიკს ასანთის ასაღებად გაწედილი ხელი გაუშეშდა. ჩრდილეღი მოწყვეტით დაეცა სკამზე.

— კიდევ ერთი მსხვერპლი! კიდევ ერთი მკვლელობა! ჭაღარას ბანდა შტკიცედ მოქმედებს, — დაიგმინა მინდელმა.

თ ბ შ ი V

გათენდა. მთელი ღამის უძილო, დაღლილი მინდელი თავის საწერ მაგიდასთან იჭდა და გვამის აღმომჩენ მილიციელის ჩვენებას აფორმებდა.

მილიციის უფროსი სერკიანტი, ახელღდიანი, დინჯად და დალაგებით გადასცემდა მომხდარ ამბავს:

— ცელა ღამის 12 საათზე ჩავიბარე. მოგესხენებათ, ჩემი საპატრულო უბანი არცთუ ისე მცირე ტერიტორიას მოიცავს. ღამის დაახლოებით 12 საათზე და 40 წუთზე სასტუმრო „ჭუთაისიდან“ თეთრი ხიდის მიმართულუბით წავედი. ხიდთან მდებარე სკვერი და საბაგრო გზის სადგური დავათვალიერე,

შემდეგ ქუჩის მეორე მხარეს გაველი და მაღაზიები შევამოწმე. რაღვან საექვო არაფერი შემომჩნევია, უკანვე, სასტუმროსაკენ დაებრუნდი.

გადაუღებლივ თოვდა. ქუჩაში თითქმის არავინ იყო.

როდესაც სასტუმროს მივუახლოვდი, ორი ახალგაზრდა ღვინახე, ერთმანეთს ათიოდე მეტრით დაშორებულნი, თეთრი ხიდის მიმართულებით მიდიოდნენ. ყურადღებასაც არ მივაქცევდი ალბათ, მაგრამ როგორც აღვნიშნე, დაცარიელებულ ქუჩაში სხვა არავინ იყო. უხმოვ ამიარეს გვერდი და შესახვევეში თვალს მიეფარნენ. დაახლოებით ერთი საათი სასტუმროსთან დაეყავი, შემდეგ ისევ გავაგრძელე საპატრულო უბნის შემოვლა. როცა სკვერთან მივედი, საათს დავხედე -- 3 სრულდებოდა, აქ ჩემი ყურადღება ერთმა გარემოებამ მიიქცია -- გზის მარჯვენა მხრიდან სკვერის მიმართულებით გაუტეხავ თოვლში აშკარად ჩანდა ფეხის კვალი. გამიკვირდა, საბაგირო გზა არ მუშაობდა, რა საქმე უნდა ჰქონოდა ვინმეს სკვერში? გულდასმით დავაკვირდი ფიფქი თოვლით თითქმის ამოვსებულ ნაკვალევს. სულ ადვილად გავარკვიე, რომ ორ ადამიანს გაეგლო. მაგრამ საკვირველი ის უფრო იყო, უკან დაბრუნების კვალი არ ჩანდა. მაშასადამე, ისინი, ვინც რამდენიმე ხნის წინ სკვერში შევიდნენ, ჯერ ისევ იქ იყვნენ. გადავწყვიტე, გამომერკვია, რაში იყო საქმე და კვალს მიეყვი. ბევრი არ მივლია, მივუახლოვდი თუ არა საბაგირო გზის სადგურს, გაგონის მისაღებ ბაქნის ქვეშ თოვლისაგან დაუფარავ აღიგლზე რაღაც შავი საგანი შევამჩნიე, მწოლიარე ადამიანად მივიღე და შეეუძახე. ის არ განძრეულა. ახლოს მივედი, მართლაც ადამიანი აღმოჩნდა ცემენტის ჩატაჯზე გულაღმა გაწოლილი. მთვრალია, გავიფიქრე მე და ხელი მოკვიდე, მაგრამ შევეხე თუ არა დავრწმუნდი, უკვე მკვდარი იყო. რაღა უნდა მექნა საგანგაშოდ გავისროლე. რამდენიმე წუთში მეზობელ საგუშაგოდან მილიციელი მოვიდა. ის გვამთან დაეტოვე, მე კი ყოველივე ტრეფონით ვაცნობე მილიციის განყოფილების მორიგეს; -- დაამთავრა ახვლედიანმა.

— ხომ არ დავეკირვებიხართ სასტუმროსთან შეხვედრად. ორ მოქალაქეს? — შეეკითხა მინდელი.

— არა, არ დავეკირვებივარ.

— ხომ არ ფიქრობთ, რომ ისინი ერთად იყვნენ?

უფროსი სერჟანტი ცოტა ხანს ღუმდა.

— არა, არ ვფიქრობ. მე მგონი ისინი ერთმანეთის სრულად უცნობი იყვნენ და თვითველი მათგანი თავის გზით მიდიოდა. მე არ ვიცი, ვინ იყვნენ გამულელები, მაგრამ ჩემის აზრით, ის მოკლული რომელიმე მათგანი არ არის.

— რატომ გგონიათ?

— ამის ახსნა არ შეუძლია, ამხანაგო გამოძიებელო. მაგრამ ვფიქრობ, მოკლული არც ერთ მათგანს არ ჰგავს.

— ჯანა თქვენ დავეკირვითა უცნობებს?

— არა, არ დავეკირვებივარ, მაგრამ მოკლულს მაინც ვერ ვამგვანებ რომელიმე მათგანს.

— კეთილი.

მინდელს მეტი კითხვა აღარ დაუსვამს. სწრაფად გაათორმე ჩვენება და ახლედინი გაუშვა. შემდეგ შუბლი მოიხრისა და ჩაფიქრდა.

უფროსი სერჟანტის ჩვენებას ახალი არაფერი მოუტანი უკვე შეკრებილი მასალებისათვის.

ყირ კიდევ გათენებამდე მინდელმა, ხომერიკმა და ბალან ჩივაძემ სასამართლო-სამედიცინო ექსპერტთან ერთად გულდასმით გამოიკვლიეს მკვლელობის ადგილი: დათვალა იერება-ში გართულთ შემოქმედვლად შემოვლიათ ღამე და ალიონის მკრთალ, ნაცრისფერ სინათლეზე ოთხივემ კარგად გაარჩია, ბებერი ქადრისაყენ წასული მკვლელი ქეის ვალაყანზე აფო-ფხებუღიყო და ვალაყენის იქით მღებარე სკოლის ეზოდან უკვალოდ გამქრალიყო.

მკვლელობის ადგილზე რაიმე თვალსაჩინო ყვალი ვერ იქნა აღმოჩენილი. მინდელმა ისიც კი არ იცოდა, რამდენ ხანს იღვნენ საბაგროო გზის სადგურთან მკვლელი და მოკლული, რადგან დგომის ადგილს ბაქანი ფარავდა და ცემენტის იატაკი თოვლით არ იყო დაფარული. მხოლოდ ერთი რამ დაად-

გინა მტკიცედ: ჩიკვაიძის მკვლელი მარტო იყო, ჭადრისავენ მხოლოდ ერთი ადამიანის კვალი მიდიოდა.

ადგილზე მისვლამდე მინდელს კიდევ გააჩნდა მცირე იმედი, იქნებ მოკლული სხვა იყოსო, მაგრამ ეს იმედი მალე გაქრა, ჩრდილელმა ამოიციწო მასთან რამდენიმე საათის წინ დაკითხვაზე მყოფი ჩიკვაიძე.

როდესაც გვამი გასინჯეს, ყველა სახტად დარჩა — ცხედარს მარცხენა ძუძუში თვითნაკეთი ბებუთის სისტემის დანა ბოლომდე ჰქონდა ჩასობილი: პირისა და ტარის გამყოფი ჩანგალიც კი ჭრილობაში იყო შესული. ექსპერტმა იქვე იფარაუდა: დანის დარტყმა დიდი ძალით იყო მომხდარი, სიკვდილი ელვისებური იქნებოდა. გვამის გაკვეთამ დაადასტურა ექსპერტის წინასწარი მოსაზრება. დანას ნეკნი გაეტეხა და ანზორისათვის გული გაეგმირა.

ყველაფერი ეს ლოგიკურად მიუთითებდა, რომ ჩიკვაიძემ მკვლელობის მსხვერპლი იყო. მაგრამ, როდესაც საავადმყოფოში ჭრილობიდან ამოღებული დანა დაათვალიერეს, გამოძიებლის გაკვირვებას საზღვარი არ ჰქონდა: დანის ტარზე გარკვევით ჩანდა ამოჭრილი სახელი — „ანზორი“.

„ვისია დანა? ნუთუ ანზორის? ხოლო თუ დანა ჩიკვაიძისაა, საიდან გაჩნდა ის მკვლელის ხელში? იქნებ ჩიკვაიძემ ვერ აიტანა ბიძის სიკვდილი და თავი მოიკლა? — ზედინედ გაუელვა ამ კითხვებმა გონებაში გამოძიებელს დანის დათვალიერებისას, — არა, — დაასკვნა მან, — ყველაფრის დაშვება შეიძლება, მაგრამ თვითმკვლელობისა კი არა. დანის დარტყმის მიმართულება და ჭრილობა ამას არ გვაფიქრებინებს. ასეც არ იყოს, ანზორს არ შეეძლო თავი მოეკლა. მაგრამ დაფუშვათ, ჩიკვაიძე ბიძის სიკვდილში ერიბა და ჩრდილელის მიერ შეროდდ დაკითხვისას დარწმუნდა, გამოძიებამ რაღაც კვალს ვიპოვო? იქნებ საშინელ სინამდვილის გამოძვლანებას სიკვდილი არჩია? მაგრამ მაშინ რა უნდოდა სკვერში? ან ვინ არის ის, ვინც თან შეპყვა საბაგირო ვზის სადგურში? — ფიქრობდა გამოძიებელი.

თოვლში დარჩენილი კვალის დათვალიერებით და გაზომვით უდავო იყო, რომ ჩიკვაიძე და მასთან მყოფი უცნობი

ქვაფენილიდან ერთად, გვერდიგვერდ მიმავალნი გადავიდნენ უკვალავ თოვლში, ასევე ერთად მივიდნენ ბაქნამდე და იქ ცემენტის იატაკზე შეჩერდნენ. ჩიკვაიძე სამუდამოდ დარჩა ადგილზე დანით გულგანგმირული, მასთან მყოფი კი უკვალოდ მიიშალა. მართოდენ ეს ფაქტი საესებით გამორიცხავდა თვითმკვლელობის ვერსიას, მაგრამ დანა... როგორ მოხვდა ანზორის დანა მკვლელის ხელში? თუ დანა მართლაც ანზორისაა, — განაგრძობდა ფიქრს გამომძიებელი, — ბუნებრივია, უნდა დავასკვნათ, რომ მკვლელი ახლო ნაცნობია ჩიკვაიძისა და განიზრახა რა მკვლელობა, კვალის არევის მიზნით, წინასწარ ინათხოვრა იარაღი ანზორისაგან. ასეთ შემთხვევაში დამნაშავე ჩიკვაიძის ახლობელთა წრეში უნდა მოიძებნოს. უცნობს რომ არ ათხოვებოდა დანას იგი?

მინდელმა ამ სამი დღის განმავლობაში ოპერატიულ ჯგუფთან ერთად გულდასმით, საფუძელიანად შეისწავლა სასამართლოს არქივი, ეძებდა ანალოგიურ საქმეს, მაგრამ უშედეგოდ. გამომძიებელს მანამდეც არ უპარებოდა ექვი, რომ მკვლელობა კვალიფიციური დამნაშავის მიერ იყო ჩადენილი, ხოლო არქივის შესწავლამ და რეგისტრირებულ დამნაშავეთა ბარათების დაბეჭითებით შემოწმებამ დაარწმუნა, რომ ბოროტმოქმედნი, ყოველ შემთხვევაში მკვლელი, ქუთაისში რეგისტრირებულ დამნაშავე ელემენტებს არ ეკუთვნოდა:

ახლა კი ექვი შეეპარა მუშა პიპოტეზის სისწორეში. იქნებ ორთავე მკვლელობა შურისძიებით იქნა ჩადენილი და ძარცვა მხოლოდ ფანდია გამომძიებლის ცრუ კვალზე გასაყვანად?

ხოლო თუ ძარცვაა, რა ურთიერთობა უქონდა ჩიკვაიძეს მკვლელებთან, საიდან იყვნენ ისინი ჩამოსულნი? როგორ დაუკავშირდნენ ჩიკვაიძეს და რამ გახადა ბოროტმოქმედნი იძულებულნი ანზორიც მოეკლათ?

მინდელს თვალწინ წარმოუდგა ჩიკვაიძის სახედაკაწრული, თითქმის შეშლილი დედა, რომელიც ცრემლგამშრალი თვალებით უაზროდ მისჩერებოდა საავადმყოფოს მორგას და გაშეტებით ურტყამდა თავს კარებს. გამომძიებელს გულწრველად შეებრაღა მრავალტანჯული დედა. უზოპო ჭაფას

ისედაც ნაადრევად დაებერებინა ერთ. დროს შესამჩნევად ლამაზი ქალი, ხოლო ზედიზედ თავს დამტყდარ საშინელ უბედურებას ისე მოექცია, ღრმა მოხუცი ეგონებოდა ადამიანს.

„შვილოო! დედის ერთად-ერთო იმედოო! ვინ გაგიმტყა... ვის რა დაუშავე ჩემო უმაჰოდ გაზრდილო ხუჭუჭა ბიჭოო!.. ვისთვის ვიცოცხლო ორთავეს დამკარგაემა. ვინ დამისუქავს დასამიწებელ თვალებს... შვილოო!“ — მოსთქვამდა იგი და მისი შეჭზარავი ხმა გატეხილი ზარივით ქლიალებდა განთიადის სიჩუმეში.

ვერც მინდელმა, ვერც სხვებმა ვერ მოძებნეს ორი ძვირფასი ადამიანის ასე ტრაგიკულად დამკარგავი, გაუბედურებული ქალის დამამშვილებელი სიტყვები. გრძნობდნენ, რომ ნუგეში ასეთ მდგომარეობაში მყოფისათვის ახლა, მხოლოდ ლიტონი სიტყვა იქნებოდა: ღუმდნენ და უსიტყვოდ, მოკრძალებით. პატივისცემით თანაუგრძნობდნენ ნაადრევად გათეთრებული დედის მწუხარებას.

ძლივს დაიყოლიეს გაკერპებული ქალი შვილის გვამი დროებით დაეტოვებინა საავადმყოფოში. გავრნებაც კი არ სურდა გაკვეთასა, მხოლოდ ხომერიკის ნათქვამმა, რომ ეს აუცილებელი იყო მკვლელის აღმოსაჩენად, მოსტეხა იგი და დასთანხმდა.

ბალანჩივაძემ თავის მანქანით გაისტუმრა ჩიკვაიძის, კედა და მათთან მყოფ ქალებს სთხოვა თვალყური ედევნებინათ, რომ თავის თავისათვის არაფერი აეცრა გაუბოროტებულს. ასეთ პირობებში ლაპარაკიც კი არ შეიძლებოდა მის დაკითხვაზე, მინდელს არც უცდია ეს. მხოლოდ ნაწყვეტ-ნაწყვეტ ქალის მოთქმასა და მოკლე საუბარში გამოარკვია, რაც პირველ რიგში აინტერესებდა: ჩიკვაიძე აღრე დაობლდა, მაშნ 1943 წელს ფრონტზე დაედუბა. ხუთი წლის ანზორი დედისამარა გაიზარდა. საშუალო სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ კლექსანდრე ტყეშელიაძემ ქუთაისში წაიყვანა ცოლის ობოლი დის შვილი. დაეხმარა, ინსტიტუტში მოაწყო და თავისთან დააბინა. ანზორს არ უცხოვრია ობილისში ან დიდ ქალაქში. ყოფილა დედაქალაქში, მაგრამ რამდენიმე დღით. მამასადა

მე, ანზორს ბოროტმოქმდია ჩვეულებრივად ქუთაისში დაუკავშირდა, მაგრამ როდის? რამდენი ხნის წინათ?

მინდელს კარგად ესწოდა, კვალიფიციური ბოროტმოქმედნი უცხო და შედარებით პატარა ქალაქში ღიღხანს არ ჩერდებიან უსაქმოდ. მოახდენენ რამდენიმე თავდასხმას და სწრაფად მიიშალებიან. იქნებ ადრე ჰქონდათ დაგეგმილი ტყეშელიაძის ოჯახის ამოწყვეტა? იქნებ შემთხვევამ შეეშალათ ხელი ტყეშელიაძის ცოლის მოკვლაში, და ანზორიც იმითმ გადაარჩა რამდენიმე დღით, რომ მკვლელობის დამეს სახლში არ იყო? თუ ტყეშელიაძის და შემდეგ ანზორის მკვლელობა შურისძიების ნიადაგზე მოხდა, მაშინ... მაშინ ჭაღარა დაქრილი და მათთან შესამე (მინდელმა მანქანის შტოლს ეს სახელი უწოდა) ტყეშელიაძის ოჯახს კარგად იცნობენ. ხოლო თუ ეს ასეა, რატომ არჩიეს თავდასხმისათვის 12 იანვარი? ამ დღეს ხომ ტყეშელიაძე და მისი ცოლი შემთხვევით დაბრუნდნენ თბილისიდან? განა შურისძიებით ჩადენილ მკვლელობას მოფიქრებულად, წინასწარ შედგენილი გეგმით არ ამზადებენ? იქნებ თბილისიდან გამოყვანენ მკვლელები? ...არა. — განაგრძობდა ფიქრს მინდელი, — ტყეშელიაძის მოკვლა ბოროტმოქმედთა თავდაპირველ გეგმაში არ შედიოდა. ამას საქმის ყველა მონაცემი ადასტურებს. თავდასხმის მიზანი უეჭველად გაძარცვა იყო, ხოლო ჩიკვაიძე ან მონაწილე ან... რაღაც იცოდა და... თავიდან მოიშორეს, დაადუმეს. ყოველ შემთხვევაში, მხედველობაში უნდა ვიქონიოთ შესაძლო ვერსიაც შურისძიების შესახებ. მთავარია ბოროტმოქმედთა აღმოჩენა, დეტალები კი დახუსტლება.

კაბინეტის კარები წყნარად გაიღო და ოთახში სამედიცინო ექსპერტი შემოვიდა. მინდელი გამოერკვა წაშოდგა, შემოსულს მიეგება.

ექსპერტმა ხმაურით გასწია სკამი, ტახტზე ჩამოჯდა.

— ფიქრობ, ლევან?

— ვფიქრობ, ავთანდილ — მოწყენილად გაიღიმა გამომძიებელმა. — ამ დანამ პოლად არია ყველაფერი.

— მდაა! — ჩაილაპარაკა ექსპერტმა, — მართლაც რომ

არია, ასეთი კრილობა არ მინახავს. მკვლელი, უტყობა, ფიზიკურად ძალზე განვითარებული და დიდი ღონის პატრონია.

— უკ კრილობით დაასკენი?

— კრილობით, ასეთ დარტყმას საშუალო ღონის ადამიანი ვერავითარ შემთხვევაში ვერ შესძლებს.

— გაამზადე დასკენა?

— გავამზადე. დარტყმა ისეთი ძლიერი იყო, რომ სიკვდილი რამდენიმე წამში დადგა. გვამს სხვა კრილობა არა აქვს. სისხლის ჩაქცევები მარჯვენა მაჯაზე და ნიკაპის არეში დაზიანების მსუბუქ კატეგორიას მიეკუთვნება და სიკვდილის წინ აქვს მიყენებული, — ეჭიშმა გულის ჭიბიდან ორად გაეცილი ფურცელი ამოიღო, მინდელს გაუწოდა და ტახტიდან წამოდგა.

— დაწვრილებით აქ წერია ყოველივე.

— კეთილი, გმადლობთ. — მინდელმა დასკენა ჩამოართვა და გადაათვალიერა.

— მე წავალ, ლევან, შენ დასკენას გაეცანი. თუ საჭირო შევიქნები, დამირეკე, დღის ბოლომდე კაბინეტში ვიქნები.

მინდელი მარტო დარჩა. რამდენჯერმე გადაიკითხა გვამის სასამართლო-მედიკური გაკვეთის აქტი, ზოგი რამ ცალკე ფურცელზე ამოიწერა. კარი უეცრად გაიღო და კაბინეტში საარქიტექტურო სამმართველოს უფროსი ლევიძე და ქალაქის ბრმასკომის ტექნიკური აღრიცხვის ბიუროს გამგე აბაშიძე შემოვიდნენ.

— მობრძანდით, ანხანაგებო, ეს არის დარეკვას ვაპირებდი, — მიეგება შემოსულთ მინდელი, შემდეგ ორთავეს ხელი ჩამოართვა, სკამები შესთავაზა და ვიდრე თვითონაც დაჭდებოდა შეეკითხა: — როგორ არის საქმე, შეასრულეთ ჩვენი დავალებმა?

— მთლიანად ვერა, ანხანაგო ლევან. დღის 9 საათიდან მთელი აპარატი შეუსვენებლივ მუშაობს, მაგრამ თქვენთვის საინტერესო ყველა ქუჩის შემოწმება ვერ შევძელით, — მრუტგო აბაშიძემ.

— ომის შემდეგ ბევრი ორსართულიანი სახლი აშენდა ქუჩისში, განსაკუთრებით ცენტრალურ ქუჩებში. ასე რომ, რამდენიმე საათში თქვენი დავალების შესრულება ძნელია.

— საჭირო ცნობები ფრიაღ სასწრაფოა, ბარემ გადმოგვე-
ცით სახლების სია, რომლებიც უკვე შემოწმებულია და უდ-
გებიან ჩუენტვის საინტერესო ნიშნებს. რაც შეეხება სხვა სახ-
ლებს, ისინიც დღესვე უნდა შემოწმდეს, ხვალ შეიძლება გვი-
ანაც იყოს. თუ ამ ამოცანის დაძლევა საკუთარ ძალებით არ
შეგიძლიათ, აღმასკოვის თავმჯდომარეს ვთხოვ, სხვა განყო-
ფილებიდან დაგახმარონ მუშაკები.

— არა, ამხანაგო ლევან, დახმარება საჭირო არ არის, კი-
დევ რამდენიმე საათი და ყველა ქუჩა შემოწმებული იქნება.

— კეთილი, როგორც კი დაამთავრებთ, ცნობა დაუყოვნებ-
ლივ გამომიგზავნეთ, მე დაგელოდებით.

კაბინეტში ხომერკი შემოვიდა. ის ძალზე დაღვრემილი
იყო, ფეხზე წამომდგარ მინდელს ხელით ანიშნა დამჯდარი-
ყო, თვითონაც დაჯდა, შემდეგ პაპიროსს მოუყიდა, მძლავ-
რად მოქაჩა და ბოლი ლუკმასავით გადაყლაპა.

— არის ახალი რაიმე? — იკითხა მან, როგორც კი გამომ-
ძიებულთან მარტო დარჩა.

— დიახ, ამხანაგო პროკურორო. ამ დღით კრიმინალის-
ტური ლაბორატორიის საექსპერტო დასკვნა მივიღეთ. დანა-
ზე, რომელიც ტყეშელიაძის მკვლელობის ადგილზე ვიპო-
ვეთ, აღმოჩენილია მხოლოდ ერთი ადამიანის თითების. ანა-
ბეჭდი და იგი განსვენებულ ტყეშელიაძეს ეკუთვნის, რაც შე-
ეხება ფანჯარასთან ლურსმანზე აღმოჩენილ რაშოდენიმე
ძაფს, ექსპერტი ასკვნის, რომ ეს ძაფები ფაბრიკული ნაწარ-
მის ქაღალის მსუბუქი ხელთათმანისაა.

— მაშ ექსპერტის ვარაუდით მკვლელობაში ქალიც ურე-
ვია? — კვლავ დასვა კითხვა ხომერიკმა.

მინდელმა მხრები აიჩეჩა.

— თინა ტყეშელიაძე ამტკიცებს, რომ მან ოთახში მხო-
ლოდ ერთი ადამიანი — მამაკაცი დაინახა, მაგრამ ამ ჩვენე-
ბის სრულ კვლევებზედ მიჩნევა, ჩემი აზრით, ჭერ ნაადრე-
ვია, მით უმეტეს, რომ თავდამსხმელი ერთი არ ყოფილა, შე-
საძლებელია მეორე ან მესამე თინა ტყეშელიაძის გამოღვი-
ძებამდე გადახტა ფანჯრიდან, გამორიცხულია არ არის სხვა
ვერსიაც.

სიჩუმე ჩამოვარდა.

ხომერიკი, წაპოღვა, რამდენჯერმე გაიარა. შამოგ კუთხეში ტახტზე ჩამოჯდა.

— დაკითხე ვინმე ჩიკვაიძის ღანის შესახებ? — დაარღვია დუქილი პროკურორმა.

— ჯერ არა, გიორგი ასლანიჩი, ლეჟავა და ანზორის სხვა რამდენიმე ამხანაგი დაეიბარე, დღის ბოლოს დავეითხავ, დანის ამოცნობასაც მოვახდენ. თუმცა ძნელია, მაგრამ იქნებ თინა ტყეშელიაძისა და ანზორის დედის დაკითხვაც მოვახერხო ამ საკითხზე. საღამოს პანაშვიდზე მინდა წავიდე. იქ შეიძლება მათთან გასაუბრებას.

— ჩიკვაიძის მკვლელობაზე რას ფიქრობთ? — მოულოდნელად, ჭიქურ დასვა კითხვა პროკურორმა.

მინდელი ერთხანს დუმდა.

— მიმიძის პასუხის გაცემა, პატივემულო. გიორგი, ეს შეტად რთული საკითხია, თუ დანა ჩიკვაიძისა აღმოჩნდა, მაშინ...

— მაშინ რა?

— მაშინ შეიძლება სულ სხვა რამ გამოირკვეს, — დაამთავრა მინდელმა.

— სახელდობრ?

— ვინ იცის, ჩიკვაიძის მკვლელობა იქნებ სულაც არ არის დაკავშირებული ტყეშელიაძის მკვლელობასთან და ეს რაი სიკვდილი შემთხვევით დაემთხვა ერთმანეთს, — მიუჯო ყოყმანით მინდელმა.

— შეიძლება, — დაეთანხმა ხომერიკი, — მაგრამ უფრო დასაშვებია, რაიმე ორივეს მკვლელობა ერთი და იგივე პირის ან პირთა ჯგუფის მიერ არის ჩადენილი. ვინაა გითხრა, რას ვფიქრობ? თითქმის ეპვი არ შეპარება, რომ დანა ჩიკვაიძის კუთვნილებაა და მკვლელმა, რომელიც ახლო ურთიერთობაში იმყოფებოდა ანზორთან, წინასწარ ინათხოვრა ან მოიპარა ეს დანა, რათა გამოძიება ცრუ კვალზე გაუყვანა.

— ეგ მეც ვიფიქრე, გიორგი ასლანიჩი, ამიტან ჩიკვაიძის შეიძლება უთვალთვალეს. იფიქრეს, გაიყვანდა გამოძიებას დაშინაშვეთა კვალზე და სწორედ ამიტომ მოკლეს.

ხომერეიკმა მსუბუქად ამოიოხრა.

— ასეა თუ ისე, ჩრდილელის შეცდომა ძვირად დაგვიჯდა. ანზორ ჩიკვაიძეს უეჭველად იმავე დამნაშავეთა ჯგუფმა მოუღლო ბოლო, რომელმაც ბიძამისი გამოასალმა სიცოცხლეს. ეს მწარე, ძალზე მწარე გაკვეთილია. მართლმსაჯულების მუშაეთა შეცდომას ყოველსავე ადამიანის სიკვდილი თუ არა ღიდი მორალური ტრავმა მაინც მოსდევს.

— გეთანხმებით, გიორგი ასლანიჩ, მაგრამ ჩრდილელის შეცდომაც ხომ სწორედ ამ მეორე ფაქტორის თავიდან აცილების ცდამ განაპირობა. ის მოერიდა ჩიკვაიძის სახელს, შეეცმინდა სწორედ მორალურად არ დაემახინჯებინა ანზორი, ჩირქი არ მოეცხო ხალხის თვალში, მოერიდა ვინმეს არ ჩეთვალა ანზორი ბიძის მეკლელობის მონაწილედ და აი, იგი დაიდუბა. ძნელი, მეტად ძნელია ჩვენი სამუშაო. ღიღ სიფრთხილეს, ასჯერ გაზომვას, მაგრამ ხშირად ძალზე სწრაფ მოქმედებას მოითხოვს. ჩრდილელი რომ ნახოთ, ვერ იცნობთ, ამ ერთ დამეში ათი წლით მაინც დაბერდა კაპიტანი. თადარიგში გასვლასაც კი ფიქრობს.

— თადარიგში გასვლა იოლია. იქ ასეთ შეცდომას არ დაუშვებ, მაგრამ ყველა თუ თადარიგში ვაეიდა, ჩვენს სამუშაოს ვინდა შეასრულებს? ჩრდილელმა დააშაფა და დაისჯება კიდევ, მაგრამ ახლა მე სულ სხვა. რამ მინდა გითხრა. ზოგიერთი ჩვენი მუშაკი ცუდად ერკვევა საზოგადოებრივ აზრში. აი შენც, თუმცა საკმაოდ კვალიფიციური გამოძიებელი ხარ, ამ საკითხზე ჩრდილელის შეხედულებას იზიარებ: — „ჩირქი არ მოეცხოს, ვინმეს. მიერ ბიძის მეკლელად არ იქნეს აღიარებულნი“. მერე და ვინ არის ეს „ვინმე“? ობივანტურად მოაზროვნე ვილაც კაცუნები, რომლებიც სამწუხაროდ, ჭერ კიდევ შემორჩნენ ჩვენს საზოგადოებას! ვანა მათ აზრს ჩვენი საზოგადოებისათვის მნიშვნელობა აქვს? ხდებოხლომე, ადამიანს, პატროსან კაცს, არა მარტო აკბებენ, არა მედ აპტიმრებენ კიდევ, ამას მოითხოვს საქმე, ჩვენი საზოგადოების ინტერესები, შემდეგ გამოძიებით ირკვევა ამ კაცის უღანაშაულობა და მას არა მარტო თათვისუფლებენ, არამედ აიუღ რეაბილიტაციასაც უკეთებენ. ასეთი შემთხვე-

ვები თუმცა ძალზე მცირეა, მაგრამ არის და მომავალშიც იქნება. საზოგადოება რეაბილიტირებულს სიხარულით ღებულობს.

ჩემთვის, როგორც პროკურორისათვის, სამწუხაროა შეცდომა, მაგრამ სასიამოვნოა დაპატიმრებულის უდანაშაულოდ ცნობა.

საზოგადოებრივი აზრი ჩვენ თვითონ უნდა შეექმნათ ჩვენი სამართლიანი მოქმედებით, ამიტომ დაგვსევს აქ მეც, თქვენც, ჩრდილელიც და ათასობით სხვა. ჩვენ არ გვეპატიება მსგავსი შეცდომები. ჩრდილელი ახალგაზრდა მუშაკია, მან თავი შერლოკ ჰოლმსად წარმოიდგინა, „სწრაფად, ოპერატიულად“ ამხილა ჩიკვაიძის სიცრუე და რამდენიმე საათის შემდეგ კვლავ გამოიძახა დაკითხვაზე. შედეგი? ჩიკვაიძე მოკლეს! დაიღუპა აღამიანი, ჩვენ კი ჭერჭერობით მხოლოდ ის შეგვიძლია ვთქვათ, უფრო სწორედ ვიფიქროთ, რომ მას უთვალთვალებდნენ. რატომ? შესაძლოა რაივე იცოდა, შეეძლო დანაშაუვთა კვალზე დავეყენებინეთ. ეს შესაძლებლობაც დაიკარგა, მკვლელებს კი თავისთავისადმი რწმენა მოემატათ. ორ დაბეში ორი მკვლელობა ქუთაისში გესმით ეს რას ნიშნავს? ხომერიკის ხმა ძალზე მკაცრად ეღერდა.

—მართლს ბრძანებთ, გიორგი ასლანიჩი, როცა უდანაშაულო კაცს აპატიმრებენ და პასუხისგებაში აძლევენ, მაშინ თვით სრულიან დანაშაულს საგამომძიებლო ორგანოები. აბა, წარმოვიდგინოთ ჩვენს თავზე — უდანაშაულოდ ციხეში ამოგვაცოფინონ თავი, მერე გაგვებართლონ და ბოდიში მოგვიხადონ. განა ბოდიშები აანაზღაურებს იმ სულიერ ტრამვას, რასაც ჯანციღის თვით უკანონოდ დასჯილი, მისი ნათესავეები, მეგობრები და საზოგადოება? რომელ ბოდიშს შეუძლია აანაზღაუროს აღამიანის სიცოცხლის ანგარიშზე ცხოვრებისაგან იზოლირება, საზოგადოებისაგან მოწყვეტა? თავისუფლების დაკარგვა — ეს ხომ სიკვდილია, და ვინ მოგვცა ჩვენ უფლება მოვკლათ აღამიანი, წაქართვათ მას სიცოცხლე, როცა ჩვენ მისთვის რგი არ მიგვიცია და ვერც მივცემთ. ჩვენ, მართლმსაჯულების მუშაკებმა უნდა ვიხელმძღვანელოთ უდანაშაულობის პრეზუმპ-

ციით — დაეუდასტუროთ ბრალდება, წინააღმდეგ შემთხვევაში თავი შევიკავოთ ყოველგვარი დასჯითი ღონისძიებებისაგან. თუმცა, რაც ჩრდილელს შემთხვევა, ჩემის აზრით, საგანგებო შემთხვევაა.

ხომერიკმა კვლავ პაპიროსს მოუკიდა, რამდენჯერმე გაიარა გამოიარა და უკან მიუხედავად შეეკითხა მინდელს:

— სახლების ნუსხა როდის იქნება მზად?

— ერთ საათში ან ცოტა უფრო ადრე. მუშაობენ.

— საღამოსათვის უკვე დადგენილი უნდა იყოს საექვო სახლი. დრო არ ითმენს, „ქალარას“ ბანდა ყოველ წუთში შეეცდება დატოვოს ქუთაისი. ეს კი არ უნდა მოხდეს.

— ყველაფერს გაეაკეთებთ, გიორგი ასლანიჩ, ჩიკვაიძე „ქალარას“ უკანასკნელი მსხვერპლია. ძვირად დაუჯდებათ ავაზაყებს ორი სიცოცხლე.

ხომერიკს თვალწინ წარმოუდგა დარდისაგან გამშრალი ანზორის დედა.

— საბრალო ქალი, — კვლავ ამოიოხრა მან, — ორ დღეში ორი ძვირფასი ადამიანის დაღუპვა, ეს მართლაც დიდი საშინელებაა... წაასვენეს ჩიკვაიძე?

— ზრა, ორთავეს აქ, ქუთაისში ასათლავებენ. განკარგულება მივეცი ოპერატიულ მუშაკებს ყოველ პანაშვიდს დაესწრონ, მეც მინდა წაეიდე. გამორიცხული არ არის ამ გზითაც რაიმე ევალის მიგნება.

პროკურორმა თანხმობის ნიშნად თავი დააქნია, პაპიროსის ნამწვავი საფერფლეში ჩასრისა; ახალს მოუკიდა და წარმოთქვა:

— როდის გამოვიდა ჩიკვაიძე ბინიდან და ვისთან ერთად?

— ჩიკვაიძე ჩრდილელთან ღამის 11 საათზე გამოცხადდა. როგორც გამოძიებით ირკვევა, სახლიდან მარტო წამოვიდა ჩრდილელმა იგი გორდელაძის ბინის ტელეფონით გამოიკახა. შეხვდა თუ არა ვინმეს, პირველი დაკითხვის შემდეგ, ჭერჯერობით დაუდგენელია.

— თქვენი აზრით, რა ვითარებაში მოკლეს ჩიკვაიძე?

მინდელი ჩაფიქრდა, შემდეგ არცთუ მტკიცედ მიუგო:

— აქ რამდენიმე ვერსია შეიძლება, მაგრამ უფრო საუბრ-

რელია, რომ იიკვიატებო რაღაც იცოდა ტყეშელიძის მკვლელობის ირგვლივ, მას უთვალთვალეზდნენ, საფიქრელია, კიდევ შეხედნენ პირველი დაკითხვიდან მიმავალს. ესაუბრნენ, შეიძლება დაემუქრნენ, თვალთვალაც გააგრძელეს. მეორე დაკითხვა 11 საათზე დაიწყო და თითქმის პირველ საათზე დამთავრდა. დამნაშავეათვის ცნობილი გახდა ჩიკვაიძის მილოციაში მეორედ მისვლა, დაუღარაჯდნენ, შეხედნენ, მუქარით ან მოტყუებით გაიყვანეს რიონის პირას და მოკლეს, რითაც თავიდან მოიცილეს საშიში მოწმე.

— რატომ ფიქრობთ, რომ მხოლოდ მოწმე?

— როგორ გითხრათ, პატივცემულ გიორგი ჩიკვაიძე მე არ მინახავს და არ დავლაპარაკებია, მაგრამ რატომღაც მისი მკვლელობაში მონაწილეობა გამორიცხულად მიმაჩნია. დეიდასთან და ბიძასთან ძალზე კარგი ურთიერთობა ჰქონდა, ტყეშელიძე შეილიებით ზრდიდა. ანზორი ჩაიძე დანაშაულში არ ყოფილა შემჩნეული. როგორც გამოირკვა, ნასამართლევაც არ ყოფილა. ცხადია, შეიძლებოდა მისი დანაშაულში ჩათრევა, მაგრამ მკვლელობაში კი არა მგონია. ყოველ შემთხვევაში, მკვლელობაში ჩათრევა ასე არ ხდება. გარდა ამისა, თუ მან მონაწილეობა მიიღო მკვლელობაში, რა აუცილებელი იყო სხვა მონაწილეთა მიერ მისი თავიდან მოშორება?

— დაეუშვათ თქვენ სწორი ხართ, მაშინ რა დამოკიდებულება შეიძლება ჰქონოდა მას კვალიფიციურ დამნაშავეებთან?

— ვინ იცის, თუ მკვლელობა შურისძიებით არ არის ჩადენილი, შეიძლება ანზორმა იცოდა ჩაიძე. ეს კი მკვლელებისათვის ცნობილი იყო და თავიდან მოიშორეს, დაადუმეს.

ორთავენი გაჩუქდნენ.

ხომერიკი ბოლთას სცემდა და შეუსვენებლივ ეწეოდა პაპიაროსს.

მინდელი, საწერ მაგიდას დაყრდნობილი, თვალს ადევნებდა მოდულულ პროკურორს. მას კარგად ჰყავდა შესწავლილი ხომერიკი — დინჯი, აუღელვებელი მუშაკი, არასოდეს არ კარგავდა მოთმინებას. მწლის მუშაობის მანძილზე მინდელს ერთხელაც არ უნახავს ის აღიღებულ, ერთხელაც

არ გაუგონია, რომ რომელიმე მუშაკისათვის ეყვიროს, დღეს კი ხომერიკი გარეგნულად თუმცა დამშვიდებული ჩანდა, მაგრამ მინდელს არ გამოპარვია, ამ ორ მკვლელობას ხომერიკი ძალზე აელღვებინა. მას ალღვებდა ისიც, რომ საქმის გახსნა სწრაფ მოქმედებას მოითხოვდა, მაგრამ ახლო მომავალში ეს პერსპექტივა საიქვეო იყო. არადა, მკვლელებს ყოველ წუთს შეეძლოთ დაუტოვებინათ ქალაქი და შემდეგ მათი პოვნა უფრო მეტად გაძნელებოდა, გამოძიებას კი ჯერჯერობით ერთი ძაფიც არ მოეპოვებოდა ხელჩასაქიდი. არ იყო რაიმე კვალი, რაიმე უქვი. მინდელს იმის საფუძველზეც კი არ ჰქონდა, დაბეჭითებით გადაეწყვიტა, რომ მკვლელობა გაძარცვის მიზნით იყო ჩადენილი. მინდელს არა ერთი საქმე გაეხსნა, როდესაც შურისძიებით ჩადენილი მკვლელობის კვალის დაფარვის და გამოძიების მცდარ გზაზე დაყენების მიზნით დამნაშავეს განგებ გაუძარცვავს მოკლული.

— მკვლელები პროფესიული დამნაშავენი არიან, — დაარღვია დუმილი პროკურორმა, — ის ფაქტი, რომ დანაშაულის ჩადენის ადგილზე არავითარი ხელჩასაქიდი კვალი არ არის, ამის უდარო დადასტურებაა, გამოუცდელი დამნაშავენი ხელთათმანებით არ აკეთებენ თავიანთ შავბნელ საქმეებს. საჭიროა კვლავ გულდასმით გაისინჯოს ბარათები, ხომ არ დაბრუნებულა ან არ გაოქცეულია რომელიმე კვალიფიციური არამზადი. გარდა ამისა, ჩემის აზრით, საჭიროა დაწერილებითი ცნობები შეიკრიბოს ჩიკაიძეზე, როგორც ინსტიტუტში, ისე ამხანაგებსა და მეზობლებში. იმოქმედეთ ისე, რომ არც საქმე დაზიანდეს და არც ვისმეს ინტერესი. უნდა გაირკვეს, როგორ ცხოვრებას ეწეოდა ჩიკაიძე, ვისთან მეგობრობდა, სად ატარებდა თავისუფალ დროს, ვის ხვდებოდა, ვისთან იყო ცუდ ან ბტრულ დამოკიდებულებაში. თუმცა ნაკლებად საფიქრებელია, მაგრამ გამორიცხული არ არის, რომ ორთავე მკვლელობა შურისძიების ნიადაგზე იქნა ჩადენილი, წინასწარ საბოლოო დასკვნის გამოტანა სიმპრტლის დედინაცვალთა მხოლოდ.

— გასაკებია, გიდარგი ასლანიჩი მე უკვე მივიღე საჭირო ზოლები. დღეს დილით თბილისში გადავეცი ტელეფონოვრ-

მა მილიციის რესპუბლიკურ სამმართველოში; შემპირდნენ, რომ პასუხს საღამომდე მაცნობებენ. შესაძლებელია მართლაც გვეწვია კვალიფიციურ დამნაშავეთა ბანდა: იგივე ვთხოვეთ ბათუმს, სოხუმს; ვაცნობეთ „ქალარასა“ და მისი ამხანაგების გარეგნული აღწერილობა, უფრო სწორად ის ნიშნები, რაც გრძლიძემ გვიჩვენა. გარდა ამისა, ინსტიტუტის დირექციას გამოვარაუდი სია სტუდენტებისა; რომლებიც ასე თუ ისე ახლოს იყვნენ ჩიკვაიძესთან. დღეს ყველა მათგანი დაკითხული იქნება. დავიბარე აგრეთვე ლეჟავას ქალიც, საჭიროდ მიმაჩნია მისი დაწვრილებით დაკითხვა. ვფიქრობ, საღამოსათვის ხელთ მექნება საქმისათვის საჭირო ზოგიერთი მონაცემები.

— ლეჟავას და ანზორის სხვა ამხანაგებს უჩემოდ ნუ დაკითხავენ. საერთოდ, თუ რაიმე საჭიროებამ მოითხოვოს, დამირეკე ან თვითონვე მოდი. — ხომერიკმა საათს დახედა და დაუმატა: — მე საქალაქო კომიტეტში ვიქნები, ბიუროს სხდომაა. გარდა ამისა, ქალაქკომის მდივანმა მოითხოვა მოგახსენო, რა ღონისძიება გატარდა მკვლელობის გასახსენლად. ხომერიკი მძიმე ნაბიჯით გავიდა კაბინეტიდან.

დღის ზუსტად ორ საათზე კაბინეტში აბაშიძე შემოვიდა.

— დაამთავრეთ? — მიეგება მინდელი.

— დავამთავრეთ, სულ ექვსი სახლი აღმოჩნდა, ასეთი: ან მისამართებიც, — მიუგო მან და ფურცელი გაუწოდა.

მინდელმა ჩაპოართვა, ჩაათვალიერა, შემდეგ საქალაქულში ჩაღო.

— გამადლობთ, თქვენგან სხვა არა გვესაჭიროება რა.

აბაშიძემ წასვლა შეაყოვნა, შემდეგ ყოყმანით თქვა:

— თუ შეიძლება ერთი რამ მინდა გკითხო.

— ბრძანეთ!

— ვერ გამოგია, რაში დაგჭირდათ მთელი ამ სახლების სია?

მინდელმა წარბები შეიკრა. ეს აბაშიძემაც შეამჩნია, შეწყუბდა, ბღღის მონდა დააპირა, მაგრამ ვიდრე რაიმეს იტყოდა, გამომძიებელმა შეკრული წარბები გახსნა, გაილიმა.

— კანონით მე ამ კითხვაზე არ უნდა გიპასუხოთ, მაგრამ

როგორც გამონაკლისი შემთხვევა, დავაკაყოფილებ თქვენს ცნობისმოყვარეობას: ჩვენთან შემოსული ცნობებით ერთი ასეთი სახლი აშენებულა მსხვილი კომბინატორის მიერ სხვის გვარზე. კომბინატორი გაება, ძიებას კი სახლიც აინტერესებს, აი რატომ დაგვეჩრდა სახლების სია. კმაყოფილი ხართ?

აბაშიძემ თავი დახარა, მეტი კითხვა არ დაუსვამს. თავაზიანად გამოემშვიდობა გამომძიებელს და წყნარად გაიხურა კარი.

მართოდ დარჩენილი მინდელი საწერ მაგადას დაუბრუნდა და გულდასმით შეუდგა სიის დამუშავებას. ნახევარი საათის შემდეგ გამომძიებელმა გამოარკვია: საექვოდ მიჩნეული ექვსი სახლიდან ოთხი ექვს არ იწვევდა. ეს სახლები ეკუთვნოდა: თადარიგის გენერალ მაისურაძეს; ძველ კომუნისტს, პერსონალურ პენსიონერ დოლიძეს; პარტიის საქალაქო კომიტეტის წევრს, ინსტიტუტის დოცენტს იაშვილს და საავტომობილო ქარხნის ხარატს, უმაღლესი საბჭოს დეპუტატს აბეჯანდაძეს. დანარჩენი ორი სახლიდან ერთი დაკავებული ჰქონდათ მდგმურებს — შოჯახს, სახლის მეპატრონე კი თბილისში ცხოვრობდა; ხოლო მეორე — ვინმე დევოძეს. თუმცა გამომძიებლის ყურადღება ორ სახლზე შეჩერდა, მან მაინც გადაწყვიტა ფრთხილად შეემოწმებინა ყველა ექვსი სახლი.

მიიღო რა ეს გადაწყვეტილება, მინდელი სწრაფად წამოდგა, პალტო ჩაიცვა და პირდაპირ საქალაქო კომიტეტში გაეშურა. სახლების შემოწმების საკითხი პროკურორთან და მილიციის საქალაქო განყოფილების უფროსთან უნდა შეეთანხმებინა. მინდელმა იცოდა: სულ მცირე ექვი, რომელიც სახლები შემოწმებისას შეიძლებოდა აღძროდათ ბოროტმოქმედებს, არა მართო საქმეს შეაფერხებდა, შესაძლოა ახალი მსხვერპლი მოპოვოლოდა.

დღის სამ საათზე ხომერაძე და მინდელი მილიციის საქალაქო განყოფილების უფროსის, პოლკოვნიკ ბალანჩივაძის კაბინეტში იყვნენ. პოლკოვნიკმა სწრაფად მოუყარა თავი ჯგუფის ყველა წევრს. ჩრდილელმა მოკლედ მოახსენა, მანქანების შემოწმებას ჯერჯერობით არავითარი შედეგი არ მოპო-

ყოლია, ავტონისპექტორები ძებნას. განაგრძობენ და ქალაქ-გარეთ მიმავალ ყველა მსუბუქი ავტომობილი მოწმდებაო.

ბალანჩივაძემ მოკლე თათბირი ჩაატარა.

— მაშ ასე, ამხანაგებო, — ამბობდა ის, — ბანდიტები შეიარაღებულნი არიან, მათი რიცხვი არ ვიცით, თავშესაფარი კი, ვრთი მაინც, ამ ექვსი სახლიდან ერთ-ერთში აქვთ. ჩვენი მიზანია რაც შეიძლება სწრაფად შევამოწმოთ საექვეო სახლები, მაგრამ ვერც ვრთი ჩვენი მუშაჲი უშუალო. შემოწმებაში მონაწილეობას ვერ შიილუბს. სახლებში ბანდიტების საძებრად ვერ შევალთ. გარდა იმისა რომ არ ვიცით ამ ექვსი სახლიდან რომელში ცხოვრობენ ბანდიტები, ასე ხელაღებით ბინებსაც ვერ გაეჩხრიკავთ. რჩება ერთი, — საექვეო სახლებში რაღაც საბაბით უნდა შევიდნენ სახალხო რაზმელები. ამ საქმისათვის საჭირო იქნება 14 კაცი. მე და ამხანაგმა ხომერიკმა უკვე შევარჩიეთ ისინი. მათ დაევალებათ სახლების შემოწმება, თქვენ კი შორიდან უნდა ადევნოთ თვალყური. სახლებში ორ-ორი რაზმელი შევა, თითოეულ წყვილს გაყვება 2 ოპერმუშაჲისაგან შემდგარი ჯგუფი. ამოცანა თქვენთვის ცნობილია. გაფრთხილებთ, დრომდე ვერაჲინ ვერ უნდა გადგოს, ვის ან რას ვეძებთ. რაზმელებს ინსტრუქტაჲი მიცემული აქვთ. საჭირო შემთხვევაში იპოქმედეთ. შეხედულებებისებრ. ჯგუფებს შორის კავშირი არ იქნება. სახლები სხვადასხვა ქუჩაზე მდებარეობს. ჩვენთვის საინტერესო სახლის აღმოჩენი წგუფის ერთი წევრი ადგილზე რჩება, მეორე დაუყოვნებლივ ჩემთან ცხადდება რაზმელებითურთ. ადგილზე დარჩენილებმა ნათვალთვალოდ ისეთი ადგილი შეარჩიეთ, რაც მცირე ექვსაც არ გამოიწვევს. ახლა 3 საათი და 15 წუთია. 10 წუთის შემდეგ ოპერაციაზე გახვალთ. ჯგუფის უფროსებად ვნიშნავ ბურლულს, ეორეოლიანს, ჩაფიძეს, ჰანტურხას, დავიდოვს, მეგრელიძეს და აბშილაეას. თუ შეკითხვები არ არის, თქვენ-თქვენ სამუშაო ოთახებში დაიცადეთ. 10 წუთში რაზმელები აქ იქნებიან.

ყველანი წამოიშალნენ. კაბინეტში მხოლოდ ბალანჩივაძე, ხომერიკი და მინდელი დარჩნენ.

ბალანსივად სერკანტი იხნა და უბრძანა, მოსაცდელში მყოფი რაზმელები შემოეშვა.

— ამისანაგებო, — მიმართა მათ ბილანსივად, — ამოცანა ზოგადად თქვენთვის ცნობილია, საქმისათვის საჭიროა სახლების შემოწმება. შემოწმების მიზანია დადგენილ იქნას ორსართულიანი სახლი ცალკე ეზოთი, აუცილად იქნას მარშიანი ქვის კიბით. კიბეს მარცხენა მხარეს კუთხოვანი რკინის სახელური აქვს, შედგება 17 და 22 საფეხურისაგან და მეორე მარშის მე-8 თუ მე-10 საფეხურის მარცხენა მხარე ჩამოტეხილია. შემოწმების საბაზისი: ბქვენ ქელისის წარმომადგენლები ხართ, ამოწმებთ ელექტროწერტილებს, ელექტროენერჯის ხარჯვას: პირალობის მოწმობებს ასევე გაღმობებში. სახლში შესვლისას გასინჯეთ ყველა სათაესი, დაასსომეთ ოთახების განლაგება; ყურადღება მიაქციეთ წიგნებს, განსაკუთრებით ილია ჭავჭავაძის თხზულებათა ტომებს, მაგრამ ისე, რომ ბინის პატრონისათვის უეჭველად შეუშინევილი დარჩეს რაიმე დარღვევის აღმოჩენის შემთხვევაში სათანადო აქტი გააფორმეთ. საჭირო ინსტრუქტაჟი უკვე მიღებული გაქვთ. დავალება მეტად მნიშვნელოვანი და საიდუმლოა. შედგებოდა გაფრახილება, რომ ამის შესახებ არავინ არ უნდა გაიგოს. საჭიროა საქმით გამართლოთ ამხანაგების ნდობა და სახალხო რაზმელის წოდება. არაერთი ზედმეტი სიტყვა, თქვენ მხოლოდ „ქელისის“ თანამშრომლები ხართ და სამსახურებრივ მოკალეობას ასრულებთ. შეკითხვები გაქვთ?

— საჭირო სახლის აღმოჩენის შემთხვევაში როგორ უნდა მოვიქცეთ? — იკითხა ხუჭუქთმიანმა ახალგაზრდა რაზმელმა.

— დაბრუნდებით და მოგვახსენებთ, სხვა არაფერი. — უპასუხა ხომერიკმა.

— გასაგებია — გაისმა რამდენიმე ხმა.

— თუ ყველაფერი გასაგებია, მერვე ოთახში უფროს ლეიტენანტ ბურდულთან გამოცხადდით. დრო არ ითმენს, შემოწმება რაიმე ექვის თავიდან აცილების მიზნით სამუშაო საათებზე უნდა დამთავრდეს, — დასძინა პოლკოვნიკმა და წაპოგდა.

ყველა წამოიშალა. კაბინეტში კვლავ ბალანჩივადე, ხომერკი და მინდელი დარჩნენ.

— ასეა, — გაიღიმა პოლკოვნიკმა, — საქმის მთელი სიმძიმე მილიციას აწევება, პროკურატურას კი... მიჰგვარეთ დატყვევებული ბანდირი.

— რა ვუყოთ, — ღიმილითვე გამოეხმაურა ხომერკი, — ეს მართლაც ასეა. მილიციის მუშაკები ყოველ წუთში საფრთხეში იგდებენ სიცოცხლეს. აკი ამიტომაც გიმღეროდათ მაიაკოვსკი. გახსოვთ? — „მე მიცავს ჩემი მილიცია“, ხოლო პროკურორზე კი დამწყებ პოეტსაც არ დაუწერია ჭერ ლექსი.

— ჩვენ ვხუმრობთ, ეგ კი მართლა საწყენია. რატომ არ უნდა წერდნენ ჩვენს მუშაკებზე? რამდენის სიცოცხლე შეიწირა საზოგადოების ხორცმეტებთან ბრძოლაში და ვინ იცის, კიდევ რამდენი იქნება მსხვერპლი. ხალხმა უნდა გაიცნოს ისინი თავიანთ საგმირო საქმეებით. განა ჩვენ თავისებურ ფრონტზე არ ვიბრძვით?

— გულს ნუ გაიტეხა. პატივცემულო დავით, ხალხს უყვარს მილიცია, თავისი სიცოცხლის, ჯანმრთელობის და ქონების უანგარო დარაჯი. განა ბიჭები, ახლა რომ ჩვენს დავალებას ასრულებენ, ხალხმა არ მოგვცა? — დინჯად ჩაურბო მინდელმა

— დიახს ხალხი, მასების თითოეული პატიოსანი საბჭოთა მოქალაქე — სწორედ ამაშია ჩვენი ძალა. წარმოუდგენელია მათ გარეშე საგამომძიებლო ორგანოების მუშაობა. მაგრამ სამწუხაროდ, ზოგიერთ ადამიანში ჭერ კიდევ ცოცხლობს „სხვის საქმეში“ ჩაურევლობის პრინციპი. მათ გვერდით ადამიანი რომ მოჰკლან, თითსაც არ გაანძრევენ, დანაშაულის აღსაკვეთად თავს არ შეიწყუბებენ. მათი აზრით, ეს მხოლოდ მილიციის საქმეა. ყველაზე სამწუხარო კი ის არის, რომ ასეთი ადამიანების მიმართ სისხლზე საშარტლის ნორკებს ვერ მოიპარავენ, თუმცა მათი შეგნებულ უმოქმედობა არსებითად არაფრით განსხვავდება დანაშაულისა და დამნაშაქისათვის ხელისშეწყობისაგან.

— პართალი ხარო. ახანაგუ დავით, ასეთები ჭერ კიდევ

არიან და არცთუ ცოტა. ავიღოთ თუ გნებავთ ტყავის ქარხნის საქმე. იქ მოკალათებული კომბინატორთა ღიღი ჭგუფი ორი წლის მანძილზე იტაცებდა სახელმწიფო ქონებას. რევიზიამ, დაუღვევრობით თუ სხვა მიზეზით, ეს ვერ გამოამჟღავნა, მაგრამ ამ კომბინატორთა მეზობლებისათვის, ყველა იმათთვის, ვინც მათთან ახლო ურთიერთობაში იმყოფებოდა, ცნობილი იყო, რომ ეს ხალხი ხელგაშლილად ცხოვრობდა და გაცილებით მეტს ხარჯავდა შემოსავალთან შედარებით. რატომ არც ერთი მათგანი არ შეეცადა ჩვენამდე მოეტანა ეს ამბავი? თქვენ ალბათ გახსოვთ ერთ-ერთი დანაშაულის ახლო მეზობელმა, რომელიც ამ საქმეზე დავეითხეთ, პროტესტიც კი განაცხადა, როგორც გამიბედეთ ჯაშუშობა მეკისრაო. მერე და ვინ არის ეს კაცი? ერთი შეხედვით მეტად პატიოსანი აღამიანი, სამსახურში თავისი საქმის წესიერად შემსრულებელი, შვილების კარგი აღმზრდელი, მაგრამ საზოგადოებისათვის რა სარგებლობა მოაქვს მას? არაფერი. სამსახურებრივი მოვალეობის კარგად შესრულება ჩვენს დროში საქმარისი რომ არ არის, ეს იმის გაგებას აღემატება. ასეთებს არ უნდათ გაიგონ, რომ მათი „ჩაურეკლობის პოლიტიკა“ არსებითად დალატია, როგორც სახელმწიფოსი, ისე იმისა, ვის საქმეშიც არ ერევიან. რა იქნებოდა, რომ გამფლანგველის მეზობელს ჩვენამდე მოეტანა ის, რაც ასე შესამჩნევი იყო? გაფლანგვას გადაარჩებოდა ათეული ათასი მანეთი და გამფლანგველიც არ მიიღებდა მკაცრ სასჯელს. ეს მარტვი ქეშმარიტება ზოგიერთ გონებაჩლუნგ პიროვნებას ჯაშუშობად შიანია და თავისი უმოქმედობით ხელს უწყობს აღამიანი უფსკრულში გადაიჩეხოს, — გულმოსულად გაეპასუხა ხომერიკი.

— ასეთ ხალხს უნდა ვებრძოლოთ და შევაგნებინოთ, რომ გამფლანგველის ან კომბინატორის მხილება თითოეული მოქალაქის ვალდებულებაა და არა ჯაშუშობა.

ბალანჩივაძე სავარძლიდან წამოდვა, რომდენჯერმე გაიარა გამოთარა და განაგრძო:

— აი, სწორედ იმ პატიოსან მოქალაქეს, რომელიც თქვენ ახსენეთ, ჭიბჭიშმა რომ რამდენიმე გროში ამოაკალოს, ქვეყანას შექარავს და ას განცხადებას მაინც გუგზავნის ზემდ-

გომ ორგანოებს შილიციის უმოქმედობაზე, ზოლო თუ მისი მეზობელი თვეში რაქდენიმე ათეულ ათ ას ამოიღებს სახელმწიფოს ჯიბიდან, „ეს მას არ ეხება“ და „ჯაშუშობას“ არ იკისრებს. ამგვარად მოაზროვნე ადამიანები უფრო საშიშნა არიან, ვიდრე ის ქურდბაცაცები, — დაამთავრა პოლკოვნიკმა.

ზომერიკმა საათს დახედა, 5 სრულდებოდა. თითქმის ორი საათი საუბარში გაეტარებინათ, და თუმცა არც ერთ მათგანს არ უხსენებია ქალაქის საქმე, სამთავეს აზრი მხოლოდ მას დასტრიალებდა.

— აგვიანებენ, — ყველას აზრი გამოხატა ბალანჩივაძემ. ზომერიკმა მზერა კაბინეტის კუთხეში მდგარ ვეებერთელა საათზე გადაიტანა და ჩილაპაჩაკა:

— მართლაც, რატომ დააგვიანდათ ამდენი, ხომ არა შეემთხვათ რა?

— ეგ ყოვლად შეუძლებელია, რაზმელებს ზუსტი ინსტრუქტაჟი მიეცათ, — წარმოთქვა პოლკოვნიკმა.

არავინ შედავებია.

მინდელი სავარძლიდან წამოდგა, ფანჯრის ფარდა გასწია. ოთახში ჩამავალი მზის სუსტი სხივები აციმციმდა. მინდელმა სიამოვნებით მიუშვირა სახე საამოდ მოსალბუნე სიბზოს. ფანჯარაში გაიხედა — ქალაქი თოვლში იყო ჩაფლული. თბილად ჩაკმული ლოყათურაშაული ბიჭუნების ჯგუფი დიდი სახლის ეზოში ეივილხივილთ გუნდებს ესროდნენ ერთმანეთს, შუა ეზოში ვეებერთელა თოვლის კაცი ცოცხით შეეიარაღებინათ. ზავშეების ერთი ჯგუფი ომობანათი ერთობოდა. თოვლისაგან გაწმენდილ ქუჩებში მსუბუქი მანქანები დასრიალებდნენ. დინჯად ვიდოდნენ გაქვდილი კრიალა ტროლეიბუსები. შორიდან ბულდოზერის გუგუნი ისმოდა. „წერეთლის ქუჩას თოვლისაგან წმენდენ“, — გაიფიქრა მინდელმა.

კაბინეტის კარი გაიღო, ზღურბლზე ბურღული გაიჩნდა.

— შეიძლება!

— შემოდი, შემოდი, რა ხანია გელოდებით, — მიუგო პოლკოვნიკმა.

— რა ამბავი მოიტანეთ? — იკითხა ზომერეიკმა.

— ჩვენთვის საინტერესო სახლი აღმოჩენილია, იგი ნატალია დევიძეს ეკუთვნის, — მიუგო ბურღულმა, — რაზემელებმა მშენებელად იმუშავეს. შესანიშნავად შეასრულეს „ქელასის“ კონტროლიორთა როლი, თუმცა ამაში თვითონვე დარწმუნდებით, როდესაც მოუსმენთ.

— სად არიან? — გაეღიმა ბალანჩივაძეს.

— „ქელასში“ წავიდნენ. სადაცაა პოვლენ, რა თქმა უნდა, ცალ-ცალკე, — ღიმილით უპასუხა ბურღულმა.

— ხომ არავინ გამოგყოლიათ უკან? — იკითხა მინდელმა.

— დარწმუნებული ვარ, არავინ. რაზემელები დევიძის ბინაში დაახლოებით 10 წუთი დარჩნენ. ჩვენ შორიდან ვუთვალთვალეზდით. მათ იქ ყოფნაში სახლიდან არავინ გამოსულა, ხოლო „ქელასის“ კონტროლიორების“ წასვლის შემდეგ კონტაქტის 10 წუთი ადგილზე დავრჩით, შემდეგ მე წამოვედი, ხვიადაძე კი დავალებისამებრ ადგილზე დავტოვე, — მიუგო ბურღულმა.

კაბინეტში სერკანტი შემოვიდა.

— ამხანაგო პოლკოვნიკო, „ქელასის“ კონტროლიორები ჩქვენიან შემოსვლას ითხოვენ.

— შემოუშვი!

სერკანტი სხარტად გატრიალდა. მაშინვე კარებში ორი 22—24 წლის ახალგაზრდა შემთვიდა. მჯავლას ჟებრახულად ქიუახლოვდნენ.

— აბა „კონტროლიორებო“, — ღიმილით მიმართა პოლკოვნიკმა, — დასხედით და მოგვახსენეთ.

რაზემელები ერთმანეთს უცქერდნენ და არ იცოდნენ, საიდან დაეწყათ, ბოლოს ერთი მათგანი წამოდგა, უხერხულად ჩაახველა და დაიწყო:

— დევიძის სახლს მართლაც ორპარშიანი კიბე აქვს კუთხიანი რკინის სახელურით. კიბე გადაუხურავია. მეორე მაშის ნეცბრე საფეხურის მარცხენა კუბზე ჩამოტეხილია. კიბე პირდაპირ შუშაბანდში შედის.

თვით ღვევიძე სახლში დაგვხდა. მისი გადმოცემით, დღეს სამსახურიდან თავისუფალია. შევამოწნეთ ელექტროწერილები. მრიცხველი არა აქვს. აღმოვაჩინეთ ჩართული ელექტროღუმელი, სათანადო ჯარიმაც გამოვწერიეთ. ყველა ოთახები დავათვალიერეთ, მაგრამ წიგნების კარადა არ გვინახავს. მაგიდაზე ვნახეთ ერთი წიგნი „ვაზის ყვავილობა“, სხვა წიგნები ღვევიძის სახლში ვერ აღმოვაჩინეთ. ბინა, რომელიც ღვევიძეს უყვარავს, სამი ოთახის, შუშაბანდისა და დამხმარე სათავსოებისაგან შედგება. ოთახები ერთმანეთში გასასვლელია. ყველაზე დიდ ოთახს შესაძლებელია შუშაბანდიდან აქვს. მესამე ოთახის ერთი კარები გაუქმებულია.

— რატომ სამი ოთახისაგან? — გაუკვირდა მინღელს, — აქი გეგმაში ხუთი ოთახია?

— ხუთია, მაგრამ ორი ოთახი ღვევიძეს გაჭირვებულს აქვს. მდგმურები, ახალგაზრდა ცოლ-ქმარი 10 დღეა ლენინგრადში არიან წასული. ოთახები კი დაკეტილია.

— სწორედ ამ ოთახებში გასაძალი კარია გაუქმებული? — უპასუხა მეორე რაზმელმა.

— ღვევიძე როგორ იქცეოდა? — იკითხა ზომერიკმა.

— ჩვეულებრივად, საუკვო არაფერი შეგვინიშნავს.

— კარგი, შემოწმების შედეგებზე მოხსენებითი ბარათი დასწერეთ, შემდეგ თავისუფალი ხართ. დავალების საუკუნოდ შესრულებისათვის მადლობას გაცხადებთ, — წარმოთქვა პოლკოვნიკმა.

რაზმელები გაბრწყინებული სახით გავიღწენ კაბინეტადან.

— გამოსარკვევია მეტად საინტერესო ფაქტი: შეცდა ექტში, მდებარეობა შეუცვალეს ნივთებს თუ სხვაგან უნდა ვიციოთ ბანდის თავშესაფარი? — დასვა კითხვა ბალანჩივამ.

— რას გვეტყვის ჩგუფის უფროსი? — მიუბრუნდა ზომერიკი ბურღულს.

— ყველა სხვა სახლის კიბის საფეხურები მთელია, 4 მთგანს სახელურები ხისა აქვს, ესეც არ იყოს, თვით მოძიადრეთა პიროვნება არ იწვევს ეჭვს. არის კიდევ ერთი გარეუ-

ბა, რომელიც მათეჰრებიანებს, რომ ბანდიტები დევიქას ბინაში იმალებიან...

— დაკეტილ ოთახებში? — სიტყვა გააწყვეტინა მინდელმა.

— დიახ, დაკეტილ ოთახებში. მე უკვე შეგკრიბე ზოგერთი ცნობები, ვესაუბრე საუბნო-სამეთვალყურეო კომისიის თავმჯდომარეს. გამოირკვა: დევიძე მთელ სახლში პარტოკაცხოვრობს. იგი მეუღლეა ალექსანდრე გაიოზის ძე გიორგაძისა, რომელსაც ძარცვისათვის ხუთი წლის წინათ ხანგრძლივი პატიმრობა აქვს მისჯილი. დევიძეს ორი ოთახი დაახლოებით ორი წლის წინათ გაუქირავებია. მდგმურები — ახალგაზრდა ცოლ-ქმარი — ზავილოვეები საავტომობილო ქარხანაში მუშაობენ. ქმარი ინჟინერია, ცოლი მრანგარიშე, ზუსტად ათი დღის წინათ შვებულებით ლენინგრადში წასულან მშობლების სანახავად. თვით დევიძე მუშაობს...

— საავადმყოფოში ან სადმე პოლიკლინიკაში. ექვანად თუ ექთანად, — მოულოდნელად ჩაურთო მინდელმა.

— მართალია, მაგრამ თქვენ საიდან იცით? — გაუკვირდა ბურღულს.

— ქალარამ მიაშბო, — გაიცინა მინდელმა და დასძინა: — დაგავიწყდათ აპარატი? ეს მან მისცა ექიმს სისხლის გადასხმისათვის.

— მართალია, — ეგ აღარ მომგონებია. დევიძე ექთანია. თითქმის 12 წელიწადია ქალაქის პირველ საავადმყოფოში მუშაობს, წყნარ ცხოვრებას ეწევა და სამეთვალყურეო კომისიის თავმჯდომარის აზრით, ძალზე პატიოსანი ქალია. მიუხედავად იმისა, რომ შეუძლებელი გამოუსწორებელი ქურდია, ნატალიას არ მიუტოვებია იგი და თავის შემოსავლიან, დიდნაწილს სისტემატურად ხან ფულად, ხან ამანათის სახით შორეულ გადასახლებაში მყოფ ქმარს უგზავნის. ბინის პატრონსა და მის მდგმურებს შორის ძალზე კარგი განწყობილებაა, — დამთავრა ბურღულმა.

პოლიკლინიკის წესად ჰქონდა ბოლომდე მოესმინა განყოფილების მუშაკების აზრი და შეემოწმებინა რამდენად სწორი დასკვნები გამოჰქონდათ შეგროვებული ფაქტებიდან. აქედ-

დალაგ დაამთავრა თუ არა ბურდულმა, ბალანჩივამემ არ დაა-
წყონა კიბხეის დასმა:

— რა დასკვნა გააკეთეთ შეკრებილ ცნობებიდან?

— ერთი უეჭველია, ზავილოვებში ოთახების გასაღები
დევითეს დაუტოვეს. მეორე: ქალარას ბანდა ამ სახლის შემ-
ახვევითი სტუმარი არ არის, დევითე ასეთ სტუმრებს შეკობ-
ეფით არ შიილებდა. ის დაკავშირებულია ბანდიტებთან. სწო-
რედ ამით უნდა ავხსნათ, რომ ისინი დევითეს, ზავილოვების
ლენინგრაღში ვამგზავრების შემდეგ ეწვივნენ. ამაზე მიუთი-
თებს ნატალიას მიერ ბანდიტების დაკეტილ ოთახებში და-
შაღვა და დაქრილისათვის საიდუმლო დახმარების აღმოჩენა.
ეჭვიქრობ, საქიროა ბუნაგის სწრაფი ლიკვიდაცია და დევითის
დაპატიმრება

პოლკოვნიკი ჩაფიქრდა. შემდეგ წყნარად წარმოთქვა:

— დასკვნას ძირითადად ვეთანხმები, მაგრამ დევითის ბან-
დიტებთან დაკავშირების ვერსია ჯერ ნაადრევია. შეიძლება
მან არც იცოდეს მათი საქმიანობა, ყოველ შემთხვევაში ეს
საკითხი ზუსტად უნდა დადგინდეს. რაც შეეხება ბანდიტების
შეპყრობას ესეც ნაადრევია, ჩვენ არ ვიცით, ქალარა და მისი
ხალხი ახლაც დევითესთან არიან თუ უკვე გამოიკვალეს ბინა.
ჯერ უნდა დავრწმუნდეთ, რომ ისინი იქიდან არ წასულან.
ბინა მისი აღმოჩენის წამიდან ჩვენი თვალთვალის ქვეშ იმყო-
ფება, ახალი დანაშაული გამორიცხულია. ამის საშუალებას
არ მივცემთ, ხოლო დევითის დაპატიმრებამ ან დაკავებამ შე-
იძლება მთელი ჩვენი შრომა წყალში ჩაყაროს და ბანდიტე-
ბიც ხელიდან დაგვიძვრნენ.

— გარდა ამისა. — დაუროთო მინდელმა, — შეუპყრობე-
ლი არ უნდა დაგვარჩეს ბანდის არც ერთი წევრი. ეჭიმმა სამი
მათგანი ნახა, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ ისინი მეტნი არ
არიან. ახლა ისინი დაქრილის მომჭობინებას უცდიან, რომ
სწრაფად გაეცალონ ქუთაისს. უეჭველია, ჯერჯერობით ეს
მათ ვერ მოახერხებს, ან უფრო სწორად არ უცდიან. ქალაქი-
დან გამავალი ყველა მანქანა კონტროლდება, მოწმდება, ავ-
რთვეე მატარებლებიც. აეროპორტიც ჩვენი კონტროლის
ქვეშ არის. მკვლელობის დღიდან მხოლოდ დღეს იყო ფრენა-

ამინდრი არც ერთი საექვო პირი, დაქრდი ან ავადმყიადი მათი პიროვნების შემოწმების გარეშე ქალაქიდან არ გასულა. მაშასადამე, ქალარას ბანდა ჯერ ისევ ქუთაისშია. შეიძლება დევიძის ბინაში, შეიძლება სხვაგან. ეს კი ამ ორ დღეში გაათიკვევა.

— დევიძის ბინის ჩხრეკა და ბანდიტების შეპყრობა მართლაც ნაადრეგია, საქმეს გააფუჭებს. უნდა გამრავალდებოდნოთ ბანდის ყველა წევრი და დამხმარე. ამაში თვითონ ბირობე მოქმედები დაგვენხმარებიან. ისინი ფრთხილად, მავრამ წინა ხედებიან ერთმანეთს. მთელი ბანდა არ შეიძლება დევიძის ბინაში იყოს მოკალათებული. მთავარი რამ გიკეთებდლია — ქალარას ადგილსაყოფელი აღმოვაჩინეთ. ის კი უმოქმედოდ არ გაჩერდება, შეეცდება, თუ ახალი დანაშაულის-ჩადენას არა, ქალაქიდან გასვლისას მინც დაუკავშირდება გისმეს, შეტეგდება ან პირადად, ან ბანდის რომელიმე წევრის საშუალებით. ჩვენ უპირატესობა გვაქვს: ქალარამ არ იცის, რომ უკვე ვუთვალთვალებთ, ეს კი ცოტა რბლია. მე სავსებით ვეთანხმები ამხანაგ დავიძის. ბანდის შეპყრობა რამდენიმე დღით უნდა გადავლოთ და ისე მოვახერხოთ მისი ლიკვიდაცია, რომ ახალი მსხვერპლი არ მოითხოვოს, ასეთი ტიპები ცოცხლად არ უფარლებიან ხელში გამოძიებას, მათი შეპყრობისათვის დიდი სიფრთხილე და ზუსტად დამუშავებული გეგმა საჭირო. — დასძინა: ხომერიკმა.

— კეთილი, — დაასვენა პოლკოვნიკმა, — ასე მოციქეთ, მავრამ საჭიროა იმის გათვალისწინებაც, რომ ქალარა კვიციანი და გამოცდილი ბოროტმოქმედია. გამორიცხული არ არის, მან უკვე იყნოსა რა კონტროლიორებიც იყვნენ დღეს დევიძისთან, შეიძლება შეამოწმოს, გაგზავნოს ვინმე „ქელასში“. საჭიროა დაარწმუნოთ იგი, რომ დევიძე ნამდვილად კონტროლიორებმა დააჯარიმეს. ამხანაგო უფროსო, ლეიტენანტო — მიუბრუნდა ბურღულს, — ეს საკითხი დაუყოვნებლივ მოგვარეთ. გააფრთხილეთ „ქელასის“ უფროსი. — პოლკოვნიკმა ზარის ლილას დააკვირა თითი. — მახორ ცინცაქეს უბრძოლეთ! — უბრძანა შემოსულ სერჯანტს.

— არის, ამხანაგო უფროსო — უპასუხა სერჟანტმა და შეტრიალდა..

ბალანჩივაძემ კალმისტარი აიღო, სუფთა ფურცელზე რამდენიმე სიტყვა დაწერა.

კაბინეტში ახოვანი აღნაგობის მელოტი მაიორი შემოვიდა.

— ამხანაგო გრიგოლ, არ აცალა პატაკი პოლკოვნიკმა, — სასწრაფოდ გასინჯეთ ბარათები, დაადგინეთ, როდის და რა დანაშაულზე იქნა დაპატიმრებული ალექსანდრე გაიოზის ძე გიორგაძე, შეამოწმეთ აგრეთვე, ხომ არ მოგვეპოვება რაიმე მონაცემები მის მეუღლეზე — ნატალია პავლეს ასულ დევიძეზე; დაუკავშირდით № 1 საავადმყოფოს და გამოარკვიეთ, რომელ განყოფილებაში, რა თანამდებობაზე მუშაობს დევიძე და იყო თუ არა სამსახურში ამაწლის 12 იანვარს. ცნობები დილის 9 საათზე მზად იყოს.

— გასაგებია, ამხანაგო პოლკოვნიკო. შეიძლება წავიღო? — წადით.

— მაშ ასე, ამხანაგებო, — განაგრძო ბალანჩივაძემ, როდესაც მაიორი გავიდა, — საკითხი ძირითადადში გარკვეულია. ახლა მთავარია დევიძის ბინის განუწყვეტელი თვალთვალი. ჩვენ აუცილებლად უნდა დავადგინოთ, ვის ხვდება „ჭაღარა“. ბანდის სხვა წევრები ან მასთან მივლენ, ან ის გაგზავნის მათთან ვისმეს. უნდა აღმოვაჩინოთ ყველა მათი თანამშრომელი.

— ამხანაგო უფროსო ლეიტენანტო, ზვიადაძეს ორი საათის შემდეგ შეცვლით, სათვალთვალო პუნქტად შეიძლება გამოიყენოთ ლუდის ბარიც. ის სწორედ დევიძის სახლის გვერდით მდებარეობს. იქიდან თვალთვალი უფრო მოსახერხებელია, ნაკლებად შესამჩნევი იქნებით, — პოლკოვნიკმა საათს დახედა, — 5 საათი და 50 წუთია. 6 საათზე რიგგარეშე პარტიული კრება გაქვს, ჩრდილელის საცხინი ცახილავთ. ამხანაგო გიორგი, — მიუბრუნდა ის ხომერკისკ, — თუ საშუალება გაქვთ, სასურველია კრებას დაესწროს თქვენი გამოძიებელი, ამხანაგი მინდელიც.

— სიამოვნებით, თუკი დრო აქვს, — ხომერკიკმა მინდელს

შეხედა.

— დავესწრები, დრო მაქვს, — უპასუხა მინდელმა, —
ლუჯავა და ჩიკვაიძის სხვა ამხანაგები ხეალ დილისათვის. და-
ვიბარე, პანაშვიდზე წასვლა კი ჭერ იდრეა.

— ჩინებულია! — თქვა პოლკოვნიკმა და წამოდგა. — წავი-
დეთ.

ბალანჩივაძემ კარი გააღო, ოთახში მყოფნი გაატარა და
შუქი გამორთო.

დაცარიელებულ კაბინეტში გაცრეცილი ბინდი ჩამოწვა.

თ ბ ვ

სახლი, რომელშიაც ნატალია დევძე ცხოვრობდა, სადღე-
ღამისო თვალთვალქვეშ იქნა აყვანილი. ბალანჩივაძემ ისე გა-
ანაწილა ოპერატიული მუშაეები, რომ ყოველგვარი შემთხვე-
ვითობა. თავიდან აცილებული ყოფილიყო. სახლს ორი შე-
სასვლელი ჰქონდა — სადარბაზო და ეზოდან. მეორე სართუ-
ლის 2 ფანჯარა სხვა ქუჩაზე გადიოდა და გამორიცხული არ
იყო, საჭიროების შემთხვევაში, სწორედ ფანჯრებით ესარგე-
ბლათ ბოროტმოქმედთ.

ეს მხარე ბურღულსა და ჩრდილელს ებარათ. პოლკო-
ვნიკმა ბირგელად თავი შეიკავა ჩრდილელის კანდიდატურაზე,
მაგრამ ბურღულმა, რომელიც ახლა ჭგუფის უფროსად იყო
დანიშნული, თითონვე დამეჭიბებით მოითხოვა ჩრდილელის
თავის ჭგუფში ჩარიცხვა.

ჩიკვაიძის დაღუპვას ჩრდილელი ძალზე მტანჯველად გა-
ნიცდიდა პარტორგანიზაციის კრებაზე, სადაც მისი საკითხი
რიგგარეშე მსჯელობის საგნად იქცა, კაპიტანს ერთი სიტყ-
ვითაც არ უმართლებია თავი, თვითონვე აღიარა შეცდომა.
არც ის გააკვირვებია, რომ ოპერატიულმა მუშაეებმა დაუ-
ზოგავად გააკრიტიკეს და მისი მკაცრად დასჯა მოითხოვეს.
იჭდა, სირცხვილით იწვოდა და ღუმილით უსმენდი ამხანაგე-
ბის მკაცრ სიტყვებს. იქ კი, სადღაც გულის ტუნქულში, მის-
დაუნებურად მაინც სწყინდა, რომ არავინ, არც ერთმა ამხა-
ნაგმა, არ ისურვა გამოსარჩლებოდა, ოდნავ მაინც გაემართ-
ლებინა მისი მოქმედება. ყველამ, ერთხმად, ყოყოჩად გამოა-

ცხადა იგი. განსაკუთრებით ატკინა გული ბურღულმა, მისმა მეგობარმა ჯერ კიდევ სტუდენტობის წლებიდან.

— ჩრდილელი, — თქვა მან, — თავისთავში ზედმეტად დარწმუნებული კაცი. მას ჩატომდაც მიაჩნია, რომ სხვაზე მეტად ოპერატიულია და გამომძიებლის რაღაც ზებუნებრივი ნიჭით არის დაჯილდოებული. თავბრუ დაასხა ორიოდე საქმის წარმატებით გამოძიებამ, თავი ლეკოკად წარმოუდგენია და ხშირად ანგარიშს არ უწევს ამხანაგების რჩევას. საბჭოთა გამომძიებლისათვის შეუფერებელია თვითდარწმუნება და ყოყონობა, ჩრდილელი კი ამ „სიკეთიდან“ თავისუფალი არ არის.

— ის; რაც მას მოუვიდა; შეცდომა როდია, არამედ ყოყონობის შედეგია. ტყუილად ცდილობდა ამხანაგი მინდელი თავის თავზე აედო ჩრდილელის დანაშაული. როგორ, განა მილიციის ოპერატიულმა მუშაკმა, რომელიც თითქმის 6 წელია საგამომძიებლო საქმიანობას ეწევა; ასეთი შეცდომა უნდა დაუშვას? მაგრამ საქმე იმაშია, რომ ჩრდილელმა გადაწყვიტა ყველასათვის გაესწრო „ოპერატიულობაში“ და ელვისებურად გაეხსნა ტყუელიაძის მკვლელობის საქმე. ხოლო რა შედეგი მოჰყვა ამას, ჩვენ უკვე ვიცით. ის მკაცრად უნდა დაიკაჯოს და ერთხელ და სამუდამოდ შეიგნოს, რომ ყოყონობით საქმე არ გაკეთდება.

დიდი კამათის შემდეგ ბალანჩივაძის წინადადებით ჩრდილელს საყვედური გამოუცხადეს და ჯგუფის უფროსობიდანაც მოხსნეს.

კრებიდან გამოსულს ბურღული თითქმის პირად მტრად მიაჩნდა და თუმცა ძალზე ესიაშოვნა, გაუკვირდა, როდესაც სწორედ ბურღულმა და არა სხვამ ითხოვა მისი ამ მეტად სერიოზულ ოპერაციაზე გაშვება.

ლამის 12 საათზე ბურღული და ჩრდილელი დევიძის სახლის წინ მდებარე ბარში იხსდნენ, ლულს შეექცეოდნენ და საუბრობდნენ. ბარში თბილოდა, თამბაქოს ბოლი ბულივით ტრიალებდა და ხანგამოშვებით გაღებულ კარებში ბოლქვა-ბოლქვად იჭრებოდა გარეთ. საკმაოდ ბევრ ხალხში სამოქალაქო ტანსაცმელში გადაკმულ ოპერმუშაკებს მაინც და მაინც არავინ

არ ატყვევდა ყურადღებას. კეთხის მავიდასთან მოკალათებულნი თვალს რომ არ აშორებდნენ დევიძის ბინის ჩაბნელებულ ფანჯრებს.

ღამის 11 საათზე ბარში ოთხი კარგად ჩაცმული ახალგაზრდა შემოვიდა. ხმაურით დაიკავეს შემადლებული მაგიდა და კონიაკი, ლუდი და ცხელი ხინკალი დაუკვეთეს. ოფიცრებმა ქალაუწებურად ყურადღება მიაქციეს მხიარულ ახალგაზრდებს, რომლებიც მაგიდის ირგვლივ ფეხზე მდგარი ზედინზედ ცლიდნენ კონიაკის ჭიქებს და ლუდს. აყოლებდნენ. მალე საკმაოდ შეხურდნენ და მთვრალი კაცის დამახასიათებელი დაურიდებლობით ხმამაღლა საუბარი გამართეს.

— ბიჭებო, — დაიწყო მაღალმა, გამხდარმა ახალგაზრდამ, — მოდი ანზორის შესანდობარი დავლიოთ. ღმერთმა აცხონოს, თუ რაიმე არსებობს იმ ქვეყნად. მე რომ დღეს დედამისის საცოდაობა ვნახე, ზეზეურად გავთავდი კაცი.

— გაუმარჯოს, — უპასუხა მეორემ, — ხსოვნა იყოს საწყალი ანზორის.

ოთხთავემ სულმოუთქმელად გადაჰკრა.

— მაინც, ნეტავ ვინ მოჰკლა საწყალი ბიჭი? — იკითხა მესამემ.

— ვინ მოჰკლა, ეგ არ ვიცი, მაგრამ კლავას რომ გადააყოლა ფავი, ეს ნაღია, — უპასუხა პირველმა.

ბურღულმა და ჩრდილელმა ერთმანეთს გადახედეს, ყურადღება გაამახვილეს და არც კი შეუმჩნევეიათ, როგორ წამოდგათ თავზე უყროსი ლეიტენანტი კურცხალია.

— ბარიდან ვადით, გარეთ მინდელი გიცდით. ნელა ჩაილაპარაკა კურცხალიამ და შემდეგ ხმამაღლა შეეკითხა:

— შეიძლება ჩამოვჯდე?

— დაბრძანდით, ჩვენ უკვე მიედივართ, — უპასუხა ბურღულმა და წამოდგა.

ჩრდილელმა დანახარჯი გადაიხადა.

ოფიცრებმა ბარი დატოვეს.

კურცხალიამ ტოლჩა ლუდი დაუკვეთა. ნელ-ნელა წარუპავდა და შეუმჩნეველად ახალგაზრდებს ათვლიერებდა.

— კლავა რა შუაშია? — იკითხა ქერა ახალგაზრდამ.

— იმ შუაშია, რომ ფულით ვერ მოპირა, — უპასუხა პირველმა და განაგრძო: — ანზორა სიკვდილამდე ორი დღის წინ შემხვდა. დანა კბილს არ უხსნიდა.

— ვინ არის ეგ ვილაკ კლავაა? — იკითხა მეოთხემ, დაბალმა შევეკრემანმა ახალგაზრდამ.

— ერთი რესტორანის ოფიციანტკაა.

— ლამაზია?

— ისე რა, ანზორა დელფინივით ჰყავდა გამოკერილი, თვითონ თქვა, მე კლავას ვერ მოეშორდებო.

— უყვარდა? — ისევ იკითხა დაბალმა.

— რა ვიცი, ალბათ უყვარდა, — მიუგო მეორემ. და დაკლავილი ჭიქები ისევ კონიაკით შეავსო, — დავლიოთ! — დაუმატა მანვე.

— მოიცა, დათო, მე მაინც ვერ გავიგე, რა დამოკიდებულება აქვს ამ ამბავს ანზორის მკვლელობასთან? — იკითხა აქამდე ჩუმად მყოფმა მესამე ახალგაზრდამ.

— რა და, როდესაც ფული გქირდება, სადმე უნდა იშოვო, უფულოდ კლავა ანზორას კი არა, მზეჭაბუკს არ იყარებს. ანზორას მისი საყოფი ფული სად ჰქონდა, პოკერს თამაშობდა. ყოველთვის ხომ ვერ მოიგებდა, პოდა, ვინ იცის, რა მოხდა... გაგვიმარჯოს...

კვლავ შეავსეს ჭიქები.

— მე შენზე ნაწყენი ვარ, დათო, — შესცვალა საუბრის თემა შავი რატინის მოკლე პალტოში ჩაცმულმა ახალგაზრდამ.

— რა გაწყენინე? — გაუკვირდა თამადას.

— კიდევ შეკითხვები? რატომ მომატყუილე ამ სამი დღის წინ და დამტოვე ქორწილში წაუსვლელი?

— აკი გითხარი...

— არაფერიც არ მითხარი... წიდან ანზორის პანაშვიდიდან რომ გამოველით, იქაც გკითხე და სიტყვა ბანზე ამიგდე. რატომ არ მოხედი?

— ხომ გითხარი, მინჯანა გაფუქდა-მეთქი.

— პოდა, ტყუილი მითხარხ. კი არ გაგიფუქდა, სადღაც იყავი.

— ღმერთმანი არა, ზურაბ.

— როგორ თუ არა. როცა მანქანა სახლში არ გყავდა და თვითონაც ორი ღლე დაიკარგი, საღ იყავი?

— მაგას კარგი ღლე დაადგა შენი მოტყუილებისათვის, გაიცინა დაბალმა.

— კარგი ახლა, — იწყინა თაღუშ.

— მოიცა, დათო, დასამალი რა არის, — კვლავ გაიცინა დაბალმა და განაგრძო, — ვილაც ძმაცაც წაჰყვება მგონი სამტრედიის საქეიფოდ, პოდა კარგადაც შეეეს და ორი ღლე მანქანაც გზაში ჰყავდა დაყენებული.

— შეეეს? — გაუვირდა ზურაბს.

— მერე როგორი მანქანის ჩინოლო სისხლით იყო შეღებილი, კიდევ კარგი, დედაშის არ გაუგია, გარეცხეს, — დამთავრა დაბალმა და გადაიხარხარა.

— კარგი ერთი, მორჩი, — დათომ საესე ჭიქა ასწია, მეგობრები აღდგერძელა.

კურცხალია წამოდგა, ლუდის საფასური გადაიხანდა, შემდეგ პაპიროსი ამოიღო, ხელში მოსრისა და ასანთი მოძებნა. ყველა ჯიბე მოიხხრია, მაგრამ ვერ იპოვა. მთვრალეებთან მივიდა, ზრდილობიანად სთხოვა პაპიროსს მომიკიდეთო. ახალგაზრდებმა კოლოფი მიაწოდეს, კურცხალიამ გაპკრა, მოუკიდა.

— ერთი ჭიქა დაგვილიეთ, — შეეპატივა დათო.

— მობრძანდით, დაგვლოცეთ, — სთხოვეს სხეებმაც.

— გმადლობთ, არა ვსვამ, — იუარა კურცხალიამ.

— როგორ გეკადრებათ უარის თქმა, ქართველი კაცი არ ხართ? დაგვილიეთ ერთი ჭიქა, — კვლავ შეეპატივა დათო.

კურცხალიამ განგებისად კიდევ უთხრა უარი, მაგრამ რომ აღარ მოეშენენ, ჭიქა აიღო, ახალგაზრდები მოკლედ აღდგერძელა და გადაპკრა. მწველმა სითხემ საამო სითხო ჩაუღვარა სხეულში.

დაცლილი ჭიქა ხელმეორედ შეუესეს. ზურაბმა ცხელი ხინკალი მიაწოდა. კურცხალიამ მადლობა გადაუხადა, ჩამოართვა და მადიანად შეუდგა ჭამას.

— აბა ერთიც და კიდევ წამოგვეწვი, კვლავ მიაწოდა სავსე ჭიქა თამადამ.

კურცხალიამ გადაქრით იუარა, ღვიძლი მტკიცე და მწყენსო.

— რა ღვიძლი, რომელი გული, ხომ ხედავ როგორ ყინავს. სახლამდე არც კი მიგყვები, — წააქეზა დაბალმა.

— ვერა ძმაო, ვერ დაუღწევ, დილის შვიდ საათზე ქარხანაში უნდა ვიყო, დავითურები და სამუშაოზე დამაგვიანდება. — იუარა უფროსმა ლეიტენანტმა.

— რა დროს ქარხანაზე ლაპარაკია. დიდი ამბავი ერთი საათით თუ დაიგვიანე, — არ ეშვებოდა თამადა.

— მაშინ ლუდს დავლევ, — დათმობაზე წავიდა კურცხალია.

— არა, კონიაკი დალიეთ. ლუდი დასაყოლებლად არის კარგი, — ჩაება დავაში მეორე.

კურცხალიამ მეორე ჭიქაც გადაკრა. შემდეგ ლუდის ტოლჩა აიღო, ცოტა მოსვა და ხინკალი დააყოლა.

— აი ასე! — კმაყოფილებით წარმოთქვა დაბოძო, — რა ქართველები ვართ, თუ ორი ჭიქა კონიაკსაც ველარ დავლევთ, — შემდეგ ახალი ბოთლი გახსნა, მცირე ჭიქები შეავსო და ახალი სადღეგრძელო წამოიწყა...

ოციოდე წუთის შემდეგ ახალგაზრდებთან „დაძმობილებული“ კურცხალია ბარიდან გამოვიდა. მან უკვე იცოდა მოქეიფეთა ვინაობა. ბარის წინ გაჩერებული „პობედა“ შეათვალთვალა. კარგად დაიხსოვა ნომერი და ნელი ნაბიჯით წავიდა გაჩერებისაკენ, სადაც მინდელი და მილიციის ოფიცრები სხვებთან ერთად ტროლეიბუსს ელოდებოდნენ.

ქუჩაში ხალხის მოძრაობა შეთხლებულიყო. ყინავდა. ქვაფენილზე დარჩენილი თოვლი ელექტრომუქზე ქათქათებდა.

ტროლეიბუსი ჩამოდგა, მგზავრები ჩამოვიდნენ, შათი ადგილი სხვებმა დაიკავეს.

ოფიცრები ტროლეიბუსიდან ჩამოსულეში გაუჩინდნენ, მინდელმა რამდენიმე სიტყვა უთხრა კურცხალიას და ტროლეიბუსში შევიდა. ქუჩაში დარჩენილებმა კარგად დაინახეს,

როგორ ჩაქდა სავარძელში გამომძიებელი. ხმაურით დაიკეტა კარები და კრიალა მანქანა დინჯად გაცურდა თოვლისაგან გაწმენდილ ქუჩაზე.

ოპერმუშაკებმა რამდენიმე ნაბიჯი გაიარეს, შემდეგ გვერდით ქუჩაში შეუხვიეს და გაჩერდნენ.

—ახალი ხომ არაფერია? — ჰკითხა კურცხალიამ და ამხანაგებს პაპროსი მიაწოდა.

— არაუერი, ფანჯრები კვლავ ჩაბნელებულია, — ჩრდილელშია ასანთი გაკრა, პაპროსს მოუკიდა და დაუმატა: — დაადგანე ვინ არიან?

— დავადგინე, „დავმეგობრდით“ კიდევ. თუმცა მათი გაცნობა კანალამ დათრობად დამიჯდა. მე ხომ არა ვსვამ, აქ კი ორი ჭიჭა კონიაკი ერთბაშად გამოვცალე. ვინ იცის, რა გზით ნაშონი ფულით ლოთობენ, თანაც ქართველობით ამაყობენ და ვაჟაკობას ჩემულობენ.

— აი, ჩვენ უნივერსიტეტი ერთად დავამთავრეთ. ომისაგან განადგურებული ქვეყანა ჩვენი სტუდენტობის წლებში უკვე აღდგენილი იყო. ხალხს აღარ უპირდა, ყველაფერი იშოვებოდა, მაგრამ მეორე კოსტუმი სწავლის დამთავრების წინ ძლიერ შევიკერეთ. სოფლიდან გამიგზავნილ მჭადს ვაცნობდით და ხშირად სამი დღის ლობიოთი გავგჭონდა თავი. ესენი კი... ჩაცმაში მოდას წინ უსწრებენ. რესტორანში ქეიფობენ, „კობდებს“ დააქროლებენ... საიდან? აი ის, თამადა, ქალაქის მთავარი უნივერსიტეტის დირექტორის შვილია. გავიქაჩე, ერთ ბოთლ კონიაკს მეც ვიყიდი-მეთქი, თავი კანალამ იმოკლა, „ჩემს სუფრასზე კაპეიკს ვერავინ დახარჯავსო“, თქვა მხაყად. ცხადია, მამამისი ხელფასით არ ცნობვრობს.

— ისინი ბარში დასტოვე? — შეაწყვეტინა ჩრდილელმა.

— ბარში. ძალზე მთვრალეები არიან — „პობედა“ გარეთ უცდით, გაწოვლენ, მიუჯდებიან საჭეს და კიდევ კარგია თუ არაჟინ იმსხვერპლეს. ვერ იქნა დაფერადვკეთეთ რესტორანების წინ მანქანების დგომა ამის შესახებ პოლკოვნიკს უნდა მოვახსენოთ.

— სიემისათვის საჭირო გაიჭე რამე? — იკითხა ბურდულაშა.

— ჯერ ვერ გეტყვი. მე მათ მინდელის დავალებით ტყეშელიაძის სახლიდან გაეყვები. იქ მანქანაზე ლაპარაკობდნენ რაღაცას. შემდეგ ბარში წასვლა გადაწყვიტეს. მინდელი დაინტერესდა მათი ვინაობით, მეც იმიტომ შემოვედი იქ.

— აინთო! — უეცრად წამოიძახა ჩრდილელმა და ხელი გაიშვირა. ბურღულმა და კურცხალიამ იქით გაიხედეს, საითაც ამხანაგი ანიშნებდა.

დევიძის ბინის იმ ოთახებში, რომლებიც ცოლ-ქმარ ზავილოვებს ეჭირათ, შუქი კიაფობდა. ბურღულმა საათს დახედა, პირველი სრულდებოდა. ქუჩაში ბარის წინ ხმაური გაისმა, კურცხალიამ ფრთხილად გაიხედა. დათო და მისი მეგობრები სიცილ-ხარხარით მანქანაში სხდებოდნენ. მანქანის კარები მძლავრი ხმაურით მისურეს და იმავე წამს თავბრუსდამხვევი სისწრაფით ჩაიჭროლა „პობედამ“.

— აბა, მე წავედი, — აჩქარდა კურცხალია, — მანქანა შორს ვერ წაეა, ხიდთან ინსპექტორს დაახვედრებს მინდელი, საბაბიც შესაფერია დაკავებისათვის, მთვრალეები უსხედან საკეს, — უფროსი ლეიტენანტი ნისლივით გაქრა. ყრუ შესახვევში თრნი დარჩნენ.

— მაშ ასე, — ჩაილაპარაკა ბურღულმა, — დევიძის საიდუმლო მდგმურები ადგილზე არიან და ღამის პირველ საათზე იწყებენ „საქმიანობას“.

— ახლა როგორ მოვიქცეთ? — იკითხა ჩრდილელმა.

— ველოდოთ. შენ აქ დარჩი, მე ბიჭებისაკენ გავივლი, გავაფრთხილებ. ახლა განსაკუთრებული სიფრთხილეა საჭირო. კარგადასთან ან უკვე მივიდა ვინმე, ან უნდა მივიდეს. შესაძლოა შუქი საამისო სიგნალიც იყოს, — უპასუხა ბურღულმა. შემდეგ მთავარი ქუჩა მოათვალიერა, პალტოს საყელო აიწია და მთვრალი კაცის დამანასიბთებელი ნაბიჯით გასწია.

ჩრდილელს უნებურად გაელიმა. ბურღული ისეთნაირად იქნევდა ტანს და ბარბაცებდა, რომ კინაღამ მასაც შეეპარა ეპკვი, შესმულმა ორმა ტოლჩა ლულმა ხომ არ დაათროო.

ბურღული თვალს მოეფარა.

ქუჩაში გამვლელები აღარ ჩანდნენ. ხანგამოშვებით მსუბუქი მანქანა ან ტროლეიბუსი. თუ ჩაიჭროლებდა მხოლოდ.

ლამე და ყინვა მეფობდა ქალაქში.

ჩრდილელმა პაპიროსი ამოიღო. პალტოს შიგნით დიდი სიფრთხილით მოუკიდა, შემდეგ ორთავე ხელის მუკში მოიმწყვდია და მაღიანად მოსწია.

თოვლის სითეთრე ლამეს ებრძოდა. ლამის ჩრდილში შეფარებული ჩრდილელი ისე აკეროდა ელექტრობოძს, ერთი შეხედვით მისი განუყოფელი ნაწილი ეგონებოდა გამვლელს. ის იდგა სიცივეში, ყინვაში, მთელი დღის ნაშრომი, დაღლილი, წუთები კი მძიმედ მიდიოდა ამ დაუსრულებელ ზამთრის ლამეში.

• • •

ღათო ქავეარაძის დაკაეების ამბავი როგორღაც დილითვე გაიგო ჩიკვაიძის დედამ. ცნობილი გახდა ისიც, რომ ჩხრეკის შედეგად ქავეარაძის გარაჟში მანქანის სისხლიანი შალითები იქნა ნაპოვნი. ვილაცამ გამწარებულ დედას ისიც ჩააწვეთა, ორი თვის წინ ქავეარაძესა და ანზორს რომ ჩხუბი მოსვლოდათ და ნაცემი დათო მოკვლით დამუქრებოდა გამლახველს. ყოველივე ამან ისე გადარია, ისედაც სანახევროდ შეშლილი ქალი, რომ ორი მიცვალებულის ქირისუფალი ქალები სისხამ დილით მილიციაში მივარდნენ.

— მაჩვენეთ მკვლელი გამოათრიეთ. ჩემი ოჯახის დამლუპველი, დამანახეთ, რომ კბილებით დაქვლიჯო, თვალები ამოკაწრო! — ცივი ხმით კიოდა ის.

ვერაფრით ვერ შეძლეს გაშმაგებული ქალის დაწყნარება. ანზორის დედას არაფრის გაგონება არ სურდა და დაეინებით მოითხოვდა მკვლელის ნახვას; ხოლო ორთავე მკვლელობა რომ ქავეარაძის მიერ იყო ჩადენილი, ამაში არც მას და არც თინა ტყვეშელიაძეს ეჭვი აღარ ეპარებოდათ.

სამმართველოს პასუხისმგებელი მორივე დააფრთხო ჩიკვაიძის დედის შემოტევამ. ქალმა არც კი მოუსმინა მის მუდარას, გამომძიებლის ან სამმართველოს უფროსის მოსვლას დალოდებოდა. უეცრად ღონემოცემული გააფრთხებული ქალი ძუ ვეფხვივით ბრღლვინავედა და ქავეარაძის დაუყოვნებლივ გამოყვანას მოითხოვდა: გამოლულ მდგომარეობაში ჩა-

ვარდნილი მორიგე პოლს და პოლს იძულებული გახდა გამოძიებლისათვის დაერეკა და სამმართველოში მოსვლა ეთხოვა.

ისედაც ლამენათევი მინდელი სასწრაფოდ მოვიდა. ძაძებში ჩაფლულ ქალებს დაუყვავა, ყველაფრის გარკვევას შეპირდა. გამოძიებლის მშვიდმა ტონმა უფრო გააცოფა ქალები.

— რის გამოარკვევა, რა გამოძიება, მკვლელი, ორი კაცის მკვლელი გვაჩვენებთ, ჩვენი ხელით უნდა დავეკლათ, ფრჩხილებით დაფლთით! — საშინელი ხმით კივოდნენ დები და თვალებიდან ღვეღვს ისროდნენ.

9 საათზე ხომერიკი მოვიდა სამმართველოში, პროკურორმა და გამოძიებელმა ძლივს შეძლეს გაცოფებული ქალების. ოდნავ დამშვიდება და სახლში გასტუმრება.

ის იყო ქალები გაიყვანეს, რომ ბალანჩივაძეც შემოვიდა. თანაგრძობით შეხედა უძილობისა და ნერვიულობისაგან მოქანცულ მინდელს.

— დაიქანცე? — შეეკითხა ღიმილით.

მინდელმა რალაც გაუგებრად ჩაიბურტყუნა. სამთავენი ბალანჩივაძის კაბინეტში შევიდნენ. პოლკოვნიკმა პალტო გაიხსადა, კაჩხაზე მიკიდა, შემდეგ მეგობრულად მხარზე ხელი მოუთათუნა გამოძიებელს.

— რას იზამ, ძვირფასო ადამიანების ასე ტრაგიკულად დაქარაგვ ქალებს ბევრი რამ ეპატიებათ, უნდა მოეუთმინოთ, არა გიორგი?

— ცხალია, — დაუდასტურა ხომერიკმა.

— მესმის, პატივცემულო დაეცა, მაგრამ დამიჭერეთ, იმდენი შრომა, რაც მე მათ დასამშვიდებლად გავწიე, ორი საჭმის გამოძიებას მაინც უღერის.

ბალანჩივაძემ გაიღიმა.

— მკვლელობაა, ძმაო, ორი მკვლელობა. ეს კი ქალს კი არა მრავალ ჭირგამოვიღო ვაეკაცისაც დაუყარავს გონს.

პოლკოვნიკმა პაპიროსის კოლოფი გახსნა, ერთი ცალი ამოიღო.

— მომკლა ამ ოხერმა, — ჩაილაპარაკა უგემურად და ასანთს მოუკიდა.

მინალელი მღუმარედ იდგა ფანჯარასთან.

— დაკოთხე ქავეარაძე? — შეეკოთხა პოლკოვნიკი.

— არა, წუხელ ძალზე მთვრალი იყო, დღეს კი... თქვენც ნახეთ. აქაღღე ქალები და მშვიდებას მოვუნდი.

— ვაჟ დაეკოთხოთ.

პოლკოვნიკმა სერუანტი გამოიძახა და ქავეარაძის ამოყვანა უბრძანა, შემდეგ ტელეფონზე დარეკა.

— ერქელიძე ბრძანდებით? სალაპი, ბატონო გივი პოლკოვნიკი ბალანჩივაძე ვარ. დიახ, გამოიცანით. ძალიან გვჭირდება... ო საათზე? კარგი, იყოს, გელოდებით!

კაბინეტის კარი გაიღო. თავდახრილი ქავეარაძე უწერხულად აიტუნა კარებთან.

— ახლოს მოდით, დაჯექით! — უთხრა ხომცრიკმა და კუთხეში მდგარ სკამზე ენიშნა.

ქავეარაძე უხმოლ ჩამოჯდა.

ბალანჩივაძემ დაკვირვებით შეათვალიერა თავჩალუნული ახალგაზრდა. წინაღმით ნაბახუსევს სახე შეშუპებოდა, თვალები ჩალურჯებოდა, გაფითრებულ შუბლზე დაუქარცხნელი, გზწეწილი ქერა თმები ჩამოჰყროდა.

— დიდი ხანია მანქანა გაქვთ? — ჰკითხა მინდელმა.

ქავეარაძემ თავი ასწია.

— საში წელიწადია, — ამოილაპარაკა უღიმღამოდ.

— ზატომ ჯდებით მთვრალი საჭესთან?

ქავეარაძე დუნდა.

— სად იყავით წუხელ ბარში შესვლამდე? — განაგრძო მინდელმა.

— ანზორ ჩიკვაიძის პანაშვიდზე ვიყავი, — მიუგო წყნარად დათობ.

— იცნობდით ჩიკვაიძეს?

— დიახ, ვიცნობდი.

— როგორი დამოკიდებულება გქონდათ მასთან?

— ჩვეულებრივი, — უპასუხა განცვიფრებულმა ქავეარაძემ.

— რატომ უკმაყოფილება ხომ არ მოგივლიათ?

— მე და ჩიკვაიძეს? — უფრო განცვიფრდა ქავეარაძე. — არა!

— რატომ სტყუით? — შენიშნა მინდელმა მკაცრად.

— ვსტყუი? მე არა ვსტყუი, მაგრამ რა კავშირი აქვს თქვენს კითხვებს ჩემს მიერ მთვრალ მდგომარეობაში მანქანის მართვასთან? — კითხვაზე კითხვითვე უპასუხა უფრო განცვიფრებულმა პატიმარმა.

— მიპასუხეთ! კითხვებს. აქ მე ვიძღვევი.

— არავეითარი უკმაყოფილება არ მქონია ჩიკვაიძესთან, — მიუგო ჭიუტად ქავეარაძემ.

— ამ ორი თვის წინათ რატომ იჩხუბეთ?

პატიმარი აირია.

— ვიჩხუბეთ... მერე რა რომ ვიჩხუბეთ. მაინც ამხანაგები ვიყავით, მტრები ხომ არა.

— კარგი, ასე ხყოს, — დათანხმდა გამომძიებელი და განაგრძო: — აბა კარგად მოხგონეთ და მიპასუხეთ, სად იყავით თქვენი მანქანით ამაწლის 12 იანვარს?

— 12 იანვარს? — თვალები გაუფართოვდა დათოს.

— დიახ, თორმეტ და ცამეტ იანვარს! — დააზუსტა მინდელმა.

ქავეარაძემ წამით იყუჩა.

— არ მახსოვს... — ჩაილაპარაკა გაუბედავად.

— უნდა მოიგონოთ, თქვენს პასუხზე ბევრი რამ არის დამოკიდებული.

ქავეარაძე გამომცდელად მიაჩერდა მინდელს; შემდეგ ჩუმად მყოფ ბალანჩივაძეს და ხომერძის შეავლო თვალი და მიხვდა, რომ მთვრალ მდგომარეობაში მანქანის მართვა ამჟამად რაღაც წვრილმანი იყო და გამომძიებელს რაღაც სხვა, უფრო დიდი და მნიშვნელოვანი აინტერესებდა.

— მიპასუხეთ!

— არ მახსოვს, ვერ მოვიგონე. — მიუგო დაფანტულად.

— კარგი, რატომ არის მანქანის შალითა სისხლით მოსვრილი?

ქავეარაძეს უეცრად გაფართოებულ თვალებში შიში ჩაუღმა.

— რა სისხლი! არავეთიარი სისხლი და საერთოდ...

— ჩვენ უკვე ვნახეთ. მოქალაქე ქავეარაძე, — მკაცრად შეაწყვეტინა მინდელმა და დარეკა: — შემოიტანეთ წუხანდელი ჩხრეკის შედეგად ქავეარაძის სახლიდან წამოღებული შალითა! — უბრძანა შემოსულ სერჟანტს.

პატიმარი შიცვალეზულივით გაფითრდა, უეცრად დაუგრძელდა სახე და ხელები აუჯანკალდა.

მინდელს არ გამოპარვია, რა გავლენაც მოახდინა პატიმარზე სისხლიანი შალითის ხსენებამ და გადაწყვიტა ესარგებლა ქავეარაძის შეკრთომით.

— უარყოფას აზრი აღარა აქვს, დათო, — დასძინა მტკიცედ. ქავეარაძე გამოერკვა.

— რა გინდათ ჩემთან? რას მატრალეზთ? — ჰკითხა შიშით და ცუდად დაფარული მძულვარებით.

— ჩვენ არაფერს გატრალეზთ. გვინდა გვითხრა, სად იყავით 12 და 13 იანვარს ღამით, — მშვიდად შენიშნა მინდელმა.

— ამას თქვენთვის არა აქვს მნიშვნელობა. — უპასუხა მკვახედ.

გამომძიებელს ცივად გაელიმა.

კაზინეტში სერჟანტი შემოვიდა. ფრთხილად დასდო მაგიდაზე კვარედინად თოკშემოხვეული ნაკრატლი.

— გახსენით! — უბრძანა ბალანჩივაძემ.

სერჟანტმა თოკი შეხსნა, გაშალა, ღამაზ დეკორატიულ ქსოვილს უხვად აჩნდა სისხლის ლაქები.

— თქენია შალითა? — შეეკითხა პოლკოვნიკი.

ქავეარაძე დუმდა.

— შეხედეთ და გვიპასუხეთ! — სიმკაცრე დაეტყო პოლკოვნიკს.

პატიმარმა თავაუწევლად შუბლს ქვემოდან შეათვალთვრა ქსოვილი.

— ჩემია, — ჩაიჩურჩულა წყნარად.

— ვისი სისხლით არის დასერილი? — განაგრძო მინდელმა.

— არ ვიცი.

— რიგორ თუ არ იცი? — გაიკვირვა ბალანჩივაძემ. ესე

იგი არ იცით. ვისი სისხლით არის დასერილი თქვენი მანქანის შალითა?

ქავეარაძე კვლავ ღუმდა.

— მიპასუხეთ! — ხმას აუწია პოლკოვნიკმა.

— არ ვიცი — გაიმეორა ჭიუტად პატიმარმა.

— თავს ნუ ისულელებთ, ქავეარაძე, თქვენთვისვე ჯობს სიმართლე თქვათ.

— აკი გითხარით, არ ვიცი-მეთქი, — გაიმეორა დათომ და უტეხად შეხვდა ბალანჩივაძეს.

მინდელს ბრაზი მოერია, მაგრამ თავი შეიკავა. პაპიროსს მოუყიდა.

— ქავეარაძე, — დაიწყო მან წყნარად, — თქვენ უნდა გესმოდეთ, რომ ეგ პასუხი არ არის, შალითა თქვენია. ჩვენ ის წუხელ ჩხრეკის შედეგად ამოვიღეთ თქვენი სახლის ხარდაფიდან, გესმით? სარდაფიდან და არა გარაჯიდან! და ის ვინც შალითა დამალა, დაინტერესებული იყო არავის ენახა მასზე სისხლის ლაქები; ადამიანის სისხლის ლაქები!

— ეს სერიოზული სამხილია და თქვენც მისი უარყოფა არ შეგიძლიათ, — დასძინა ხომეროიკმა.

ქავეარაძე არ განძრეულა.

— არ გსურთ მიპასუხოთ?

— მე გითხარით, არ ვიცი სად დაისვარა შალითა.

— მანქანას თქვენს გარდა ატარებს ვინმე?

— დიახ, მამაჩემი.

— 12 იანვარს მამათქვენს ჰყავდა მანქანა წაყვანილი?

— არა, არა! რას ამბობთ, მამაჩემმა არც კი იცის, თუ...

— არ დაამთავრა სათქმელი ქავეარაძემ.

— თუ რა? დაამთავრეთ!

ქავეარაძე შეყოყმანდა, მუდარით შეაჩერდა გამომძიებელს.

—...თუ მე სახლში არ ვიყავი, — ამოღერდა ბოლოს.

— მაშ მკითხოვთ, რომ სახლში არ იყავით? კარგია ახლა სთქვით, სად იყავით? — კვლავ ძველ კითხვას დაუბრუნდა გამომძიებელი.

ქვეყარაძე წამით ღუმდა, შემდეგ თავი ასწია. გაბედულად შეხედა გამომძიებელს.

— ვხედავ, რაღაცას მახრალეხთ, მაგრამ მე არ მეშინია, რადგან ვიცი, არავითარი ბოროტება არ ჩამიდენია. რაც შეეხება 12 იანვარს, გითხარით, რომ არ მანსოვს, მაგრამ თუ სადმე ვიყავ, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ვიჩხუბე და რაიმე დანაშაული ჩავიდინე.

მინდელი გააკვირვა ქვეყარაძის პასუხმა, მისმა ტონმა. „დამნაშავეა თუ არა?“ — გაუელვა ფიქრმა და გამომცდელად, ჩაცვივით მიაჩერდა პატიმარს.

ქვეყარაძეს პირველმა შიშმა გაუარა. მშვიდად იჯდა სკამზე და ჭიუტად შეკრულ წარბებზე ქვეშიდან გულმოსულად შეპყურებდა გამომძიებელს.

— ასე ფონს ვერ გახვალთ, ქვეყარაძე, — დაარღვია დუმილი გამომძიებელმა, — თქვენ არ გინდათ თქვათ სად იყავით 12—13 იანვარს ღამით, არ გინდათ თქვათ, რა ვითარებაში დაისვარა სისხლით თქვენი მანქანა, სისხლიანი შალითა სარდაფში დამალეთ. ყოველივე ეს საფუძველს გვაძლევს ვიფიქროთ, რომ სწორედ თქვენს მიერ არის ჩადენილი დანაშაული.

— და დანაშაული? — ბრაზიანად ჩაიხიჩინა ქვეყარაძემ.

— მკვლელობა! — ცივად მოჰყვებოდა მინდელმა.

— მკვლელობაა? ვისი მკვლელობა? — ძლივს ამოილაპარაკა დათომ.

— ჩიკვაიძის, ანზორ ჩიკვაიძის მკვლელობა, — ვანუშ მარტა პოლკოვნიკმა.

ქვეყარაძე ელდანაცემი წამოიჭრა სკამიდან, გაუღიანდა. შეკადრებულ უეცრად მოწოლილმა სისხლმა წითელი ლაქებით აუფორაჯა მოგრძობ სახე, ციებიანივით აუცახცახდა ნიკაპი.

— თქვენ... თქვენ გაგიუღრით თუ ხუმრობთ? — იყვირა ჭაშმაგებით.

— აქ სახუმარო ადგილი როდია, — შენიშნა პოლკოვნიკმა.

ქვეყარაძემ უაზროდ შეხედა ორთავეს. გამომძიებლისა და პოლკოვნიკის ცივმა მოღუშულმა გამოხედვამ დაარწმუნა

ნა დაკავებულნი, რომ არავითარ ხუმრობას ადგილი არ ჰქონდა და, მოცელილივით დაეცა სკამზე.

— დედა! ვაიმე, დედა!—დაიგმინა მან და ხმამაღლა ატირდა.

მინდელმა და ბალანჩივამემ ერთმანეთს გადახედეს, შემდეგ დათოს მიაპყრეს მზერა, რომელსაც თავი ხელებში ჩაერგო და მხრები უცახცახებდა.

კაბინეტში გამეფებულ დუმბილს ქავეჯარაძის ზღუქუნი არღვევდა მხოლოდ.

ასე გავიდა რამდენიმე წუთი.

ქავეჯარაძე ოდნავ დამშვიდდა, თავი ასწია, ცრემლიანი თვალებით გამომძიებელს მიაჩერდა.

მინდელი დუმდა და ელოდა, როდის ალაპარაკდებოდა იგი:

— ბატონო, გამომძიებელო მე... მე არ მეგონა, გეფიცებით... მწამდა რომ მეხუმრებოდით. მე მკვლეელი? როგორ იფიქრეთ...

— სად იყავით 12 იანვარს ღამით? — გააწყვეტინა მინდელმა.

— ვიყავი სხვაგან, ვიყავი, მაგრამ მანქანა... თან არ მყოლია... ის სხვას, სხვას ვათხოვე.

— ვის ათხოვეთ?

— არ ვიცი. ესე იგი გვარი არ ვიცი, ვახტანგის ეძახიან, სახეზე ვიცი, — ამოილულულა ქავეჯარაძემ.

— მანქანა უცნობს ათხოვეთ? — იკვნეულად შეეკითხა გამომძიებელი.

— გეფიცებით, ნამდვილად უცნობს ვათხოვე, ორი დღით სამტრედიისში იყო წასული, დამიჭერეთ.

— რატომ ათხოვეთ?

— გეტყვით. ყველაფერს, გეტყვით. ვახტანგის ფული მე-მართა 1000 მანეთი, ჰოდა უარი ვერ ვუთხარი, მითხრა, თუ მანქანას მათხოვებ, ვალს გადახდილად ჩავითვლიო და...

— დაუჭერებელს ლაპარაკობთ, ქავეჯარაძე! უცნობს მანქანა ათხოვეთ, უცნობისაგან ფული ისესხეთ, ისიც ამოდენა თანხა. გესმით რა სისულელეა?

— მე, მე არ მისესხებია... ეს ფული ისა... წააგე... ზარში წაუაგე... — ამოღერღა მან.

მანდელი გამომცდელად მიაჩერღა.

— წააგეთ? როღის წააგეთ?

— ზაფხულში... თბიღისში. შემთხვევით გადავეყარე. მას შემდეგ ანღოს არ გაეკარებღივარ თამაშს. დასანახად შემძღულღა კამათღები. შევბირღი, ფულს ჩაუღტანღი. ვერ ვიშოვე, რღიშით თბიღისში ვერ ჩავღიოღი. 10 იანვარს მოუღლოღნღელად აქ, ქუთაისში, გადავეყარე, შემეშინღდა, უარი ვერ ვუღტახარღი. დამიჭერღეთ, სიმართღეს გეუღბნებღით.

— ვინ იღის, რომ მანქანა გაანათხოვრღეთ?

— არავინ, არავისათვის მითქეამს. სახღიდანაც იმიტომ წავეღღი, რომ მანქანის განათხოვრღება არ გაეგოღთ.

— საღ არის ახღა ის ვიღაც ვახტანგი? — ჩაერიღა პოღკოღვნიკი.

— არ ვიცი, აღბათ თბიღისში. მე ასე მითხრა, თბიღისში მიეღღივარო აქაღამ.

— როღის გითხრათ?

— 13 იანვარს, როცა მანქანა მოიყვანა.

— ზინ არის ვახტანგი და რა საქმიანობას ეწევა?

— არ ვიცი, არაფერი არ ვიცი. შემთხვევით შევხვღდი, სახეზე ვიღვნობ მხოლოღდ; არაფერი ვიცი მის შესახებ.

— საღ გაასისხღიანეთ მანქანა?

— მე არა, დღღით ვნახე, რომ შაღღითა სისხღიანი იყო, შემეშინღდა, არავინ გაიგოს-მეთქი, იმიტომ დავმაღღე, რას ვიფიქრებღდი თუ...

— გრძელიძეს იღვნობთ? — ახალი კითხვა დასვა მინღღელმა.

— ვინ გრძელიძეს?..

— ქირღურგს.

— არ ვიცი ვინ არის.

— ნატაღღია დევიძეს?

— არც მას.

— კარღი, ამჟამად კმარა. გაიყვანეთ! — უბრძანა მინღღელმა ზარის ხმაზე შემოსულ სერღუანტს.

ქვეყარაძე წამოდგა, პუდარით შეხედა ვაჟომძიებულს.

— მგ... მე თავისუფალი ვარ? შეიძლება სახლში წავიდე?

— იკითხა ჩავარდნილი ხმით.

მინდელმა გაკვირვებით შეხედა.

— ის, რაც თქვენ მიაშბეთ, ჯერჯერობით მხოლოდ უაზრო ზღაპარს ჰგავს. ვიდრე არ შევამოწმებთ, აქ დარჩებით, გაპყევით!

მინდელი, ხომერაიკი და ბალანჩივაძე მარტო დარჩნენ.

— რას იტყვით, ლევან? — დაარღვია დუმილი პოლკოვნიკმა.

— ჯერ ვერაფერს, ენახთ რას გვეტყვის ქვეყარაძე შემდეგ დაკითხვაზე. თუ ყველაფერი ის, რაც მან ახლა გვიჩვენა, მოგონილია, მე კი მგონია, მართლაც მოგონილია, შემდეგ ჩვენებებში იოლად აერევა დეტალები. ორ-სამ დღეში მის პიროვნებას შევისწავლი, სხვა, საკითხებსაც გაუარკვევებ ახლა კი, უნდა გითხრათ, საქმის ყველა მონაცემი მის წინააღმდეგ ლაპარაკობს. ექვს არ იწვევს, რომ ამ მანქანით წაიყვანეს ბოროტმოქმედებმა დაჭრილი ბანდიტი, სისხლიც უთუოდ მისია, ამავე მანქანით არის გატაცებული გრძელიძე, ალბათ თვითონაც ამოიცივოს. მე კი წუხელ ღამითვე შევამოწმე ქვეყარაძის მანქანას უკანა სავარძლის მარცხენა კუთხის ზამბარა დაზიანებული აქვს. ახლა შთავარია, რას გვეტყვის თვითონ გრძელიძე, არა მანქანის ამოცივობაზე, ამაში ეჭვი არ მეპარება, თვით ქვეყარაძის შესახებ. საქვსთან მჯდომი დამნაშავეის გარეგნობა, რაც გრძელიძემ აგვიწერა, ნაწილობრივ ემთხვევა ქვეყარაძის ნიშნებს. ასე რომ, ჯერჯერობით ფაქტები ამყარად ქვეყარაძის საწინააღმდეგოდ ლაპარაკობს.

პოლკოვნიკი ჩაფიქრდა.

— თქვენ მართალი ხართ, შეკრებილი სამხილები ქვეყარაძის საწინააღმდეგოდ ლაპარაკობენ. პირდაპირ რომ ვოქვათ, ბრალდება თითქმის დამტკიცებულია, მაგრამ მისი ქცევა...

— ქვეყარაძის ჩვენება რაღაც უაზრო ზღაპარს ჰგავს, დაფიქრებით წარმოთქვა ხომერაიკმა. — შემდეგ... სისხლიანი შალითა, გრძელიძის მოტაცება, სავარძლის დაზიანებული ზამბარა — ყველა ეს, დამნაშაულის დამადასტურებელი

ლი რგოლებია. თუ გრძელიძემ მანქანა ამოიყნო, ქავეარამის დაპატიმრება მოგვიწვეს.

— უსათუოდ — ფიქრიანად დაუდასტურა გამომძიებელმა. კაბინეტის კარები გაიღო, ზღურბლზე ბურდული გამოჩნდა.

— შეიძლება? — იკითხა მორიდებით.

— შემოდით, შემოდით! — პოლკოვნიკი წასოდგა, ბურდულს ხელი ჩამოართვა.

— როგორაა საქმე? — ჰკითხა ღიმილით.

— კარგად, ამხანაგო პოლკოვნიკო.

ბურდული სხვებსაც მიესალმა და მაგიდასთან შეჩერდა.

— დაჯექით! — შეეპატიჟა პოლკოვნიკი, — დაჯექით და გვიამბეთ, როგორ გაიარა ღამემ.

— როგორც ნაბრძანები გვიქონდა, — დარწყო ბურდულმა, — ჩვენ დღეიძის სახლზე სამი მხრიდან დავაწესეთ თვალთვალი. თვითეულ საგუშაგოზე ორი ამხანაგი მივამაგრე. ერთ-ერთ პუნქტად, თქვენი რჩევით, ამხანაგო პოლკოვნიკო. ლუდის ბარი გამოვიყენეთ, სითბოშიც ვიყავით და ჩვენს საქმესაც შეუძნეველად ვაეცებდით. მაგრამ, — ბურდულმა ღიმილით ჭადახედა მინდელს, — ლევიანმა მალე გამოგვაბრძანა იქიდან. ერთ ხანს გაჩერებასთან ვიდექით, როგორც ტროლეიბუსის მოძღოლინე მგზავრები, შემდეგ, როდესაც მინდელი წამოვიდა და ქუჩაშიც ხალხის მოძრაობა შენიცირდა, იქვე ჩიხში შევედით. ზუსტად პირველ საათზე ზავიალოვების ოთახებში ელექტროშუქი აინთო. ჩრდილედი ჩიხში დაეტოვებ. მე კი დანარჩენები გავაფრთხილე შუქის ანთების შესახებ და ჩემს ადგილზე დავბრუნდი. ასე გავათენეთ მთელი ღამე: დღეიძის სახლიდან არავინ გამოსულა. არც იქით წვევია ვინმე, — დაამთავრა ბურდულმა.

— შუქი დიდხანს ენთო? — იკითხა პოლკოვნიკმა.

— ზუსტად 40 წუთი. შემდეგ ჩაქრა და აღარ ანთებულა.

— დარწმუნებული ხართ, რომ სინათლე ზავიალოვების ოთახიდან გამოდიოდა?

— სავსებით, ამხანაგო ლევიან. დღეიძის სახლს ჩიხისკენ 5 ფანჯარა აქვს, აქედან უკანასკნელი სამი ფანჯარა ზავიალო-

ვების რთალებისაჲ. სწორედ აქ აინთო შუქი. წინა ორ დანჯარაში კი სინათლე დაღამებიდანვე იყო ან აებული, — განმარტა ბურღულმა.

— კეთილი, მაგრამ იქნებ გამოგეპარათ რაიმე, იქნებ ვერ შეამჩნიეთ მომსვლელი ან წამსვლელი? — ბალანჩივაძემ გამომცდელად შეხედა ბურღულს.

— აია, ამხანაგო პოლკოვნიკო, სახლის ყველა მისასვლელი ჩვენს განუწყვეტელ თვალთვალში იმყოფებოდა. სათვალთვალო პუნქტები საიმედო ადგილზე ჯერ კიდევ დღისით შევარჩიეთ. არც ეზოდან, არც სადარბაზო შესასვლელიდან დევიძის სახლში არავინ შესულა, არც იქიდან გამოსულა ვინმე, — მტკიცედ უპასუხა ბურღულმა.

— სინათლის ანთების შემდეგ არც ვინმე შეჩერებულა დევიძის სახლთან?

— არავინს მხროლად პირველ საათსა და აიო წუთზე ვილაკაკცმა ჩაიარა, მაგრამ ის იქვე მეორე სახლის ეზოში შევიდა, აღბათ იქ ცხოვრობს.

პოლკოვნიკს გაელიძა.

— ეგ „ააი“ უეჭველად დევიძეს ესტუმრა, უდავოა სინათლე სივანლი იყო, რომ მისელა უხიფათოა. ჰალარამ ერთხელ კიდევ დაგვარჩებუნა, რომ გამოცდილ დამნაშავეებთან გვაქვს საქმე.

— ესე იგი ბანდიტებმა უკვე იციან, რომ ვუთავალთვალებთ? — შეშფოთდა ბურღული.

— არა, — კვლავ გაიღიმა პოლკოვნიკმა, — ეგ გამორიცხულია. უცნობს რომ ოდნავი ეჭვიც შეჰპარვოდა, სათოფედაც არ მიუახლოვდებოდა დევიძის სახლს. მან მხოლოდ სიფრთხილი გამოიჩინა და დევიძის სახლში შესვლამ მეზობლის ეზოს წინასწარ შეგულვებულ ადგილიდან აიჩნია. თუმცა ეგ არაფერი, — განაგრძო პოლკოვნიკმა, რაკი შეამჩნია, რომ ბურღული დანადგოიანდა, — კიდევ რომ გაგეთვალისწინებინათ ის, რაც ვერ შეამჩნიეთ, ამით არაფერი შეიცვლებოდა. თქვენ ხომ ის გქონდათ ნაბრძანები, სახლიდან გამოსული დაგეკავებინათ, სახლში კი დაუბრკოლებლად გაგეტარებინათ ყველა მიმსვლელი.

— დიახ, მაგრამ... მაინც...

— არავითარი მაინც... აუ ის უცნობი დევიძის სახლში მივიდა, ეს იმას ნიშნავს, რომ იქ მყოფთ კიდევ ერთი ბოროტ-მოქმედი შეემატათ. პატიოსანი კაცი სხვის ეზოზე ქურდულად გავლით არ მიდის სტუმრად. მაშასადამე, ხაფანგში ერთი ვირთხით მეტი შევიდა. ახლა სათაგურის კარი ისე უნდა დაიკეტოს, რომ ვირთხები ყველანი შიგაღმოჩნდნენ. ავისათვის კი საჭიროა ეს საიდუმლო საჭალოც ჩვენი თოვალთვალის ქვეშ მოექცეს. იქ, სადაც შესვლა შეუძლებელია, გამოსვლაც არ არის შეუძლებელი. გასაგებია?

— დიახ, ამხანაგო პოლკოვნიკო!

— კეთილი, სხვები სად არიან?

— ყველანა აქ არიან, ამხანაგო უფროსო.

— რომელ საათზე შეგცვალეს?

— 8 საათზე.

— ვინ უთვალთვალებს ახლა დევიძის სახლს?

— დავიდოვი, ეორკოლიანი, ჩაფიძე და ჭანტურია. დღისით მეტი არ არის საჭირო, რადგან ერთმანეთთან კავშირი აქვთ.

— დევიძე სახლშია?

— ალბათ, გუშინ ის არ მუშაობდა. ჩვენს შეცვლამდე სახლიდან არ გამოსულა, ხოლო თუ გამოვა, როგორც ნაბრძანებია „გააცილებენ“.

პოლკოვნიკმა საათის დახედა.

— კეთილი, — წარმოთქვა მან, — ახლა 12 საათია. ვინც წუხელ მორიგეობდით, შეგიძლიათ წახვიდეთ, დაისვენოთ. 4 საათზე კი აქ იყავით. საღამოს ილბათ ყველა ჩვენგანს საკმაო სამუშაო ექნება.

— გასაგებია, ამხანაგო პოლკოვნიკო.

ბურღული სბარტად გატრიალდა და კაბინეტიდან გავიდა. პოლკოვნიკი წამოდგა.

— მაშ ასე, ჩემო ლევან, — გაიღიმა მან, — რკალი თანდათან ვიწროვდება, კიდევ ცოტა და საშუალება გვექნება ბირსპირ ვესაუბროთ ზოგიერთებს.

მინდელმა რაღაცის თქმა დააპირა, მაგრამ ხმა არ ამოუ-
ლია, რადგან გარეთ, მოსაცდელში რაღაც ხმაური ატყდა.

— ილბათ ისევე ჩიქვაიძის დედაა, — წაილაპარაკა ზომე-
რიკმა.

— არა, მგონია, — უპასუხა ბალანჩივაძემ და ყური მიუგ-
დო.

ხმაური გაძლიერდა.

„უფროსთან გიჩივლებ, ნახავ თუ გაგივა შარი პა-
ტიოსან...“ — გარკვევით გაიგონა ორთავემ, მაგრამ დანარ-
ჩენი სიტყვები ველარ გაარჩიეს, რადგან კარი გაიღო და კა-
ბინეტში ლეიტენანტი ჭანტურია შემოვიდა.

— ნება მიბოძეთ მოგახსენოთ, — მიმართა პოლკოვნიკს.

— რაშია საქმე, ეინ ყვიროდა? — შეეკითხა პოლკოვნიკი.

— ახლავე მოგახსენებთ.

— როგორც თქვენთვის ცნობილია, დევიძის სახლის
შვალთვალ დილის 8 საათიდან ჩემს ჩგუფს დაევალა. 9 საა-
თსა და 45 წუთზე დევიძე სახლიდან გამოვიდა. მე და ჩაფი-
ძეს, შემუშავებული გეგმის მიხედვით, სამსახურამდე უნდა
მიგვეცილებინა იგი. გავეყვიტ.

დევიძე რუხთაველის ქუჩაზე ტროლეიბუსში ჩაქდა.
ჩვენც მის უკან თავისუფალ სავარძელში მოეთავსდით. კირო-
ვის ქუჩაზე ნატალია ტროლეიბუსიდან ჩამოვიდა და იქვე ქუ-
ჩის მარჯვენა მხარეს გასტრონომიულ მაღაზიაში შევიდა. ნა-
ხევარი კილოგრამი ძეხვი და ერთი ბოთლი არაყი იყიდა.

ჩვენ ორ გარემოებას მივაქციეთ ყურადღება. თუმცა სა-
ლაროსთან არავინ იყო, დევიძემ რატომღაც ჩუქი არ იიღო,
პირდაპირ ძეხვეულის სექციას მიადგა და გამყიდველ ქალს
შეეკითხა იოსკა ხორტოველი თუ მუშაობსო. ახლავეო, უპასუხა
ქალმა. შემდეგ ხმამაღლა გასძახა: „იოსებ!“ „აქა ვარ!“ — მოის-
მა ხმა მაღაზიის შიგა სათავესოდან და კოტა ხნის შემდეგ ვიღაც
მაღალი, მწითური კაცი გამოვიდა.

„რა იყო“? — იკითხა მან.

„თქვენ გკითხულობენ“. — ქალმა თვალთ უჩვენა დევი-
ძეზე.

„რა კნებაეთ, ქალბატონო?“ — მიუბრუნდა იოსები შე-
მოსულს.

„ნახევარი კილოგრამი ახოტნიჩი კალბასი და ერთი ბოთ-
ლი არაყი გთხოვათ ვახტანგმა“.

„ახოტნიჩი ახლა არა გვაქვს, სხვას მოგარ მეეთ, არაყს კი
ვაგატანაო“.

„რა კაეწყობა“, — მიუგო ქალმა, სათულებე გახსნა, 50 მა-
ნეთიანი ამოიღო და გაუწოდა.

იოსებმა დაკვირვებით დახედა ფულს, შემდეგ ჭიბეში ჩა-
იდო, მარჯვედ შეახვია არყის ბოთლი ქალაღში და ვიდრე
გადასცემდა, ზრდილობიანად იკითხა:

„ძებვი ქეთაისის ნაწარმი მოგართეათ თუ...“

„წყალტუბოსი, უსათუოდ წყალტუბოსი, ასე გთხოვათ
ვახტანგმა“, — არ დაამთავრებინა ქალმა.

„კეთილი, ჩემთვის სულ ერთია“, — მიუგო გამყიდველმა.
შემდეგ თაროდან ძებვი გადმოიღო, ასწონა და ისიც ქალაღ-
ში გაახვია. ხურდა არ დაუბრუნებია, არც დევძიძეს მოუთხო-
ვია. შეხვეული ჩამოართვა და მალაზიიდან გავიდა.

დაყოვნება არ შეიძლებოდა, ჩაფიძემ დევძიძე გააცილა.
როგორც კი ისინი მალაზიას საკმაო მანძილით დაშორდნენ,
გადავწყვიტე შემოქმედნა. იმ წუთში გამოვეცხადე სო-
ტოველს, იოსკა ამ გვარს ატარებს და ბრალი დაე-
დე მომხმარებლის მოტყუებაში. გამყიდველმა ერთი
ამბავი დამათია, როგორ მიბედაეთ, ან მოტყუილებუ-
ლი სად არისო. მე აქტის შედგენა დავაპირე, მან კი საბუთო
მომთხოვა. ვუთხარი მასწავლებელი და საზოგადო კონტრო-
ლი ვარ-მეთქი. ყვიროდა, ერთი ენახოთ, სადაური რევიზორი
ხარო, თან უკვე მოგროვილ ხალხს შესჩიოდა, უყურეთ, რა
დილის შარი გამომეცხადაო.

ხალხმაც მან დაუჭირა მხარი, რადგან დაზარალებული არ
ჩანდა. ერთი სიტყვით, ვერ აღმოჩნდი კარგ მდგომარეობაში.
ჩემთვის მთავარი ის იყო, ხოტოველი ერთი წუთით მარტო
არ დამეტოვებინა. თორემ შემდეგ გვიანდა იქნებოდა. საბედ-
ნიეროდ, მალაზიაში მიღლიციელი ჭიბლაძე შემოვიდა. ვანიშ-
ნე, არ გაემყდაკნებინა ჩემი ეინაობა, გამიგო და ორთავენი

მილიციაში წამოგვიყვანა. აქ კი, მორიგე მ ჩემი თხოვნით იოსებს ყველა ფული, რაც გააჩნდა, საბუთებთან ერთად, ჩამოძრთვია, თვითონ ხოტოველი კი მდგომარეობის გარკვევამდე მოსაცდელ ოთახში გააჩერა. მაგრამ არ მოიცადა, თქვენთან გამოიქცა. მლიქს დააკავეს სერჟანტმა და მორიგე მ.

ქანტურია მოლკოქნიკის მაგიდაზე დააწყო საბუთები და ფული 230 მანეთი: და 35 კაპიკი. შემდეგ ფულიდან ერთი ცალი 50 მანეთიანი გამოწყო, მოლკოქნიკს გაუწოდა და დაუმატა: აი ეს ფული გადასცე დეფიხე მ გამყიდველს.

ბალანჩივაძემ ფული წამოართუა და ინტერესით დაუწყო დათვალიერება.

ჩვეულებრივი 50 მანეთიანი მანქნოქი იყო, ისევე როგორ ნახმარი, ცოტა შეცრეცილი. მაგრამ მოლკოქნიკს ფულის ნამდვილობაში როდი შეეპარა ეჭვი, ის სულ სხვა რამემ დაინტერესა: 50 მანეთიანის ერთ კუთხეში ქიმიური ფანქრით ციფრები და ტირეები იყო აღნიშული; იქვე სახელიც იყო მიწერილი. „407—16/I—10 TAPIA—“.

ბალანჩივაძემ გულდასმით დაათვალიერა მანქნოქი. შემდეგ საწერი მაგიდის უკრიდან საშუალო ზომის გამადიდებელი შუშა ამოიღო და ახლა მისი საშუალებით დაუწყო სინჯვა. მაგრამ ფულს, გარდა ზემოაღნიშნულისა, არავითარი წარწერა არ ჰქონდა.

მოლკოქნიკმა 50 მანეთიანი და გამადიდებელი შუშა უსიტყვოდ გადასცა ხომერიკს. ახლა პროკურორმა და გამომძიებელმა დაუწყეს ფულს კირკიტი.

ბალანჩივაძე დუმდა.

— დარწმუნებული ხარ, რომ სწორედ ეს 50 მანეთიანი გადასცა დევიძემ გამყიდველს? — ჰკითხა მინდელმა ქანტურიას და დაუმატა: — აქ კიდევ 3 ცალი 50 მანეთიანია:

— დარწმუნებული ვარ. ხოტოველმა დევიძისაგან მიღებული ფული შარვლის მარჯვენა ჯიბეში ჩაიღო, ამ ჯიბიდანვე ამოიღო სამორიგეოში. დანარჩენი კი, ხურდა ფულის გარდა, კოსტუმის გულისჯიბეში ჰქონდა.

— რატომ დაგაინტერესა ფულმა? — ჰკითხა ქანტურიას ხომერიკმა.

— საქმე იმაშია, რომ დევიდის სახლთან რამდენიმე მაღაზიაა. ძეხვისა და ჯრაცის ყიდვა იქაც შეიძლება, ნატალიას კი ამ მაღაზიებში არც შეუხებდავს. შემდეგ, როგორც მოგახსენეთ, დევიდემ ფული სალაროში არ გადაიხადა, სექციონერ ქალსაც არ სთხოვა პროდუქტი, მაინცა და მაინც ამ იოსები-საგან ისურვა ყიდვა. ყოველივე ამან მაფიქრებინა, გამყიდველზე გადაცემული ფული რაღაც პირობით ინიშანს გამოხატავდა, წინააღმდეგ შემთხვევაში ნატალია, თუ ის მართლაც სამსახურში მიდიოდა, გზას არ გაიმრუდებდა.

— სწორად მოქცეულხართ, — შეაქო პოლკოვნიკმა, — აქ მართლაც არის რაღაც და ის რაც თქვენ მოგეპოხნენთ, უეჭველად ყურადღების ღირსია. შესაძლოა ეს ვიღაც მოსკები, თუ იოსკა დაკავშირებული იყოს ქალაქსთან, თუმცა ამის დამადასტურებელი ჩვენ არაფერი გვაქვს, გარდა დევიდის ხოტოველთან მისვლისა და ამ ფულისა... ჭერჭერობით ეს წარწერაც ბევრს არაფერს ნიშნავს. ფულზე ხშირად გვხვდება სხვადასხვა წარწერები, ზოგი გვარს აწერს, ზოგიც სახელს. შეიძლება ესეც შემთხვევის ამბავია და რავეითარ პირობით ნიშანს არ გამოხატავს, ზუსტად ვინ იცის. აქ ქალის სახელი სწერია. ექსპერტის დასკვნით კი ტყუელიაქმის სახლში დღურსმანზე შერჩენილი ძაფებიც ქალის ხელთათმანისაა...

— ეს ფული სხვა რამესაც გვეუბნება, — ხამბრეკმა ორმოცდაათმანეთიანი აიღო, დიდხანს საჩუქარად გამადიდებელი შუშით, — ხელწერა ქალის არ არის, არც მავწყის. ასეთი წერა მხოლოდ მამაკაცებს შეუძლიათ. ეს ერთი, მეორე, სახელი „ტანიას“ დამწერი რუსი არ არის. ამ ერთი სიტყვის დაწერაში ორი შედგომაა დაშვებული, რაც მისი დამწერის რუსული ენის უცოდინარობაზე მიუთითებს.

— სწორია! — დაეთანხმა ბალანჩივაძე.

— ყოველ შემთხვევაში, ფული მის პატრონს უნდა დაუბრუნოთ. ის ალბათ თვითონვე დავესმარება ამ რთული რეზუსის ანოხსნაში.

პოლკოვნიკმა ყურმილი აიღო, ლაბორატორიის გამკვე გამოძახა.

შალე კაბინეტში 23—25 წლის გაიზდარი ქერათმიანი ახალგაზრდა კაცი შემოვიდა.

— ოთარ, — მიმართა პოლკოვნიკმა შემოსულს და ფულო გაუწოდა, — ეს ორმოცდაათ მანეთიანი ქიმიურად დაამუშავე. ფოტო ასლიც გადაიღე და ერთ საათში შედეგი მომახსენე.

— გასაგებია, ამხანაგო პოლკოვნიკო, — ახალგაზრდამ ბანკოტი გამოართვა და კაბინეტიდან გავიდა.

ბალანჩივაძემ ჭანტურიას მიერ მაგიდაზე დაწყობილი საბუთები გადაათვალიერა, შეიძღვე ზარის ღილაკს დააქირა თითი.

— გადაეცით მორიგეს, ჩემთან ამოიყვანოს სამორიგეოში მყოფი ხოტოველი, — თავაუღებლივ უბრძანა შემოსულ სერჯანტს.

სუთიოდე წუთის შემდეგ განყოფილების პასუხისმგებელი მორიგე კაბინეტში მაღალი ტანის მწითურ მამაკაცს შემოუძღვა.

— დაჯექით! — მიმართა შექოსულს პოლკოვნიკმა, როგორც კი მორიგემ კარები გაიხურა.

ხოტოველი კაბინეტში იმდენ ხალხს არ ელოდა. ოდნავ აირია და უხერხულად, ცალი გვერდით ჩამოქდა სკამზე. შემდეგ ყველანაშ შეათვალიერა. მზერა ჭანტურიასზე შეაჩერა და უეცრად წამოხტა, იყვირა:

— უფროსო, მიშველე რამე, რა უნდათ, რას მერჩიან, ვისთვის რა დამიშავებია არ შიქურდნია, არ მიყჩაღია, მოვიდა ეს ვილაცაა, ხურჯა დააკელიო, შარი მომდვა, აქტი უნდა შეგიდგინოეო. აბა ერთი მითხრას ვის დაეველი, რა დაეველი, ამნაირი შარი გავიგონია? კაცს სამუშაო მიმატოვებინეს, მილიციაში მომიყვანეს. ახლა მემუქრება, დაგიჭირაეო. საქმეა ეს? ძველი დრო ხო არ ირის, უდანაშაულო კაცი ციხეში ჩამაგდონ; ვეღარ გაიგო, ეს ვილაცაა, უდანაშაულო კაცის დამკერს, რო თითონვე იქერჯენ? — სხაპასხუპით დაუშინა ხოტოველმა, შემდეგ ხომერკისაეკენ შებრუნდა და იმასაც ტყვიამტრქევეივით წააყარა: — ეს ჩემი შარის მომღები ძლოეს მო-

გაყვანივს აქამდე მილიციონერს, წამოსვლა არ უნდოდა, მაგრამ მეც არ მოვეშვი, ხოდა, ახლა თქვენ იცოდეთ და კანონ-სამართალმა, ერთი ისე გააგებინეთ, რაც საჭიროა, რო სულ და-გეარგოს შარის მადა. გაგონილა? ხურდა არ დაუბრუნეო... დააკელიო... ახლა ჩემი ბრალი ხო არ არის, მაგან მტყუანი-სა და მართლის გარჩევა არ იცოდეს და შარზე დადიოდეს, მე ხო...

— მოიცათ, მოქალაქე, — შეაწყვეტინა სიტყვა ბალანჩი-ვიძემ აქაქანებულ ხოტოველს, — დაჩქებით და დამშვიდდით, ყველაფერს გავარკვევთ, თუ უდანაშაულო ხართ. გაგიშვებთ. ჯერ გავარკვიოთ რაშია საქმე. ასე რომ ყვირით, ხომ არ გავი-წყდებათ სადა ხართ?

— არა, უფროსო, არ მავიწყდება, მაგრამ გამწარებული ვარ. ახლა რო თქვენ არ იყოთ, ვინ იცის, კამერაში რამდენ ხანს შემინახამდენ, წადი მერე და უყარე კაკალი მე რომ ერ-თი დღეც ჩამსვან, ერთი დღეც. ცოცხალი ვერ გადავრჩები, ფადმყოფი კაცი ვარ, გული მტკივა, გვერდები არ მივარგა, ღვიძლი გასიებული მაქვს, ფეხზე ძლივს ვდგავარ, რევმა-ტიზმები მჭირს, — ისევე აქაქანდა ხოტოველი.

— დაჩქებით-მეთქი — სიმკაცრე დაეტყო პოლკოვნიკის ხმას, — აქ საექიმო კომისია როდია, ამდენი დაავადება რომ ჩამოთვალეთ, თუ ავად ხართ, ექიმს მიმართეთ, აქ სულ სხვა რამეზე ხართ მოყვანილი და უაზრო ყვირილი საჭირო არ არის.

ხოტოველი გაჩუმდა, მაგრამ სკამზე არ დაჯდა.

— დაჩქებით აკი ამბობთ, ავად ვარო. ფეხზე დგომა გაფ-ნებთ, არც წერეთულობა მოგიხდებათ. ახლავე გავარკვევთ სა-კითხს, — დასძინა ხომერკიმა.

ხოტოველი დაჯდა.

— აბა, რაშია საქმე, რატომ დააკავეთ ეს მოქალაქე?

— დღეს ვილაც მოქალაქემ მალაზიაში ამ კაცისაგან არაფერ და ძეხვი იყიდა, წონაშიც დააქლო და ფასიც ზედმეტი გადა-ახდევინა, მე იქ ვიყავი და ჩემი თვალით ვუყურე ყოველი-ფეს, — განმარტა „მასწავლებელმა“.

— ტყუილია — წამრავარდა ისევ ხოტოველი, — არავის-
თვინ არ დამიკლია არც წონაში და არც სხვა რამეში, რაც
ერგებოდა, მივეცი. შარს მდებს, ტყუილა მლუპავს და ცოლ-
შვილსაც მილუპავს ეგ ამოსაწყვეტი.

— ვინ არის დაზარალებული? — შეეკითხა ჭანტურიას
ხომერიკი.

— ხო, ვინ არი აბა ერთი მოიყვანე, რომ ამ პატიოსან ხა-
ლხში თქვას, თუ რამე დავაკელი — ისევ აყვირდა ხოტოვე-
ლი, — სად არის, რატომ არ მოიყვანე უფროსთან?

— დაწყნარდით! — შეუტია ბალანჩივაძემ ხოტოველს
და შემდეგ ჭანტურიას მიუბრუნდა: — დაზარალებული რა
გვარია?

— არ ვიცი, ამხანაგო პოლკოვნიკო.

— როგორ თუ არ იცით? — გაუცვირდა პოლკოვნიკს, —
ესე იგი გვარი არ იცით?

— არა, ამხანაგო პოლკოვნიკო, არც გვარი ვიცი, არც
ხაზელი, არც მისამართი. არ მეგონა, თუ საჭირო იყო. მე ის
არც კი შემიჩერებია მაღაზიაში, ხოტოველი კი უარს ვერ იტ-
ყვის, რომ ფასშიც დააკლო და წონაშიც.

— გადამრევს ე ვიდაცა არი შარს მდებს და ახლა უფრო-
სებსაც იტყუებს. თუ ხურდა არ მივეცი, ის თითონ არ მომთ-
ხოვდა? სასწორს არ უყურებდა, რო ვწონიდი? შენ: იქ სულ
არ ყოფილხარ, ძალად გინდა დამლუპო, მაგრამ ამნაირი უფ-
როსები კი არა გვეყავს ჩვენ, რო შარიან ხალხს დაუჯერონ და
პატიოსანი ხალხი ციხეში ჩაავდონ, — შეუტია ხოტოველმა
ჭანტურიას.

— ეგრე როგორ შეიძლება, ამხანაგო, დაზარალებული არ
შეგიჩერებიათ, არ გეკითხავთ, რამდენი მიიღო ხურდა; ძეხვი
არ გადაგიწონიათ. აბა, რაღაზე ადგენდით იქტს? — მკაცრად
მიმართა ბალანჩივაძემ ჭანტურიას.

— აშენდა, უფროსო, შენი ოჯახი, დაუდგა შენ ცოლ-
შვილს კი წელიწადი! — გაუხარდა ხოტოველს.

— ხელს ნუ მიშლით! — გაწყრა პოლკოვნიკი.

— ბოდიში, უფროსო.

— მე არ ძეგონა თუ ეს საჭირო იყო.

— როგორ თუ არ გეგონათ, თქვენ სად მუშაობთ ან აქტის შედგენის უფლება ვინ მოგცათ?

— მასწავლებლად ვმუშაობ, თან საზოგადო კონტროლიორი ვარ, — უპასუხა ჭანტურიამ.

— დიდი ხანია?

— არა სულ 10 დღეა. დღეს ამ ამბავს შესთხვევით წავაწყდი. არ მეგონა, თუ მყიდველი საჭირო იყო, თორემ წამოვიყვანდი. ხოტოველი კი ტყუის, განა ფული ჭიბეში არ აღმოაჩნდა?

— ჩემ ფულთან შენ რა ხელი გაქვს, შენთვის ხომ არ მომიპარავს. მე ჭიბეში 300 მანეთამდე მქონდა, მორიგე მთვითონ დათვალა. აბა, ყველა იმ ქალს ვადავახდევინე? — ისევ აყვირდა ხოტოველი.

— ყველა არა, 50 მანეთი კი ნამდვილად, და ის ფული ცალკე გქონდა ჭიბეში — წაუდგა პირში ჭანტურია.

— ეგ არაფერს არ ნიშნავს, ცალკე მქონდა თუ სხვა ფულთან ერთად, ასეთი რამ მეორედ არ მოგივიდეთ, — შეესიტყვა ჭანტურიას პროკურორი.

— ასეთი მონაცემებით ჩვენ ხალხს არ ვაპატიმრებთ, ამხანაგო. რას გავს ეს? არც დაზარალებული, არც მოწმეა რა უფლება გქონდათ ასე მოქცეულიყავით? — უსაყვედურა პოლკოვნიკმა ჭანტურიას.

— სწორია, უფროსო, აშენდა შენი ოჯახი, — დაუდასტურა და დალოცა ხოტოველმა პოლკოვნიკი.

ბალანჩივაძეს გაეცინა, მზერა ხოტოველს მიაპყრო და წარმოთქვა:

— ამჯერად თქვენ თავისუფალი ხართ, მაგრამ ფრთხილად იყავით, პატიოსნად იმუშავეთ, თორემ აქტის სწორად შემდგენებიც გამოჩნდებიან და მაშინ ყვირილი და ლოყვა არ გიშველით, წადით! ფულსა და საეტეებს მორიგე გადმოგცემთ.

— ვმადლობთ, უფროსო იცოცხლეთ, უფროსო კარგად იყავით, სულ რო ამნაირ შარიან ხალხს არ უჭყრით და ერთი შეხედვით სცნობთ ჩემნაირ პატიოსან კაცს! — წამოხტა ხოტოველი სკამიდან.

— ზო, კარგი, კარგი თავისუფალი ხარო. თქვენ კი ამხანაგო, ჩერ უნდა გაარკვიოთ, როგორ უნდა აქტის შედგენა და შემდეგ ებრძოლოთ ვაჭრობის წესების დასრღვევით. განა საამისო ინსტრუქტაჟი საეაქრო განყოფილებაში არ მოგცეს?

— გასაგებია, ამხანაგო პროკურორო, — ჩაილაპარაკა ჰანტურიაშვილმა.

— შეიძლება, უფროსო, წაყიდე? — იკითხა ბოტოველმა.

— წადით, მორიგეს ახლავე მივცემ განკარგულებას, დაგებრუნოთ ფული და საბუთები.

— დიდი მადლობელი ვარ უფროსო. შენ რაზე არ ყოფილიყავი ტყუილა მღუპავდა, მაგას დაუდგა შავი წელიწადი — მიაწველა ჰანტურიაშვილს და სწრაფად გავიდა ცაბინეტიდან.

— ლოცვაჲ ბეკრი დაგვიტოვა და წვევლაც, — ვაიციანა ბალანჩივაძემ.

— აგრეთვე სამშენობიანი ამოცანაც, — დაუმატა ნომერკმა.

წველას გაეცინა.

— ამოცანის ამოხსნაში ბოტოველი დაგეხმარება, მაგრამ თუ ფულზე სხვა რამ არ აღმოჩნდა, გასაღები წარწერაში უნდა ვეძებოთ: მიიქციეთ ყურადღება? ბოტოველმა ერთხელაც არ ახსენა დევიძე ან მისი გამომგზავნი ვახტანგი. სხვა შემთხვევაში გამყიდველი თვითონვე დაასახელებდა ნაცნობ მყიდველს, მოითხოვდა მის მოყვანას, დაკითხვას და სწრაფად დაუმტკიცებდა „მისწავლებელ“ ჰანტურიაშვილს, რომ მას ფასები არ დაუმახინჯებია, არც წონაში მოუტყუებია მომხმარებელი.

— სწორია კვერი დაუკრა მინდელმა, — ბოტოველმა არათუ დაასახელა დევიძე, ისიც კი არ თქვა, რომ იგი ნაცნობისაგან იყო გამოგზავნილი. ყოველივე ამას დაფიქრება და ღრმა ანალიზი ჰქირღებდა, დრო კი ცოტა გვაქვს, ბანდიტებს ყოველ წუთს შეუძლიათ დასტოვონ ბუნავი.

— საშიში არაფერია, დევიძის სახლში მოკალათებულნი ბანდიტები ჩვენს ხელთ არიან და თუ რომელიმე მათგანმა ან ბოტოველმა არ მიგვიყვანა ახალ ბუნავამდე, ჩვენ მათ სათიფაოდ იგერიფიქვით. თუ ბოტოველი მათთან დაკავშირებულ-

ლია. და დევნიძესაგან რაიმე დავალება მიიღო, მით უკეთესი. იგი ცხადია, შეეცდება დავალების შესრულებას და ამით კიდევ უფრო გაგვიადვილებს ბანდის ლიკვიდაციას, — უპასუხა პოლკოვნიკმა.

კაბინეტში მელოტი მაიორი შემოვიდა.

— ამხანაგო პოლკოვნიკო, თქვენი დავალება შესრულებულია, — მაიორმა სათვალე ამოიღო, მოიჩუკა. შემდეგ საქაღალდე გახსნა და განაგრძო: გიორგამე ალექსანდრე გაიოზის ძე ოთხჯერ არის ნასამართლვეი კვალიფიციური ქურდობისათვის. უკანასკნელად ხუთი წლის წინათ ძარცვისათვის 15 წლის პატიმრობა აქვს შეფარდებული. სისხლის საწართლის დამნაშავეთა სამყაროში საკმაოდ ცნობილი პიროვნებაა და კვალიფიციურ დამნაშავეთა შორის დიდი გავლენით სარგებლობს. ამებამდ სასჯელს ჩვენი ქვეყნის შორეულ ჩრდილოეთში შრომა-გასწორებითი კოლონიაში იხდის. რაც შეეხება მის მეუღლეს, ის გუთაისის მკეიდრია, ექვთანი, უკვე 12 წელია № 1 სააჯადმყოფოს ქირურგიულ განყოფილებაში მუშაობს. მასზე რაიმე კომპრომასალა არ მოგვეპოვება, წყნარ ცხოვრებას ეწევა; მისი შემოსავლის წყაროს ბელფასი და გაჭირავებული ოთახების საფასური შეადგენს. სააჯადმყოფოს ადმინისტრაცია დადებითად ახასიათებს.

— შეამოწმეთ მუშაობდა თუ არა 12 იანვარს ღამით? — შეეკითხა პოლკოვნიკი.

— დიახ, სწორედ ამიტომ შემაგვიანდა. დავალების შესრულება რამდენიმე საათით. გამოიჩუკა, რომ დევნიძემ 12 იანვარს საღამოს 6 საათზე დაამთავრა მუშაობა, მაგრამ ღამით კვლავ მისულა სააჯადმყოფოში. მე ვესაუბრე ღამის ცვლის ექვთანს. მისი გადმოცემით, დევნიძე სააჯადმყოფოში დაბნელებით ღამის სამ საათზე მისულა. პორივე ექვთანს ძლიერ ვაპყვირებია ასე გვიან სტუმრობა, მაგრამ დევნიძეს აუხსნია № 4 პალატაში მძიმე ავადმყოფი, ჩემი შორეული ხატისავე წევსო და იმის ამბავი უკითხავს. უთხოვნია კიდეც ბასოვიან ნაგვო ავადმყოფის მდგომარეობა. პორიგვს თხოვნა შეუსრულებია, რის შემდეგ დევნიძე სააჯადმყოფოდან წასულა.

— დიდხანს დარჩენილა საავადმყოფოში დევძემ? —
იკითხა ხომერკმა.

— დაახლოებით 10—15 წუთი, — უპასუხა მაიორმა და
განაგრძო: — ის შიშვე ავადმყოფი მართლაც მისი ნათესავია,
მაგრამ დევძემ პალატაში არ შესულა. იქ მორიგე ექთანი გა-
უგზავნია, თვითონ კი სამორიგეოში დაუტყდია.

— გასაგებია, დევძემ მორიგე ექთანი ავადმყოფის დასა-
ხედავად გაგზავნა, თვითონ კი ისარგებლა მისი იქ არ ყოფნით
და სისხლის გადასხმის აპარატი წამოიღო, ხოლო დილით აღ-
რე ექანვე მიიტანა და შეუმჩნევლად დასდო თავის ადგილ-
ზე, — დაასკვნა მინდელმა.

— სწორია, — დაეთანხმა პოლკოვნიკი, — მაგრამ აქედან
კიდევ ერთი საი-ტერესო დასკვნაც უნდა გავაკეთოთ: დაჭრი-
ლი თუ ჭარბა დევძის პალატაზე ახლობელი პიროვნება უნდა
იყოს. სხვანიარად დევძემ მათ სახლში არ მიიღებდა და არც
დანაშაულს დაფარავდა. ცხადია, მან იცის, ვინ არიან მისი
სტუმრები; ისიც იცის, რომ ერთი მათგანი რაღაც ისეთ საქ-
მეზე დაიჭრა, რომლის გამხელაც არ შეიძლება. წინააღმდეგ
შემთხვევაში იზრუნებდა დაჭრილის საავადმყოფოში მოსა-
თავსებლად. ეს უდავოა! ფიქტობ აგრეთვე, მანვე მისცა ბან-
დიტებს ჭირურგ გრძელიძის მისამართი, თუ რა ბქმა უნდა;
ერთ-ერთი მომტაცებელთაგანი ქუთაისელი არ არის.

— შეიძლება ბანდიტთაგან ერთი დევძის მეუღლეა? —
ეჩრადი გამოთქვა ხომერკმა.

— შეიძლება, — დაეთანხმა პოლკოვნიკი და შემდეგ მაი-
ორს მიუბრუნდა, — დღესვე გადაეცით დაშიფრული დეკეშა
კოლონიას, შეამოწმეთ ადგილზე იმყოფება თუ არა პატიმარი
გიორგაძე. გამორიცხული არ არის, რომ ის გაიქცა საპატიმრო-
დან, ისევე ქუთაისს ეწვია და ამჟამად თავის სახლში არაღუ-
გალურად იმყოფება. დაუყოვნებლივ ამოიღეთ კარტოტეკი-
დან გიორგაძის ფოტოსურათი. შესაძლებელია გრძელიძემ
ამოიციოს მასში „ქალაჩა“, მით უმეტეს, ასეთი სტაჟის მქო-
ნე ქურდი-რეციდივისტი ახალგაზრდა არ უნდა იყოს. რამ-
დღერი წლისაა ახლა გიორგაძე?

მაიორმა თან მიტანილი ქაღალდები გადაფურცლა.

— გიორგაძე ამჟამად თრმოტარვა წლის სრულდება;

— წლოვანება თითქმის ემთხვევა გრძელიძის ვარაუდს, — დასძინა ხომერიკმა.

— აგრეთვე მოქმედების მეთოდიც. იშვიათად შეხედები ისეთ დანაშაულს, სადაც ბოროტმოქმედი ასეთ ნიკრე ევალს ტოვებს, — დაუმატა მინდელმა.

ბალანჩივაძე სავარძლიდან წამოდგა, რამდენჯერმე დაფიქრებით გაიარა კაბინეტში.

— დღეს საღამოთი, — წარმოთქვა მან ცოტა ხნის წყმდებ, — რესპუბლიკის სამძებრო განყოფილების უფროსი, პოდპოლკოვნიკი ძიძიგური ჩამოვა, სამინისტროში შეტად შეშფოთებულნი არიან ამ ორი ნეკლელობით. ჰო, მართლა, — მიუბრუნდა მაიორს, — სასტუმროს საკითხი ნოაგვარეთი უადგილოდ არ დაგვრჩეს კაცი.

— მოგვარებულია, ამხანაგო უფროსო, ძიძიგურისათვის მესამე სართულზე 207-ე ნომერია დაჯავშნული.

— მაიორმა ფურცელი გაუწოდა.

— კეთილი, წადით და დაუყოვნებლივ შეასრულეთ დავალება! — პოლკოვნიკმა ქაღალდი ჩამოართვა და მავიღის კუთხეში დასდო. მინდელმა შექანკურად გადაავლო თვალი: „207 — 16/1“ — წაიკითხა.

მაიორი კაბინეტიდან გავიდა.

— ორასშვიდი, ორასშვიდი! — რამდენჯერმე გაიჟეორა მინდელმა, შენდევ უეცრად წამოჯარდა სკამიდან, — დღეს რა რაცხვია? — იკითხა მოუთმენლად, — 15 იანვარი ხომ?

— რა სოგვივინა? — განკვიფრდა პოლკოვნიკი.

მინდელს არაფერი გაუგონია კარებს ეცა და კაბინეტიდან გავარდა.

ბალანჩივაძემ გაცვირვებით გადახედა პროკურორს, ხომერიკმა მხოლოდ მხრები აიჩეჩა. მას თვითონაც ვერ აუხსნა, რა მოუვიდა მუდამ დინჯსა და აუჩქარებელ მინდელს ან რას მოასწავებდა მისგან რამდენჯერმე განმეორებული სიტყვები; მაგრამ ვიდრე რაიმეს იტყოდა, კაბინეტის კარებში კვლავ

მინდელი შემოეარდა, რომელსაც ხელში ჭერ ისევ სველი ფოტოქაღალდი ეჭირა, თვალები სიხარულით უბრწყინავდა. უკან გაკვირვებული ლაბორატორიის გამგე მოსდევდა.

— როგორ იწერება რუსულად „ტანია“? — იკითხა მინდელმა კაბინეტში შესვლისთანავე.

— რას ქვია, როგორ იწერება? — შეეკითხა განცვიფრებული ხომერკი.

— მაპატიეთ, გიორგი ასლანიჩ, მაგრამ მე მგონია, აქ სწორად არ უნდა იყოს დაწერილი ეს სახელი. — აჩქარებით წარმოთქვა მინდელმა და სველი ფოტო ქაღალდი გაუწოდა.

— არაფერი მესმის, — წარბები შეიკრა ბალანჩივაძემ, — შენ რა, ლევან, საკუთარ თავს რუსული ენის გრამატიკის ცოდნაში ცდი?

— თითქმის, დავით ილიჩ, მე მგონია, აქ შეცდომაა, უფრო გეფიქრებ შეცდომა.

— დაუშეათ, მერე რა?

— მერე ის, რომ სახელი რუსის დაწერილი არ არის, ბაბლო დამწერი რუსული მართლწერის ცოდნით ვერ დაიკვებინს.

— ეგ მე წელანვე შევამჩნიე და კიდევაც გითხარი, მაგრამ ვერ გამოვიდა, რისი თქმა გსურს — ჩაუერთო ხომერკმა.

— ჭერ, მეც არ ვიცი, გიორგი ასლანიჩ, მაგრამ ერთი იდეა დამებადა და უნდა შევამოწმო, — უთხრა მინდელმა.

— რა იდეა?

— ჭერ ვერა, ჭერ ვერ გეტყვით, იქნებ ვცდები, მაგრამ მაინც უნდა შევამოწმო, აუცილებლად შევამოწმო.

— რა უნდა შევამოწმო?

— ჩემი მოსაზრება და თუ სწორი აღმოვჩნდი, მაშინ გეტყვით, — მინდელმა უხერხულად გაიღიმა.

— კარგი, — გაეცინა ბალანჩივაძეს, — ცნობისმოყვარეობას არ გამოვიჩინებ არა, გიორგი?

— ხომერკმა ვაიღიმა, უსიტყვოდ დაუქნია თავი.

— შენ რაო, ოთარი ბანკოტი დაამუშავე? — მიუბრუნდა პოლკოვნიკი ლაბორატორიის გამგეს.

— დიახ, ამხანაგო პოლკოვნიკო, მხოლოდ იმას ვუცდიდი, როდის გაშრებოდა ქალაქი, რომ თქვენთვის ფოტოსურათი წარმომედვინა, მაგრამ ერთიც ვნახოთ, ამ დროს ამხანაგი მინდელი გრიგალივით შემოიჭრა, გასარეცხად ჩაყრილი ფოტოქაღაღდები ამოაჩნია და ისევ ელვასავით გამოვარდა გარეთ.

— შეგაშინა? — გაიღიმა ბალანჩივაძემ, — რას ეიზამთ, აი, მე და გორგიც გაკვირვებული ვართ მინდელის მოქმედებით, მაგრამ ლევანს არ სურს გვითხრას რა დემარტა.

მინდელს ყურები შეუწითლდა.

— ღლეს საღამოს, უფრო სწორად, რამდენიმე საათის შემდეგ ყველაფერს ვაგაცნობთ, მანამდე გთხოვთ, ნურაფერს ნკითხავთ. ეხლა კი უნდა წავიდე.

— ოპერატორული ჯგუფის დახმარება გკირდება? — შეეკითხა პოლკოვნიკი.

— დიახ, კურცხაღლის წაიყვან. ის შედარებით ახალი მუსიკა ქუთაისში და ნაკლებად იცნობენ როგორც მილიციის თანამშრომელს.

— კეთილი, წაიყვანეთ, საღამოსთვის კი გელოდებით.

— აუცილებლად. ახლა მხოლოდ სამი საათია, 5 საათზე აქ ვიქნები. — გორგიც ასლანიჩი, — მიუბრუნდა პროკურორს, — შეიძლება მანქანა წაიყვანო?

— წაიყვანე. — ნება დართო ხომერკმა.

— მამ წავედი! — აჩქარდა მინდელი, — თუ ჩემი ვარაუდი სწორი გამოდგა, ზეგ ჰველა ბანდიტი ზელთ გვეყოლება თუ არა და, ის რაც მე მიხდა შევამოწმო, ორავითარ ზიანს ორ მოუტანს საქმეს.

ვამომძიებელი სწრაფი ნაბიჯით გავიდა კაბინეტიდან.

ხომერკმა და ბალანჩივაძემ ერთმანეთს გადახედეს.

— უშეველად რაღაც „დაიქრა“, — გაიღიმა ბალანჩივაძემ, შენდგე კაბინეტში უხერხულად გაჩერებულ ექსპერტს მიუბრუნდა: — შენ წადი, ოთარ, ბარემ დაამთავრე დაწყებული საქმე.

პოლკოვნიკი წამოდგა, პალტო ჩაიკეთა.

— ჰენც წავიდეთ, გიორგი, ჩემთან ვისადილოთ. ვინ იცის, სალამოს ველარც მოვიცალოთ, ნიხას ჩახოსპილი აქვს სადილად, სხვა ჩამესაც მოგვიხერხებს. წამოსვალ?

— წავიდეთ!

თ ა ვ ი

მინდელი მხოლოდ 6 საათზე დაბრუნდა სამმართველოში. რაღი პორიგისაგან ვაგო, ბალანჩივაძე და ხომერიკი იქ ჩვენს, პირდაპირ პოლკოვნიკის კაბინეტს მიაშურა.

— მოფრინდი, არწივო? — ღიმილით მიეგება პოლკოვნიკი თვალებგაბრწყინებულ მინდელს, — ოჰო, გეტყობა, კმაყოფილი ხარ, ახალგაწმენდილი სამოვარიეით გიბრწყინავს ახვ. შეამოწმე, რაც გინდოდა?

— შევამოწმე, დავით ილიჩ, ხვალ სალამოს 10 საათზე ბოტოველი თავის „მეურვეებს“ წყალტუბოში წაიყვანს, — უბასუხა მინდელმა მხიარულად.

— წყალტუბოში? — ერთხმად შესძახეს ბალანჩივაძემ და ხომერიკმა.

— წყალტუბოში, სასტუმრო „თბილისის“ 407 ნომერში, — მიუგო გამომძიებელმა და დაუმატა: — სწორედ ამის შესამოწმებლად ვაეიქეცი ასე თავქუდმოგლეჯილი.

— საინტერესოა, — რატომ მოგივიდათ აზრად, რომ ბოტოველი წყალტუბოში უნდა წავიდეს, ისიც ხვალ სალამოს 10 საათზე და უეჭველად 407 ნომერში? — შეეკითხა ხომერიკი.

— ასლავე მოგახსენებთ, გიორგი ასლანიჩ, ნანდახან უბრალო შემთხვევა ისეთი მოვლენაა, რომელიც უცნაურ და ერთი შეხედვით მეტად ბუნდოვან, გამოუცნობ საკითხსაც მოუძებნის გასაღებს. დღეს როდესაც ბოტოველზე ჩამორთმეული 50 მანეთიანს ვათვალისწინებდი, თითქმის ეჭვი არ შემპარავია, რომ მასზედ წაწერილი ციფრები და სახელს პირობითი ნიშანი იყო, მაგრამ რას ნიშნავდა ისინი, ეს კი ვერაფრით ვერ ამეხსნა. სტლივით ჩამეკედა ეს წარწერა

გონებაში და აქ ყოფნისას გულში სულ ამ ციფრებს ვიძე-
ორებდი. შემდეგ ის იყო, თქვენ მაიორს სასტუმროს შესა-
ხებ ჰკითხეთ. მან გითხრათ, ძიძიგურისათვის ნომერი დაჯა-
შნულიაო და ფურცელიც გამოგიწოდათ.

სრულიად შემთხვევით თქვენს მიერ მაიორის კუთხეში
დადებულ ფურცელს თვალი გადავაველე „207-15/1“ წაეიკით-
ხე მექანიკურად და მაშინვე ასოციაციით ფურცელზე გაკე-
თებული წარწერა დამიდგა თვალწინ 407—16/1—10. 207, 407,
15/1, 16/1, ელვასავით გამირბინა თავში და მტკიცედ
გადავწყვიტე, რომ ფურცელზე წარწერა სასტუმროს ნომერსა
და შეხვედრის თარიღს მიუთითებდა. მაშინ მომეჩვენა, რომ
ბანკნოტზე რაღაც სხვა ციფრები ეწერა და ის იყო ლაბო-
რატორიაში გაციქვტი. ზრავითარი შეცდომა არ იყო, ციფრს
„10-ს“ და სახელს შემდეგ მივაქციე ყურადღება და გამოვი-
ტანე ლოგიკური დასკვნა, რომ პირველი საათის ნიშნავდა,
მეორე კი ნომრის მფლობელს. მაინც სავსებით არ ვიყავი და-
წმუნებული ჩემს აღმოჩენაში და გადავწყვიტე, შეემოწმე-
ბინა ჩემი მოსაზრება. აქედან გაქცეული, კურცხალიასთან
ერთად ჩვენს სასტუმროში. მივედი, მაგრამ ჩაოდენ იყო ჩემი
გაოცება, როდესაც ადმინისტრატორმა მიპასუხა 407 ნომერი
ქუთაისის სასტუმროს არა აქვსო.

მზღდაწყვეტილი გამოებრუნდი, შემდეგ გონებაში აღვა-
დგინე ქანტურიას მოხსენების ყოველი დეტალი -- ძეხვი
ქუთაისის ნაწარმი მოგართვათ თუ...“ „წყალტუბოსი
უსათუოდ წყალტუბოსი. ასე გთხოვათ ვახტანგიმ“, -- ესე
ნათლად გამახსენდა ეს სიტყვები, აითქოს ქანტურია კი
არა, მე ვუსმენდი დევიძისა და ბოტოველის დიალოგს.
რას უნდა ნიშნავდეს ეს ძეხვი? იქნებ სასტუმროს?.. იქნებ
კი არა ნამდვილად წყალტუბოს სასტუმროს, გადავწყვიტე
მტკიცედ და თითქმის პროკურატურაში მისულმა გაკვირვე-
ბულ მაიორს მანქანა შემოვებრუნებინე და წყალტუბოში
წავედი. 15 წუთში წყალტუბოში ვიყავი, შევამოწმეთ ჩვენი
თვის საინტერესო ნომერი და აღმოჩნდა, რომ 407 ნომერი
დაკავებული აქვს ტაშკენტიდან 10 დღის წინათ ჩამოსულ ვინ-

მე ტატიანა ივანეს ასულ ბასკაკოვას, — დაამთავრა აღფრთო-
ვანებულმა მინდელმა.

— ყოჩაღ ლეევან! — წამოიძახა აღტაცებულმა პოლკოვნიკმა
და მანკრად ჩამოართვა ხელი გამომძიებელს, — აი ეს შესწის.
შენ ერთხელ კიდევ დაამტკიცე რომ გამოძიებაში არ არსე-
ბობს წვრილმანი და მსხვილმანი ფაქტები. ერთი სიტყვიც,
ვერაფერს ვიტყვით, გვაჯობე, — ბალანჩივამემ სიყვარულით
გაუღიმა მინდელს.

— ნამდვილად გვაჯობა, ახალგაზრდობამ გვაჯობა, —
ფართოდ გაიღიმა ხომერიკმა და გამომძიებელს მხარზე ხე-
ლი მოუთათუნა.

— აბა, რას ბრძანებთ, ეს ისე, მარტივად, ინტუიციით...

— უბერხულად ჩილაპარაკე მინდელმა და ყუჩრები შეე-
წითლდა.

— პო, მარტივად და უბრალოდ, — გაეცინა პოლკოვ-
ნიკს, — მაგრამ ჩვენს მუშაობაში სწორედ ასეთს, ერთი შე-
ხედვით უბრალო დეტალის გამოყენებას, აქვს მნიშვნელობა,
იორემ სიღარბაზო ბარათით დამნაშავეის პოვნა ყველასათვის
ადვილია. ერთი სიტყვით, ყოჩაღ!

— ისეთი არაფერი გამიკეთებია, რომ ამდენი შაქოთ, — გა-
იღიმა მინდელმა. ხოტოველი მაინც მიიყვინდა რაქრატულ
მუშაეებს 407 ნომერში, ჩემი დამსახურება მხოლოდ ის არის,
რომ ერთი დღით დაეაჩქარე მოვლენების განვითარება.

— ახლა რას ფიქრობთ? — ჯკობა ბალანჩივამემ.

— ხოტოველის დაკავება ქო საჭირო არ არის, დაე ჩავი-
დეს წყალტუბოში, შეხედეს ტანის, ვნახოთ, ვის შეხვდება
კიდევ 407 ნომერში.

— მე უკვე მივიღე საჭირო ზომები, მათი საუბარი ზევ
დღით, ჩვენთვის სიტყვა-სიტყვით იქნება ცნობილი. რაც
შეეხება დევიძეს, ვფიქრობ, საქმეს დაუზიანებლად შეიძლება
მისი გამოძახება, დაკითხვა, და, თუ საჭირო გახდა, დაბატონრე-
ბაც. ამის შემდეგ კი მის ბინაში მოკალათებული ბანდიტ-
ბის ლიკვიდაციაც. ჩემის აზრით, დევიძე ამაღამვე დამსახური-
დან უნდა ავიყვანოთ. ხოლო ბანდიტების შეპყრობა ერთ-

დროულად როგორც აქ, ისე წყალტუბოში ზეგ ღამით მოვახ-
დინოთ.

— თქვენ რას იტყვით, დავით? მე მკონი მისაღები გეგ-
მაა — ჰკითხა ხოშერიკმა.

— საესებით მისაღებია, დევიძის დაკითხვას ახლა საქმის
დაზიანება აღარ შეუძლია. უკვე თავისუფლად შექძლებთ ბან-
დიტების ლიკვიდაციის გეგმის შემუშავებას.

— ასე გავაქეთოთ. მით უმეტეს, დღეს დევიძე სადღე-
ღამისო მორიგეობაშია და მისი ამაღამ სახლში მოუსვლე-
ლობა არავის ექვს არ აღუძრავს.

პოლკოვნიკმა ყურმილი აიღო.

— მაიორი ცინცაძე, ჩემთან! — ჩასახა მიკროფონში, შემ-
დეგ ყურმილი დასდო და მონდელს მიუბრუნდა: — დევიძის
მოყვანაზე ცინცაძე იზრუნვებს, თქვენი საავადმყოფოში
წასვლა საქირო არ არის. თქვენებურად შეეცადეთ, რადაც
უნდა დაქდეს, ყველაფერი ათქმევიწიოთ, მის ჩვენებაზე ბევ-
რად არის დამოკიდებული ბანდის უფექტური ლიკვიდაცია.

კახიანტში ცინცაძე შემოვიდა.

ბალანჩივაძემ დავალება გააცნო.

— საავადმყოფოში არაფერია, გარდა მთავარი ექიმისა, არ უნ-
და გაიგოს დევიძის წამოყვანა, ამას დიდი, ძალიან დიდი
მნიშვნელობა აქვს. გასაგებია?

— გასაგებია, ამხანაგო პოლკოვნიკო. შეიძლება წავიღე?

— წადით მანქანა ქუჩაში იცდის, მძღოლს უთხარით, წა-
გიყვანოთ.

— მაშ ასე, — განაგრძო პოლკოვნიკმა, როდესაც ცინცაძემ
კარები გაიხურა, — თქვენ დევიძე დაკითხვით, მე
და გიორგი კი ძიძიგურს შევხვდებით, დეტალურ გეგმას,
დევიძის დაკითხვის შემდეგ, ძიძიგურთან ერთად შევიმუ-
შავებთ. ბალანჩივაძე სავარძლიდან წამოდგა. — ზეგ უნდა
დამთავრდეს ამ დღეების უძილო ღამეები, ჰაღარას ბანდიდან
ერთიც არ უნდა დაგვარჩეს თუყვანელი. წაიკრეთ გიორგი,
ლევანი კი იქ იმუშავენს, ბურღულის კაბინეტში.

...მინდელს დიდხანს არ დასჭირვებია ცდა, ნახევარი საათიც
არ იქნებოდა გასული, რომ ცინცაძე დევიძეს შემოუქდლა.

მინდელმა დაკვირვებით შეათვალიერა შემოსული დევნიძე 35—38 წლისა იქნებოდა ოდნავ დასრულებული, მაგრამ სწორ ნაკეთოვანი. შავ, ფართო თვალებს ჭერ კიდევ არ მოკლებოდა ელვარება, ხელოვნურად დახუჭუჭებულ, მოკლედ შეკრუ-ტილ მუქ წაბლისფერ თმებს ალაგ-ალაგ სპილენძის ფერი გა-დაპყვროდა; ხორბლისფერ სახეს რკალივით მოხრილი წარ-ბენი უმშვენებდა. ბეჭედივით ვიწრო პირი ჭიუტად მოეკუ-მა და ოდნავ, სულ ოდნავ უცახცახებდა ზედი ბაგე.

„ღელავს“ — გაიფიქრა მინდელმა და შემოსულს საეარქე-ლი შესთავაზა.

დევნიძე დაქდა.

ისმოდა კედლის საათის ტიკტიკი და ქილაღდის შრიალი, მინდელი საკმეს ფურცლავდა.

ღუმილი პირველად დევნიძემ დაარღვია.

— იქნებ შეიძლება გავიგო, რისთვის დამიბარეთ?

მინდელმა თავი ასწია, დაკვირვებით შეათვალიერა დე-ვიძე.

— ვფიქრობ, ამის ახსნა არა გვირდებათ, ენლბატონო, — მიუგო მინდელმა მშვიდად და შემდეგ დაუმატა: — თქვენნი აქ მოყვანის მიზეზი ჩვენთვის თარიღესთვის ნათელია და არა მგონია ამ საკითხის გარკვევისათვის დიდი ღრის დაკარგვა ფოს საჭირო.

დევნიძის თვალებში სობრაზებ იელვა, მაგრამ უმაღლე შეი-კება თავი.

— მე არაფერი ვიცი, პატივცემულო უფროსო, — ჩაილაპა-რაკა წყნარად.

— პირიქით, თქვენ ყველაფერი იცით, — ცივად შეაგე-ბა მინდელმა, — იცის გამოძიებამაც, მაგრამ დაკითხვა მაინც აუცილებელია ჩვენს საქმიანობაში ფორმალისმიერ საჭიროა, თორემ გარწმუნებთ, ამისათვის ღრის არ დაკარგავდით.

— არაფერი შესმის.

— ახლავე ყველაფერს აგისხნით, მაგრამ საჭიროდ მიმაჩ-ნის გაგათხილეთ, რომ თქვენს გულწრფელობაზე ბევრა რამ არის დამოკიდებული, ჩვენ ის გვესაჭიროება არა იმი-ტომ, რომ რაიმე ახალს მისცენს გამოძიებას, არამედ მხო-

ლოდ იმისათვის, გავარკვიოთ, როგორ და რა ვითარებაში ჩაებით ბანდაში.

— ბანდაში? როგორ თუ ბანდაში, რას ამბობთ? — შეკვირვა დევნიძემ და მიტკალივით გაფითრდა.

— მშვიდად, ისტერიკები საჭირო არ არის, ეს არაფერს შეცვლის, — დინჯად მიუგო მინდელმა.

— თქვენ... თქვენ როგორ მკადრებთ... მე... მე თქვენ...

თქვენ მე, მე თქვენ ისა... — ენა დაება დევნიძეს და ფეხზე წამოიჭრა. მისი თვალები ცეცხლს აფრქვევდა, გაფითრებულ სახეზე უეცრად სისხლი მოაწვა და ჭარხალივით წამოაწითლდა.

გამომძიებელი დინჯად უყურებდა დევნიძის ფერისცვლებას, „საოცარია, — გაიფიქრა მან, — ასეთი მოქცევა შეურაცხყოფით აღშფოთებულ ადამიანს ან ძალზე გამოცდილ დამნაშავეს შეუძლია მხოლოდ. რომელი მათგანია. დევნიძე? ალბათ მეორე“ — დაასკვნა მან.

— დაბრძანდით! — მიმართა მკაცრად.

— მე ერთი წუთითაც არ დაეკრები ამ ოთახში ახლაც მივიღ სადაც საჭიროა და პასუხს გაგვბინებთ: შეურაცხყოფისათვის — აყვირდა დევნიძე და კარებისაკენ გაიწია.

— დაბრძანდით და თავი დაანებეთ მსახიობობას! — ხმას აუწია მინდელმა, — თქვენთვის ნათელი უნდა იყოს, რომ აქ ტყუილი არ მოგიყვანდით.

დევნიძე გამომძიებელს მიაჩერდა. მისი მზერა ერთმანეთში არეულ მსულვარებას და უმწეო ბრახს გამოხატავდა. ერთხანს შესცქეროდა გამომძიებელს შემდეგ სკამზე დაეშვა.

— რა გინდათ ჩემგან? — შეეკითხა ცუდად დაფარული მძულვარებით.

მინდელმა გამომცდელი მზერა მიაპყრო. ქალი სრულიადაც ვერ დააბნია გამომძიებლის ქორულმა ცქერამ; გამოწვევა მიიღო და თვალი თვალში გაუყარა.

„საოცარია, — კვლავ გაიფიქრა გაკვირებულმა მინდელმა, — ისე მიცქერის, თითქოს მისი სინდისი არაფრით იყოს დამძიმებული. სიანს დარწმუნებულობა ჩვენ არაფერი ფიცით“.

— მაშ არ გინდათ გულწრფელად აღიაროთ დანაშაული?

— მე გითხარით, თავი დაანებეთ ჩემ. შეურაცხყოფას-მეტყვი, — მიუგო დევიძემ მკვახედ.

— კეთილი, — ჩაილაპარაკა მინდელმა. — მე ვფიქრობდი, შემთხვევით მოხვდით ბანდიტებში. როგორც ჩანს, შეეცდით, არა უშავს, ამ შეცდომის გამოსწორება შეიძლება.

— შეწყვეტთ თუ არა ჩემს შეურაცხყოფას, შეტყვით თუ არა, რა გნებავთ ჩემგან? — კვლავ იყვირა დევიძემ.

— გეტყვით, რაკი გსურთ ჩემგან გაიგოთ ყოველივე, — ძიუგო მინდელმა, — მაგრამ შემდეგ გვიანლა იქნება სინანული.

— მე მოსანანიებელი არაფერი ჩამიღვნია, მორჩით და გაათავეთ!

— კეთილი, კეთილი, თქვენ მარტო ცხოვრობთ?

— დიახ.

— სრულიად მარტო?

— დიახ სრულიად მარტო, მერე რა გნებავთ?

— მეუღლე ხად არის?

— მეუღლე? თქვენ უკეთ იცით, პატიმარია.

— ამჟამად სად იმყოფება?

— შორეულ კოლონიაში იხდის სასჯელს.

— დიდი ხანია?

— უკვე მეხუთე წელია.

— მიიმწერა გაქვთ?

— ცხადია მაქვს.

— უკანასკნელი წერილი როდის მიიღეთ?

— ათიოდე დღის წინათ.

— ფოსტით?

— ამას თქვენთვის რა მნიშვნელობა აქვს?

— გეკითხებით, შიშასუნებო.

— დიახ, ფოსტით.

— დარწმუნებულნი ხართ?

— რა თქმა უნდა.

— რას გწერდათ უკანასკნელ წერილში?

— როგორ თუ რას? ჩვეულებრივად მატყობანებდა თავის

ამბავს და იბხოვდა აშანათის გვიზაენას.

— სხვა არაფერი?

— მე მგონი, არაფერი.

რამდენიმე წამით სიჩუმე ჩამოვარდა. მინდელი გამომ-
ცდელად მიაჩერდა დევიძეს.

— რამდენი ხანია, რაც საავადმყოფოში მუშაობთ? —
დაუსვა ახალი კითხვა.

— უკვე თორმეტი წელია. დავამთავრე თუ არა სკოლა, მას
შემდეგ სულ №1 საავადმყოფოში ვმუშაობ.

— 12 იანვარს დღისით მუშაობდით თუ ღამით? — მინდელ-
მა თვალი თვალში გაუყარა.

დევიძე შეკრთა, მაგრამ შალე შესალო თავის დაოკება.

— დღისით ვმუშაობდი.

— ღამით რა გინდოდათ საავადმყოფოში?

— როგორ თუ ღამით? — შეშფოთდა დევიძე.

— ღამით სამ საათზე რა გინდოდათ საავადმყოფოში? ...
გაუმეორა კითხვა მინდელმა.

— სამ საათზე? — ძლიერ ამოილაპარაკა ქალმა.

— დიახ სამ საათზე, ღამის სამ საათზე, — დაბეჭითებით
განუმარტა მინდელმა.

— ღამით საავადმყოფოში მე არ ვყოფილვარ, — უპასუხა
დევიძემ ცოცმანით.

— სტუქით!

— არა, ლმერობანი.

— სტუქით-შეთქი აბა მოვიგონეთ! ძლიერ თოვდა, თქვენი
სულ მთლად დაფარული იყავით თოვლით, როდესაც სამორი-
გოში შეხვედით. ასე გვიან თქვენი მოსვლა ექთან კაჭარავას
შალიან გაუკვირდა.

— კაჭარავას? — თითქმის იყვირა დევიძემ და გაფითრ-
და.

— დიახ, კაჭარავას. თქვენ რომ ავადმყოფი ნათესავის სანი-
ზავად გაგზავნეთ №4 პალატაში, — დაცინვით მიუგო მინდელ-
მა და განაგრძო: — მეტად ძლიერ გუქარებოათ თქვენი რძლის
ზიძამეილი, რაკი ღამის სამ საათზე არ დაიზარეთ და მისი ამბის
გასაგებად ასეთ ამინდში თითქმის ერთ კილომეტრზე ფეხით
იარეთ.

დევიძე ღუმდა.

— ხომ არ გეჩვენებათ, რომ მეტად უცნაურია ასე შეწყუხება ვილაც შორეული ნათესავისათვის, რომელსაც სხვათა შორის, 12 იანვარს საღამოს 6 საათზე სწორედ თქვენი მორიგეობის დამთავრებისას საშიში არაფერი სჭირდა?

დევიძე ისევ ღუმდა.

გამომძიებლის პირისპირ სკამზე მჯდარს თავი დაეხარა და შესამჩნევად უტოკავდა მხრები.

— სდებხართ? — განაგრძო მინდელმა — კეთილი მაშასადამე, უკვე დარწმუნდით, რომ ამ ფაქტის უარყოფა შეუძლებელია, მაგრამ თქვენი საავადმყოფოში მისვლა წერილმანია, ჩვენ უფრო სერიოზული ამბავი გვაინტერესებს და თუ კეთილგონიერება გაგაჩნიათ, ნუ გაჯიუტდებით.

— რა გნებავთ ჩემგან? — თავი ასწია დევიძემ.

გამომძიებელმა გაკვირვებით შეხედა:

— მხოლოდ ერთი, — გულწრფელად აღიაროთ დანაშაული.

— ვალიარო? — იყვირა დევიძემ, — რა ვალიარო?

— რა ვითარებაში დაეკავშირდით ბანდას, აკი ვითხარით წელან, — შენიშნა მინდელმა მკაცრად.

— თქვენ ცდებით, მე არავითარი დანაშაული არ ჩამიდგნია. ვალიარებ, რომ მართლაც ვიყავი საავადმყოფოში, მაგრამ განა ეს უფლებას გაძლევთ შეურაცხყოფით და ბანდიტი მიწოდოთ? განა ეს...

— რა გინდოდათ საავადმყოფოში? — შეაწყვეტინა მინდელმა.

— ამას არავითარი კავშირი არ აქვს ვილაც ბანდიტებთან.

— თქვენ ასე გგონიათ?

— დარწმუნებული ვარ.

— ბანდიტისა და მკვლელისათვის დახმარების აღმოჩენა, დამალვა და ხელისშეწყობა, თქვენ დანაშაულად არ მიგაჩნიათ? — სუსხიანად შეცკითხა მინდელი და განაგრძო: — კმარა მოქალაქე დევიძე თავის მოკაცუნებას. ჩვენ არა მართო ის გიციოთ, თუ როგორ მოიპარეთ საავადმყოფოდან სისხლის გადასხმის აპარატი, არამედ ისიც, სად მალავთ ბანდიტებს. თქვენი ყოველი ნაბიჯი, ისევე როგორც ზავილო-

ვებზე მიქირავებული ოთახებში მოკალათებული ბანდიტების საქმიანობა, ჩვენთვის ცნობილია და ჭიუტობას აზრი არა აქვს.

— ბატონო გამომძიებელო.. — შეპყვირა დევიძემ და ტყვიანაკრავივით წამოვარდა სკამიდან.

— დაჯექით! — მკაცრად შეუტია მინდელმა.

— ბატონო გამომძიებელო, თქვენ... თქვენ შეეღობაში ხართ შეყვანილი. ჩემს ბინაში არასდროს ყოფილა თავშეფარებული მკვლელი და ბანდიტი, გეფიცებით, ჩემს ერთადერთ შვილს, ვის გამოც ესოდენ დიდ ტანჯვას ვიტან ცხოვრებაში, ცდებით და ტყუილად მაყენებთ შეურაცხყოფას!

დევიძე ისე გაცხარებით ლაპარაკობდა და იმდენი გულწრფელობა ჩანდა მის სიტყვებში, რომ მინდელი წუთით შეყოყმანდა, მართლაც ხომ არ ვცდებიო, გაიფიქრა, მაგრამ სწრაფად უარყო ეს აზრი.

— ვისი დავალებით მოიპარეთ აპარატი? — შეეკითხა დევიძეს.

— მე აპარატი არ მომიპარავს, დილით უკანვე მივიტანე.

— ეს არაფერს ცვლის. ვისი დავალებით წადით საავადმყოფოში?

— აქვენ მას არ იცნობთ, მაგრამ გარწმუნებთ, ის არც მკვლელია და არც ბანდიტი.

— თქვენ ასე გგონიათ?

— ეპვიც არ მეპარება. მე ვიცი, რატომ მიგაჩნიათ ჩემი ბინა საეჭვოდ. მართლაც რა უფლება მაქვს რეციდივისტის ცოლს პრეტენზია განვაცხადო, რომ არ შეეხოთ ჩემს კეთილსახელს, მაგრამ გეფიცებით ყოველივეს რაც კი კეთილი შემრჩა ამ ქვეყნად, ნუ იქნებით განუკითხავი და ქმრის გამო ნუ ჩამთვლით იმად, რაც წელან მიწოდეთ... მე გეტყვით ყველაფერს, ყველაფერს გრამობთ და დარწმუნდებით, რომ ქურდ-რეციდივისტის ცოლიც შეიძლება პატიოსანი ქალი და წესიერი დედა იყოს.

— გისმენთ! — მიუგო მინდელმა და მოხერხებულად მოეწყო სავარძელში.

დევიძე რამდენიმე წამი ღუმდა, მძიმედ ამოიოხრა, თითქოს გულიც თან ამოატანაო და დაიწყო:

— თქვენ უეჭველია იცით, ჩემი ქმარი გამოუსწორებელი ქურდია და ამეამად უკვე მეოთხედ ზის ციხეში. ჩემი პირადი ცხოვრება დიდი ხანია წაიშალა და თუ ვცოცხლობ მხოლოდ ერთადერთი შვილსათვის და აგრეთვე იმ იმედით, რომ იქნება ქმარიც მოეგოს გონს და დაუბრუნდეს პატიოსან ცხოვრებას. თქვენ ეს დეტალები ალბათ არ გაინტერესებთ, მაგრამ ჩემი ვალია, ყველაფერ გითხრათ, რადგან როგორ უცნაურადაც არ უნდა მოგეჩვენოს, მე არ დამიკარგავს იმედი ქმრის წესიერი ცხოვრების გზაზე დაბრუნებისა, სწორედ ეს მაიძულებს, ხელი არ ვკრა ჩემს ქმარს, თავის თავის უბედურ აღამიანს და დროდადრო ფული ან ამანათი გაუზავნო ხოლმე ბანაკში...

ყოველ წერილში ალექსანდრე ფიცით მარწმუნებს, რომ ეს მისი უკანასკნელი ავკაცობაა და თუ ელრისა საპატიმროდან გამოსვლა, არასოდეს არ დაუბრუნდება შავბნელ საქმიანობას: ახალი წლის დღეებში, იანვრის ერთ ღამეს, ის იყო, ბავშვი დაეაწინე, რომ კარებზე დააკაკუნეს. გავადღე. ზღურბლზე 30—35 წლის საშუალო ტანის მამაკაცი გამოჩნდა, თავაზიანად მოიხადა ბოდიში, მკითხა ვინ ვიყავი და კონვერტი გადმომცა.

უცნობი სახლში მივიწვიე, კონვერტი გავსენი.

ქმარი მწერდა, რომ ბარათის მომტანი მისი კარგი მეგობარი იყო და მთხოვდა, უპატიველმოდ არ გამეშვა იგი.

„ჩემი პროფესიის არ გეტონოს, ინჟინერია, ციხეში ბრძა მემთხვევის გამო მოხვდა, ახლა გამართლდა და სამშობლოში დაბრუნდება“, — მატყობინებდა ქმარი.

წერილში ჩემი სტუმრის ვინაობა არ იყო აღნიშნული. რამაც მეტად გამაკვირვა, მაგრამ ისე ვიყავი გახარებული იმით, რომ ბარათის მომტანი ქურდი და ავაზაკი არ აღმოჩნდა, ყურადღებაც არ მიმიქცევია ამ მდგომარეობისათვის.

როგორც შემძლო პატივი ეცო.

გვიან ღამემდე ვისაუბრეთ.

ღაწერილებით მიამბო თავისი თავგადასავალი და აღგ-

ქსანდრესთან ერთად კოლონიაში გატარებული მძიმე დღეები, დიდი ქებით მოიხსენია ჩემი. ქმარი, რომ ალექსანდრე არა, იქნებ ცოცხალი არ ვიყო, მითხრა.

ღამის დაახლოებით 12 საათზე ვახტანგი წამოდგა, — ასე ეძახიან მას, — სასტუმროში წასვლა დააპირა.

დიდი ხეყნის შემდეგ დავიყოლიე, რომ ღამე ჩემს ბინაში გაეთია.

დილით ვახტანგმა მითხრა, ქუთაისში არქივიდან რაღაც საბუთის ასაღებად იყო ჩამოსული, რაც მას შემკვიდრეობის აღსადგენად ესაჭიროებოდა და ქალაქში გავიდა.

ორი დღე დაჰყო სტუმარმა ქუთაისში, მაგრამ საჭირო საბუთის აღება ვერ მოახერხა. „უბედურებაა პირდაპირ. იძულებული ვარ მეორედ ჩამოვიდე“, შემომჩივლა მან და ღამის მატარებლით თბილისში გაემგზავრა.

თუ არ ვცდები, 9 იანვარს ისევე ჩამოვიდა, მომინახულა, ბავშვს საჩუქრები მოუტანა. მითხრა, სამსახური დაეიწყე, ბინასაც მაძლევენ და მგონი ჩემი ცხოვრებაც მოეწყოსო.

ჩემი ამბავითაც დაინტერესდა, ბოდიში მოიხადა, პირველ ჩამოსვლისას ვერაფრით დაგეხმარეთო, შემდეგ ფული გადმომცა, ალექსანდრეს ამანათები არ შოაკლოთო.

ფულის აღებაზე ცივი უარი ვთქვი, თავი კინალამ მოიკლა: „მე თქვენი მეუღლისგან სიცოცხლითა ვარ დავალებული და ეს მკირე დახმარება რა საანგარიშოაო“.

ბოლოს დამიყოლია 1000 მანეთი დამიტოვა.

ვახტანგი ხანდახან თუ გავიდოდა ქალაქში, ცილაც შორეულ ნათესავთან. გვიანაც დაბრუნებულა, მაგრამ ღამეს ყოველთვის ჩემს ბინაში ათევდა.

12 იანვარს ვახტანგმა გამოძიებადა, რომ სამი-ოთხი დღის შემდეგ თბილისში აპირებდა წასვლას და დაახლოებით 11 საათზე ბინიდან გავიდა.

„შეიძლება დამაგვიანდეს“, — მითხრა მან წასვლისას.

დიღხანს ვუცადე, მაგრამ რადგან არ მოვიდა, ღამის 12 საათზე დაეწეკი.

ზარის ხმამ გამოშალეძა.

ავღაქი, შუქი ავანთე, 2 საათი იყო.

ოთახში ვახტანგი დავილაც წვერიანი მოხუცი შემოვიდ-
ნენ და ხელით მიცვალებულივით გაფითრებული ახალგაზრდა
შემოიყვანეს.

„არ შეგეშინდეთ, ნატა, — მითხრა ვახტანგმა, — ეს ახალ-
გაზრდა ჩემი ნათესავია, დაქრილია და გული წაუვიდა, მომე-
ხმარეთ საწოლში ჩავაწვინოთ, შემდეგ კი ყველაფერს გიამ-
ბობთ“.

„ვინ დასჯრა?“ — ვიკითხე მექანიკურად.

„შემდეგ, შემდეგ, ჯერ დაქრილს მოეუაროთ“, — მიპასუხა
ვახტანგმა, სწრაფად გავშალე ლოგინი, ტახტზე მისვენებული
დაქრილი საწოლზე გადავიყვანეთ, რამდენიმე ნემსი გავუკე-
თე. ავამყოფმა თვალები გაახილა, ყრუდ ამოიკენესა და ისევ
ბურანში წავიდა.

მოხუცმა პერანგი გახალა და დავინახე, რომ მუცელში
იყო დაქრილი.

„ჩქარა ბამბა და ბანდი“, — ამოიღო ხმა აქამდე ჩუმიად
მყოფმა წვეროსანმა.

საათთაქო კარადა მივაწოდე, მოხუცი ვაბედულად შე-
უდგა სისხლმდინარე ჭრილობის გასუფთავებას, შემდეგ მაგ-
რად შეუხვია.

ვახტანგმა ხელი მომკიდა, შეორე ოთახში გამოიყვანა.

„ნატა, — მითხრა მან, — უბედურება შეგვემთხვა, რო-
გორმე უნდა დაგვეხმარო, თორემ ეს ყმაწვილი დაიღუპება
და მეც დაბედება მაგისი ცოდვა.“

„რა შეგემთხვათ, ვინ არის?“ — შევეკითხე შეშინებული.

„ჩემი ბიძაშვილია, რაღაც ხათბალად ქალი შეყვარებია,
და ერთი სიტყვით რადგან ქალი არ თანაუგრძნობდა, მო-
ტაცება გადავწყვიტეთ. შედეგს შენც ხედავ: ქალი ვერ მო-
ვიტაცეთ, ყმაწვილი კი დაქრეს და მგონი, საკმაოდ სახიფა-
თოდაც“.

„მე რა უნდა გიშველოთ?“

„ექიმში, ექიმია საჭირო დაუყოვნებლივ. მე კი აქ არავის
ვიცნობ, თანაც შუალამია“.

„საავადმყოფოში დავაწვინოთ; მე ეხლავე დავურეკავ სას-“

წრაფო დახმარებას“. — ეუბასუხე და სწრაფად წამოვიკერ
ფეხზე.

ვახტანგმა ხელით შემაჩერა.

„ეგ შეუძლებელია, სიკვდილს იქნება გადავარჩინოთ,
მაგრამ ციხეს კი ვერა. ქალის მოტაცება ხომ კანონით ისჯება,
ჩვენც დაგვიკერენ“.

„მაშ რა ვქნა?“ — უმწეოდ ვიკითხე და ციებიანივით ავ-
კანკალდი.

ვახტანგი ერთხანს დომდა.

„აი რა ნატა — დაიწყო მან, — მე ძალზე მიძიმს თქვენი
შეწუხება, მაგრამ სხვა გზა არ არის, დაქრილი პირველ ხან-
ებში მაინც აქ უნდა დარჩეს. აქვე უნდა მოვიწვიოთ ექიმი და
პირველი დახმარება აღმოუჩინოთ. მილიცია ალბათ უკვე გვე-
ძებს და დაქრილის კვალს თუ მიაგნეს, სამივეს ციხეში ჩაგ-
ვყრიან.“

„მერე ექიმი?“

„ექიმს ჩვენ მოვიყვანთ. ეს მოხუცი — ვახტანგმა მეორე
ოთახზე მანიშნა, სადაც დაქრილი დავიწვინეთ, — მოიყვანს
ექიმს. ზომებსაც მიიღებს, რომ არ გავვთქვას, თუ შენც ამდებ
პატივს გვცემ და დაქრილის აქ დატოვებას დათანხმდები.“

„მერე, რომ მოკვდეს რაღა გვეშეელება?“

„არ მოკვდება, კრილობა, არ უნდა იყოს სასიკვდილო“, —
არცთუ მტკიცედ მიპასუხა ვახტანგმა.

„ყოყმანი დავიწყე. ერთის მხრივ, მეშინოდა დაქრილის
ჩემს სახლში დატოვება, მეორეს მხრივ, კი მივირბა, უარი
შეთქვა დახმარებაზე გაჭირვებაში ჩაუარდნილი აღამიანისა-
თვის. არც ის მინდოდა, ვახტანგის შეხვედროდა რაიმე, და-
ექირათ და ციხეში ჩაემწყვდიათ.“

„განა ამ ყმაწვილს ქუთაისში არავინ ყავს?“ — ვიკითხე ვა-
ხტანგის.

„არავინ, ვისაც შეიძლება ესდო ასეთ საქმეში. იმიტომ
მოვიყვანე თქვენთან, იმედი მქონდა“.

„ქარგი, — დავთანხმდი მე, — ასეთ მდგომარეობაში მყოფს
მტერსაც არ ეტყვიან უარს, მხოლოდ სად. მოვითავსოთ?
ბევშეს ახლა სძინავს, მაგრამ ხეალ?“

„მე დიდად ვწუხვარ ასე რამ გაწუხებთ, — დაიწყო ვახტანგმა. მაგრამ წელანაც გითხარით, სხვა გზა არ მქონდა, უპიკველად ყველას დაგვიქერდნენ. ჩვენ ასე გავაკეთოთ: დაჭრილი შენი მღვმურების ერთ-ერთ ოთახში დაეაწვინოთ, გასაღები ხომ შენ გაქვს. დღით ეს ოთახები გარედან დაკეტე, ღამე კი, როდესაც ბავშვი დაიძინებს, შეიძლება გავალოთ. ერთი-ორი დღე ვერაფერს გაიგებს, შემდეგ კი წავალთ. გაცილებით კუთაისს, მე ხვალ მაინც ვაპირებდი წასვლას, ამ ხლაფორთში რომ არ გავბმულიყავი“.

მეორე ოთახიდან მოხუცი გამოვიდა, ვახტანგი ფეხზე წამოდგა, მოწიწებით შეეგება.

„როგორ არის? — შეეკითხა.

„კუდად, ბევრი სისხლი დაკარგა თუ სისხლი არ გადაუხსნით, ვინ იცის რა მოხდება“.

შეშმა ამიტანა, „რა მეშველება რომ მოკვდეს“, — გავივლე გულში და ის იყო დავაპირე მეთქვა, დაჭრილი წაიყვანეთ-მეთქი, რომ წვეროსანი მომიახლოვდა, ხელი გამომიწოდა და მითხრა:

„თქვენს პატივისცემას, ქალბატონო, ადამიანი ვერ გადაიხდის, მაგრამ თუ ღმერთმა ინება და ჩემი ძმისშვილი გადაჩრჩია, თქვენს სამსახურში მიგულვებ“.

ხმა ვერ ამოვიღე.

„ქალბატონო, — დაიწყო ისევ წვეროსანმა, — დრო არ ითმენს, რადგან ასეთი სიკეთე გვიყავით, გეცოდინებათ, ვინ არის კუთაისში გამორდილი ქირურგი, იქნებ ბინაც მიგვითითოთ“.

„გრძელიძე, მაგრამ“.

„რა მაგრამ“

„ის, რომ გრძელიძე ავადმყოფს უპიკველად საავადმყოფოში გადაიყვანს, არავითარ შემთხვევაში არ დათანხმდება ასეთი შიძიე ავადმყოფის ბინაზე მკურნალობას“.

„ეს მე მომანდეთ“, — მიპასუხა წვეროსანმა მტკიცე ხმით.

„არაფერი გამოვა, სისხლს სახლში მაინც ვერ გადაუხსნამს, არც ოპერაციას გაუკეთებს“ — შევეპასუხე ისევ.

„გაუკეთებს! სისხლსაც გადაუხსნამს, მხოლოდ თქვენ კი-

ღევ ერთი სამსახურის გაწევა მოგიწევთ, — როგორმე აპარატი უნდა ვიშოვოთ“.

სახტად დაერჩი, ჩაბალახ მოხვეული წვეროსანი დაკვორეებით შევათვალეერე.

„თქვენ იცით ამ აპარატის სახელი?“ — ვერ დაეღარე განცვიფრება.“

„გიკვირთ? — გაიღიმა მან, — თუმცა დიდი ხანია ვაზს ვუვლად და ყურძენი მომყავს, მაგრამ... მედიცინას ვიცნობ, ჩემი კაბუეობის წლებში გატაცებული ვიყავი და ერთ დროს ექიმობასაც ვაპირებდი. ეპ, რა დროს ამაზე ლაპარაკია. გვიშოვით?“

„ახლა ღამის 2 საათი და 30 წუთია, სად ვიშოვი?“

„საავადმყოფოდან უნდა წამოიღოთ, სხვა გზა არ არის! — მიპასუხა წვეროსანმა და თითქოს ჩემი თანხმობა უკვე მიღებული ჰქონდა, დაუმატა; — ნულარ დააგვიანებთ, ექიმის მისამართი გვასწავლეთ და წადით!

რალაც არ მომეწონა მისი ტონი, ბრძანებლური კილო, მაგრამ არაფერი მითქვამს.

ვახტანგის გრძელიძის მისამართი ვუთხარი, ავუხსენი სად ცხოვრობდა. კალარამ პალტო ჩაიცვა, ჩაბალახი მქიდროდ შემოახვია.

„ახლა ექიმთან წავალთ, თქვენ, ალბათ, ჩვენს მოსულამდე დაბრუნდებით საავადმყოფოდან, მაგრამ ექიმთან შეხვედრა საჭირო არ არის. როდესაც ჩვენი ფეხის ხმა გაიგონო, თქვენს ოთახში გაბრძანდით და კარები დაკეტეთ, მანამდე კი, ავადმყოფს ნუ მოშორდებით. წაეიდეთ, ვახტანგ!“

წვეროსანი ისე ლაპარაკობდა, თითქოს ბრძანებებს იძლეოდა, მაგრამ თავზე დამტყდარმა უეცარმა ამბავმა იმდენად წამართვა ნებისყოფა, გაბრაზებაც ვერ მოვახერხე: ყველაფერი მათი სურვილით შევასრულე.

ის ღამე თეთრად გავათენე.

დილით წვეროსანი არ გამოჩენილა, მხოლოდ ვახტანგი შემოვიდა ჩემს ოთახში, ჩაის აღუღება მთხოვა, ჩემოდნიდან ძეხვი და კონიაკები ამოიღო.

„დაგტანჯეთ ქალბატონო ნაზა, არ ვიცი როგორ მოვიხადო ბოდინი ასეთი შეწუხებისათვის“, — თობოდიშა მან.

„როგორ არის დაქრილი?“

„ყველაფერი რიგზეა, მაგრამ ერთი-ორი დღე საწოლში უნდა იყოს“.

„რა თქვა გრძელიძემ? გაუკეთა ოპერაცია?“

„... გაუკეთა, უხვმა გასამრჯელომ თავისი გაიტანა, გრძელიძე არსად არაფერს იტყვის“.

„წავიდა?“

„წავიდა“.

თავისუფლად ამოვისუნთქე.

„ახლა მაინც მითხარით, ვის იტაცებდით?“

„მეც არ ვიცი, გუშინ საღამოს რომ გავედი, ისიღორე შემხვდა“.

„იინ?“

„ისიღორე; ამ მოხუცს ისიღორე ჰქვია. სასაუზმეში შევედი. იქ გამიტყდა, ხოდა, მეც არ ვიცი, რა ეშმაკმა მაკლუნა, დავთანხმდი. ქალი სტუდენტია. გვეგონა, ოთახში მარტო იყო, მიუუხტით, მოვახერხეთ და კარები გავაღებინეთ, მაგრამ იღბალი რომ არ ექნება კაცს... მამა და ძმა დაგვიხვდა ჩამოსული. უკან აღარ დავიხიეთ. ქალს ბინის პატრონიც წამოეშველა. შეიქნა ერთი ამბავი. ამ უბედურს დანა ჰქონდა. ჩხუბში ქალის ძმამ წაართვა და დასჭრა კიდევ ერთი სიტყვით, ძლივს გამოვასწარით. კიდევ კარგი თუ არ ზაგვიგეს და ციხეში არ ჩაგვყარეს ყველა“, — დაამთავრა ვახტანგმა.

„ქალის მეტი რაა ქვეყანაზე, რაზე იკლავდა ეს შენი ნათესავი თავისა“.

„თქვენ ეგა თქვით, მე რა ეშმაკად გავერიე ამ საქმეში, თორემ... ციხე მინდა ახლა მე?“

„ღმერთმა დაგიყაროს“.

„ეპ, რაც იყო, იყო, იქნებ ყველაფერი კარგად დამთავრდეს“, — ვახტანგი წამოდგა ჩაის ჭურჭელი, კონიაკი და საუზმე დაქრილის ოთახში გაიტანა.

დაახლოებით ერთი საათის შემდეგ ისევ შემობრუნდა, კი-

ქები და თეფშები გამოიტანა სამზარეულოში მაგიდაზე დააწყო და პალტო ჩააცვა.

„ახლა მე წავალ, იქნებ გავიგო რამე. დაქრილს ოთახი გარედან გადავკეტე!“ — მითხრა მან.

„დაქრილის ბიძა წავიდა?“

„არა, მასთან არის, მაგრამ შენ მაინც დაკეტე, არავინ შემოიხეტოს, მე მალე დავბრუნდები“.

მთელი დღე სახლში დავყავი. ბაზარშიც არ წავსულვარ, ხალხის მეშინოდა. ისეთი გრძნობა დამეუფლა, შეგონა მთელმა ქალაქმა იცოდა, ჩემს სახლში იმალებოდა, დაქრილი.

ვანტანგი ახალ შეღამებულზე დაბრუნდა, დაკლული ქათამი, ხორცი და კონიაკი მოიტანა.

„ხომ არაეინ ყოფილა?“ — იკითხა შემოსვლისთანავე.

„არაეინ“, — ეუბასუხე მე.

„ჩინებულა! როგორც ჩანს, ყველაფერი კეთილად გათავდებდა“.

„მერე და ქალი არ იჩივლებს?“

„ალბათ უკვე იჩივლა. გვეყებენ კიდევაც. მაგრამ სასიძოს სახლში რომ ვერ იპოვნინა, შეიქნება. მიწერმოწერა, ძებნა, მანამდე ყმაწვილიც მორჩება და რაღაცა საშველს მოვძებნით. — მიპასუხა მზორულად ვანტანგმა. შემდეგ გასაღები მიაჩოვა და დაუმატა: — მე ერთი მათთან შევალ, თქვენ კი იქნებ ეს ხორცი შეწვათ, ქათამიც მოსარშეთ, თორემ შიმშილით დაიხოცება ორთავე“.

სამზარეულოში გავყდი. ისე როგორც დილით, ამჟერადაც ვანტანგმა შეიღანა ოთახში სასმელ-საკმეღი. მე იმ ორ ოთახში არ ვავსულვარ.

დაახლოებით დაისი პირველ საათზე ვანტანგი და დაქრილის ბიძა ჩემს ოთახში შემოვიდნენ. მოხუცმა ყოველ ერთხელ მოიხადა ბოდიში. ათასი მადლობა გადაიხადა, დამპირდა, რომ ორი დღის შემდეგ დაქრილს წაიყვანდა და წავიდა.

ამ დღიდან ვაჟი უფრო ღილა დაქრილს, შესასუღელის ერთი გასაღები მივეცა, რათა უფრო თავისუფლად შეძლებოდა ჩემი არაყოფისას მის ბინაში სოსვლა და წასვლა.

დამიღლის მთავობა უფრო სერიოზული გამოდგა,

ვიდრე ჩვენ ვფიქრობდით. 1—2 დღე საკმარისი არ აღმოჩნდა და დღესაც ლოგინში წევს, — დაამთავრა დევიძემ:

მინდელს ერთი შეკითხვითაც არ გაუწყვეტიანებია თბრობა. მშვიდად უსმენდა ქალს და დრო და დრო თავისთვის შენიშვნებს იწერდა.

ცოტა ხნით დუმილი ჩამოეარდა.

მინდელი თავისთვის ანალიზს უკეთებდა ჩვენებას, ხოლო დევიძე იჯდა და მოლოდინით შეჰყურებდა გამომძიებელს.

— რა მდგომარეობაშია ამჟამად დაქრილი? — დაარღვიო სიჩუმე მინდელმა.

— ვახტანგის თქმით, ჯერ წამოდგომა არ შეუძლია.

— თქვენი შეტყობით?

— მე ის არ მინახავს, პათივცემულო გამომძიებელი.

— როგორ თუ არ გინახავთ?

— არ მინახავს. ერთხელაც არ შევსულვარ მასთან.

— რატომ?

— ვახტანგმა მითხრა, დაქრილს: რცხვენია და ნერვიულობსო.

— თქვენც დაიჯერეთ?

— ცხადია, დავიჯერე, რატომ არ უნდა დამეჯერებინა?

— კეთილი. ისიღორე შემდეგ აღირ გინახავთ?

— არა, არ მინახავს, არ მოსულა.

— გამოდის, რომ თქვენ დაგიტოვებთ დაქრილი. ძმისშვილი მოსაველელად.

— რატომ მე, აკი მოგახსენებთ, ვახტანგი უვლის-მეთქი.

— განა უცნაურად არ გეჩვენათ, რომ ერთხელაც არ მოაკითხეს მშობლებმა?

— რა თქმა უნდა, მაგრამ ვახტანგმა მითხრა, მშობლები ჭერ ბოვლენ, ეშინიათ, მათ კვალს მალიციაც არ მოჰყვესო. სიერთოდ ისე მოეშალა ნერვები, რომ ყველაფერს სკნის თვალით დაუწყვო ყურება.

— ეს როგორ გაეიგოთ?

— აი გუშინ „ქელასიდან“ ინსპექტორები მოვიდნენ, ელექტროენერგიის ხარჯვა შეამოწმეს, დამაჯარიმეს კიდევ. ვახტანგი ამ დროს დაქრილთან იყო ვარედან დაკეტილ ოთახში.

ისინი რომ წავიდნენ, ვახტანგი მთელი ერთი საათი მეკითხებოდა, თუ ვიცნობდი ამ კონტროლიორებს, სხვა დროს თუ შეუმოწმებიათ ელექტროწერტილები, თუ მოსულან და სხვა... მანამ ვერ დამშვიდდა, ვიდრე „ქელასში“ არ წავედი.

— შემდეგ?

შემდეგ არაფერი. ქელასში ქვითარი წარვადგინე, ჯარიმა გადავიხადე, ფული მიიღეს, თან მისაყვედურეს. შტეკსელი რატომ არ გაქვით გატარებულო. სახლში რომ დაებრუნდი, ვახტანგმა დეტალურად გამომკითხა ყველაფერი. ქვითარიც გასინჯა.

— რა გვარია ვახტანგი?

— კიტოვანი.

— ცოლშვილიანია?

— არა, უცოლშვილოა.

— სად ცხოვრობს, თბილისში?

— ზუსტად არ ვიცი; მგონი საბურთალოს რომელიღაც ახალ დასახლებაში.

— დაქრილი რა გვარია?

— არც დაქრილის, არც ისიდორეს გვარი არ ვიცი, ვახტანგის არ უთქვამს. მე კი მომერიდა მეკითხა.

— „ქელასში“ ვახტანგის დავალებით წახვედი?

— დიახ, მან მთხოვა და წავედი.

— კიდევ სად იყავით მისი დავალებით?

— არსად, სხვაგან არსად ეყოფილვარ.

მინდელი მოიღუშა.

— მოქალაქე დევიძე, თქვენ დანებირდით, რომ ყველაფერს გულახდით მტყუროდით.

— დიახ, დანებირდით და ვასრულებ კიდევ, სხვაგან არსად გაუგზავნივარ, — უპასუხა დევიძემ ვულწრფელი გაკვირვებით.

— განა დღეს დილით მალაზიაში არ იყავით? — მკაცრად შეეკითხა გამომძიებელი.

— მალაზიაში? მე რე ამას რა კავშირი აქვს ქალის მოტაცებასთან? — გაოცდა დევიძე.

— ეს ჩვენი საქმეა. იყავით თუ არა?

— დიას ვიყავი, ვახტანგმა მთხოვა, არაყი და ძეხვი შევი-
და.

— რატომ მალავდით თქვენს იქ მისვლას?

— რას ბრძანებთ, არც მიფიქრია, მაგრამ არაყსა და
ძეხვს რა დამოკიდებულება უნდა ჰქონდეს ამ საქმესთან?

— ეგ ჩვენ ვიცით, თქვენი ვალია, გვიპასუხოთ.

— კი ბატონო, მკითხეთ, რაც გნებავთ.

— რა დავალებით გაგვზავნათ კიტოვანმა?

— არავეითარი დავალება არ მოუცია. მითხრა, დაქრილ-
მა ძეხვი მოისურვაო, წყალტუბოს ნაწარმი ძეხვი. იმ მალა-
ზიაში კი ვახტანგის ნაცნობი ჰყოლია და მთხოვა მასთან ში-
დი სხვა მალაზიაში ვერ იშოვნო.

— შემდეგ?

— მეტი არაფერი, ფული მომცა და მეც ვიყიდე.

— ვისგან იყიდეთ?

— ვილაც იოსკასაგან.

— იცნობთ?

— არა, სხვა ღრღს არსად შემხვედრია.

— არც თქვენთან ყოფილა ბინაზე?

— რას ბრძანებთ, ჩემს ბინაზე რა უნდოდა! — ისევ გა-
უკვირდა დევიძეს.

— კეთილი. იოსკას კიტოვანის მიერ მოცემული ფულით
გადაუხადეთ საფასური?

— დიას.

— ხურდა რამდენი დაგიბრუნებთ?

— არავეითარი ხურდა არ დაუბრუნებია.

— რატომ?

— ვახტანგმა მითხრა, 50 მენეთს მისცემ, არაყსა და ძეხვს
მოგცემსო, მეც ასე მოვიქეცი.

— განა ფასი არ გიკითხავთ?

— არა, არ მიკითხავს, აკი მოგახსენეთ, ვახტანგმა 50
მანეთიანი გადამომცა და მითხრა, ამ ფულს მისცემ და წყალ-
ტუბოს ნაწარმ ძეხვს სთხოვო, — მიუვო დევიძემ და და-
უმატა: — მეც ასე გავაკეთე.

— კარგი, სად იშოვეთ სისხლი, ან როგორ გადაუსხეს დაქრილს?

— რა მოგახსენოთ, მე ოთახში არ ვყოფილვარ, ალბათ გრძელიძემ მოიტანა დაკონსერვებული სისხლი.

— თქვენ იცნობთ გრძელიძეს?

— გრძელიძეს ვინ არ იცნობს.

— დარწმუნებული ხართ მან გაუკეთა დაქრილს ოპერაცია?

— ყოველ შემთხვევაში მე ასე მითხრეს.

— პირადად კი არ გინახავთ?

— არა, არ მინახავს.

— რატომ?

— იცით რა, ჯერ ერთი, ვახტანგიმ და დაქრილის ბიძამ მთხოვეს, არ დავნახოდი გრძელიძეს, მეორეც, მეც არ მინდოდა შევხვედროდი, ის ხომ დიდი გასამრჯელოს მიღებით დათანხმდა ოპერაციის გაკეთებას.

— გინა თქვენ ვალდებული არ იყავით, გეცნობებიან ჩვენთვის თქვენს სახლში დაქრილის ყოფნა და გრძელიძის შიშვერ ოპერაციის გაკეთება? — შეეკითხა გამომძიებელი და კუპტად შეხედა.

ღვევიძემ თავი დახარა, სახეზე სიწითლე შოერია და ხერვიულად დაიწყო ხელების მტვრევა.

— მიპასუხეთ!

— ცხადია... მაგრამ სიბრაულმა დამძალა, დაქრილი შემეცოდა, ვახტანგიც ვერ გავიმეტე.

— ექიმი?

— ექიმი... გრძელიძეს მთელი ქალაქი იცნობს, როგორც უაღრესად წესიერ ადამიანს. მართალი გითხრათ, ახლაც ვერ დამიჯერებია, როგორ დათანხმდა ოპერაციის გაკეთებაზე.

— თუ შეხვდით იმ დამის შემდეგ გრძელიძეს?

— არა, ის სხვა სააუადმყოფოში მუშაობს.

— კეთილი. კიტოვანი ვიდრე თქვენთან სტუმრობდა თუ დადიოდა სადმე?

— სადამორობით სადღაც მიდიოდა, მაგრამ სად — მე არასოდეს მიკითხავს.

— თქვენთან თუ აკითხავდა ვინმე?
— არავინ, არც ერთხელ არ მოუკითხვია.
— არც თქვენ გინახავთ ვინმე ნაცნობთან?
— არა, თუმცა ერთხელ მანქანაში ვნახე.
— ნაცნობის მანქანაში?
— როგორ გითხრათ, მანქანის პატრონს მე ოფიციალურად არ ვიცნობ, ისე კი ვიცი, რომ ქუთაისელია, ქალაქში შემსვედრია.

— რა გვარია?

— გვარი და სახელი არ ვიცი.

— მანქანის ნომერი ხომ არ გახსოვთ?

— არა, არ დავინტერესებულვარ.

— რა მანქანაა?

— „პობედა“;

— ფერი?

— არ ვიცი, არ მახსოვს.

— დაქრილი რითი მოიყვანეს თქვენთან?

— არ ვიცი.

— იქნებ სწორედ „პობედით“?

— ვერ გეტყვით, შეიძლება „პობედით“, შეიძლება სხვა მანქანით.

— კარგი. ჭერჭერობით ამით დაეამთავროთ, გაეცანით, ხელი მოაწერეთ და გარეთ დამელოდეთ.

მინდელმა დევიძეს ფურცლები გაუწოდა და აჩვენა სად უნდა მოეწერა ხელი.

დევიძემ ოქმი წაიკითხა, გამომძიებელს კალმისტარი ჩამოართვა და მითითებულ ადგილზე ხელი მოაწერა.

— შეიძლება ერთი შეკითხვა? — იკითხა ყოყმანით.

— რა შეკითხვა?

— ნუთუ დამაკავებთ? — დევიძეს ხმა აუკანკალდა.

— ამას ჩემზე უფროსები გადაწყვეტენ. თუ თქვენი ჩვენება სიმართლეს შეიცავს, მე მგონი პასუხისმგებლობაში არ მიგცემთ, თუმცა იმსახურებთ კი.

— ბატონო გამომძიებელო...

— ნუ ლელავთ, გარეთ დამელოდეთ. ცოტა ხნის შემდეგ

დაგიძახებთ. — მინდელი სავარკლიდან წამოდგა, დევიძის დაკითხვის ოქმი საქალაქში ჩასდო და კაბინეტის კარები გამოაღო. დევიძე წელმოწყვეტილივით გამოჰყვა და დერეფანში გრძელ სკამზე მოწყვეტით დაეშვა...

— როგორ არის საქმე? — შეეგება პოლკოვნიკი მასთან კაბინეტში შემოსულ გამომძიებელს.

— დაკითხე, — უბრალოდ უპასუხა მინდელმა და დაკითხვის ოქმი გაუწოდა.

ბალანჩივაძემ სწრაფად გადაიკითხა, ზოგიერთი ადგილები წითელი ფანქრით გახაზა, შემდეგ იგი ხომერიკს გაუწოდა.

— თქვენი აზრი? — მიმართა ხომერიკმა მინდელს, როგორც კი დევიძის ჩვენების კითხვა დაამთავრა და ფურცლები პოლკოვნიკის მაგიდაზე დასდო.

მინდელი ცოტა ხანს დუმდა.

— მე ვფიქრობ, დევიძეს ჩვენება სრულ სიმართლეს შეიცავს.

— ესე იგი... — ჩაურთო პოლკოვნიკმა.

— დევიძე გააცურეს, მან არ იცის მისი სტუმრების ვინაობა და კიტოვანის შეთხზული ზღაპარი ხალას სინამდვილედ მიიჩნია.

— დავუშვათ... შემდეგ?

— შემდეგ, დევიძე საფოსტო ყუთად გამოიყენეს, პირობითი ნიშნებით დანიშნულ 50 მანეთიანი ხოტოველზე გადაიყვინეს, ის კი დარწმუნებულია მხოლოდ ძეხვი უყიდა ავადმყოფს და სხვა არაფერი.

— ესეც დავუშვათ, მაგრამ ქალაჩა? თუ დევიძემ ჩვენებას სიმართლედ მივიჩნევთ, გამოდის რომ ის იქ აღარ არის.

მინდელი დუმდა.

— რას იტყვიან? — კვლავ შეეკითხა პოლკოვნიკი.

— ვფიქრობ, აქ ორი ვარიანტია დასაშვები. — დაარღვია დუმილი მინდელმა. — შესაძლებელია ქალაჩა ანლაც დაჭრილთან არის, მაგრამ დევიძემ ამის შესახებ არაფერი იცის, ან ხოტოველს სწორედ ქალაჩასთან აქვს დანიშნული პაემანი წყალტუბოში სასტუმროს 407 ნომერში; — დაამთავრა მინდელმა.

— რატომ ფიქრობთ ასე?

— დღევანდემ ერთი გასაღები კიტოვანს გადასცა, მაშასადამე. დიასახლისის სახლში არ ყოფნისას სტუმარს შეუძლია ვინც უნდა, ის მიიღოს და დღევანდეს ამის შესახებ არაფერი ეცოდინება. ის ხომ ზავილოვების ოთახში არ შედის. მეორე: ქალაქს, სიფრთხილის გამო, შეეძლო მართლაც დაეტოვებინა დღევანდის ბინა და სრულიად ლეგალურად მოწყობილიყო სასტუმროს ნომერში, წყალტუბოში, ხოლო კავშირი ხოტოველის საშუალებით გაეხორციელებინა. — მინდელმა პაპიროსს მოუკიდა, ასანთის ნამწეავი საფერფლეზე დასდო და მტკიცე ხმით დაუმატა: — ერთი რამ უდავოა, ქალაქი დაკრილის გამოძვრებინებას უცდის და ვიდრე ის ლოგინზეა მიჯაჭვული, არ მიატოვებს.

— რის საფუძველზე გამოგაქვს ასეთი დასკვნა? — შეეცითხა ბალანჩივაძე.

— დაკრილი ქალაქისათვის მეტად ძვირფასია. მის გადაყენისათვის არც საკუთარი სისხლის გაღებას მოერიდა, არც ხიფათს. ჩავარდნის რისკით უცნობ სახლში შევიდა, და ეს იმ დროს როცა ქუთაისი არცთუ ისე დიდი ქალაქია, აქ ბოროტმოქმედი იოლად ვერ გაიტანს თავს. მან კი გარისკა მაშასადამე, არც მიატოვებს.

ბალანჩივაძემ ღიმილით შეხედა მინდელს, შემდეგ საგარძლიდან წამოდგა.

— შენი მოსაზრება საესებით სწორად მიმაჩნია, ლევან. ორივე ვარიანტი საყურადღებოა და გეგმის შედგენისას უსათუოდ ორთავე უნდა გავითვალისწინოთ. ხოლო კიტოვანი უეჭველად მოვონილი გვარია. ჩანს, დღევანდემ ესეც არ იცის. ხოლო თუ გაიგო, მისი სტუმრისაგან სიკვდილი არ ასცდება.

ბალანჩივაძემ ერთხელ კიდევ გადაათვალიერა დღევანდის ჩვენება.

— სადა ჰყავს ბავშვი ამჟამად დღევანდეს? — შეეცითხა მინდელს.

— მორიგეობის დროს დასთან ცოცხლებს და მხოლოდ მეორე დღეს მოჰყავს სახლში.

— ეს კარგია, ბავშვის სახლში ყოფნა საქმეს გაგვირთულედა, ბანდიტებისაგან ყველაფერია მოსალოდნელი.

— რა თქმა უნდა, მით უმეტეს დევიძის სტუმარი საქმეოდ გამოცდილი ბორჯომოქმედი ჩანს, — ჩაურობ ხომე-რიკმა.

— ექვს გარეშეა, ალექსანდრე გიორგაძე სწორი რეციდივისტია, კიტოვანი მისი ახალი ნაცნობი არ უნდა იყოს, ხოლო მისი ინჟინრობა და სხვა ამბები დევიძის მოსატყუებლად არის მოგონილი. ალექსანდრემ თავისი ბინა თავშესაფრად მისცა ქურდებს, ხოლო რაკი იცოდნენ ნატალია დევიძე ქურდს არ შეიფარავდა, შექმნეს გულისამაყუჩებელი ზღაპარი უდანაშაულოდ დასჯილ და შემდეგ რეაბილიტირებულ ინჟინერზე, ამასთან წინასწარ გაიანგარიშეს, რომ ეს დადებით გავლენას მოახდენდა გულუბრვეილო ქალზე.

— ცუდად არ არის მოფიქრებული და ჩერჩეობით მათი ანგარიშით ყველაფერი თავის რიგზე მიდის, ბორჯომოქმედებმა ხომ არ იციან, რომ გამოძიებამ უკვე მიაგნო დამნაშავეთა კვალს. ეს ჩვენი უპირატესობაა, თანაც დიდ უპირატესობა.

— ეხლა საჭიროა შეკრებილი ფაქტების სწორი ანალიზი და დანაშაულის ჭაქვის ლოგიკური შეკრა. შენ რას იტყვი, ლევან?

მინდელი რამდენიმე ხანს დუმდა.

— დევიძის დაკითხვამ, — დაიწყო მან დინჯად, — კიდევ უფრო მტკიცე გახალა დანაშაულის მთლიანი ჭაქვის შემკვერელი რგოლი. ჩვენ ვიცით, რომ ბანდიტებს, — მხედველობაში მყოფს ქალაქი და კიტოვანი, — საკუთარი მანქანა არა იქნა. გრძელიძის ჩვენებით დადასტურებულია, რომ ის ორმა ბორჯომოქმედმა გაიტაცა, რომელთაგან ერთი მანქანას მართავდა. დევიძეც ადასტურებს, რომ ექიმის მოსაყვანად ორნი წავიდნენ. აქ საგულისხმოა ერთი ფაქტი: პოტყებული ექიმის მეორე ღამესაც ისევ მანქანით წაიყვანეს. მაშინათვე აღმოჩენილი სასხლი ლაბორატორიის დასკვნით არა მართა ჭგუფის მხედრეთა დაემთხვა ტყეშელიძის ბინაში ფან-

ჯარასთან ნაპოვნ სისხლის მცირე გუბეს, არამედ ტიპიურობითაც. გრძელიძემ უყოყმანოდ ამოიკნო მანქანა, ხოლო დევიდის ჩვენებამ მტკიცედ დაადასტურა კიტოვანისა და ქაეჯარაძის ნაცნობობა. ამდენი თანადამთხვევითი ფაქტების თავმოყრა შემთხვევითი არ არის, ამიტომ სრული საფუძველი გვაქვს ვიფიქროთ, რომ თუმცა ქაეჯარაძე კატეგორიულად უარყოფს დანაშაულის ჩადენას, ის ბანდის ერთ-ერთი წევრთაგანია და მისი ზღაპრის მსგავსი ვერსია, მანქანის განათხოვრების შესახებ, მოგონილი და დაუჭერებელია. მართალია, ჩემს ვერსიას აქვს სამსქველავი ადგილები, სახელდობრ არც დევიძეს, არც გრძელიძეს ქაეჯარაძე, და სერთოდ მესამე პიროვნება, არ უნახავთ; მაგრამ ვფიქრობ, ბანდიტებს მეკავშირე ჰყავთ, შეიძლება ხოტოველის სახით, და მისი საშუალებით ხედებიან ერთმანეთს.

ბალანჩივაძე და ზომერეიკი გულდასმით უსმენდნენ მინდელის დინჯ განმარტებას. პოლკოვნიკი ღიმილით შესცქეროდა, ხოლო პროკურორმა თბილი მზერა მიაპყრო, სახეზე სიამოვნება გამოეხატა. იგი დიდ სიხარულს განიცდიდა.

თვითონაც საკმაო სტაჟის მქონე გამომძიებელი, ახლა უკვე პროკურორი, წლების მანძილზე მოთმინებით ასწავლიდა ხელქვეითებს გაბედულად, მაგრამ გულდასმით გაეკეთებინათ დასკვნები შეკრებილი ფაქტებიდან, საჭირო შემთხვევაში შეუმჩნეველად უკარნახებდა სწორ მოსაზრებებს, შეცდომას გაუსწორებდა, მაგრამ ისე, რომ გამომძიებელს ინიციატივის უნარი არ დაეკარგა და ვერსიაც დამოუყიდებლად აეგო გამოძიება შემოქმედებააო, იცოდა თქმა.

მინდელი მაინც გამორჩევით უყვარდა, სამაგალითო გამომძიებლად მიაჩნდა და ეამაყებოდა გამომძიების მისი დიდონიკი, განსაკუთრებული პროფესიული ინტუიცია და დეტალების შემჩნევის თავისებური უნარი.

ახლაც, დაამთავრა თუ არა მინდელმა თავისი აზრის გამოთქმა, ზომერეიკმა ოდნავ გაიღიმა, მოწონების ნიშნად თავი დააქნია, შემდეგ ჩამქრალ პაპიროსს მოუყიდა და წარმოთქვა:

— შენი მოსაზრება ძირითადად მისაღებია და მოსაწონი, მაგრამ ის, რაც თეორიულად დასაშვებია, ხანდახან გამო-
რიცხული პრაქტიკულად.

— ამას რაზე ამბობთ? — იკითხა პოლკოვნიკმა.

— აი რაზე, ჩვენი საქმიანობიდან არა ერთი და ორი მაგალითის გახსენება შეგვიძლია, როდესაც გამოძიებით შე-
კრებილმა მასალებმა ფაქტების თანამთხვევადობის გამო, პროცესუალურად მტკიცებათა ჭაჭვი სწორედ უდანაშაულო
ადამიანის მიმართ შეკრეს. ქავეარაძის ვერსია თუმცა სუს-
ტია, ძალზე სუსტი, მაგრამ მისი ნამდვილობაც არ არის
გამორიცხული, — ფიქრიანად მიუგო ხომერიკმა.

— კი მაგრამ, მაშინ სად ჰყავდათ მანქანა დაყენებული
ვიდრე ჭაღარა გრძელიძესთან ერთად, დაკრილთან იყო ჩა-
კეტილი? ან ვინ მიიყვანა იგი დევიძის სახლთან მეორე ლა-
მეს, ექიმის უკანავე წამოსაყვანად? — ერთბაშად ორი კით-
ხვა დასვა პოლკოვნიკმა.

— უდავოა, ამხანაგო დავით, მანქანა ან დევიძის ეზო-
ში იდგა, ან კიდევ თუ ქავეარაძე დანაშაულის მონაწილეა,
მან წაიყვანა და წინასწარ შეთანხმებისამებრ მეორე ლამი
თვითონვე მოვიდა.

— მანქანა დევიძის ეზოში არ მდგარა. შეუძლებელია,
მას არ შეემჩნია იგი, როდესაც საავადმყოფოში წავიდა სი-
სხლის გადასხმის აპარატის მოსატანად, — შეედავა პოლკოვ-
ნიკი.

— ვინ იცის, სრულიადაც არ არის გამორიცხული, რომ
აფორიაქებულმა ქალმა ვერ შეამჩნია მის სახლთან მდგა-
რი „პობედა“, ხოლო დღისით კი, ბანდიტებმა მანქანა ეზო-
ში მიმალეს, დევიძის სახლში ხომ სხვა არავინ ცხოვრობს
და ეზოსაც ისეთი გალავანი აქვს, გარედან ვერაფერს და-
ინახავს კაცი. აქედან გამომდინარე, თუმცა თეორიული,
მაგრამ მაინც არსებობს საფუძველი გამოვრიცხოთ დანა-
შაულში ქავეარაძის თანამონაწილეობა.

— რა თქვა უნდა, მე მხოლოდ ვარაუდს გამოვთქვამ

ქავეარაძის დანაშაულში მონაწილეობაზე, — დასძინა მინდელ-
მა.

სიჩუმე ჩამოვარდა. ისმოდა მხოლოდ საათის ტიკტიკი
და ქუჩაში მოსრიალე მანქანების ხმა.

— საჭიროა დევიძისა და ქავეარაძის საკითხი გადაე-
წყვიტოთ, — დაარღვია სიჩუმე მინდელმა.

ხომერიკმა დევიძის ჩვენება აიღო და კიდევ ერთხელ გულ-
დასმით გაქცნო. ის ადგილები, სადაც ქავეარაძეზე იყო
ლაპარაკი რამდენჯერმე ხმამაღლა ჩაიკითხა.

მინდელი დუმილით ელოდა პროკურორის გადაწყვეტი-
ლებას. ხომერიკი კი არ ჩქარობდა, დევიძის ჩვენების წაკითხვის
შემდეგ ქავეარაძის ჩვენებას გადახედა, საერთო ფაქტები
ერთმანეთს შეულაჩა.

ასე გავიდა რამდენიმე წუთი.

ბოლოს ხომერიკმა კითხვა დაამთავრა, ქაღალდები გვერ-
დზე გადასდო:

— ქავეარაძე პატიმრობაში უნდა ავიყვანოთ, — დაიწყო მან
მძიმედ, — ჭერჯერობით შეკრებილი მასალები მართლაც მტკი-
ცედ ამხელენ მას... რაც შეეხება დევიძეს, ვფიქრობ, ლე-
ვანს სწორი აზრი შეექმნა მის შესახებ, დაბეჭითებით შეიძლე-
ბა ითქვას, მან გამოამძიებელს სრული სიმართლე უჩვენა.
ასეთ ადამიანს ნდობა უნდა გამოვუცხადოთ, მხარი უნდა და-
ვეუჭიროთ... კიდევ გავესაუბროთ, ზოგიერთი დეტალებიც
დავაზუსტოთ და თუ ინტუიცია არ გვღალატობს და დევიძე
გულწრფელია ეს ძალზე გაადვილებს ოპერაციის ჩატარებას.
მისი ჩვენების გაცნობის შემდეგ მე ერთი გეგმა დამებადა,
რომლის შესრულებაში დევიძეს მცირე როლი როდი ექნე-
ბა დათმობილი, მაგრამ ამხე შემდეგ...

— შიგინედი, გიორგი, რა გეგმაა, — გაიღიმა პოლ-
კოენიკმა და თითი ზარის ღილაკს დააჭირა.

სერჟანტი დევიძეს შემოუძღვია.

— დაბრძანდით! — მიიწვია ბალანჩივაძემ და საეარძელ-
ზე მიუთითა.

ნატალია უხმოად ჩამოქდა, დაბნეულად შეხედა კაბინეტ-
ში მყოფთ.

ხომერიკმა დაკვირვებით შეათვალიერა ქალი, მის სახეზე შიში და დიდი სულიერი ტანჯვა ამოიკითხა.

— თქვენი გვარი დევიძეა? — დაარღვია სიჩუმე ხომერიკმა.

— დიახ, დევიძე, ნატალია დევიძე, — მიუგო ქალმა შემკრთალი ხმით.

— რამდენი ხანია იცნობთ კიტოვანს?

— სამი კვირა იქნება.

— იცით, რა საქმიანობას ეწევა?

— დიახ! ესე იგი მისგან ვიცი, რომ ინჟინერია.

— დარწმუნებული ხართ?

— აბა რა ვიცი, დღემდე ეჭვი არ შემპარვია.

— ყოფილხართ მასთან ოჯახში, იცნობთ მის ცოლ-შვილს?

— არა, რას ბრძანებთ! არც კი ვიცი, სად ცხოვრობს.

— მამ რატომ მიიღეთ?

— წერილი... ქმრის წერილი მომიტანა და...

— და თქვენც უყოყმანოდ დაიჭერეთ, რომ ის ინჟინერია, არა?

— დიახ, — მიუგო დევიძემ გაუბედავად.

პროკურორმა წამით იყუჩა, დაყინებით დაატყერდა თავის პარდაპირ მჯღომ ქალს და შემდეგ მტკიცე ხმით განაგრძო:

— ჩვენ წავეკითხეთ თქვენი ჩვენება და გვჯერა, რომ ის სრულ სიმართლეს შეიცავს, მაგრამ გვინდა გავიგოთ, გიფიქრიათ თუ არა ოდესმე, რომ თქვენი სტუმარი ის არ არის, ვინც გგონიათ? გიფიქრიათ თუ არა, რომ თქვენ თავშესაფარს მიეცით საშიშ ბოროტმოქმედს?

დევიძე შეკრთა.

— ბოროტმოქმედს?! — ძლიეს ამოილულლუდა მან.

— დიახ, ბოროტმოქმედს! ბანდიტს, მკვლელს! — მკაცრად განჰარტა პოლკოვნიკმა.

დევიძე გაფითრდა, კანკალი აუვიარდა.

— ეახტანგი?.. როგორ შეიძლება! ვერაფრით ვერ დავიჭერებ. ასეთი თავაზიანი, ასეთი კეთილი და მკვლელი?! — ჩაიჩურჩულა მან.

— დიახ, ვახტანგი, ვახტანგ კიტოვანი ან უფრო სწორედ ის, ვინც თქვენ ამ სახელით გაგეცნოთ, ბანდიტი და მკვლე-
ლია — დაუდასტურა ხომერიკმა.

ღვევიძე მთელი სხეულით აცახცახდა.

— დამშვიდდით! — პოლკოვნიკმა წყლიანი ჭიქა მიაწოდა.

— დამშვიდდით და მოგვისმინეთ.

ღვევიძემ ჭიქა ჩამოართვა, ძლივს მიიტანა პირთან, მოსვა, მაგრამ ცახცახი ვერ შეიკავა. ციებიანივით კბილს კბილზე აცემინებდა და ზრჩამქრალი თვალებით დაეინებინებოდა მისჩერებოდა ერთ წერტილს. ხელში შერჩენილ ჭიქიდან კი წყალი წვეთწვეთ ეღვრებოდა მუხლებზე.

— მინდელმა ჭიქა ჩამოართვა, სიბრაღულით შეხედა.

— დამშვიდდით! რა საჭიროა ასეთი აღელვება?

ღვევიძეს ყურადღება არ მიუქცევია, ჩანდა არც კი გაუგონია გამომძიებლის ნათქვამი. პოზის შეუცვლელად ისევ ერთ წერტილს მისჩერებოდა, თითქოს იქ ეძებდა თავზარდამცემი ამბის ახსნას.

— მისმინეთ, ღვევიძე! — ხმას აუწია ბალანჩივაძემ.

ქალი გამოერკვა, სწრაფად იბრუნა პირი პოლკოვნიკისაკენ, რამდენიმე წამს უყურა, შემდეგ უეცრად მაგიდაზე დაემხო, სახე ხელებში ჩარგო და ტირილი აუვარდა.

— დედა, ჩემო დედა.. ვაიმე, შეიღო! — ამოიგმინა საწყალობლად.

რამდენიმე წუთი კაბინეტში ქალის გულსაკლავი ქვითინი ისმოდა მხოლოდ.

საათმა 12-ქერ დარეკა.

ბალანჩივაძე წამოდგა მტირალს მიუახლოვდა.

— მისმინეთ, ღვევიძე, გეყოფათ ტირილი! — მიმართა ქალს და ფრთხილად მოკიდა მკლავზე ხელი.

ღვევიძემ თავი ასწია, ცრემლით სავსე თვალები პოლკოვნიკს სიძაყრო.

— მაშ ვახტანგიმ მომიტყუა, ის ბანდიტია!.. პო... აღბათ ბანდიტია, ქურდია.. სხვა ვინ უნდა იყოს ალექსანდრეს მეგობარი, რატომ მაშინვე ვერ მიეხედო. რატომ არ ეიფიქრე...

ოხ... ღმერთო ჩემო.. ღმერთო ჩემო.. რათა ვარ ასეთი უბედური, რათ დავისაჯე ასე — დაიკენესა საცოდავად და მეტი სიმწარისაგან ხელის თითები დაიმტვრა. შემდეგ თითქოს ოღნავ დამშვიდდა. ცრემლები შეიშრო და განაგრძო: — ნებისყოფა არ მეყო. ალექსანდრე ვერ მივატოვე. ახია ჩემზე, ყველაფერი ახია როგორც გსურდეთ ისე დამსაჯეთ, მხოლოდ შვილი, ჩემი შვილი შეიბრალეთ, მას ალექსანდრესთან არაფერი აქვს საერთო. გეფიცებით, თუ ასეთი კაცის ცოლს დაეჯერება, დამიჯერეთ — არ ვიციდი, ექვიც არ შემპარვია ვახტანგში, არ შეგონა, თუ ქმარი ასე გამწირადა და ყოველმხრივ გამაუბედურებდა.

— დამშვიდდით, დევიძე, ჩვენ გვჯერა, შეცდომაში შეგოყვანეს, ბოროტად გამოიყენეს თქვენი ნდობა, სტუმარიზმით ყვარეობა, მაგრამ ფაქტია, რომ მკვლელები თქვენს სახლში არიან შემოხიზნული და...

— ეიცო, უფროსო, უკვე დაეწმუნდი, როგორც გინდათ, ისე დამსაჯეთ, ყველაფერზე თანახმა ვარ, — ცხადედ, თავის თავზე გაბოროტებით შეაწყვეტინა დევიძემ.

— ხოლო რომ დაგვეხმაროთ, ამის თანახმა არა ხართ? — რბილად შეეკითხა ხომერიკი.

იმ წამს კაბინეტში მეხი რომ გეგარდნილიყო, ალბათ ისიც არ გააკვირვებდა დევიძეს პროკურორის ნათქვამზე მეტად.

ქალი თითქოს დაჟუნჯდა, იკუნეულად მიაჩერდა ხომერიკს, შემდეგ მოკლიმარ მინდელზე გადაიტანა მზერა.

— რას იტყვით? — ღიმილით შეეკითხა ბალანჩივაძე.

— მე... მე დაგეხმაროთ? — ამოიღულღულა ბოლოს.

— სწორედ თქვენი — დაუდასტურა პროკურორმა.

— მეხუმრებით?

— არა, საესებით სერიოზულად მოგმართავთ.

— შერე, ისა... მენდობით? — ჩაილაპარაკა დევიძემ.

— რა თქმა უნდა. ქმრის საქციელზე არაფერ გთხოვთ მასუსს, მაგრამ თქვენ ხომ საბჭოთა იდამიანი ხართ, რატომ არ უნდა გენლოთ?

ღევიძე წამით დუმდა, შემდეგ მის თ: ალებში სიხარულმა იელვა, მტკიცედ წამოდგა სავარძლიდან.

— ბატონო უფროსო, მიბრძანეთ, რა უნდა გავაკეთო, ჰე თუმცა ერთი სუსტი, ცხოვრებისგან გათელილი ქალი ვარ, მაგრამ მშვიდარა არასოდეს ვყოფილვარ, შეკძლებ, რაც უნდა დამავალოთ. ოღონდ ეს ლაქა ზომამორეთ და კიდეც რომ მოგეცდეთ, არაფრად ჩავაგდებ.

— კეთილი, — გაიღიმა ხომერიკმა, — დაგვებმარცხით, საშიში კი არაფერია. თქვენგან ძალიან ცოტა რამ გვკვირდება. დანარჩენს სვენ თვითონ მოვაგვარებთ, ახლა კი საავადმყოფოში წადით, არავისთან დაგცდეთ, სად იყავით, თავის დროზე მოგაკითხავთ, — დაამთავრა მან და შემოსულე სერჯანტს უბრძანა ღევიძე გაეცილებინა.

ღევიძე სიხარულის ცრემლებს ვერ იკავებდა. კარებთან მისული უკანეე მობრუნდა, საწერ მაგიდას მუჯახლოვდა, დიდხანს უცქირა სამთავეს ბედნიერი ადამიანის სიხარულის გამომხატველი ცრემლიანი თვალებით, შემდეგ სწრაფად ჰეტრიალდა და კაბინეტიდან გავიდა.

— საბრალო ქალი — ამოილაპარაკა პოლკოვნიკმა.

— როგორ გაიხარა! — დასძინა მინდელმა.

— ღევიძე უდავოდ პატიოსანი ქალია, ასეთები შეიძლება შეაცდინონ ბოროტმოქმედებმა, მაგრამ გადაბირებჯი კი ვერ მოახერხებენ. ამაშია ჩვენი ძალა. ნატალია, ეს სუსტი ქალი, მალე დაუმტკიცებს თავის სტუმრებს, რა შეუძლია პატიოსან ადამიანს. შეგობრებო, — განაგრძო ხომერიკმა მხიარულად, — ამ დღეების დაძაბული შრომა და უძილო ღამეები მთავრდება. ხვალ, უკიდურეს შემთხვევაში ზეგ სალაქოს, ბანდის ლიკვიდაცრას მოვახდენთ. ახლა კი წავიდეთ, ძიძგურს მივავითხოთ. შენ ხომ მაინც არ გინახავს. ლევან...

— მართლა, არც კი გკითხვთ, რა ამბავი ჩამოიღიანა?

— ახალი არაფერი, როგორც ჩანს, ჭალარას ბანდა პირდაპირ ჩვენ გვესტუმრა, თბილისში სიწყინარეა.

— საინტერესოა... ძიძგური სასტუმროშია?

— არა, აქ არის სამძებროში, — ბალანჩივაძემ გაიციინა, — აღბათ ტყავს აძრობს ქვეგანყოფილების უფროსს წავიდეთ?

— წავიდეთ, მასთან ბევრი რამ გვაქვს სალაპარაკო, — წარმოთქვა მინდელმა და საქალაქე აიღო.
კაბინეტში სინათლე ჩაქრა.

თ ა ვ ი VII

ოპერატიული თათბირი დასასრულს უახლოვდებოდა. გეგმა, რომელიც ხომერიკმა, ბალანჩივაძემ და მინდელმა შეიპოვნა, მიღებულ იქნა, ახლა მხოლოდ დეტალებს აზუსტებდნენ.

სპეციალურად შექმნილ, ორი დამოუკიდებელი ოპერატიული ჯგუფის თითოეულ წევრს დაწერილებითი ინსტრუქტაჟი მიეცა. თითოეულმა ზუსტად იცოდა, რა უნდა გაეკეთებინა, ვისთან ჰქონოდა კავშირი. გათვალისწინებული იქნა ყველა წვრილმანი.

ოპერატიული ჯგუფები დაძაბული ყურადღებით უსმენდნენ ბალანჩივაძეს, რომელიც უკანასკნელ შითითებას აძლევდა ოპერატიული მონაწილეებს.

— წყალტუბოს ჯგუფს ამხანაგი ძიძიგური ხელმძღვანელობს, ქუთაისისას კი ბურდული. ბანდიტები, თუმცა შეიარაღებული და თავზეხელაღებული არამზადებია, აუცილებლად ცოცხალი უნდა შევიპყროთ, იარაღი მხოლოდ უკიდურეს შემთხვევაში შეგიძლიათ გამოიყენოთ. საქმის ბრთვლებს ის გარემოება, რომ ხოტოველის თვალთვალმა საჭირო შედეგი ვერ გამოიღო. ჩვენთვის ცნობილია, რომ მან სასტუმროს 407 ნომერში ინახულა ბასკაჯოვა, იგივე ტანია და ფული გადასცა. მაგრამ სხვას არავის შეხვედრია, და საეჭვოდ, არც რაიმე საექვო საუბარი ჰქონია. ქავეარაძე კვლავ სდუმს და მტკიცედ ადგია მანქანის უცნობზე განათხოვრების ვერსიას. ჩიკვაიძის მკვლელობაც ჯერჯერობით ბურტუსით არის მოცული. დანა, რომელიც მკვლელმა ჩიკვაიძის მკერდში ჩასტოვა, მთელი რიგი მოწმეების ჩვენებით მოკლულს ეკუთვნოდა. იგივე დაადასტურა ანზორის დედაქ და დეიდა. ჩვენ ექვი არ გვეპარება, რომ ჩიკვაიძის მკვლელობა

ტყეშელიაის მკვლელობის გაგრძელება, ამიტომ ბანდ-
ტების ცოცხლად შეპყრობას განსაკუთრებული მნიშვნელოზ
აქვს.

ხოტოყელი დღეს საღამოს 9 საათზე კვლავ უნდა შეხვედ-
ბასაკოვას. გამორიცხული არ არის, რომ 407 ნომერში სხვებოც
იქნებიან. სწორედ ამ მიზეზის გამო წყალტუბოს ოპერატო-
ული ჯგუფის გეგმა შედარებით ზოგადია და ამხანაგ ძიძო-
გურის ჯგუფსაც გაცილებით რთულ პირობებში მოუხდებ-
ოპერაციის ჩატარება — პოლკოვნიკი ცოტა ხნით შეჩერდა
ოპერაშუაგებს თვალი მოაფლო და მოკლედ მოაქვეთა: —
გახსოვდეთ, ერთი ბანდიტის გაქცევაც კი ოპერაციის ჩაშლად
იქნება მიჩნეული. დაუდევრობას კი არაფის ვაპირებთ, სას-
ტიკად დავსჯით.

ოფიცრები ჩუმად ისხდნენ, ზოგი მათგანი თავისთვის რაღაც
შენიშვნებს იწერდა.

— შეიძლება? — დაარღვია დუმილი პოდპოლკოვნიკმა მონ-
ძიგურმა.

— გთხოვთ, ამხანაგო სერგო, — მიუგო ბალანჩივაძემ,

— ამხანაგებო, ოპერაცია მეტად სერიოზულია, ქუთაისის
სინამდვილეში ჩვენს მუშაგებს ჟერ არ პქონიათ შემთხვევც
ასეთი საშიში ჯგუფის ლიკვიდაციისა. უეჭველია, ჰალარას
ბანდა ქურდ-რეციდივისტებისაგან შესდგება. მართალია, ჩვენ-
თან არსებული ცნობებით 407 ნომერი ბასაკოვას აქვს დაკა-
ვებული, მაგრამ გამორიცხული არ არის, რომ ეს ჰალარას
ეგრეთწოდებულს „იაკია“, შესახვედრი პუნქტია, სავსებით
შესაძლებელია. დღეს სწორედ ამ ნომერში შევხვდეთ ჰალა-
რას.

ყველა ბანდიტის შეპყრობა ერთნაირად მნიშვნელოვანია,
მაგრამ ჰალარა მათი ბელადია, ხელმძღვანელია. მის შესაპყრო-
ბად განსაკუთრებული ოპერატიულობაა საჭირო. ერთი
უბრალო შეცდომა და გათავდა, ეს საშიში დამნაშავე ხელა-
დან წაგყვია. არის საფუძველი ვიფიქროთ, რომ ჰალარა უფ-
რო წყალტუბოში ბინადრობს, ვიდრე დევიძის ბინაში. ჩვენს
ჯგუფს ის სიძნელეც ახლავს, რომ განსხვავებით ქუთაისის
ჯგუფისა, ოპერაციის ჩატარებაში დამხმარე არა ჰყავს, გე-

გმაც გაცილებით ზოგადია, ამიტომ დიდი დაკვირვება და სინდინჯე გვმართებს. ამხანაგი მინდელიც ჩვენთან მოდის, ის ცალკე გაეცნობთ ზოგიერთ მოსაზრებებს. — დაამთავრა ძიძიგურმა.

ბალანჩივაძემ საათს დახედა.

— თქვენს განკარგულებაში ერთი საათი და 20 წუთია, ამით დადამთავროთ თათბირი და ოპერაციისათვის მოვემზადდეთ. ოფიცრები უხმაუროდ წამოიშალნენ.

კაბინეტში ბალანჩივაძე, ხომერიკი, მინდელი და ძიძიგური დარჩნენ.

— სწორედ დროზე ჩამოხვედით, ამსანაგო სერგო. თუმცა სანუგეშო ვერაფერი ჩამოგვიტანეთ, მაგრამ ოპერაციას ჩამოუსწართ და ესეც ცოტა როდია, მით უმეტეს, თუ ყველაფერი კარგად დამთავრდა, ჭაღარას პირადად გაეცნობით და ცნობებსაც მისი პიროვნების შესახებ უშუალოდ მისგან მიიღებთ.

— გამოგიტყდებით, პოლკოვნიკო, რომ ჭაღარას პიროვნებამ და ამ ორმა უცნაურმა მკვლელობამ ყველანი ძალზე დაგვიანტერესა სამმართველოში. საკვირველი ის არის, რომ ჭაღარას ნიშნები სრულიად არ უდგება ჩვენთან რეგისტრირებულ ქურდ-რეციდივისტებს. ასეთები ხომ ახლათითზე ჩამოსაივლელებილა დარჩნენ. ზოგი გამოსწორდა, შრომას დაუბრუნდა, მკირე ნაწილს კი საიმედოდ არის იზოლირებული. მინისტრმა მიბრძანა სპეციალური მოხსენებითი ბარათი წარუდგინო ამ საკითხზე. და იცით, რა გითხრათ? ლამის ვიფიქრო, რომ ეგ. თქვენი ჭაღარა ქართველიც არ არის.

— ამაში კი ცადებით, — ჩაერია ხომერიკი, — ჩვენს ხელთ არსებული ცნობებით ჭაღარა უსათუოდ ქართველია. ექიმ გრძელაძეს არაერთხელ ვესაუბრეთ ჭაღარას ეროვნების შესახებ, დაწერილებით გამოვკითხეთ ყოველივე. ის კი კატეგორიულად ამტკიცებს ასეთი სუფთა უაქცენტო ქართულით არც ერთ სხვა ერის შვ. ლს. თუნდაც საქართველოში გაზრდილს არ შეუძლია ლაპარაკი. გარეგნულ ნიშნებზე ხომ ლაპარაკიც ზედმეტია.

— ერთი სიტყვით, ქართველია თუ არაქართველი, უდგოა მას საქართველოში არა "ემოღეაწნია", თორემ რაღა მაინც გვეცოდინებოდა მასზე, — უპასუხა ძიძიგურმა.

— მისი „მოღეაწნობა“ უკვე ორ სიცოცხლედ დაგვიჯდა, — მოწყებით ჩაურთო მინდელმა. — ჩემი გონებიდან ჭერ კიდე არ გამოსულა ჩიკვაიძის დედის მწუხარებისაგან თითქმის შეშლილი სახე. ღმერთმა ნუ ჰქნას, ჭადარა ხელიდან წაგვძვიდეს, თორემ ეს მისი უკანასკნელი ავჯაცობა როდი იქნება.

— და შენც, „ასოციაციაე“, ამიტომ გადაწყვიტე უშუალო მონაწილეობა მიიღო ასეთ საშიში ბანდიტის შეპყრობაში? — გაეხუმრა ძიძიგური.

— არა, — სერიოზულად უპასუხა მინდელმა, — შეიძლება შეიქმნას ისეთი სიტუაცია, რომ ჩემი თქვენთან ყოფნა მეტად სასარგებლო აღმოჩნდეს, ბანდიტების უშუალო შეპყრობაში მონაწილეობის შილება რომ მაინტერესებდეს, მაშინ ბურღულია ეგუფა გაუყვებოდნი.

კაბინეტში ახალგაზრდა კაპიტანი შემოვიდა.

— ამხანაგო პოდპოლკოვნიკო, ოპერატიული ჯგუფი მზად არის გასამგზავრებლად, — უპატყა ძიძიგურს.

— ახლავე, გრიშა, ახლავე, — უპასუხა პოდპოლკოვნიკმა.

— აბა, წავიდეთ, „ასოციაციაე“, — მიძართა ღიმილით მინდელს და მხარზე გადახვია ხელი.

ხოპერიკი და ბალანჩივაძე წამოდგნენ, კარებამდე მიაცილეს ორთაგვნი.

ოთახიდან პირველი მინდელი გავიდა. პოლკოვნიკმა წაშით შეაყოვნა ძიძიგური.

— სერგო, — ჩაულაპარაკა ჩუჰად. — მინდელს გაუფრთხილდით, ის ასეთ ოპერაციებზე პირველად მიდის.

— ფიქრი ნუ გაქეთ, ყველაფერი რიგზე იქნება, — მოუგო ძიძიგურმა და სწრაფად გაიხურა კარი.

• • •

ღამის 9 საათია, ყინავს.

ჩრდილოეთის სუსხიანი ქარი გაზონებიდან ახვეტილ თოვლნემსებოვით აყრის სახეში შეგვიანებულ მგზავრებს.

საამო, ზაფხულობით. მწვანედ შემოსილი კოპწია კურორტი—წყალტუბო, ახლა თეთრ სამოსელშია ჩაფლული.

სამხრეთისათვის უჩვეულო სიცივეს დამსვენებლებთან ერთად ადგილობრივი მკვიდრნიც დაეშინებია. დაცარიელებულ ქუჩებში მხოლოდ ქარი დაეხეტება და უილაქო ბრაზიფი აწყდება თეთრად გადაპენტილ ხეებს, სხვა დროს, შედარებით თბილ ზამთარში, გვიან ღამემდე არ წყდება ქუჩაში ხალხის სიარული, ღამის 10—11 საათამდე პატარა პარკი დამსვენებლებითაა სავსე. ამ ზამთარს კი პარკიც სუსხმა დასძლია; აქა-იქ გაბნეულ გრძელ მერხებსაც თოვლის საბურველი ფარავს. სანატორიუმთა ღამაზი თეთრი შენობები პარმონიულად შერწყმია სპეტაკ თოვლს, მრავალსართულიან კორპუსთა ფანჯრებიდან თოვლზე დაღვრილი ელექტროშუქი თვალისმომკვრელად ბრკვეიალებს.

სანატორიუმებიდან გამოირჩევა სასტუმროს მრავალსართულიანი შენობა. თოვლისაგან სულ მთლად გაწმენდილი მისი პატარა მოედანი გაჩახჩახებულია; მოედნის ირგვლივ მარად მწვანე გაზონებზე აღმასებად ბრწყინავენ აქა-იქ შერჩენილი ფიფქები.

სასტუმროს მთავარი შესასვლელი ხშირად იღება, ზოგი გამოდის, ზოგი შედის.

9 საათი და 15 წუთია.

სასტუმროსთან ტაქსი გაჩერდა.

წინა მარჯვენა კარიდან მაღალი, პალტოში შეფუთუხილი კეპიანი მამაკაცი გადმოვიდა და სწრაფი ნაბიჯით აირბინა კიბის საფეხურები.

უცნობს არ აეთავებინა კიბე, რომ მეორე მანქანაც მოვიდა იქიდან ორი გადმოვიდა. რუხპალტოიანი სასტუმროში შევიდა. შუე პალტოში ჩაცმული შესასვლელთან შეჩერდა, მარჯვენა ხელზე თეთმანი გაისადა და აუჩქარებლად გააბოლა ბაპიროსი.

სასტუმროს მთავარ ადმინისტრატორის სარკმელთან რიგი

დგას. ახალგაზრდა ადმინისტრატორი მარჯვედ მუშაობს. მომს-
სველელ-წამსველელს აფორმებს, თან შეუქმეტილივ მოწყა-
რუნე ტელეფონს პასუხობს და ყოველ წუთში ავტომატივით
იმეორებს:

— აღგილები არ არის, мест нет! აღგილები არ არის,
мест нет!

წამსველელთ ახალად მოსულნი ქარბობენ. მიუხედავად
ადმინისტრატორის უარისა, სარკმელს არ შორდებიან. ნაწილს
სავარძელში მოუკალათებია, სხედასხვა ზომის ჩემოდნებით
გარსშემოჯარულნი მოთმინებით. ელიან ადმინისტრატორის
წყალობას...

კეპიანმა სწრაფად აუარა გვერდი სარკმელთან შექუჩულ
ახალბს და მეორე სართულის კიბეებს შეუყვია.

რუხპალტოიანი დინჯი ნაბიჯით ჩაუდგა კვალში. მეორე
სართულზე ოდნავ შეისვენა, პაპიროსი ამოიღო და ასა-
თი გააკრა. ვილაც კოსტუმიანი ახალგაზრდა მიეახლა, თა-
ვაზინანად სთხოვა ცეცხლი, პალტოიანმა ანთებული წკირი გა-
უწოდა. ოდნავ დაუქნია თავი. ახალგაზრდამ მადლობა გადა-
უხადა და თითქმის სირბილით შეჰყვია მესამე სართულის კიბე-
ებს.

რუხპალტოიანი ცოტა ხანს იდგა, შემდეგ აუჩქარებლად
მობრუნდა, და ისევე ვესტიბიულში ჩამოვიდა. პალტო და ქუდი
გარდერობს ჩააბარა, თმა გადაივარცხნა და უზრუნველი კაცის
იერით განაპირა სავარძელში მოიკალათა.

ოციოდე წუთის შემდეგ ვესტიბიულში ისევე გამოჩნდა
კეპიანი და ჩქარი ნაბიჯით მიაშურა კარებს, გარეთ გასულმა
მიმოიხედა — შესასველელთან არაფერს ჩანდა, ვილაც ხანშე-
სულნი მანდილოსანი ნელა, სვენებ-სვენებით ამოდიოდა კი-
ბეზე.

კეპიანს აღარ დაუხანებია, მარდად ჩიჩობინა საფეხურები
მჯამლოდინე მანქანის წინა კარები გაალო და სწრაფად ჩიჯ-
და. მანქანამ მარცხნივ ჩაუსვია და თვალს მიეფარა.

იმევე წამს კარებში კოსტუმიანმა ახალგაზრდამ გამოიხე-
და, შეპალტოიანი აღარსად იყო. ახალგაზრდამ გაიღიმა, სა-

სტუმროში შებრუნდა და დირექტორის კაბინეტს მიაშურა. შესვლისთანავე კარები მკიდროდ მიხურა.

— ამბავი? — შეეკითხა კაბინეტში მყოფ სამთაგან ერთ-ერთი.

— ყველაფერი რიგზეა, ხოტოველი იცყანეს, — მიუგო მან და ფართოდ გაიღიმა, ბროლივით კბილები გამოაჩინა.

— კეთილი, მთავარი წინ გვიძევეს, 407 ჯერ თავასუფალია, ბასკაკოვა ნომერში ზის ალბათ, სტუმრებს ელოდება... მაშ ასე, არ აგერიოთ, თუ ტანიას სტუმრები ეწვევა, პირველი მე შევედივარ როგორც სართულის მორიგე, ჯუღელი კარებთან დგება, დანარჩენები კი იქვე ოთახის შესასვლელთან, გასაგებია?

— ვასაგებია, ამხანაგო პოდპოლკოვნიკო, — ყველას მაგიერად უპასუხა ჯუღელმა.

— ამხანაგო ნოდარ, მე ეხლა თქვენთვის სერგო ძიძიგური ვარ და არა პოდპოლკოვნიკი, — მკაცრად შეესიტყვა, ის, ვისაც პოდპოლკოვნიკი უწოდეს.

— ბოდინს ვიხდი, მაგრამ აქ ხომ ჩვენს მეტი რაღაც არის, — წაიბურტყუნა ჯუღელმა დარცხვენით.

— ეს არაფერს ნიშნავს, მარტო ვართ თუ არა, — მიუგო ძიძიგურმა უფრო რბილად.

კაბინეტის კარები უეცრად გაიღო. სამოქალაქო ტანსაცმელში ჩაცმული ქერა, ჩაფსკენილი ახალგაზრდა თითქმის სირბილით შემოვარდა.

— რა მოხდა? — ფეხზე წამოიჭრა ძიძიგური.

— ბასკაკოვა სადღაც მიდის, ნომერი დაკეტა, გასაღები სართულის მორიგეს ჩააბარა,

ყველანი წამოიშალნენ.

— მშვიდადი — ძიძიგური შემოსულს მიუბრუნდა: — ბასკაკოვამ პალტო ჩაიკვა?

— არ ვიცი, მას ბადრიძე და სურგულაძე გაჰყვენენ.

— კარგი, თქვენ აქ დარჩებით, ჩემთან ჯუღელი წამოვა. ძიძიგური ნელა გაემართა კარებისაკენ, მაგრამ გაწვდილი ხელი ჰაერში დარჩა. კარები სურგულაძემ შემოაღო.

— ამხანაგო სერგო, ბასკაკოვა რესტორანში შევიდა...

— მარტო?

— დიახ მარტო, მაგრამ იქ ვილაც წარ ოსადეგი მამაკაცი დახვდა, მათ შესასვლელთან მარჯვნივ პირველი რიგის მესამე მაგიდა უკაეიათ, ბადრიძე რესტორანშია.

— ძალიან კარგი, ჩვენც წავიდეთ, შემუშავებული გეგმა ჯერჯერობით ძალაში რჩება, წავიდეთ ლევანი — ძიძიგური პირველი გავიდა კაბინეტიდან.

რესტორანი ხალხით იყო გაჰყვდილი. ოპერატიული მუშაკები ერთმანეთისაგან მოშორებით დასხდნენ. ძიძიგური და მინდელი ბადრიძის მაგიდასთან მოთავსდნენ და რესტორანი მოათვალიერეს.

— მარჯვნივ, პირველ რიგში, მესამე მაგიდა იმ უცნობ მამაკაცს ჰქონდა დაკავებული, შემოვიდა თუ არა, ბასკაკოვამ ზირდაპირ იქ მიაშურა. ჩანს ელოდებოდნენ, — ჩუმად თავაქლებლივ ჩაილაპარაკა გაზეთის კითხვით გართულმა ბადრიძემ. პოდპოლკოვნიკმა ოღნავე დაუქნია თავი.

ბასკაკოვასაქენ. ზურგით მჯდომი მინდელი მოპირდაპირე კედელში ჩასმულ ვეებერთელა სარკეში ინტერესით ათვალიერებდა ქალ-ვაჟს.

ბასკაკოვა 28—30 წლისა იქნებოდა, თეთრ ყირმიზ სახეს დიდრონი ცისფერი თვალები და წვრილი, შავი წარბები უმშვენებდა. ჯიშინ კისერს გველივით შემოხვევოდა შავი მძივების სამმაგი რკალი. მოვლილი ხელების ნაზ თითებზე ბეჭდები უბრწყინავდა. უქანასკნელ მოდაზე გაკრეჭილი ქერა თმის კულულები ოქროს ბულუღივით ჩამოღვროდა შუბლზე. ხანგამოშვებით აეპელას ფრთებივით აფახურებდა გრძელ ხშირ წამწამებს და ისე შესცქეროდა თავის თანმხლებ ვაჟს, თითქოს ამოდენა ვაჟკაცის თვალით ჩაყლაპვას აპირებდა.

მამაკაცი 36—37 წლისა იქნებოდა, მაღალსა და წარმოსადეგს შავი, საფეხქლებთან შევერცხლილი ხუჭუჭა თმები უხვ კულულებად ეყარა ფართო შუბლზე. დიდრონი. მუქ წაბლისფერ თვალებს რკალივით მოხრილი, ერთმანეთზე ოღნავე გადაბმული შავი წარბები, უმშვენებდა. მოკლედ შეკ-

რეჟილი წაბლისფერი უღვაშები ლაზათს მატებდა მის ვაჟ-
კაცურ, ოდნავ მოგრძო სახეს. მხრებგანაიერი და ბეჭ-
ბრტყელი ლალად იჭდა, ქალს ალერსიანი დიმილით შეჰყუ-
რებდა და წყნარი ხმით ესაუბრებოდა.

ორკესტრი ნაზ მელოდიას ასრულებდა. აუთხის მაგიდა-
სთან ახალგაზრდებს. მოეკალათებინათ, უკვე საკმაოდ შე-
ზარხოშებულნი ხმამაღლა იცინოდნენ და გამუდმებით, აბო-
ლებდნენ თამბაქოს. ოფიციანტები მარდად ტრიალებდნენ
მაგიდებს შორის, დაუღალავად ემსახურებოდნენ კლიენტებს.

მაგიდას დაბალი, მელოტი ოფიციანტი მიუახლოვდა, სქელ
მუყაოს ყდაში ჩასმული მენიუ თავაზიანად გაუწოდა ძიძი-
გურს და ფანქარმომარჯვებულმა ყურადღებით, დაიწყო ლო-
დინი.

ძიძიგურმა ლუდი და მსუბუქი ვახშამი დაუკეთა.

მინდელი კელავ სარკეს მისჩერებოდა, დაეინებოთ სინჯავდა
იშვიათი წყვილის ორეულს, ბადრიძე გაზეთს ჩასცქეროდა
თავაუღებლივ, ხოლო ძიძიგური რესტორნის მუდმივი სტუ-
მრის უზრუნველი იერით ათვალისწინებდა დარბაზში მყოფთ.

მინდელმა საათს დახედვ. შემდეგ ისევ სარკეზე გადაიტა-
ნა მზერა.

— ბასაკაოვას კავალერი ნახევარი საათის მოსული მაინც უნ-
და იყოს, — ჩაულაპარაკა ძიძიგურს და სარკეზე ანიშნა სადაც
ბროლის გრაფინში კონიაკის ნარჩენი, ხოლო სუფთა თეფ-
შზე ნაჩქურთმევი ბროლის მაღალფეხიანი ქიქა ჩანდა.

ძიძიგურმა თავი დაუქნია.

უცნობი წყვილის მაგიდას ოფიციანტი მიეახლა, მარჯველ
შემოაწვია ქათქათა ხელსახოცი, შამპანურის ბოთლს და ჩვე-
ული მოძრაობით აართვა საცობი.

გაიხსნა სუსტი ქახანი. ყოჩაღმა ოფიციანტმა ოდნავ დახარა
გახსნილი ბოთლი და ბოლოს ჰიქებში იჩქეფა ოქროსფერ-
მა შეშნუნა ღვინომ.

ძიძიგურმა ლუდი მოსვა, ბოთლი მინდელის ჰიქაში ჩა-
პირჭკვავა.

— ხომ არ ვცდებით? — ჩაილაპარაკა მან.

— არ მგონია, — რესტორნის დაკეტვამდე ჯერ ბევრი დროა ველოდოთ.

ლამაზი წყვილი მშვიდად შეექცეოდა ვახშამს.

ოფიციანტმა ბროლის ვაზით ყურძენი, ვაშლი და ფორ-
თოხალი მიართვა.

მამაკაცმა ფორთოხალი აიღო, რალაც უთხრა ქალს. შემდეგ
დანას წაეტანა, ფცქვნა დაიწყო.

ტანიამ ღიმილით შეანათა დიდრონი ცისფერი თვალები.

მინდელი მზერად გადაიქცა. მამაკაცს მარცხენა ხელის არა-
თითზე მსხვილი რქორს რგოლი უყიაფობდა. ელეგანტური
მოდროობით ნელ-ნელა გაფცქვნა ძვირფასი ხილი და ლებნებად
დახლეჩილი ქალს მიაწოდა.

უეცრად მინდელი წამოდგა.

— გავიდეთ, ბაღრიძე დარჩეს! — ჩაულაპარაკა გაკვირებულ
ძიძიგურს და გამასვლელისაკენ დაიძრა.

ვიდრე კარებამდე მივიდოდნენ, მინდელმა ჯიბიდან პაპი-
როსი ამოიღო და ასანთი მოძებნა. შეჩერდა, მიმოიხედა და
მტკიცე ნაბიჯით წავიდა ბასკაკოვას მაგიდისაკენ. ძიძიგური
არ შეჩერებულა. უკან მოუხედავად გავიდა რესტორნიდან.

გამომძიებელი დინჯი, აუჩქარებელი ნაბიჯით მიეახლა ტა-
ნისთან მყოფ კაცს.

— ბოდიშს ვიხდი, თუ შეიძლება მომაკიდებინეთ, — მი-
მართა ქართულად და მოიხარა.

— Что Вы сказали?

— Прошу прощения, позвольте прикурить.

— Пожалуйста, извольте, — უბასუხა უცნობმა ღიმი-
ლით და ნაჩუქურთმევი სანთითა გააჩხაყუნა. სუსტად იფე-
თქა ცისფერმა ალმა.

მინდელმა პაპიროსს მოუკიდა, თავაზიანად გადაუხანდა
მადლობა და აუჩქარებლად გაბრუნდა.

ვესტიბიულში გაკვირვებული ძიძიგური დახვდა.

— შენ რა, მისი სახას ნახვა გაინტერესებდა? — შეეკითხა
მოუთმენლად.

— არა, გაიღიმა მინდელმა, — მხოლოდ ხელების.

— ხელენის? — უფრო განკვივრდა ძიძიგური.

— ჰო ბელების, მაგრამ ამაზე შემდეგ, სიტუაცია შეიცვალა, მე მგონი არც 407-ში, არც რესტორანში მეტი არაინ მოვა ტანიასთან. ახლა სწრაფი მოქმედებაა საჭირო. ბასკაკოვა და მისი კავალერი უნდა დაეკავებოდნენ. მაგრამ ისე რომ, ისინი ვერაფერს მიხვდნენ და დრომდე დაზარალებულად მიაჩნდეთ თავი.

ძიძიგურმა გაკვირვებით შეხედა.

— არათფერი მესმის... ჩვენ ქალარას ვეძებთ, იგ კი... წვერს არ ატარებს.

მინდელმა გაუღიმა.

— თქვენ ყველა დეტალი არ იცით, სერგო, წვერი კი... წვერის მოშორება ძნელი არ არის. ქალარა წვერის მოპარვისასაც შეძლებს თუ საჭიროა.

— მოპარსვას?!

— ჰო მოპარსვასაც.

— ვერაფერი გავიგე, მაინც რას აპირებ?

— ახლავე ყველაფერს ავიხსნით, წავიდეთ.

მინდელმა მკლავში ხელი გაუყარა ძიძიგურს და ორივენი დირექტორის კაბინეტისაკენ გაემართნენ...

...ათორღე წუთის შემდეგ რესტორანში ლუბტენანტი ქუღელი შევიდა, ცალკე მდომ ბადრიძეს გვერდი აუარა და ოპერატიული ჯგუფის მაგიდას მიუჯდა.

სულ მალე მაგიდაზე კონიაკები და ხილი გაჩნდა.

მეინახეებმა ხმას აუწიეს, ხმამაღალი სიცილი და ხაზუნჯობა დაიწყეს.

— აჰ მოდი! — დატებახა „შემთერალმა“ ქუღელმა ოფიციალურად.

ოფიციალურმა სწრაფად მიიღიმა.

— რას გვიპრადანებთ?

ეს 50 მანეთიანი ორკესტრს მიეცე ჩარლსტონი დიუკანს.

— ახლავე, ბატონო.

ოფიციალური სწრაფი ნაბიჯით მიუახლოვდა შემადგენელ ენტრადას, ახალგაზრდა აკორდიონისტს ფული გაუწოდა და ქუღელზე ანიშნა.

აკორდიონისტმა გაიღიმა; დამკერველებს გადახედა. და...

დარბაზი სმენის წამლებმა საცეკვაო მუსიკამ გააესო. წყვი-
წყვილები საცეკვაოდ გაიქრნენ.

ქუდელი წამოდგა. დაბარბაცდა, მაგრამ დროზე მოეჭო-
და მაგიდას. გვერდზე მკდომმა ამხანაგმაც შეაშველა ხელი..

— არაფერია, Пустое, — იყვირა მან, შემდეგ მაგიდას
მოშორდა და მთერალი კაცის დამახასიათებელი არეული ნა-
ბიჯით ბასკაკოვას მიექრა.

მამაკაცს ზედაც არ შეხედა, ქალს მთერალი კაცის ღი-
მილით გაუღიმა.

— Кррасавица, разрешите пригласить Вас на та-
нец. — ამოიხრიალა მან და თავხედურად წააგლო ხელი ნა-
ხევრად შიშველ მკლავზე.

ბასკაკოვა შეერთა და შეშინებული შეელის თვალები კა-
ვალერს მიაპყრო. მთერალის უხეშმა მოქმედებამ წამით წა-
ართვა მეტყველების ტუნარი.

მამაკაცს რისხვით აენტო თვალები, სკამიდან შეკუმშუ-
ლი ზამბარასავით წამოხტა. მთერალი ერთი ხელის მოქნევით
მოაშორა ქალს, შემდეგ მკაცრად შეხედა თვალებში.

— Убравитесь вы, дитяво! — გამოსტრა კბილებში ბრა-
ზიანად და ისე ჰკრა ხელი, ქუდელი შურდულიდან გასრო-
ლილი ქეასავით მიაწყდა მოპირდაპირე მაგიდას.

იმევე წამს მის ხელში ბოთლმა გაიღვია, მაგრამ უცნო-
ბი ჩანდა ელოდა ამას და ვიდრე მთერალი ხელს მოიჭნევდა,
მაჩაში წვდა, მარწუხივით მოუჭირა, ბოთლი ხელიდან გა-
აგდებინა და მეორე ხელით ღონიერად დაჰკრა.

„მთერალმა“. სახეში დამიზნებული მუშტი აირიდა, ბე-
ჭი მიუშვირა, მაგრამ დარტყმა იმდენად ძლიერი იყო, თავი
ვერ შეიკავა და წაიქცა.

ატყდა ერთი აურზაური. ახლა დარბაზში ქალების კო-
ვილი და მამაკაცთა ღრიანკელი ისმოდა მხოლოდ.

გალახტლის ამხანაგები უცნობ მამაკაცზე მიიჩქვდნენ,
მაგრამ გასაშველებლად ჩამდგარნი არ უშეებდნენ, აკავებდნენ,
ყველაზე მეტს ბადრიძე ცდილობდა.

უცნობი მამაკაცი კი იდგა, ქორული მხერა წაქცეულის-
თვის მიეპყრო და მშვიდად ელოდა ახალ შემოტევას.

ყვირილსა და ჩხუბში არავის გაუგია როდის გაჩნდნენ დარბაზში მილიციის მუშაკები. ისინი პირველ რიგში მთვრალს მივარდნენ, რომელსაც წამოდგომა მოეხერხებინა და ისევ ჩხუბს აპირებდა.

— დაწყნარდით, მოქალაქე, შესწყვიტეთ ხულიგნობა! — შესძახეს. მკაცრად და ვიდრე „მთვრალი“ გონს მოვიდოდა ორთავე ხელი გაუკავეს.

— დააპატიმრეთ ეგ ხულიგანი!

— შეიპყარით მხეცი!

— Под суд его! Под суд!

აყვირდა ხალხი.

— წყნარად, ამხანაგებო, გაგვაგებინეთ, რა შობდა? — შესძახა განყოფილების უფროსმა, მაიორმა ხარაბაძემ.

— იი, ამ მთვრალმა შეურაცხყოფა მიაყენა ამ მოქალაქეებს, — მიუგო ერთმა დარბაისელი შეხედულების მანდილოსანმა და ხელი ბასკაკოვასაკენ გაიშვირა.

— ასეთი ხულიგნების გადაწყვიტე უშიშრად რესტორანშიც ველარ შემოსულა კაცი, — დაიწრობინა ვიღაც უშნოდ აწოწილმა მელოტმა.

— ჭალის ასეთ უღიერობას მხეციც არ იკადრებს!

— ნადირო!

— უზრდელი!

მოისმა არეულად.

— ვინ არის დაზარალებული? — იკითხა ხარაბაძემ.

— იი, ეს ორი მოქალაქე, — ხელით ენიშნა ბადრიძემ.

ბასკაკოვა და უცნობი მამაკაცი ნელი ნაბიჩით მიუახლოვდნენ მაიორს.

ხარაბაძემ დაკვირვებით შეათვალიერა ენაკლოდ შეკერილ კოსტუმში. ჩამქდარი ელევანტური მამაკაცი და შეშინებული მომხიბვლელი ქალი.

— დაბრძანდით, აქტს გავუორმებთ, — განუმარტა რუსულ ენაზე და ჭიბიდან იეტოკალამი ამოიღო.

— Не надо никакого акта, я его прощаю, — წყნარად წარმოთქვა მამაკაცმა.

— Бог с ним, пусть уходит, — დაუდასტურა ქალმა.

— როგორ თუ წავიდეს, როგორ თუ აპატიებთ

— პასუხი უნდა აგოს?

— უნდა დაისაჯოს!

გაისმა უკმაყოფილოდ.

— დამშვიდდით ამხანაგებო, ხულიგანს არათერს ვაპატიებთ, ახლავე მილიციაში მივამბრძანებთ. ხმაური საჭირო არ არის, — დააშოშმინა აღელვებული ხალხი ხარაბაძემ.

— მილიციაში მიმამბრძანებთ? აი, ამ მოპრანქული მეტიჩა-რასათვის? გამიშვით მე მაგის... — გაიწია „მთვრალმა“ და შეეცადა ხელიდან გასხლტომოდა მილიციელებს.

— წყნარად მოქალაქეო, გეყოფათ ხულიგნობა! — შეუტია მაიორმა.

— ეგეც წამოიყვანეთ, მთელმა ხალხმა დაინახა, რომ მცე-
მა.

— მეტიც გეკუთვნოდა!

— შე ხულიგანო!

— გაუზრდელი!

— კმარა ამხანაგებო, — ხმას აუწია ხარაბაძემ. შემდეგ მი-
ლიციელებს მიუბრუნდა: — წაიყვანეთ, ჩვენც ახლავე მო-
ვალთ.

მთვრალი ძალისძალით გაიყვანეს, თუმცა ილანძღებოდა და ავლავ უშედეგოდ ცდილობდა ხელიდან გასხლტომოდა მი-
ლიციელებს.

წესრიგი აღდგენილი იქნა.

— ბოდიშს ვიხდით, მაგრამ ცოტა ხნით მილიციის განყოფილებაში უნდა წამოხრძანდეთ, თქვენი ანსნა-განმარტებაა საჭირო, — მიმართა ხარაბაძემ ბასკაკოქას და მასთან მყოფ მამაკაცს.

— არ მგიძლეება ამ ვიღღებულებიდან გაგვანთავისუფ-
ლოთ? გამოგეტყუებით, არაერთარი სურვილი არა მაქვს ამ
ყინებაში სიარულისა და ვახშამიც არ დაგვიმთავრებია, —
უპასუხა მამაკაცი.

— ძალიან ვწუხვარ, მაგრამ ეს აუცილებელია. სულ რა-
ღაც 30 წუთს წაგართმევთ, მანქანით წაგიყვანთ, აქტსაც გვა-
ფორმებთ, — თავაზიანად განუხარტა მაიორმა.

— რა გაეწყობა, წავიდეთ! — უხალისოდ დათანხმდა მკააკი და ანგარიში მოითხოვა.

— მეც თქვენთან ერთად წამოვალ, სხვაზე უკეთ დავინახე როგორ მოგეპრათ მთვრალი ხულიგანი, — ჩაერია ბადრიძე და უცნობ ქალ-ვაჟს თავი დაუკრა.

ხალხი ნელ-ნელა დაწყნარდა და ჩხუბის გამო დაცარიელებულ მაგიდებს დაუბრუნდა.

დაზარალებულნი და ბადრიძე ხარაბაძეს გაყვნენ.

ორკესტრმა „სიმღერა თბილისზე“ დაუკრა. სულში ჩამწვდომი მელოდიები დაიღვარა დარბაზში და ჩხუბით გამოწვეული უსიამო ატმოსფერო გაიფანტა.

ლამის 12 საათია.

სძინავს ვეება თეთრ ზეწარში გახვეულ ქალაქს. მხოლოდ აქა-იქ ციმციმებს შუქი სახლებში.

რა ხანია მიწყდა ქუჩებში ფეხის ხმა. კანტიკუნტად თუ გამონღნდება ჩქარი ნაბიჯით მიმავალი შეგვიანებული მგზავრი; იშვიათად თითო-ორჯერ მანქანა თუ ჩაიქროლებს; მღუმარედ გარანდულან თეთრნაბადწამოსხმული გოლიათი ნაძვები, ფხიზლად დარაჯობენ მძინარე ქალაქს.

ზამთრისაგან დაბეჩავეებული რიონი ისე ჩუმად მიიპარება. ხილისტვეშ თითქოს რცხვენიაო, ჩვეული ზათქითა და გოროზობით რომ ვერ მიაგორებს წყალუხვ ტალღებს.

ნახევარი საათის წინ ლუდის ბარიც დაიკეტა და ახლა კარებთან ქურქში გახვეული დარაჯი მიეცილა თოფით ხელში.

მეორე სართულზე ორი ფანჯარა განათებულია.

ბურღულის ჯგუფი ერთ საათზე მეტია, ამ ფანჯრებს შესტკერის, შეუძმნეველია მათი სამალავი.

ღვანან, იცლიან და დაეინებით შესტკერთან ფანჯრებს.

უეცრად განაპირა ფანჯარას ჩრდილი დაეცა, ყინვისაგან შეჭირბლულ მინას თვალმდაჭყეტილი თოჯინა იეკრა. იეკრა და იქვე დარჩა. შუბლით ფანჯარას მიყრდნობილი სულელურად უღიმოდა ზამთრის სუსხიან ღამეს.

სიბნელეში მიმალული ლანდები ამოძრავდნენ. მყუდრო ეზოში საათითაოდ შეიკრიბა ხუთი კაცი.

ფრთხილად, უხმაუროდ შეუყვანენ მ, ორე სართულის კიბეს. წინ ბურღული მიდის, სხვები ფეხდაფეხ მიჰყვებიან. უკანასკნელ საფეხურზე შეჩერდნენ.

— ყველაფერი რიგზეა, — ჩაიჩურჩულა ნიავეით წყნარი ხმით ბურღულმა, — შესასვლელი კარი ღიაა.

რიგრაგობით, სრულიად უხმაუროდ შეღავდნენ დერეფანში. მტკიცე ნაბიჯით პირდაპირ წავიდნენ, შემდეგ მარჯვნივ გაუხვიეს. ოთახში შესასვლელი კარებიც ღია დახვდათ. პირველი ბურღული შევიდა. მას სამნი შეყვანენ, მეოთხე გარეთ დარჩა, კედელს აეკრა. ღამის შუქზე ავად აელვარდა მტკიცე მარჯვენით დაბლუჯული რევოლვერის ლულა.

ოთახიდან ჩქამი არ ისმის. ნატალია დევიძე სიჩუმით შეხვდა მისულთ. ის მათ ელოდა.

შესულნი ოთახის სიღრმეში მიიმალნენ.

სიჩუმეს მხოლოდ ელექტროლუმებზე მოშიშინე ჩაიდანი არღვევდა. ბურღულმა ხელი აიქნია, რალაც ანიშნა დევიძეს და მეორე ოთახში გამავალ დაკეტილ კარებს აეკრა.

დევიძე ნელა წამოდგა, დაკეტილ კარებზე ფრთხილად დააკაკუნა ორჯერ, შემდეგ კოტა შეყვანებით ერთხელ:

— ჩაი მზად არას.

— ახლავე! — მოისმა ოთახიდან.

ნატალიამ კარზე დაგებულ ბოქლომს გასადები მოარგო გადაატრიალა და ბოქლომითურთ კარებს მოშორდა.

კარები ნელა გაიღო და კუთხეში კედელს აკრული ბურღული დაფარა.

ოთახში საშუალო ტანის მამაკაცი ფრთხილი ნაბიჯით შემოვიდა, ნელა მიიქცა კარები. იმავე წამს საფეთქელში ცივი ლითონი მიიბჯინა.

— ხმა, კრინტი, თორემ გაგათავე! — მოისმა ჩუმი, მაგრამ მუქარით სავსე მტკიცე ხმა.

მამაკაცმა ინსტინქტურად ჯიბისკენ წაიღო ხელი, მაგრამ დაჩქარონებულმა ბურღულმა, თავდაღმა დაავლო ტანტრე. შეპყრობილი გონს შოვიდა, გაიბრძოლა, თვალ-

ბში ველური შიში ჩაეღვარა და ვიდრე პირში ხელსახოცს ჩა-
სტენინდნენ, იხელთა, სახე აარიდა და მხეცივით იბღავლა.

— გააკვირდა ამ ძუკნამ, თავს უშველეთ!

ბურღულმა გამეტებით დაპკრა თავში რევოლვერის ტარი.
მაგრამ უკვე გვიან იყო...

მეხივით იქექა მეორე ოთახიდან რევოლვერმა და მიკეტილ
კარებიდან გამოვარდნილი ტყვია ტახტიდან მოშორებით კე-
დელში გაიქცდა. შემდეგ კიდევ ორჯერ დაიქუხა და ტახ-
ტის გვერდზე მდგარი ბუფეტის კარი შეანგრია. საწყალო-
ბლად დაიწვრიალა დამსხვრეულმა ბროლმა.

ოპერპუშაქებმა სროლით უპასუხეს.

ბურღულმა, ტახტზე უგონოდ მიგდებული ბანდიტი და-
ითრია, სწრაფად შეუყარა ხელბორკილი. იმავე წამს ჩრდი-
ლელი კარებს ეცა და ფეხისკერით შელენწა.

ოპერპუშაქები ოთახში შეცვივდნენ.

--- დაგვენბდით სახლი გარშემორტყმულია! — იგრგვინ-
ჩრდილელმა და ვეფხვივით დაახტა საწოლზე მჭდომ სილუეტს
გვერდითი ფანჯრიდან კიდევ ერთხელ იქექა და რაფაზ
მჭდომი ქუჩაში გადახტა.

ჩრდილელმა მარჯვენა გვერდში ძლიერი დარტყმა იგრძნო,
ელვამ დაპკრა და ზამბარასავეით დაქიმული მკლავები, რო-
მლითაც ტახტზე წაქცეული სილუეტი ეჭირა, დაუდუნდა; წა-
მიც და გაცვეთილი მათრახებივით ჩამოუცვივდა.

ტახტზე წაქცეულმა მხეტური სიხარულით შეპყვირა, ბა-
ლიშიდან ბებუთი გამოაძრო და ის იყო მეკრდში უნდა ჩა-
ეცა დაჭრილისათვის, რომ თავში საშინელი ძალით მოხვდა
რადაც და გონებადაკურგული ხურჯინივით გადაეკიდა სა-
წოლს.

— ბორკილი დაადეთ! — დაიღრიალა ბურღულმა, შემდეგ
ღია ფანჯარას ეცა და თავგამოდებით გადაეშვა.

რბილად დაეცა, წამსვე წამოხტა და თოვლში მოგორავე-
ებს მიაშურა.

ერთ ბურთად შეკრული ლეიტენანტი კურცხალია და ფანჯ-
რიდან გადახსტარი ბანდიტი სამკედრო სასიციოცხლოდ ებრძო-

დნენ, თმებს აგლეჯდნენ, უწყალოდ ცემდნენ, თოვლით პირს უტენიდნენ ერთმანეთს.

ბურღულმა დრო შეარჩია და სწორედ იმ წამს, როდესაც ბანდიტი ზემოდან მოექცა ლეიტენანტს, რევოლვერი სიბრტყით დაჰკრა საფეთქელში და უგონოდ მიაგდო.

გახეთქილი თავიდან სისხლმა იჩქეფა, წითლად შეღება თოვლი.

ბურღულმა გონებადაკარგულ ბანდიტს ხელბორკილი დაადო.

— შეკარი! — უბრძანა უკვე ფეხზე წამომდგარ კურცხალიას, შემდეგ თოვლში ჩავარდნილი ბანდიტის რევოლვერს დასწვდა, ჯიბეში ჩაიდო და კვლავ სახლში შებრუნდა.

...ჩრდილელი იმავე ტახტზე იწვა, სადაც ორიოდღე წუთის წინ ბანდიტი ჰყავდა დაბლუჯული. თვალებდახუჭული მძიმედ სუნთქავდა, განიერი მკერდი საბერველივით აუღ-ჩაუღიოდან. მიმზიდველი, მოგრძო სახე ზეწარივით გათეთრებოდა. საწოლზე სისხლის ტბა იდგა. ტახტთან დაჩოქილი დევიძე გულმოდგინედ უხვევდა ჭრილობას. ოთახში სისხლის, იოდის და თოფის წამლის ერთმანეთში არეული მძიმე სუნი იდგა.

გათოკილი, პირგამოტენილი ბანდიტები რუმბებივით ეყარნენ ოთახის კუთხეში, თვალებში პირუტყველი შიში ჩასახლებოდათ და უძლური ბრაზით შეპყურებდნენ ოპერმუშაკების კუშტ სახეებს.

ოთახში ჩხრეკა წარმოებდა.

ბურღული დაჰრილისაკენ დაიხარა.

— როგორ ხარ შალვა, შემოსხედე ბიჭო! — ჩასძახა მან და შუბლზე გადაესვა ხელი.

დაჰრილს არ უპასუხებია, ისევ მძიმედ სუნთქავდა, სახეზე ცივი ოფლის მსხვილი წვეთები უხვად დაჰყროდა.

— სასწრაფო დახმარება, ჩქარა! — აღელდა ბურღული.

— უკვე მივიღეთ ზოგები! — უპასუხა ვილაყამ.

კურცხალიამ და კუხიანიძემ ქუჩაში შეპყრობილი ბანდიტი შემოიყვანეს. ბურღულმა ინტერესით შეათვალიერა: საშუალო ტანის, ტყვიასავით ჩასხმულს, შემოხეულ პერანგიდან ტა-

ტუირებული ბრინჯაოსფერი მკერდი მოუჩანდა. გახეთქილი თავიდან სისხლი სდიოდა. მთელი სახეც სისხლით ჰქონდა მოსერილი, ნიკელის სამაჭურებში ხელებჩაქეტილი, გალიაში მომწყვდეული ეოცსვერივით აბრიალებდა თვალებს და ბრაზიანად იგრიხებოდა.

დაკრილ ჩრდილელს ზიზღნარევი მზერა შხამივით შეასხა, შემდეგ გათოკილებს გადახედა, მგელივით დაუბრიალა თვალები.

ბანდიტებმა მისი მზერა დაიჭირეს, ოღნავ დაუქნიეს თავი. ბურღულს არ გამოჰპარვია მათი მუნჯური საუბარი, მიხვდა, ქუჩიდან შემოყვანილმა ოთახში მყოფთ სრული დუმილი რომ უბრძანა.

— ამსანაგო ნატა, შეუხვით ქრილობა! — ანიშნა დევიძეს ბანდიტზე.

— რა გულისამაყუჩებელი კაცთმოყვარეობაა! — დაცინვით წარმოთქვა თავგახეთქილმა და შემდეგ კუშტად დაუმატა: — ეს ძუენა აქედან გამაშორეთ, თორემ კბილებით დავგლეჯ!

დევიძე ჩუმად იდგა, მთელი სხეული უკანკალებდა.

ბურღულმა ბანდიტის მიერ სიჩქარეში დატოვებული სკამზე გადაკიდებული ფიჯაკი აიღო, თავგახეთქილს ბეჭებზე მისახა.

— გეშინიათ არ გავცივდე? — ცივად გაიცინა მან.

— დაცინვასაც რომ ბედავს, ეს ჰარაზიტი — აღშფოთდა კურცხალია და ბანდიტს თვალები დაუბრიალა.

— გამოთქმები შეარჩიეთ, ხომ არ გგონიათ ვინმე ბაცუკას ელაპარაკებით, — დაუბრუნა ბანდიტმა.

— ჩუმად! — შეუტია კურცხალიამ, — შენისთანა ხორცმეტს მხოლოდ ტყვიით უნდა ელაპარაკოს ადამიანი.

— ასე იყოს, თქვენგან ზრდილობიან მოპყრობას არც ელოდები, პროფესიას ხომ არ უღალატებთ. რა უყყოთ, ახლა თქვენი დარია, ძაგრამ თუ ხელიდან წაგიყვდით, სხედროს გადაგიხდით.

— ტყუილი იმედია, სხვა დრო აღარ დაგადგებათ, — მიუგო კურცხალიამ.

ბანდიტს ოღნავ გაელიმა.

— კეთილი, მაგრამ თუ ეს ძუქნა, — თვალთ დევიძეზე აჩვენა, — ერთ დღეს გამოშიგნული ნახოთ, იცოდეთ ბარბარში ვიქნებით. ახლა კი იქნებ კეთილინებოთ და წაგვიყვანოთ. ჩვენი ნერვები დაკრილისა და სისხლის ყურებას ვერ უძლებს, მეშინია არ...

მანქანის საყვირმა ბანდიტს სიტყვა შეაწყვეტინა. ცოტა ხნის შემდეგ ღია კარებში ეჭიმი გამოჩნდა, უკან სანიტრები მოჰყვებოდნენ ჯალამბრით.

ბურდულმა მხოლოდ ახლა მოათვალა იერა მეგობრები:

კუხიანიძეს პალტო შემოხეოდა, გოგლიძეს კოპი აჯდა შუბლზე, კურცხალიას ნაკბენი ხელი გალურჯებოდა. მაჯაზე შავ ლაქებად აჩნდა კბილების კვალი.

ჩრდილელი ფრთხილად გადაიყვანეს ჯალამბარზე. სანიტრებმა ტვირთი ასწიეს და ნელა დაიძრნენ გასასვლელისაკენ.

ბურდული ეჭიმს გაჰყვა.

გარეთ გამოსულმა მიმოიხედა, მეზობელ სახლებში შუქი აენთოთ. სროლის ხმაზე გაღვიძებული ადამიანები ბელურებით შესეოდნენ ფანჯრებს.

ქუჩაში მძიმე, დახურული მანქანა გაჩერდა. კაბინიდან ახალგაზრდა ლეიტენანტი გადმოხტა და ნაბიჯით შეჰყვა საფეხურებს. შუაქიბზე გაჩერდა, სანიტრები გაატარა.

— მოგვიკლეს ვინმე? — შეეკითხა ბურდულს შემფოთებით.

— არა, დასჭრეს, მძიმედ დასჭრეს ავაზაკებმა ჩრდილელი, — უპასუხა ბურდულმა ნაღვლიანად და ოთახში შებრუნდა.

ლეიტენანტი ფეხდაფეხი შეჰყვა.

ბანდიტები სათითაოდ ჩასხეს მანქანაში. — ოპერმუსაეებიც დახურულ ძარაში მოთავსდნენ.

— სამძართველოსაკენ! — უბრაძანა მძღოლს კაბინაში შესულმა ბურდულმა.

მძღოლმა ძრავა ჩართო, მანქანა ნელა დაიძრა უწრო ჩიხიდან.

ღამის 2 საათი სრულდებოდა.

მეორე დღეს ამინდი შეიცვალა.

ზამთრისათვის უჩვეულო მზიანი დილა გათენდა. ოქროსფერ სხივებზე ალაპლაპებული ქალაქი ვეებერთელა თეთრ თაიგულს დაემსგავსა: სახურავებიდან ქუჩებს ცრემლად დაედინა ნაგროვები თოვლი.

ღამენათვე მინდელს მხოლოდ 10 საათზე გაეღვიძა, სწრაფად წამოდგა. „მინც არ გამაღვიძა“, — გაიფიქრა წყენით და თვალით შეუღლეს დაუწყო ძებნა.

ბინაში არავინ იყო, საწოლთან ტუმბოზე რკეულის ფურცელს მოჰკრა თვალი.

„უსაუზმოდ არ წახვიდე, ჩაი მზადაა“, — წაიკითხა მინდელმა და გაიღიმა, შემდეგ სააბაზანო ოთახში გავიდა, წვერი გაიპარსა. დილის ვარჯიშითა და ცივი მასაჟით გაბჯლისებულიმა მადიანად ისაუზმა.

სულ ორი საათიც არ სძინებია, მაგარამ ესეც საკმარისი აღმოჩნდა გაკაეებული ორგანიზმისათვის.

დილის 10 საათზე და 40 წუთზე წვერგაპარსული და ენერგიით სავსე გამომძიებელი მილიციის სამმართველოში იჭდა და შეპყრობილი პანდიტების დაკითხვის გეგმას აზუსტებდა.

თითქმის ერთი საათი იმუშავა, შემდეგ კალამი გვერდზე გადასდო. ჩაფიქრდა, გონებაში წინაღმართ ჩატარებულ ოპერაცია აღადგინა, ჭულელის მიერ რესტორანში ატეხილი სკანდალი მოაგონდა, გაეღიმა, თვალწინ წარმოუდგა ახალგაზრდა ლეიტენანტი, რომელიც მტანჯველად განიცდიდა რესტორანში ჩადენილ „ხულოგნურ საქციელს“.

„ტუტუცი, ნადირი და კიდევ ვინ იცის, რა არ მიწოდეს, — უყვებოდა მილიციის განყოფილებაში მინდელსა და ძიძიგურს ჭულელი, — ისე გამოათხეს, ვერცერთი მექისე ვერ გამოეცხავს. კიდევ კარგი, ბიჭები დროზე შემოვიდნენ, თორემ აღშფოთებული ხალხი სულს ამომართმევდა“. ჩიოდა იგი.

მინდელს სპამალა გაეცინა. შემდეგ ბასკაკოვა და მისი თანმხლები მამაკაცი დაუდგა თვალწინ.

„ჩარგივეი... მათე ალექსის ძე ჩარგივეი კითომ ჩარგიე...

ვია? — დაუსვა კითხვა თავისთვის და თვითონვე უპასუხა: —
ვნახავთ... გამოვარკვევთ“.

...ჩარგიევი ზრდილობიანად მიიწვიეს ხარაბაძის კაბინეტ-
ში, სრული სერიოზულობით შეადგინეს აქტი, დაპკითხეს
დაზარალებულები. ჩარგიევემა, მოკლედ, ღირსებით გადასცა
მომხდარი ფაქტი და დინჯად მოაწერა ჩვენებას ხელი. შემდეგ
წამოდგა, სასტუმროში წასვლა აიჩქარა. ვერც კი მიხვდა, რომ
ჭულელის ხულიგნობა მისი განყოფილებაში მიყვანის საბაბი
იყო მხოლოდ.

...აღშფოთდა, პროტესტი განაცხადა და ცხარედ შეედავა
განყოფილების უფროსს, მაგრამ ყველაფერი ეს ნატიფი
ზრდილობითა და დიდი ღირსებით თქვა.

კუთხეში მჯდარი მინდელი ინტერესით უსმენდა.

არცერთი ვულგარული სიტყვა არავითარი ეპარგონი!

მილიციის განყოფილების უფროსს უკანონოდ დაკავებული
ზრდილი და განათლებული მამაკაცი ელაპარაკებოდა და ცხარე
პროტესტს გამოთქვამდა პიროვნების ხელშეუხებლობის კონ-
ტიტუციური უფლების დარღვევის გამო.

ვინ არის ბასკაკოვა? — ეს რა მათი საქმეა, ჩვენს ქვეყანა-
ში ადამიანი თავისუფალია და არავის არა აქვს უფლება გა-
ნმარტება მოსთხოვოს, რატომ მეგობრობს ქალი მამაკაცთან
ან პირიქით, სად გაიცნო? არც ეს არის მათი საქმე. რა უნდათ
მისგან მილიციის მუშაკებს? ნუთუ ასეთი „პატივით“ ხედებიან
ისინი ყველა არაქართველ დამსვენებელს? თუ ასეა, თუ მილი-
ციის მუშაკები ამდენ უფლებას აძლევენ თავიანთ თავს და კა-
ნონის დარღვევასაც არ ერიდებიან. იგი, ჩარგიევი, მონახავს
იდგილს, ძვირად დაუსვამს თავხედობას გათამამებულ მაიორს.
მანამდე კი ჩარგიევი ხმასაც არ ამოიღებს, დასმულ კითხვებზე
პასუხის გაცემა საკუთარი ღირსების დამცირებად მიაჩნია.

მინდელს ერთი სიტყვაც არ გამოპარვია ჩარგიევის ნალა-
პარაკევიდან. მათე დინჯად, სუფთად გამართული რუსულით
ლაპარაკობდა. არც ერთი გრამატიკული შეცდომა, არც ერთი
დამახინჯებული სიტყვა; თვით წინადადების კონსტრუქციაც
სხარტი და უწუნო.

ხარაბაძე კითხვას კითხვაზე უსვამს: ვინ ხართ? როდის ჩამოხვედით წყალტუბოში? სად ბინადრობთ და საიდან მოხვედით?

ჩარგიევი ზოგ მათგანზე პასუხობს: ტაშკენტში ცხოვრობს, ტაქსომოტორის პარკის დისპეტჩერია, წყალტუბოში დასასვენებლად ჩამოვიდა. სასტუმროში ბინადრობს 103 ნომერში, უკვე 18 დღეა ჩამოსულია, რამდენიმე დღეში უკან უნდა დაბრუნდეს.

ხარაბაძეს ეჭვი ეპარება მისი პასუხების სისწორეში, განმეორებით ეკითხება, სად გაიცნო ბასაკაკოვა.

ჩარგიევი აღშფოთდა, უარი განაცხადა პასუხის გაცემაზე და კატეგორიულად მოითხოვა პროკურორი.

— ეთილი, აი, გათენდება და პროკურორიც მოვა. მანამდე ჩემი ვალია, დაგაკავოთ, — უცხადებს ხარაბაძე.

— დამაკავოთ? რომელი კანონით, რა საფუძელით? ხომ არ ჰგონია პატივცემულ მაიორს, რომ ასეთ უკანონობას შეარჩენენ? მიდლობა ღმერთს, კანონია, სამართალია და ის დროც წავიდა, როდესაც ასეთი მუშაეები უდანაშაულო ხალხს ამწყვდევენ ციხეში. ან იქნებ მაიორი გაზეთებს არ კიბხულობს? — დაინტერესდა ჩარგიევი.

გამორკვეა, რომ ხარაბაძე გაზეთებს კითხულობს, კანონიც იცის, ამიტომ...

— ამიტომ დილამდე აქ დარჩებით! — შეუვალად აცხადებს განყოფილების უფროსი და ექვემდებარეების დაკავების ოქმს ადგენს.

ჩარგიევის აღშფოთება კულმინაციურ წერტილს აღწევს.

— ეს ძალადობაა, თქვენ პასუხს აგებთ უდანაშაულო ადამიანის შეურაცხყოფისათვის! — ცხარედ უტყვის მაიორს.

ხარაბაძე დინჯად განაგრძობს წერას.

— რა ბრალდებით მაკავებთ? — უკვე ყვირის ჩარგიევი.

— რესტორანში დებოშის ატეხისათვის, — მშვიდად პასუხობს მაიორი.

— მშვენიერი სამართალი გქონიათ, ეს ალბათ კარგად იცის აქაურმა ხელიკნებმა და ამიტომაც უშიშრად ესხმიან თქვენს

ადამიანებს რესტორანშიაც კი. — მწარედ იღიმება ჩარგი-
ევი.

ხარაბაძე არ პასუხობს, ოქმის წერას ამთავრებს.

— გაჩხრიკეთ! — უბრძანებს ლეიტენანტს.

ჩარგიევი გაუნძრევლად ზის, მიახლოებულ ლეიტენანტს გამჭოლად აცქერდება.

— ინანებთ, მაიორო! — ეუბნება ხარაბაძეს.

— შესაძლოა, მაგრამ მაინც უნდა გაგჩხრიკოთ!

ჩარგიევს მეორე ოფიცერიც მიუახლოვდა. ის ფეხზე ნელა წამოდგა, სიბრაზით მიაჩერდა მაიორს, აქეთ-იქედან ამომდგარ ოფიცრებს გადახედა:

— კეთილი, — დაიცხრო მან სიბრაზე, — გამჩხრიკეთ, მაგრამ იცოდეთ, პასუხს გაგებინებთ.

ჩარგიევი გაჩხრიკეს: პასპორტი, სამხედრო ბილეთი, 2000 მანეთამდე ფული და... სხვა არაფერი.

ხარაბაძე ოდნავ დაბნეულად დასცქერის მაგიდაზე დაწყობილ ფულს და საბუთებს, შემდეგ ჩხრეკის ოქმს ადგენს, ჩარგიევს ხელს აწერიანებს და დაკავებულის სამორიგეო ოთახში ჩაყვანას უბრძანებს:

— უსათუოდ შევცდით, ცრუ კვალს გავყვევით და ოპერაციაც ჩავშაღეთ, — შეშფოთდა მაიორი, როგორც კი ჩარგიევი გაიყვანეს.

ძიძიგური მინდელს მიაჩერდა.

გამომძიებელს ოდნავ ეღიმება.

— ყველაფერი ჩინებულად მიდის. ოპერაციაც შესრულებულია! — ამბობს წყნარად.

— შესრულებულია?! — იკითხა გაკვირვებულმა ხარაბაძემ და შემდეგ დაუმატა: — მერე კალარა? სადღაა კალარა? განა ჩვენი ვარაუდით ის ამაღამ არ უნდა აგვეყვანა?

— უნდა აგვეყვანა!

— სად, ქუთაისში? — განცვიფრდა ძიძიგური.

მინდელს ისევ ეღიმება.

— შესაძლოა ქუთაისში, ეს მალე გამოირკვევს. — უპასუხა მრგვიანებით.

— მაშ თქვენ ღპერაცია დამთავრებულად მიგაჩნიათ? — იქვე
ნეულად იკითხა ძიძიგურმა.

მინდელმა საათს დახედა.

— ჯერ არა, ახლაც მხოლოდ 11 საათი და 50 წუთია. შემუშავებულ
ბული გეგმით კი დღეიძე 12 საათის შემდეგ მიიღებს ჩვენს ბი-
ჭებს.

ცოტა ხნით სიჩუმე ჩამოვარდა.

გარკვევით ისმოდა როგორ ტყაცუნობდა ხმელი შეშა თუ-
ნუქის ღუმელში.

— გამაგებინე ლევან, რას ფიქრობთ? — დაარღვია ღუ-
შილი მაიორმა.

— ვფიქრობ, დიდი სიცხე დაადგებათ ჩვენებს დღეიძის
ბინაზე, — ჩვენ მართლაც შევეცდით, მაგრამ არა ჩარგიევის
დაკავებაში... ბანდიტებს ძირითადი ბინა დღეიძის სახლში
აქვთ და არა წყალტუბოში.

— მაშ ბასკაკოვა? — დაიწყო ხარაბაძემ.

— ბასკაკოვა აქ არაფერ შუაშრა, — გააწყვეტინა მინდელ-
მა, — ის ისევე როგორც დღეიძე, საფოსტო ყუთად იქნა გა-
მოყენებული. ამიტომაც მე განკარგულება მივეცი მორიგეს
უკანვე მიეცალებინა იგი სასტუმროში.

— საფოსტო ყუთად? — განცვიფრდა ძიძიგური.

— დიახ, მხოლოდ საფოსტო ყუთად.

— კი, მაგრამ ხოტოველი ხომ მართო მას ხედებოდა.

— სწორია, მაგრამ ბასკაკოვამ არაფერი იცის ბანდიტე-
ბის საქმიანობაზე, ამის თქმა ახლა დაბეჭითებით შეიძლება.

— და ეს შენ იცოდი როცა წყალტუბოში მოვდიოდით?
ძიძიგურმა გამომცდელად შეხედა მინდელს.

— არა, — მაგრამ ახლა უკვე ვიცი, — გაიღიმა მინდელმა.

— არაფერი შესმის. — მხრები აიჩეჩა ხარაბაძემ.

მინდელი წამოდგა, რამდენჯერმე გაიარ-გამოიარა.

— ამხანაგო ელიზბარ, — მიმართა მტკიცე ხმით ხარაბაძეს, —
ჩარგიევი ამდამვე გადაიყვანეთ ქუთაისში, მაგრამ დიდი საუ-
რაზილით, იცოდეთ, მისგან ყველაფერია მოსალოდნელი.

— გაქცევა? — განცვიფრდა ხარაბაძე.

— გაქცევა. ეგ ნატიფ ზრდილობაში გახეუული, ნახტო-
მისათვის გამზადებული მხეცია.

პოლპოლკოვნიკმა ვეღარ მოითმინა.

— ამიხსნი თუ არა! — შეუტია მინდელს.

— ვერ ვერა, სერგო, ხეალ კი, ზოგიერთი საკოხის შემოწმების შემდეგ. დავაკმაყოფილებ შენს სურვილს, მოითმინ, ხეალამდე, კარგი?

— ესმასაკაც წაუღიხარ! — ჩაიბურტყუნა ძიძიგურმა.

ყველას გაეცინა.

ძიძიგური და მინდელი დიდი ხნის მეგობრები იყვნენ, უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ მინდელმა გამოამძიებლად დაიწყო მუშაობა, ძიძიგური კი იმთავითვე სამხრეთის სამსუშაოს გააყვა. ორთავემ, როგორც იტყვიან, თავიანთი ადგილები მონახეს ცხოვრებაში.

ძიძიგურს მუშაობის დაწყებიდან დღემდე ამა ცნობის სიმძიში რეციდივისტი პყავდა შეპყრობილი. სიძულესი სამართლის დამნაშავეთა საპყაროს სიძულვილიან ერთად დიდი შაშიც ჩაუწერგა, მათ შორის ნამდვილი ოში იყო გაჩადებული.

ბანდიტებში რამდენჯერმე ჩასადრება მოუწყვეს, სამეგრ დასქრეს, მაგრამ სიკვდილი ვერ მოერია. შამის ზარს სცემდა თავნებულადებულ ქურდ-რეციდივისტებს.

გულადი, მამაცი, ყველაზე კრიტიკულ მომენტშიც კი აუღელვებლად მოქმედებდა და არასოდეს არ დაღაობდა პროფესიული აღლო, მაგრამ თავისი საქმის უბადლო თატატს „წერილმანისა“ დასომეანის უნარი აკლდა.

მინდელი მეტად ჰყვიან გამოამძიებლად მიამნდა ეს დიდ პატრეს სცემდა. ახლაც მიხვდა, რომ გამოამძიებლმა მისთვის შეუწმენველი რადაც, „წერილმანი“ დაიჭირა და მტკიცედ ჩაიკიდა ხელი.

მაგრამ გამოამძიებელი თავის ფიქრებში ჩაიკეტა და ამხანაგს არაფერი გაანდო. ძიძიგური სხვა რამეს არც შეადლოდა, იცოდა, საერთოდ გულანდილა მინდელს საქმეს; თავის აზრების წინასწარ გამოცდინება არ უწყობდა.

— გვიან ღამით დაბრუნდნენ ქუთაისში. ჩარგატეცე ჩამოიყვანეს.

სამართლებლოდან პარდაპირ სიავადმყოფოში წავიდნენ. მდგელვარებით უცდიდნენ ოპერაციის შედეგს.

ლამის 5 საათზე საოპერაციოდან დაღლილი გრძელიძე გამოვიდა. ყველანი შემოებვივნენ სახელოვან დასტაქარს, უხმოდ შეჩერდნენ, კითხვით კი ვერაფერი კითხეს.

გრძელიძის დაღლილ თვალებში ღიმილმა გაიქცა.

— ჯერ უცნოდ არის, ბევრი სისხლი დაუარგავს, ფილტვი აქვს დაზიანებული, მაგრამ იცოცხლებს, არ მოკვდება. ლომის გული ჰქონია, — ეპასუხა მან მუნჯ შეკითხვას და ბალანჩივაძესთან ერთად მთავარი ექიმის კაბინეტს მიაშურა.

ოფიცრები გამზიარულდნენ, ერთბაშად დაავიწყდათ დაღლა და ვანცდილი სიფათი. მეგობრულად ეხუმრებოდნენ „ხულივანი“ ჯულელს. არც კურცხალია დაეიწყებიათ, ერთხმად უბრუნდნენ შრატო გაიკეთე, შართალია, თოვლში დახრჩობას გადაგარჩინა ბურღულმა, მაგრამ სისხლის მოწამელის საფრთხე ჯერ კიდევ გეშუქრებაო.

კურცხალია უხერხულად იღიმებოდა, ნაებენ ხელს დასცქეროდა, მაგრად რომ ჰქონდა შეხვეული.

მინდელი და ბალანჩივაძე საღამოს 6 საათზე დაბრუნდნენ სამმართველოში. პოლკოვნიკი ჩინებულ ხასიათზე იყო, გულდასმით მოუსმინა მინდელს, შემდეგ ორთავემ მეორე დღის სამუშაო გეზი დაისახეს, დაკითხვის გეგმა შეიმუშავეს და გათენებისას ძლივს მოსწყდნენ სამუშაოს. სამუშაო კი ბევრი იყო. ჩარკიევის ოთახისა და პირადი ნივთების ჩხრეკამ საქმეს ვერაფერი შემატა. ტანსაცმელი, თეთრეული, ორიოდვე წიგნი, აი ყველაფერი რაც აქ იქნა აღმოჩენილი. არც დანა და არც ცეცხლმსროლელი იარაღი, არც სხვა რაიმე, რაც ოდნავ მაინც ჩრდილს მიაყენებდა მის პირიქნებას.

დღეობის ბინაში შეპყრობილ ბანდიტებს ოთხი რეკოლვერი აღმოაჩნდათ, 100-მდე ვაზნა. 4-დან სამი რეკოლვერი „პარაბელუმის“ სისტემისა იყო, მეოთხე „ვალტერი“.

მინდელს მშვენიერად ესმოდა, რომ საქმე, — საგამომძიებლო საქმე, — მხოლოდ ახლა იწყებოდა. სამართალს თავისი ფორმალური მხარე აქვს და ფორმაში ჩაქდობის გარეშე სისხლის სამართლის საქმე იგივე იყო, რაც გაუცხნელი დანაშაული.

„პროცესუალური დამაგრების გარეშე მატერიალურია ჰე-

შპარიტება არ არსებობს, — გაახსენდა მოხუცი პროფესორის ნათქვამი.

მინდელს ბევრი აბურღული საქმე გამოეძიებინა და იცოდა, რომ პირველი დაკითხვა თითქმის ყოველთვის გადამწყვეტი იყო. ამიტომ ბალანჩივაძესთან ერთად ლამით გულდასმით შეადგინა შეპყრობილთა დაკითხვის გეგმა. გაითვალისწინეს ყველა მოსალოდნელი ვარიანტი. მიუხედავად იმისა, რომ დევიძის ბინაში შეპყრობილი ბანდიტების მიმართ საკმაო მამხილებელი მასალა იყო შეგროვილი, მინდელი ერთი წუთითაც არ ეტკობდა, მაგრამ ისინი შეეცდებოდნენ მხოლოდ ის ელიარბინათ, რისი უარყოფაც აღარ შეიძლებოდა, ხოლო დანარჩენი — მთავარი, მიეჩქმალათ და თავიდან აეშორებინათ.

გამომძიებელი მტკიცედ იყო დარწმუნებული რომ არც ერთი ბანდიტი არ დაასახელებდა „ქალარას“ და ყველა საშუალებით შეეცდებოდა გზაკვალი აერია გამოძიებისათვის. ეს ესმოდა მას და მტკიცედ გადაწყვიტა, მოკლე დროში მოეგობრძოლა, გაეტეხა ბოროტმოქმედთა სიჩიუტე და ზუსტად აღედგინა დანაშაულის მთელი სურათი.

კაბინეტის კარი გაიღო, ოთახში ბალანჩივაძე შემოვიდა და სიამით შეავლო თვალის სუფთად წვეერგაპარსულ, მუნდირში კოხტად ჩაცმულ მინდელს.

გამომძიებელი წამოდგა, მაგრამ ჩამოართვა გამოწედილი ხელი.

— ადრე მოსულხარ, ლევან, აქი გაგაფრთხილე, 12 საათამდე ლოგინიდან არ წამოდგე-მეთქი.

— მშენიერად დავისვენე, დავით ილიჩ, სრულიად არ ვგრძნობ დაღლას, — გაიღიმა მინდელმა.

— მაინც არ უნდა ამდგარიყავით, ჩანმრთელობას გაფრთხილება უნდა.

— თქვენ მოგბაძეთ, ამბანაგო, პოლკოვნიკო.

— და ძალიან ცუდად მოიქეცი, მე სხვა ვარ, კიდევ ორი-ოდე წელი და პენსიაში გავალ, დავისვენებ. — პოლკოვნიკმა ფართოდ გაიღიმა და დაუმატა: — რა გაეწყობა, ასაკს თავისი მოაქვს:

— ჩრდილელისა რა იცით, დავით ილიჩ?

— კარგი ამბავი, ამ დილით მეორედ გადაუსხეს სისხლი. გრძნობაზე მოვიდა, მიცნო, მაგრამ გოძელიძემ კატეგორიულად აუკრძალა ლაპარაკი. მეც მხოლოდ მოკლედ ვუამბე ოპერაციის შესახებ და სწრაფად წამოვედი. ჩვენმა ბუზღუნა დასტაქარმა პალატაში არ დამაყენა.

— ჩინებულის! შალვა საუკეთესო, საქმისათვის თავდადებული მუშაკია, მისმა დაქრამ ყველანი ძალიან დაგვალონა.

— რას ვიზამთ, ოპერმუშაკთა გზა ია-ვარდით როდია მოფენილი. ეს იგივე ფრონტია, ხანდახან უფრო ძნელიც.

ოშში გამარჯვების მოწმე მოკლული მტერია, აქ კი ბანდიტები ცოცხლად უნდა შეიპყრო, ბრძოლის თანაბარი საშუალებებიც არ გაგვაჩნია, ისინი სასიკვდილოდ არ გვინდობენ, ჩვენ მხოლოდ უკიდურეს შემთხვევაში თუ ვესურით პირდაპირ, — ფიქრიანად წარმოთქვა პოლკოვნიკმა და ასანთს გკრა.

პოლკოვნიკი ფიქრებში ჩაიძირა. ბოლქვა-ბოლქვა უშედა ბოლს ნესტოებიდან.

მინდელი ქალაქლებს ჩასცქეროდა და მოთმინებით ელოდკვლავ როდის ალაპარაკდებოდა ბალანჩივაძე.

პოლკოვნიკი სავარძელში შესწორდა.

— დაეიწყეთ! — მოაკვეთა მოკლედ და ზარის დილაკს თი დააჭირა. — გადაეცით მორიგეს დაკავებული ხოტოველი ამოიყვანოს, — უბრძანა შემოსულ სერჟანტს.

ოროდღე წუთის შემდეგ ახალგაზრდა ლეიტენანტი კანეტში ხოტოველს შემოუძღვა: პოლკოვნიკმა ცივად ათვალაიერა უკანასკნელ მოდაზე კონტად ჩაცმული ხოტოლი, რომელიც შიშისაგან მობუზულიყო და ხაფანგში გამულ ვირთაჯვასავით ახამხამებდა თვალებს.

— დაჭექით! — უბრძანა ბალანჩივაძემ.

ხოტოველი დაქდა, ხელები მუხლებზე დაიწყო და თავი ჩაქინდრა.

საღდა იყო მისი გამომწვევი ცქერა და უდანაშაულოდ დაკოვებული კაცის სიფიცხე! ოთახის კუთხეში თავის ხვედრთან თითქოს შერიგებული ადამიანი იქდა და მოთმინებით ელოდა. როდის დაიწყებდნენ მასთან საუბარს.

შემუშავებული გეგმის მიხედვით, დაითხვა შინდელს უნდა ეწარმოებინა, მაგრამ გამოძიებელი . რ ჩქარობდა, ქალღმერთებს ათვლიერებდა და რაღაც შენიშვნებს აკეთებდა სულთა ფურცელზე.

დუმილმა რამდენიმე წუთს გასტანა. ბოლოს ხოტოველმა ჯიბე მოისინჯა, პაპიროსი ამოიღო:

— ნებას მომცემთ, მოეწიო? — იკითხა.

— მოსწიეთ! — უპასუხა პოლკოვნიკმა.

შინდელმა საქალღმერთო დაკეცა, საწერი მაგიდის უჯრიდან აკეთხვის შეუვსებელი ბლანკი ამოიღო და დაკეცვულის ანტიკური მონაცემების შეგება დაიწყო. ხოტოველი მოკლედ სასუბობდა.

შინდელმა კალპისტარი გვერდზე გადადო და ხოტოველს უვალ თვალში გაუყარა. ხოტოველი შეეცადა მზერა გაესწორებინა, მაგრამ ვერ შესძლო, ნელ-ნელა დახარა თავი და გამოძიებლის გამჭოლი მზერა აიცილა.

შინდელი მოხერხებულად მოეწყო სავარძელში.

— იქნებ გირჩენსა თქვენ თვითონ დასწეროთ ჩვენება? — დაუსვა მოულოდნელი კითხვა.

— რა ჩვენება? — იკითხა გაკვირვებით.

— ვითომ არ იციოთ? — გაიღიმა გამოძიებელმა, — თუ ახლაც ტყუილად ხართ დაკეცვული?

ხოტოველი ერთ ხანს დუმდა, შემდეგ იითქოს გადაწყვეტილება მიიღო, გამოძიებელს პირდაპირ შეხედა და ხმამაღლა უკეცა:

— ვხედავ, დუმილი ზედმეტია, მაგრამ მე იმდენი განათლება არ მაქვს, თვითონ დავწერო, დამკითხეთ და გიპასუხებთ.

— კეთილი, — მოუგო გაკვირვებულმა შინდელმა.

გამოძიებელი ბრძოლას ელოდა, ხოტოველი კი მორჩილად აცხადებდა მკითხველს და ყველაფერს გიამბობდა.

— გაიოვალისწინეთ, რომ მე გულწრფელი ვარ გამოძიების წინაშე და ყველაფერს ვაღიარებ, — კვლავ ამოილაპარაკა ხოტოველმა.

— გონიერი საქციელია, — წააქეზა შინდელმა და განაგრძო — ამა დაიწყეთ, გვიამბეთ ვინ გაგაგზავნა ბასკიკოვასთან და რა დავალებით?

ხოტოველის თვალბმა უდიდესი განცვიფრება გაიზიარა.

— დაეალებით? რა დავალებით?

— ჩვენც მაგას გეკითხებით, რა დავალებით იყავით-მეთქი და ვისგან? — გაუშეორა კითხვა გამომძიებელმა.

— რას ბრძანებთ, უფროსო, არაფერი დავალბა მე არ შექონია, ბასკაკოვასთან პირად საქმეზე ვიყავი მხოლოდ, არა ვისაც არ გავუგზავნივარ.

— ეს არის თქვენი გულწრფელობა?

— მე სიმართლეს მოგახსენებთ, მხოლოდ მომისმინეთ!

— ვისმენთ!

— ბასკაკოვა ამ ოთხიოდე დღის წინათ შემთხვევით გავიცანი ქუთაისში. ბრილიანტის ბეჭედს ეძებდა, კარგ ფასს იძლეოდა. სწორედ იმ დღეს საიუველირო მალაზიამ ბეჭედი მიიღო, ბასკაკოვას მისამართი დავიტოვე და წუხელ საღამოს ჩავეუტანე, 800 მანეთი მოვიგე. ეს იყო, და ეს. რა დავალბა, რომელი დავალბა!

— მხოლოდ ამიტომ იყავით წყალტუბოში?

— ცოლ-შვილი გამიწყდეს, სახლ-კარი დამეწვას. თუ ვტყუავდებ.

— ფიცს თავი დაანებეთ და სიმართლე თქვით.

— მე მხოლოდ სიმართლეს ვამბობ.

— ესე იგი ისპეკულანტეთ, არა? — დამცინავდა შეკვითხ პოლკოვნიკი.

— დაბნე, უფროსო და გულწრფელად ვაღიარებ, ვთხოვით თქვენსად და ჩაწეროთ.

— სისულელეს თავი დაანებეთ და საქმეზე ილაპარაკეთ! — მკაცრად შეუტია მინდელმა.

— საქმეზე მოგახსენებთ, მაგრამ რა არ მიჭირებთ?

— რამდენი ვადაგახადით ბასკაკოვამ ბეჭედში?

2900 მანეთით, — მიუგო ხოტოველმა უწყაყინოდ.

— ჯიბეში რამდენი აღმოგჩნდათ?

— ჯიბეში 2000 მანეთით ბქონდა.

— დასაჩინონი რა უკავიდა?

— დასაჩინონი ხვალ უნდა მოეცა, — უპასუხა ხოტოველმა

მტკიცებით.

— უცნობ ადამიანს იმოდენა ფული როგორ ანდეთ?

— მერე რა მოხდა, რომ ვანდე. ვიცოდი, მომკემდა.

— გამოდის, რომ თანახმა ხართ პასუხი აგოთ სპეკულაცი- ისათვის, — კვლავ დამცინავად შეეკითხა პი-ლკოვნიკი.

— კი, უფროსო, აბა სხვა რაღა დამრჩენია, მაგრამ მე მგონია, მხედველობაში მიიღებთ ჩემს მდგომარეობას და თავ- დებში გამიშვებთ.

მინდელს გაეცინა, მაგრამ უმაღლე შეიკავა თავი:

— ხოტოველო, — დაიწყო მინდელმა, — სპეკულაციის თვით დაბრალებას შეეშვით, ირაფერი გამოვა, გვითხარით სიმა- რთლე, ვინ გაგგზავნათ ბასკაკოვასთან?

— არაფერი, უფროსო, მე თვითონ ვიყავი, ბეჭედი ჩავუ- ჭანე.

— არ გინდათ სიმატლე თქვათ? კარგი, ჩვენ გათქმევენებთ. ვის მიყიდეთ ამ ოთხი დღის წინათ არაფერი და ძეხვი?

— ეგ საქმე ხო გამოირკვა, კიდევე შედავებით?

— ვის მიყიდეთ-მეთქი? — სუსხი დაეტყო მინდელის ხმას.

— რა ვიცი ვინ იყო.

— სტყუით!

— არა, ღმერთმანი...

— სტყუით-მეთქი მან 50-მანეთიანი გადმოგცათ, მაინც- ღამაინც წყალტუბოს ნაწარმი ძეხვი გთხოვათ. ეს ფული ჭი- ბეში ჩაიდევით, ჯერ კი გასინჯეთ, აღარ გასხოვთ?

— რა ვიცი, რამდენი მიყიდველი მოდის, ყველას ხომ ვერ დაეხსომებ.

— ყველას არა, მაგრამ ვახტანგის გამოგზავნილი კი უეჭვე- ლად კარგად დაიხსომეთ, მან ხომ დავალება მოგიტანათ.

— რა დავალება? — ყოყმანით შეეკითხა ხოტოველი.

მინდელმა საქალაღდე გაშალა.

— აი, რა დავალება, — მიუგო მკაცრად და ფოტოსურათი გაუწოდა — გეცნობათ?

ხოტოველმა ფოტოზე დაბეჭდილი 50-მანეთიანი ბანკოტი ბეჭითად დაათვალიერა, შემდეგ მეორე გვერდიც გასინჯა.

— არაფერი მესმის! — ამოილაპარაკა ჩუმად და ფოტო- სურათი ფრთხილად დასდო მაგიდაზე.

— პირიქით, ყველაფერი გესმით და გზაც აღარა გაქვთ სიცრუისათვის, — მიაგება მინდელმა, — უკანასკნელად გირჩევთ, აღიაროთ სიმართლე.

ხოტოველი დუმდა.

— გსურთ თუ არა ჩვენების მოცემა? — შეუტია გამომძიებელმა.

ხოტოველმა თავი ასწია.

— მე მეტი არაფერი მაქვს სათქმელი.

— კეთილი, თქვენ სასჯელის შემსუბუქების უკანასკნელ მანსსაც კარგაეთ! ერთი საათის შემდეგ თქვენს აღიარებას აღარ ექნება დიდი მნიშვნელობა. — შემოიყვანეთ მოქალაქე ბასკაკოვა — მიმართა გამოძახებულ სერჯანტს.

ბასკაკოვა წყნარი ნაბიჯით შემოვიდა კაბინეტში და უხმოდ ჩამოჯდა გამომძიებლის მიერ მითითებულ საეარძელზე.

ხოტოველმა ქვეშევემ შეხედა ქალს, მაგრამ ბასკაკოვას ეს არ შეუნიშნავს, რადგან მისკენ ზურგშექცევით იჯდა.

— იცნობთ ამ მოქალაქეს? — შეკითხა მინდელი ხოტოველს

— ვიცნობ, აკი მოგახსენეთ, ბექელი მივეციდე-მეთქი, — სწრაფად რუსულ ენაზე უპასუხა ხოტოველმა.

— რუსულ ენაზე იმიტომ მპასუხობთ, რომ იმედი გაქვთ სიცრუეს დაგიდასტურებენ? — ქართულად შეეკითხა გამომძიებელი და შემდეგ ბასკაკოვას მიუბრუნდა: — თქვენ იცნობთ ამ მამაკაცს?

ბასკაკოვა წყნარად შებრუნდა, რამდენიმე წამი უცქირ ხოტოველს.

— დიან ვიცნობ, — ჩაილაპარაკა.

— რამდენჯერ შეხვედრიხათ?

— ორჯერ, პირველად ოთხიოდე დღის წინათ, მეორედ კი წუხელ ღამით.

— სად?

— წყალტუბოში, საატუბრო „თბილისის“ 407 ნომერში.

— ვინ გაგაცნოთ?

— მათე ჩარაგეევა გამაცნო.

— სად გაგაცნოთ?

— წყალტუბოს პარკში.

— რაზე გკონდათ საუბარი?

— არაერთარი საუბარი არ გქონია, მათემ მითხრა, ამ კაცს ჩემი ფული მართებს, მე შეიძლება ერთი-ორი დღით თბილისში წავიდე და თუ ფული მოგიტანოს, დაიტოვეო.

— შემდეგ?

— მეტი არაფერი, ხოტოველი მაშინვე გამოგვემშვიდობა და წამოვიდა.

— წუხელ რაღაზე მოვიდა?

— აქი გითხარით, ფული მოიტანა და დამიტოვა მათესათვის გადასაცემად.

— რამდენი?

— ხუთათასი მანეთი.

ხოტოველი გაფითრდა. ზიზღით შეხედა ბასკაყოვას, მაგრამ ქალმა გამომწვევად გაუსწორა მზერა.

— რა უყავით ფული?

— ჩემს ნომერში მქონდა ჩემოდანში. წუხელ კი მილიციის მუშაებმა ჩამომართვეს.

— კეთილი, — მიუგო გამომძიებელმა და შემდეგ ხოტოველს მიუბრუნდა: — რას იტყვი?

— არაფერს იმის მეტს, რომ ეს ქალი აშკარად სტყუთს, — ახლა უკვე ქართულად უპასუხა ხოტოველმა.

— ხოტოველო, ნუ ქიუტობთ.

— არაფერსაც არ ვჭიუტობ, მე მაგას ბეჭედი მივყიდე, შორჩა და გათავდა.

— ხოტოველო, ეგ ბავშვობაა, თავის მოტყუებაა, ნუთუ ეერ ხედავთ რომ გამოსავალი იღარ გაქვთ?

— არ შესმის, რატომ უნდა დაუჯეროთ ამ ქალს და არა მე, რით არის მისი ჩვენება უფრო სარწმუნო, ვიდრე ჩემი?

— თქვენ ასე გგონიათ?

— დარწმუნებული ვარ.

— კეთილი...

მინდელი წამოდგა, წიგნების კარადიდან პატარა მოგროძო ყუთი გადმოიღო. მაგიდაზე დადგა და შტეპსელში ჩაართო.

ხოტოველი გაფაციცებით აღევნებდა თვალსუერს გამოძი-

ცხლის მოქმედებას და ვერაფერი გაეგო, რაში უნდა ემხილა და გაეზათილებინა შისი ჩვენება ამ პატარა ყუთს.

მინდელი სავარძელს დაუბრუნდა, პაპიროსს მოუკიდა და ყუთის შიგნით პატარა კლავიშს დააჭირა თითი, კაბინეტში გამეფებული სიჩუმე დისკოს ბრუნვით გამოწვეულმა შრიალმა დაარღვია.

მინდელი დაკვირვებით მისჩერებოდა ხოტოველს, რომელსაც ვერ ვერაფერი გაეგო და ხან გამომძიებელს შეხედავდა, ხან იოდევ ბასკაკოვას, ხოლო იქიდან ყუთზე გადაჰქონდა მზერა.

ბასკაკოვაც ვერაფერს მიმხვდარიყო, რადგან მინდელს უკანასკნელი ფრაზები აღარ უთარგმნია და, ცნობისმოყვარეობით მისჩერებოდა ძლივს განსაგონად მოშრიალე პორტატულ მაგნიტოფონს. უეცრად ეს პატარა ყუთი გაცოცხლდა, აღამიანის სული ჩაედგა და ხოტოველისა და ბასკაკოვას ხმით ალაპარაკდა, ალაპარაკდა და ხოტოველიც გაყვირა:

— ტყუილიაააა მოწყობილიაააა თქვენ მომიწყვეთ, მილიციამ მიომიწყოროს — აღრიალდა ის და ფეხზე წამოვარდა.

— წყნარად! — შეუტია მინდელმა, შემდეგ მაგნიტოფონზე გამართო და გაცეცხლებული ხოტოველი უკანვე დასვა სკამზე.

— იცანით თქვენი ხმა? — მიუბრუნდა გამომძიებელი ბასკაკოვას,

— დიახ, — მიუგო გაკვირვებულმა ქალმა, — მხოლოდ არ მესმის, ვინ ან როდის ჩასწერა ჩვენი საუბარი?

— ეს საინტერესო არ არის, ადასტურებთ დიალოგს?

— სავსებით, სწორედ იგი საუბარი გვექონდა მე და ამ მოქალაქეს ორჯერ შეხვედრისას.

— თქვენ ახლაც უარყოფთ, ხოტოველო? — ჩაერია იქამდე ჩუმად მყოფი პოლკოვნიკი.

— ტყუილია, მოწყობილია მე შაგას ბეჭედი მიყვიდე, — აყვირდა ხოტოველი.

— კარგი, დღეისათვის კმარა! — წარმოთქვა გამომძიებელმა, — გიყუანეთ! — უბრძანა შემოსულ სერჟანტს.

ხოტოველი წელმოწყვეტით წამოდგა და ფეხთრევით გაბყვა სერჟანტს.

— თქვენ კი, მოქალაქე ბასკაკოვა, — მიუბრუნდა გამოძიებელი ქალს, — ჭერ კიდევ საჭირო ხართ. გთხოვთ ჩვენი ნებართვის გარეშე წყალტუბოდან არ წახვიდეთ, ახლა კი თავისუფალი ბრძანდებით.

— შეიძლება შეგვეკითხოთ? — ბასკაკოვა სავარძლიდან წამოდგა.

— შეიძლება. რა გნებავთ?

— რა ბრალდებით დააკავეთ ჩარგიევს?

— მე უფლება არა მაქვს ასეთ კითხვაზე ვიპასუხოთ.

— კი მაგრამ, ის ჩემი საქმროა და მინდა ვიცოდე, რაზე დააკავეთ უდანაშაულო აღამიანი? — მტკიცედ მოითხოვა ქალმა.

მინდელმა პოლკოვნიკს გადახედა.

— დიდი ხანია იცნობთ ჩარგიევს? — დაინტერესდა პოლკოვნიკი.

— დიახ, წელიწადზე მეტია.

— კარგი, ამ შემთხვევაში როგორც გამოწაკლისი, გეტყვით, რაშია ცელება ბრალი თქვენს საქმროს, მაგრამ არა აქ. ხეალ ათ საათზე ჩემთან მობრძანდით, მე მილიციის სამმართველოს უფროსი ვარ.

— უსათუოდ მოვალ. ნახვამდის!

— ხედავთ, სანამდე მიდის ზოგიერთის ჭიუტობა? — გულმოსულად ამოილაპარაკა ბალანჩივაძემ, როგორც კი ბასკაკოვამ კარები გაიხურა.

— ვხედავ, — წყნარად გაიცინა მინდელმა, — არიან ისეთი ტიპები რა მტკიცებაც არ უნდა წაუყენოთ, მხოლოდ „არას“ გაიძახიან, თუმცა ხოტოველის საქმე მაინც სხვაა და მის „არას“ ჭერ კიდევ მოეპოვება საფუძველი.

— ამით რისი თქმა გასურთ?

— აი რისა: მე მტკიცედ ვარ დარწმუნებული, ხე ცოცხლობს ჩარგიევს ტყეშელიაძის ბინიდან წაღებული ოქროს ნიყუბებისა და 3 % — იანი ობლიგაციის ღირებულების ნაწილი ჩაუტანა. დანარჩენი თანხა ან აღრე გადასცა, ან შემდეგ უნდა მიეცა.

ჩარგიევს გადასაცემად მიღებული ფულას ნამდვილი აღანიშნულება ბასკაკოვამ არ იცის, ეს ნოზგერში და-

რულად ჩადგმულ მაგნიტოფონზე ჩაწერილმა დიალოგ-
მაც დაადასტურა. მაშასადამე, ხოტოველისათვის არ არ-
სებობს საფრთხე, რომ ამ ფაქტს ბასკაკოვას დაკითხვით
დაფუმტიკებთ. ხოლო ჩარგიევის მხრივ ხოტოველს აბსოლუ-
ტური იმედი აქვს, იგი არაფერს იტყვის. ჩხრეკამაც არაფერი
მოგვცა. დარწმუნებით შეიძლება ითქვას: ხოტოველმა მოას-
წრო საიმედო ადგილზე მიემალა ნაძარცვი ფასეულობა. ეს
ყველაფერი გათვალისწინებული აქვს ხოტოველს, ამიტომაც
ჭიუტობს. მართლაც, ჭერ შეკრებილი მასალებით ბრალს ხომ
ვერ დაედებთ ტყეშელიაძის ბინის გაძარცვის მონაწილეობაში.

დუმილი ჩამოვარდა. პოლკოვნიკმა რამდენჯერმე დინჯი
ნაბიჯით გაიარა ოთახში, შემდეგ მინდელთან შეჩერდა.

— როგორ ფიქრობ, ლევან, ხომ არა სჯობდა პირველად
კიტოვანი დაგვეკითხა?

— არა, დავით ილიჩ, მე იმედი მქონდა ხოტოველი გა-
ტყდებოდა და იმის შიშით, რომ ძარცვა არ დაებრალები-
ნათ, სიამოვნებით აღიარებდა იმას, რაც ჩაიღინა და რასაც
ბოლოს და ბოლოს ჩვენ მას პროცესუალურადაც დავემ-
ტკიცებთ, ხოლო კიტოვანი და მისი ამხანაგები სულ სხვა ტ-
პის ბოროტმოქმედები არიან, მათ ასე იოლად ვერ გამოტყ-

— ჩარგიევი?

— ო, ჩარგიევი კიდევ სულ სხვაა, მან ალბათ დაკავებისთა-
ნავე მოამზადა ისეთი ვერსია, რომელშიაც ნამდვილი ფაქ-
ტები ჩაურთო და სარწმუნოს დაამსგავსა. იმ ნახევრთ თუ პირ-
ველი დაკითხვისთანავე არ დაადასტუროს ხოტოველის მიერ
წყალტუბოში ფულის ჩატანა.

— რატომ ხართ ასე დარწმუნებული? — გაელიმა ბალანჩი-
ვაძეს.

— აი, რატომ: მე თქვენ წუხელივე ვითხარით, როგორ გა-
მოვიცანი მისი პიროვნება და თუ არ ვცდები, — მე კი დარწმუ-
ნებული ვარ, არ ვცდები, — ჩარგიევი ძველი, გამოცდილი
რეციდივისტია, არც განათლება აკლია და რაც ვპოვაო, ია,
ბასკაკოვა საქმის კურსში არა ჰყავს შეყვანილი.

ქუთაისში გადსოყვანის შემდეგ ის უკვე მიხვედრილია,
რომ რესტორანში მომხდარი სკანდალი განგებ, მილიციაში მის

მოსაყვანიად იქნა მოწყობილი. დარწმუნებულია, .. ჩვენ რაღაცა ევალს მივაგენით, ბასკაკოვა კი ხოტოველისაგან ფულის მიღებას არ დაფარავს, ჩარგიევს ამის შესახებ არ ვაუფრთხილებია, მამსადამე, ეს ფაქტი მან უნდა დაადასტუროს. სხვა გზა არა აქვს.

— საესებით ლოლიტურია, — დაეთანხმა ბალანჩივამე, შეპდგე (ოტა ხანს იყუჩა და ღიმილით დაუმატა:— ოპერატიულმა ჩგლუმს თავისი საქმე შეასრულა, დანარჩენი ასე ვთქვათ, წმინდა გამოძიების საქმეა. მე სავსებით ვენდობი შენს ინტუიციას და მწამს, ამ საქმეშიაც არ გიმტყუნებს იგი.

— დარწმუნებული ბრძანდებოდეთ, დავით ილიჩ, ყველაფერი რიგზე იქნება.

— გინდა რამეში დახმარება?

— გმადლობთ, დავით ილიჩ, კრიმინალისტური და გრაფიკული ექსპერტიზის დასკვნები ზეგ ხელთ მექნება, ვფიქრობ, კიტოვანის ჩემოდანში აღმოჩენილი ქალის ხელთათმანებისა და ტყვეშლიაძის ბინაში ფანჯრის ლურსმანზე ნაპოვნი ძაფის აღდნტურობა სავსებით დადასტურდება.

— ფულზე გაკეთებული წარწერა?

— ჩერ ვერ გეტყვით, მაგრამ მე მგონია, ესეც კიტოვანის ნაწერია, რაც შეეხება სისხლს, ექვს არ იწვევს, იგი დაკრილ ბანდიტს ივანისელს ეკუთვნის, ამაზეც ექსპერტიზა გვეტყვის გადაწყვეტ სიტყვას.

— კეთილი, როდის აპირებთ ბანდიტებთან საბოლოო შეჭიდებას?

— როდესაც ექსპერტების დასკვნები ხელთ მექნება, მანამდე მათ ვინაობას დაეადგენთ. სერგო უკვე გაფრინდა თბილისში შეპყრობილთა თითების ანაბეჭდებით, დღესვე შეიადარებს დაქტილობარათებს და ღამის მატარებლით ქუთაისში წაშოვა. ეს საკითხები სრულებით არ მაწუხებს, მე სულ სხვა რამეზე ვფიქრობ.

— სახელდობრ?

— ჩარგიევი... თუ სერგომ მისი ვინაობის დადგენა თითის ანაბეჭდებით ვერ შეძლო, სწამე ვართულებდა. ის ისეთივე ჩარგიევი, როგორც მე ჩიწეთის იმპერატორი.

— ისევ გჯერათ, რომ მან ქართული ენა იცის?

— მჯერა, დავით ილიჩ, მტკიცედ მჯერა, მაგრამ ეს ხომ საკმარისი არ არის მისი ვინაობის დასადგენად, ხოლო დევიძე ან ჩვენი ბუზლუნა დასტაქარი მას ვერ ამოიცნობენ, ამაში ეჭვი არ შეპარება. ბანდიტებიც არ გასცემენ. აი, რატომ ვფიქრობ, მისი ვინაობის დადგენა დიდ დროს წაგვართმევს.

— პროკურორმა რა თქვა?

— მხოლოდ დროებით დაკავებაზე დამთანხმდა.

— დეტალურად გააცანით თქვენი მოსაზრებანი ჩარგივეებზე?

— დიახ, მაგრამ დაპატიმრების სანქციაზე ცივი უაჩი პითხრა, „მხოლოდ მოსაზრებებით აღაპიანს ვერ დაეპატიმრებთო“. რას იზამ, მის აღვილზე მეც ასე მოვიქცეოდი, ჩარგიევი სამართლის პროცესუალური ნორმების თვალსაზრისით ჟერჯერობით ბროლივით სუფთა, უდანაშაულოა.

— მართალი ხარ, მოქალაქის უსაფუძვლოდ დაპატიმრება დანაშაულოა.

— ჰოდა, სწორედ ამიტომ, ვიდრე დროებით დაკავებას მაინც შევტანხმებდი, ხარაბაძე არ მომშორდა.

ბალანჩივაძემ ჩამქრალი პაპიროსი საფერფლეზე დასდო.

— რას ფიქრობთ პასკაკოვაზე? — შეცვალა საუბრის თემა.

— მე მგონია პასკაკოვამ არ იცის, ვინ არის ჩარგიევი, იგი ღრმად დარწმუნებულია მის პატიოსნებაში და სერიოზულად წუხს საქმროს დაპატიმრებას, ეჭვი არ ეპარება, აქ რაღაც გაუგებრობაა. ძალზე გაუკვირდა თურმე, როდესაც დღეს სისხამ დილით გასყოფილებაში მისულმა ჩარგიევის ქუთაისში წაყვანა ვაიგო და უყოყმანოდ გამოსწია ჩვენთან. სხვათა შორის, ჰჯერა მისი გულწრფელობა, ხოლო: ხოტოველისა და მისმა მაგნიტოფონზე ჩაწერილმა საუბარმა კიდევ ერთხელ დამარწმუნა, პასკაკოვა არ არის ბანდის საქმიანობის კურსში.

— მეც ასე ვფიქრობ, თუმცა საბოლოო დასკვნების გაკეთება ჟერ აღრეა. ენაბოთ რას გამოარკვევს გამოძიება. მხო უმეტესს თუ თქვენი ვერსია დადასტურდის... გაიგზავნა შიფრი ტამკინტში?

— დიან, წუხელოვე გავგზავნეთ, ალბათ ორ დღეში პასუხსაც მივიღებთ.

კარი გაიღო.

— შეიძლება? — იკითხა მელოტმა მაიარმა.

— შემოდით! — ნება დართო ბალანჩივაძემ, — ახალია რამე?

— დიან, ამხანაგო პოლკოვნიკო, კოლონიიდან პასუხი მოვიდა:

ბალანჩივაძემ სათვალე მოირგო, ღერბიანი ქალაქი გადაათვალიერა.

— ამ ცნობას უკვე აღარ აქვს პრაქტიკული მნიშვნელობა, — ჩაილაპარაკა მან, შემდეგ კალამი აიღო, ქალაქს რეზოლუცია წააწერა და მინდელს გადასცა.

— დაურთეთ საქმეს, გვატყობინებენ, რომ ნატალია დევიძის მეუღლე, პატიმარი გიორგაძე, ადგილზე იმყოფება და სასჯელს იხდის.

თხილქა შუბლი მოისრისა, ჩაფიქრდა.

მაიარმა. წყნარად გაიხურა კარი.

— რამ ჩაგაფიქრა, ლევან! — დაარღვია დუმილი პოლკოვნიკმა.

— ეფიქრობ, საიდან უნდა ჩაეგდო ხელში გიორგაძის წერილი კიტოვანს, ის ხომ დევიძესთან კმრის წერილით მოვიდა.

— ვგ მარჯალაც საინტერესოა, უნდა ვიფიქროთ, კიტოვანი გიორგაძესთან ერთად იხდიდა სასჯელს და წერილი განთავისუფლებისას წამოიღო.

— ასეთია ჩემი საეარაუდო ვერსია, მაგრამ...

— მაგრამ რა?

— ენახოთ, შეიძლება სხვა რამეც გამოირკვეს. ჯერ კიდევ მხოლოდ ის არის ნათელი, რომ კიტოვანის მიერ ჩამოტანილი წერილი ნამდვილად გიორგაძის ხელით არის დაწერილი; აი თქვენ თეიზონ შეადარეთ, — მინდელმა საქაღალდე გახსნა და წერილების მთელი დასტა ამოიღო.

— ესეც კიტოვანის ჩამოტანილი წერილი, — დაუმატა მან და სამკუთხედ შეეკეცილი ბარათი სხვა წერილებთან ერთად პოლკოვნიკს გადასცა.

— მათი იდენტიფიკაცია ექვს არ იქნება, განაგრძო მინ-

დელმა, ვიდრე პოლკოვნიკი წერილებს ადარებდა, — მაგრამ არის ერთი დეტალი, რომელიც საეჭვოდ სდის წერილის კოლონიიდან წამოღების ვერსიას.

პოლკოვნიკმა თავი ასწია.

— თარიღი?

— დიხ, თარიღი, დაკითხილი, ყველა წერილი დათარიღებულია, გარდა უკანასკნელისა.

— რა დასკვნა გააკეთეთ ამ ფაქტიდან?

— წერილის დამწერს თარიღი შემთხვევით არ გამოარჩენია, აქ თხუთმეტამდე ბარათია და ყველა დათარიღებულია, მაშასადამე, ავტორმა ეს შეგნებულად გააკეთა. შემდეგ... უკანასკნელი ბარათი ფოსტით არ არის გამოგზავნილი, შეიძლება ვცდები, მაგრამ ჩემი აზრით, დიდი ხნით ადრე დაიწერა. გიორგაძემ და წერილის წამომღებმა არ იცოდნენ, როდის მიიღებდა მას ადრესატი, ამიტომ შეგნებულად არ დათარიღეს იგი.

— შეიძლება, — დაეთანხმა ბალანჩივაძე, — ყოველ შემთხვევაში, კიტოვანმა ასე თუ ისე უნდა ახსნას, ცისგან და როდის წამოიღო ეს ბარათი. სხვა გზა არა აქვს.

მინდელი დუმდა.

საათმა ორჯერ დარეკა. ბალანჩივაძე წამოდგა.

— მე წავედი ლევან, ბიუროზე მაგვიანდება. 6 საათისათვის გაეთავისუფლდები, თუ ძალიან არ დაიღლები, დამელოდე, მოვალ.

ბალანჩივაძემ პალტო ჩაიკვა და სწრაფად გავიდა.

მარტო დარჩენილმა მინდელმა საქალაქე გახსნა და შეროვილ მასალებში ჩაიძირა.

ოპერატიულმა ჯგუფმა ჩინებულად დასძლია მინდობილი საქმე და ბოლომდე მიიყვანა დაწყებული ოპერაცია, მაგრამ მინდელისათვის ახლა იწყებოდა მთავარი. ოპერმუშაეების მთელი ნამოღვაწარი ახლა ქას უნდა დაემთავრებინა, ეს კი არც ისე იოლი იყო, როგორც ერთი შეხედვით ჩანდა.

დიდხანს მუშაობდა გამომძიებელი, რამდენიმე ფურცელი შეაესო შენიშვნებით, კვლავ და კვლავ გადაიკითხა ჩიკვაძის, ლეჩავას, სრძელაძის, დევიძის, ბასკაყოვასა და სხვათა ჩე-

ნებები, ზოგიერთი ადგილი წითელი ფანქრით გამოკყო და როდესაც მუშაობა დაამთავრა, საათმა ოთხის ნახევარი დარეკა.

მინდელმა საქალაქე დაეცა, სერკენტი იხმო.

— ამოიყვანეთ ჩარგიევი — უბრძანა მოკლედ.

რამდენიმე წუთის შემდეგ კაბინეტის კარი წყნარად გაიღო, სერკენტმა დაკავებული შემოიყვინა.

ჩარგიევი კარებთან შეჩერდა, მშვიდად შეათვალიერა სავაჭრელნი მჯდომი გამომძიებელი.

— ახლოს მოდიო — უთხრა გამომძიებელმა.

ჩარგიევმა ნელა მოაბრუნა თავი, შემდეგ რამდენიმე ნახატი წიღვა და მაგიდასთან შეჩერდა.

— დაჩქით — ქალაღდგნიდან თავაუღებლად შეეპატიე მინდელი.

პატიმარი უბნოდ ჩამოქდა, ხელები მუხლებზე დაიჭყო და პირქუშად მიაჩერდა თავდახრილ გამომძიებელს.

სამართლებურა სიჩუმე გაეფდა.

მინდელმა უკრად შეწყვიტა ქალაღდების ფურცლა და ქიქურ შეხედა პატიმარს, ჩარგიევმა ცოვი, მშვიდი მსერა მიიგება.

— თქვენი გვარი?

— ჩარგიევი მათე აღუქსის ძე.

— როდის დაგაკავეს?

— წუხელ, ღამის დაახლოებით 11 საათზე.

— თქვენი საქმის გამოძიება შე შექვეს დავაღწეხელი.

— ჩემი საქმის გამოძიება? რა საქმის?

— ეს მგონს თქვენთვის უკვე ცნობილია.

— პირიქით, შე მხოლოდ ის ვიცი, რომ ვიღაც ხულიგანმა პეურბიხეოთა მოგვყენა, კანონიერების დამცველუნამ კი შე დამაკავეს.

— მაშ თქვენ დაზარალებული ხართ?

— ცხადია, მაშ გინ უნდა ვიყო?

— კეთილი, არ გეკამათებით, მაგრამ რამდენიმე კითხვა გაქვს.

— ბრძანებით

- როდის და სად გაიცანით მოქალაქე ხოტოველი?
- ამას რა კავშირი აქვს ჩემს შეუოაცხოფასთან?
- მიპასუხეთ!
- ინებეთ, დაახლოებით 5 დღის წინ, წყალტუბოში.
- რა პირობებში?

— არავითარი განსაკუთრებული პირობები არ ყოფილა. სრულიად შემთხვევით გავიცანი.

— მაინც?

— მე სამკურნალოდ ვარ ჩამოსული, ფული შემომიკლდა. მინდოდა ზოგი რამ გამეყიდა და რაკი სურვილი გამოთქვა, მას მივეყიდე.

— რა მიჰყიდეთ?

— 2 კოსტუმი და ერთი პალტო. 5000 მანეთი მომცა.

— როდის მოგცათ ფული?

— ფული გუშინ საღამოს ჩამომიტანა.

— თქვენ მოგიტანათ?

— არა, ტატიანა ბასკაკოვას.

— ვინ არის ბასკაკოვა?

— ჩემი დანიშნული.

— დიდი ხანია იცნობთ?

— აკვირველი კითხვაა, რა თქმა უნდა, დიდი ხანია, ერთი წელ აწადია.

— სად გაიცანით?

— ქალაქ ტაშკენტში.

— კეთილი, მაგრამ რატომ ბასკაკოვას მიუტანა ფული ხოტოველმა და არა თქვენ?

— მე თბილისში ვაპირებდი წასვლას და ბასკაკოვას ვახლოვდებოდი შეენახა, ხოტოველიც გავაცანი.

— იცოდით, რომ გუშინ საღამოს უნდა მოეტანა ფული ხოტოველს?

— დიახ, ვიცოდი.

— მაშ რატომ თვითონვე არ შეხვდით?

— ამას ჩემთვის არ ჰქონდა პნიშენულობა.

— კეთილი, მაგრამ უცნობ კაცს როგორ უნდა?

— ნდობა გარანტირებული იყო, ვიციდი სად წუშაობდა ხოტოველი.

— და თქვენ ეს საკმარისად ჩასთვალეთ?

ჩარგივევ გაბრაზდა.

— თქვენ რა იმიტომ დამაკავეთ, რომ მე ფულის დაკარგვის საშიშროება მელოდა? — გამოსცრა კბილებში.

— ცხადია, არა!

— მაშ მითხარით, რა გინდათ, და გაათავეთ.

— კეთილო, გაეთავოთ, რამდენად მიჰყიდე ხოტოველს ნაქურდული ოქროს ნივთები და 3%-იანი ობლიგაციები?

განრისხებული ჩარგივევი ფეხზე წამოიჭრა.

— თქვენ... თქვენ, ვის უბედავთ ამგვარ შეურაცხყოფას! იცით თუ არა, რომ მე თქვენ ამისათვის პასუხს გაგებინებთ! — შეჰყვირა მან.

— შვეიდად, ჩარგივევ, ისტერიკები საჭირო არ არის, ამით არაფერი შეიცვლება, — დინჯად შენიშნა მინდელმა.

— თქვენ პასუხს აგებთ შეურაცხყოფისათვის!

— დაქვეით, ზემეტ უფლებას ნუ აძლევთ თქვენს თავს, — ისევ შენიშნა მინდელმა.

ჩარგივევი დაქდა, შემდეგ ჭიბიდან პაპიროსი აწოდილ, მოუკიდა და ზედიზედ მოქაჩა.

— ჩარგივევ, — დაიწყო მინდელმა ცოტა ხნის დუმილის შემდეგ, — თქვენთვის წათელი უნდა იყოს, რომ ხულოგნისაგან შეურაცხყოფილ ადამიანს ჩვენში არ იჭერენ. რაკი აქ მოხვდით, დღეს თუ ხვალ იძულებული გახდებით, ყველაფერი აღიაროთ კიდევ?

— შეურაცხვევით და მემუქრებით კიდევ?

— არ გემუქრებით, გაფრთხილებთ მხოლოდ, რომ მთელი საქმე გახსნილია და თქვენი თანამონაწილენიც საიმედოდ არიან ჩაკეტილი.

— ვინ თანამონაწილენი, რას ამბობთ!

— დანაშაულის მონაწილენი.

— გიმეორებთ, შეურაცხყოფას თავი დაანებეთ, მე ჯერ ვითარი დანაშაული არ ჩამიდენია.

— კეთილო, პირში წაგიყენებთ თქვენს თანამონაწილეებს.

— თუნდაც ახლავე. ამ წუთში ვერ წარმომიდგენი, ყინ უნდა დამიპირისპიროთ უდანაშაულო, პატიოსან ადამიანს.

— აჩქარება საჭირო არ არის, ყველაფერი თავის დროზე იქნება.

— მე ლოდინი არ შემიძლია, ლამის გავგოდე. თქვენ ალბათ არ იცით, რა არის უდანაშაულო კაცის პატივრობა.

ჩარგივემა საჩვენებელი თითი პირში ჩაიდო და ბრანთანად მოიკვნიტა ფრჩხილი.

— რატომ იკვნეტო ფრჩხილებს? თქვინი პროფესიის კაცს დამახასიათებელი გამანსხვავებელი ნიშნები არ უნდა ჰქონდეს, საშიშია. — დაცინვით შენიშნა გამომძიებელმა.

— თქვენ ჩემს ფრჩხილებთან არაფერი გესაქმებათ.

— პირიქით, ძალზე გვიანტერესებს. დაკვნიტილი ფრჩხილები თქვენდა საუბედუროდ ქაღარა წვერი და ჩაბალახი როდია, რომ თქვენი სურვილით გაიკეთოთ და მოიშოროთ.

— რის წვერი, რა ჩაბალახი?! — განცვიფრდა ჩარგივეი.

— კმარა. მათე, — დინჯად დაიწყო მინდელმა, — თქვენი მასკარადი დამთავრდა, თუ გნებავთ, მე თვითონ გიამბობთ თქვენს დანაშაულს, ეხლა ეს გამოძიების მსუელლობას ვერ ივენებს.

— საინტერესოა, — მწარე ღიმილით შენიშნა ჩარგივემა, — მიაშბეთ!

— ინებეთ: თქვენმა ბანდამ, რომელიც ამ ცოტა ხნის წინათ ეწვია ქუთაისს. 12 იანვარს გაძარცვა ტყეშელიაძის ბინა და მოჰკლა ტყეშელიაძე, რომელმაც თავის მხრივ მოასწრო ივანისჯლის — თქვენი საუკეთესო მეგობრის საკმაოდ სახიფათოდ დაქრა. დაქრილი დევიძის სახლში დამალეთ. შემდეგ თქვენ და კიტოვანმა ქირურგი გრძელიძე მოიტაკეთ, აიძულეთ ბინაზე გაეკეთებინა ოპერაცია და მეორე დღეს ლამის 12 საათამდე ოთახში გყავდათ დამწყვდეულ ივანისჯელს ბევრი სისხლი ჰქონდა დაკარგული. თქვენ თქვენი სისხლი მიეცით; ორი დღის შემდეგ ჩიკვაიძე მოჰკალით, რადგან გაეცემისა შეგეშინდათ. ნაჭურდალი ნიეთები და 3%—იანი ობლიგაციები ხოტოველს შიპყიდეთ, რომელმაც ფულის ნაწილი გუშინ ჩამოგიტანათ და

ბასკაკოვას დაუტოვა, თქვენ კი კონსპირაციის თეალსაზრისით არ გამოუჩნდით ხოტოველს. ბასკაკოვას რესტორანში შეხვდით ვალარა გრიმისა და ჩაბალახის გარეშე. რა უყავით წვერი?

ჩარგიევის გაქვავებულ სახეს არაგითარი ცვლილება არ დასტყობია, არც ერთი კუნთი არ ასტოკებია სახეზე, ყურადღებით უსმენდა მინდელს და განუწყვეტლივ ამოლებდა.

— რას იტყვით? — დაარღვია დუმილი მინდელმა.

— მშენიერი ზღაპარიც, მარტომ შეთხზეთ?

— ასეთ ზღაპრებს მწარე ბოლო მოსდევს, ჩარგიე.

— მეც ასე ვფიქრობ, მაგრამ თუ ზღაპარზე ყველაფერი ათქვა, გთხოვთ, საქმეს დატბრუნდეთ და მიიღოთ ზომები ჩემს გასათავისუკლებლად. გარწმუნებთ, დიდი ხანია განველეგ ბასკი და ზღაპრები აღარ მინტერესებს.

— ასაკი კი განუღეთ, მაგრამ თქვენი ქცევა ამეამად მართლაც ბავშვურია. ნუთუ ფიქრობთ, რომ მტკიცე მასალის გარეშე დაგაპტიმრებდით?

— მაშ დაპტიმრებულნი ვარ?

— ცხადია!

— მე პროტესტს ვაცხადებ ასეთი ძალადობის წინააღმდეგ.

— ეგ თქვენი უფლებაა, თუმცა გარკმობას ვერ შეცვლის.

— არა ხუმრობთ?

— დაკითხვის წარმოებისას არასოდეს არ ვხუმრობ, — მშეიდად მიუგო მინდელმა.

— თქვენ პასუხს აგებთ ძალადობისათვის, იცოდეთ, პასუხს აგებთ — შეპყვია ჩარგიევმა.

— ყუარადს თავი დაანებეთ, ბოროტმოქმედთა მუქარის ჩვენ არ გვეშინია.

ჩარგიევი ზრანით აცახცახდა, საკმარდ სანდომიანი სახე ერთბაშად მოექცა, თეალები სისხლით აევსო, მძულვარებით შეხედა გამოშჩიებელს.

— ბოლოს და ბოლოს რა გინდათ ჩემგან? — ძლიეს ამოიბრაალა მან.

— შინდა შეიგნოთ, თქვენი გამოუვალი მდგომარეობა და დაბნაშაული აღიაროთ.

— რამდენჯერ უნდა გითხრათ, ჰე არავითარი დანაშაულს არ ჩამიდენია, ველარ გაგაგებინეთ?

— შაშ ხოტოველს ტანსაცმელი მიჰყიდეთ?

— ღიახ, ტანსაცმელი.

— საოცარია!

— რა არის საოცარი? — გაუკვირდა ჩარგიევს.

— ის რომ ხოტოველი კატეგორიულად უარყოფს ამ ფაქტს.

— შეუძლებელია! — აღმოხდა ჩარგიევს.

მინდელმა ზარის ღილაკს დააჭირა თითი.

— შემოიყვანეთ ხოტოველი!

ჩარგიევი სკამზე შესწორდა, მოუთმენლად მიაჩერდა კარებს.

ხოტოველი ათრეული ნაბიჯით შეპოვიდა, ქურდულად შეხედა ჩარგიევს, რომელიც სიმშვიდის შენარჩუნებას ცდილობდა, შერე ცალი გვერდით ჩამოჯდა გამომძიებლის მიერ მითითებულ სკამზე.

— ხოტოველო, გაიმეორეთ, რა გინდოდათ წყალტუბოში? — მტკიცე ხმით მოსთხოვა მინდელმა.

— აქი გითხარით, უფროსო! — დაიკნინა ბეჭდების უიღბლო გამყიდველმა.

— გაიხელორეთ-მეთქი — ხმას თუნია მინდელმა.

— ბეჭედი მიეყიდე ტანია ბასკაყოცა, ყელშიც გასჩხერია ის ბეჭედი! — ბრაზიანად ამოღერდა ხოტოველმა.

— იცნობთ თქვენს პირდაპირ მჯღომ მოქალაქეს?

ხოტოველმა დაფეთებულ მუხარა მშვიდად მჯღომ ჩარგიევს მიაპყრო.

— პირველად ვხედავ.

— არა ცდებით? — კვლავ შეეკითხა გამომძიებელი.

— რანაირად უნდა ვცდებოდე? როცა არსად მინახია.

— კეთილი. მაგრამ იქნებ რაიმე მიჰყიდეთ და იღარ ვაგს სოეთ? აბა კარგად დააკვირდით.

— არა-მეთქი! რა დაკვირვება მინდა, პირველად ვხედავ.

— შაშ იქნებ მისგან იყიდეთ რამე?

— არა, უფროსო, არ ვიცნობ, გვარიც კი არ ვიცი მისი, — უპასუხა ხოტოველმა დაბეჭითებით.

— კეთილი...

მინდელმა სიტყვა-სიტყვით უთარგმნა ხოტოველის ჩვენება ჩარგიევს.

— ეს სუბიექტი სტყუის, აშკარად სტყუის! — იყვირა ჩარგიევმა, შემდეგ მოკუნტულ ხოტოველს მიუბრუნდა: — წყუელო ვაჭრუკანავი რატომ მალავ, განა ორი კოსტუმი და ერთი პალტო არ მოგყიდევ 5000 მანეთად? — შეუტია თვალების ბრიალით.

— მართალია, უფროსო, მომყიდა, 5000 მანეთად მომყიდა, — დაადასტურა ხოტოველმა.

— მითარგმნეთ! — ისევ იყვირა ჩარგიევმა.

მინდელმა უთარგმნა.

— ოქმი, ახლავე ოქმით გააფორმეთ! — მტკიცედ მოითხოვა ჩარგიევმა.

რამდენიმე წუთის შემდეგ თარჯიმნის თანდასწრებით დაპირისპირების ოქმი შედგა.

ხოტოველმა თავიდან ბოლომდე უარყო აქამდე მიცემული ჩვენებები და დაადასტურა, რომ ჩარგიევისგან 5000 მანეთად 2 კოსტუმი და ერთი პალტო იყიდა და შენაძენი სამი დღის შემდეგ 1000 მანეთის მოგებით გაჰყიდა.

მინდელს ხოტოველის მოქმედება არ გაჰკვირვებია, ის თითქმის ელოდა კიდეც ამ ამბავს. ხოტოველი საკანში გაისტუმრა და ჩარგიევის დაკითხვა განაგრძო.

ჩარგიევმა კვლავ კატეგორიულად უარყო ბრალდება, გაკვირვება გამოსთქვა: ვიღაც კიტოვანის, ივანისელის, ბალაფოძის ცნობაზე და გადაჭრით მოსთხოვა გამოძიებელს, დაუყოვნებლივ გაენთავისუფლებინა პატიმრობიდან.

— წინააღმდეგ შემთხვევაში ხვალისა და შიმშილს ვაცხადებ! — განაცხადა მან.

უკვე კარგად დაღამებული იყო, როდესაც გამოძიებელმა დაკითხვა დაამთავრა და პატიმარი საკანში გაისტუმრა.

მინდელმა საკმე ცეცხლგამძლე ყუთში ჩაჰკეტა და დაღლილი წაბიჭით დაუეჭრებელი გვიდა კაბინეტიდან.

დაციქრების საბაბი კი საქმაოხუ მეტი იყო: პირველი იერიში უშედეგოდ დამთავრდა, გამოძიებულსა და ბოროტმოქმედთა შორის ბრძოლა მხოლოდ იწყებოდა.

თ ა ვ ი 1 X

ბანდიტების დაკავებიდან 6 დღელამე გვიდა, მაგრამ ჩარგივეის საქსემ იოტისოდენადაც ვერ წაიწია წინ. მინდელის ვარაუდი გამართლდა — გრძელიძემ და დევიძემ ჩარგივეის პიროვნება ვერ აპოინენს. მტკიცედ განაცხადეს, არსად გვინახავს, პირველად ვხედავოო. გრძელიძემ გაკვირვებაც კი გამოაქცა, სად ეს ახალგაზრდა და სად ჩემი გამტაცებელი ქალარაო.

ჩარგივემა, რომელმაც თარჯიმნის საშუალებით მოსმინა მოწმეთა ჩვენებები, შეუვალად მოითხოვა დაპირისპირების გაფორმება და პატიმრობიდან დაუყოვნებლივ განთავისუფლება.

— მე თქვენ გიჩვენებთ, როგორ უნდა უმწიკვლო ადამიანის ლაფში ამოსერა, — დაემუქრა მინდელს.

გამომძიებელი არ შედავებია, მაგრამ განთავისუფლებაზე ჭერჭერობით უარე უთხრა.

ჩარგივეი აღშფოთდა, დიდხანს ედავა გამომძიებელს და სასწრაფოდ მოითხოვა პროკურორი.

ხომერიკმა ინახულა პატიმარი, გულდასმით მოისმინა საჩივარი გამომძიებლის მოქმედებაზე, შეპირდა, საქმის პირადად შემოწმებას და ორ დღეში გადაწყვეტილების მიღებას.

ჩარგივეი ისევ აღშფოთდა, სასტიკი პროტესტი განაცხადა ადამიანის ბედისადმი ასეთი ჩინოვნიკური დამოკიდებულების გამო და კვლავ გაიმეორა თავისი მოთხოვნა.

— მე უღანაშაულო ვარ, ან ბრალდება წამოვიყენეთ ან დაუყოვნებლივ განანთავისუფლეთ, რას მიქვია კიდევ ორი დღე, განკ ის არა კმარა, რომ უღანაშაულო ადამიანი 6 დღე და ღამე საჯანში ვარ გამომწყვდეული? — იფეთქა და ახლა ხომერიკს დაემუქრა ზემდგომი ინსტანციებით.

მორიგ დაკითხვისას მინდელმა ვერ გვარ ექსპერიმენტს მიმართა. კაბინეტში შირმა დადგა, ხოლო შირმის იქეთ ჯერ გრძელიძე, შემდეგ დევიძე მოათავსა და ჩარგიევის ხმა მოასმენინა. გრძელიძე შეეყოყმანდა, ხმა თითქოს ეცნო, მაგრამ გადაჭრით ვერაფერი თქვა, დევიძეს ყოყმანიც არ დაუწყია, მტკიცედ განაცხადა უარი.

ამგვარად, გამომძიებელს ამ მხრივ მტკიცების შეკრების სუსტი ძაფიც გაუწყდა და იძულებული გახდა ჩარგიევის მხილების სხვა გზა ეძებნა.

ბანდიტების შეპყრობიდან სამი დღის შემდეგ ძიძიგურმა იოლად დაადგინა ბალავაძის, კიტოვანისა და ივანისელის ეინობა.

როგორც მოსალოდნელი იყო, დევიძის ბინაში შეპყრობილი ბოროტმოქმედნი არაერთხელ ნასამართლევნი ქურდ-რეციდივისტები აღმოჩნდნენ და სისხლის სამართლის დამნაშავეთა შორის დიდი პოპულარობით სარგებლობდნენ. მილიციის სამმართველოსაც განსაკუთრებულ აღრიცხვაზე პყავდათ აყვანილი სამთავე.

ძიძიგურმა გამოარკვია, რომ ივანისელო წინაა ჩაღენილ მსხვილი ქურდობის გამო უკვე ოთხი წელია იძებნებოდა, ხოლო კიტოვანი და ბალავაძე ერთი წლის წინათ ვაქცუულიყვნენ საპატიმრო ადვილიდან, სადაც ისინი 15 წლით ჩაესვათ შეიარაღებული მძარცველობისათვის.

მხოლოდ ჩარგიევზე არ იყო არაერთარი ცნობები. ტაშკენტიდან გამოგზავნილი ცნობით ქალაქის მილიციის სამმართველო ადასტურებდა ჩარგიევის ანკეტურ მონაცემებს. იტყობინებოდა, რომ ჩარგიევი ორი წლის წინათ ჩასვლიყო ტაშკენტში, დღემდე მსუბუქი ტაქსების № 2 პარკში მორიგ დისპეტჩერად მუშაობდა და რაიმე საეჭვო საქმიანობაშიც არ იყო შემჩნეული.

ასე რომ, ყველა მასალა, რაც კი გამოძიებაჲ ჯერჯერობით შეკრიბა, მხოლოდ ჩარგიევის სასარგებლოდ მეტყველებდა.

მინდელმა მოწყენით ვადაათვალთქრა ჩარგიევის საცნობო ფურცელი. — „Сведенинъ нетъ“, — იუწყებოდა რესპუბლიკური სამმართველო.

... --- ხმამაღლა წარმოთქვა შინდელმა.

შინდელმა ცეცხლგამძლე ყუთი გახსნა, მუყაოს ყდაში ჩასმული. ჯერ აუცინძავი, საკმაოდ სქელტანიანი საქმე ამოიღო, შეძლებდა არაერთხელ წაკითხული მასალების ხელახლა კითხვას შეუდგა.

ბასკაკოვა არ უარყოფდა ჩარგიევთან ინტიმურ ურთიერთობას და განმარტავდა, ქორწინების ოფიციალური ვაფორპება ზატხელისთვის ჰქონდათ გადაწყვეტილი. წყალტუბოში იანკრის პირველ რიცხვებში ჩამოვიდა, ჩარგიევი რამდენიმე დღით ადრე ჩამოსულა ტაშენტიდან თბილისში და საცოლეს წყალტუბოში დახვედრია. ერთ სასტუმროში ცხოვრობდნენ, მხოლოდ სხვადასხვა ნომერში. თითქმის ყოველდღე ხედებოდნენ ერთმანეთს, ერთად სადილობდნენ, უფრო ვახშობდნენ, მხოლოდ ეს იყო ბასკაკოვას ვერ გაეხსენებინა, იყო თუ არა მასთან მათე 12 იანვარს, ტყეშელიძის მკვლელობის ღამეს.

თვით ჩარგიევი კატეგორიულად ამტკიცებდა, რომ 12 იანვარს, ისე როგორც სხვა დღეებში, ის სასტუმროში იმყოფებოდა და წყალტუბოდან არსად წასულა.

შეუძლებელი აღმოჩნდა მისი ალიბის გაბათილება.

რესტორნის ოფიცინტმა, რომელიც ჩარგიევის მოთხოვნით დაკითხეს, გადაქრით უჩვენა, ჩარგიევი და ბასკაკოვა ყოველ საღამოს ერთად ვახშობდნენ და 12 იანვარსაც მათ მაგიდას მე ვემსახურებოდით.

დევიძის ბინაზე შეპყრობილი ბანდიტები კატეგორიულად უარყოფდნენ ჩარგიევისა და ბასკაკოვას ნაცნობობას. ბასკაკოვაც რომლას ჩვენება გამოძიებელს საეჭვოდ არ მიანიჭდა, უარყოფითად პასუხობდა ამ კითხვას. ხოლო ხოტოველმა არათუ ბანდიტების, დევიძის ნაცნობობაც უარყო და უჩვენა, მაღაზიაში დღეში 100 მოქალაქე მაინც შემოდის, შეიძლება დევიძეც იყო ჩემთან. მაგრამ არავითარი საუბარი არ გვქონია.

გამოწივებელმა პირში წაუყენა როგორც დევიძე, ისე გამ-

ყიდველი ქალი, რომელმაც დევიძეც იცნო და მისი ნათქვამიც დაადასტურა, მაგრამ ხოტოველი გაჭიუტდა და „არაჲ“ გარდა ყველა სხვა სიტყვა დაივიწყა.

მინდელი დარწმუნდა, რომ დევიძის ბინაში შეპყრობილი ბანდიტები და ბასაკაოვა ერთმანეთს არ იცნობდნენ, ამავე დროს ექვს არ იწვევდა ისიც, რომ ხოტოველი კიტოვანშა გაგზავნა ტატიანა ბასაკაოვასთან, კალიგრაფიული ექსპერტიზის დასკვნაც ამაზე მიუთითებდა. ძნელი მისახვედრი როლი იყო, ვინ მისცა ბასაკაოვას მისამართი კიტოვანს, მაგრამ კიტოვანი კატეგორიულად უარყოფდა ჩარგიევის ნაცნობობას.

ბანდიტებიდან ჩამორთმეული 4 რევოლვერიდან საქართველოში ერთი აღმოჩნდა რეგისტრირებული. დაუდგენელი იყო, ვის ეკუთვნოდა დანარჩენი სამი და როგორ ჩაიგდეს ხელში ბოროტმოქმედებმა. თვით ფაქტი 4 რევოლვერის და საბრძოლო ვაზნების ასეთი ოდენობით აღმოჩენისა, მტკიცედ მიუთითებდა, რომ გამოძიებას საქმე ჰქონდა არა შემოხვევით შეპყრობილ ბოროტმოქმედებთან, არამედ ორგანიზებულ ბანდასთან, რომელსაც საკმაოდ მტკიცე ხელი მართავდა.

მინდელის ღრმა რწმენით ეს ხელი ჩარგიევს ეკუთვნოდა და თუმცა შეკრებილი მასალები ჩარგიევის სასარგებლოდ მეტყველებდა, გამოძიებელი იმედს არ კარგავდა, რომ შესაძლებელი იყო საქმის სრულყოფილად გახსნა.

მინდელს დევიძის ბინაში შეპყრობილი ბანდიტები ჩარგიევთან დაუყოვნებლივ არ დაუპირისპირებია. გადაწყვიტა ჭერმათი ვინაობა დაედგინა. ზოგადად ლაპკითხა სამთავე და განცალკევებულად მოათავსა საკნებში. საგულისხმო ის იყო მხოლოდ, რომ, სამთავემ, ივანისელის დაქრა უცნობებთან ჩხუბით ახსნეს და დაადასტურეს, ქალის გატაცების ცდის ვერსია დევიძის მოსატყუებლად მოვიგონეთო.

შემდეგი დაკითხვისას. რაც მინდელმა თბილისიდან ძინიგურის დაბრუნების შემდეგ მოახდინა, ივანისელმა და ბალავაძემ ისევ უარყვეს წაყენებული ბრალდებები, მაგრამ ტექნიკური და კრიმინალისტური ექსპერტიზის აქტების გაცნობის შემდეგ უხალისოდ აღიარეს ბინის გაქურდვა და ტყეშე-

ლიაპის დაქრა, თუმცა ცივი უარი თქვეს განემართათ, რა უყვეს ან ვის მიჰყიდეს ნაპარაუი ნივთები. არც კიტოვანი ამხილეს და მსაული დანაშაული თვითონ დაიბრალეს. ხოლო ჩიკვაიძის მკვლელობა კატეგორიულად უარყვეს.

მინდელმა მათი ჩვენებებიდან ის დასკვნა გააკეთა, რომ ივანისელმა და ბალავაძემ მართლაც არ იცოდნენ, ვის გადაეცა ნაპარაუი ნივთები და ხოტოველთანაც მხოლოდ კიტოვანს ჰქონდა ურთიერთობა.

გამომძიებელმა იოლად გამოიცნო ივანისელისა და ბალავაძის განზრახვა, ელიარებიანთ ტყეშელიაძის ბინის გაძარცვა და განზრახვის გარეშე ტყეშელიაძის მკვლელობა, რადგან თუ გამოძიება აღიარებდას დაუჭერებდა, ახალი ბრალდებები არაფრით ამძიებდა მათ მდგომარეობას.

ორთაკე ხალისით პასუხობდა, ვიდრე საკიხისი ტყეშელიაძის ბინის გაქურდვას ეხებოდა, მაგრამ ახსენებდა გამომძიებელი თუ არა ჩარვიეც, ივანისელი და ბალავაძე უარს აცხადებდნენ მის ნაცნობობაზე და ჭიუტად უარყოფდნენ მასთან ერთად რაიმე დანაშაულის ჩადენას. კიტოვანის ნაცნობობას თუმცა ადასტურებდნენ, მაგრამ ერთხმად ამტკიცებდნენ, ამ საქმეში არ ყოფილა, შემთხვევით შევხვდით ერთმანეთსო.

ჩარვიევეთა დაპირისპირებამაც არაფერი შემატა საქმეს. დევიძის ბინაში შეპყრობილმა ბანდიტებმა მტკიცე უარი განაცხადეს მასთან ნაცნობობაზე, ხოლო ბალავაძემ აგდებულად განაცხადა, ისლა გვაქლია პარტნიორად ვიღაც პიოონი გავიხადოთო.

ჩარვიევი სრული სიზშვიდით შეხვდა ბანდიტებთან დაპირისპირებას, დუშდა და ზიზლით შესცქეროდა სამთავეს.

კიტოვანი არ უარყოფდა ივანისელისა და ბალავაძის ნაცნობობას.

— დიდი ხანია ვიცნობ, იყო დრო ერთად ვმუშაობდით, მაგრამ ამ საქმეში მონაწილეობა არ მიმიღია, ქუთაისშიც შემთხვევით შევხვდი, გამიკვირდა კიდევ, რადგან გაქცევის შემდეგ ბალავაძე არ მინახავს, ივანისელი კი სულ არ მეგულებოდა ამ მხარეში, — უტიფრად იცხადებდა იგი.

მინდელმა რამდენჯერმე გულდასმით წაიკითხა საქმის მასალები. უწინშენებით ისედაც აქრელებულ ქალაქს კიდევ რამდენიმე სტრიქონი მიუმატა. შემდეგ პაპიროსს მოუყიდა, სერჟანტი იხმო და საკანიდან ბალავაძის ამოყვანა დაავალა.

— გასჭრის. უკვეელად გასჭრის. ბალავაძე არც იმდენად ჰქვიანია. ორთავე ფეხით არ გაეზას დაგებულ ხაფანგში, — მტკიცედ ჩაილაპარაკა გამომძიებელმა.

ორიოდე წუთის შემდეგ სერჟანტმა ბალავაძე ამოიყვანა.

პატიმარი და გამომძიებელი მარტო დარჩნენ კაბინეტში.

მინდელმა მწყარალად შეხედა. ის რატომღაც თავიდანვე ანტიპათიურად განეწყო ბალავაძის მიმართ და თუმცა ცდილობდა, ვერაფრით ვერ დაეძლია ეს გრძნობა. პატიმარმა თვალი მოარიდა გამომძიებლის მოღუშულ მზერას. ექედნურად გაიღიმა და წვრილი მეჩხერი კბილები გამოაჩინა.

ბალავაძე 30—32 წლისა იქნებოდა, გამხდარი და დალეული, ძალზე გრძელი ხელებით ორანგუტანგს წააგავდა, ხოლო გიწრო მხრებზე დაყრდნობილი დიდი ოთხკუთხა თავი, ერთი შეხედვით, სარზე ჩამოცმულ გოგრას მიუგავდა. ერთმანეთზე გადაბმულ, ბანჯგვლიან წარბებზევე მოუსვენრად ატრიალებდა გადმოკარკლულ თვალებს. ეს თვალები მუდამ სადღაც იუჯრებოდნენ და ისე გაუბროდნენ პირდაპირ შეხედვას, თითქოს წუხდნენ გამოსაჩენ ადგილზე რომ იყვნენ და ადამიანებისაგან დამალვა არ შეეძლოთ.

— ბალავაძე! — დაარღვია ღუმილი გამომძიებელმა.

— გისმენო უფროსო! — ასწია თავი პატიმარმა.

— თქვენთვის გასაგები უნდა იყოს, რომ ჭიუტობას აზრი აღარა აქვს და ყველაზე უკეთესი გზა დანაშაულის სრული აღიარებაა.

— დიახ უფროსო, — უმაღვე დაეთანხმა ბანდიტი.

— მაშ აღიარეთ ყველაფერი და გაათავეთ.

— აკი ეალიარე, სხვა რაღა გინდათ?! — გაიკვირვა ბალავაძემ.

— ის რომ თქვენი აღიარება სრული არ არის. თავი ქურდად მოგაქვო და დამწყები ჭიბგრივით კი იქცევით. გეტყო-

ბათ ვაეკაცობის ნატამალიც არ გაგაჩნიათ, ლაჩარი ყოფილ-
ხართ.

— ჩემი ლაჩრობა არავის გაღვია, ზოგიც ძიძიგურს კით-
ხეთ და გეტყვით, — წაიღუდლუნა ბალავაძემ.

— ეგ უწინ იყო. ახლა კი შიშს დაუბეჩავეთიხართ და ივანი-
ხელის ოღენსაა კვლარ ეწევით, გაჭობეს!

— რაში მაჭობეს?

— ვაეკაცობაში, ივანისელმა სავსებთ აღიარა დანაშაუ-
ლი და დაწვრილებითი ჩვენებაც მისცა გამოძიებას.

— ეგ ხომ მეც გაგაკეთე, თუმცა დიდ ვაეკაცობად არ ჩაგ-
ვეთვლება.

— არა, თქვენ შიში გბორკავთ და ცდილობთ მთავარი და-
უმალთ გამოძიებას.

— რა მთავარი?

— დანაშაულში ჩარგიებისა და კიტოვანის მონაწილეობა.
ბალავაძემ ბოროტად გაიღიმა.

— საკენეს მიყრით?

— სრულებითაც არა.

— არა კი არა, ნამდვილად. მე რომ სირცხვილად არ მიმაჩ-
ნდეს ჩარგიებისთანა პიგონის საქმეში გარევა, დავაეკაცოფი-
ლებდი თქვენს სურვილებს და გეტყოდით, ისიც ჩვენთან
იყო-მეთქი და ამით დაგიმტკიცებდით, რომ მე არავისი არ
მეშინია და არც ვინმეს ვფარავ, კიტოვანი კი ნამდვილად არ
ყოფილა.

— ცრუობთ! და თუ გინდათ, მე ერთხელ კიდევ დაგიმტ-
კიცებთ, რომ ივანისელთან შედარებით შესაბრაალისი ლაჩარი
ხართ — მტკიცე ხმით მიუგო გამოძიებელმა.

ბალავაძე აიმღვრა, ბრაზი მოერია.

— დამიმტკიცებთ? აბა ერთი დამიმტკიცეთ! — ამოიხ-
აჩილა მან.

— კეთილი, მხოლოდ უნდა გაგაფრთხილოთ, რომ ამით
არა მარტო თქვენს სილაჩრეს დამიმტკიცებთ, არამედ სასყე-
ლის უემსუბუქების უკანასკნელ შანსსაც დაკარგავთ.

— სასჯელის... — ბოროტად ჩაიყინა ბალავაძემ, — თორემ მე ვიცი, დიდ შეღავათს გაპიწევთ... იქნებ გგონიათ იმიტომ ვალიარე დანაშაული, რომ თქვენგან ლმობიერებას ველი? ეგ ხომ თქვენც არ გჯერათ, ლმობიერება... მერე რაში მჭირდება თქვენი ლმობიერება, რომელიც არასოდეს გამოგიჩენიათ? ჩვენ კარგად ვიცი, რასაც ვაქეთებთ, ასევე თქვენც, რა საჭიროა ეს კომედია და სულელური აგიტაცია. თქვენი საქმეა — დაგვიჭიროთ, ჩვენი კი გაგაქცეთ. ახლა თქვენ გაიმარჯვებთ, ხვალ ჩვენ მოვიგებთ ომს და ამდენ ქალაქსაც არ გავაფუჭებთ. უფრო მოკლე საუბარი გვექნება, თქვენ იცით ჩვენი კანონი, რა საჭიროა ამდენი ლაპარაკი? ჩარგიევი გაინტერესებთ? ინებეთ და დაუმტყიცეთ ბრალდება. თუმცა ის ერთი პირონი ვინმე ჩანს, მაგრამ მაინც არ დაგეხმარებით მის დაქედებაში, მე მგონია, ეს თქვენთვის ნათელი უნდა იყოს, თქვენც ხომ არა ხართ გუშინდელი გამომძიებელი და მშვენიერად უნდა გესმოდეთ ჩვენი.

— თქვენი დახმარება არცა გვჭირდება, მე მხოლოდ ის მინდოდა მეთქვა, რომ პეტსახელი თქვენთვის სწორად შეურქმევიათ, რადგან არა მარტო ტანით, სულითაც „წიბუჯა“ ყოფილხართ.

— ლანძღვას თავი დაანებეთ, რაცა ვარ, ყველამ იცის და არც შენ გეპარება ეჭვი. ჩემს ვაჟაკობაში.

— მაშ რატომ არ აღიარებთ ჩარგიევის საქმეში მონაწილეობას?

— აკი გითხარით, ასეთ პირონთან ჩვენ საქმე არ გვაქვს შეიქი.

— სტყუით და იმდენად გეშინიათ, ამ „პირონის“ სახელის გახსენებაც კი თავზარსა გცემთ.

— რა სახელის? — დაიძაბა ბალავაძე.

— მინდელს არ გამოპარვია ბალავაძის ტონის ცვლილება.

„მოდის, თავისუფლად მოპყვება“ — გაიფიქრა სიხარულით.

— ზედმეტი სახელის, თქვენებურად „კლიჩის“, — მიუგო დაუღვევრად და თვალის თვალში გაუყარა.

ბალავაძე აიძვრა, მაგრამ სწრაფად შეიპავრა თავი.

— საინტერესოა. — ვაილიმა მან, — იქნებ მითხრათ, რა სახელი აქვია?

— სწორედ ამისათვის ამოგიყვანეთ.

— მართლა? მაშ მითხარით და გაათავეთ. — მიუგო ბალავაძემ მოგონილი სიმშვიდით.

— აჩქარება საჭირო არ არის, ყველაფერს თავის დროზე გაიგებთ, მხოლოდ გაფრთხილებთ, თუ შეეცდებით ხელი შემოშალოთ, მკაცრ ზომებს მიემართავ.

— არაფერი მესმის, — მხრები აიჩეჩა ბანდიტმა.

— ახლავე ყველაფერს ავიხსნით, კარგად მომისმინეთ და დაიხსრამეთ: წელან ვითხარით, ივანისელს თქვენზე მეტი ვაჟ-კაცობა აღმოაჩნდა და სათქმელი ბოლომდე თქვა-მეთქი. ახლა მე მას დაგვიპირისპირებთ და იგი თვითონვე გეტყვით ჩარგივეის მეთსახელს, მაგრამ თუ რამე მოძრაობით ან წამოძახილით შეეცდებით ივანისელის შეჩერებას, იძულებულ გახდებით სათანადო ზომები მივიღო, გასაგებია?

— რა თქმა უნდა, პირველად ხომ არა ვარ, — ბოროტა გაიცინა ბალავაძემ და დაუმატა: — ივანისელმა უნდა მითხრას იმ არიფის კლიჩია?

— სწორედ ივანისელი გეტყვით. ახლა კი, აქეთ დაბრძნდით, რომ ივანისელს არაფერი ანიშნოთ და ვიდრე ნებას არ დაგრთავთ, მისი შეხედვა ან დალაპარაკება არ გაბეძოთ.

გამომძიებელმა ბალავაძე კარების მოპირდაპირე კუთხეში ზურგშექცევით დასვა, შემდეგ სავარძელს დაუბრუნდა და ზარის ღილაკს თითი დააჭირა.

— ამოიყვანეთ ივანისელი — უბრძანა სერჟანტს.

ბალავაძე თამბაქოს აბოლებდა და გულგრილად შეჰყურებდა მის წინ აღმართულ კედელს, მინდელი კი ქალღმერთს ფურცლავდა და თუმცა გარეგნულად არაფერი ეტყობოდა, დეღავდა. მან გარკვეული რისკი გასწია და იცოდა, თუ ეს ხერხი არ გასჭრიდა, კიდევ უფრო გართულდებოდა საქმე.

„მე მგონი დაეარწმუნე და ვფიქრობ, ჩემი ვარაუდი უკველად გამართლდება, ბალავაძე დაგებულ მახეში არა მარ-

ტო თვითონ გაებმება, სხვებსაც გააბამს“, — ფიქრობდა გამოძიებელი და მშვიდად ფურცლადა ქალაღდებს.

სერჟანტი ივანისელს შემოუძღვა.

— მანდ დასეთ! — უბრძანა მინდელმა და იქვე კარებთან მღგარ სკამზე მიუთითა.

პატიმარი სკამზე ჩამოჯდა, სერჟანტიც იქვე გაჩერდა.

— როგორ გრძნობთ თავს? — შეეკითხა მინდელი ივანისელს.

— გმადლობთ ზრუნვისათვის, არა მიშავს.

— ჭრილობა აღარ გაწუხებთ?

— არა, ყოველდღე დადის ექთანნი, წამალსა და შოელას არ მკაცლებენ.

— ხომ არ გსურთ საავადმყოფოში მოგათავსოთ?

— სინაზესა და ნებიერობას თქვენგან ჩვეული არა ვარ, აქაც კარგად ვგრძნობ თავს. — ივანისელმა ზოროტად გაიღიმა.

— უნდა გესმოდეთ, რომ გამოძიებას სრულებითაც არ სურს ფიზიკური ტანჯვა მოგაყენოთ, თქვენთვის სჯობდა საავადმყოფოში დაწოლილიყავით, ჟერ ხომ მთლიანად არ ხართ განკურნებული, იქ უკეთ მოგივლიან, მით უმეტეს, უკვე აღიარეთ ყოველივე და ახლა გამოძიებას მხოლოდ ფორმალური მხარეა დარჩა შესასრულებელნი.

ივანისელის თვალეებში სიბრაზემ იელვა.

— რას ჩამაცივდით თქვენი საავადმყოფოთი, სხვა საქმე თუ არა გაქვთ, თავი დამანებეთ და საკანში გამგზავნეთ — მიუგო უკმეხად და ფეხზე წამოდგა.

— დაჯექით! — წყნარად უბრძანა გამოძიებელმა, — თუ არ გსურთ, ძალას არავინ გატანთ, რაც შეეხება საკანში გაგზავნას, მოესწრებით, ახლა კი გამოძიება ბალავაძესთან გაპირისპირებით და გაფრთხილებით, ჩემი ნებართვის გარეშე მას არაფერი შეეკითხოთ.

— კი მაგრამ აქი ყველაფერი ვალიარე. რაღას მაპირისპირებთ?

ბალავაძე შემოხრუნდა.

— შშიდად ბალავაძე — შაკრად შენიშნა მინდელმა და შემდეგ ივანისელს მიუბრუნდა: — აი, სწორედ ზოგიერთი რამ უნდა უთხრათ ბალავაძეს, ზოგსაც მისგან მოისმენთ და დაადასტურებთ. გასაგებია?

— გასაგებია.

— კეთილი, — მინდელმა საქალაღე გამალა, ივანისელი-სა და ბალავაძის დაკითხვის ოქმები ამოიღო და წინ დაიღო, შემდეგ დაპირისპირების სუფთა ბლანკი მონახა და ანკეტუ-რი მონაკემების შევსება დაიწყო.

ბატმრები ჩუმაღ ისხდნენ, ივანისელი თამბაქოს აბოლე-ბდა, მისგან ზურგშექტევით მჯდომი ბალავაძე კი გისოსებიან ფანჯარას შესქქეროდა და უღარდელად აკაუნებდა. სკამის საზურგეზე:

უეცრად გამომძიებელმა სმენა დაძაბა. კაუნმა რიტმული ხასიათი მიიღო. გამომძიებელს გარეგნულად არაფერი შეუმ-ჩნევია, დინჯად, ლამაზად ვაპოპყავდა ასობე.

ტაკ-ტიკ, ტუკ-ტუკ, ტუკ-ტაკ, ტიკ-ტუკ, — განაგრძობდა კა-კუნს ივანისელისაგან ზურგშექტევით მჯდომი ბალავაძე.

მინდელი ხარბად იწერდა ყოველ დარტყმას, ხოლო როდე-საც ივანისელმაც დაიწყო სკამზე დაკაუნებით თავის-გართობა, გამომძიებელმა ძლივს შესძლო მოულოდნელი სიხარულის დაფარვა.

ბატმრები ორიოდე წუთს ერთობოდნენ. თან ზუსტად ას-რულებდნენ გამომძიებლის მოთხოვნას და ერთხელაც არ გაუხედიათ ერთმანეთისაკენ.

— აი, ივანისელმა უკანასკნულად რამდენჯერმე დაარტყა შექუმშული ხელის თითები სკამის საზურგეს და კაუნისი. შეწყდა. იმავე წამს ბალავაძე გამომძიებლისაკენ შემობრუნ-და.

— გადაიციქრეთ დაპირისპირება? — შეეკითხა თავხე-დურად.

— შშიდად, ბალავაძე! — შეუქაბა მინდელმა.

— შესმის უფროსო — დაკრიჭა მეჩხერი კბილები ბან-დიტმა და გამარჯვებულოვით გადახედა გამომძიებელს.

მინდელს თითქოს არ შეუძინევია ბალაეაძის გამოხედვა, სუფთა ფურცელი, რომლის რამდენიმე სტრიქონი წერტილებითა და ტირეებით იყო დაფარული, საქალაქში ჩასდო, კალმისტარი გვერდზე გადასდო და სავარძელში შესწორდა.

— შეგიძლიათ შენობა-რუხეთ, — ნება დართო ბალაეაძეს.

— ვაა, აკი გამაფრთხილეთ, აღარ გეშინიათ? — ცივი, ხრინწიანი ხმით გაიცინა ბალაეაძემ.

— თქვენი და თქვენისთანების არც როდის გეშინებია, — მშვიდად მიუგო მინდელმა და დაუმატა: — გამოძიება უკანასკნელად გაძლევთ წინადადებას, აღიაროთ ყველაფერი და ამით შეინარჩუნოთ შეღავათის უფლება.

— ერთი ხელი აიღეთ და... — დაიღრინა ბალაეაძემ.

— მაშ არ იცნობთ ჩარგიევს? — დაცინვით შეეკითხა გამოძიებელი.

— ვა, ეს რა ხათას გადავეციდეთ, რამდენჯერ უნდა გითხრათ, არა-მეთქი!

— თქვენ? — მიმართა ახლა ივანისელს.

— წარმოდგენა არა მაქვს, ვინ არის.

ბალაეაძემ ბოროტად გაიღიმა.

— ისევ ძველი ჰანგები?

ივანისელმა მხრები აიჩეჩა.

— იცით, რა მოქალაქე გამოძიებელი, მე თქვენ გითხარით, როგორ გავქურდეთ ტყეშელიაძის ბინა და როგორ დავჭერი თავდაცვის დროს თვითონ ტყეშელიაძე. გითხარით რომ ამ საქმეზე წიბუკა მახლდა, წიბუკამაც დაადასტურა ჩემი ნათქვამი, სხვა რაღა ვინდათ? რას გადამეციდეთ ვილაყ ჩარგიევით? დამათავრეთ საქმე და მოგვეშვიტა გენსუდონ, თორემ ჩემმა მზემ, მეტს დაკითხვაზეც ველარ ამომიყვანთ. ეღდაფ ამომიყვანთ-მეთქი, ეშმაკმა წაიღოს ყველა გამოძიებლის თავი — ცოფი მოერიო ივანისელს.

— სასამართლო ნაადრევია, ფირუზ, მარტო ხომ არ წახვალთ, კიტოვანსა და ჩარგიევს ეწყინებათ.

— კიტოვანი ამ საქმეში არ ყოფილა.

— მაშ ჩოფურას გარეშე გააკეთეთ ეს საქმე? — დაცინ-
ვით შეეკითხა მინდელი.

— ეს კიდევ ვინლაა?
მინდელს გაეცინა.

— მოკლე მენხიერება გქონიათ, ფირუზ, განა ასე მალე
დაგავიწყდათ კიტოვანის მეტსახელი? ან იქნებ კვალთაშვილი
უფრო მოგწონთ? თუ კიტოვანის შესაბამე გვარი გირჩევნიათ,
შემიძლია დაგისახელოთ.

— ივანისელი აირია, შემდეგ ბალავაძეს ესროლა ბორო-
ტი მზერა.

— ბალავაძეს რას უყურებთ, მიპასუხეთ! — არ მოეშვა
გამომძიებელი.

ივანისელი დუშდა.

— თქვენ რას იტყვით ბალავაძე?

— მე რა უნდა ვთქვა? — დაიღრინა მან.

— განა დაგავიწყდათ რაზე შევთანხმდით?

— ჩვენ, ჩვენ შევთანხმდით?

— ცხადია, აკი ითხოვეთ ივანისელთან დამაპირისპირეთო.

— ჭარო, ვითხოვე? როდის ვითხოვე? — გაოცდა ბალავა-
ძე.

— სულ ნახევარი საათის წინ, აკი შევთანხმდით, დამეპი-
რისპირებინეთ ივანისელთან.

— მერე რა?

— მერე და ის, რომ უთხარით, ვინ არის ჩარკიევი და გა-
ათავეთ, — წყნარად მიუგო მინდელმა.

ბალავაძეს ბრაზი მოერია, შემდეგ ივანისელს მიაპყრო
მზერა და როდესაც მისი ეჭვიანი ცქერა შენიშნა, გაცოფდა,
მძულვარებით შეხედა მშვიდად მოლიმარ გამომძიებელს.

— რა გინდათ ჩემგან? — ჩაიხიხინა ბრაზიანად.

— მინდა უთხრათ ივანისელს ვინ არის ჩარკიევი. კიტო-
ვანზე საჭირო აღარ არის, ივანისელისათვის ეს საკითხი ნა-
თელია.

ივანისელი დაიძაბა, უნებურად შეკუმშა მუშტები და გაშ-
მაგებული მზერა ბალავაძეს მიაპყრო.

მინდელს არ გამოპარვია ივანისელის მღელვარება, მაგრამ არაფერი შეიმჩნია, პოზაშეუცვლელად იჭდა მაგიდასთან და ხელში ფანქარს ათამაშებდა.

ბალავაძისათვის გამოძიებლის უკანასკნელ კიბეზე იმდენად მოულოდნელი იყო, რომ ერთხანს თითქოს გაშტერდა, შემდეგ ხრინწიანად გაიცინა სკამზე გვერდი იცვალა. ჩიბიდან პაპიროსი ამოიღო და ვიდრე მოუქიდებდა, გამოძიებელს მიუგო:

— პუშკაზე გინდა ამიყვანო? არაფერი შეგეშალოს.

— უთხარი-მეთქი!

ბალავაძე გაცოფდა.

— რას შემოძინდი, მე რა ვიცი ვინ არის! — იუვირა ბრაზიანად.

— შიშმა წაგახდინათ? აკი თქვით წუღან...

— მე... მე ვთქვი? — ბრაზისაგან ენა დაეხა პატიმარს.

— ცხადია, თქვენს

— რა, რა ვთქვი?

— დაგავიწყდათ? „ჩერ-ქეზი“, „სა-შუა ჩერ-ქე-ზი“, — დიქად დამარცვლა მინდელმა.

ბალავაძე დაჭრილი ნაღირივით წაპოიჭრა სკამიდან, შიშმა საზარლად დაუშახინჯა სახე. წაჩით მტყუველების უნარიც დაკარგა, ქვიშაზე დაგდებული თევზივით რამდენჯერმე დააღო პირი, პაერი სტვენით შეისუნთქა, შემდეგ რაღაცის თქმა დააპირა, მაგრამ ვერ მოასწრო, ავაზასავით ისკუპა ივანისელმა, ერთი ნახტომით გადაეწვლით მაგიდას და ვიდრე სერჟანტი გაერკვეოდა, ბალავაძე ქვეშ ამოიღო იმავე წამს მინდელი ივანისელს ეძგერა, გამოძიებელს გონს მოსული სერჟანტიც მიეშეღა და როგორც იქნა ნახევრად მიშხრჩვლი ბალავაძე გამხეცებულ ბანდიტს ხელაღან გააგდებინა.

ყველაფერი ეს ისე სწრაფად მოხდა, ათამდე დათვლასაც ვერ მოასწრებდა-კაცი.

— სუკა, პრასტიტუტკა, ლეგავის სტუკაჩო! მე მაჩუქებდი, თუითონ კი ყველანი ჩააგირავე, თხასავით გაყიდე? — აბ-

რქიალებდა კბილებს ივანისელი და მშიერი მგელივით მანამდე იწევდა ბალავაძეზე, ვიდრე სერჯანტმა ხელბორკილი არ დაადო

ბალავაძე ხმას არ იღებდა. მუნჯივით იჭდა სკამზე, შიშხამდგარი თვალებით უაზროდ შესცქეროდა გამომძიებელს და ვერ მიმხედარიყო, რა მოხდა.

ის ისე გააბრუნა რამდენიმე წამის წინ დატრიალებულმა ქარტახილმა, რომ ჭერაჲ ვერ მოსულიყო გონს. ნებისყოფაწართმეული მანეკენივით, გაშეშებულ, მექანიკურად იზღვლდა ყელს, რომელზეც წითლად ეტყობოდა ივანისელის თითების კვალი.

დაპირისპირების გაგრძელება არ მოხერხდა, ივანისელი ცოფებს ყრიდა, უშვერი სიტყვებით იგინებოდა და ჭიუტად მიიწევდა ბალავაძეზე. სხვა გზა არ იყო, მინდელმა გამხეცებული ივანისელი საკანში გაისტუმრა.

მინდელი არ ჩქაობდა, მოთმინებით ელოდა, როდის იტყოდა რამეს ბალავაძე, რომელიც ჭერ ისევ ბოზაზეუცვლელად იჭდა და უაზროდ ატრიალებდა შიშით გაფართობულ თვალებს.

უცრად ბალავაძემ ნადიროვით დაიზმულა, სკამიდან წამოიჭრა და გამომძიებლისაკენ გაიწია. მაგრამ ვადარაჭებულმა სერჯანტმა მარჯვედ გამოიყენა სამბოს ილეთი, სწრაფად შემოუტრიალა ხელი და ძნასავით დასცა სკამზე.

— შშიდად, ბალავაძე, თქვენი თამაში დამთავრდა! — მკაცრად შეუტია მინდელმა და ფეხზე წამოდგა.

ბალავაძე გონს მოვიდა.

— ეს რა მიყავი, რა მიყავი-მეტქი; შენი ოხერი დედას.. — ბილწად შეიგინა და გამომძიებელს ზიზლით შეხედა.

— წყნარად, თორემ კარცერში მოხედებით! — ბულულვებლად შენიშნა მინდელმა.

— მე, მე გამყიდველი, გამცემი? უჰ, შენი დედას.. — კვლავ შეიგინა ბალავაძე და შეეცადა ხელიდან გასხლტომოდა სერჯანტს.

— გაიყენეთ! დღეისათვის კმარა, დანარჩენი შემდეგ.

როცა დამშვიდდება, — უბრძანა მინდელმა სერჟანტს, მაგრამ ბალაეაძეს წასვლა არ უნდოდა, ხმამაღლა ღრიალებდა და ცოფმორეული იქამდე ისროდა უშვერ სიტყვებს, ვიდრე სერჟანტმა და დასახმარებლად გამოძახებულმა ქვემორიგემ კაზინეტიდან არ გაათრეეს.

მინდელი სიხარულს ვერ ფარავდა. შედეგმა მოლოდინს ბევრად გადააჭარბა. ახლა კიტოვანის გატეხვა საექვო აღარ იყო.

გამომძიებელმა სუფთა ცურცელი ამოიღო, რომლის ორი სტრიქონი წერტილ-ტირეებით იყო აკრელებული, თვალი გადააქვია „კონსპირატორები... ისე გაეზნენ ჯერაც ვერ გაუგიაჲ ეს სწორედ ის უკანასკნელი რგოლია, რომელიც კიტოვანს გასტეხს და ქალაქსაც აალაპარაკებს“. — ჩაილაპარაკა კმაყოფილებით.

მხოლოდ ახლა გაახსენდა, რომ მთელი დღე არაფერი ეჭმა, მაგრამ არც კი გრძნობდა შიმშილს.

მტკიცე მოძრაობით გააღო ფანჯარაში გამოჭრილი საპეჩო სარკმელი, მერე დარეკა, სერჟანტს კიტოვანის ამოყვანა დაევალა.

გადამწევეტი ბრძოლა იწყებოდა...

თ ა შ ი X

კარებში კიტოვანის გაუპარსავე სხე გამოჩნდა, შემდეგ მთელი ტანით შემოიშრათა, მანძილი კარებიდან საწერ მაგიდამდე თავისებური მოძრაობით გაიარა და შეუპატიჟებლად ჩამოქდა კუთხეში მდგარ სკამზე. ფეხი ფეხზე გადაიღო და პაპიროსი გააბოლა.

მისი სახე არც ზიზღს გამოხატავდა, არც სიბრაზეს. თვალები დამკინავად მოეჭურტა და ისე შესცქეროდა მინდელს, თითქოს სურდა ეთქვა, ბევრი მინახავს შენისთანა გამომძიებელი და შენც ჩემგან მხოლოდ იმას გაიგებ, რის გამხელასაც შე დაეინახავო საჭიროდ.

მინდელმა თითქოს ვერ შეამჩნია პატიმრის გამომწვევი მოქმედება. მშვიდად შეათვალიერა კიტოვანი.

— ფეხი ჩამოიღეთ, სამიკიტნოში როდი ხართ! — უთხრა ცივი ხმით.

— ვა, განა სამიკიტნო მილიციაზე უარესია? — გაიღრია კიტოვანი, მაგრამ ფეხი ჩამოიღო, პაპიროსი ტუფების კუთხეში მოიქცია და ხელებით მუხლისთავეებს დაეხინა.

გამომძიებელმა მწყარალად შეხედა, შემდეგ მაგიდის უკრიდან დაკითხვის შეუვსებელი ბლანკი ამოიღო, წინ დაიდო და ერთხელ კიდევ შეათვალიერა პატიმარი.

— თქვენი გვარი? — დაიწყო დაკითხვა.

— ვა, გუშინწინ არა მკითხე, ველარ დაიხსომე? — გაუკვირდა კიტოვანს.

— მე ნამდვილ გვარს გეკითხებით.

— მეც ნატურს გეუბნები, რაღა.

— მაშ არ გინდათ თქვენი გვარი დაასახელოთ? თუმცა არც საკვირველია, თქვენ ხომ მრავალ გვარს ატარებთ.

— არც იმდენს, რომ დახსომება ვერ შევძლო, — ჩაიცინა პატიმარმა.

— მაშინ ჩამოთვალეთ თქვენი გვარები.

— ძალიან ბევრი მოგივათ, თქვენთვის ერთიც საკმარისია, — კვლავ გაიცინა ცრუ კიტოვანმა.

— კეთილი, რაკი არა გასურთ მე გეტყვით, ბრალდებულთ ვალიამვილო, იგივე დავითიში, იგივე „ჩოფურა“, იგივე...

— საჭირო აღარ არის, მიაგენით გაქვევთ უკვე? — შეაწყუვეტინა პატიმარმა.

— რა თქმა უნდა. თქვენ ხომ პირველად არ ზიხართ და მშვენივრად იცით თქვენს სრულ გინაობას დავადგენდით, — დაუდარტურა გამომძიებელმა.

— მომილოცავს, მაღარიჩი ჩემზეა, რაღა!

— ლაზღანდარობას თავი დაიანებეთ და თქვენ თავზე იფიქრეთ, ნუთუ არ მოგწყინდათ ამდენი ბოროტება?

— აბა, ეგები არ იყოს! მე თითონ შემძლია, ვისაც გინდა აგიტაცია გავუწიო, — შევახედ უპასუხა კიტოვანმა.

— ვხედავ, მაგრამ მაინც, ნუთუ ბოროტებაში უნდა დაასრულოთ თქვენი სიცოცხლე?

— ვაჰ, ამ ცხოვრებაში ყველას თავისი გზა აქვს. ხომ გავიგონიათ, ვინ სად ჯდება, მისი ადგილიც იქ არისო, მეც ჩემი ადგილი მაშინახია და პურს იმითი ვჭამ.

— ადამიანის სისხლით დამბალ პურს?

— სისხლიან საქმეზე მე არ დაუღივარ, სუფთა სამუშაოს მივდეგ, რაც ცუდად დაუდევთ, ავიღებ და მორჩა!

— და ასე გინდათ დალიოთ სიცოცხლე?

— კიდეც აგიტაციას იწყებთ? — მოიღუშა კიტოვანი.

— თუნდაც ასე იყოს, განა ცუდი იქნებოდა პატიოსან გზას დასდგომოდით?

— ხელი აიღეთ და... პატიოსან გზას... ესე იგი ქარხანაში ვიმუშაო. ოფლდ ვიღინო და თვის ბოლოს რაღაც გროშები მაამიგლონ? მაშა ვიცხონდათ. მეტი საქმე არა მაქვს!

— ბეგრი ქურდი გამოსწორდა, პატიოსან ცხოვრებას შეუდგა, შრომას მიეჩვიდა. ნუთუ თქვენ არ შიგოდლოთ ეს?

— გამოსწორდა... ეს თქვენთვის გამოსწორდა. ერთი ზედმეტი ვირი შეიძინეთ რაღა. ჩვენ კი გვიღალატა, გავგყიდა, ბევრს ეს სიკვდილად დაუჭდა.

კიტოვანი უეცრად გაბრაზდა. ჩოფურა სახე აუწითლდა, ერთმანეთზე გადაბმული წარბები მოეღუშა.

— იცი რა. უფროსო. — განაგრძო გულმოსულად. — თუ აგიტაციის საქნელად ამომიყვანე, თავი გამანებე, სულ ერთია არაფერი გამოვა.

— კეთილი. — უპასუხა მოკლე პაუზის შემდეგ მინდელმა, — თქვენი ბრალდების საქმეს დაუვებრუნდეთ.

— ასე ჯობია, — დაუდასტურა პატიმარმა და კელავ შემოდო ფეხი ფეხზე.

— სწორად დაჭექით-მეთქი. — გაბრაზდა მინდელი, — გეყოთ, რაც ითავხედეთ. თქვენ გამოძიებლის კაბინეტში ხართ და არა ქურდების ბუნაგში:

კიტოვანმა ბრაზიანი ხმით გაიცინა. შემდეგ ფეხი ჩამოიღო და სკამზე შესწორდა.

—რომელია თქვენი ნამდვილი გვარი? — გააგრძელა დაკითხვა მინდელმა.

— როკლიც თქვენ მოგეწონოთ, ის ჩათვალეთ; — უპასუხა უკმეხად.

— ეს პასუხი არ არის! — გაწყრა გამომჩიებული.

კიტოვანმა მხოლოდ მხრები აიჩეჩა. პასუხი კი არ გასცა.

— დუმხართ? — განაგრძო გამომძიებელმა, — თავი კი ქურდად მოგაქვთ, ძველ ქურდად. თუკა ჩანს, ქურდადაც არ ვარგინართ და შიშით დაბეჩავებული ლაზღანდარობით ცდილობთ თავის დაძვრენას, თქვენ მხოლოდ ლაჩარი ხართ და სხვა არაფერი!

კიტოვანმა თვალები დააბრიალა.

— ლანძღვას თავი დაანებეთ, ჩემი ლაჩრობა ჯერ არავის უთქვამს. ეს თქვენც გამოსცადეთ იმ კახპას სახლში, — მიუგო და ავად შეუბღვირა გამომძიებელს.

— მაშინ ტყავს იცავდით, ეგ ლაჩრის ვაჟეცობაა, ხოლო როცა ჩაეარდით, საკუთარი გვარიც დაგავიწყდათ, — უფრო გაალიზიანა გამომძიებელმა.

— კმარა! — იყვირა კიტოვანმა, — მე ლაჩარი არა ვარ, მაგრამ თუ შენთვის ასეთი მნიშვნელობა აქვს, გაიხარე: კვალიაშვილი ვარ, შემდეგ დავითაძე, ნიორაძე, გეყოფათ?

— კეთილი, მიუგო მინდელმა; — სად გაიცანით ბალავაძე და ივანისელი?

— თბილისში.

— რამდენი ხანია იცნობთ?

— რამდენიმე წელია

— ეინ გაგაცნოთ?

— ეგ თქვენი საქმე არ არის, მე არავის ჩაგირავებას არ ვაპირებ.

— როდის ჩამოხვედით ქუთაისში?

— მ იანვარს.

— თქვენი ჩამოსვლის მიზანი?

— გასტროლებზე ვეყავით რაღა, — გაიცინა კიტოვანმა, — მაგრამ ერთი საქმე() არ დაგვიწყია, ისე დავიწყეთ იმ ძუკნას სახლში.

— მაშ არაეინ გაგიძარცვავთ?

— ვა, არა-მეთქი, ხომ გითხარით, ვერ მოვასწარით.

მინდელი გამომცდელად მიჩერდა პატიმარს, მაგრამ მან გამომწვევად გაუსწორა მზერა.

— მისმინეთ, კვალიაშვილო, ! — კვლავ დაიწყო გამომძიებელმა, — წელან გითხარით, თავი პროფესიულ ქურდად მოგაქვთ და შეგირდივით კი ირჩებოდ. განა არ გესმით, რომ გამომძიებლისათვის ყველაფერი ნათელია და ბრალდების აღიარების მეტი არა დაგრჩენიათ რა?

— არა, მართლა? — გაუკვირდა ცრუ კიტოვანს.

— ნამდვილად! — მტკიცედ დაუდასტურა მინდელმა, — მაგრამ ხომ გითხარით, ლაჩარი ხართ-მეთქი, გეშინიათ აღიარების.

— მე არაფრის არ მეშინია, თქვენ კი ტყუილად ცდილობთ პუშკაზე აყვანას, მე არავის არ გავყიდი, სხვა ეძიეთ.

— არც არაეინ გთხოვთ, უთქვენოდაც ვიცით ყველაფერი, — მოუჭრა მინდელმა.

— მაშ მე რაღად მეკითხებით?

— იმად, რომ თუ ოდნავ შეგრჩენიათ, თუ გინდ თქვენი ქურდული თავმოყვარეობა, აბდაუბდას თავი დაანებოთ და ყველაფერი გვიამბოთ.

— ჩემგან ვერაფერს გაიგებთ.

— გავიგებთ, კვალიაშვილო, თქვენ თითონვე იტყვით, როდესაც დარწმუნდებით, რომ გამოპიებამ ყველაფერი იცის.

— მაგას ენახავთ, — გაიმეორა ჭიუტად ქურდმა.

— კეთილი, დაკავებისას თქვენ წინააღმდეგობა გასწიეთ და ოპერ-მუშაკიც მძიმედ დასჭერით, ეს ერთი მეორე, თქვენვე აღმოგჩნდათ 4. რევოლვერი და მრავალი ეანა, ამ ფაქტებს ხომ ვერ უარყოფთ?

— რაც მართალია, მართალია! — დაუდასტურა პატიმარმა.

— გრძელიძემ ამოვიცნოთ და დაგიპირისპირდათ კიდევაც. მგონი, ესეც არ უნდა იყოს ტყუილი.

— ესეც მართალია.

— ძალიან კარგი. ქალის მოტაცების ზღაპარი თქვენ თვითონვე უარყავით, აღარ მოგეწონათ, ახლა თქვით, სად დასკრეს ივანისელი?

— ჩხუბში დასკრეს.

— სტყუით!

— მაშ თქვენ დაამტკიცეთ, სად დასკრეს, — ჩაიციხა კვლიაშვილმა.

— ჩვენ უკვე დავამტკიცეთ, კვლიაშვილს და ჩიუტობას ზრი აღარ აქვს, — მიუგო მტკიცედ მინდელმა.

— რა დაამტკიცეთ?

— ის, რომ ივანისელი ტყეშელიაძემ დასკრა, თი იმ ტყეშელიაძემ, თქვენ რომ გაძარცვეთ და მოჰკალით.

— ჩვენ არავინ არ გავვიძარცვავს.

— გვიანდაა, ხელთათმანებმა გაცათ, სისხლის ანალიზმაც დაადასტურა.

— არაფერი მესმის — მხრები აიჩეჩა კიტოვანმა.

— აგისნით, — განომძიებელმა მაგიდის უჯრიდან ხელთათმანები ამოიღო, კიტოვანს წინ დაუდო და განაგრძო: — ეს ხელთათმანები ეცვა ივანისელს, როდესაც ტყეშელიაძის ბინაში შევიდა. დაქრის შემდეგ ფანჯრიდან გადახტომისას, სიჩქარეში მარჯვენა ხელის შუა თითი ფანჯარაზე ლურსმანს შეაჭრა და იქვე სისხლის კვალთან ხელთათმანის რამდენიმე ძაფი დასტოვა. ხედავთ? — ხელთათმანი სწორედ იმ ადგილზეა გახეული და სისხლიც ეტყობა. ეს ხელთათმანები თქვენს ჩემოდანში ვიპოვეთ, სათანადო ექსპერტიზაც ჩავატარეთ. აი, დასკვნაც. ინებეთ, — გამომძიებელმა საქალაქიდან ერთი ფურცელი ამოარჩიო და კიტოვანს წინ დაუდო.

— წაიკითხეთ და თვითონვე დარწმუნდით.

კიტოვანმა ზედაც არ დახედო საექსპერტო აქტს, პაპიროსი ამოიღო, მოუკიდა და გააბოლა.

მინდელმა ხელთათმანები ისევ უჯრაში ჩაყარა, ექსპერტიზის აქტიც საქალაქში ჩასდო.

— ეხლა ხომ გესმით, რომ თქვენს ჩიუტობას არავითარი აზრი არა აქვს? — დასძინა მტკიცედ.

კიტოვანი ისევ დუმდა, მოწეული პაპიროსი დააგდო და ახალს მოუკიდა.

— რას იტყვით?

ისევ დუმილი.

— რას იტყვით-მეთქი? — ხმას აუწია მინდელმა.

კიტოვანი წყნარად შებრუნდა, გამომძიებელს ბრაზიანი მზერა მიაპყრო, ერთხანს უცქირა, შემდეგ ნელ-ნელა დაცხრა, ირონიულად გაიცინა და ყინულივით გადმოაგდო:

— ეპ დედასა, სად ჩავეარდი! — თან გამეტებით დაირტყა მკერდზე მუშტი და დაუმატა: — აფსუსს, ჩოფურ!

— ასე, — გაიღიმა გამომძიებელმა, — ხომ ხედავთ გზა აღარა გაქვთ.

— ვხედავ რაღა, სუფთად გიმუშაეიათ, — ამოღერღა პატმარმა და ნაძალადევად გაიღიმა.

— მაშ... — დაიწყო მინდელმა.

— მაშ ის, რომ, — სიტყვა ჩამოართვა კიტოვანმა, — ჩემი ბანკი გაკოტრდა, დავიწვი რაღა, თქვენ მოიგეთ. მკითხეთ და გეტყვით, გეტყვით, რაღა! — დაუმატა ბრაზიანად.

— კეთილი, აბა დავიწყოთ, როგორ და რა პირობებში გაძარცვეთ ბინა და მოჰკალით ტყეშელიძე?

კიტოვანი ცოტა ხნით დუმდა, შემდეგ ხელი ჩაიქნია, თითქოს სურდა ეთქვა, სულ ერთიანო და დაიწყო:

— ეგ საქმე ერთმა ვინმემ მოგვცა, პოდა, ჩვენც წავედით, ვიცოდით ბინის პატრონები სახლში. არ იყვნენ, მაგრამ ალბათ საქმის მომცემს შეეშალა, სახლში პატრონები დაგვხედნენ, ეძინათ. ის იყო, საქმეც მოვათავეთ, რომ კაცმა გაიღვიძა. მე უკვე ფანჯარაში გადავდიოდით. ის მამაოხერი ივანი-სელს ეძგერა, იმანაც პერო მიატყა და ფანჯრიდან გადმოვარდა, სისხლი სდიოდა, მუცელში იყო დაქრილი. ეს მერე გავიგეთ, რაღა. ქალმაც გაიღვიძა, იფსისა, ჩვენ კი ფითესეთ, ასე იყო, რაღა.

— რამდენი იყავით?

— მე წიპუკა და ფირუზა.

— ივანისელი?

— ჰო, ივანისელი, ფორუზა, ჩაღა!

— საქმე ვინ მოვცათ?

— ეე, ეგ რა თქვენი საქმეა?

— მაშ არ გინდათ თქვათ?

ჩოფურა მოიღუშა.

— იცი რა გითხრა? შენ ჩვენი წესი კარგად იცი, ვინც არ დამწუარა. იმის გაყიდვა არ იქნება. თუ ასეთ რამეს კიდევ მკითხაუ, ჩემმა მზემ, სულ გაუჩუმდები.

— კეთილი, — გაიღიმა მინდელმა, — დრო მოე და საქმის მომცემსაც დაასახელებთ, ჭერ კი განუაგრძოთ, როგორ შეხვედით ბინაში?

— ისე რა, როგორც სხვა ბინაში შევსულვართ, ღუღუქები არ დაგვიკრამს.

— ერთხელ გითხარით, ნუ ლაზღანდარობ-მეთქი, — შეუტია მინდელმა.

— ვა, რასა ცხარობ, უფროსო, მკითხე და გიპასუხე, სხვა რაღა გინდათ? — გაუკვირდა კიტოვანს.

— მე გეკითხებით, როგორ შეხვედით დაკეტილ ბინაში?

— ფანჯარა გაუღეთ და შევედით.

— შიგნიდან დაკეტილი ფანჯარა როგორ გაღეთ?

— ვა, მა რისი ოსტატები ვართ, თუ ფანჯარასაც ვერ გავაღებთ? — გულწრფელად გაიკვირვა პარტიმარმა.

— არ გინდათ თქვათ?

— გაუღეთ და შევედით, მორჩა და გათაუდა!

— კარგი, რა წაიღეთ სახლიდან?

— ცოტა რამ. ჩვენ ბარახლოზე არ ვმუშაობთ, ანტიკა რამეები მოგვწონს. — გაიღიმა ცრუ კიტოვანმა.

— მაინც რა წაიღეთ?

— ორი ოქროს ბაქა თავისი ცუპოჩეებით და 25000 მანეთის ობლიგაციები.

— კი მაგრამ საქმის მომცემმა გითხრა, რომ ოქროს საათი და ობლიგაციები იყო მოსაპარავი?

— არა, იმან საქმე მოგვცა.

— ეს როგორ გავიგოთ?

— ისე რა, როგორც ვუბნობ, საქმე მოგვცა და ჩვენც წავიღეთ.

— თქვენ ხომ ტანსაცმლის მოპარვა არ გქონდათ განზრახული?

— მე გითხარით ბარახლო ჩვენი საქმე არ არის-მეთქი, არ სობარდება ბლომად ყურია მაღაზიაში იმპორტნი რამეები.

მინდელს გაელიმა.

— ერთი ეს მითხარით, საქმის მომცემი ტყეშელიაძის ნათესავი იყო?

— მე რა ვიცი, ვინ იყო!

— საინტერესოა, განა ახლო ნათესავის გარდა შეეძლო ვისმეს ცოდნოდა, რომ ტყეშელიაძეს სახლში 3%-იანი იბლიგაციები ჰქონდა? — დაცინვით შეეკითხა მინდელი.

— ვა, ახლა მე ანკეტას ხო არ შევუვსებდი, საქმე მოგვცა, ეძიეთ და იპოვნეთ, ნათესავია თუ მტერია! — წარბები შეკრა პატიმარმა.

— ჩვენ უკვე ვიპოვნეთ, კიტოვანო!

— მართლა? შაშ ჰკითხეთ და გეტყვი.

— არა, კიტოვანო, კითხვით ველარ ვკითხავთ.

— ვერ კითხავთ, რათა? — გაუკვირდა კიტოვანს.

— თქვენ ხომ მოჰკალით იგი, შეუბრალებლად მოჰკალით! — ყინულივით ცივა ხმით მიუგო გამომძიებელმა.

— მოვკალით? ვინ მოვკალით? — გაფითრდა კიტოვანს და შესამჩნევად აუკანკალდა ხმა.

— ანზორ ჩიკვაიძე, საქმის მომცემი.

— ტყუილია, არავინაა არ მოგვიკლავს, ჩიკვაიძეს არ ვიცნობთ, ტყუილია! — აყვირდა კიტოვანი.

— აი, ნერვებზეა გილალატათ, ყვირით, — მშვიდად მიუგო მინდელი და განაგრძო: — რას ერაოდით ჩიკვაიძეს?

კიტოვანი გონს მოეგო, მიხვდა, რომ შეცდომა დაუშვა ნებისყოფა და ძაბა და კანკალი შეიმავრა.

— ტყუილია, ჩიკვაიძე ჩვენ არ მოგვიკლავს, არც ვიცი, ვინ არის, — ამოღერდა ნაძალადევი სიმშვიდით.

— მოკალით-მეთქი! — შეუეალი ხმით გაიმეორა გამომძიებელმა.

— შენ სველი საქმეების ჩვენზე აკიდებას თავი დაანებე, — კვლავ იყვირა კიტოვანმა, — ჩვენ ქურდები ვართ და არა ბანდიტები.

— კეთილი, ამ საკითხს კიდევ დაუებრუნდებით, ახლა კი მიპასუხეთ, ვისი მანქანით მოიტაცეთ ქირურგი გრძელიძე?

— ხალტურის მანქანა იყო.

— სისულელეებს თავი დაანებეთ! საჭესთან თქვენ იჭეჭით. გრძელიძემ ამოგაცნოთ.

კიტოვანი აირია, მას მხოლოდ ახლა გაახსენდა, რომ მანქანას თვითონ მართავდა.

გამომძიებელი მიხედა პატიმრის მდგომარეობას, გონს მოსვლა და ახალი ტყუილის მოგონება აღარ აცალა.

— ეის გამოართვით მანქანა? — შეუტია მკაცრად.

— მე არ ვიცი, წიბუკამ მოიყვანა.

— სტყუით!

— ვა, გეუბნები, არ ვიცი-მეთქი.

— მუშ მე გეტყვით, დავით ქავეჯარაძეს გამოართვით.

— მე ქავეჯარაძეს არ ვიცნობ.

— არა, იცნობთ, ძალიან კარგად იცნობთ!

— ვის ვიცნობ?

— დავით ქავეჯარაძეს, „კიტრას“, აი ვის, — სუსხიანად მიუგო მინდელმა და დაუმატა: — ტყუილად უარყოფთ, ეს უკვე დადგენილია, თუ არ გჯერათ, დავიპირისპირებთ.

კიტოვანი მოიკუნტა, ერთ წამში დაკარგა ნაძალადევის სიმშვიდე და გამომწვევი ქცევა გაფითრებული, უცერად და პატარაეებული სახე, წერილი მოუსვენარი თვალებით, გამომძიებლის გამკოლავ მზერას აარიდა და უაზროდ შეათვალღერა მუხლებზე დაწყობილი თავისივე ხელები.

— იტყვით თუ არა? — კვლავ შეუტია მინდელმა.

თავდახრილი კიტოვანი ერთხანს ჯდებოდა.

— მართალია, ვალიარებ, რომ მანქანა ქავეჯარაძის იყო, — ჩაილაპარაკა თავაუწყევლად.

— რატომ ქავევარაძე არ მარიავედა. მანქანას? .. ახალი კითხვა დასვა ვამომძიებელმა.

— მან არ იცოდა, რა საქმეზე მივდიოდით, არც ჩვენ გვინდოდა გაეგო.

— რომელი საქმე?

— ტყეშელიძის სახლის გაქურდება.

— მაშ ალიარებთ, რომ ტყეშელიძის ბინის გასაქურდავად ქავევარაძის მანქანით იყავით?

— ვალიარებ, სწორედ მისი მანქანით ვიყავით.

— სად გაიციანთ ქავევარაძე?

— თბილისში გავიციანი.

— როდის და რა ვითარებაში?

— გასულ ზაფხულში, თვე არ მახსოვს. ერთ კამპანიაში შევხვდით, ზარს ვთამაშობდით, ხოდა ნაღდის გარდა 1000 მანეთი ვალიც მოკუგე. ერთ კვირაში უნდა ჩაებარებინა, მაგრამ აითვისა. ქუთაისში ჩამოსული შემთხვევით შევხვდით, ფული მოვთხოვე, შემდეგ შევთანხმდით, მანქანა ეთხოვებინა ჩრდილოეთით და ვალსაც გადახდებოდა ჩვეუთვლიდით.

— შემდეგ?

— რა გზა პქონდა, მათხოვა.

— როდის მიუყვანეთ ქავევარაძეს მანქანა?

— მეორე დღეს ღამის 2 სათზე.

— სად?

— თაყის ბინაზე.

— კეთილი, ეინ არის ის ჭაღარა კაცი, რომელიც გრძელიძის წოსატაცებლად გახლდათ?

— ერთი ჩემი ძმაცაი.

— ეინ ძმაცაი, დაასახელეთ!

კიტოვანმა თაყი ასწია.

— მე უკვე გითხარი, ეგ ჩვენ კარაბადინში არ სწერია მეთქი, — მიუგო მტკიცე ხმით.

— აქ დაასახელეთ ქავევარაძე, რა განსხვავებაა?

— ქავევარაძე არიფია, არიფები კი სათვალავში არ არის,

რაც შეეხება ჩვენს ხალხს, ნაჭერ-ნეჭერადაც რომ ამკუწოთ, არ გაეყიდი.

— გამოდის, რომ ჩიკვაიძე თქვენი კაცი იყო, მაშ რად მოჰკალით?

— შე გითხარით, რომ არ ვცნობ ვიღაც მუდრეგ ჩიკვაიძეს, რას ჯაღამეკიდეთ? — იღრიალა პატიმარმა.

— რად მოჰკალით-მეთქი? — გაუმეორა კითხვა მინდელმა.

კიტოვანს თვალები ჩაუსისხლიანდა, ფეხზე წამოიჭრა.

— თქვენ რა, ტყუილებრალოდ გინდათ გამიშვათ რასხოდში? — ჩაიხიხინა მან.

— დაჭექით! აზის შესახებ მაშინ უნდა გეფიქრათ, როცა შველულობას სჩადიოდით.

კიტოვანი მძულვარებით მიაჩერდა გამომძიებელს, შემდეგ მუშტი პირთან მიიტანა და ისე გამეტებით უკბინა ცხენისებური ჩაყვითლებული კბილებით, რომ სისხლმა გამოქონა...

— გვიანდაა თითზე კბენა, — შენიშნა მინდელმა.

კიტოვანს არ უპასუხია.

— თქვით, რატომ მოჰკალით ჩიკვაიძე და გაათავუთ! — არ მოეშვა მინდელი.

— არ მომიკლავს-მეთქი ახლა თუ გინდა, დილაშდე მკითხე, აღარ გიპასუხებ, გითხარი ქურდი ვარ და არა ზანდრტი!

— კეთილი, მაგის დროც მოვა, — უპასუხა მინდელმა და ახალი კითხვა დასვა: — რა უყავით ნაძარცვ ნივთებსა და ობლიგაციებს?

კიტოვანმა გაიღიმა, თითქმის გამხიარულდა.

— შეეასოხარეთ.

— სად და ვის მიჰყიდეთ?

— ვა, ადგილის მეტი რაა, ქუთაისში ხომ არ დავილუხებდით.

— ისევ ტყუილები დაიწყეთ?

— შე გითხარი, ჩემი ბანკი გაკოტრდა, ამიტომ სიმართლეს ვაღიარებ.

— ტყუილი ანგარიშია, თქვენი ხეობის დამცლელი უკვე დაპატარებულა.

— ვაა ვინ არის?

— მალე შეგახვედრებთ.

— შემახვედრებთ და შემახვედრეთი ეგეც ჩე ვიტრო?

— მაშ, რატომ არ ამბობთ?

— იმიტომ, რომ არ ვიცი.

— დარწმუნებული ხართ?

— ვა, აი შარი თუ გინდა, ეს არისი — გაიღმა კიტოვანმა.

— კარგი, ვინ მოგვით წერილი, რომელიც დევიძეს მიუტანეთ?

— ერთი კაცი ჩამოვიდა მაგა... გადასახლებიდან და იმან მომცა.

— რა გვარია და სად არის ამჟამად?

— ვა, ძალიან ბევრი მოგივათ, ეძებეთ და იპოვით.

— რად გინდოდათ წერილი?

— აკი გითხარით, ქუთაისში გასტროლებზე წამოვედით, ჰოდა, უხიფათო ბინა რომ გეპონოდა, ეს წერილი გამოვიყენეთ.

— წერილი თქვენ ტყეშელიაძის ბინის გაძარცვამდე ჩამოიტანეთ, — შეახსენა მინდელმა.

— სწორია. მერე რა?

— ის, რომ მაშინ მარტო იყავით ჩამოსული და...

— და არც ერთი საქმე არ დამიწყია? — კვლავ ღიმილით შეაწყვეტინა კიტოვანმა და განაგრძო: — მართალია, ჩამოვედი, ვიორგაძის ცოლი ვნახე, ბინა. შევიგულე და წაგედი.

— თქვენი ჩამოსვლის შიზები ტყეშელიაძის ბინის გაქურდება იყო?

— არა, ეგ შემთხვევით გამოვიდა. ჩვენ სულ სხვა საქმე გეპონდა, მაგრამ ვერ გავაკეთეთ ფირუზას დაქრის გამო.

გამომძიებელი შენაშენებით აჭრელებულ ფურცლებს დასცქეროდა, უკვე დაძმულ კითხვებს ფერადი ფანქრით აღნიშნავდა.

საათმა ხუთჯერ დარეკა, მინდელმა თავი ასწია, კედლის საათს მიაპყრო მზერა, შემდეგ მაჯის საათს დახედა, გაუკვირდა, შეუმჩნევლად გაერბინა 2 საათს.

გამომძიებელი წამოდგა. ფანჯარა ფართოდ გამოაღო. ოთახში გრილი ჰაერი შემოიქრა, ბლუჯა-ბლუჯ განდევნა თამბაქოს დაგრავილი ბოლი.

მზიანი ამინდი იღვა, უჩვეულო ყინვების შემდეგ ერთბაშად დათბა, ყინული გალღვა და ქუჩები აატალახა. დაღლილმა მინდელმა გახურებული შუბლი სარკმლის მინას მიაყრდნო, სსსიამოვნო სიგრილე შეიგრძნო, ერთ ხანს მისჩერებოდა ქუჩას, მანქანების ცქერით ერთობოდა.

ასე გავიდა ათიოდე წუთი.

კაბინეტში შესამჩნევად გასუფთავდა ჰაერი. მინდელმა ფანჯარა დახურა და სავარძელს დაუბრუნდა.

პატიმარი ისევ თავიჩაქინდრული იჯდა და შეუწყვეტლივ აბოლებდა.

— კიტოვანო! — დაარღვია დუმილი მინდელმა.

პატიმარმა თავი ასწია, მოლოდინით მიაჩერდა გამომძიებელს.

— კიტოვანო, — გაიშეორა მინდელმა, — ხომ ხედავთ ჩიუტოპას აზრი აღარა აქვს, სთქვით ყოველივე დაგაათავეთ.

— ვა, კიდევ დარჩა რამე? რაც გამოიყვებია, მითქვია, რაც არ გამოიყვებია, ტყუილს ხომ არ ვიკისრებ?

სხვის დანაშაულს თქვენ არავინ გაბრალებთ, ხოლო რაც გააკეთეთ, იმაზე პასუხს გაგებინებთ.

— მაშ არადა, მე ვიცი, სანატორიუმში გამგზავნით, — ექედნურად ჩაიცინა პატიმარმა.

— კიდევ ერთხელ გეკითხებოთ, ვის მიყიდეთ ნაპარავი ნივთები?

— მეც კიდევ ერთხელ გიპასუხებთ, ერთ ვინმეს, — მიუგო კიტოვანმა.

მინდელმა წამით იყუჩა, შემდეგ მოკლედ ისროლა:

— ზოტოველი სალამს გითვლით, ვახტანგ.

— ვინ... ვინ მითვლის?

— ხოტოველი, იოსებ. ხოტოველი, — ღიმილით უპასუხა გამომძიებელმა.

— ეს კიდე ვინლა? — ისე ბუნებრივად გაიკვირვა კიტოვანმა, კინალამ გამომძიებელიც დაეკვლა.

— იოსებ ხოტოველი, აღარ გახსოვთ, წყალტუბოს ნაწარ. მი ძეხვი რომ გამოგიგზავნათ?

— არაფერი შესმისა

— როგორ არ გესმით, განა დევიძის ქალი თქვენ არ გაგზავნეთ მასთან? იქნებ ამასაც უარყოფთ?

— ჰოო, ხოტოველი? იოსკა? — „ზოაგონდა“ კიტოვანს, — როგორ არა, გამახსენდა, მალაზიაში რომ მუშაობს?

— სწორედ ის, ხომ არ გიხდათ შეგახვედროთ?

კიტოვანმა თავი ასწია, მოღიმა გამომძიებელს გამომცდელად შეხედა, შეყოყმანდა.

— რატომ უნდა შეგახვედროთ? — იკითხა გაუბედავად.

— უბრალოდ, შეგახსენებთ, რა გადაგიხდათ მოპარულ ნივთებსა და ობლიგაციებში და კიდეც...

— კიდეც რა? — თვალეზი გაუფართოვდა პატიმარს.

— ...და კიდეც... — განგებ გააჭიანურა მინდელმა, — საღამოს გადმოგცემთ ჩარგივე მათესაგან ანუ „საშ-კა ჩერ-ქეზი-სა-გან“, — დამარცხდა უკანასკნელი სიტყვები გამომძიებელმა.

კიტოვანი გველცემულივით წამოაჭრა სკამიდან, ეოთბაშად მოწოლილმა სისხლმა წამოაწითლა, შემდეგ უეცრად გაფითრდა. საკინძე გიგლიჩა, თვალეზიდან დველფი გადმოსცვივდა.

— შე არავითარ ჩარგივეს არ ვიცნობ, გესმით? არავითარ ჩერქეზს — ისე იბღავლა, რომ კაბინეტში დადგობილი სერკანტი შემოიჭრა და მუშტებმოყვმულ პატიმარს უკნიდან მხრებში სწვდა.

— შესწყვიტეთ ღრიალი! — შეუტია ფეხზე სწრაფად წაშობდგარმა მინდელმა.

მაგრამ კიტოვანს არაფერი ესმოდა, ანგარიში იუცენლად

შიიწევდა გამომძიებლისაჲს და უეცრად მოღრეცილი პირით რაღაცას ბურტყუნებდა.

— ახლავე შეწყვიტეთ-მეთქი — იქეჲა მინდელმა.

პატიმარი შეერთა, უაზრო თვალებით მიმოიხედა და სერჯანტის ძლიერ მკლავებში მოქცეული ძნასავით დაეცა სკამზე.

— არ ეცნობ, არ ეცნობ-მეთქი — რამდენჯერმე გაიშორა მან და გამშრალი ტუჩები გაილოკა.

სიხუმე ჩამოვარდა. სერჯანტს კვლავ მაგრად ეპირა პატიმარი, რომელსაც პირველმა მძვინვარებამ გაუარა და ახლა მხოლოდ უხრები უტოკავდა ციებიანივით.

— გაუშვით! — უბრძანა მინდელმა, — გაუშვით და წყალი მიწოდეთ, დამშვიდდება.

სერჯანტმა იქნეულად შეათვალა მოცახცახე კიტოვანი, შემდეგ ხელები შეუშვა და წყლით სავსე ჭიქა შესთავაზა: კიტოვანმა ხარბად შესვა, გონს მოეგო, ჯიბე მოიქეჲა, მაგრამ პაპიროსი გამოლოდა.

— მოსწიეთ! — გაუწოდა მინდელმა კოლოფი.

პატიმარმა აკანკალებული ხელებით ძლიერ ამოიღო პაპიროსი, მაგრამ ასანთის გაკერა ვერ შეძლო, რამდენიმე ღერი გატეხა. სერჯანტი მიეშველა, ანთებულს ღერი მიაწოდა. კიტოვანმა ღრმად მოქაჩა, ერთხელ, მეორედ, კიდევ ერთხელ...

— დაგეტოვებ! — უბრძანა მინდელმა სერჯანტს.

სერჯანტმა წყნარად გაიხურა კარი.

კიტოვანს რაღაც ავადმჯობურად გარინდებდა დაეუფლა, სახე მოღრეცილი, თითქმის შეშლილი, უაზროდ შესტკეროდა გამომძიებელს შიშით გაფართოებული თვალებით.

მინდელიც დუმდა. პატიმარის უეცარმა გაშმაგებამ და შიშით მოთენთვამ დაარწმუნა გამომძიებელი, რომ კიტოვანი არათუ იცნობდა ჩარგიევს, არამედ დიდი შიშით ჰქონდა მისი.

დაეკვება არ შეიძლებოდა, ჩარგიევი ბანდის შეთაური და შეპყრობილთა შორის ყველაზე საშიში ბოროტმოქმედი იყო, ამასთან არა მარტო განაგებდა ბანდას, მისი წევრების სიცოცხლეს ხელში ეჭირა. სწორედ ამით უნდა ახსნილიყო ის პირბურტყეული შიში, რასაც „საშუა ჩერქეზის“ მარტოოდენ ხსენებას კი იწვევდა ბანდიტებში.

გამომძიებელმა პატიმარს კადახედა. კიტოვანი ბოროტად შეყრილ წარბეჭქვეშ ნადირავეით აბრიალებდა თვალებს. პირველ შიშს უკვე გაეკლო, და მისი მოღუშული სახე ბრძოლისათვის მზადყოფნას გაიხატავდა.

მინდელი წყნარად დაეშვა სავარძელში, შენიშვნებით აკრელებული ფურცელი წინ დაიდო, რამდენიმე სტრიქონი მიუმატა შემდეგ კალმისტარი გვერდზე გადასდო და გამჭოლად მიაჩერდა თავჩაქინდრულ კიტოვანს.

პატიმარმა ალლოთი იგრძნო გამომძიებლის მხერა. თავი ასწია, თითქოს რაღაცის თქმა დააპირა, მაგრამ ვერ შეძლო, უხერხულად რამდენჯერმე ჩაახველა და გამომძიებლის მტკიცე გამოხედვას თვალნი აარადა.

მინდელი ვახედა, თუმცა კიტოვანის ნებისყოფა გატეხილი იყო, მაგრამ მისი ადგილი ჩარგიველადში შიშს დაეჭირა, იმდენად ძლიერს, რომ უფრო გამდნარ ტყვიას ჩაყლაპავდა, ყიდრე „ჩერქეზზედ“ იტყოდა რამეს.

გამომძიებელი დარწმუნდა, რომ ამჟამად პირდაპირ შეუევას აზრი არ ქონდა და გადაწყვიტა სხვა მხრიდან მოეკლო კიტოვანისათვის.

— დაწყნარდით? — დაარღვია დუმილი მინდელმა.

კიტოვანმა მხროლდ შეხედვით უპასუხა.

— ძლიერ ვშინებიათ „ჩერქეზის“, თუმცა თავი ვაუკაცად მსოგაქვთ, — განაგრძო გამომძიებელმა.

— მე არავისიც არ ვეშინია, — უგემუერად ამოღერდა კიტოვანმა, — მით უმეტეს ვიდაც ჩარგივეის.

— არა, გეშინიათ, უფრო მეტიც. ისტერიკები მოგდით.

კიტოვანმა არაუპასუხა რა.

— ყველას ტვიროს თქვენ ვერ ასწევთ, ეახტანგ კვალია. შეილი, ვაიჟულრტებით.

— მე არავის ტვიროს არ ვეწევი, ჩემიც მეყოფა.

— ეგ რომ გესმოდეთ, თქვენს თავზე იზრუნებდით და არ შეეცდებოდით სხვისი დანაშაულის აღებას.

— თქვენ ჩემზე ნუ ზრუნავთ, უთქვენოდაც იოლად წავალ როგორმე.

— მაშასადამე „ჩერქეზს“ არ უცნობთ!

— გითხარით, არა-მეთქი! — დაიღრინა კიტოვანმა.

— არც ხოტოველი გაგიგზავნიათ მასთან?

— ეს კიდევ საიდან მოიტანეთ?

— თქვენ კუდი კონსპირატორი ხართ, ჩოფურ, — გაიღი-
მა მინდელმა. — თუკა თაუი გამოცდილ ქურდად მოგაქვთ, სუ-
ნამდვილეში ყველა თქვენი ნაცოდვილარი ევებურთელა
კვალს ტოვებს, ჩარგიევიც თქვენ ზუნდა გიმადლოდეთ ჩა-
ვარდნას.

— აყენას სიპირებთ? — ბრაზიანად ჩაიხატინა პატრიმარ-
მა.

— არა, რათა! სიმართლეს გეუბნებით, თქვენ გგონიათ
დიდი კონსპირაცია გამოიჩინეთ, როდესაც ხოტოველს გააგვი-
ბინეთ როდის და რომელ საათზე გამოცხადებულეთ 407
ნომერში ბასაკოვასთან? ან იქნებ გვინიათ, რაკი გულუბრ-
ყვილო ქალის მოტყუილება შესქელით, გამოძიებაც მოტ-
ყვილდებოდა? შეცდით, კვალაშვილო, მოტყუედი თუ
ლაფერი პირიქით მოხდა და როგორც თქვენ, ისე „ჩერქეზიც“
ორივე ფეხზე გაებით ხაფანგში.

— არ მესმის რაზე ლაპარაკობთ!

— ქმარა, ვახტანგ, ნუთუ იმდენად დაგაბნიათ შიშმა, მარ-
ტივი ქემშარიტებაც სადავოდ გინდათ გახადოთ?

— გეუბნებით, არ ვიცი რაზე ლაპარაკობთ, — ქიუტად
გაიშეორა კიტოვანმა.

— ნუთუ? — გაიკვირვა გამომძიებელმა, შემდეგ საჯა-
ლალდედან ფოტოსურათი ამოიღო, პატრიმარს გაუწოდა, —
აი, ინებეთ და დარწმუნდით თქვენს სულელურ კონსპირა-
ციაში, იქნებ ამის შემდეგ მაინც გეყოთ გამბედაობა და
შეურიგდეთ თქვენს სრულ ჩავარდნას, — დაუმატა დაცნ-
ვით.

კიტოვანმა უხალისოდ ჩამოართვა ფოტოსურათი, ზერე-
ლედ დააოილიერა 50 მანეთიანი ბანკოტის ფოტოასლი,
შემდეგ მხრები აიჩეჩა და ფოტოსურათი გამომძიებელს და-
უბრუნა.

— იქანო? — შეეკობხა გამომძიებელი.

— რა ვიცისი?

— ფული, რომელიც დევიძეს გაატანეთ ხოტოველთან:
კიტოვანი თითქმის გამხიარულდა.

— აბა, შენა ყოფილხარ აი, — გაიღიმა მან, — გეგონება
ბოლშევიკებს მხოლოდ ერთი ცალი ხუთთუმნიანი მოექრათ
და ისიც უეჭველად ჩემი დასტურით, რომ შეეხება, თუ არა
ხელათ-ვიცნო.

— ლაზღანდარობას თავი დაანებეთ, კიტოვანო!

— ჩემმა მზემ, სტრანნი ვინმე ხართ-მეთქი, არა, საიდან
მაიტანეთ, რომ ეს ჩაკარტოჩეხული 50 მანეთიანი უეჭველად
ჩემი ნაცნობია?

— მაშ უარყოფთ?

— გა, შარი თუ გინდა ეს არი, აი იქნება. ახლა ისიც მითხ-
რათ, ამ 50 მანეთიანს რანაირი მეტრიკა და პასპორტი აქვს?

— გეტყვით, აუცილებლად გეტყვით, — მიუგო გამომძი-
ებელმა სერიოზულად.

— ვაა! აი სერიი თუ გინდა ეს იქნება, აი მაშ მოიტა, მაჩ-
ვენე, რო ერთი ჭიგრიანად გავიცნო რაღა, — კიტოვანს სრუ-
ლიად გაუარა „ჩერქეზის“ ხსენებით გამოწვეულმა შიშმა და
ისევ ლაზღანდარობა დაიწყო.

— კეთილი, თავის დროზე ყველაფერს გიჩვენებთ, ჭერ კი
შემდეგ კითხვაზე მიპასუხეთ: ვინ მოგცათ ბასკაკოვას მისა-
მართი?

— ვისი მისამართი?

— ბასკაკოვას, ტანია ბასკაკოვას მისამართი.

— აკი გითხარით, არ ვიცნობ, ვილაც ოხერი, ბასკაკოვაა.

— მაშ ვისთან უნდა გამოცხადებულყო ხოტოველი 15
იანვარს საღამოს 10 საათზე?

— მე ეგ საიდან უნდა ვიცოდეთ?

— სწორედ თქვენ უნდა იცოდეთ, აკი ასე დაავალეთ ხო-
ტოველს.

— რამდენჯერ უნდა გითხრათ, ხოტოველისათვის არაფე-
რი დამივალეზია-მეთქი.

— თქვენ ასე გგონიათ?

— მა ისე უნდა მეგონოს, როგორც თქვენ გინდათ? .

— არა, კვალიაშვილო, მაგრამ არც ისე, თქვენ რომ გიზ-

დათ, — დინჯად შენიშნა მინდელმა და დაუმატა: — აბა ამ სურათს ერთხელ კიდევ დახედეთ, კარგად დააკვირდით და შემდეგ მიპასუხეთ.

მინდელმა 50 მანეთიანი ბანკნოტის ფოტოასლი ახლოს მიუწია პატიმარს.

— ვა, ვნახე და ის იყო. ახლა ზეპირად ხო არ უნდა ვისწავლო.

— დახედეთ, დახედეთ და მიპასუხეთ ეს რა აწერია? — შეეკითხა მინდელი და ფულზე გაკეთებულ წარწერაზე მიუთითა.

კიტოვანი წარწერას დააკვირდა.

— რა სწერია? — გაუმეორა კითხვა გამომძიებელმა.

— რა ვიცი, რა სწერია, „ტანია“ და რალაც ციფრები, ეტყობა, ვილაქას ფინანსთა მინისტრობა დაუწყო, — გაიღრკია ქურდი.

— ვანა, ნაწერი არ გეცნობათ?

— მეე?

— ჰო, თქვენ.

— რა თქმა უნდა, არა, ეგეთ ხალხთან საქმე არა მაქვს.

მინდელმა მეორე ფურცელი ამოიღო, რომელზედაც რამდენიმე სტრიქონზე ერთი და იგივე სიტყვა იყო დაწერილი რუსულ ენაზე. კიტოვანს გაუწოდა.

— ეს ნაწერი თქვენია?

კიტოვანმა ფურცელს დახედა.

— მერე რა რო ჩემია, ეს ხომ თქვენ თვითონ დამაწერიנת.

— მაშ კარგად დააკვირდით, ფულზე და თქვენს მიერ ჩემი თხოვნით ამ ქალაქზე დაწერილ რუსულ სიტყვაში „ტანია“, ორივეგან ერთი და იგივე შეცდომაა დაშვებული.

— მერე ეგ მე რაში მეხება?

— საინტერესოა, — გაიღიმა მინდელმა.

— რა არის საინტერესო?

— თქვენი ქცევა. სირაქლმა გაგიგონიათ, ვახტანგ?

— მერე რა!

— ის, რომ თუ სირაქლემა გაგიგონიათ: იქნებ ისიც იცით, ამ ცხოველს ერთი მეტად სულელური ჩვევა რომ აქვს.

— სულელური ჩვევა?

— ჰო, სულელური, როცა მონადირეები დაედევნებიან, თავს ფრთის ქვეშ მალავს და ასე ჰგონია, მღევარი მოვატყუეო.

— მერე მე რაში შეკითხება თავს მალავს თუ კუდს? — გაუკვირდა კიტოვანს.

— თქვენც ასე იქცევით, თუმცა სირაქლემაზე მეტი მოგეთხოვებით.

— აბა, ეგეები არ იყოს, მე სირაქლემა არა ვარ.

— სირაქლემათა საბედნიეროდ, მაგრამ დავუბრუნდეთ საქმეს. მაშ რა ნაწერი არ გეცნობათ?

— ირამეთქი, გითხარით.

— კეთილი, გამოდას, რომ ექსპერტი შეცდა.

მინდელმა საქმიდან სხვა ქალაქი ამოიღო.

— „50 მანეთიან ბანკნოტის ფოტოსაღზე არსებული რუსული წარწერა „ტანია“ შესრულებულია ცახტანგ ილიარიონის ძე კიტოვანის, იგივე გიგლა გაიოზის ძე კვალიაშვილის მიერ“. — ღონჯად ჩაიკითხა მან, შემდეგ დასკვნა კიტოვანს გაუწოდა: და დაუმიტა: — რას იტყვით?

— ამის ექსპერტი წერს?

— ცხადია, ექსპერტი, ექსპერტი კალიგრაფი.

— მაშ რა ექსპერტი კი არა, ტურტუცი ყოფილა!

— ჭიუტობას აზრი აღარ აქვს. კიტოვანო!

— რა საკენკი სხვის დაუყარე. მე კი შემეშვი. აგიტაციით საკენკს კი არა, მიწვადს აღარ ვქაჩ.

— მაშ არ გინდათ აღიაროთ?

— რაც გამოიყენებია, მითქვია. სხვის საქმეს კი ტყუილად ვერ მაკისრებინებ. გაიგეთ. ვერ მაკისრებინებთ-მეთქი! — ბრაზიანად გაიმეორა კიტოვანმა და თვალები ჩაუსისხლიანდა.

— კიტოვანო, თქვენ პირველად არ ზიხართ და უკეკლად გესმით. რომ გამოუვალ მდგომარეობაში ხართ მოქცეული იმის შესახებ რაც თქვენ აღიარეთ. სისულელეა წერილობანების

უარყოფა, ეს არათერს მოგცემთ. სჯობს ბოლომდე მიიყვანოთ დაწყებული საქმე.

— მე არ ვჭიუტობ, გითხარით, რომ ზინა გავქურდეთ, ტყემელიაძე მე არ დამიჭრია, ნაქურდალი ნივთები და ობლი-
გაციები შეევსოხარეთ. წამლები თქვენ არ გყავთ და ვერც
დაიჭერთ, გაგიფრინდათ. ხოტოველი ამ საქმეში არ ყოფილა,
ჩარგიევს არ ვიცნობ, არც ვილაც ბასკაკოვას. ვიკისრე ისიც,
რომ ექიმი გრძელიძე მოვიტაცეთ. ვინც ჩემთან იყო, წავიდა.
მის სახელსაც ვერ გაიგებთ, პუშკები ჩემი არ არის, ივანო-
სელმაც დაგიდასტურათ, ჩემიც რომ იყოს, მაინც ვერ გაი-
გებთ. ვინ მომცა. სხვა რა გინდა, თავი გამანებე და საქმე და-
მთავრე. ბარემ მისუღონ და მორჩა, საიდანაც მოვსულვარ,
ისევ იქ წავალ.

— ასე იოლად ვერ წახვალთ.

— მეტს ხომ ვერ ამკიდებთ, 15 წლის სროჯზე მეტს ხომ
ვერ მომცემთ.

— ჩიკვაიძის მკვლელობა? იგ რა დაგაჯდებათ, დაეციკრე-
ბულხარათ?

— მაგაზე იმან იფიქროს, ვინც მოკლა, ჩვენ არ გავციკ-
თებია, ვერ ატყვილებთ, სულ ერთია სუდი ვერ დაგვიმტკი-
ცებს.

— უეჭველად დაგიმტკიცებთ, ეს არის, რომ დროს წაგ-
ვართმევთ მეტს.

— ხო და, როცა დაიშტკიცებთ, მაშინ ვილაპარაკოთ, —
მიახალა კიტოვანმა უტიფრად.

— კეთილი, კეთილი. კიტოვანო. დღეისათვის კმარა, იმე-
დი მაქვს მოიფიქრებთ და შემდეგ დაკითხვაზე მეტ გონიერე-
ბას გამოიჩინებთ, — მიუგო მინდელმა და მორიგე მილოციელი
გამოიძახა. — წაიყვანეთ პატიმარი! — უბრალოა შემოსულ
სერეიანტს.

კიტოვანი ზანტად წამოდგა, შეჩეუული კაცის იერით დაი-
წყო ხელები ზურგს უკან და ნელა გავიდა კარებში.

მარტოდ დარჩენილი მინდელი მძიმედ წამოდგა საეპი-
ლოდან. დაჩაღ აკრთა ნაწერი ფურცლებზე და საქმესთან
ერთად ცენტრალურ ეუთში ჩაექცა. დადღულ სახეზე სელი

გადაისვა, რამდენჯერმე გაიარა კაბინეტში და თანჯარასთან შეჩერდა.

ბინდდებოდა. ერთი საათის წინ ამოვარდნილი სუსხიანი ქარი გაბოროტებით აწყდებოდა მინებს.

მინდელი ჩაფიქრდა. ჩარგიევი უეპველად დიდი ქურდი-რეციდივისტია, ამიტომ ეშინიათ მისი ისეთ კვალიფიციურ ქურდებსაც კი, როგორც კიტოვანი, ბალაეაძე და ივანისე-ლია, მაგრამ როგორ მოხდა, რომ მილიციის რესპუბლიკურ სამმართველოს არავეითარი ცნობები არ მოეპოვება მასზე? ნუთუ მცდარია ჩემი მოსაზრება და ჩარგიევი და „ქალაჩა“ ერთი და იგივე პიროვნება არ არის? დავუშვათ, მართლაც არ არის ქართველი, როდის ჩამოვიდა საქართველოში და რომელ ქალაქში „მოღვაწეობდა“ ადრე? მათ მოკლეს ჩიკვაიძე, თუ მისი მკვლელობა ცალკე დანაშაულია და გამოძიება ამ ნაწილში მცდარ გზაზე დგას? სად ვეძიოთ ჩარგიევის პიროვნების დამადასტურებელი ცნობები?

— გამარჯობა, ლევან! როგორ ჩაფიქრებულხარ, — მოეს-მა უცრად მინდელს და გამოერკვა.

კაბინეტში ბალანჩივაძე იდგა და უღიმოდა.

გაუკვირდა, ფიქრებში წასულს არ გაუგია ქარის გაღება.

— ჩანს, ძალზე დადლილხარ, ლევან, თუ ჩემი შემოსვლა ვერ გაიგე, — განაგრძო პოლკოვნიკმა და ხელი გაუწოდა.

— გამარჯობათ, დავით ილიჩ, მართლაც ოდნავ დავიღა-ლე, — გაიღიმა მინდელმა და მაგრად ჩამოართვა გამოწვდი-ლი ხელი.

— როგორ მიდის საქმე, არის რაიმე ახალი? — შეეკითხა პოლკოვნიკი და სავარძელზე დაეშვა.

— არის, დავით ილიჩ, დევიძის ბინაში შეპყრობილმა ბან-დიტებმა ძირითადადში აღიარეს დანაშაული.

— ჩარგიევი?

— ჩარგიევის შესახებაც არის ზოგი რამ.

— სახელდობრ?

— დღეს მისი მეტსახელი დავადგინე — „საშუა ჩერქე-ზი“, — უბრალოდ უპასუხა მინდელმა.

— „საშუა ჩერქეზი“? მეტედა, როგორ დაადგინე, ვინ ამბილა?

— განზრახ არავინ, ისე კი ბალავაძე დამეხმარა.

— საკვირველია, როგორ მოახერხე?

— საინტერესო შემთხვევაა, — მინდელმა ცეცხლგამძლე ყუთი გახსნა, საქმიდან ერთი ფურცელი აპოილო და პოლკოვნიკს გაუწოდა.

ბალანჩივაძემ გაკვირვებით ჩამოართვა, რამდენჯერმე გადაავლო თვალი ტირე-წერტილებით აკრელებულ ორიოდ სტრიქონს, შემდეგ ფურცელი მაგიდაზე დასდო.

— არაფერი მესმის! — ჩაილაპარაკა წუნარად.

— მორზე, დავით ილიჩ, ამ ორ სტრიქონზე ბალავაძისა და ივანისელის საუბარია ჩაწერილი, მორზეს ანბანით.

— ეს როგორ?! — უფრო გაუკვირდა პოლკოვნიკს.

— სულ უბრალოდ, — უპასუხა მინდელმა და დაწერილებით უამბო ბალავაძისა და ივანისელის შეხვედრის შესახებ.

— დიდებულთა! — აღფრთოვანდა პოლკოვნიკი, შემდეგ; საწერ მაგიდიდან ფურცელი აიტაცა და სათვალე მოიჩგო.

„არ გაბედო საშუა ჩერქეზის ხსენება, დაგვახჩობს, არ გაბედო!“.

„მესმის, ჩემგან ვერაფერს გაიგებენ“, — გაშიფრა მან ტირე-წერტილები და სიყვარულით შეხედა დაღლილ მინდელს.

— დიდებულთა! — გაიმეორა მან და მაგრად ჩამოართვა ხელი, — ყოჩაღ ლევან, აი რას ნიშნავს გონიერული მოსაზრება, ყოჩაღ!

მინდელს ყურები შეუწითლდა.

— ეს კი დავადგინე. დავით ილიჩ, მაგრამ ოფიციალური ჩვენება ვერც ერთისაგან ვერ მივიღე, ასე რომ, ბანდიტების აღიარება ჩარგიევის შესახებ მაინც არა გვაქვს.

— ეგ არაფერია, მთავარი ის არის, შენი ვერსია სწორი აღმოჩნდა და ჩარგიევს უსამართლოდ დაპატიმრებული ადამიანის სამოსელი შემოეცალა. ეს კი ცოტა როდია. ვფიქრობ, ჩარგიევზე დიდ შთაბეჭდილებას მოახდენს მისი მეტსახელის

დადგენა, — პოლკოვნიკი წამით შეყოვნდა და შემდეგ განაგრძო: — მაშ ასე, დავაჯამოთ ფაქტები: ჩარგიევი ბანდის მეთაურია; ბანდიტებმა იციან, რომ მილიციის სამძებრო განყოფილებას მის შესახებ კომპრემასალა არ მოეპოვება, ამიტომაც ასე გულმოდგინედ უარყოფენ ჩარგიევის მონაწილეობას საქმეში. რა თქმა უნდა, ამას შიშიც ემატება „ჩერკეზის“ წინაშე.

ღვეიძის ბინაში შეპყრობილი ბანდიტები ბასკაკოვს არ იცნობენ. ჩარგიევსაც მხოლოდ კიტოვანი ხვდებოდა. ბასკაკოვს მისამართიც ჩარგიევმა მისცა კიტოვანს. მან კი თავის მხრივ ხოტოველი გააგზავნა ბასკაკოვსთან. სწორედ ამით არის გამოწვეული, რომ კიტოვანმა თუმცა აღიარა ტყვეობის ბინის ვაჭურღვაში მონაწილეობა, მაგრამ კატეგორიულად უარყოფს ხოტოველის წყაღებობაში გაგზავნას. რატომ ზოგავენ ხოტოველს? პასუხი ერთია: ხოტოველი ეს ის რგოლია, რომელიც მტკიცე ჩაპკით აკავშირებს ჩარგიევს დანარჩენ ბანდიტებთან. მაშასადამე, ხოტოველის მხილება ჩარგიევს მხილებაა, ეს კი ბანდიტების ანარქიზმში არ შედის, გასაგებია ისიც, რატომ უარყოფენ ჩიკვაიძის მკვლელობას.

— საქსები თუ გეთანხმებით, პატივცემულო დავით; მაგრამ ჩემს აზრით, ბევრ რამეში ჭერ კიდევ სუსტი ვართ.

— საბელღობრა?

— ერთი და იგივე პიროვნებაა თუ არა ჩარგიევი და ქაღარა? თქვენ იცნობთ ჩემს მოსაზრებას, რომელიც ჩარგიევის დაკავებას დაედო საფუძვლად. დაკენეტრილი ფრჩხილები და თეთრი ლამაზი კბილები სხვასაც შეიძლება ჰქონდეს. ამასთან, ჩემი ვერსია ჩარგიევს მიერ გრიშის ტარების შესახებ მხოლოდ მოსაზრებაა და იურიდიულად არაფრით არ არის გამაგრებული. შეიძლება ჩარგიევი ბანდის ერთი წევრთაგანია მხოლოდ და „ქაღარა“ ხელიდან გავუშვით? შემდეგ ჩიკვაიძის უცნაური მკვლელობა კვლავ ბურჟსით არის მოცული. ბანდიტები კატეგორიულად უარყოფენ ამ ბრალდებას. მაგრამ თუ პირობით მაინც დავუშვებთ, რომ ისიც შეპყრობილმა ბანდიტებმა მოკლეს, ისმის კითხვა, რა ურთიერთობა ჰქონდა

ჩიკვაიძეს ბანდიტებთან? ვინ არის იგი? მსხვერპლი, საქმის მიმცემი, თუ უშუალო მონაწილე ბიძის მკვლელობისა? სად და როგორ დაუკავშირდნენ ანზორს პროფესიულ ქურდები? და ბოლოს, რატომ და რა ვითარებაში მოჰკლეს ჩიკვაიძე? — დაამთავრა მინდელმა და მოლოდინით მიაჩერდა პოლკოვნიკს.

ბალანჩივაძე ცოტა ხანს დუმდა. შემდეგ საეარქლოდან წამოდგა. კაბინეტში ფართო ნაბიჯით გაიარა.

— დასაშვებია, რომ ჭალარა და ჩარგვიევი სხვადასხვა პირებია, — დაიწყო მან, — ისევე როგორც არც მათი იგივეობაა გამორიცხული, მაგრამ თუ მხედველობაში მივიღებთ ბასკაკოვასა და ხოტოველის დიალოგს, რომლის ჩაწერაც თქვენ 407 ნომერში მაგნიტოფონზე მოახერხებთ და იმას, რომ ტანია ჩარგვიევის გარდა არავის შეხვედრიან, აგრეთვე ხოტოველისა და ბასკაკოვას ჩვენებათა წინააღმდეგობას და ყოველივე ამას დაუფიქრებთ თქვენს მოსაზრებას „ჭალარას“ შესახებ, უფრო მეტი შანსია ვიფიქროთ, რომ „ჭალარა“ სხვა არაინაა თუ არა „შეგრიმული ჩარგვიევი. შემდეგ ყველა მონაცემი გვაქვს ვიფიქროთ, რომ ჩიკვაიძეს ბოლო მოუღეს იმავე ბანდიტებმა, ვისი მსხვერპლიც ტყვეშელიაძე გახდა. ხოლო მონაწილეა ჩიკვაიძე თუ მხოლოდ მსხვერპლი, ამ საკითხზე რაიმე ვერსიის აღება ჭერ ნაადრევიც, მით უმეტეს, ჩიკვაიძე საკუთარი დანით არის მოკლული. საერთოდ კი ვფიქრობ, გამოძიება სწორ გზაზე დგას და ეს დღეს კიდევ ერთხელ დადასტურდა. — პოლკოვნიკმა წამით იყუჩა და შემდეგ მტკიცედ დაუმატა: — ახლა მთავარია დავადგინოთ, ვინ არის ეს „საშუა ჩერქეზი“ და სად ეწეოდა თავის შავბნელ საქმიანობას? შეპყრობილ ბანდიტების ჩარგვიეტან დამოკიდებულება თავისთავად მოუთითებს, რომ ის სისხლის სამართლის დამნაშავეთა წრეში სპეციალურ ცნობილი ბოროტმოქმედია. მაგრამ ფაქტია ისიც, რომ მას საქართველოში არ „უმოღვანია“, წინააღმდეგ შემთხვევაში რაღაც ნაინც გვეცოდინებოდა მასზე. საუბრით გეთანხმებით. სწორედ ამიტომ, ლოდიკურია ჩვენი მოსაზრება იმას შესახებ, რომ ჩარგვიევი შესაძლოა მისი ნამძელი გვარიც არ არის.

სხვა პირობებში „ჭალარას“ ვინაობის დადგენა გამოძიებას

დიდ დროს წაართმევდა, ახლა კი უნდა გამოვიყენოთ ჩვენ ხელთ არსებული ეს მთავარი კოზირი და ისეთი სვლა გავაკეთოთ, რაც ჩარგიევს დაარწმუნებს შემდგომი ჭიუტობის უაზრობაში.

— თუ სწორად გაგიგეთ, თქვენ ჩარგიევის მეტსახელი გაქვთ მხედველობაში, — გაიღიმა მინდელმა.

— არა ცდებით, მაგრამ ეს დიდი უპირატესობა ჩვენ ისე უნდა გამოვიყენოთ, ჩარგიევი დარწმუნდეს, რომ გამოძიებამ მისი ზედმეტი სახელი სხვა ბრალდებულთა გამოტეხით და დანაშაულის სრული აღიარებით დაადგინა. თუ ეს შევეძვლით, მთავარი სიძნელე დაძლეული იქნება, დანარჩენს თვით ჩარგიევი აღიარებს, ასეთია მათი სტილი, — წარმოთქვა პოლკოვნიკმა მტყიკედ; მინდელის დადლილი სახე შეათვალიერა და რბილად დაუმატა: — გიფიქრია, რა რეაქციას მოახდენს ჩარგიევზე „საშუა ჩერქეზის“ ამ ასპექტში ხსენება?

— გამოგიტყდებით, რომ — არა, დრო აღარ დამრჩა — ჩაილაპარაკა მინდელმა.

— ეხედავ, დრო არ გქონდა, — თქვა პოლკოვნიკმა, — ჩარგიევის შემდგომი დაკითხვა კარგად მოფიქრებული გეგმით უნდა მოხდეს, ფსიქიური ფაქტორის წინა პლანზე წამოწევიო, გეგმას ხელ შევადგენთ, ახლა კი დაისვენე, სახლში წადი! 8 საათისათვის თეატრთან გელით მეუღლესთან ერთად, პრემიერა მიდის. მარტო ქურდების დევნა არ კმარა, კულტურული გართობაც საჭიროა, წავიდეთ!

თ ა ვ ი X I

კარი წყნარად გაიღო. პატიმარი შემოიყვანეს. ჩარგიევი კარებთან შეჩერდა, ზურგზე ხელებდაწყობილმა მშვიდად შეათვალიერა გამომძიებელი და მზერა ვეებერთელა ნაძვზე გადაიტანა, თეთრად შესუდრული რომ მოჩანდა ფანჯარაში.

სააშოვლად, ხეაერცელად თოვდა. ათასობით ფანტელი ისე ნა-

ზად ეფინებოდა ბებერ ნაძეს, თითქოს ცდილობდა, არ შეაწუხოსო თავისი შეხებით.

მინდელმა დაკვირვებით შეათვალიერა პატიმარი. ჩარგიევი ოდნავ განხდარიყო, თვალები ჩასცეწოდა, მაგრამ გამოხედვა ისევ ძველი ჰქონდა, მტკიცე და გაუცხავი.

— ახლოს მოდით! — დაარღვია სიჩუმე გამოძიებელმა.

ჩარგიევმა ნელა მოსწყვიტა მზერა ფანჯარას, რამდენიმე ნაბიჯი გადადგა და მაგიდასთან გაჩერდა.

— დაჩქებით! — ქალღმერთიდან თავაუღებლევ შეეპატივა მინდელი.

• პატიმარმა ხელები ჩამოუშვა, უხმოდ ჩამოჯდა.

გამომძიებელი საქმეს ჩასცქეროდა, თითქოს იქ რაღაც ახალი და საინტერესო აღმოეჩინოს, სინამდვილეში კი მისი გონება სულ სხვა რამეთი იყო დაკავებული. ის გულდასმით მოეწადა ჩარგიევთან გადამწყვეტი ბრძოლისათვის. დაკითხვი დეტალური გეგმა, რაც მან ბალანჩივაძესა და ხომერკიკთან ერთად შეიძუშავა, ძირითადად ფსიქოლოგიურ ფაქტორზე იყო აგებული. „ნაშკა ჩეოქეზის“ ხსენებას არა მარტო უნდა გაეტეხა ჩარგიევი, არამედ დაერწმუნებინა კიდევაც რომ გამოძიებისათვის ყველაფერი გამორკვეული იყო, წინააღმდეგ შეუთხვევაში კიდევ დიდხანს პოულობდათ მასთან კიდილი.

მინდელმა უეცრად შეწყვიტა საქმის ფურცულა და ჩიქურ მიაჩერდა პატიმარს.

ჩარგიევმა ცივი, მშვიდი ცქერა შეაგება.

— ჩარგიევი, — დაიწყო მინდელმა ყოველგვარი შესავლის გარეშე, — მე მგონია, დროა გავათავოთ კომედია და ვალია-როთ ყოველივე, თქვენ უნდა გესმოდეთ, სიჭიურტის ენების მოტანა შეუძლია მხოლოდ.

— თუ ამ უაზრო კითხვის მოსაცემად ამომიყვანეთ, ტყუილად გარჩილხართ, მომწყინდა ერთი და იგივე კითხვებზე პასუხის გაცემა, — ამოილაპარაკა ბრაზიანად.

— მით უკეთესი, გავათავო, ჭერ ტყუემლიაძისა და ჩიკვაიძის მკვლელობის შესახებ გვიამბეთ, შემდეგ კი ძველი საქ-

შეებიც გავიხსენოთ, გეუბნებით, აზრი აღარ აქვს-მეთქი ჭი-
უტობას.

— არავითარი დანაშაული მე არ ჩამიდენია, არც ჩემი წარ-
სულია რითიმე შებლაღული, რამდენჯერ უნდა გითხრათ?

— მაშ. ისევ ამტკიცებთ, რომ მათე ჩარგიევი ხართ?

— დიახ და ძალიანაც მიკვირს, რატომ არ მოგწონთ ჩემი
გვარი.

— კეთილი, ასე იყოს, მაგრამ ჩვენ სხვა სახელიც გვინ-
ტერესებს. აი, ის, ქურდებმა რომ შეგარქვეს.

— მე მოვითხოვ, შეწყვიტოთ ჩემი შეურაცხყოფა. აქ რა-
ღაც გაუგებრობაა, ვილაცაში გერევი.

— საოცარია, მე კი სხვა-მეგონეთ, სრულიად სხვა. წყნა-
ვად შენიშნა მინდელმა.

ჩარგიევი გაცოფდა.

— ვინ სხვა? — შეჰყვირა და თვალები ჩაუსისხლიანდა.

— „ჩერქეზი საშკა“, „ჩერქეზი“! — ლითონივით ცივი
ხმით წარმოსთქვა გამომძიებელმა.

გასროლა მიზანს მოხედა.

— ჩერქეზი? — წამოიყვირა პატიმარმა და უეცრად დაქ-
კარგა მოგონილი სიმშვიდე, შემდეგ ულეგვიანით წამოიჭრა
სკამიდან, აკანკალებული ხელით პაპიროსს წაეტანა.

— მშვიდად, ჩარგიევ, თქვენი თამაში დამთავრდა! — მკა-
ცრად შენიშნა ფეხზე წამომდგარმა მინდელმა და გამკოლა-
ვად შეხედა.

ჩარგიევს არ გაუგონია.

გამომძიებლის ბაგიდან წარმოთქმულმა ორმა სიტყვამ გა-
ზანადგურებლად იმოქმედა პატიმარზე. ერთბაშად დაეკარგა
ცივი გამოხედვა და შებლი ოფლის მისხვილმა წვეთებმა შე-
უსველა.

მინდელი თვითონაც არ მოელოდა ასეთ შედეგს, დაკვირ-
ვებით მიაჩერდა ნირწამხდარ პატიმარს.

ჩარგიევი თითქოს გამოერკვა, მოწყვეტით დაეშვა სკამზე,
ხელებით მუხლებს დაებჯინა და შეეცადა უნებურად ატეხი-
ლი ჭანკალი შეეჩერებინა.

მინდელმა წყალი დაასხა, უსიტყვოდ შესთავაზა.

ჩარგიემა არ დალია, ზედაც არ შეხედა ქიქას, ისევ პაპი-
როსს ბოუკიდა და ბოლი ვადაყლაპა, შემდეგ სახეზე ხელი გა-
დაისვა, სკამზე ერთბაშად შესწორდა, თვალები ააელვარა და
საკმაოდ მტკიცე ხმით წარმოთქვა:

— დიახ, ჩემი თამაში დამთავრდა! „ჩერქეზმა“ დაამთავრა
თამაში. მაჯობეთ, მაგრამ მინდა ვიცოდეთ, ვინ ჩამაგირაუა, ვინ
გამცა, შემდეგ კი გეტყვით, ყველაფერს გვიამბობთ, რადგან
აზრი აღარ აქვს, სულ ერთია.

მინდელს რატომღაც არ ესიამოვნა ჩარგიევის. ასე ერთ-
ბაშად მოტეხა, გაკვირვებით გადახედა უეცრად შეცვლილ პა-
ტიმარს.

— ვინ გამცა-მეთქი? — ბრაზიანად გაიმეორა ჩარგიემა.

— რაკი ასე გაინტერესებთ, თითებზე დაიხედეთ და თვი-
თონვე მიხვდებით, ვინც გაგცათ, — დინჯად შენიშნა გამომძი-
ებელმა.

ჩარგიევი განცვიფრდა.

— რა შუაშია აქ ჩემი თითები? — იკითხა და ხელებზე
დაიხედა.

— თქვენი ფრჩხილები... გლებურად მოიჩითეთ, სახეც გრიმ-
ში დამალეთ. მაგრამ ფრჩხილებმა, დაკვნეტილმა ფრჩხილებმა
გაგცათ, ქირურგი გრძელძე არც ისე შიამიტი აღმოჩნდა,
თქვენ რომ გეგონათ.

ჩარგიემა ხელები გადმოაბრუნა, დაკვირვებით დაათვა-
ლიერა დაკვნეტილ-დამახინჯებული ფრჩხილები.

— მაშ ექიმს უნდა ეუმაღლოდეთ ჩემს ჩაუარდნას? — კი-
დევ უფრო განცვიფრდა იგი.

— რა თქმა უნდა, ექიმსაც, — გაელიმა გამომძიებელს.

— მაგრამ სახელი, „საშუა ჩერქეზი“? ამას ხომ ექიმი ვერ
გეტყვოდათ.

— ცხადია, ვერა!

— მაშ, ვინ გითხრათ?

— ვინც თქვენთან ერთად ჩაიღინა ბოროტმოქმედება, —
შიუგო მინდელმა მტკიცედ.

ჩარგიევს აფთარიერთ აენტო თვალები.

— რომელმა გამცა!

— ეგ ენლა საინტერესო არ არის, გსურთ მოგვეთ ჩვენბა?

ჩარგიევმა ბოროტად გაიღიმა.

— რასაკვირველია, თუ ქურდებმა ერთმანეთის გაყიდვა დაიწყეს, ხოლო ექიმებმა გამომძიებლობა, სჩანს, ჩვენი საქმე მართლაც წასულია, მაგრამ ვაი მას ვინც „საშუა ჩერქეზი“ ახსენა, მე იმას...

— საქმეს დაუბრუნდეთ, ჩარგიევ, — შეაწყვეტინა გამომძიებელმა.

— მე მზად ვარ, რა გაეწყობა, მაჯობეთი — ავად გაიღიმა პატიმარმა.

— ჩვენბ ქართულ, ენაზე ისურვოთ ჩვენების მიცემა? — მოულოდნელად ქართულად შეეკითხა მინდელი და თვალი თვალში გაუყარა.

ჩარგიევმა თვალი გაუსწორა გამომძიებლის ქორულ მზერას, შემდეგ გაიცინა.

— ასე იყოს, არც ამის დამალვას აქვს აზრი, ჩემი და გრძელიძის საუბარი ისედაც ცნობილია თქვენთვის, — უპასუხა ქართულად.

— კეთილი, მაშ დავიწყოთ!

— დავიწყოთ! — უმალ დაეთანხმა ჩარგიევი.

— პირველ რიგში თქვენი ნამდვილი ვინაობა. დასახელებთ, თქვენ ხომ ჩარგიევი არა ხართ, — მტკიცედ განმარტა მინდელმა.

ჩარგიევმა კვლავ ცივად გაიღიმა.

— რა თქმა უნდა, არც ვაპირებ ჩემი გვარის დამალვას.

— კეთილი, დასახელებთ თქვენი ნამდვილი გვარი.

— ინებეთ, ჩემი გვარი კოკოვეია, ალექსანდრე სუმბათის ძე კოკოვეი. თბილისში დავიბადე, მშობლები ადრე დამეხოცა. 16 წლისა ქურდების ბანდაში მოეხვედი და მას შემდეგ ამ საქმიანობას ვეწევი.

— სად ცხრვრობდით მთელი ეს წლები?

ჩარგიევი ცოტა ხნით ჩაფიქრდა.

— გეტყვით, ყველაფერს გიამბობთ: ორი წელი თბილისში ცინმე რუბენასთან, შემდეგ კი როცა ჩვენი

ბანდა გაანადგურეს, როსტოვში გაეყვიე რუბენას, იქაც ერთი წელი ვიცხოვე'ე, შემდეგ ხარკოვში, ბოლოს მოსკოვში. იქ დამიჭირეს, რუბენა კი მოკლეს. „საშუა ჩერქეზიცი“ როსტოვში შემარჩევს.

— რამდენჯერ ხართ ნასამართლევი?

— ორჯერ, ორჯერვე მოსკოვში, პირველად ერთი წელი მომიცეს, მეორედ 8 წლით გამისტუმრეს.

— სასჯელი მოიხადეთ?

— მოვიხადე, უკვე ექვსი წელია განვთავისუფლდი.

— შემდეგ?

— შემდეგ ისევ მოსკოვში დაებრუნდი და ჩარგიგვის გეარით ხარკოვს ვეწვიე.

— სად იშოვეთ პასპორტი?

— ვიშოვე, ამას თქვენთვის მნიშვნელობა არა აქვს, ერთმა ვინმემ გამოიკეთა, აღარც კი მახსოვს, მთავარი ის იყო, რომ ეს პასპორტი სავსებით საიმედო გამოდგა. ერთხანს დაეყავი ხარკოვში, შემდეგ ტაშკენტში წავედი. იქ გავაგრძელე ჩემი საქმიანობა.

— რა საქმიანობა?

— ქურდობა, ვთამაშობდი კიდეც.

— თქვენ ვინდათ დაგეარწმუნოთ, რომ მთელი ეს წლები ერთხელაც არ ჩაუარდით?

— ვითომ რატომ არა? თქვენ მე ვიდაც ბაცაცა ხომ არ გგონივართ, ესეც არ იყოს, გარდა ორიოდ საიმედო ქურდობა, არავინ იცოდა ჩემი ვინაობა, არც შეტსახელი, მუდამ ვფრთხილობდი, მაინც გაუფრთხილებლობამ დამლუპა. კიტოვანმა და ბალავაძემ შემთხვევით გაიგეს ჩემი სახელი.

— ვინ გაგაცნოთ კიტოვანი, ბალავაძე და ივანისელი?

— უცნაურ კითხვას მაძლევთ, ჩვენ არავის წარდგენა არ გეჭირდება, მაშ რაღა ქურდები ვართ თუ ერთმანეთსაც ვერ მოუძებნით?

— სარც გაიცანით?

— ივანისელი ტაშკენტში, კიტოვანი და ბალავაძე კი თბილისში.

— როდის?

— ივანისელი შარშან, დანარჩენი ორი კი დეკემბრის ბოლო რიცხვებში.

— როდის ჩამოვლით თბილისში?

— 26 დეკემბერს.

— მარტო?

— ასე, ვთქვათ, ივანისელი ჩამდენიმე დღის შემდეგ ჩამოვიდა.

— რა იყო თქვენი ჩამოსვლის მიზანი?

— არავითარი განსაკუთრებული მიზანი არ მქონია.

— მაინც?

— თბილისში არაფერი, ტანიამ წყალტუბოში წასვლა გადაწყვიტა და წამოვედი.

— ბასკაკოვასთან ერთად?

— არა, ტანია წყალტუბოში ჩამოვიდა, მე კი ჩამდენიმე დღით ადრე წამოვედი, თბილისში გამოვიარე.

— სად შეხვდით დანარჩენ ბოროტმოქმედებს?

— თბილისში, ივანისელმა გამაცნო.

— თბილისში გადაწყვიტეთ ტყეშელიაძის ბინის გაქურდება?

— არა, ტყეშელიაძის ბინის გაქურდება აზრადაც არ გვქონია, იგი საქმე შემთხვევით წავიღეთ.

— მაშინ რა იყო თქვენი ქუთაისში ჩამოსვლის მიზანი?

ჩარგივეი ცოტა ხნით დუმდა.

— მე სრულიად სხვა საქმე მქონდა, ერთი კაცი მყავდა სანახავი, — მიუგო უხალისოდ.

— ვინ კაცი? დასახელეთ!

— იმას თქვენთვის მნიშვნელობა არა აქვს, ამიტომ არც ვასახელებ.

— სხვებიც ვინმეს სანახავად წამოიყვანეთ? — შეეკითხა მინდელი დაცინვით.

— სხვები ჩემთან ერთად არ წამოსულან. მე წყალტუბოში ვიყავი. ივანისელს, კიტოვანს და ბალაეაძეს იქ შევხვდი, — უპასუხა პირქუშად ცრუ ჩარგიევმა.

— კარგი, ვკვირდებით, რა პირობებში გაძარცვეთ ტყეშელიაძის ბინა.

ჩარგიემა ცივად გაიცინა.

— სიამოვნებით, თუმცა ბევრი არაფერია საამბობი: ქუთაისში სრულიად შემთხვევით ჩიკვაიძეს გადავეყარე, კიტოვანმა გამაცნო. ანზორი პოკერით იყო გატაცებული, რამდენჯერმე შეეხედი, არ ვიცი, ვის ოჯახში. გადავწყვიტე ანზორი ჩვენს წრეში ჩამეთრია, ორჯერ თუ სამჯერ განგებ წაუბე, შემდეგ კი კარტი ჩაუწყვე და ნაღდის გარდა 20000 მანეთი მოვუბე. ჩიკვაიძემ ვალის გადახდის მიზნით მისი ბიძის ბინის გაქურდვა შემოგეთავაზა. წინასწარ გვითხრა, სად იყო შენახული 25000 მანეთის 3%-იანი ობლიგაციები. შევთანხმდით — ანზორმა ფანჯარა ჩაურახავი დატოვა, თვითონ კი სოფელში წაიდა, მისი აზრით, ყველაფერი ქურდებს დაბრალდებოდათ და ჩვენს ვალსაც პატიოსნად გადაიხდიდა.

სალამოს ქუთაისში ჩამოვედი, არაერთგზის ნაცადი ხერხი გამოვიყენე, გლეხურად მოვირთე და ქალაქი პარიკი გაეიკეთე.

წინასწარ გაფრთხილებული კიტოვანი ადგილზე მანქანით მოვიდა, ბალავაძე და ივანისელიც მოიყვანა. ჯერ გავჯავრდი, მაგრამ კიტოვანმა დამარწმუნა, რომ მანქანის პატრონი საიმედო კაცი იყო და დავთანხმდი. მანქანა უკეთესიც იყო, ცრუ კვალზე დაგვიწყებდნენ ძებნას.

გვიან ღამით ოთხივე წავედით საქმეზე. დანარჩენი თქვენს იცით. ჩიკვაიძის ბიძა შემთხვევით დაბრუნებულ იყო თბილისიდან, გაიღვიძა, ივანისელს შეებრძოლა, დასჭრა კიდეც, ოშანაც დანა მიარტყა და ფანჯრიდან გადმოვარდა.

ჩარგიევი გაჩუმდა.

— შემდეგ? — შეეკითხა მინდელი.

— შემდეგ რა, დაქრილი ივანისელი დევნიძის ბინაში შევიყვანეთ. დვეიძეს ჩემი შეთხზული ამბავი ვუამბეთ, ხოლო მეორე დღეს მისგან ძალუღლად ბალავაძეც მის ბინაში მოვათავსეთ.

— რა მონაწილეობა მიიღო დვეიძემ თქვენს ბოროტმოქმედებაში?

— დვეიძემ არაფერი, მან არც კი იცოდა, ვინ იყო კიტოვანი ან ივანისელი.

— ვინ არის მანქანის პატრონი?

— არ ვიცი.

— დედა თუ არა ჩისტვის მიგყავდათ მანქანა?

— მე ის არ მინახავს, კიტოვანის თქმით კი არ იცოდა.
ვერც, სამტრედიისში მიდიოდა კიტოვანი.

— ვინ მოგვით წერილი?

— რა წერილი? — გაუკვირდა ჩარგიევს.

— წერილი, რომელიც დევიძის ქალს მიუტანეთ.

— მე არავითარი წერილი არ მიმოიტანა.

— დედა თუ არა დევიძის ქმარს?

— არა, არც ის ვიცი, თუ ქმარი ჰყავდა.

— კეთილი, ჩისტვის მოპკალით ჩიკვაიძე?

ჩარგიევი წაშით დუმდა, შემდეგ მძიმედ დაიწყო:

— შეიძლება თქვენ არ დაიჭერთ, მაგრამ ჩიკვაიძის სიყვდილი არც მითიქრია, საქმე შემდეგნაირად მოხდა: ივანისე-ლის დაქრის გამო ქუთაისიდან ჩვენი წასულა გადაიღო, დევიძის სახლში მას მარტოდ ვერ მივატოვებდით, ესეც არ იყოს, არ მინდოდა უმისოდ წავსულიყავი. ერთად-ერთი კაცი ესაე შეეძლო გარკვეული ცნობები მოეწოდებინა თქვენ-თვის, ტყეშელიაძის ბინის გაძარცვისა და თვით ტყეშელიაძის მკვლელობის შესახებ, ჩიკვაიძე იყო მართალია, მან ჩვენი ნამდვილი გვარი და სახელიც არ იცოდა, მაგრამ მაინც ბევრი რამ შეეძლო ეამბნა გამოძიებისათვის, ამიტომ გადაეწყვიტე შიშქევს მყოლოდა იგი და იძულებული ვამხებადა არაფერი ეთქვა.

ვუთვალთვალე. როგორც მოველოდი, ანზორი მეორე დღესე დაიბარეს მილიციაში. გუყუევი, მაგრამ შეხვედრა ვერ მოვახერხე. გადაეწყვიტე. საღამომდე დამეცადა. მთელი საღამო ტყეშელიაძის სახლის ახლო ეტრიალებდი. სამძიმარზე მოსულ ხალხში, ყველანი მომხდარი საქმის ირგვლოვ ლაპარაკობდნენ, მსჯელობდნენ, მე ყურს ვუგდებდი და მათი საუბრიდან ის დასკენა გავაყეთე, რომ გამოძიებას ნამდვილი კვალისათვის. ვერ ვერ მივიღო.

ღამის 11 საათზე ჩიკვაიძე სახლიდან გაივიდა. უკან გაეყუევი, ის ისეე მილიციის სამმართველოში მივიდა.

თითქმის ორი საათი ვუცდიდი გარეთ, როგორც იქნა, გამოვიდა. ავედევნე, შემდეგ ერთბაშად შოვაბრუნე და შევაჩერე.

ანზორი, ცხადია, არ მოელოდა ჩემთან. შეხვედრას, ჭერ დაიბნა, შემდეგ კი ყვირილი დააპირა.

„ჩუმაღ!“, — გვაფრთხილე მე და ხელი წაველე.

„კიდევ რაღა გინდათ ჩემგან?“ — ძლივს ამოიღუღლულა.

„ორიოდე სიტყვა მაქვს, აი აქეთ მოეფაროთ“, — მივუგე მე მშვიდად და საბაგირო ვზის სადგურისაკენ წავიყვანე. სიბნელეში გვეუწინარდით, ჩიკვაიძე ხმას არ იღებდა. მეც ვდუმდი, რაღაც ვერ მოვახერხებ საუბრის დაწყება.

აჲ გავიდა რამდენიმე წუთი, ბოლოს უხერხული დუმილი თვით ჩიკვაიძემ დაარღვია.

„რისთვის მოჰქალით ბიძაჩემი?“ — შემეკითხა ბრაზიანად.

„შენი ბრალთა, რატომ მოგვატყუილე? — მივუგე ცივად.

„მკვლელებო, ბანდიტებო!“... — ამოიხრიალა ანზორმა.

„ჩუმაღ, არაეინ გაიგონოს, თორემ“...

„თორემ რა?“ — შემოჰიტია მან.

„ის, რომ დაგვიჭერენ და“...

„დაგვიჭერენ? გჯერა იქნა გაქვით“.

„ჩუმაღ-მეთქი, შენ გეუბნებიან“

„არ გავჩუმიდები!“ — იცეცრა ჩიკვაიძემ.

„გაჩუმიდები, შენთვის. ასე სჯობია“.

„ჩემთვის სჯობია?“ — უზროდ გაიმეორა მან.

„ხო შენთვის... მე არ გატყუილებ, ბიძაშენის მოკვლა ჩვენ ანგარიშში არ შედიოდა. თვითონვე დაგვისხა თავს“.

„ცრუობ, განზრახ მოჰქალით! მე თქვენ ყველას... არაფერს დავმალავ, გესმის? ყველაფერს, ყველაფერს ვეტყვი გამომძიებელს, მკვლელებო, ბანდიტებო“, — ჩუმი; მაგრამ მტკიცე სპით მიიხრა ჩიკვაიძემ.

„ყველაფერს ვიტყვი“, ამ ორმა სიტყვამ დამარწმუნა, რომ ანზორს ჭერ არაფერი ეთქვა გამომძიებლისათვის და მტკიცედ გაუაყვინტე, გამეჩუმებინა იგი.

„შენ არაეინს არაფერს ეტყვი. ანზორი“

მან ბრაზიანად შემომხედა.

„ვითომ რატომ?“

„იმიტომ რომ თუ ეს საქმე გაიხსნა, შენ პირველს დაგიჭერენ“.

„დამიჭირონ, მეც ის მინდა“.

„არა, არ გინდა. თუ დაგვიჭერენ, ჩვენ ვიტყვით, რომ შენ წაგვიყვანე ბიძაშენის სახლის გასაქურდავად და შენვე მოკალ იგი, რადგან გაიღვიძა და გიცნო კიდეც, გაიგე?“

„მე, მე მოვკალი? რას ამბობ?“ — შეშეკითხა ის შეცვლილი ხმით.

„ცხადია და ჩვენ ამას დაგიმტკიცებთ, ასე რომ“...

„შენ ვერაფერსაც ვერ იტყვი, საზიზღარო!“ — ამოიხრიალა ანზორმა და იმავე წამს მის ხელში დანამ გაიღვია.

წამით დაეასწარი, მარცხენა ხელით მიწვედი დანიან მარჯვენაში, მაგრამ დანა ვერ გაუავლებინე.

— „ლორივით, ღორივით უნდა დაგკლა, ისე როგორც ბიძაჩემი დაკალით“, — ჩაისისინა მან და ისე ღონივრად მიბიძგა, ძლივს შევიმაგრე თავი თოვლში წაქევისაგან.

ჩიკვაიძე კედელთან იდგა, ოღნავ ეცემოდა ელექტროშუქი.

მისმა ბრაზისაგან დამახინჯებულმა სახეი და ანთებულმა თვალებმა დამარწმუნა, რომ არ დამინდობდა. უკანასკნელი ძალა მოვიკრიბე, მარცხენას მარჯვენა შევაშეველე და ღონივრად დავიქნიე.

ჩიკვაიძე დაბარბაყდა. ამით ვისარგებლე და სწრაფად გამოვკარსარმა. ასწორი მოწყვეტით დაეცა ცემენტის იატაკზე, მეც თავი ველარ შევიკავე და მთელი სიმძიმით დავეცი წაქეულს. უეცრად ჩიკვაიძე მოეშვა, ერთბაშად მოუდუნდა დაქიმული მარჯვენა და ხრიალი ამოუშვა.

სწრაფად წამოვდექი, ჩიკვაიძეს დაეწვდი, გულაღმა გადმოვაბრუნე და დაეინახე, რომ დანა ტარამდე ჰქონდა მკერდში გაყრილი. ჩიკვაიძემ ერთიკ გაიბრძოლა და მიჩუმდა, სწრაფად გათავდა თავისივე დანაზე წამოგებული.

მე აღარ დამიყოვნებია, ფრთხილად გამოვედი პარკიდან

და სწრაფად გავშორდი იქაურობას, — დაამთავრა ჩარგიევმა.

— შემდეგ?

— შემდეგ არაფერი, დანარჩენი თქვენც იცით.

— იციან თუ არა სხვა ბანდიტებმა, რა ვითარებაში მოჰკალით ჩიკვადიძე?

— არ მომიკლავს-მეთქი, ვითხარით, მე მხოლოდ თავს ვიცავდი, სხვებმა კი აზის შესახებ ნამდვილად არაფერი იციან.

— თქვენ ტყეშელიაძისაგანაც თავს „იციადით“ — შენიშნა მინდელმა.

— დიახ. მაგრამ არა`მე, არამედ ივანისელი.

— საოცარი თავდაცვაა, ქურდი, რომელიც სხვის ბინაში გაძარცვის მიზნით შევიდა, კლავს თავისი ქონების დამცველს და ამას თქვენ თავდაცვას ეძახით.

ჩარგიევს არ უპასუხნია.

— კარგი, — განაგრძო გამომძიებელმა, — როგორ დაუკავშირდით ხოტოველს?

— კიტოვანის საშუალებით, მანვე მითხრა, რომ ხოტოველი ძველი და სანდო ბარიგაა.

— ვინა?

— ბარიგა, ნაქურდალის გამსაღებელი.

— პირადად შეხვდით?

— ერთხელ კი, მაგრამ შემდეგ არ ვენდე, წყალტუბოში ტანია გავაცანი, კიტოვანს ტანიას მისამართი მივეცი და დავეაღე მასთან გამოგზავნა ხოტოველი.

— სად არის ნაქარცივი ნივთები და 3%-იანი ობლიგაციები?

— არ ვიცი, ხოტოველს ჰკითხეთ.

— თქვენ ამტკიცებთ, რომ ნაქურდალი ხოტოველს მიჰყოფთ?

— რა თქმა უნდა, მეორე დღესვე გადასცა კიტოვანმა.

— ...რამდენად ვაჰყიდეთ?

— 20000 მანეთად.

— თანხას რელად მიიღებთ?

— არა. ხოტოველი ორჯერ იყო წყალტუბოში, პირველად

8000 მანეთი ჩამოშობანა, მეორედ, ჩემი დაკალების დღეს,
5000 მანეთი ტანიას მიუტანა.

— დანარჩენი?

— დანარჩენი 7000 მანეთი 17 იანვარს უნდა ჩაებარებია.

— სად და როგორ?

— ისევ წყალტუბოში ტანიასთან.

— მაშასადამე, ბასკაკოვამ ყველაფერი იცოდა?

— არავითარ შემთხვევაში, — მიუგო ცხარედ ჩარგიევმა, —
ტანიამ არათუ ეს ამბავი, ჩემი წარსულიც არ იცის. კი-
ტოვანს, ბალაჯაძეს და ივანისელსაც არ იცნობს, ის მტკიცედ
არის დარწმუნებული, რომ ხოტოველმა ჩემი ვალი ჩამოუ-
ტანა მხოლოდ.

— რა იცოდა ხოტოველმა, როდის უნდა ჩამოეტანა ფუ-
ლი ტანიასთან?

— იცოდა, სწორედ იმ დამეს, როდესაც გრძელიძე გავის-
ტუმრეთ, კიტოვანს არა მარტო ტანიას მისამართი მივეცი,
ხოტოველის იმ გამოგზავნის დაწერილებითი გეგმაც დავე-
სახე.

— რაში მდგომარეობდა ეს გეგმა?

— ხოტოველს წინასწარ არ უნდა ცოდნოდა, როდის უნდა
ჩამოეტანა ფული, რადგან ვშიშობდით, თქვენ არ მოეყვანეთ
ჩემამდე. ამ მიზნით კიტოვანს უღებრქანე. საქონლის გადაცე-
მისას შეთანხმებოდა ხოტოველს პირობით ნიშანზე და საფო-
სტო ყუთად დევიძე გამოეყენებინა, ხოტოველს რომ პირველ
დღესვე მთლიანად ჩამოეტანა ფული, ასლა თქვენთანაც არ
იქნებოდა, მიჯრამ სიხარზე გამოაჩინა და ახია, რაც მოუეი-
ჯა! — დაამთავრა ჩარგიევმა ზიზლით.

— კარგი, დღეისათვის კმარა, — დაასვენა მინდელმა
და დარეკა.

— წაიყვინთა! — შესტიო. უჩვენა გამოძიებელმა სერ-
ჟანტს.

ჩარგიევი წამოდგა.

— შეიძლება ვთხოვოთ? — იკითხა წინარად.

— რა გნებავთ?

— ყველაფერი, რაც მე ვითხარით სრული სიმართლეა.

დარწმუნებული ვარ, ექვი არ გეპარებათ, რომ ჩემი ჩვენების შემდეგ სხვებს თუ რაიმე გამორჩათ, იმასაც აღიარებენ, მაგრამ თუ ექვი გეპარებათ, შეგიძლიათ დამაპირისპიროთ კიდევ, რადგან...

— გმადლობთ, — ცივად შეაწყვეტინა მინდელმა, — უთქვენოდ როგორმე გადავწყვეტთ, როდესაც ვერ ვართან დაგაპირისპირდით.

— რასაკვირველია, მე მხოლოდ ის მინდოდა შეთქვა, რომ ვიცი, ჩემს ჩვენებას შეამოწმებთ, მოსკოვიდან მიჩაად საქმეს და ყველა დოკუმენტებს გამოითხოვთ, ამას კი ცოტა დრო არ დასჭირდება, ამიტომ გთხოვთ, ციხეში გადამიყვანოთ, არ მიყვარს მილიციის საკანში ჯდომა, ციხეში მირჩევენია, — მწარედ გაიღიმა ჩარგიევ-კოკოვემა.

— გაყევით!.. ციხეში მაშინ გადაგიყვანათ, როდესაც სანკროდ დაეინახათ.

მინდელი მარტო დარჩა.

ჩარგიევ-კოკოვეის აღიარება ის უკანასკნელი რკოლი იყო, რომელმაც მტკიცე ჭაჭვად შექცრა მთელი საქმე და ჩადენილ ბოროტმოქმედების სრული სურათი აღადგინა.

შეუპოვარმა შრომამ და უძილოდ გატარებულმა ღამეებმა თავისი შედეგი გამოიღო, ლიკვიდირებულ იქნა ქველად, ჭკარკილევ შემორჩენილ რეციდივისტებს შეტარდა სამშობი ბანდა.

დასადგენი ისლა დარჩა სად წაიღო ჩოტოველმა ნამარცხი ფასეულობა, მაგრამ მინდელს ექვი აღარ გეპარებათ, რომ ჩარგიევთან დაპირისპირების შემდეგ კიტოვანიც ყოველივეს აღიარებდა და შეკრებილ მტკიცებებს უეჭველობის გამო ბოლოს და ბოლოს ხოტოველიც გატყუებოდა. ეს ყველაფერი ასე იყო, მაგრამ გამომძიებელს სრულად არ უგრძენია ის დიდი სიხარული, რასაც საერთოდ განიცდიდა ბოლშე ყოველი ბნელი და აბურღული საქმის გასსნისას.

მინდელმა კვლავ გულდასმით გადაიკითხა ცრუ ჩარგიევის ჩვენება, თითქოს არაფერი იყო საეჭვო. თვით ჩიკვაიძის მკვლელობის ფაქტიც აღარ იწვევდა დაიას. „ქაღალა“ ჩვენება ზუსტად ასახავდა დანაშაულის სურათს, მაგრამ გამო-

ძიებელს მისდაუნებურად ექვი აწვალებდა, რომ ჩარგიევის ჩვენება სრული არ იყო.

მინდელი წამოდგა, უჭრიდან აკინძული ტომი ამოიღო და დიდხანს დაკვირვებით სინჯავდა ადგილობრივი დათვალეურების ფოტოსურათებს, ჩარგიევის ჩვენებას დანაზე არსებულ დეფექტს უღარებდა. ყველაფერი ზუსტად ემთხვეოდა ერთმანთს. თოვლისაგან თავისუფალ ცემენტის იატაკსაც ნათლად ეტყობოდა მკირე გაბარიტის ამოტეხილი ადგილი.

ჩარგიევის ჩვენებამ ლოგიკურად ახსნა, არა მარტო დანისტარზე არსებული დეფექტი, არამედ დარტყმის ის არაადამიანური სიძლიერეც, რამაც ასე განაცვიფრა სამედიცინო ექსპერტი. გამომძიებელმა ისე ნათლად წარვიდგინა ჩიკვაიძის თავისივე დანაზე დაცემის სურათი, თითქოს მოწმე ყოფილიყო ანზორის სიკვდილისა.

მინდელმა ამოიოხრა, შემდეგ ჩიკვაიძის დედის, ტყეშელიაძის ქვრივის, ლეჟავასა და სხვა მოწმეთა ჩვენებებსაც გადახედა. ექვის შეტანა არ შეიძლებოდა, ყველანი ერთხმად ბდასტურებდნენ, რომ კუსტარულად ნაკეთები დანა ჩიკვაიძეს ეკუთვნოდა და ტყეშელიაძის მკველობის მეორე დღეს ანზორს ჰქონდა ჭიბეში. ამ ჩვენებებით მხოლოდ ის დადასტურდა, რომ ჩარგიევს მართლაც არ ჰქონდა მოკვლის განზრახვა. დაუჭერებელი იყო შეუიარაღებელი ჩარგიევი მკვლელობის წინასწარი განზრახვით შეხედროდა ჩიკვაიძეს.

„მაგრამ რატომ ასე იოლად აღიარა ყოველივე? — ექვი აწვალებდა გამომძიებელს და ვერ აეხსნა, რატომ იყო უკმაყოფილო ჩარგიევის ასე სწრაფი გატეხით.

„სისულელეა, ალბათ. დავიღალე, ნამდვილად დავიღალე“, — გადაწყვიტა მან, მაგრამ ექვს მაინც ვერ დასძლია და ამან კიდევ უფრო გაუფუჭა გუნება, ნერვიულად აიღო ტელეფონის ყურმილი, სწრაფად აკრიფა ციფრები.

— გიორგი ასლანიჩ, გამარჯობათ!.. დიახ, მინდელი ვარ, თქვენთან მოსვლა მინდა. პატრუცკებულ დავათს ველი მხოლოდ, თქვენთან არის? მით უკეთესი, დიახ აღიარა, ყველაფერი აღიარა!.. მაგრამ სწორედ. ამ საკითხზე მინდა შეგაწუ-

ხოთ... ახლავე მოვლიყარ, 10 წეთის შემდეგ მანღ ექენებო, გმადლობთ!

მინდულმა კერძილი აპარატზე დასდო, პალტო ჩაიყუა და სწრაფი ნაბიჯით გავიდა კაბინეტადან.

.. ხომეროიკი და ბალანჩივაძე დამაბულა ყურადღებით უსმენდნენ, ერთხელაც არ შეუწყვეტივნებიათ. სიტყუა გამოძიებლისათვის, რომელიც თითქმის 1 საათის მოუნდა საქმის სრული მასალების მოხსენებას.

— მე მხოლოდ ის შეკარბ. რომ ჩარგევიან ასე აუცილად აღიარა ყოველივე. — დაამთავრა მინდულმა და მხოლოდისით მიაჩერდა ორთავეს.

დუმილი პირველად ბალანჩივაძემ დაარღვია:

— ჩემი აზრით, აქ საევირველი არაფერია, როგორც ვეაჩადლობდით „საშუა ჩერქეზის“ ხსენებამ დაარწმუნა ცრუ ჩარგევი, რომ თანამო წაგებელი იყო და ამიტომ აღიარა ყოველივე. ეს ძველი ქურდი-რეციდივისტების სტილია.

— მეც ასე ეფიქრობ. — დაეთანხმა ხომეროიკი.

— ეს ყველაფე ი სწორია, მაგრამ... მაინც რატომღაც ეჭვი შეპარება.

— ეჭვი? შეკარბ ჩვენ ხომ მხოლოდ მის აღიარებას არ ეენდობით, შევამოწმებთ. ხვალე გავზანეთ შეკითხვა კოკოვე-ჩარგევის პიროვნების შესახებ, მისი პირადი საქმე, ფოტოსურათები, დამტკიცებაართი და ორთავე საქმე გამოითხოვეთ. თუ ყველ-ღერი დაეშთხვა, საეკოც არაფერი დარჩება.

— დატაცებული ნიუთები და შინაგანი პრინცი სესხის ფბლიგაციები? — იკითხა მინდულმა.

— ევ საქმის დამთავრებას ვერ შეაფერხებს. ჩარგევის ხოტოველთან დამარსპირება მოაძღინეთ? არა? მაშ დღესეე დაამირისპირეთ! საერთოდ, ჩარგევის ჩვენების შემდეგ უდავოა კიტოყანოც აღიარებს ყოველივეს და დაადანტურებს, რომ ნაძარცი ხოტოველს გადაეცა. ესეც ერთი კოზირი ხოტოველის წინააღმდეგ.

— ხოტოველი შეიძლება გაჩიუტდეს, — შენიშნა ბალანჩივაძემ.

— შეიძლება, — დაეთანხმა ხომერიკი, — მაშინ სისრულეში უნდა მოვიყვანოთ ჩვენი გეგმა და ობლიგაციებს თუმცა ცოტა გვიან, მაგრამ უეჭველად აღმოვაჩინოთ. ეს მომავლის საკითხია, ახლა კი მაინტერესებს როგორია თქვენი აზრი ქაეცარაძეზე?

მინდელი ცოტა ხანს დუმდა.

— გიჭირს? — გაიღიმა პროკურორმა.

— არ დაგიფარავთ, გიორგი ასლანიჩი, მართლაც მიჭირს. დადასტურებულია, რომ ძარცვა და გრძელძიძის მოტაცება ქაეცარაძის მანქანით მოხდა, მაგრამ მიიღო თუ არა მონაწილეობა დანაშაულში ან იცოდა თუ არა რაიმე დანაშაულის შესახებ, ამის გადაწყვეტით თქმა ჭერჭეროვით ძნელია. ჩვენს ხელთ არსებულ მასალებში ბევრია ქაეცარაძის როგორც საზიანო ისე სასარგებლო მონაცემები. ვფიქრობ, ეს საკითხი კიტოვანის დაკითხვის შემდეგ გადაწყვეტოთ.

— კეთილი, იმოქმედეთ!

ხომერიკმა პაპიროსს მოუყიდა.

— გინდათ კიდევ რაიმეში ჩვენი დახმარება?

— არა, გიორგი ასლანიჩი. თუმცა მაქვს ერთი გეგმა ჩემი გულის შესამოწმებლად, მაგრამ თუ ნებას მომცემთ ამაზე ზეალ მოგახსენებთ. დღეს კი კიდევ ერთხელ მინდა ანალიზი გაეუკეთო ზოგიერთ მოსაზრებებს.

— კარგი, როცა საჭიროდ დაინახავთ, გაგვაცანით, ახლა კი — ხომერიკმა საათს დახედა, — თუ სურვილი გაქვთ, წამოდიეთ მე და დაეითი ჩრდილელის სანახავად მივდივართ.

— სიამოვნებით, აგერ ერთი კვირა იქნება, არ მინახავს. როგორ არის?

— შუენიერად, — გაიცინა ბალანჩივაძემ. — ისეთი ლამაზი ქალიშვილი ადგას თავზე, მარტო მისი ცქერა კმარა განსაკურნავად.

— ჩამოვიდა ეთერი? — გაიღიმა მინდელმა.

— უკვე ხუთი დღეა თავზე ადგას.

— ჩინებულოა, მაშ მალე ქორწილს უნდა ველოდოთ?

— ასე გამოდის, მაგრამ ჩრდილელს ცდა მოუწება, არა უკლებს კიდევაც.

გაიცინეს.

სომერიკმა მდივანი ქალი იხმო.

— მანქანა მოვიდა? — შეეკითხა შემოსულს.

— დიახ, უკვე 30 წუთია.

— კეთილი, აბა წავიდეთ! — წარმოთქვა სომერიკმა და წამოიღვა.

თ ბ ვ ი X I I

მინდელის ვარაუდი გამართლდა, ჩარგიევთან დაპირისპირებისთანავე ბალავაძემ, ივანისელმა და კიტოვანმა საესებით აღიარეს დანაშაული, დაადასტურეს ჩარგიევის მონაწილეობა და გამოძიებას დეტალური ჩვენება მისცეს.

არც ერთ ბანდიტს არ უცდია რაიმე დაემალა გამოძიებისათვის, მხოლოდ ხოტოველი გაჩიურდა და კატეგორიულად უარყო ობლიგაციებისა და ორი ოქროს საათის კიტოვანისაგან შესყიდვა.

კიტოვანი ხოტოველის ჩვენებამ გააცოფა და მანამდე აგონა უშვერა სიტყვებით, ვიდრე მინდელმა ისევ საკანში არ დააბრუნა.

ქავეარაძის მიმართ გამოძიებელმა საქმე წარმოებით შეწყვიტა და ბეუვიეთი ატირებული დაუყოვნებლოვ გაანთავისუფლა. სხვები კი წინასწარი საპატიმრო საკანიდან ციხეში გადაიყვანა.

გამოძიება თითქმის დასრულდა.

ძალზე მძიმედ განიცადა მინდელმა ტყველიაძის ქვრივთან და ჩიკვაძის დედასთან შესხედრა: სიძისა და შვილის დაკრძალვის შემდეგ ძაძებით მოსილი, ერთბაშად დაბერებული ანზორის დედა, თითქმის ყოველდღე პროკურორთან იქდა და დაჟინებით მოითხოვდა გამოძიების სწრაფ დამთავრებას. გამწარებულ ქალს დამნაშაეეთა სიკვდილოთ დასჯაც მცირე სასჯელად შიამნდა, ვერ შერიგებოდა იმ აზრს, რომ ხოროტმოქმედნი ჯერ კიდევ არ იყვნენ დასჯილნი და გაბოროტებული გამოძიებას ბრალს დებდა უმოქმედობაში. მკვლე-

ლები^სს ზეარველობაში პროურორსა და გამოძიებელს ესმო-
დათ მისი ჰმინე მდგომარეობა, ამიტომ ყურადღებას არ აქ-
ცევდნენ უსაჩართლო ბრალდებას, უყვავებდნენ და პირდებო-
დნენ საქმის მალე დაძთავრებას.

და აი დადგა დრო, როდესაც ორი გაუბედურებული ქა-
ლისთვის გამოძიების მასალები უნდა გაეცნოთ. მინდელის
თხოვნით ანზორის დედა და ტყეშელიაძის ქერივი ხომერიკ-
მა მიიღო, გამოძიებელი ფრთხილად შეუდგა მათ შემზადე-
ბას სიკვდილზე უარესი უბედურების შესატყობინებლად.

ქალებზე საქმის გაცნობამ სხვადასხვანაირად იმოქმედა:
ტყეშელიაძის ქერივი თითქოს დამუნჯდა. ხოლო ჩიკვაიძემ
დიდხანს ვერ გაიგო რას ამბობდა გამოძიებელი. შემდეგ რო-
დესაც საქმის არსმა მის შემეცნებამდე მიადწია, საზარელი
ხმით იკვილა „შვილო!“ და გულწასული სკამიდან გადავჯრ-
და. მინდელი აფორიაქებული გავიდა კაბინეტიდან და ნერვებ-
მოშლილმა იმ დღეს მუშაობაც ვერ მოახერხა.

დილით ხომერიკისა და ბალანჩივაძეს ეთათბირა. მას მის-
ვენებას არ ამტკედა პატიმარ გიორგაძის წერილი და თეი-
თონაც არ იცოდა რატომ, ეჭვი ეპარებოდა კიტოვანის ჩვენე-
ბის სინამდვილეში — წერილის შორეულ ჩრდილოეთიდან
უცნობი პატიმრის მიერ ჩამოტანაში. ხომერიკი ჭერ წინააღ-
მდეგი იყო ამ საკითხის გასარკვევად გამოძიების გაგრძელე-
ბისა და თავის მოსაზრებას კოლონიიდან, სადაც გიორგაძე
სასჯელს იხდიდა, უკვე მიღებული პასუხით ასაბუთებდა,
ბოლოს ისიც დათანხმდა გამოძიების გაგრძელებაზე და გახა-
რებულმა მინდელმა სასწრაფოდ აფრინა დაშიფრული დეჟე-
შა.

სამი დღის შემდეგ შორეულ ჩრდილოეთიდან ყოვლად
მოულოდნელი პასუხი მოვიდა. მინდელი გაკვირვებით დას-
ცქეროდა გაშიფრულ დეჟეშას და თვალს არ უჯერებდა. ხო-
მერიკი და ბალანჩივაძე დუმდნენ.

ცნობა, რომელსაც ასე მოუთმენლად მოელოდა მინდელი,
სულ ოცოდე სტრიქონს შეიცავდა. მაგრამ ის რაც ამ სტრი-
ქონებში ეწერა თავდაყირა აყენებდა მთელ საქმეს. მინდელს
არაფრით არ სურდა დაეჭვებია ცნობის სინააღდეგე. ეჭვი

შეეპარა პასუხის სწორად გაშიფერაში და ამით განაწყენებულ კაპიტან დარსაქეს მეორედ მოუხდა დეპეშის დამუშავება. პასუხი იგივე იყო. მაგადანის ოლქის კოლონიების სამმართველო იტყობინებოდა, რომ ქერდ-რეციდივისტების წრეში „საშუა ჩერქეზად“ წოდებული პატიმარი კოლონიიდან გაქცევის ცდის დროს ტაიგაში დაღუპულიყო.

მინდელი უზერულად ატრიალებდა ხელში ფარატინა ქალაქს და ისე ჩაცეებით ჩასცქეროდა, თითქოს იქ შეიძლებოდა ეპოვა თავისი ვერსიის ასეთი მოულოდნელი დასასრულის მიზეზი.

ღუმელი ხომერიკმა დაარღვია და მინდელს თხოვა ხმამალა წაეკითხა მაგადანიდან მიღებული ცნობა. გამომძიებელმა უხალისოდ ჩაიკითხა:

• თქვენი ა/წ № 18/3 მომართვაზე გაცნობებთ:

მათე ივანეს ძე ჩარგიევი მაგადანის ოლქის შრომა-განსწორებითი კოლონიაში არ ყოფილა მოთავსებული, რაც შეეხება „საშუა ჩერქეზს“. ასეთ პატ-მარს გვართ ვახვენ მიხეილის ძე შარკაროვს — ე' ტონეთის სსრ უმაღლეს სასამართლოს 195... წლის 18—26 პარტის განაჩენით გრძელი ქონდა 25 წლით პატიშრობა და სასჯელს იხდოდა № შრომაგანსწორებითი კოლონიაში. 195... წლის 10 მაისს მარკაროვმა შესძლო კოლონიიდან გაქცევა და გაურკვეველი მიმართულებით მიიშალა. გაქცეულის ძებნა უშედეგოდ დამთავრდა. იმავე წლის 9 აგვისტოს, კოლონიიდან 47-ე კილომეტრში, გაუვალ ტაიგაში, ჰონადირეები წააწყდნენ მკვლებისაგან დაგლეჯილ ადამიანის ჩონჩხის ნარჩენებს. კოლონიის ადმინისტრაციის მიერ მიკლინებულმა სპეციალურმა კომისიამ დაადგინა, რომ იგი კლუთვნოდა კოლონიიდან გაქცეულ პატიმარ მარკაროვსა იგივე „საშუა ჩერქეზს“. სათანადო კვლევის ჩატარებისა და ვინაობის დადგენის უშედეგ ძელების ნარჩენები და თავის ქალა დაშარხულ იქნა ტაიგაში, მისი აღმოჩენის ადგილზე. მაგადანის ოლქის კოლონიათა სამმართველოს უფროსი

ზლოტოვი.

მინდელმა კითხვა დაამთავრა, ქალაქი საწერ მაგიდაზე დაადო და ნერვიულად მოქაჩა პაპიროსი.

— ცნობის სისწორეში ექვილ შეტანა შეუძლებელია, —
ყველას აზრი გამოთქვა პოლკოვნიკმა.

ხომერიკმა თანხმობის ნიშნად თავი დააქნია, შემდეგ თავ-
დახრილ მინდელს მიუბრუნდა და რბილად შეეკითხა:

— ჩას იტყვი, ლევან, იქნებ შეედიო, იქნებ სწორად.
ვერ გავიგეთ?

მინდელმა თავი ასწია, ერთბაშად პუწითლდა სახე.

— არა, გიორგი ასლანიჩ, არ შევემცდარე, — დამიჭერათ
ნამდვილად არ შევემცდარე.

— კი მაგრამ ეს ცნობა... — დაიწყო ისევ ხომერიკმა.

— ცნობა არის და ამის უარყოფა მე არ შემეძლია, მაგრამ
ჩარგივეიც რომ „საშუა ჩერქეზია“ ესეც არ მიმაჩნია სადა-
ვოდ, შეიძლება ეს სხვა „საშუა ჩერქეზია“ მაგრამ...

— არა, — გააწყვეტინა პოლკოვნიკმა, — ქურდ-რევილი-
ვისტებში ასეთი რამ არ ხდება. თიფოეულ მათგანს თავისი
სახელი აქვს და სხვის სახელს არ დაირქმევს. ან ჩარგივეი
ართლაც „საშუა ჩერქეზია“ ან კიდევ... — პოლკოვნიკმა მინ-
დელს გადახედა და სათქმელი არ დაამთავრა.

— ან კიდევ ბალავაძემ მე ზოითონ გამაბა ჩემს მიერვე
დაგებულ მახეში და მკვდარი „ჩერქეზის“ შემოჩერებით ცრუ
კვალზე გამიყვანა? — წარმოთქვა მინდელმა ცხარედ.

— ნუ ცხარობ, ლევან, ასეთი რამ სრულიადაც არ არის
გამორიცხული, — შენიშნა ხომერიკმა წყნარად.

— და არც სათაკილოა, — დაუმატა პოლკოვნიკმა.

— მე არ გედავებით, რომ შესაძლოა მოხდეს ის რასაც
თქვენ ფიქრობთ, მაგრამ ამ შემთხვევაში ჩემი მახეში გაბმა
გამორიცხულად ვიმაჩნია. თქვენ, რომ დასწრებოდით ბალა-
ვაძისა და ივანისელის დაპირისპირებას და გენახათ თუ რა
რეაქცია მოახდინა „საშუა ჩერქეზის“ ვითომდა ბალავაძის
მიერ ხსენებამ, დარწმუნებული ვარ არ დაუშვებდით ამ ვერ-
სიას.

— მაშ თქვენ ფიქრობთ „საშუა ჩერქეზმა“ გამოქცევა შე-
ძლო და ახლა ჩარგივეის გვარით ჩაეარდა? — იკითხა ხომე-
რიკმა.

— ყოველ შემთხვევაში ამ ვერსიის გამორიცხვა ნაადრე-

ვია, მით უმეტეს, შესაძლებლობა გვაქვს 10—15 დღეში შემოწმდეს ერთი და იგივეა თუ არა ჩარგიევისა და მარკაროვის პიროვნება, — წარმოთქვა მინდელმა ცხარელ.

— კეთილი, დავუშვათ ჩარგიევმა შესძლო შეუძლებელი და კოლონიიდან გაიქცა, როგორ მოხდა, რომ მგლებისაგან დაფლეთალ ადამიანში პარკაროვი ამოცნეს ან საიდან გაჩნდა ტაივაში კოლონიიდან არც ისე შორს, ვილაცას ასე საჭირო გვაში? — დასვა კითხვა პოფკოვნიკმა.

— გარდა ამისა, „ჩვენს ჩერქეზს“ ხომ მეორე გვარიც აქვს — კოკოევი. მაგადანიდან მოსულ ცნობაში კი მხოლოდ ერთი გვარია აღნიშნული.

— გვარი... შეიძლება გამომძიებლის დაუდევრობით შეუმოწმებელი დარჩა მარკაროვის წარსული. ეს სამწუხაროდ, ბევრს ემართება, ხოლო თავის ქალათი და ორიოდ ძეგლით, ასევე ტანსაცმელის ნაწლეთებით ადამიანის სრულყოფილად ამოცნობა ძალზე ძნელია. ყოველ შემთხვევაში შეცდომა გამორიცხებული არ არის.

— გვაში? ვისია გვაში? — კვლავ გაიმეორა ხომერიკმა.

— ეს სერიოზული კითხვაა, სწორედ ამიტომ საჭიროდ მიმაჩნია ამ საკითხის დეტალურად შემოწმება.

— მიმოწეროთ?

— შეიძლება მიმოწერიოთაც, მაგრამ ეს დიდ დროს წავართმევს და იქნებ სასურველი შედეგიც არ მოგვეცეს, რადგან გვაშის ვინაობას მავადანელი ამხანაგები დადგენილად თვლიან. გარდა ამისა, თუ ჩარგიევი და ტაივაში დამარხული „საშვა ჩერქეზი“ ერთი და იგივე პიროვნებაა, უნდა ვაღიაროდ, რომ იგი ვატილებით სავშიში რეციდივისტიც, ვიდრე ჩვენ მიგვაჩნია. სხვათა რომ თავი დაეანებოთ „ჩერქეზად“ მიხსნეული გვაში სხვა არაფერია თუ არა მისივე მსხვერპლი. მაშასადამე, ჩარგიევი არა მარტო ქურდია, მკვლელიცაა და რაც მთავარია, კოლონიიდან გაქცეული პატიმარია. ამიტომ უთელი. რომ ჩვენი პირდაპირი მოვალეობაა ნათელი მოვფინოთ ამ საკითხს. ამისათვის ბუტლებლად მიმაჩნია, პირველ რიგში, თვით ჩარგიევის დაკითხვა, რაც დღესვე უნდა მოვა-

ზდინოთ, მაგრამ თუ ჩარგიევი არ გატყდა და არ აღიარა, მაშინ...

— მაშინ რა?

— მაშინ უნდა მიმავლინოთ მაგადანში — წარმოთქვა მინდელმა პტიკედ.

— მაგადანში? — განკვიტდა ზომერიკი.

— დიახ, მაგადანში! მისმინეთ, გიორგი ასლანიჩი, ხოტოველმა არ აღიარა სად წაიღო ობლიგაციები, ჩვენ მაინც გვჭირდება თქვენი გეგმის სისრულეში მოყვანისათვის მოსკოვში გამგზავრება და გენერალური პროკურორისათვის საქმის მოხსენება. შე მგონი, როდესაც ჩვენს მოსახრებას მოისმენენ, ნებას დამრთავენ მაგადანში გამგზავრებაზე, იქ კი ორი დღე საესებით შეყოფა.

ზომერიკი ცოტა ხნით დუმდა.

— თანახმა ვარ, — წარმოთქვა მან ბოლოს და სავარძლიდან წამოდგა, — მხოლოდ ჩერ ჩარგიევი დავკოხოთ და თუ მან არაფერი აღიარა, დღესვე მიგავლენთ მოსკოვში.

...დაახლოებით ნახევარი საათის შემდეგ ზომერიკი, ბალანჩივაძე და მინდელი ციხის უფროსის სამუშაო ოთახში ისხდნენ და პატიმრის კამერიდან ამოყვანას უცდიდნენ.

ჩარგიევი ამოიყვანეს. პატიმარმა მანძილი კაბინეტის კარებიდან საწერ მაგიდამდე შტკიკე ნაბიჯით გაიარა. მისი გარეგნობა არც შიშს გამოხატავდა, არც ზვიადობას. ზომერიკის წინ დინჯად შეჩერდა, გულგრილად მოათვალიერა ოთახში მყოფნი და გულხელდაკრეფილი მდუმარედ დაელოდა კითხვებს.

— ჩარგიევი, — დაიწყო პროკურორმა, — ჩვენ ამოვიყვანეთ იმისათვის, რომ დამატებით დაეახუსტოთ. ზოგიერთი საკითხი და გამოძიებაც დაევამთავროთ.

ჩარგიევმა უსიტყვოდ დაუკრა თავი, მაგრამ დუმილი არ დაურღვევია.

— პირველ რიგში გვინტერესებს გვითხრათ, რამდენ გვარს ატარებთ და რომელია აქედან თქვენი ნამდვილი გვარი? — განაგრძო ზომერიკმა.

— შე უკვე ვუპასუხე ამ კითხვაზე გამოძიებულს. მაგრამ

თუ თქვენ გსურთ, შემოიძლია გავიმეორო: ჩემი ნამდვილი გვარი კოკოვეია, ამჟერად კი ჩარგიევის გვარს ვატარებ.

— და თქვენ სხვა გვარი არასოდეს გიტარებიათ? — კვლავ შეეკითხა პროკურორი.

— არა, ამის დამალვას ახლა აზრი აღარ აქვს. მე მგონი სულ ერთია, ქურდი 2 გვარს ატარებს თუ ოთხს, — მიუგო გესლიანი ღიმილით ჩარგიევმა.

— ამოდ ცრუობთ ჩარგიევი — ჩაერია ბალანჩივაძე.

— მე მართალს მოგახსენებ, ბატონო პოლკოვნიკო!

— არა, სტყუით თქვენ მესამე გვარიც გაქვთ, რომლის აღნიშვნაც „გულწრფელი აღიარებისას“ გამოგრჩათ. — შენიშნა მინდელმა დაცინებით.

ჩარგიევი მოიღუშა.

— იცით რას გეტყვით, — დაიწყო მან ცივად, — მე არაფერი გამომჩინია, არც არაფერი დამიმალავს, მაგრამ თუ ჩემი აღიარებით კმაყოფილი არა ხართ, რაშია თქვენი ტონი მარწმუნებს, ეძიეთ და იპოვეთ. მე მგონი ამისათვის გიხდინა ხელფასს, — ღეარძლიანად მიუგო მინდელს.

— ჩვენ უკვე ვიპოვეთ ჩარგიევი!

— მართლა? — გაიღიმა ჩარგიევმა, — მაშინ იმედი მაქვს გამაცნობთ თქვენს ახალ აღმოჩენას.

— ინებეთ, თქვენი მესამე გვარი მარკაროვია, ამ გვარით იჭეჭით შორეულ კოლონიაში, საიდანაც სამწუხაროდ, მოახერხეთ გაქცევა.

ჩარგიევის სახეს არაეითარი ცვლილება არ დასტუობია, მხოლოდ დამცინავად გადახედა მინდელს და შემდეგ ბალანჩივაძეზე გადაიტანა მზერა.

— აღიარებთ? — შეეკითხა ხომერკი.

პატიმარი ერთხანს დუმდა, შემდეგ პაპიროსი ამოიღო მშვიდად მოსრისა ორი თითით და აუჩქარებლად მოუკიდა.

— აღიარებთ თუ არა? — გაუმეორა ხომერკმა.

— სისულელეს არასოდეს არ ვაღიარებ. სიხანს თქვენ წარმოდგენა არა გაქვთ შორეულ ჩრდილოეთზე, თორემ გეცოდინებოდათ, რომ იქიდან პატიმრის გაქცევა შეუძლებელია.

— დინჯად უპასუხა განმეორებით დასმულ კითხვას ჩარგივემა.

— შეუძლებელი რომ იყოს თქვენც ვერ გაიქცეოდით, მაგრამ ახლა ამაზე საკამათოდ როდი ამოგიყვანეთ საკანიდან, გუებნებით, ეს ფაქტი უკვე გამოჩვენებულია და კოლონიიდანაც ოფიციალური ცნობა გვაქვს მიღებული.

— მე კი გუებნებით, რომ სისულელეა თქვენს მიერ დასახელებული გვარი არასოდეს არ მიტარებია.

— ამის უარყოფას აზრი აღარა იქვს, ჩარგივე! თქვენ არა მარტო საპატივროდან გაქცეული მარკაროვი ხართ მეტსახელად „საშუა ჩერქეზი“, არამედ მკვლეელიც!

— მკვლელი? მერე და ვინ მოვკალი ან რატომ უნდა მომკელა? — განცვიფრდა ჩარგივე.

— კარგად იცით ვინც მოკალით, ხოლო მოკალით იმიტომ, რომ თქვენი ტაიგაში დალუპვის ილუზია შეგეჭმნათ და გაქცეულ „საშუა ჩერქეზის“ ძებნა აღარ მომხდარიყო.

— ზღაპარია, ბატონო პროყურორო.

— თქვენ ტყეშელიაძის გაძარცვა-მკვლელობასაც ზღაპრად თვლიდით, მაგრამ დიდი ხანი არ არის რაც ეს ზღაპარი სინამდვილედ მიიღეთ და დანაშაულიც აღიარეთ, — კვლავ ჩაერიოა შინდელი.

ჩარგივეს ბრაზი მოერია.

— ვაღიარე ის, რაც გავაკეთე. მაგრამ ეს იმას როდი ნიშნავს, რომ თქვენს ყოველგვარ ზღაპარს დაეთანხმები. გაიგეთ რომ მე ქურდი ვარ, და არა მკვლეელი.

— ამაყობთ კიდევ თქვენი პროფესიით? — აღშფოთდა ბალანჩივაძე.

— მერე და რით არის სათაქილო? თქვენ ყველანი უარესები ხართ, ყოველი ქურდი თქვენთან შედარებით უცოდველი კრავია, წმინდანია. ჩვენ, ქურდები არც ემაღაგთ ჩვენს პროფესიას, თქვენ კი თავი რომ პატიოსან ადამიანებად მოგაქვთ, ათას სხვა პროფესიას ეფარებით. რომ უფრო იოლად შესძლოთ სხვისი გაქურდვა, მოკელა, გზიდან ჩამოშორება! — ჩარგივეის თვალეებში ცეცხლო ავიზგიზდა. — მე რომ შემედლოს, — განაგრძო მან რაღაც არაადამიანური ზმით, —

ადამიანებს ორ ჭგუფად გაეყოფდი, ორივე ჭგუფს სასტიკად
ვაშიმშილებდი, შემდეგ ერთმანეთს დაეუსევი და სიამოვნე-
ბით ეუყურებდი როგორ დასკამდით ერთმანეთს.

მინდელი შეჰზარა პატიმრის საშინელმა გულახდილობამ.

— თქვენ ადამიანის სახე დაგიკარგავთ, ჩარგიევ...

— დამიკარგავს... ძალღივით დაიღრინა. პატიმარმა, — კი
არ დამიკარგავს, დამიკარგეთ, თქვენ დამიკარგეთ და ეხლა
გყოფნით გამბედაობა ადამიანის სახის დაკარგვა მევე და-
შაბრალოთ.

ჩარგიევი უეცრად შეიცვალა, სადღაც გაქრა მისი ნატიფი
ქცევა და ნაძალადევი თავდაქერა. სახის ნაკეთები საშინლად
მოეჯკა, ერთბაშად გამშრალი ტუჩები გაილოკა და ამღერე-
ული თვალეებით სისხლმონყურებული ნადირივით მიაჩერდა
გამომძიებელს. შემდეგ ნელ-ნელა დაცხრა, პაპიროსს მოუკი-
და და თავი ჩაქინდრა.

— მაშ არ გსურთ აღიაროთ? — დაარღვია ღუმელი ხომე-
რიკმა.

ჩარგიევმა თავი ასწია.

— მე უკვე გითხარით ჩემი სათქმელი.

— კეთილი, ჩარგიევ, რამდენიმე დღეში თქვენი პირად
საქმეც მოგვიყვან, მაშინ რაღას იტყვიან?

— მაშინ გაიგებთ, — ჩაიციხა პატიმარმა.

— ასე იყოს!

ხომერიკი სავარძლიდან წამოდგა. ბაღრაგს პატიმრის გაყ-
ვნა უბრძანა.

ჩარგიევი აუჩქარებლად წამოდგა, შეჩვეული მოქმედე-
ბით დინჯად დაიწყო ხელები ზურგზე და ნელი ნაბიჯით გავი-
და კაბინეტიდან.

ხომერიკმა რამდენჯერმე გაიარ-გამოიარა, შემდეგ წამომ-
დგარ მინდელთან მივიდა, წყნარად დაადო მხარზე ხელი.

— შენი შენიშვნა უადგილო იყო, ლევან, პატიმარს აქ-
სოდეს არ უნდა მისცე საბაბი შეურაცხყოფისათვის.

მინდელი შეიშეშუნა.

— საყვედურს არ გეტყვები. — გაოლიმა ხომერიკმა, —
დარიგება კი არ გაწყენს.

— მესმის, გიორგი ასლანიჩი. მაგრამ მე არ ველოდი თუ ჩარგიევი ასეთ პასუხს მომცემდა. დაკითხვებზე მისმა ქცევამ სულ სხვა აზრი შემიქმნა. გამოტეხილად რომ გითხრათ, რაღაც სიმპათიაც კი დაბადა ჩემში.

— სიმპათია... ანტიპათია... ეს სუბიექტური განცდებია. ძნელად სანდობი, — მიუგო ხომერიკმა და შემდეგ დაფიქრებულმა დაუმატა:— ვინ იცის, რა ვითარებამ განაპირობა მოლიპულ გზაზე ჩარგიევის შედგომა, ჩე მახსოვს ერთი ქურდი, რომელიც მართლმსაჯულების უხეირო მუშაკთა შეცდომამ აქცია ბოროტმოქმედად. თქვენთვის კიდევაც მიაშბია ამის შესახებ, დავით...

— ვიცი, მახსოვს, — დაუდასტურა ბალანჩივაძემ, — მაგრამ ჩარგიევის ასეთი ქაცთმოდულებობა მე მგონია, იმით უნდა იხსნას, რომ ის როგორც ძველი ქურდ-რეციდივისტი, თერთონვე გაუბრბდა ადამიანებს. მისი ბიოგრაფიაც ადასტურებს ამ მოსაზრებას. ჩარგიევი სულ 37 წლისაა, ქურდობას კი უკვე ოცი წელია ეწევა. ორი ათეული წელი სავსებით საქმარისია, რათა მტკიცედ შეეძლებინა ადამიანები, ანუ ისინი, ვინც ხელს უშლიდნენ არჩეულ საქმიანობაში.

პოლკოვნიკს არ შეპასუხებოან.

მინდელი წყნარად იჯდა ტახტზე და პაპროსს აპოლებდა. ხომერიკი ბოლთას სცემდა ოთახში. მასზე დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ჩარგიევის საშინელმა პასუხმა.

„სიამოვნებით ვუცქერდი როგორ დასქამდით ერთმანეთს!“ — გაახსენდა პატარის ნააქვანი და მისი სოსხლმოწყურებული სახეც თვალწინ დაუდგა. ჩარგიევის ქცევა არ გავდა ათასი სხვა ქურდის თუ მკვლელის ქცევას. ის რაღაც განსაკუთრებულ წრეგადასულ მსუღვარებას შეეხებოდა ყველა ადამიანის მიმართ. და სწორედ ეს ვერ აუხსნა პროკურორს.

„ბოროტმოქმედს სძულს საგამომძიებლო დარგის ყველა მუშაკი, ამაში არაფერია გასაკვირი, მაგრამ ადამიანთა შთაბეჭდილი მოდგმისადმი ასეთი მსუღვარების მიზეზი უფრო ღრმა უნდა იყოს“, — დაასკვნა პროკურორმა და ჩამქრალი პაპროსი საფერფლეზე დააგდო, საკიდარიდან პალტო ჩამოიღო, ჩაიცვა

— წილი ნაყარია, — წარმოთქვა წყნარად, — შენი და-
ყოვნება აღარ შეიძლება, ლევან, დღესვე უნდა წახვიდე, —
საათს დახედა, — ახლა 5 სრულდება, 11 საათზე ჩემთან იყა-
ვი კაბინეტში, ზოგიერთ საკითხზე კიდევ უნდა მოვილაპა-
რაკოთ. წინასწარ დირექტივებს არ გაძლევ, შენ თვითონ ად-
გილზე გაერკვევი, როგორც უნდა იმოქმედო. ეცადე არაფე-
რი, სულ მცირე დეტალიც კი არ დაგჩჩეს შეუსწავლელი
გაქცეული „საშუა ჩერქეზისა“, თუ ჩარგიევი და მარკაროვი
ერთი და იგივე პიროვნებაა, მის წარსულში არის რაღაც ისე-
თი, რამაც ის მხეცად აქცია, გაანადირა. იმის დადგენა თუ რა
დანაშაული ჩაიდინა მან, ყველაფერი როდია, საქმის ერთი
მხარე ა მხოლოდ ვინ არის იგი? სადაურია? სად და როგორ
გაატარა ბავშვობა და სიკვამლე? რომელია მისი ნამდვილი
გვარი? რა ეროვნებას ეკუთვნის? ყავს ცოლ-შვილი, ნათესა-
ვები, ახლობლები? — აი საკითხები, რომლებსაც ჭერკეო-
ბით გადაკრით ვერ ვუპასუხებთ. — ხომერიკი ცოტა ხნით შე-
ჩერდა და შექმდეგ მძიმედ დაუმატა: — დამნაშაუის დასჯა ად-
ვილია, არც დანაშაულის გახსნაა მაინცა და მაინც ძნელი;
მაგრამ მიზეზი — რატომ გახდა ადამიანი ბოროტმოქმედი,
ყოველთვის როდია იოლი დასადგენი. ამას კი დიდი, ძალზე
დიდი მსიშენელობა აქვს. გამიგე, ლევან?

— გაგიგეთ, გიორგი ასლანიჩი

— კეთილი, ამდამ თბილისში წახვალ, დილით რესპუბ-
ლიკის პროკურორის მოახსენებ საქმის ვითარებას, ხვალ კი
თვითმფრინავით გაფრინდები მოსკოვს. ახლა კი წავიდეთ,
დრო ცოტალა დაგვრჩა, — დაამთავრა ხომერიკმა და პირვე-
ლი დაიძრა კარებისაკენ.

• • •

თებერვლის მეორე ნახევარში ერთბაშად გატყდა ზაძთ-
რის სუსხი. თბილმა მზიანმა ამინდებმა სწრაფად აღგავა თოვ-
ლი, ხეებს კვირტები დაებერათ, და მარტი ამაყად შემოუღწეა
ქუთაისში ნაადრევ გაზაფხულს. თბილად ჩაცმული მინდელი
მანქანიდან ათვალეიერებდა ნაცნობ ბებერ მუხებებს და სიამო-

ნებით სუნთქავდა კარზე მომდგარ გაზაფხულის სურნელებას. მანქანა სწრაფად მიქროდა უქველეს მუხარში გაჭრილ ლარით სწორ გზატკეცილზე. უკვე გამოჩნდა ქალაქი. უკან დარჩა გარეუბანში ჩამწყრივებული კორპუსები. მანქანამ სელას უკლო, რკინიგზის ხაზი გადასჭრა და ქალაქში შევიდა. მძღოლმა დიღინი შესწყვიტა და მზერა გამომძიებელს მიაპყრო.

მინდელი მიუხედა უტყუე კითხვას.

— პროკურატურაში, სოლომონ მძღოლო, პროკურატურაში სახლში მისვლას შემდეგ მოვასწრებ.

სოლომონმა გაიცინა, საკესთან შესწორდა და ფეხი აქსელატორს დააჭირა...

მანქანა სამ სართულიან, თეთრად გაფეთქილ, შენობასთან შეჩერდა.

მინდელი სწრაფად გადმოვიდა და სწრაფი ნაბიჯებით ახევა კიბეს...

— ლევანს გაუმარჯოს! — სიხარულით შეეგება ზომერიკი გამომძიებელს და ხელი გაუწოდა, — როგორ ხარ. პოლარელი, ხომ კარგად იმგზავრე? — დაუმატა და ღიმილით შეათვალიერა გამომძიებელი.

— კარგად ვარ, გიორგი ასლანიჩი. მგზავრობაც ჩინებულად გამოვიდა, — მიუგო მინდელმა და მარჯვენას მარჯვენა შეაგება.

ზომერიკმა ხელი მოახვიდა, ფანჯარასთან მდგარ ტაბტთან მიოყვანა, დასეა, შემდეგ თვითონაც გვერდით მიუქდა.

— მამ კარგად იმგზავრე? — შეეკითხა ისევ.

— კარგად, შედეგით მგონი კმაყოფილი დაერჩებით, — მიუგო მინდელმა. შემდეგ სავარძლიდან წამოდგა, მოკლე ტურქი გაიხადა.

— დამახრიო ამ ოხერმა, — ჩილაპარაკა მან და საკიდარზე მიაკიდა.

ზომერიკს გაეცინა.

— აბა რა გეგონა, აქ ჩრდილოეთი როდია!

— ეხედავ, გიორგი ასლანიჩი, გაზაფხულია! — მხიარულად

ეპასუხა მინდელმა, შემდეგ ტანსაცმელი შეისწორა, პაპი-
როსს მოუყიდა.

— როგორ არის ჩემი ჯალარა? — იკითხა ღიმილით.

— მოგენატრა? — კელაქ გაეცინა პროკურორს, — კარ-
გად არის, მაგრამ არა მგონია, სიხარულით მოელოდეს შენს
ჩამოსვლას.

— ამაში დარწმუნებული ვარ, სამაგიეროდ მე ველი მო-
უთმენლად მასთან შეხვედრას.

— შენი მოუთმენლობა გასაგებია, ლევან ჩემო, და აქე-
მად მისატყუებელიც, — გაიღიმა ხომერიკმა, შემდეგ საწერ
მაგიდასთან მივიდა, ყურმილი აიღო და ბალანჩივაძეს დაე-
ლაპარაკა...

რამდენიმე წუთის შემდეგ მინდელი ჩვეული დინჯი ტო-
ნით აცნობდა პროკურორსა და მილიციის უფროსს შორეულ
ჩრდილოეთში შეკრებილ მასალებს.

— ადგილობრივი ამხანაგები ძლიერ გააკვირვა ჩემი ჩასე-
ლის მიზანმა, — უაჰობობდა მინდელი. — გაიგეს თუ არა, ჩვენ
„საშუა ჩერქეზს“ ვეძებდით. მაშინვე მტკიცედ მიპასუხეს:
„ჩერქეზი დიდი ხანია მიწაში წვესო“. უხალისოდ მომცეს
პირადი საქმე. ფოტო არც კი დამითვალაიერებია, პირდაპირ
დაქტილს ბარათს ვეცი. ფორმულები ზუსტად დაემთხვა,
მხოლოდ ამის შემდეგ დავაკვირდი პროფილსა და ანფასში
გადაღებულ მარკაროვის სურათებს. ფოტოდან ოდნავ შეცვ-
ლილი ჩარგიევის სახე შემომცქეროდა, თუმცა არა ისეთი
ელეგანტური, როგორც ჩვენი „ქალარა“, მაგრამ მაინც ჩარ-
გიევი. ამის შემდეგ კოლონიის ხელმძღვანელობას ვაჩვენე
ჩვენს მიერ შედგენილი დაქტილო ბარათი და ჩარგიევის
ფოტოსურათები, პირველად დაჭერებაც არ უნდოდათ, მაგ-
რამ დაქტილო ბარათი დაქტილო ბარათია!

გავეცანი ტაიგაში ნაპოვნი გვამის ამოცნობის აქტს და
მონაკვლევ მასალებს. უნდა გითხრათ, ამ დოკუმენტების გაუ-
ნობის შემდეგ არ გამკვირვებია ადგილობრივი ამხანაგების
დასკვნა მარკაროვ-ჩერქეზის ტაიგაში დაღუპვის შესახებ:
ტანსაცმელის ნაღლეულებში კომისიას პატიმრის პირადობის
დამადასტურებელი საბუთიც ეპოვნა. უფრო სწორად ს. ბუთი

კი არა, რაღაც ნაკუწები. დიდი შრომა გაეწიათ ამ საბუთების აღსიდგენად და მხოლოდ მას შემდეგ რაც ექსპერტებმა ცალ-ცალკე და ერთად დაასკენეს, რომ საბუთი მარკაროვის გეარზე იყო შედგენილი, ჩაეთვალათ, რომ გვამი უფრო სწორად გვამის ნარჩენები, კოლონიიდან გაქცეულ „ჩერქეზს“ ეკუთვნოდა.

— კი მაგრამ ნუთუ არავენ აღმოჩნდა უგზო-უკლოდ დაკარგული ადამიანის მამებარი? — იკითხა ბალანჩივაძემ.

— აი საქმეც ეგ არის, დავით ილიჩ, რომ არავენ! — მიუგო მინდლიშა და განაგრძო: — არავეთარი ცნობა ვ-ნში პატიმრის გაქცევის ან ვისიმე უგზო-უკლოდ დაკარგვის შესახებ, არც მაშინ. არც შემდეგ, მაგადანის ოლქში არ შემოსულა ჩემს იქ ყოფნაში კიდევ ერთხელ შევამოწმეთ ეს საკითხი. ასე რომ. ახლაც არ ვიცი ვისია ტაიგაში აღმოჩენილი ცხედარი ან საიდან გაჩნდა იქ.

— ეგ რაღაც წარმოუდგენელია, ადამიანი ჩიჩი როდია, რომ მისი დაკარგვა შეუძინეველი დარჩეს, — წარმოსთქვა ზომერეკმა.

— სავსებით გეთანხმებით, პატიოციელო გიორგი, მაგრამ ფაქტი ფაქტად რჩება — მკვლეზის მიერ დაგლუჭილი ადამიანი ჩარგოევი, ანუ მარკაროვი არ. არის, ხოლო მკედრის ვინაობა დღემდე დაუდგენელია. ამ გარემოებამ ძალზე შეაჯანთოთა. ყველანი შეეთანხმდით, რომ ნაპოვნი საბუთი ტანსაცმელში შემთხვევით არ მოხვედრადა. ის ცხელარს სწორედ მარკაროევა ჩაუდო ჭიბეში, ან ცოცხალსავე მისცა, მაგრამ ვინ იყო მკვდარი?

ადგილზე არსებული საბუთების შესწავლო გამოძიება, რომ კოლონიიდან გაქცევა მარკაროვისა და ვილაც მარტინოეს — ძველ ქურდ-რეციდივისტს — მოეწყოთ. მარტინოევი პატრულს გადაჰყარია, უსერიათ, მძიმედ დაჭრილი მიუყვანიათ უკანვე. მისი კოლონიაში მიყვანიდან 6 საათის შემდეგ ცნობილი გახდა მარკაროვის გაქცევაც. მაშინვე დაუწყიათ ძებნა, მაგრამ ვერაერთარი კვალი ვერ უპოვიათ. მარტინოვის დაკითხვა მხოლოდ მესამე დღეს მოხერხდა, მაგრამ მან უარი განაცხადა მარკაროვთან ნაცნობობაზე და გაქცევის ცდაც

უარყო. შემთხვევით კოლონას ჩამოერჩი და გზა ამებნა, უმი-
ზეზოდ მესროლესო,—იმეორებდა ყოველ დაკითხვისას.

— ახლა თუ დაკითხეთ? — შეაწყვეტინა ბალანჩივაქემ.

— ვერა, ვერ დაკითხეთ. მარტინოვი უკვე მოკვდარა, —
მიუგო მინდელმა და განაგრძო: — უნდა გულახდილად გი-
თხრათ, გავეცანი რა მღგომარეობას, თითქმის შეუძლებლად
ჩავუვალე კოლონიიდან იმ პირობებში გაქცევა. მარტინოვისა-
თვის არ აღმოუჩენიათ არათუ რაიმე იარაღი, პურის ნაჭერიც
კი, ხოლო უახლოეს დასახლებულ პუნქტამდე 150 კილომე-
ტრია გასაღლელი. როგორ შეეძლო გაელწია მარტინოვს ან რო-
გორ მოახერხა ეს მარკაროვმა? — აი კითხვები, რომლებიც წა-
მოიქრა ჩვენს წინაშე. როგორც კი ადგილობრივი ამხანაგები
დარწმუნდნენ მარკაროვის ცრუ სიკვდილში, ბუნებრივია ვი-
ფიქრეთ, რომ მარკაროვს ვილაც დაეხმარა და შეიძლება შემ-
დეგ თვითონვე გახდა მისი მსხვერპლი, მაგრამ ვინ დაეხმა-
რა? — აი. ამ კითხვას კი ვერ ვუპასუხებთ. რადგან თუ ის პატი-
მარი, ან უარეს შემთხვევაში კოლონიის თანამშრომელი იყო,
სხვა არა იყოს რა. მისი უკვალოდ გაქრობა არ დაჩივბოდა შე-
უმჩნეველი. ხოლო თუ დასახლებული პუნქტიდან მოვიდა,
ვინმე, შეუძლებელია იმე გაეელო ესოდენ დიდი მანძილი, ვე-
რაღის შეეჩინა. ერთი სიტყვით. იმდენად წარმოუდგენლად
მეჩვენა კოლონიიდან გაქცევა, რომ ის ჩარკიევი არ იყოს,
აუკლებლად იმე შექეპაჩებოდა.

— რა სიტყვა გიორგაძემ წერილის შესახებ? — შეეკითხა
ბოჩეროვი.

— გიორგაძე ძველი ქურღ-ჩეცილივისტია. დამნაშავეთა
წრეში „პაპანას“ სახელით იცნობენ. მან კატეგორიულად
უარყო მარკაროვის ნაცნობობა. განჰარტა, რომ თუშეა გაუ-
გონია „საშვა ჩერქეზის“ სახელი, მაგრამ პირადად არასოდეს
უნახავს. „ისე, როგორც სხვა პატიმრებმა, მეც გავიგე ჩერქე-
ზის გაქცევა და ტაიგაში სიკვდილი. სხვა კი მის შესახებ არ-
ფერი ვიციო“, თქვა. გამოირკვა, რომ ისინი თუშეა ერთ კო-
ლონიაში. მაგრამ ერთმანეთისაგან შორს იმყოფებოდნენ,
მართლაც არ ხედებოდნენ ერთმანეთს. გიორგაძემ დააღას-

ტურა მარტინოვთან ნაცნობობა, მაგრამ წერილის გადაცემა უარყო.

— კი მაგრამ ვის მისცა წერილი გიორგაძემ?

— ეს კითხვა მეც მაინტერესებს, დავით ილიჩ, გიორგაძემ ვერ აღადგინა ვის მისცა წერილი. განმარტა: „შეიძლება ვინმე განთავისუფლებულ პატიმარს გავატანე, მაგრამ ვის — არ მახსოვსო“. ვაჩვენე წერილი, დაადასტურა, რომ მისი დაწერილია, მაგრამ მასში წერილის წამომღების გვარი ან სახელი არ არის მოხსენებული. ეს კი გიორგაძეს საშუალებას აძლევს „ვერ გაიხსენოს“ ვის გაატანა წერილი. ასე რომ, საკითხი კვლავ ბურუსით არის მოცული.

— რა გამოიჩქვა საბოლოოდ? — კვლავ შეაწყვეტინა ბალანჩივაძემ.

— გარდა იმისა, რომ გაქცეული მარკაროვი ჩარგიევია, თითქმის არაფერი, — მიუგო მინდელმა.

— ესე იგი?..

— ჩვენ არ ვიცით ვისია ტაიგაში ნაპოვნი გვამი. ადგილობრივ ამხანაგებს სრული საფუძველი ჰქონდათ მკვდარი მარკაროვად ჩათვალათ, და თუ ჩვენი დეპეშა არა, ალბათ არავის შეეპარებოდა ეჭვი ამ ამბავში. ახლა კი საფუძველიანი გამოძიება მიმდინარეობს, თუმცა ვეჭვობ რაიმე დადგინდეს თუ თვით ჩარგიევმა არ აღიარა რა ვითარებაში მოხერხდა გაქცევა და ვინ არის მოკლული.

— ასე, რომ ჩარგიევზე ეყოფილვართ დამოკიდებული? — თითქოს იხუმრა ბალანჩივაძემ.

— თითქმის — მტკიცედ მიუგო მინდელმა. — შემთხვევიდან საკმაოდ დროა გასული, ხოლო ამ საქმის გახსნას ყველაზე მეტად ის ართულებს, რომ არავითარი განცხადება ვისიმე უგზო-უკვლოდ დაკარგვის შესახებ არ ყოფილა შემოსული. ამ ხნის პანძილზე არავინ დაინტერესებულა უკვალოდ გამჭრალი ადამიანის ძებნით, ბუნებრივია დაეასყენათ: ამ ადამიანის მახლობლები არ არიან დაინტერესებული მისი მოკვებით და ამ საქმეში ხელისუფლების ჩარევით. ასე რომ, რადაც უნდა დაჯდეს ჩარგიევმა უნდა თქვას ვინ არის გაკვანჯარებული ამ ქვეყნიდან მისი სახელით და მის, ნაკელად. — მინდელი ცო-

ტა ხნით შეიქრდა და შეშლევ ფრთხილად დაემატა: — არის კი
დეე, თუკია შედარებით სუსტი, მაგრამ მაინც, ერთგვარი გზა
მკედრის ენაობის დასაღვენად.

— სახელლობრ? — შეეკითხა ხომერიკი.

— როგორც დეპეშით გვაცნობებდნენ, თავის ქალა და
ორიორდე ძეალი შემთხვევის ადგილზე აღმოჩეხილი, იქვე და-
ემარხათ. მე მოვათხრევენ და თან წამოვიღე...

— თან წამოიღეთ? — განკვიფრდა პოლკოვნიკი.

— დიახ. თან წამოვიღე, ჩაეიტანე მოსკოვში და ვთხოვე
გენერალურ პროკურორს ჩაეჩია ამ საქმეში ცნობილი კრა-
ნეოლოგი პროფესორი ეფრემოვი. პროფესორი სიამოვნებით
დათანხმდა დახმარება გაეწია გამოძიებისათვის, ასე რომ, ახ-
ლა ჩრდილოეთში ადგილობრივი ამხანაგები ეწევიან ძიებას.
პროფესორი ეფრემოვი უკვე ეუწაობს თავის ქალაზე, მისი
ნამდვილი სახის აღსადგენად, მე კი ჩარგიევის საშუალებით
უნდა დავადგინო ვინ არის მოკლული, — დაამთავრა მინ-
დელმა.

— ეგ სწორად მოგიფიქრებიათ, — გაიღიმა ხომერიკმა, —
ხოლო ყველაფერი ის, რაც თქვენ გვიამბეთ ერთხელ კი-
დეე აღსატურება, რომ ჩარგიევი თუ მარკაროვი გაცილებით
უფრო საშიში პაროვნებაა, ვიდრე თავს გვაჩვენებს.

— ცხადია, — დაუდასტურა ბალანჩივაძემ, — სწორედ
ამით აიხსნება თანამონაწილეთა მისდამი ასეთი შიში და მორ-
ჩილება, აგრეთვე შედარებით იოლად გამოტება ქუთაისში
ჩადენილ დანაშაულში.

— სხვა რა მასალები შეკრიბეთ ჩარგიეზე? — დასვა
კითხვა ხომერიკმა.

— მე თან წამოვიღე, უფრო სწორად ფოსტით გამოვცხავე-
ნე, მისი პირადი საქმე კოლონიოდან. საკავშირო პროკურორის
საშუალებით დავეკავშირდი ვილნიუსს და განოვითხოვე სისხ-
ლის სამართლის საქმე. ის საქმე, რაზედაც ჩარგიევს 25 წლით
პატიმრობა ჰქონდა მისჯილი მარკაროვის გვართ, და რის და-
მალვასაც ცდილობდა აქ. საქმე აღბათ ამ დღეებში ჩამოვა-

— ეგ ილი. აქ: —

ძინდელი გამომცდელად შიაჩერდა მოლიმარ ხომერიკს.

— გენერალურმა პროკურორმა, — დაიწყო მან ყოყმანით, — სავსებით მოიწონა ჩვენი გეგმა ობლიგაციების აღმოჩენის შესახებ. შეუთანხმა საკითხი სადაც საჭირო იყო და მისცა კიდევაც ტყეშელიაძის ბინიდან მოპარული ორი ობლიგაციის ნომერი და სერია. ერთ მათგანს უნდა რგებოდა 2500, ხოლო მეორეს 1000 მანეთი მოგება. მაგადანში ყოფინსას შევამოწმე გაზეთი და ძლიერ განეცვიფრდი, რომ ჩვენთვის საჭირო ობლიგაციებს მოგება არ ხვდა.

— ძალიან გეწყინა? — გაეცინა ბალანჩივაძეს.

— ჩემი წყენა რა შუაშია, მაგადანიდან დაბრუნების შემდეგ პროკურატურაში თქვენი დეპეშა მაჩვენეს, რომლითაც ითხოვდით აღარ გაეტარებინათ რაიმე ღონისძიება. რა მოხდა?

— ობლიგაციები ვიპოვეთ, — უპასუხა ხომერიკმა.

— მართლაა? — გაუხარდა მინდელს, — აღიარა ხოტოველმა?

— არა — გაელიმა ხომერიკს, — ხოტოველი ბოლომდე ერთგული დარჩა თავისი სიჭიურტისა, ობლიგაციები კი ვიპოვეთ იმ საშუალებით, რაც ჩვენი მუშაობის ძირითად საყრდენს წარმოადგენს.

— ეერ გავიგე, გიორგი ასლანიჩ.

— ახლავე აგისხნი, — ხომერიკი. სავარძლიდან წამოდგა, — შენი წასვლიდან მეათე დღეს, ძიძიგური ჩამოვიდა თბილისიდან, თან ერთი მეტად სიმპათიური მამაკაცი, პოლიტიკური ინსტიტუტის დოცენტი, აბრამ კრიხელი ჩამოაკვა. ბი სწორედ ამ კრიხელმა მოიტანა ობლიგაციები უკლებლივ, ლურჯი აბრეშუმის ზონარით შეკრული.

ხომერიკმა რკინის სალარო გახსნა, მრგვლად დახვეულ ობლიგაციები გამოიღო და მინდელის წინ მაგიდაზე დასდო.

— არაფერი შესმისი — აიჩეხა მხრები მინდელმა და ობლიგაციებს ხელი შეაელო.

— ეს სულ მარტივი და ჩვეულებრივი ამბავი, — განაგრძო ხომერიკმა, — კრიხელი ხოტოველის დეიდაშვილია, საკმაოდ ცნობილი პიროვნება, რამდენიმე პეცნიერული

შრომის ავტორი, იანვრის თვეში ქუთაისში მივლინებაში მყოფი ხორთველს ეწვია, მან კი წასვლისას დეიდაშეაღს ობლიგაციები გადასცა და სთხოვა შეენახა. „არ მინდა ცოლ-შვილმა იცოდეს, დამიხარჯავენო“, — უთქვამს მისთვის. კრიხელს ცხადია, არაფერი არაჩვეულებრივი ამ საქმეში არ დაუნახავს და ობლიგაციები წაუღია. შემდეგ, როდესაც ხორთველის დაპატიმრება გაიგო, თუმცა მისი დაპატიმრების მიზეზი არ იცოდა, ეჭვი შეპარვია ობლიგაციების შექმნის პატიოსან საშუალებაში და მილიციის სამმართველოს შეატყობინა, — დაამთავრა ხომერიკმა.

— დიდებულა! — აღვრთოვანდა მინდელი, — ასე რომ...

— ასე რომ, — სიტყვა ჩამოართვა პროკურორმა, — კრიხელმა თავისი მოქალაქეობრივი ვალი მოიხადა, ხოლო ხორთველს აღიარების მეტი საშუალება აღარ დარჩა და ობლიგაციებს საათებიც მოაყოლა.

— საათებიც?! საათები სადღა ჰქონდა, ნუთუ სახლში? — აღელდა მინდელი.

— ნუ ლეღავ. ლევან, სახლში რომ ჰქონოდა ჩვენც ვიპოვნით, ჩხრეკა საფუძვლიანად იყო ჩატარებული. საათები ხორთველს სოხუმში მცხოვრებ მოქალაქისათვის მიუყიდა. სწორედ გუშინ ჩამოიტანა ბურღულმა.

— კარგი, ძალიან კარგი! — გამხიარულდა მინდელი, — მაშასადამე საქმე უკვე მთლიანად გახსნილია და დანაშაულის სრული სურათიც აღდგენილი.

— მკვლელობა? — ჩაერია ბალანჩივაძე.

— ტაიგაში ჩადენილი მკვლელობა? ეს ამ საქმის დაშთავრებას ვერ შეათერხებებს. თუ ჩარგიევმა არ აღიარა, საქმე ამ ნაწილში გამოიყოფა მხოლოდ. — მიუგო მინდელმა.

— უნახოთ რას გვეტყვის ჩარგიევი, — „ჩარგიევი“. ხაზგასმით წარმოსთქვა ხომერიკმა და უეცრად აწყრილებული ტელეფონის აპარატის ყურმილი აიღო. — პროკურორი ხომერიკი გისმენთ, ააა!! სალაში... სალაში... კი... კარგად, კარგად არის... ვიცი მისი ხასიათი, ამიტომ საყვედურიც არ მითქვამს... — ხომერიკმა მინდელს გადახედა და, განავრძო: — ახლაც გამოვგზავნი და ბოლინს მოვახდევინებ თქვენს წინაშე.

თქვენი მხრივაც ტყავი ააძვრეთ. ეკუთვნის კიდეც... ეკუთვნის კიდეც.—გაიცინა ხომერიკმა, შემდეგ მინდელს მიუბრუნდა:— ელენეა, რას ფიქრობდი საღგურიდან რომ პირდაპირ აქ მოკბოდი, შეგარჩებოდა? — ეკლავ გაიცინა მან და მომღიპარ გამომძიებელს ყურმილი გადასცა.

— გპარჩობა, ელენე!.. აბა რა უნდა მომსკლოდა. ძალიან კარგად ვარ, სულ 2 საათია... არა, არა, ნუ ჟავრობ, არ გავმხდარვარ... ვიცი რომ არ მსაყვედურობ... კარვი, კარგი, — დაამთავრა მინდელმა და ყურმილი აპარატზე დასდო.

— შეგახურა? — გაეხუმრა ბალანჩივაძე.

— არც უმაგისობაა, — მხიარულად უპასუხა მინდელმა.

— არა უშავს, — დაამწვიდა პოლკოვნიკმა, — მეც ბევრჯერ მომხვედრია, მაგრამ ეუძლებდი, ბოლოს მიეჩვია, აღარ ჩხუბობს.

სამთავეს გაეცინა.

ხომერიკმა საათს დახედა.

— 3 საათია, შენ წადი, ლევან, ბავშვები მოუთმენლად გელიან, დრო არა გვაქვს, თორემ მე და დავითიც წამოგყვებოდით... ელენესთან მაინც შეგარჩებდით, — დაუმატა ხუმრობით და განაგრძო: — ხვალ კი საქმეს შევედგეთ, ჩარგივის დაკითხვას მეც მინდა დავესწრო. საღამოს, თუ მოახერხო, დამირეკე ჩრდილელი ვინახულოთ.

— მართლა, როგორ არის? არც კი გკითხვთ, — აირია მინდელი.

— კარგად, ჟერ სახლშია, 15 მარტს სანატორიუმში მიემგზავრება, — უპასუხა ბალანჩივაძე და განაგრძო: — ეთერი მიჰყვება, ხომ გაგიგონია ზოგი ჭირი მარგებელიაო. ჰოდა ეს სწორედ ჩრდილულზეა ზედ გამოჭრილი, ეთერიც სამი თვის უფასო შეებულება აიღო, სულ ერთად არიან. ხოლო სამაჟსოდ ქორწილსაც აპირებენ, რაც იმას ნიშნავს, რომ მომავალში ჩრდილელსაც არ აცდება შეხურება მივლინებიდან პირდაპირ სამსახურში მოსვლისათვის.

მინდელს გაეცინა.

— ეგ ცხვრის ტყავი აქ დასტოვე, პალტო ჩაიცივი, — გა-
იცინა ხომერიკმა, თორემ ელენე ნამდვილად შეშინდება.

— მართლა, პალტო ხომ აქა მაქვს, — კვლავ გაეცინა მინ-
დელს და კაბინეტიდან გავიდა.

ხომერიკი და ბალანჩივაძე მართო დარჩნენ.

— ეცხლოვით ბიკია ლევანი, — დაიწყო ბალანჩივაძემ, —
გამომძიებლად არის ნამდვილად დაბადებული, მიყვარს
ასეთი მუშაეები.

— ძალზე კარგი მუშაკია, თუმცა ჩვენ კი უნდა გამოვეთ-
ხოვოთ.

— როგორ თუ გამოვეთხოვოთ, რას ამბობ? — გაუკვირ-
და ბალანჩივაძეს.

— აპარატში უპირებენ გადაყვანას განსაკუთრებულ საქ-
მეთა გამომძიებლად.

— შერე, უშვებ?

— სხვაგან რომ მიყავდეთ იქნებ წინააღმდეგი წავსული-
ყავი, მაგრამ ცენტრალურ აპარატში...

— თვითონ თანახმაა?

— არ ვიცი, ჯერ არ მითქვამს, — მიუგო ხომერიკმა და
პალტო ჩაიცივა.

ტელეფონის ზარის ხმაზე ხომერიკმა ყურმილი აიღო.

— გისმენთ! — ჩასძახა მშვილად. იმავე წამს სახე შეეცვა-
ლა, წარბები მრისხანედ შეყარა. — რაო?! შერე თქვენ სად
იყავით. დღისით, მზისით? — იყვირა მან და ბრაზმორეულმა
ყურმილი გამეტეპით დაახეთქა საკისარს.

— რა მოხდა, გიორგი? — შესძახა ბალანჩივაძემ.

— ციხის თანამშრომლების სიბრიყვე! — კვლავ იყვირა ხო-
მერიკმა, — ეზოში სასეირნოდ გაყვანილი ჩარგიევი გაიქცა!

— გაიქცა? — პოლკოვნიკი ტელეფონს ეცა, ჩქარა მანქანა! —
შეპყვირა მან.

— საჭირო არ არის! — შეაჩერა ხომერიკმა, — გაქცეუ-
ლი ჩარგიევი დაქრეს და მძიმე მდგომარეობაში საავადმუ-
ფოშია მიყვანილი, იქ კი ჩემი მანქანით წავიდეთ, მინდელიც
წავეყვანოთ.

— ცოცხალია?

— ჯერ ცოცხალია, უგონოდ არის, ასე სთქვა ციხის უფროსმა, — მიუგო ხომერიკმა და დაუმატა: — ნულარ ვაგვიანებთ, — წავიდეთ!

რამდენიმე წუთის შემდეგ პროკურორი, გამომძიებელი და მილიციის უფროსი სააუადმყოფოში მივიდნენ, სადაც ამ იშვიათი შემთხვევის გამო ზედპეტი სირბილი და, ექთანთა უადგილო ფუსფუსი იყო გამართული.

მისულებს ციხის უფროსი შეეგება.

— როგორ არის პატიმარი? — მოუთმენლად იკითხა მინდელმა.

— ცუდად, შიძიმე მდგომარეობაშია, — უპასუხა ციხის უფროსმა შეგვიანებით.

— სად არის? — კვლავ იკითხა მინდელმა.

— საოპერაციოშია, მაგრამ უფრო ცუდი ის არის, რომ გრძელიძე მივლინებაშია და...

— მაშ ვინ უკეთებს ოპერაციას? — ჩაერია ხომერიკი.

— ჭირურგი ბარათელი, ცილა ბარათელი...

— ჩემი რძალი? — გაელიმა ბალანჩივაძეს.

— დიახ, პატივცემულო დავით.

— ცილა... ძალიან კარგი. ოპერაცია უკვე დაიწყო?

— ალბათ, ამხანაგო გიორგი.

— როგორ მოხდა ეს ამბავი? — იკითხა ბალანჩივაძემ.

— ძალიან უბრალოდ, იმდენად უბრალოდ, რომ წარმოდგენაც კი არ შეიძლებოდა თუ ამას გაბედავდა პატიმარი.

— მაინც?

დღის 2 საათზე პატიმრები ჩვეულებრივად იყვნენ გაყვანილი ეზოში გასასეირნებლად. სულ 25 კაცი, მათ შორის ჩარგიევი. თქვენ იცით, ჩვენთან ეზოს კეთილმოწყობის სამუშაოები მიმდინარეობს. პოდა, ამის გამო ციხის კედელთან სწორედ სადარაჯო კომპურის წინ ხარაჩია ამართული, ხარაჩოზე კი ძელია მიდგმული. ჩარგიევი რამდენჯერმე ავიდა ძელზე, მაგრამ ბადრავს ყურადღება არ მიუქცევია, ამ ერთი შეხედვით უწყინარი, გართობისათვის, მით უმეტეს, რომ ძელიდან კედლის სიმაღლე 2 მეტრზე მეტია და იქვე კომპურაზე გუშავი დგას.

ერთბაშად ჩარგიევი ძელს მოსწყდა, ხარაჩოზე შეხტა, და ვიღრე ბადრაგი გამოერკეეოდა, ვეფხვივით ისკუპა, გალავანს გადაევლო. საბედნიეროდ, კოშკურაზე მყოფი გუშავი არ დაიბნა და გაქცეულს ტყვია დაადენა. გალავნიდან გადმომხტარი ჩარგიევი მძიმედ დაეცა ქეაფენილზე, მკრამ გუშავის ტყვიებს უვნებლად გადაარჩენილი, მაშინვე წამოხტა და ქურციკივით მოჰკურცხლა. შესახვევთან გუშავის ტყვია დაეწია და, როდესაც ჩვენ ადგილზე მივედით, იგი უგონოდ ეგდო და სისბლში ქურავდა.

— სადა აქვს კრილობა? — იკითხა ხომერიკმა.

— ზურგში: ტყვია სხეულში აქვს ჩარჩენილი. ვინ იფიქრებდა, რომ ის ამას...

— თქვენ, თქვენ უნდა გეფიქრათ; ამხანაგო რაედენ, რომ ჩარგიევი ხელიდან არ გაუშვებდა ასეთ შემთხვევას! აკი გითხარით, გაგაფრთხილეთ, განსაკუთრებულ მეთვალყურეობის ქვეშ იყოლიეთ-მეთქი, — გაეპასუხა გულმოსულად პოლკოვნიკი.

ციხის უფროსი დუმილით შეხვდა ამ დამსახურებულ საყვედურს.

— ახლა საყვედურის დრო არ არის, ამის შესახებ ცალკე გვექნება საუბარი. ამჟამად მთავარია ყველაფერი გაკეთდეს ჩარგიევის სიცოცხლის გადასარჩენად, წავიდეთ, ცილა ვნახოთ! — წარმოთქვა ხომერიკმა და საოპერაციოსაყენ გაეშურა.

დიდ ნათელ ფანჯრებიან ოთახში ხლოროფორმის მწვანე სუნი იდგა, გამეფებულ სიჩუმეს მხოლოდ სტერილიზატორის შიშინი არღვევდა, ექთანი საოპერაციო ხელსაწყოებს ამზადებდა.

ოთახში ფეხაკრეფით შემოსულთ ოპერაციის სამზადისში გართული ბარათელი შეეგებათ, დასტაქარს ქათქათა ხალათი ეცვა, თეთრი ქსოვილის ნიღაბ აფარებულს თეთრივე ხელთათმანები ემოსა.

შემოსულებს უხმოდ თავის დაკერით მიესალმა და იქვე ბორბლებზე შექდგარ მოზრდილ მაგიდას მიუახლოედა, სადაც თეთრ ზეწარ გადაფარებული დაჭრილი ჩარგიევი იწვა. ხო-

მერიკსაც ამ მაგიდისაკენ გაექცა თვალი, ჩარგიევის სახეს ზეწარი ფარავდა. მარცხენა ხელი, რომელიც ორდინატორს ეჭირა სანთელივით გაპყვივითლებოდა, მკერდის მძლავრ მოძრაობაზედა ეტყობოდა, რომ სიკვდილს ჭერ კიდევ ვერ დაემარცხებინა სიცოცხლე.

— ყველაფერი მზადაა — ჩუმად ახსენებს ექთანნი.

ციალამ სწრაფი მოძრაობით გადახადა ზეწარი დაქრილს, სკალპელი აიღო.

— დავიწყოთ! — წარმოთქვა მტკიცედ და მკრელი იარაღი გაბედულად დაუსვა იოდის ხსნარისაგან ყავისტრად შეფერილ ტიტველ სხეულს.

...ორ საათზე მეტს მუშაობდნენ ბარათელი და მისი კოლეგები. ორ საათზე მეტ ხანს ჩუმად ისხდნენ ზომერიკი, ბალანჩივაძე და მინდელი და პატივისცემით შესცქეროდნენ ექიმთა ბრძოლას ადამიანის სიცოცხლისათვის, სიკვდილის დამარცხებისათვის.

სკალპელი... მკერატელი... ბანდი... მოსაქრელი დაამზადეთ! — ნაწყვეტ-ნაწყვეტად ისურს ბარათელი და ხელს იწვდის. სახით კი დაქრილისკენ დახრილა, დინჯად ჩქარობს დასტაქარი.

ოპერაცია დამთავრდა.

— ცალკე პალატაში სპეცმეთეალუურეობის ქვეში — დაღლილი ხმით იძლევა განკარგულებას დასტაქარი და მძიმე ნაბიჯით გადის საოპერაციოდან.

ზომერიკი, ბალანჩივაძე და მინდელი თან შექყენენ თავის კაბინეტში შესულ ბარათელს.

— რას გვეტყვი, ციალა? — შეეკითხა რძალს პოლკოვნიკი.

ბარათელმა ხელები შეიშშრალა, პირსახოცი სანიტარს გადასცა.

— მძიმე მდგომარეობაა, თვით ჭრილობა არ არის სასიკვდილო, მაგრამ გული აქვს ცუდი, — მიუგო მოწყენილად.

— ყველაფერი უნდა ვიღონოთ მის გადასარჩენად, ჩარგიევი არ უნდა მოკვდეს! — წარმოთქვა მინდელმა.

— მე გაფრთხილება არ მინდა, ამხანაგო ლევან. სიკვდი-

ლის ხელიდან ადამიანის გამოგლეჯა, ვინც არ უნდა იყოს იგი, ჩემი მოვალეობაა, მაგრამ აქ მეტად მძიმე მდგომარეობაა, შეიძლება გონზეც ვერ მოვიდეს ისე დაიღუპოს ავადმყოფი.

მძიმე სიჩუმე ჩამოვარდა.

— მერედა რა მშვენიერი ვაჟაკია, უბედური — წყნარად ჩაილაპარაკა ბარათელმა, — ვინ იცის, მასაც ყავს ცოლი, შვილები, ახლობლები. აფსუსი არ არის ასეთი ვაჟაკი ამგვარი სიკვდილით დაიღუპოს.

ხომრეიკი წამოდგა.

— ჩვენ წავალთ, ციალა. აქ ყოფნა. ამჟამად არაფერს მოგვცეს, თუ ჩარგივეი გონს მოვიდეს; მორიგე ექიმი გაათრთხილეთ, მინდელს დაურეკოს. ტელეფონის ნომერი იცით.

ბარათელმა უარის ნიშნით თავი გააქნია.

— მე ავადმყოფს ვერ მოვშორდები, პატივეცემულო გიორგი. ახლა ჩემი ადგილი აქ არის. მამა, — მიუბრუნდა ციალა პოლკოვნიკს, — ნუ დამელოდებით, ილიას უთხარი დამირეკოს. რაც შეეხება დაჭრილს. გონზეც რომ მოვიდეს მასთან საუბრის ნებას მაინც ვერ დაგრთავთ. ის ჭერჭერობით სიკვდილის სარეცელზე წევს.

— გასაგებია, ციალა, მაგრამ ვინ იცის, მაინც იქონიე მხედველობაში...

...ციალა მარტო დარჩა, წაღვლიანად ჩაჰკიდა თავი. ვერ გაეგო, რატომ დაეუფლა ასეთი კაეშანი. ყოველ ოპერაციას ერთნაირი პასუხისმგებლობით ეკიდებოდა. ხარობდა, როცა დესაც გაიმარჯვებდა სიკვდილთან ჭიდილში, წაღვლობდა, როცა სიკვდილი აჯობებდა, მაგრამ დღევანდელი მისი განწყობა არ გავდა პაციენტის მოსალოდნელი დაღუპვით გამოწვეულ პროფესიულ დარდს. მას რაღაც სხვა გამოუცნობი ვარამი აწვალებდა და ვერაფრით ვერ აეხსნა მისი გამომწვევი მიზეზი.

— ნელ-ნელა გაიკრიცა სინათლე და ოთახში მუქი ბინდი ჩამოწვა. ციალა წამოდგა, ამომრთველი ჩართო, ჩახჩახა შუქზე შექანიური მოძრაობით შეისწორა თამბი და ჩარგივეის პალატას მიამურა.

...მძინარე მინდელი ტელეფონის ზარმა გააღვიძა. საათს დახედა — ზუსტად ღამის 4 საათი იყო. ყურმილი ზანტად აიღო, მაგრამ მიხვდა თუ არა რომ ქირურგი ბარათელი რეკავდა, უეცრად გამოფხიზლდა, სწრაფად წამოჯდა საწოლზე. „ჩარგიევი გარდაიკვალა“, — გაიფიქრა მან.

— რა მოხდა, ციალა? — შეეკითხა შემკრთალი ხმით.

— ახლავე, ამ წუთში შოდით სააკადემყოფოში, პატიმარი თქვენ სასწრაფოდ ნახვას თხოულობს, — უპასუხა ციალამ. მინდელს გულზე მოეშვა.

— ამ წუთში მანდ ეიქნები, — ჩასძახა მიკროფონში და ლოგინიდან წამოიქრა.

ციალა სამორიგევო ოთახში დახვდა გამომძიებელს, ტირილისა და უჩილობისაგან თვალები დასიებოდა, მოწყენილად გაუღიმა შემოსულ მინდელს.

— რა მოხდა ციალა?

— ჩარგიევი გონს მოვიდა, შენი ნახვა ითხოვა... — ხმა აუთრთოლდა დასტაქარს.

— მერე და ამიტომ სტირით? — განკვიფრდა მინდელი.

ციალამ თავი დახარა, მსხვილმა ცრემლებმა შეუსველა ღამაში სახე.

— ის... ის ბოდაეს... საცოდავად ბოდაეს, რაღაც უცნაურს და წარმოუდგენელს, — ამოილულლულა ბარათელმა და ღერად წამოსული ცრემლები ცხვირსახოცით შეიშრო.

მინდელი გვერდზე მიუჯდა.

— დამშვიდდით, ციალა! დაქრილის ბოდვა რად უნდა გიკვირდეთ, ეგ ხომ კანონზომიერია. ჩარგიევი გადაჩია. ეს თქვენი გამარჯვებაა; დასტაქრის მარჯვენის გამარჯვება. სიხარული გპართებთ, თქვენ კი სტირით, არა ვრცხვენიათ?

ციალას არ უპასუხია. თავდახრილი, ნერვულად სრკესდა სველ ცხვირსახოცს.

— კარგი, ციალა, ნუღარ სტირით! მითხარით მაინც. რას ბოდაეს ჩარგიევი, როგორ არის ავადყოფი?

ციალამ თავი ასწია ნალელიანად შეჩება გამომძიებელს.

— ერთი სათის წინ, — წყნარი ხმით დაიწყო ციალამ, — მასთან ვიყავი პალატაში, გულის საშუალებებს ვუკეთებდი,

შემდეგ მაჩა გაუუსინჯე, გულის ცემა შედარებით გამოუკეთ-
და. უეცრად დაქრილმა დაიკენესა, „მათე, აბა შემოპხედე,
მათე!“ — ჩაეძახე რამდენჯერმე. მან ისევ დაიკენესა. მერე
ნელ-ნელა გაახილა თვალი, შემომხედა. მე ღიმილით შევც-
ქეროდი. „როგორ ხარ, მათე? აბა, ჩემსკენ შოიხედე, მითხა-
რი რამე“. ჩარგივეს თვალები გაუფართოვდა, დიდხანს შე-
მომცქეროდა მღუმარედ, შემდეგ რალაცის ტქმა დააპირა,
რამდენჯერმე აუთრთოლდა ბაგე, მაგრამ სათქმელი ვერა
სთქვა, ყრუდ დაიკენესა მხოლოდ, თვალები კი ფართოდ გა-
ხელილი თვალები, დაეინებით შემომცქეროდნენ და იმ წამს
რატომღაც მომიჩვენა, პირველად არ ვხედავდი მათ, თითქოს
ადრეც მენახა, ადრეც შევხვედრივარ. გესმით ლევან?!

— მესმის ციალა მერე რა მოხდა, აღბათ ვინმე ნაცნობს
მიახმავსეთ, ეს არის და ეს.

— პო... აღბათ... მეუ მესმის, რომ ეს რალაც სისულელეა,
მაგრამ შინც, არ ვიცი რატომ, ნაღველი ამეშალა, ცრემლი
მოშერია. — ციალამ წამით იყუჩა და განაგრძო: — ჩარგივე-
მა გაიღიმა, თვალებში სითბო ჩაუდგა; კვლავ აუთრთოლდა
გაფითრებული ტუჩები. რამდენიმე ყლუპი წყალი ჩაეაყლა-
პე მან მადლობით შეიმომხედა, შემდეგ ნელ-ნელა გახანა ბაგე.
„სადა ვარ?“, — მკითხა სუსტი ხმით. „საავადმყოფოში“. —
ფუპასუხე, რაც შეიძლებოდა მხიარულად. „ახლა კარგად ხართ.
შალე სულ კარგად იქნებით“.

„თქვენ... თქვენ ვინა ხართ?“

„მე? მე ექიმი ვარ, ციალა ბარათელა, თქვენი მკურნა-
ლი“, — ეუთხარი ღიმილით და შუბლიდან ოფლის მსხვილი
წვეთები მოეწმინდა.

„ციალა... ციალა... — ჩაილაპარაკა მან რამდენჯერმე —
პო... აღბათ სიხმარში ვარ, ილბათ მიძინავს“ — დაუმატა
ჩურჩულით.

„რა მოგივიდათ, მათე?“ — შეეკრთი. ავადმყოფი დიდ-
ხანს ღუმდა.

„მე... მე... ბრაფერი... ვკვდები, ციალა...“ — ამოილაპა-
რაკა ძლივს.

„რა სისულელეს ლაპარაკობთ, მათე, თქვენთან სიკვდილს
რა უნდა!“.

„არ მინდა ნუგეში, ვიცი ჩემი სიცოცხლის საათები დათვლილია... მიხარია კიდევ... არც მთლად უბედური ვყოფილვარ, მეც შემხვდა პატარა ბედნიერება... თუმცა სიკვდილის წინ, მაგრამ მაინც შემხვდა... ექიმო, თქვენ გჯერათ სასწაული? არა? მე კი მჯერა. თუ აქამდე ექვი მეპარებოდა, ახლა მწამს“.

„ლაპარაკი გაენებთ. თქვენ ახლა უნდა დაიძინოთ!“ — შევაწყვეტინე.

„ჰო... უნდა დაეძინო... სამუდამოდ უნდა დაეძინო, ექიმო... მაგრამ არა ახლა, მე კიდევ ვიცოცხლებ რამდენიმე საათს თუ... თუ თქვენ არ მიმატოვებთ... შეიძლება?“

„ათეს კრემლით ავესო თვალები და მუდარით შემომხედო“.

„მე აქ ვიქნები, არსად წავალ, ოღონდ დამშვიდდით, მღელვარება გაწყენთ.“

„თქვენ ძალიან, ძალიან კეთილი ხართ, ექიმო“, — ჩაილაპარაკა მან და თვალები მილულა.

„ასე იწვა რამდენიმე წუთს. შემდეგ ისევ გაახილა თვალები, შემომხვდა.“

„თქვენ იცით მე ვინა ვარ?“

„მე ვიცი, რომ თქვენ ადამიანი ხართ, სხვა არ მეხება“ — მიუუგე პტკიკედ.

„არა, გეხებათი მე ხომ ქურდი ვარ, ძველი ქურდი, იცით რამდენი სიავკაცე ჩამიდგნია?“

„ლაპარაკი გაენებთ, გთხოვთ გაჩუმდეთ!“

მან თითქოს დამიჭერა, გაჩუმდა. მე ისევ მაჭა გავუსინჯე, დაკრული ჩემად იყო და მომეჩვენა თითქოს თვალდაბუქუვლს რალაც ნეტარების ღიმილი დასთამაშებდა სახეზე.

მაჩის ცემა გაუუარესდა. ლაპარაკმა მოქალაქე ალბათ, ფრთხილად წამოვიდექი სკამიდან.

„სოტა ხნით დაგტოვებთ, ეცადეთ დაიძინოთ“.

„არა. ნუ წახვალთ... ან არადა, წადით, წადით მხოლოდ ეს მითხარით, გამომძიებელი იყო, მნახა?“

„არა... ჰო, დაბ იყო... — ავირიე მე. — მაგრამ გიღრე მთლიანად არ გამოუჩანსაღლებით, არ მოვია, მე ავიუკრძალე“

მან მწარედ გაიღიმა.

„თქვენთან ერთი თხოვნა მაქვს, ექიმო, აღმიტყვიოთ, რომ შემისრულებოთ“.

„რა გსურთ?“

„ახლავე დაუძახეთ გამომძიებელს უეჭველად მოიყვანეთ, მე მასთან დიდი, ძალიან დიდი საქმე მაქვს“.

„ხეალ დავურეკავ“.

„ხეალ უკვე გვიან იქნება... დღეს, ახლავე მინდა რომ დაუძახოთ“. — დაუინებით გაიმეორა მან და ისეთი მუდარით შემომხედა, რომ წინ ვეღარ აღვუდექი.

„კარგი, ახლავე დავურეკავ“ — დავთანხმდი მე.

„გმადლობთ, ექიმო, მხოლოდ იჩქარეთ, თორემ დაავიანებთ, გამომძიებელი ვეღარ მომისწრებს“.

მე დაუყოვნებლივ გამოვედი პალატიდან და იმ წამსვე თქვენ დაგირეკეთ. როგორც აღამიანს არ შემეძლო უარი მეთქვა მომაკვდავის თხოვნის შესრულებაზე. როგორც ექიმს კი არ მქონდა უფლება მისი სურვილის დაკმაყოფილებისა, მაგრამ თავს დაეძლიე, დაგიძახეთ, — დაამთავრა ბარათელმა და კვლავ მოიწმინდა ცრემლები.

— დამშვიდდით, ცილა! რა საქირაა ამდენი ცრემლები.

მინდელმა რამდენიმეჯერ გაიარა ოთახში.

— შეიძლება ჩარგიევთან შესვლა? — იკითხა მოგვიანებით.

ცილა წამოდგა.

— წაეიდეთ, მაგრამ გთხოვთ არაფერი კითხოთ, მისი მდგომარეობა ძალზე მძიმეა.

ჩარგიევთან ექთანის მორიგეობდა. დასტაქარისა და გამომძიებლის შემოსვლაზე მორიდებით წამოდგა. ზედმეტი ხმაურის გარეშე დაქრილის საწოლთან დაუდგა სკამი გამომძიებელს.

მინდელი ფრთხილად ჩამოჯდა. ჩარგიევს დააკვირდა, დაქრილს არწივის თვალები ჩასცენოდა, მიტკლისფრად ჩასთეთქეოდა სახე, მძინედ სუნთქავდა, ნელა ტოკავდა მკერდზე სანახევროდ გადაფენილი თხელი საბანი.

ავადმყოფმა თითქოს იგრძნო გამომძიებლის ცქერა, ნელა

აახილა თვალები და საწოლთან დახრილ მინდელს მიაპყრო დასუსტებული მზერა, შემდეგ გამომძიებლის გვერდით მდგარ ეჭიმს შეველო თვალი.

— გმადლობთ! — ჩაილაპარაკა წყნარად და შეეტყო მუშინვე მდგომარეობა გაუუარესდა.

ექთანი პალატიდან გავარდა და იმავე წუთს შპრიცით დახრუნდა, კანქვეშ გულის საშუალება შეუშხაუნა.

ჩარგიევმა ისევ გაახილა თვალი. გაფითრებული ტუჩებით ბარათელს გაუღიმა, შემდეგ მინდელზე გადაიტანა მზერა.

— დაბრუნდით, ბატონო ლევან? — შეეკითხა მრულოდნელად.

გამომძიებელმა თავი დაუქნია.

— გმადლობთ რომ მოხვედით!.. ასეც ველოდი... თუმცა... იქნებ საჭიროც არ იყოს... თქვენ ხომ ყველაფერი იცით და „საშუა ჩერქეზის“ ჩვენება ალბათ აღარც გჭირდებათ, — ამოილაპარაკა მან სვენებ-სვენებით.

— მე დასაკითხად არ მოვსულვარ, ჩარგიევ, — შენიშნა მინდელმა წყნარად.

— ვიცო... ჩემი თხოვნით მოხვედით, მე თვით მინდოდა თქვენი ნახვა... სიკვდილის წინ... მინდა რაღაც გითხრათ, ბევრი რამ გითხრათ, მაგრამ...

— მე გისმენთ, რე, თუ ეჭიმი ნებას დაგრთავთ.

— ჩემი ეჭიმი კეთილი აღამიანია, ის უარს არ შეტყვის... მაგრამ მე... მე მინდა მხოლოდ თქვენ მომისმინოთ, არ მინდა სხვა დაესწროს ჩვენს საუბარს, მით უმეტეს ცილა... ქალბატონი ცილა.

მინდელმა გაოცებით შეხედა დაკრილს, შემდეგ აცრემლებულ ცილას მიაპყრო მზერა და უსიტყვოდ შეეკითხა როგორ მოვიქცეთო.

— თქვენ სუსტად ხართ, მათე, საუბარი დაგლლით, უნდა დაიძინოთ!

— გმადლობთ, კეთილო ქალო... მე რამდენიმე საათს კიდევ ვიცოცხლებ... ახლა ეს გთხოვთ მარტო დამტოვოთ ბატონ ლევანთან, — წარმოთქვა ჩარგიევმა და დაუმატა: — ძალიან გთხოვთ ნუ შეტყვით უარს...

— კარგი, — ხმა აუკანკალდა ბარათელს. მხოლოდ მე აქ ვე ვიქნები, თუ საკირო იქნეს...

— დაგიძახებთ ვკიმო, ბატონი ლევანი შეგატყობინებთ თუ ცუდად გავხდით... — ნაძალადევი გაიღიმა დაქრილმა.

პატიმარი და გამომძიებელი მარტონი დარჩნენ. მაგრამ როგორ არ გავდა ეს შეხვედრა წინა შეხვედრებსა მათს, როცა პირისპირ ისხდნენ პატიმარი და გამომძიებელი, ჩარგოევი ამაყად იქდა, ყოველ დასმულ კითხვას დამაჯერებლად პასუხობდა, პროტესტს აცხადებდა, ედავებოდა... თვალებიდან წაერწყლებს ისროდა, ელვას აკეცებდა... ახლა კი... ახლა აღივსდა მფეთქავი, ბალიშზე უღონოდ მისვენებული, მძიმედ სუნთქავდა და შორჩილებით მისჩერებოდა საწოლთან სკამზე ჩამომჯდარ მინდელს.

— მე თქვენს ჩამოსვლას ყოველდღე ველოდი, ბატონო ლევან... არ ფიქრობდი თუ კიდევ მოგვიწვედა შეხვედრა, მით უმეტეს ასეთ პირობებში, მაგრამ ასეთი ყოფილა ჩემი ბედისწერა... აქ, ამ საწოლზე უნდა დავამთავრო სიცოცხლე... — პატიმარმა ცოტა ხნით იყუჩა და განაგრძო: — გწამთ ბედისწერა? არა? მე კი მწამს... ესე იგი ახლა მწამს... აქამდე კი არც მე მწამდა... — ჩარგოევი კვლავ გაჩუმდა, მაგრამ რადგან მინდელი სდუმდა, ისევ განაგრძო: — უკანასკნელ დაკითხვისას დავრწმუნდი, რომ თქვენ ჩემი წარსული მთლიანად გაქექეთ... ვიცოდი, რომ მალე დაბრუნდებოდით ახალი დამატკიცებელი საბუთებით, ამიტომ იმ დღესვე გადავწყვიტე გაქცევა, არ მინდოდა ისევ იქ დაებრუნებულყოფ, საიდანაც გამოვიქეცი... ჩემმა ბედისწერამ სხვანაირად განსაჯა, სიკვდილის წინ ღმერთმა ანგელოზი გამომიგზავნა და მან მიიტულა გითხრათ... გითხრათ ის, რაც არ იცით და ვერც ოდეს-მე გაიგებდით. — მამ მისმინეთ, თუ ძალა შეყო, ბოლომდე გამბობთ ყოველივეს. გამბობთ ყველაფერს დაუფარავად, შეულამაზებლად. სიკვდილის საჩუქელზე მყოფნი ტყუილს არ ამბობენ, მეც ხალას სიმართლეს გეტყვით. მეგონა გული დიდი ხანია აღარა მაქვს-მეთქი, ვცდებოდი თურმე... ბედმა აქაც დამცინა, თუმცა არ ვნანობ, ვინ იცის. უკეთესიც იყოს, სიკვდილის წინ პატარა სიხარულიც დიდი ბედნიერე.

ბაა... — ჩარგიევმა ცოტა შეისვენა და განაგრძო: — მითხარით, ეს ჩემი ექიმი... ქალბატონი ცილა დიდი ხანია ქუთაისში ცხოვრობს?

— ხუთი წელია, — მიუგო პატიმრის. კითხვით განცვიფრებულმა მინდელმა.

— ხუთი წელი? ბედნიერია არა? ო, ეს შე ძალიან, ძალიან მიხარია...

გაკვირებული მინდელი სდუმდა, ვერ გაეგო რა სურდა პატიმარს.

— რა გსურთ მითხრათ? — შეეკითხა მექანიკურად.

ჩარგიევმა უპასუხოდ დასტოვა გამომძიებლის კითხვა და წყნარის ხმით განაგრძო:

— ტყვიით დაჭრილს მან გამიკეთა ოპერაცია... რამდენიმე საათის სიცოცხლე მაჩუქა... რა იცოდა, თუ ამით ისეთ ტანჯვას მომაყენებდა, რაც მთელ ჩემს სიცოცხლეს იწონიდა... თუმცა არ ენანობ, არც ბრალს ვდებ, მან ხომ... მაგრამ თავიდან დაეიწყებ, თუ სულთამხუთაემა დამაცალა, ყველაფერს გატყვიო. იქნებ უფრო დამშვიდებით გავემგზავრო იმ ქვეყანას...

ჩარგიევი ერთი წამით გაჩუმდა, ჩაფიქრდა და ამბის თხრობას შეუდგა.

თ ბ შ ი X I I I

თქვენ აღბათ მიხედეთ, მე არც ჩარგიევ-კოკოევი ვარ და არც შარკაროვი... ეს გვარები ყველა შერქმეულია ყალბია...

...მე ქართველი ვარ, ქალაქ თბილისში დავიბადე, მამაჩემს, ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორს, რესპუბლიკაში ერთერთ მსხვილ სპეციალისტად თელიდნენ, დედაც ინჟინერ-მშენებელი იყო. იმ დროს, რობელსაც ჩემი ნაამბობი შეეხება, ორთავენი თბილისში მუშაობდნენ, საკაეშირო მნიშვნელობის ობიექტის მშენებლობაზე. მამა მშენებლობის უფროსად, დედა კი იგივე ინჟინრად მე მათი ერთად-ერთი ვაჟი ვი-

ყავი და ჩემი ბავშვობა ხანმოკლე, მაგრამ ყველაზე ლამაზი პერიოდია ჩემი ცხოვრებისა.

მშობლები არაფერს მაკლებდნენ. ვსწავლობდი მუსიკას, უცხო ენას, ვეტანებოდი სპორტს და ყველაფრით უზრუნველყოფილი შევხაროდი სიცოცხლეს. ხდება ხოლმე, ბავშვები სწორედ ამ უზრუნველი ცხოვრებისა და განებივრების გამო, ცუდისაკენ მიილტვიან, მაგრამ ჩემი მშობლები კარგი აღმზრდელები იყვნენ და მეც იმთავითვე მხოლოდ კარგს ვითვისებდი. არ მახსოვს ერთხელ მაინც დავესაჩეთ სკოლაში, ყველა საგანში „ფრიადი“ შეფასება მქონდა და არც მუსიკის ნიჭს ვიყავი მოკლებული. ერთადერთი სისუსტე, რაც მე ექვსე კლასში გადასვლის შემდეგ დამჩემდა, მედიცინისაკენ ლტოლვა იყო. ჩვენს მეზობელს, უცოლშვილოდ დაბერებულ ქირურგს, ძია ივანეს, მშვენიერი ბიბლიოთეკა ჰქონდა და მეც მთელი საათები, მის ოთახში ჩაკეტილი, დაულალავად ვკითხულობდი სამედიცინო ლიტერატურას. მამას თუმცა მოსწონდა მედიცინით ჩემი გატაცება, მაგრამ თვლიდა, სამედიცინო ლიტერატურის კითხვა ჯერ ჩემთვის ნაადრევი იყო. ცდილობდა დავერწმუნებინე, რომ ჩემს ასაკში ძნელია მედიცინაში გარკვევა და გარკვეულ დრომდე მომეთმინა. ბოლოს მამაც შეურიგდა ამ ამბავს და დიმილით უსმენდა ძია ივანეს, რომელიც ჩემთვის გაუგებარ ადგილებს მიხსნიდა ხოლმე.

შრომამ შედეგი გამოიღო, როდესაც მეათე კლასში გადავედი, ისე ვერკვევოდი მედიცინაში, რომ ძია ივანეს თქმით, სამედიცინო ინსტიტუტის მეოთხე კურსის სტუდენტს თავის სუფლად გავუწევდი პეტოქეობას.

ახლა მამა არათუ მიშლიდა, არამედ ცდილობდა კიდევ უფრო შემეყვარებინა მედიცინა.

ერთი სიტყვით, გატაცებით ვმუშაობდი და ჰაბუკურ ოცნებაში არაერთხელ წარმომედგინა ჩემი თავი დახელოვნებულ დასტაქრად, რომელმაც მრავალი ადამიანი იხსნა სიკვდილისაგან.

ყველანი ბედნიერი ვიყავით, მშობლები შემოგვხაროდნენ მე და ჩემს პატარა დას, ეკას. ის ჩემზე 9 წლით უმცროსი

იყო და ყველას ნებიერად ითვისებოდა. ახლაც თვალწინ მიდგას თვალებფოფინა ნაწნავებიანი და მუდამ მორიმარი გოგონა. როდესაც გაჯავრდებოდა ცრემლით ევსებოდა დიდრონი ცისფერი თვალები, ხოლო სიხარულის დროს ორ უძირო ლურჯ ტბას ემსგავსებოდა, მათში ცისფერი ნაპერწყლები ციალებდნენ.

1938 წლის იანვარი ჩემს მეხსიერებიდან არასოდეს აპოიშლებს არა იმიტომ, რომ ყოველი წლის 10 იანვარს ჩემთვის ახალი სიხარული მოქონდა, არამედ იმიტომ, რომ ეს იყო ჩემი დაბადების დღის უკანასკნელი ზეიმი, რასაც შემდეგ მთელი რიგი უბედურებანი მოჰყვა.

ეს დღეც ისე დაიწყო, ჩემთვის როგორც ყველა გასულ წლების 10 იანვარი: დედა და ჩვენი ოჯახის ერთად ერთი ნათესავი — დეიდა თამარი მეზობელი ქალების დახმარებით დილიდანვე შეუდგნენ საზეიმო სუფრისათვის მზადებას. საღამოს 5 საათზე სუურა გაიშალა, მოვიდნენ ჩემი მეგობარი გოგონები და ბიჭები, დიდხანს ვიმხიარულეთ, ერთმანეთს ვეჭიბრებოდით როიალზე დაკვრასა და ცეკვაში. საღამოს 8 საათზე ჩემი მშობლების რამდენიმე მეგობარი გვეწვია, მხოლოდ ძია ივანე არ იყო მათ შორის. ის ჭერ კიდევ ზაფხულში სამუდამოდ წაიყვანეს ძმის შვილებმა ქალაქ კიევში. ახალ, ბროწეულისფერ კაბაში გამოწყობილი ეკა ქურციკივით დახტოდა ნედლი ტაროებივით აშვეტილ ფეხებზე და ყველაზე მეტს მხიარულობდა. სადილო ვახშმად გადაიქცა. მოზარდები, ცხადია, ღვინოს ვერიდებოდით, ცოტას ვსვამდით. ჩვენს ძირითად სასმელს ხილის წყლები და ყურძნის წვენი შეადგენდა. საზეიმოდ მომილოცეს 17 წლის შესრულება. მამამ ლამაზი კოლოფი გადაჰოცა, გაეხსენი, შიგ მაჩის საათი იყო მონოგრაფით: „საყვარელ თამაზს მშობლებისაგან 10/1, 19... წელი“. წავიკითხე და გული სიხარულით ამევსო. თუმცა ჩემს მშობლებს არ უქირდათ, მაგრამ საათი არასოდეს უჩუქებიათ. მეათე კლასში გადასვლის შემდეგ მამა როგორც დიდს

ისე შესაუბრებოდა, ახლანდელი საჩუქარი ჩემი ბავშვობის ხანის დამთავრებას ნიშნავდა და გული სიხარულით ამეცსო.

სტუმრებმაც მომართვეს მცირე საჩუქრები, ჩვენს ოჯახში არსებული ტრადიციით დღეობაზე ძვირფასი საჩუქრის მიტანა არ იყო მიღებული. მშობლების ამ მოთხოვნას ყველა სტუმარი ემორჩილებოდა. ჩემი სადღეგრძელო შესვეს. მამის მეგობარმა, ძია ვარდენმა, ვაჟკაცი მიწოდა და მისურვა სასახელო ქირურგი გამოესულიყავი. ყველამ გადამკოცნა. როდესაც ჭერი ჩემს თანაკლასელ ციალაზე მიდგა, მან მხოლოდ ხელი ჩამომართვა და მორცხვად მომილოცა. მეწყინა: ეს იყო პირველი შემთხვევა, როდესაც ციალამ თავი შეიკავა და კოცნით არ მომილოცა დაბადების დღე, თუმცა ის ჩემი დღეობის უცვლელი სტუმარი იყო. გაოცებით შევხედე, ციალა აირია და გაწითლდა, მეც ჩემდაუნებურად გაეწითლდი. ამხანაგების ყიფინამ გამომარკვია. ორთავეს შემოგვებვივნენ და შეუვალად მოსთხოვეს ციალას, გადავეკოცნე, რატომღაც მეც უკან დავიხიე და, მიუხედავად ამხანაგების მოთხოვნისა, საქციელწამხდარმა ციალას ხელი, რომელიც აქამდე ხელში მეჭირა, გავუშვი და მეორე ოთახში გავეარდი. ერთი სიცილი და ხარხარი ატყდა. რომ ვისმეს ეკითხა, რატომ მოვეჭრიდე ციალას კოცნას, ვერ ვუპასუხებდი. აკი სხვა ამხანაგი გოგონები თავისუფლად გადაეკოცნე, მაგრამ ჭერ კიდეც ბავშვი ვიყავ და ბევრ რამეში ვერ ვერკვევოდი. რა ვიციოდი თუ დიდი გრძნობა ასე იბადებოდა უმანკო გულში!

მხოლოდ იმ საღამოს შევამჩნიე, რომ ციალას, სხვა ამხანაგ გოგონებისაგან განსხვავებით, რატომღაც უპირატესობას ვაძლევდი და ჩემდაუნებურად საქციელი წამიხდა.

დიდხანს ვმხიარულობდით. როგორც ახლა, იმ წელიწადსაც დიდი ოთელი დანდო. 10 იანუარს მაინც შეუსვენებლივ თოვდა, მხოლოდ საღამოს გადაიღო. ვისაც თოვლში ჩაფლული თბილისი ერთხელ მაინც უნახავს, მას არასოდეს დაავიწყდება მისი თვალწარმტაცი სილამაზე. თბილისი თოვლში შეუღარებელია!

ღამით ყინვა დაიჭირა, გარეთ ცოცხალი, ჩვეს ბინაში კი

საზემოდ გაწყობილ სუფრასთან უხვად დიოდა სითბო და ჭერ ისევ ბავშვური სიხარული.

სტუმრები გვიან ღამით დაიშალნენ. მინდოდა ამხანაგები გამეცილებინა, მაგრამ არ ქნეს, კარებამდე მიყუევნი მხოლოდ. როდესაც ციალას ხელი ჩამოვართვი, გული ამიჩქროლდა, მაგრამ ამის მიზეზს შედარებით გვიან მივხვდი.

მამის ძვირფასი საჩუქარი იყო მიზეზი თუ სხვა რამ, გულში სიხარული არ შეტეოდა. მინდოდა მეყვირა, ქვეყნისათვის გამეგებინებინა ჩემი უჩვეულო ბედნიერება. დიდხანს არ დამეძინა. უკვე საწოლში მყოფს მესმოდა როგორ ფუსფუსებდა დედა სასადილო ოთახში და მაგიდიდან ქურქელს ალაგებდა.

არ ვიცი როდის ჩამეძინა ან რამდენ ხანს შეძინა, როდესაც თვალი გავახილე ოთახში უცნობი აღაპიანები დაეინახე.

გაოცებით შევყურებდი უცნობებს. ჩემი გულვიძება იმით არ შეუმჩნევიათ. პირველად გავიფიქრე, ქურდები დაგვესხენ თავს. შიშისაგან გამაყრეოლა. უეცრად წამოვხტი ლოგინიდან, მაგრამ ვიდრე რაიმეს დაყვირებას მოვასწრებდი, ერთმა უცნობთაგანმა მტკიცე ხმით მიბრძანა, ჩემად ეყოფილიყავ. ვილაკავ ამომრთველი ჩართო, ჩემი ოთახის ღია კარიდან, კარგად დავინახე სასტუმრო ოთახში მაგიდასთან მჯდომი მამა. ანგარიშზე უცნაურად გავეაზრი მეორე ოთახში, ჩემი დაკავება არავის უცდია. მამამ ნაღვლიანად გაიღიმა.

„ნუ გეშინია, შვილო, არაფერია“, — მითხრა მოწყვნილად და ალერსით გადამისვა თავზე ხელი. მამის ხმას სიმშვილდე არ აკლდა, მაგრამ ხელი უკანკალებდა. რაც მისთვის აღრე არასოდეს შემიმჩნევია.

„მამა, მამიკო! რა მოხდა?“ — შევძახე მე და მოვეხეიყე.

„არაფერია, შვილო, არაფერი, ნუ შეგეშინდება“, — შევცადა ჩემს დამშვილებას.

„არაფერია ბიჭიკო, ნუ ღელავ, პატარა ხომ არა ხარ“, — მითხრა მამის პირდაპირ მჯდომმა უცნობმა.

უნებურად მივითხედი მისკენ, მშვილად გამიღიმა და მე მივხვდი, რომ ეს ხალხი ქურდები არ იყვნენ.

შავიდასთან მქდომ უცნობს დაეკვირდი: ჩვეულებრივი შამაკაი იყო, სხეებისაგან რომ არაფერი, გამოირჩეოდა, 36—38 წლისა იქნებოდა. საკმაოდ სიმპათიურ სახეს გვერდზე გადაეარცხნო კერა თმები უმშვენებდა, შავი კოსტუმი და ნაცრისფერი თბილი პერანგი ეცა, ხელში ფანჯარი ეჭირა და რალაცას წერდა.

თუკა თავი არ აუწევია, მაგრამ ვიგრძენი, მიხვდა, რომ მას ვათვალერებდი. მამის ნაჩუქარი საათი დაწოლის წინ მაქიდან არ შემოხსნია, დრო შევამოწმე, ისრები დამის 4 საათსა და 15 წუთს უჩვენებდა. ჩემს ოთახში მყოფი უცნობები სასტუმროში გამოვიდნენ. ამავე დროს, გაიღო მეორე კარი და იქიდან ოთახში სხვა ორი შემოვიდა, რომელთაც ძალზე გაფითრებული დედა ლასლასით მოპყვებოდა.

ყოველივე ამან ისეთი თავზარი დამცა, ხმის ამოდების უნარი დავკარგე. ვინ არიან? რა უნდათ ამ დროს ჩვენს ბინაში? რას ნიშნავს ჩემი მშობლების დუმილი?—ვაძლედი ჩემს თავს კითხვებს, მაგრამ პასუხს ვერ ვპოულობდი. ერთ რაიმეს უეჭველად მივხვდი: მოხდა რალაც საშინელი, მაგრამ ეს საშინელება არა ჩვენს ქონებას, ჩემს მშობლებს ემუქრებოდა, ხოლო რატომ, რისთვის? — ეს კი ვეღარ გამეგო.

შავიდასთან მქდომმა უცნობმა დანარჩენთა შემოსვლაზე თავი ასწია, წერა შესწყვიტა და უსიტყვოდ მიაპყრო მათ მზერა.

„არაფერი არ არის“ — უპასუხა ერთმა მათგანმა. შავიდასთან მქდომმა თავი დაუქნია, რაც ალბათ თანხმობას ნიშნავდა, შემდეგ წერა მოათავა.

„გთხოვთ, ჩაიკეთათ!“ — მშვიდად, ლაკონურად, მიმართა მან ჩემს მშობლებს.

„კი, მაგრამ, მე მგონია აქ რალაც გაუგებრობაა“ — წარმოთქვა მამამ.

„შესაძლებელია, ბატონო ჩვენი. ეს ალბათ მალე გამოირკვევა, თუნდაც მირტო ამისთვის, აუცილებელია თქვენ წამოსვლა“ — ზრდილობიანად უპასუხა შავიდასთან მქდომმა შავკოსტუმიანმა და ფეხზე წამოიძვია.

სხვები დუმდნენ. მე რატომღაც ვიფიქრე, რომ ის დანარჩენების უფროსი იყო, ხოლო ვინ იყო ეს ხალხი და სად მიყავდათ ჩემი მშობლები, უკვე მივხვდი.

მშობლებს შევხედე — მამა იშვიათად იქნა, მაგრამ შევატყვე, რომ სიმშვიდე ნაძალადევი ქონდა. კუთხეში მდგარ დედას ცრემლების ნიაღვარი ნიკაბთან ესკენებოდა, ხოლო თვალები... ჩემთვის ესოდენ ძვირფასი თვალები, მარტო მე მიცქეროდნენ და უდიდეს სიყვარულს გამოხატავდნენ... სეუდასა და შიშში შერეულ სიყვარულს... დედაჩემი საკმაოდ ლამაზ ქალად ითვლებოდა, თუმცა 40 წელს იყო გადაცილებული, ასაკი არ უტყობოდა, ახლა კი ოთახის კუთხეში მდგარი, ამ ორ საათში საოცრად შეცვლილი, თითქოს დაბერებულიყო, საცოდავი დედა უხმოდ აფრქვევდა ცრემლებს. მისი მღვდლადე ცრემლები ის უკანასკნელი წვეთი იყო, რამაც საბოლოოდ დაამსხვრია ჩემი ბავშვური თავშეკავება. დიდი ხანია ცრემლები მახრჩობდა, მაგრამ ტირილს სირცხვილად ვთვლიდი და თავს ვიკავებდი, მე ხომ სწორედ იმ დამეს შემისრულდა 17 წელი, მაგრამ დედის ტანჯვას, მის ცრემლებს, რაც პირველად ვიხილე, ველარ გავუძელო, უეცრად ავზლუქუნდი, დედასთან მივიქერე, მოვებვიე და სახე მის მკერდში ჩავქაღე. მან რაღაც არაბუნებრივი სიშმაგით ჩამიყრა გულში, თავისიერი დამიკოცნა, მომეფერა, თითები თმაში ჩამიყარა, მომიღერსა. „შვილებო, ჩემო შვილებო“, — ქვითინებდა იგი და ვგრძნობდნე როგორ მისველებდა თავისერს ცხელი ცრემლებით.

შავკოსტუმიანი ჩვენთან მოვიდა, ქოჩორი მომიჩეჩა, დამიყვავა: „აბა ეს რა საქციელია, ბიჭო. აკი ვთქვი, აქ რაღაც გაუგებრობაა-მეთქი. დაწყნარდი, შენი მშობლები ხვალ უთუოდ დაბრუნდებიან. თქვენც არ გეპატიებათ ასეთი საქციელი, — მიუბრუნდა დედას, — ბავშვს გულს რატომ უხეთქავთ, ყველაფერი გამოირკვევა, არ არის საჭირო ცრემლები“.

მისი ხმა სანდოდ და იმედინად მეჩენა, უეცრად შემომჩრა ცრემლები, სკამიდან წამომდგარ მამასთან მივედი. მან უხმოდ მომხვია ხელი. ყველანი უშუაბანდში გავედით. მამა ჩაცმას

შეუღვა, შე დედას ვებმარებოდი. ტანსაცმელს ვაწვდიდი, უკნობები მოთმინებით გვიცდიდნენ.

„თუ შეიძლება ერთი თბონა მაქვს“ — მიმართა მამამ ზავკოსტუმიანს.

მან თანხმობის ნიშნად თავი დაუქნია.

„ჩემს გოგონას სძინავს, ნება მოგვეცით მე და ჩემს მეუღლეს, ბავშვს გამოვეშვიდობოთ“.

„რასაკვირველია, რბილად წარმოსთქვა ზავკოსტუმიანმა და დაუმატა: მიბრძანდით გამოეშვიდობეთ, ჩვენ აქ დაგიცდით“.

დედ-მამა ეკას ოთახისაკენ გაემართნენ, ორი მოსულთაგანი მათ გაჰყვა, მე მხოლოდ ახლა მომაგონდა ეკა და გულზე ცეცხლი შემომმენტო: რა მოუვა მას, დედ-მამა რომ რამდენიმე თვე არ გამოუშვან? განა გაუძლებს ჩემი პატარა დაიყო ამ ამბავს? ან რა ვუთხრა, როდესაც გაიღვიძებს? რით ეანუგეშო? — ცხელი შანთივით გამიარა გონებაში და მეც მშობლებს გამოვედევნე, მაგრამ ეკას ოთახში არ შევსულუარ, რადგან იქიდან გამოსულმა მამამ უხმოდ მომყიდა ხელი და კვერღზე გამიყოლოა.

ისევ შუშაბანდში შემოვედი, 1—2 წუთის შემდეგ დედაც მობრუნდა ორთავეს ჩაეაცვი პალტოები, შემდეგ ჩემს საწოლ ოთახში შევეარდი, ელვის სისწრაფით ჩავიციე შარვალი, პერანგი, შიშველი ფეხები ტუფლებში გაეუყარე და ისევ შუშაბანდში გავჩნდი. ჩემი მშობლები უკვე მზად იყვნენ. საკიდარიდან პალტო ჩამოვგლიჯე და მხრებზე მოვიგდე.

„შენ საით ბიჭიკო?“ — შემეკითხა ზავკოსტუმიანი.

„როგორ თუ საით, მშობლებს გამოვყვები“, — მიუღე მე, რაც შეიძლებოდა მშვიდად.

„ეგ გამორიცხულია იქ თქვენ ვერ წაგიყვანთ!“ — ისეთი ტონით მიპასუხა, რომ მე მივხვდი, ვერავეითარი ხვეწნა-მუღო. რა გადაწყვეტილებას ვერ შეაცვლევიანებდა.

„შენ არ წამოხეალ, თამაზი — მტკიცე ხმით მითხრა მამამ, — ეს საჭირო არ არის, და არც შეიძლება შე მგონია ჩვენ მალე დავბრუნდებით, ხოლო თუ დაგვაგვიანდეს ან... — მამას

ხმა აუთრთოლდა, — ან ვერასოდეს დაეპრუნდეთ, მხოლოდ
ორ რამეს გავალბებ, — გახსოვდეს, რომ შენ და ეკა პატრი-
სანმა მშოალებმა გავზარდეს, ადამიანებმა, რომლებსაც არა-
ფრით შეუბღალავთ სინდისი, მთელი შეძლებით ემსახურე-
ბოდნენ ხალხს და თავიანთი წვლილი შექცა დათ საერთო
საქმეში. რაც არ უნდა მოხდეს, მტკიცედ იყავით დარწმუნე-
ბული, რომ მე და დედას ჩირქი არ მოგვიცხია ჩვენი სახე-
ლისათვის და თქვენც — შენ და ეკას — არასოდეს შეგრცხ-
ვებათ ჩვენი წარსულით. ეს ერთი, — მამამ ცოტა შეისვენა და
უფრო რბილად განაგრძო: — თამაზ, შენ უკვე ვაჟაკი ხარ,
შეუა გვეითებება, ეკა კი პატარაა. მოუარე მას, სათუთად მოეპ-
ყარ და თუ... ერთი სიტყვით, დარდი შეუმსუბუქე მშვიდობით
ჩემო ბიჭიკო!”

ამ სიტყვებით მამა მომეხევა, რამდენჯერმე მაკოცა და
სწრაფად გავიდა კარებში.

მშვიდობით, შეილო, მშვიდობით ჩემო საყვარელო, თა-
მაზი თავს გაუფრთხლდი, გახსოვდეს შენი დედ-მამა და,
ეკას, ჩვენს ეკას მოუარე!”

„ვაიმე შვილებო უბედურო შვილებო!“ — ამრიგმინა
დედამ, შემდეგ მომეხვია. დიდხანს ვყავდი გულში ჩაკრული.
მე ხმას ვერ ვიღებდი, მოზღვავებულმა ცრემლებმა ლაპარა-
კის უნარი წამართვა და მიუხედავად იმისა, რომ ვცდილობ-
დი თავი შემეკავებინა, ისევე ავზლუქუნდი. ვკოცნიდი დედას,
ვეალერსებოდი ჩემთვის უძვირფასეს სახეს და რაღაცას
ვლულლულებდი, მხოლოდ მაშინ გამოვერკვიე, როდესაც ქუ-
ჩიდან მანქანის ძრავას ხმაური გავიგონე.

უეცრად მივხვდი, ყველაფერი გათავდა. ჩემი დღეობა,
რომელიც სულ რამდენიმე საათის წინ დამთავრდა, შორეულ
დაუჯერებელ წარსულად იქცა, წინ კი მხოლოდ სიბნელე და
სიციარიელე ჩანდა. სადაც ეკას უზრუნველი, სიყვარულით
გამთბარი ბავშვობა დასალუპავად იყო განწირული.

თვალწინ მიდგა სახლიდან ახლახან წაყვანილი დედ-მამა.
ვგრძნობდი, ეს ჩვენი უკანასკნელი შეხვედრა იყო.

„ველარ ვნახავ. ვერც ერთს ველარ ვნახავ!“ — ვიყვირე

რალაც არაადამიანური ხმით და იატაკზე დავემხე. არ ვიცო
რამდენ სანს ვიყავი ამ მდგომარეობაში.

„თამაზ, აქ სად დაწოლილხარ!? უკ. რა სასაცილო ხარ,
ერთი დედას ვუთხრა!“ — მომესმა უეცრად და თავი ავწიე.
ფანჯრიდან ზამთრის დილა იცქირებოდა, მაგრამ არა მოლუ-
შული, საამოდ თოვდა. ყველაფერი ისე იყო, როგორც გუ-
შინ, თითქოს ღამეს უბედურებაც არ მოეტანოს და ჩვენს
ოჯახშიაც არაფერი შეცვლილიყოს. ჩემს წინ ღამის პერანგში
კოჭებამდე ჩაფლული ეკა იდგა. ტუჩები გაებუტა და გაკვი-
რებით მიცქერდა.

— „შენ რა, თამაზ, გიტრია? ვინ გაგაჯავრა?“ — ატიტინ-
და ის. შემდეგ ჩემს გვერდით ხალიჩაზე დაეშვა და მოთერე-
ბა დამიწყო.

— ადექი, თორემ გივჯავრებები და შეც ვიტრიალები!“ — ჩაიუ-
ღურტულა ბავშვმა და თმებში ხელი ჩაშავლო. გული სიბრა-
ლულით ამევსო, უეცრად ფეხზე წამოვიტყერ, ეკა ხელში ავი-
ტაცე, გულში ჩავიკარ და გაშმაგებით დაუწყე კოცნა. ეკამ
შკლავები კისერზე შემომაქლო და თვალები განაბა. დიდხანს
ვეალერსებოდი ეკას, კოცნიდი, ვეფერებოდი, თვალებიდან
კი დაჰაღუპით მდიოდა ცრემლები.

ეკამ ხელები შემიშვა. თავი ასწია, შემომხედა: ჩემმა
ცრემლებმა შეაკრთო, ფოფინა თვალებში შიში ჩაელვარა,
ჩემი ხელებიდან თავი გაინთავისუფლა, ხალიჩაზე ჩამოცურ-
და, დიდი ადამიანივით შეშთვალვირა:

„რა მოგივიდა თამაზ?“ — მკითხა შიშნაკრავად.

„არაფერი გენაცვალე, არაფერი!“.

„გტყივა რაზე?“

„ჰო, ჰო გტყივა, აი..თავი მტყივა“, — ჩაექოლე მის
ნათქვამს.

„წამალი უნდა დალიო მოგიჩება“, — სერიოზულად
მითხრა ეკამ. შემდეგ ხელი ჩაშავლო.

„აი წავიდეთ დედოქოსთან, წამალს მოგვცემს“.

უნებურად ვაყვევი, მაგრამ რამდენიმე ნაბიჯის შემდეგ
შეეჩერდი. სად წავეოლოდი? ეკაც შესდგა, შემომხედა. დ-

დი მეტყველი თვალები გაკვირვებით მიცქეროდნენ და ჩემი უცნაური საქციელის ახსნას მთხოვდნენ...

„შენ უკვე ვაჟაკი ხარ ჰკუა გეკითხება, ეკაკი პატარაა, მოუარე მას, სათუთად მოეპყარ...“ — ისე გარკვევით შემომესმა მამის დანაბარები, რომ უნებურად შუშაბანდისაყენ გავიხედე, მომეჩვენა, მამა იღგა და სიყვარულით შემომცქეროდა.

კრემლები შევიმშრალე, ეკას ხელი მოვბვიე.

„წამალი არ მინდა, ეკა, ისედაც გაივლის, — მიეუგე ნაბალადევი სიმშვიდით, შემდეგ ხელში ავიყვანე, ალერსიანად დაეტუქსე: — არა გრცხვენია, ასეთი დიდი გოგო ხარ და პერანგა კი დატანტალებ. დედამ და მამიკომ რომ დაგინახონ ხომ გაჯავრდებიან!“

„მე ახლავე ჩავიცვამ, შენ დედიკოს და მამიკოს ნუ ეტყვი, არ მინდა გავაჯავრო, კარგი?“ — აჭიკჭიკდა ეკა. პასუხისათვის არც დაუცდიო, ისე გაქრიალდა თავის ოთახში.

მარტო დავრჩი, ფანჯარასთან მივედი, გახურებული შუბლი ცივ მინას მოვაბჯინე. — მესიამოვნა. ქუჩას გავხედე — გაღვიძებული ქალაქი ჩვეულებრივ ცხოვრებას განაგრძობდა. აი ბაბის წკრილით ჩაიქროლა ტრაქეიმ, მქლოლი ქალარა უღვაშებით ვიცანი, თითქმის 10 წლის მანძილზე ამ ხაზზე მუშაობდა. ჩვენი ეზოს ბავშვები სკოლაში მიდიოდნენ, ეივოლ-ხივილით თოვლის გუნდებს ესროდნენ ერომანეთს. მეეზოვე ნიკალა, განუყრელი გრძელტარიანი ცოცხით ხელში; ეზოში დაბორილობდა და მოგონილი სიბრაზით ბავშვებს უჯავრდებოდა. ჩვენ კარგად ვიცოდით ძია ნიკალას ხასიათი, სულაც არ გვეშინოდა მისი. ქუჩაში ხალხი მოძრაობდა; ყველას სადღაც მიეჩქარებოდა, ყველა თავისი საქმით იყო დაკავებული, მათთვის ამ დღის განსაკუთრებული არაფერი მოუტანია, არაფერი შეცვლილა მათ ცხოვრებაში, ხოლო ჩემი ცხოვრება კი...

„თამაზ, მე უკვე ჩავიცვი, აბა შემომხედე!“

შემოვბრუნდი. ჩემს წინ ეკა იღგა, ჩაეცვა, პირი დაებანა, ბავშვური გულმოდგინებით დაევარცხნა სქელი წაბლისფერი ჭმა და ლამაზი თვალებით მიცქეროდა.

„აქ მოდი, ეკა, რალაც უნდა გითხრა“ — ხელი მოკვიდუ, ტახტზე დავსვი და მეც გვერდით მიუჯექი.

„რა უნდა მითხრა?“

ენა დამება. არ ვიცოდი საიდან დამეწყო, როგორ გადამეცა მომხდარი ამბავი, წინასწარ არ მოვმზადებულეარ და ვდუმდი.

„უპ რანაირი ხარ ღღეს, თამაზ! იატაკზე გძინავს, ტირი, სულ არ ვარგობარ, გებუტები — სხპასხუპით წარმოთქვა ეკამ, შემდეგ ტახტიდან წამოხტა და დაუმატა: — მე დედასთან წავალ, ზამიკოც მინდა, რატომ ძინავთ ამდენ ხანს?“

„მოიცა, ეკა — შევაჩერე, — დედა და მამა სახლში არ არიან, წუხელ ისინი... ისინი მივლინებაში წავიდნენ.“

„მივლინებაში?! ორთავე ერთად? ნუ მატყუებ, დედიკო და მამიკო ერთად არასოდეს დადიან მივლინებაში.“

„არ დადიოდნენ, ეხლა კი წავიდნენ. შენი თავი მე ჩამობარეს, ჩემო გოგონა. ხომ ყველაფერს გამიგონებ? მამიკო უხალ კაბას ჩამოვიტანს, დედა კი, დიდ თოჭინას, აი ისეთს ძია ვარდენმა რომ მოგიტანა, განა არ გაგეხარდება?“

„უპ, რა კარგია! — შემოკრა ტაში ეკამ და სიხარული-საგან შეხტა, მერე თვალები მომაპყრო და გულუბრყვილოდ მკითხა: — შენ რატომ ტირიდი? დედიკოსა და მამიკოს წასვლა გეწყინა?“

„პო ეკა, მეწყინა, ძალიან მეწყინა მათი წასვლა და ვიტირე.“

„რა სულელი ხარ, ბიჭო, ისინი ხომ მალე ჩამოვლენ, რა გატირებდა?“

„რა თქმა უნდა, ჩამოვლენ ეკა, მანამდე კი კვიანად უნდა იყო და ყველაფერი დამიჭერო.“

„დაგიჭერებ. თუმცა ძალიან მეჯავრება, გოგლიმოვლსაც შევქამ, კაკოსაც დავლევ, კარგი?“ — შემომცინა ბავშვმა.

საათმა 9 დარეკა.

„ვაიმე სკოლა?“ — იყვირა უეცრად ეკამ და შიშით შემომხტა.

„ღღეს სკოლაში არ წახვალ, ეკა დედამ ტელეფონით დაურეკა მასწავლებელს და გააფრთხილა, რომ ვერ მიხვალ.“

„რატომ? — გაუკვირდა ეკას, — მე რომ ავად არა ვარ?“
„ასეა საჭირო, ძალიან ცივა...“

ეკამ უნდობლად შემომხედა, იტყობოდა, არადამაჩქრებლად ეჩვენა ნათქვამი, მაგრამ კითხვა აღარ მოჟუცია.

„ეკა, შედი, გენაცუალები, შენს ოთახში, მეც ახლავე მოვალ, შემდეგ ვისაუზნოთ“. — ეთხოვე მე.

ეკა უსიტყვოდ გაბაკუნდა.

რალაც უნდა შემოქმედა. მხოლოდ ახლა გამახსენდა დეიდა თამარი. გადაეწყვიტე, დამერეკა და მეთხოვა ჩვენთან მოსულიყო. ტელეფონის ყურმილი ავიღე. ნომრების ასაკრეტად მოვემზადე, ზუმერს ვუცდიდი, აპარატი დუმიდა. რამდენიმე წუთის ლოდინის შემდეგ მივხედი, რომ ხაზი გათიშული იყო. ყურმილი დადუმებულ აპარატზე დავდე, უკანასკნელი ენერგია მოვიკრიბე, სამზარეულოში გავედი და საუზმის მზადებას შევეუდექი. ეკა ჩემთან ერთად ტრიპლებდა და სერიოზულად მეხმარებოდა, დიასახლისობდა.

ჩუმად ვისაუზნებთ, უფრო სწორად, ეკამ ისაუზმა, მე კი არაფერს მივკარებებივარ.

„რა გავაკეთო, რა ვიღონო?“ — ეტიქრობდი და ვიღრე ეკა საუზნობდა ათასი გადაწყვეტილება მივიღე და უარყვავ. ბოლოს იმაზე შევჩერდი, რომ ყველაფერი დეიდაჩემისათვის შემეტყობინებინა, მივიღე რა ეს გადაწყვეტილება სასწრაფოდ ჩავიკვი, ეკას დაეუბარე ჰკვიანად მოქცეულიყო და სახლიდან გავედი.

დეიდაჩემს თავზარი დასცა ჩემი მშობლების დაპატიმრებაში. ერთხანს ხმა ვერ ამოიღო, მერე ისტერიული ტირილი აუვარდა, დიდხანს ტირიდა. მე ჩუმად ვიჭექი, არ ვტიროდი, სრემლი უკვე გამშრალი მქონდა.

როცა უბედურების პირველმა შეგრძნებამ გაუარა, დეიდამ ტირილი შეწყვიტა და დაწვრილებით გამოჰკითხა მომხდარი ამბავი. ყველაფერი ვუამბე. შეეთანხმლით, ეკასათვის ჩერჩერობით არაფერი შეგვეტყობინებია.

„აქ რალაც გაუგებრობაა, უდანაშაულო ხალხს არაფერ დასჯის, გული არ გაიტეხო, საჭირო არ არის. ჰკვიანას გავაგებინოთ ყოველივე“, — დამარიგა დეიდამ.

„კი, მაგრამ, დედა? მამა? არ უნდა გავიგოთ სად წაიყვანეს, რატომ წაიყვანეს?“ — ვკითხე.

„წადი, მე თვითონ გავიგებ. 4 საათამდე მოვალ, ყველაფერს შეგატყობინებ“, — მიპასუხა და ჩაცმას შეუდგა.

სახლში დავბრუნდი, ეკა და მეზობლის გოგონა თამაშობდნენ.

„თამაზ, — არ მაცალა ეკამ პალტოს გახდა, — აი თინიკო ამბობს, რომ ჩვენი დედიკო და მამიკო სულაც არ არიან წასული მივლინებაში“.

„როგორ თუ არ არიან?! — ვკითხე უფრო თინას, ვიდრე ჩემს დაიკოს და კუშტად შევხედე. თინიკო აიბუზა, შემდეგ გულუბრყვილოდ შემომხედა:“

„პო, დღეს დილით მამამ თქვა წაიყვანესო, მანქანით მოვიდნენო და...“

„რა თქმა უნდა, მანქანით წაიყვანეს, მასწრაფო საქმე იყო“, — შევაწყვეტინე სიტყვა ბავშვს და მეორე ოთახში გავიქცე.

მაშ ასე, მეზობლებმა მანქანას მოსვლა, ჩხრეკა და მშობლების დაპატიმრება გაიგეს, მაგრამ შემოსვლა ვერაფერს გაბედა, თუმცა ჩვენი ოჯახი უყვარდათ და ჩემს მშობლებს პატივს ცემდნენ.

არ ვიცოდი რა ბრალს დებდნენ დედას ან მამას, მაგრამ არც ისე პატარა ვიყავ, ვერ მივმხვდარიყავ, რომ მოხდა რაღაც სერიოზული და საშინელი; წინააღმდეგ შემთხვევაში, ისეთ ცნობილ სპეციალისტს, როგორც მამა იყო, არ დაიჭერდნენ და არც ბინას გაუჩხრეკდნენ შუალამისას.

მაგრამ რა მოხდა? ნუთუ ჩემი მშობლები ბოროტმოქმედები იყვნენ? „მე და დედას ჩირქი არ მოგვიცხია ჩვენი სახელისათვის და თქვენც არასოდეს შეგარცხებათ ჩვენი“, — გამახსენდა მამის სიტყვები და შემრცხვა, რომ ექვი შევტანე მშობლების უდანაშაულობაში. შემდეგ ბრაზი მომერია, როგორ შეუძლია თინას მამას ან სხვა მეზობელს დაეკვდნენ ჩემი მშობლების სისპეტაკეში? დააპატიმრეს? მერე რა მოხდა, აი გამოარკვევენ ყველაფერს, ორთავეს გაათავისუფლებენ და

არავის ექნება უფლება ცუდი თვალთ შეხედოს ჩვენს ოჯახს. მშობლები ხომ მუდამ საშობლოს სიყვარულსა და ხალხის სამსახურს შინერგავენ, ვანა შეიძლება შევალს ერთი ჩაუნერგო და მისი საწინააღმდეგო აკეთო?

ჩემივე მსაჯლობამ გული დამიმშვიდა, აღნაგ დაეწყინარდი. მდგომარეობა არცთუ ისე საშინელი შეჩვენა: „დედას და მამას მალე გამოუშვებენ, ბევრი-ბევრი ერთი კვირა გააჩერონ, ეს არაფერია“, ფიქრობდი და ბავშვებთან ოთახში გაველი.

ეკა მარტოკა დამხვდა. ტახტზე მობუზულს. თეალები ცრემლებით ავსებოდა. თინიკო აღარსად იყო.

„რა მოხდა, ეკა?“

„დეიდა მარომ თინიკო წაიყვანა. გაუჯავრდა, მეორედ არ გნახო ეკასთან შესულიო, — ამოილულულა ეკამ და ცრემლების ყლაპვით დაუმატა: — განა ჩემთან თამაში არ შეიძლება? ცუდი ბავშვი ვარ?“

გული მომიკვდა, მაგრამ თავი შევიკავე, ბავშვს დაეუყვავე: „აბა რას ამბობ, ეკა, შენ რა შუაში ხარ, დეიდა მარო აღბათ თინიკომ გააჯავრა. განა გითხრა ცუდი ხარო?“

„არა, მაგრამ თინიკოს რად უთხრა ეკასთან არა გნახო?“

„ეგ არაფერია, აბა წამოდი, შენი სათამაშოები ვნახოთ, თოჯინაც წავიყვანოთ“, — შევცვალე საუბრის თემა და საწოლ ოთახში შევიყვანე. იქ დიდხანს ვთამაშობდით, ეკამ სწრაფად გადაიყარა დარდი და კისკისით აავსო ოთახი.

დღის 5 საათზე დეიდა მოვიდა. ჩუმად ვისადილე. შემდეგ ეკა საწოლ ოთახში გავიყვანე, დავაწინე, მე კი სასადილო ოთახში დავბრუნდი. დეიდა დაღვრემილი იქდა.

უხმოდ ჩამოვჯექი სკამზე. დეიდას გამოხედვა არ მომეწონა, იმის შიშით, რომ ცუდი არაფერი ეთქვა, ხმის ამოღებას ვერ ვბედავდი. ოთახში გამეფებულ სიჩუმეს მხოლოდ საათის წიკწიკი არღვევდა.

„ღმერთო ჩემო!“ — ამოიოხრა დეიდა და ცრემლები გადმოჰყარა.

„დეიდა თამარ, გაიგეთ რამე?“ — ვვითხე და ვიგრძენი როგორ მომეძვინა გული ყელში.

დეიდაჩემი დუმდა თვალები დაეხარა, ხოლო ღერად წაშოსული ცრემლები წვიპის წვეთებივით ხმაურით ეკეზოდა მაგდას.

„დეიდა. — შეეხებინან ხელმეორედ.

მან თავი ასწია, შემომხედა, შემდეგ უეცრად ხელი მომხვია და ჩემი საწყალობელი ხმით ატირდა.

ურუანტელმა დამიარა, მიუხედავად იმისა, რომ ბინაში საკმარად თბილოდა, კანკალო დამაწყებინა. ციებიანივით კბილს კბილზე ვაცემინებდი. დეიდა კი მეფერებოდა და კვლავ ჩუმად, ისე, რომ ეკას არ გაეკო, ტიროდა...

რამდენიმე წუთი ასე ვიჯექით. შემდეგ დეიდას ხელებიდან თავი გავითავისუფლე. წამოვდექი და რამდენჯერმე ოთახში უმიზნოდ გავიარე. ახლა ისიც არ მინდოდა დეიდას ეთქვა რამე. ისევ გამოუცნობი მოლოდინი მერჩია მწარე სინამდვილის მოსმენას. ეკვი აღარ მეპარებოდა, დეიდაჩემმა კული, ძალზე კული ამზავი მოიტანა.

„თამაზ, — ჩუმად შექებხმინა დეიდა, — აქ მოდი!“

უხმოდ მივუახლოვდი.

„დაჯექი შეილო!“ — მომმართა მთრთოლვარე ხმით.

სკამზე დავექეი, უფრო სწორად, დავეცი. დეიდა ასევე დუმდა, არც მე ვიღებოდა ხმას.

„შეილო თამაზ, — ნაღვლიანად დაიწყო დეიდამ, — უბედურებას დახვედრა უნდა, შენ ახლა დიდი ბიჭი ხარ, ყველაფერი...“

„დეიდა, — შევაწყვეტინე. სიტყვა, — საჭირო არ არის შესავალი, მითხარით ყოველივე!“

დეიდამ ისევ გადმოჰყარა ცრემლები.

„უბედური შენი მშობლები დააპატიმრეს... მძიმე ბრალდებას უყენებენ...“ — უფრო ამოიხრიალა, ვიდრე თქვა და ხმამაღლა ატირდა.

თავხარი დამეცა. მძიმე ბრალდება ჩემი მშობლები, ჩემი და ეკას დედ-მამა — ბოროტმოქმედნი! მაშ, მამაჩემი დანაშაულებრივ ცხოვრებას ეწეოდა და დედასთან ერთად უსინ-

დისოდ ატყუებდა. ხალხს, მთავრობას, ოჯახს, მაგრამ რისთვის? „გახსოვდეს, რაც არ უნდა მოხდეს; მტკიცედ იყავო დარწმუნებული, მე და დედას ჩირქი არ მოგვაცხია ჩვენი სახელისათვის“, — ისევე აღსდგა გონებაში მამის სიტყვებო. თვალწინ მამა დამიდგა: ნათელი შუბლი, მ. ზიდველი სახე. მტკიცე გამოხედვა, სახლიდან თავის სიმართლეში დარწმუნებული ადამიანის ნაბიჯით მიმავალი. „შვილებო, უბედურო შვილებო!“ — ტყვიასავით გამიარა გულში უეცრად დაბერებული დედის გოდებამაც და სკამიდან წამოვიჭერ, ხელები თმაში ჩავივლე. დეიდაჩემმა შიშით შემომხედა წამოიწია.

„არა მჭერა, ტყუილია! მამას არ შეეძლო, დედა არ იზამდა! ისინი შვილებს არ უმტრობდნენ, თქვენ ყველანი სტყუით, ცილს წამებთ!“ — აყვირდი გამწარებით.

„ჩუმაღ, შვილო, — პირზე ხელი დამაფარა დეიდა, — არსად წამოგცდეს ეს სიტყვები, რაკი დაიჭირეს ალბათ, დანაშავენიც არიან“.

„დეიდა!..“

„ჩუმაღ-მეთქი, ტყუილად არ იქერენ, უსათუოდ რალაც არის, შენ არ იცი, არც მე, იმათ კი იციან და იმიტომ დაიჭირეს“.

„დღე და!..“

„პო, შვილო, დეიდა ვარ და მომისმინე: თუ უდანაშაულონი არიან, გამოუშვებენ, სჯიმის გამორკვევამდე კო მოითმინე და ფრთხილად იყავი, დამნაშავის ქომაგი, თვითონაც დამნაშავეა, დიდი დამნაშავე, გესმის?“

„დეიდა შენ... თქვენ არ იცით რა თქვა მამამ, რა მითხრა წასვლის წინ, შენ ვერ იცნობ ჩემს მშობლებს! ისინი ამ სიძადაგლეს არასოდეს, გესმის? არასოდეს არ ჩაიდენდნენ“.

„დაწყნარდი, თამაზ, მე ხომ ჩემს მოსაზრებას არ გუბნებდი, ეს თვით იმ ორგანოში მითხრეს ვინც დააპატიმრა, ამ საკითხზე პროკურორისაც ვესაუბრე“.

„არა-მეთქი, ტყუილია! აი ნახავ, ისინი შეცდნენ, უსათუოდ შეცდნენ!“ — ჩუბტად გავიმეორე და დეიდაჩემს სიტულებილთ შევხედე.

„ღმერთმაც ქნას, შეილო! ნეტამც აგრე მოხდეს, მაშინ ბედნიერი ქალი ვიქნები, მაგრამ ჭერ ეს ასეა და ახლა ყვირილი კი არა, ჰკუთა გმართებს, წინ უნდა გაიხედო, შენ ჭერ კიდევ არ იცი ყველაფერი“.

„მეტი რაღა უნდა ვიყოდე?!“

„მომისმინე, თამაზ, ყველაფერს გაიგებ. შენს დედ-მამას ასეული ათასობით მანეთის გაფლანგვას აბრალებენ, ბრალდება 7 აგვისტოს კანონით არის დაკვალიფიცირებული. ეს საშინელი დანაშაულია და მის ჩამდენს არ ებოდიშებიან, დანაშაულის მთელი ქონება კონსტოკაციას ექვემდებარება. საჭიროა ძვირფასი ნივთების გადაძალვა, ცხოვრება ზომ გინდათ“.

„ნივთები გადავძალო? რისთვის?!“

„როგორ თუ რისთვისა, აკი გითხარი ყველაფერს წაიღებენ-მეთქი“.

„თუ მამაჩემი გამფლანგველია, დედაჩემიც, ნივთებს რა თავში ვიხლი, რას ამბობ, დეიდა?“ — აღეშოთლი მე.

„შენ ჭერ ისევ ბავშვი ხარ, თამაზ, დამიჯერე!“

„არასოდესი მამა და დედა დაბრუნდებიან! დე; ყველაჩერი ჩამოგვართვან, მე ქურდი არ გავხდები, მშობლების ნივთებს არ მოვიპარავჭ არც დედა, არც-მამა ამ საქციელს არ მომიწონებენ“.

„დამიჯერე, თამაზი..“

„არა-მეთქი ტყუილად ნუ შირჩევთი..“

...ოთახში ცოფიანივით დაერბოდი, ახლა ყველაზე მეტად დეიდაჩემი მეჭაერებოდა, მძულდა, დანახეაც არ მინდოდა მისი... ძლივს ვიკავებდი თავს, რომ სახლიდან არ გამეგდოს ისიც მიხვდა ალბათ ჩემს განწყობილებას; უხმოდ წამოვდგა.

„დამშვიდდი, თამაზ, მე ახლა წავალ, დილით ადრე შემოგვლო, მანამდე კი იფიქრე. ხვალ შეიძლება გვიანაც იყოს“, — ჩუმად დაძინა მან და კარებისაკენ გაემართა. პასუხი არ გამიცია, დეიდამ უხმაუროდ გაიხურა კარი.

დიღხანს დაგდიოდი ოთახში. გონება არ შემორჩილებო-

ღა: „შენი მშობლები საშიში დამნაშავენი აღმოჩნდნენ“. დე-
ოდას ეს სიტყვები ტვინს მიბურღაედნენ, საშინლად შემძულ-
და დეიდა თამარი. „როგორ გაბედა ამის დაჭერება, როგორ
ვაბედა?“. — ვასკდებოდი ჩემს გულს, და ოთახში ადგილს
ვერ ეპოულობდი. სული შემეხუთა, ფანჯარა გავალე, ბინაში
ზამთრის სუსხიანი ქაერი შემოიქრა. უკვე კარგა ხანი იყო
დაღამებულიყო, თუმცა სიბნელე არ შემიმჩნევია ან როგორ
შევაჩნედი, როდესაც თვით ჩემს სულში ჭერ გათენებამდე
დაესადგურა გაუთაეებელ შავბნელ ღამეს... — პატარამა წა-
მოთ შეისვენა, გაქირვებით მოიწმინდა შეზღლიდან ოცლო და
წყალი ოთხოვა. მინდელმა გაფითრებულ ტუჩებთან ჭიქა მიუ-
ტანა, დაკრილვა მოსვა. მადლობით შეხედა გამომძიებელს და
ვანაგრძო: — ...დიდხანს ვიდექი ფანჯარასთან და უაზროდ
ეუყურებდი ზამთრის ღამეს. არაფერზე აღარ ვფიქრობდი.
ფიქრის უნარი წაშერბოვა. „თამაზ“, — მომესმა ხმა. გამოვერ-
კეი, ფანჯარას მოეშორდი. მაგიდასთან ეკა იდგა და გაკვირ-
ვებით მიცქეროდა. ბინაში ბნელოდა. ამომრთველის ღილაკი
გადავწიე, ოთახი თვალისმომკრულმა შუქმა გაანათა. ეკას-
თან მივედი ხელში ავიყვანე და უსიტყვოდ დავსვი ტახტზე.

„გშა, ეკა?“ — შევეკითხე მხოლოდ იმისათვის, რომ რა-
მე მეცხატა სიჩუმე დაპერღვია.

„არა, მეშინოა, თამაზ!“ — მომიგო ეკამ და იტირდა.

„აბა რისა გეშინია, არა გრცხვენია?“ — მოვეფერე
ბავშვს.

„არ ვიცი, მეშინია“. — ამოიღულულა მან და გულში
ჩამეკრა. მე დიდხანს უხმოდ ვეაღერებოდი. ეკას ჩაეძინა.
კედლის საათმა 12-ქერ დაჩვენა. შემდეგ ისევ სიჩუმემ დაისა-
დვურა. ჩემს შკერდში ჩაკრული ეკა მშვიდათ ფშინავდა.

უეცრად ზარის წკრიალმა გამომაფხიზლა, ჩვენს ბინაში
რეკავდნენ. „დეიდა თამარია“, — გაეფიქრე და იდგომა და-
მეზარა, არ მინდოდა მისი დანახვა. ზარის ხმა ერთი წამით
შეწყდა; შემდეგ ისევ გაისმა ხანგრძლივად, დაინებით. ფ-
დექი, ეკა ფრთხილად მივაწვინე ტახტზე, ხალათი წაეახურე,
ბავშვს ისევ ეძინა. შემდეგ შუშაბანდში გავედი და კარს გა-
ვალე.

ოთახში ჩემთვის უცნობი პირები შემოვიდნენ.

„რა გნებავთ?“ — შევეკითხე შემოსულთ და უეცრად ვიციანი: ისევ ისინი იყვნენ, ჩემი მშობლების წამყვანნი.

შემოსულებმა უხმოდ გაიარეს შუშაბანდი და მიხალბე ოთახში შევიდნენ, მეც უკან გავყევი. ისინი სამნი იყვნენ.

უხმოდ მიუჯდნენ მაგიდას. მეც ხმას არ ვიღებდი.

შავკოსტუმიანმა ჩიბიდან ქაღალდი ამოიღო, გამოიწოდა.

„წაიკითხეთ!“ — მონიგო ლაკონურად.

ქაღალდი ჩამოვართვი, მექანიკურად წავიკითხე.

დეიდაჩემი სწორი აღმოჩნდა: მე და ეკას ბინიდან გვასახლებდნენ.

გული ყელში მომებჩინა, მაგრამ სიბრაზე დავიოკე და უხმოდ დავუბრუნე ქაღალდი შავკოსტუმიანს.

„მოემზადეთ, რამდენიმე წუთის შემდეგ უნდა წავიდეთ!“ — შკაცრად მომმართა მეორემ.

მივაჩერდი. ეს სწორედ ის იყო, წინა ღამით დედაჩემს რომ მომგლიჯა და მეორე ოთახში გაყვანით მემუქრებოდა.

„სად უნდა წავიდეთ, თუ ბინიდან მასახლებთ მე მარტო შემიძლია წასვლა“, — მიუვგე ნაძალადევი სიმშვიდით და სკამიდან ავდექი.

„ბიჭიკო, — მომმართა შავკოსტუმიანმა, — მართალია ბინიდან გასახლებთ, მაგრამ ქუჩაში როდი გაგდებთ, თქვენთვის უკვე გამონახულია სხვა ბინა და იქ უნდა მიგიყვანოთ. ნიგთების ნაწილსაც წაიღებთ, ასეთია განკარგულება“.

მე პასუხი არ გამიცია. ეკასთან მივედი, გავაღვიძე.

„რა იყო, თამაზ?“ — მკითხა ეკამ, როდესაც მისი გაღვიძება შევეძელი და ტახტზე წამოჯდა.

„უნდა წავიდეთ, ეკა“, — მიუვგე მშვიდად.

„საადრე? — გაკვირვებით იკითხა ეკამ და მხოლოდ ახლა შეამჩნია ოთახში მყოფი უცნობები, — სტუმრები მოვიდნენ?“ — დაუმატა ჩუმად.

„ბო... არა... სტუმრები კი არა ისე, შენ ვერ გაიგებ, ეკა, შემდეგ იგიბხნი“, — ვუპასუხე მე და ტანსაცმელი მივაწოდე, ეკამ გაკვირვებით შემომხედა და ჩაცმას შეუდგა.

ახალ ბინაში მანქანით მიგვიყვანეს. შავკოსტუმიანი ცოტა ხხით შეყოვნდა.

„არ იღარდო, თამაზ, ყველაფერი გამოირკვევა და მშობლები დაბრუნდებიან... მანამდე კი... ისწავლე, დაიკოს მოულოდნე, ყველაფერში ისე მოიქეცი, როგორც მამამ დაგიბარა. მე სხვა დროსაც შემოვივლი“. — დამარიგა მან და წავიდნენ.

ეკა გოცებით მიყურებდა და თუმცა ვერ მიმხედარიყო რა მოხდა, კითხვის მოცემას ვერ მიბედავდა, ოთახის კუთხეში დაგებულ ფარდაგზე მჯდარს, მაგრად ჩაებლუჯა თავისი საყვარელი თოჯინა და შიშნაკრავი თვალებით მიცქეროდა დიდხანს ვღუმედი.

მაშ ასე, ყველაფერი გათავდა. მე და ეკა მარტონი დავრჩით და ჩვენი ცხოვრების გზა მე უნდა გამეყვალა.

„რა იქნება ხვალ? ზეგ? ერთი თვის შემდეგ?“ — ვფიქრობდი მე, მაგრამ ვერას გზით ვერ წარმომედგინა თუ რა იქნებოდა მომავალში. ერთი რამ ცხადად შევიგრძენი: ჩემი მშობლები მოკლე ხანში ოჯახს ვერ დაუბრუნდებიან, არ გაათავისუფლებენ, ეს გადაწყვეტილია, თორემ ბინიდან ასე სწრაფად არ გაგვასახლებდნენ, მაგრამ ნუთუ მამა და დედა მართლაც ბოროტმოქმედნი იყვნენ?

„ტყუილია, შეცდომაა!“ — ვიმხნეებდი თავს.

„ბოროტმოქმედნი არიან! შენც და ეკაც ბოროტმოქმედთა შვილები ხართ!“ — ჩამძახოდა ვიღაცა და ეხლადა შევაჩინე, რომ წუხელს აქეთ ეს ვიღაც, ჩემს გულში უკითხავად ჩასახლებული, მთელი ძალით მებრძოდა და მარწმუნებდა, რომ ჩემი მშობლები შეცდომით არ იყვნენ დაპატიმრებულნი.

„სტყუი, საზიზღარო, ცილს წამებ ჩემს მშობლებს!“ — შეეუტიე იმ სხვას, მეორეს.

„შენ თვითონვე იცი, რომ არ ვტყუი! შენ მოგატყუეს შენმა მშობლებმა, ჩვენთან უდანაშაულოებს არ დაპატიმრებენ!“ — მიპასუხა ორეულმა.

თმებში ხელი ჩაევიწყლე. გიჟოვით დაკაწყე ოთახში სირბილი, მაგრამ ორეული ვებდაფებ დამდეკდა, მოსვენებას არ მაძლევდა და დაეინებით ნარწყუნებდა, რომ ჩემი მშობლები დამნაშავენი იყვნენ.

როგორც იქნა გათენდა. ეკა ოთახში დავტოვე და ქუჩაში გამოვედი. მიმოვიხედე: სადღაც ავლაბარში ვიყავი, მაგრამ რომელ ქუჩაზე, ვერ გავარკვიე. სწრაფად შევბრუნდი ოთახში, ფარდაგზე მიკუნქული ეკა გავაღვიძე, ჩავაცვი. გადავწყვიტე დეიდა თამართან წავსულიყავით, თუმცა რომ ვინმეს ეკითხა რა შინდოდა, რისთვის მივდიოდი, ვერ ვუპასუხებდი.

დეიდა სახლში დამიბედა, გულთბილად მიგვიღო, მოგვეფერა, გაგვამხნევა.

რა ვუყოთ, შეილო, მარტო თქვენს თავს როდია ასეთი ზმბავი. მოვიფიხინოთ, თუ რაიმე შეეცდომაა, გამოირკვევა, უდანაშაულოდ ხომ არ დასჯიან. ვიცადოთ, დრო ყველაფერს გამოარკვევს“.

პასუხი არ გამიცია. უძილოდ გატარებულმა ღამემ და იღუმალ ორეულთან ბრძოლამ მიამქანცა, მშობლების უდანაშაულობის რწმენა შემირყია და თითქმის დამარწმუნა, რომ მათ რაღაც საშინელი ჰქონდათ ჩადენილი.

პირველ ხანებში სკოლაში თანავრძნობით შექცეოდნენ. ძია ვარდენიკ კვირაში ერთხელ მაინც შემოივლიდა დეიდასთან, ჩვენს სანახავად, გვესაუბრებოდა, გვამხნეებდა და რწმენას გამოთქვამდა, რომ ჩემი მშობლების დამატირება გაუგებრობა იყო მხოლოდ და ყველაფერი მალე ძველ კალაპოტში ჩაიღებოდა.

ჩემი დედ-მამის საქმეს ასე 36—38 წლამდე ასაკის გამოქმნებელი იძიებდა. ერთხელ ძია ვარდენმა მეც წამიყვანა გამომიძიებლთან. მე მაშინვე ვიცანი შავკოსტუმინი ჩეკისტი. შან მუტად თავაზიანად მიგვიღო. შეგვპირდა, რომ ყველაფერს მალე გავარკვევდა. ამასთან გადაკრით გვაგრძნობინა, შიში არა გვქონოდა, უდანაშაულო ადამიანი არ დაისჯებოდა.

ამის შემდეგ ხშირად დავდიოდი გამოძიებულთან და მუდამ ვახარებული ვბრუნდებოდი სახლში, თანდათან მოშორდა მტანჯველი ექვი, და რწმენა ჩამენერგა, რომ მშობლები გაუგებრობის ნიადაგზე იქნენ დაპატიმრებულნი.

ამით გაძხნევებული არაფრად ვაგდებდი ბინიდან გასახლებას და ჩემდამი ორიოდ მასწავლებლისა და მოსწავლის ციე დამოკიდებულებას. „ზოგი ქირიცი ჯარგებელია, — ვეუბნებოდი დეიდას, — ის მაინც გავიგე ვის უყვარდა ჩვენი ოჯახი გულწრფელად და ვის კიდევ მამაჩემის სახელის გამო გვეტმასნებოდა“.

ასე გავიდა ერთი თვე. ერთ დღეს, სკოლაში მისული ჩვეულბრივად მივესალმე ამხანაგებს, მაგრამ სალაშზე არაფერი მიპასუხა, ხოლო გაიოზმა, რომელიც თავისი ეგოიზმი და ბოროტი ხასიათით გამოირჩეოდა, ზიზლით გადმომხედა, მერხზე გაზეთი დამიდო და დეარძლიანად მესროლა: „აჰა, წაიკითხე!“

ამხანაგების ასეთმა ქცევამ იმდენად გამაყვირვა, რომ არც კი ვცდილვარ შეეპასუხებოდი. გაიოზს მექანიკურად გამოვართვი გაზეთი და უაზროდ გადავთვალიერე პირველი გვერდი.

„მესამე, მესამე გვერდი წაიკითხე, იქ ნახავ შენთვის სინტერესო წერილს!“ — ბოროტად ჩაიჭირჭილა გაიოზმა.

უხმოდ გავშალე გაზეთი, მესამე გვერდს დავეხდე. საკმაოდ ვრცელი წერილის სათაური მსხვილი შრიფტით იყო აწყობილი და მაშინვე ვიგრძენი როგორ ჩამწყდა მკერდში რაღაც, თვალთ დამიბნელდა...

ბოლოს მოვახერხე ძალის მოკრება. წერილი ბოლომდე წავიკითხე.

გაზეთი მკითხველებს მოუთხოვრებდა საშიშ დამნაშავეთა ჩგუფზე, რომელიც მამაჩემის ხელმძღვანელობით ხანგრძლივი დროის მანძილზე დაუსჯელად აფათურებდა თურმე ხელს ახელმწიფოს კიბეში და უკვე მოესწროთ რამდენიმე ასეუ-

ლი ათასი მანეთის მითვისება. წერილში ლაპარაკი იყო ბოროტმოქმედთა საქმიანობაზე, სახელმწიფო თანხების დატაცების გამოყენებულ მეთოდზე და მთავრდებოდა მოწოდებით სასტიკად დაესაჯათ დამნაშავენი.

წერილმა გამოაცა. არ ვიცი რამდენ ხანს ვიყავი ამ მდგომარეობაში. როდესაც გამოვერკევე დავინახე, გაიოზი და მასზე აყოლილი რამდენიმე ბიჭი გარს შემომხვეოდნენ და ბოროტად შემომცქეროდნენ.

ნელა წამოვდექი მერხიდან და გარს შემოხვეული ბიჭების გესლიან ხარხარში, თავდახრილ უკან მოუხედავად წავლასლასდი კარებისაკენ. კლასიდან გასულმა ნაბიჯს ავუჩქარე და ბოლოს გავიქეცი.

ორი დღე სახლიდან არ გამოვსულვარ, ასე მეგონა საკმარისი იყო ჩემი ხალხში გამოჩენა, რომ მაშინვე შემომესვოდნენ ნაცნობები თუ უცნობები და გაიოზის მსგავსად მასხარად ამიგდებდნენ.

მესამე დღეს გამომძიებლის სანახავად წავედი. საშვი კანკელარის გამგემ დაუშვა. მთელი დღე ველოდე, მაგრამ გამომძიებელი არ გამოჩენილა, უკვე სამუშაო საათები მთავრდებოდა, როდესაც დერეფანში ვიღაც შუახნის მამაკაცი გამოვიდა და მკითხა ვის ველოდი. მე გამომძიებლის გვარი დავუსახელე.

„რა გინდა მასთან?“ — შემეკითხა კუშტად უცნობი. მე გავაცანი ვინ ვიყავი და რა მინდოდა გამომძიებელთან.

უცნობმა ოთახში შემეპატრონა, რაღაცეები გამომკითხა და შემდეგ კუშტად მომიგო:

„თქვენმა მშობლებმა მძიმე დანაშაული ჩაიდინეს, სამართლიანად იქნენ დაპატიმრებულნი და სათანადო სასჯელსაც მიიღებენ. სხვა დროს აქ აღარ მოხვიდეთ, საჭირო არ არის. თქვენ თანამედროვე ახალგაზრდა ხართ და უნდა გესმოდეთ, რომ ისეთი მშობლები, რომლებიც ხელს უშლიან ახალი ცხოვრების აშენებას... ზიზღის ღირსი არიან მხოლოდ“.

„კი მაგრამ გამომძიებელი...“

„აოაეთარი „მაგრამ“. ამ საქმის გამოძიებელი ახლა მე ვარ, ხოლო ის, ვისთანაც თქვენ დადიოდით უკვე მოხსნილია და ველარ ნახათ, გასაგებია?“

„მოხსნილია?! ჩისტვისს?“

„ეგ თქვენა საქმე არ არის! — მომიგო უცნობმა ცივად. შემდეგ საშუაზე ხელი მომიწერა და დასძინა: — ახლა წალით გამოძიება ალბათ მალე დამთავრდება. მანამდე კი ჩემთან არ მოხვიდეთ. არ მივიღებთ; არც რაიმე ცნობას მოგცემთ“.

...იმ დღიდან ჩენი ცხოვრება მოლოდინის გრძელ, კუთა-ვებელ ჯაქვად იქცა. ყველაფერი შეიცვალა — ხალხიც, გარემოც; სკოლაში ყველა ამხანაგი ჩამომშორდა, თუ რომელიმე დამელაპარაკებოდა მხოლოდ იმერომ, რომ ზიზღით შვესხე-ნებინათ ჩემი მშობლების დანაშაული; მასწავლებლებსაც სიცივე დაეტყუათ, სწავლას გულს ველარ ვუღებდი და უურ-ნალში ჩემი გვარის გასწვრივ ჭერ საშიანები გაჩნდა, შემდეგ კი ორიანებიც გახშირდა.

ერთადერთი ვინაც ჩემი უბედურების დღეებში არ მი-უტოვებია ცილა იყო. ხშირად დადიოდა ჩენს ახალ ბინა-ში, მამსნევებდა, ეკას ეფერებოდა, ხანდახან ბინასაც ვეილა-გებდა და დეიდას ფულით ნაყიდ სადილს ვეიხარშავდა.

ასე გავიდა ორი თვე. ერთ დღეს ცილა სკოლაში არ მო-ვიდა. გადავწყვიტე, ბინაზე მიმეკითხა, მაგრამ ვერ გავებდე — ყველაბაგან ათვალისწინებულს, შემეშინდა სახლიდან არ გამოვეგდე ცილას მშობლებს. ისევ დაცდა ვამჯობინე, მაგრამ ცილა არც მეორე დღეს გამოჩნდა. ახლა კი ველარ მოვითმი-ნე და გაკვეთილების დამთავრების შემდეგ პირდაპირ მასთან წავედი. კარი გაჭიღო საშუალო ანაღს გადაცილებულმა ქალმა, რომელსაც ტირილისა, და უძილობისაგან თვალეზი დასიებო-და. მორიდებრით ვიკითხე ცილა. უხნოდ შემიძლეა პატარა ოთახში. ცილა ტახტზე იწეა, დამინახა თუ არა ტირილი აუ-ვირდა, ჩემთვის უცნობი ქალიც აქვითინდა. ვერაფერს მივხვდი, სილამიც ვერ მოვახერხე, შუა ოთახში უხერხულად გაჩერებუ-ლი, ხელში ქუდს ვკმუჭნიდი და დაბნეული შევცქეროდი ხან ერთს, ხან მეორეს. ბოლოს გონს მოვეგე, საწოლს მივეუახლოვ-დი.

„რა მოხდა, ცილა?“ — შევეკითხე მტარალს.

ცილამ უფრო უმატა ქეითინს, ტირილი ისტერიკად გადაიქცა, ხანშესული ქალი დაჟაცურდა, რალაც წვეთები ჩაყლაპა, შემდეგ მოეხვია და შეეცადა დაემშვიდებინა. სხვათა დრო გაეიღა, ვიდრე ცილა ცოტათი მაინც დაწყნარდებოდა. მერე კი ნაწყვეტ-ნაწყვეტად მიაშბო, რომ ორი დღის წინ მისი მამაც, ერთ-ერთი ქარხნის დირექტორი, დაეპატიმრებინათ.

„ახლა მე შენზე უარეს დღეში ვარ, თამაზ!“ — დაამთავრა ცილამ და კვლავ ტირილი აუვარდა.

მოულოდნელობისაგან გაეშეშდი.

„დაჯექი, შვილო, თქვენზე ბევრი რამ მიაშბო ცილამ“, — ჩამესმა ქალის ხმა. მისკენ უაზროდ გავიხედე.

„ჩემი ბებიაა თამაზ, სოფლიდან ჩამოვიდა. დედა მამას ამის გასაგებად წავიდა“, — გამაცნო ცილამ ბებია.

უხმოდ ჩამოვჯექი. მინდოდა რალაც მეტყვა, ცილა და მისი ბებია მენუგეშებინა, მაგრამ ენა ვერ მოვაბრუნე, სიტყვა ვერ დავძარი. აზრწართმეული, სულ მთლად დაბნეული, უხმოდ შევცქეროდი ორივეს.

გვიან ღამით დავტოვე ცილას ბინა. ჩემს გულში მბეუტავი უკანასკნელი სანთელიც ჩაქრა. ცილა ახლა, პირიქით, გამხნევებასა და ნუგეშს საჭიროებდა.

იმ ღამით დეიდასთან დავრჩი, უძილოდ გავატარე, არც დეიდა თამარს ეძინა, მასზე მძიმედ იმოქმედა ცილას მამის დაპატიმრებამ.

ღლით გვიან ავდექი, უხალისოდ წავედი სკოლაში. პირველ გაკვეთილზევე ორიანი მივიღე. გულგრილად მოვისმინე მასწავლებლის საყვედური, რასაც ჩემთვის კარგა ხანია დაკარგული ჰქონდა მნიშვნელობა.

ცილა მესამე გაკვეთილზე გამოჩნდა, ძალზე მოწყენილი

და დანადგლიანებული. საოცარი ის იყო, რომ უფრო ლამაზი და მიმზიდველი მეჩვენა. უხმოდ ჩამოვართვი ხელი.

„თამაზ, ამ საღამოს უეჭველად მოდი, აუცილებელი საქმე მაქვს“, — წყნარად მითხრა მან და ნაღვლიანად შემომხედა.

„მოვალ, ცილა“.

ჩამდენიმე წუთს ვისაუბრეთ, მაგრამ არც ერთს არ გვიხსენებია მშობლები.

ცილა წავიდა. მეც აღარ დავრჩენილვარ, უკანასკნელი ორი გაკვეთილი მივატოვე და სახლში წავედი.

საღამოს 6 საათზე ცილასთან ვიყავი. დედა-შვილი ბარჯს კრავდა. თაუზარი დაშეცა. მივხვდი, რომ თბილისს ტოვებდნენ.

ჩემმა გამომეტყველებამ ალბათ ყველაფერი უთხრა ცილას. მკლავში ხელი მომკიდა; გვერდზე გამიყვანა და შთავონებით მითხრა:

„თამაზ, მე და დედას თბილისში ცხოვრება გაგეჭირდება, გადავწყვიტეთ სოფელში წავიდეთ ბაბუასთან, დედაჩემის მამასთან... წინ უნდა გავიხედოთ, ცხოვრებას შევუკიდოთ და თვითონვე მოვაწყოთ ჩვენი მომავალი. თუ მამა უღანაშაულოა. გამოუშვებენ, თუ არადა, მშობლების ცოდვას ჩვენ არ მოგვეკითხავენ. დრო გავა, გავიზრდებით, შრომაში ჩავებმებით, ხალხი ჩვენი შრომით დაგვაფასებს და საზოგადოებაში ჩვენთვისაც აღმოჩნდება ადგილი. შენ ჩემზე ნაკლებ როდი გესმის, რომ ჩვენს მდგომარეობაში მყოფ ახალგაზრდებს უფრო მეტი მოეთხოვება. ხომ გესმის, თამაზ!“

„მესმის, ცილა, მაგრამ...“

„კარგი, ნუღარ გააგრძელებ, ჩვენ ამ საკითხზე ცოტა უფრო გვიან მოვილაპარაკებთ. აი ბარჯს შევკრავთ, დედა და ბებია სხვაგან მიდიან და ჩამდენიმე საათი მარტო ვიქნებით, კარგი?“

თანხმობის ნიშნად თავი დაუქნეი.

ერთი საათის შემდეგ მცირე ბარგი უკვე შეკრული იყო. ცილას დედა და ბებია წავიდა, ჩვენ მარტონი დავრჩით.

ვლემდით. ტახტზე ჩამომჯდარნი შეეცქეროდით ერთმანეთს. საუბრის დაწყება არ ხერხდებოდა, თავდახრილი ცილა სუფრის ფოჩებს წეწავდა. ნავთქურაზე ჩაიდანი შიშინებდა, ეზოდან ბავშვების ურიაშული ისმოდა, ადრიანი გაზაფხულის ჩამავალი მზის სხივები ოქროსფრად ბრჭყვიალებდნენ ფანჯრის მინებზე.

„ცილა!“ — დაეარღვიე სიჩუმე.

„გისმენ, თამაზ!“ — თავაულებლივ მიპასუხა ცილამ.

„როდის მიდიხართ?“ — შევეკითხე ანგარიშმიუცემლად და თვითონვე შემრცხვა ჩემი კითხვისა, იმდენად სულელურად მეჩვენა იგი.

„ხუთი საათის შემდეგ. მატარებელი თორმეტზე მიდის, თამაზ...“

„ამალამ?“ — თითქმის შეეყვირე.

ცილამ თავი ასწია, თბილად შემომხედა და ნაღველნარევი ღიმილით დამიქნია თავი.

„რას ამბობ, ცილა, ამალამ, ასე მოულოდნელად?“

„ასეა საჭირო, თამაზ“, — ჩაიჩურჩულა.

„საჭირო?“ მერე მე... მე რა მეშველება უშენოდ, ნუთუ არ იცი, რომ შენ და ეკალა ხართ ერთადერთი სანთელი ჩემს დაბნელებულ გულში!“

ცილა წელა წამოდგა, ბავშვივით გადაამისვა თავზე ხელი. შემდეგ გვერდით მომიჯდა და წყნარად მითხრა:

„ვიცი, თამაზ. მეც ძალიან მიჭირს შენგან დაშორება, ამდენი ხნის მეგობრობის შეწყვეტა. მაგრამ...“

„მეგობრობის და მეტი არაფერი?“

ცილამ არ მიპასუხა.

„ცილა! — შევძახე გახელებით, — მე...“ — ვერ ვბედავდი მეტქვა. ჩემს თავსაც არ ვუტყდებოდი, რომ-გაგრივებით... მან ტუჩებზე მიმაფარა ხელი, სიტყვა შემაწყვეტინა, შემდეგ აღუჩინა მითხრა:

„ნუ თამაზ, არ მის ხაჭირო, მე ყველაფერი ვიცი, დიდი ხანია მიმხედვარს ვერა, გახსოვს 10 იანვარი? ვინ იფიქრებდა, რომ ახე შემობრუნდებოდა ჩვენი ცხოვრება, რა ბედნიერები გიყავით მაშინ, თამაზ...“

„ციალა, მაშ ყველაფერი გათავდა?“ — შეეძახე სიმწრით.

„არა, თამაზ, არ გათავებულა! პირიქით, ყველაფერი წინ არის, მაგრამ ჯერ ბავშვები ეართ. და ცხოვრებაში ბევრი სიძნელეების გადალახვა მოგვიწევს. ვარდისფერი ხანა გათავდა, ახლა ჩვენ უნდა შევებრძოლოთ ცხოვრებას და საკუთარი ძალით მოვძებნოთ ბედნიერება“.

„ჩვენ მას ვიპოვიოთ, ციალა, თუ შენ... შენ ჩემთან იქნები და არ მიმატოვებ!“

ციალა ცოტა ხანს დუმდა. მერე ნაზად გამილიმა.

„თამაზ, მე შენ დღეს იმიტომ დაგიბარე. რომ ბევრ რამეზე მოგელაპარაკო, ადრეც ვფიქრობდი. მაგრამ მეშინოდა, ცუდად არ გაგეგო, არ გაჭაერებულყოფ. დღეს კი, დღეს. ჩვენი ერთობის მდგომარეობა შეაქლევს ამის უფლებას, მისვენ თამაზ?“

„გისმენ, ციალა!“

„მე არ მომწონს შენი ქცევა. უკვე ვაყკაცი ხარ, ბევრ რამ მოუგოთხოვება. ჩვენ არც ერთი არ ვაგებთ პასუხს შშობლების მოქმედებაზე თუ ისინი დამნაშავენი არიან, მაგრამ შეიძლება ეს შეცდომა იყოს და ყველაფერი კარგად გათავდეს. შენ კი, რას აკეთებ, თამაზ? აი უკვე ორი თვეა აღარ სწავლობ, ფრიადოსანი ოროსანთა რიგებში აღმოჩნდი. მოეშვი, ცხოვრებასთან ბრძოლაზე ხელი აიღე, თვითღინებას მიყვები, თითქოს შენთვის ყველაფერი სულ ერთი იყოს. განა ეს კარგია?“

„რა ექნა ციალა, განა მე მინდა? მაგრამ ველარ. გავუქმე. ყველაფერი ეს ჩემზე ძლიერი აღმოჩნდა და გამტეხა!“

„არა, თამაზ, აქ გაძლება არაფერ შუაშია, ნებისყოფაა სიჭირო, სიძნელეს დაძლევა უნდა. ქედის მოხრა, ბრძოლაზე ხელის აღება — ლაჩრობაა. განა შენ ლაჩარი ხარ?“

„ციალა, მე ეს სილაჩრით არ მომსვლია. შენს გარდა ყველამ ზურგი შემაქცია, ამხანაგები ზიზლით მიცქეროან, მასწავლებლებიც, ვის რა დავუშავე?“

„ისინი სწორი არიან, აქ საკვირველი არაფერია, ეს უნდა გესმოდეს, თამაზ!“

„მესმის, ციალა. შენ თითქოს მართალი ხარ, მაგრამ ეს ისე ძნელია, ისე მწარე, რომ...“

„პო ძნელია, ვიცი, შენ გგონია მე არ მიყვარს მამა?“
„თამაზ! მე ჭერ კიდევ იმედი მაქვს... — ციალას ხმა აუთრ-
თოლდა, შემდეგ მოწოლილი კრემლები ჩაყლაპა და განაგრ-
ძო: — მაგრამ თუ... უნდა შევეუროგღეთ იშვარე ხინამღვილეს“.

ორთავენი გაეჩუბნდით. ოთახში სინათლე გაიცრიცა, ჩრდილები დაგრძელდა, შეუძინებლად წამოგვპაროდა ღამე. მე ციალას ხელი მეჭირა, ნახად ვეალერსებოდი და იმ წუთში მხოლოდ იმას ვნატრობდი, სადმე შორს, ადამიანისათვის მი-
უწევდომელ ადგილზე გავფრენილიყავით, სადაც არავის არ ეცოდინებოდა ჩვენი მშობლების ამბავი.

„თამაზ! — დაარღვია მყუდროება ციალამ.

„გისმენ, ციალა!“

„რალაც უნდა გთხოვო, თამაზ და შემპირდი, რომ უსათუ-
ოდ ამისრულებ“.

„თქვი, ციალა!

„შენ უნდა ისწავლო, თამაზ, უნდა ისწავლო კიდევ ორი თვე და გამოცდები დაიწყება, უნდა შესძლო ატესტატის აღება. საშუალო დამთავრებულს კი აღარაფერი გაგიჭირდებ-
ბა, შეიძლება იმუშაო და ისწავლო კიდევ. დრო მალე გავა,
4—5 წელიწადში უმალღეს სასწავლებელს დაამთავრებ, და-
მოუკიდებელი კაცი გახდები, ყველაფერი კარგად იქნება,
მპირდები, თამაზ?“

„გპირდები, ციალა ვისწავლი, ყველაფერს დაეძლე, ყველაფერს მოვერევი, თუ შენ...“

„კარგი, თამაზ, ვიცი. ნუ იტყვი, არ არის საჭირო...“

„ბოლომდე მომიხმინე, ციალა“.

„არ არის საჭირო, თამაზ, მე ვიცი რაც უნდა მითხრა. ის-
წავლე თამაზ და... მელოდე!“ — უკანასკნელი სიტყვა ციალამ
წყნარად, ჩურჩულით წარმოთქვა და თავი მხარზე მომაყრ-
დნო.

მეტი არაფერი გვიჩვენებს, ეს იყო ჩვენი სიყვარულის გა-
მოცხადება, ფიციც და იმ წუთს მწამდა, ჩვენი დაშორება
არავითარ ძალას აღარ შეეძლე.

სადგურზე ერქოდ წავედით, ცილა ძალზე მოწყენილი იყო, მაგრამ აღილოცდა ჩემთვის არ შეემჩნევენება. ბაქანზე ვილაც ბიჭუნა ჩადრევე იებს ყილდა, ცილამ ფული გაუწოდა, ნალელიანად გაიღიმა.

„მიიღარს იიბი“ წყ წყნარად მიტხრა და ქინძისთავით კონა მკერდზე დამიმაგრა.

„ეს როორ?!“ — გავიღიმე ნაძალადუვად, — ნაცულად იმისა რომ შე მომერთმია თაიგული, პირიქით იებს მთავაზობ?“

„ჩემს სახსოვრად გქონდეს, თამაზ“, — ჩაიჩურჩულა ცილამ.

მატარებლის გასულამდე ბაქანზე ვიდექით, გავიღილ ბედ ნიერ დღეებს ვიგონებდით, ვსაუბრობდით ყველაფერზე. მაგრამ ერთი სიტყვაც არ წამოგვცდენია ჩვენს იმეაძინდელ მდგომარეობაზე, არ გვინდოდა განშორების უკანასკნელი წუთები მოგვწამელოდა.

მატარებელი დაიძრა, ცილა ვაგონის კარებში იდგა და ხელს მიქნედა, ნელ-ნელა გაუყვი მიმავალ მატარებელს, შემდეგ სირბილზე გადავედი და დიდხანს, ვიდრე უკანასკნელმა ვაგონმა არ ჩაძირა, შივსდევდი ჩემს პირველსა და უკანასკნელს სიყვარულს...

მარტო დავრჩი, მატარებელი თვალს მივფარე, ბაქანი დაცარიელდა, მე ვი ვიდექი... ვიდექი... შემდეგ მორღიდან იების კონა მოვიხსენი, ხელში დავიჭირე, ქინძისთავი სათუთად შევინახე ჭიბეში და დამძიმებულ გულით წამრველ სადგურიდან.

ის დამე უძილოდ ვავატარე, ბუერი ვიფიქრე. ბოლოს, გავწვევიტე ყურადღება აღარ მიმექცია სკოლაში ჩემდამი აზხანაგების დამოკიდებულებისათვის და მესწავლა, მე ხომ ცილას, ჩემს ცილას დავპირდი!

გავიდა კიდევ ორი თვე, ცილა ყოველ კვირაში მწერდა წერილს. სკოლაში ნიშნები გამოვასწორე, ნელ-ნელა შევეჩვიე ჩემს მდგომარეობას. მშობლების საქმე ჯერ ისევე გამოძრებაში იყო, იმედი მომეცა. ეკა ხშირად კითხულობდა მშობლებს,

მაგრამ ვარწმუნებდი, მივლინებაში არიან და ჯერ ვერ ჩა-
მოვლენ-მეთქი.

20 მაისს პირველი გამოცდა გექონდა, ჩაებაარე, სახლში
გახარებული წავედი, იმჯერად დეიდასთან ეცხოვრობდით.
დეიდა სახლში არ დამიხვდა, ეკა ტახტზე იწვა, თვალები დაე-
ხუჭა და მძიმედ სუნთქავდა.

„ეკა, რა მოგივიდა?“ — შეეძახე და საწოლთან მივეარ-
დი.

ეკამ არ მიპასუხა.

„ეკა, შემომხედე, ეკა!“ — შევსთხოვე მუდარით და ხელი
შევახე. ბავშვს ლოყებზე ალი ასდიოდა. ელდა მეკა, საწოლ-
თან დავიჩოქე.

„ეკა, შემომხედე, გენაცვალე! მე ვარ შენი ძაძიკო“, —
მოვეფერე, ცეცხლივით ანთებული ლოყები დაეუკოცნე.

ეკამ მძიმედ გაახილა თვალები, უაზროდ შემომხედა, შემ-
დეგ ისევ დახუჭა.

„მიშველეთ!“ — ვიყვირე გიყვივით.

ოთახში მოხუცი მეზობელი ქალი შემოვარდა.

„მიშველეთ, დეიდა, ეკა ძალიან ცუდად არის!“ — შევე-
ვედრე მას.

„რა მოუვიდა? — შეშფოთდა კეთილი მეზობელი, —
სულ ორი საათიც არ იქნება. რაც აქ თამაშობდა, — მოხუ-
ცი საწოლთან მივიდა, ეკას შუბლზე ხელი დაადო. ჩქარა ექი-
მი!“

კისრისმტკრევით გავვარდი ოთახიდან, იქვე ახლოს ექიმი
შეგულებოდა, დავრეკე, კარი გამიღეს თუ არა, უკითხავად
შევევარდი ოთახში.

„მიშველეთ, ექიმი!“ — მივმართე შეშინებულ ქალს.

ნახევარი საათის შემდეგ ექიმი ეკას საწოლთან იღგა და
ბავშვს გულდასმით სინჯავდა.

მე, მეზობლის მოხუცი ქალი და დეიდა, რომლისთვისაც
ტელეფონით შეეტყობინებოდა ეკას ავადმყოფობა შეშფო-
თებული შეცქეროდით ექიმს.

ექიმი დიდხანს სინჯავდა ავადმყოფს, შემდეგ წამოდგა.

„საშიშია რაიმე?“ — შეეკითხა დეიდა შიშნაკრავად.

ექიმი ერთხანს დუმდა, შემდეგ მძიმედ წარმოთქვა:

„მდგომარეობა სერიოზულია, მარჯვენა ფილტვის ანთება აქვს!“

მეხივით დამეცა ექიმის ნათქვამი, — ფილტვების ანთება ერთი წუთით ოთახი დატრიალდა, შემდეგ თითქოს ვიღაცამ მძიმე ურო დამკრა თავში, თვითონვე გავიგე ჩემი იატაკზე დაცემის ხმა და გონი დავკარგე.

როდესაც თვალი გავახილე, პირველად მტირალი დეიდაჩემი დავინახე, ქაფურის მწვავე სუნი ვიგრძენი.

„როგორ გეკადრებათ, ყმაწვილო, ასე წახლენა! — მკაცრად მითხრა ექიმმა, — ავადმყოფს საშინო ორატორი ჭირს, თქვენ კი... ეგ რა მამაკაცური საქციელია!“

შემრცხვია. „მართლაც, იმის მაგიერ, რომ ეკას მივხედო, განზებული ქალივით გული მიმღის“, — შევრისხე ჩემი თავი და ტახტიდან ადგომა დავაპირე.

„იწექით! — მიბრძანა ექიმმა, — ჭერ არ შეიძლება თქვენი ადგომა, ისევ კუდად გახდებით.“

„მე არატერი მიჭირს, ექიმო! — წარმოვთქვი ნაქალაქევი სიმშვიდით და ტახტიდან წამოვდექი, — მეც არ ვიცი როგორ შოვივიდა.“

ექიმმა კუშტად შემომხედა, შავიდასთან დაჭდა, რამდენიმე თავი წამალი გამოწერა.

„სასწრაფოდ დაამზადებინეთ, საღამოსათვის ისევ შემოვივლი“ — წაილაპარაკა მან და ოთახიდან გავიდა.

ბთითაქში დეიდა წავიდა, მე ჭერ ისევ მიბრუოდა თავი და სახლში დავრჩი, ექიმის რჩევისამებრ ეკას ხშირხშირად ვუცვლიდი ცივ ტილოებს.

დეიდა გამწარებული დაბრუნდა, ორი თავი წამლის პეტრე ვერ ეშოვა. ჩემთვის მანამდე უცნობი ქალი შემოჰყვა, შემდეგ გავიგე, ისიც დეიდას მეზობელი ყოფილა, ექთანო.

საღამომდე ეკას საწოლს არ მოვშორებდით, ყოველ ნახევარ საათში ავადმყოფს ტემპერატურას ვუსინჯავდით, თერმომეტრი 41° უჩვენებდა. ექიმი საღამოს 9 საათზე ისევ მოვიდა. დიდხანს სინჯავდა ავადმყოფს.

„აუცილებელია სტრეპტოციდი, თორემ ბავშვი დაგვეწვე-
ბა“, — ჩაილაპარაკა მან.

სტრეპტოციდი! მე ვიცოდი არსებობდა ეს ახალი, ტემ-
პერატურის დამწვევი, უებარი საშუალება, მაგრამ ისიც ვი-
ცოდი, მისი შივნა თითქმის შეუძლებელი იყო.

„მიწველეთ რაე, ექიმო, — აქვითინდა დეიდა. — სამუ-
დამოდ ყმად გავიხლებით, ყველაფერს გავყიდდი, ოღონდ ბავ-
შვი გადამირჩინეთ“.

ჭვასაც კი შესარავნად დეიდაჩემის საცოდაობა. ამ რამდე-
ნიმე საათმა მოსტეხა.

ექიმი გულწრფელად შეწუხდა.

„ქალბატონო, მე თქვენი არაფერი ვინდა: ისედაც საკმაოდ
ვიქნები დაჯილდოებული, თუ ჩემი ცდა შედეგს გამოიღებს
და ბავშვს გადავარჩენ, მაგრამ ამაზე როდია ახლა ლაპარაკი.
მე რომ მქონდეს ეს პრეპარატი, თქვენი თხოვნა არ დამპირ-
დებოდა, ისედაც მოვიტანდი, მაგრამ არა მაქვს. ხვალ შეიძ-
ლება ვიშოვო რამდენიმე აბი, მაგრამ ხვალამდე დიდი დროა,
მთელი ღამე კი ბავშვის ამ მდგომარეობაში დატოვება შეუძ-
ლებელია!“.

გაოგნებული ვიდექი, მესმოდა, რამდენიმე აბზე იყო და-
მოკიდებული ეკას სიცოცხლე, მაგრამ სად მეშოვნა სტრეპ-
ტოციდი?

უეცრად გამანსენდა, ჩემი მეზობელი ახალი ბინიდან, ჩემ-
ზე ორი წლით უფროსი არტაშა, რომელიც თბილისის ყველა
სპეკულანტს იცნობდა და გასამჯელოს მიხედვით თითქმის
ყველაფერს შოულობდა.

სწრაფად წამოვდექი.

„მე ვიშოვნი სტრეპტოციდს, აუცილებლად ვიშოვნი!“ —
განვაცხადე მტკიცედ და კარბეცსაყვენ წავედი.

„სად მიხვალთ, ყმაწვილო?“ — მომაძახა ექიმმა.

„მე ვიშოვნი, ექიმო სტრეპტოციდს, გადამყიდველებს გა-
მოვართმევ, — მიეუგე ექიმს თამამად, — მხოლოდ მითხა-
რით, რამდენი იქნება საკმარისი?“.

დეიდა დაფატურდა, ფული მოძებნა, ორი ცალი ასმანე-

თიანი მომარჩეა ხელში. გული შემეკუმშა, მხოლოდ ახლა გამახსენდა, რომ ჭიბეში ერთი მანეთის მეტი არ მქონდა.

ექიმმა თბილად შემოიხედა.

„ერთი წუთით მოითმინეთ, — მითხრა მან და მკლავში ხელი მომკიდა, — ესეც, აიღეთ! — ექიმმა ჭიბიდან ეული ამოიღო და შემდეგ დაუმატა: — ორი კოლოფი იყიდეთ თუ მართლაც მოახერხოთ შოვნა“.

„ფული საჭირო არ არის პატივეცემულს ექიმო, მე თვითონაც მაქვს“, — უარი განვაცხადე ფულის მიღებაზე და ყურებამდე გავწითლდი.

ექიმის გაჯავრდა: „ლაპარაკის დრო არ არის, ფულს საჩუქრად როდი გაძლევთ. შემდეგ დამიბრუნეთ, ახლა კი აიღეთ და გასწით!“

„გმადლობთ, ექიმო, მაგრამ თქვენს ფულს ვერ ავიღებ, ახარის საჭირო, მე თვითონ მაქვს, მეყოფა“.

ექიმს ეხლა ნამდვილად გული მოუვიდა: „მე თქვენოღონა შვილი მყავს, არ გეკადრებათ ასეთი ჭიუტობა! ფული წაიღეთ, თუ არ დაგჭირდებათ, უკანვე მომიტანეთ!“ — მითხრა მან ბუზღუნით და ათმანეთიანები ჭიბეში ჩამიტენა.

ღერა ხმას არ იღებდა, დარდისა და სირცხვილისაგან გამშრალი უხმოდ იდგა ეკას საწოლთან. მე ვიცი, რომ მან მთელი თავისი ფული მომცა და ერთი მანეთიც არ დაუტოვებია.

აღარ მიკამათია. უსიტყვოდ გავეარდი ოთახიდან. იმის შეგნებამ, რომ სრულიად უცნობმა ადამიანმა, რომლისგანაც ისედაც დავალებული ვიყავით, თავისი ფული მომცა წამლებსა სასყიდლად, საშინლად შემილახა თავმოყვარეობა, მეორე მხრივ უღრმესი მადლობისა და პატივისცემის გრძობით განვიმსჭვალე, ექიმისადმი, რომელმაც ასეთი უანგარობა და კეთილშობილება გამოიჩინა გაკირვებაში მყოფ ადამიანთა მიმართ, თუმცა ეს ადამიანები ხელოს არც იცნობდნენ მას და არც სამაგიერო სიკეთის გადახდა შეეძლოთ, ხელო მომავალში მაინც.

რა კარგი იქნებოდა ცხოვრება, რომ...

უეცრად მშობლები გამახსენდა. „იცინ ახლა რა დღეშა ეკა? ნერა თუ გრძნობენ რაიმეს?“ — გამოიღვა თავში და ფეხს აეუჩქარე. ქუჩაში ვერავის ეხედავდი, თითქმის გავრბოდი.

არტაშა სახლში დანხვდა. ეძღაც სტუმრები ყავდა, სვამდნენ. ჩემი ნახვა ძალიან გაუხარდა. ის რატომღაც ცდილობდა მეგობრული ურთიერთობა დაემყარებინა ჩემთან, მაგრამ მე არ ვაძლევდი ამის საბაბს, ჩემდაუნებურად პირველი შეხვედრისთანავე ანტიპატიურად განვეწყვე.

„მოდი, თამაზ, მოდი! მადლობა ღმერთს, ჩვენთან ფეხი, შემოგოცდა, — შემეგება არტაშა, შემდეგ თანასუფრელებს მიმართა: — გაიცანიო, პრაფესორის შვილია, ახლა მილიციასთან ცოტა იაღლიშაუდ არის, მაგრამ არაფერია“.

მეწყინა არტაშას ეს ლაზღანდარობა, მაგრამ თავი შევიკავე, მე მასთან ეკას სიცოცხლის სათხოვნელად ვიყავი მისული და რაც არ უნდა ეთქვა, ყველაფერს ავიტანდი.

„ერთი ჭიქა დაგვილიე, თამაზჩან“.

არტაშამ ღვინით სავსე ჩაის ჭიქა მომაწოდა.

„არა, არტაშ, ღვინო კი არა ცეცხლი შევიღება, უნდა მიშველო რამე“.

„ვაჰ, რა გაგპირებებია ასეთი!“ — გაუცვირდა მას და მაგიდიდან წამოდგა.

„გეტყვი, შენს იქით გზა არა მაქვს“, — მიუთქვა. შემდეგ მის მეგობრებთან ბოდიში მოვიხადე, არტაშა გვერდზე გავიყვანე და ჩემი მისვლის მიზეზი აეუხსენი.

„ვთქვამე რომელი აპტეკარი მნახე!“ — გაიცინა მან.

„შენ ყველას იცნობ, არტაშ, უნდა მიშველო!“

„გიშველი, მაგრამ ეგ ოხერი ძალიან ძვირად ყიდიან, მე კი ახლა ფული არა მაქვს“.

„ფული მე მაქვს, შენ მხოლოდ წამალი იშოვე“.

„შენ იქ დაბიყადე, მე მალე მოვალ, — არტაშამ ქული დაიხურა, — ბიჭებო! — მოუბრუნდა მეგობრებს, — თქვენ პურის ქამა განაგრძეთ, არ თიშალოთ, ამ საათში აქა ვარ, თამა“

ზიც გაართეთ, ჩვენი ახალი მეზობელია, ჭიგრიანი ბიჭია! —
გააცნო ჩემი პიროვნება მათ და ორახიდან გასვლა დააპირა.

„ქექ შენთან მოვდივარ, არტაშ!“ — მივაძახე კარებში
გასულს და უკან დავედევნე.

არტაშამ წამალი მიშოვნა, ორი კოლოფი სტრეპტოციდი.
გამოვცოცხლდი. სიხარულით გავუწოდე ფული.

„ამოღეწა ფული სად გიშოვნია?“ — გაუკვირდა არტაშას.
„ვისესხე, არტაშ“.

„ისესხე? არა ძმაო, ნასესხებ ფულს მე შენ არ გამოგართ-
მევე. გაუშვი ჩვენი ვალი გქონდეს, ძმაცაკურად გამოვსწორ-
დებით, ეს კი ვისაც გამოართვი, იმასვე მიუტანე“.

უარზე დავდექი, მაგრამ რაც მეტს ვეხვეწებოდი, ის უფ-
რო ჭიუტობდა, ბოლოს 200 მანეთი დავუტოვე, გულწრფელი
მადლობა გადავუხადე და წასვლა დავაპირე.

„თამაზჩან, ერთი ძმაცაკური სათხოვარი მაქვს... — შემა-
ჩერა არტაშამ.

„თქვი, არტაშ!“

„ახლა შენ სხვანაირად კი არ გამიგო, ბიჭებს ცოტა ოინ-
ბაზობა გვინდა, შენ მაინც რამდენიმე დღე დეიდაშენთან უნ-
და დარჩე და თუ არ გეწყინება შენი ოთახის გასაღები დამი-
ტოვო“.

გავუბე: არტაშა სამაგიერო სამსახურს. მთხოვდა, ამიტო-
მაც არ აიღო 200 მანეთზე მეტი. ბრაზი წამეკიდა, მინდოდა
სახეში მიმეხალა წამალი, მაგრამ თავი შევიკავე. ჭიბიდან გა-
საღები ამოვიღე, უსიტყვოდ გავუწოდე და სირბილით წა-
ვედი.

„არხეინად იყავი, თამაზ, ოთახში ყველაფერი რიგზე დაგ-
ხვდება, არ გეგონოს რაიმე აუურიოთ“, — კიდევ რაღაცას
მომძახოდა არტაშა, მაგრამ მე აღარ გამიგონია. დრო შევა-
მოწმე, ერთი საათი გასულიყო. რამდენიმე წუთში სახლში
ვიყავი, სწრაფად ავირბინე კიბეები და ოთახის კარი შევიღე.
ყველანი მოლოდინით შემომცქეროდნენ.

„ვიშოვნე!“ — ვუპასუხე მათ მუნჯ კითხვას და ჭიბიდან
წამალი ამოვიღე.

დღეიდა სიხარულით გადამეხვია.

„ყოჩად ვაეკაცო“ — გაიღიმა ექიმმა და მაგრად ჩამო-
შართვა ხელი.

ეკას ძალის-ძალად ჩააყლაპეს აბი.

ყველანი თითქოს დავმშვიდდით, იმედი მოგვეცა. ექიმმა
დაარსებულ დღეიდა, როგორი წესით ეძლია წამალი ბავშვისათვის
და წასასვლელად მოეგზავდა.

„პატივცემულო ექიმო, — გადავჯუღობე გზა, — თქვენ
ისეთი ამაგი დაგედეთ, მისი გადახდა ჩვენს ქალაქს უფლებ-
აა, კადნიერებად ნუ ჩამითვლით, მინდა ვიცოდეთ თქვენს
სახელით.“

„გიორგი ესტატეს ძე, — გაიღიმა ექიმმა: შემდეგ წოჩო-
რი ამიჩეხა, — აი როგორი ვაეკაცი ყოფილხარ.“

„ბატონო გიორგი, თქვენი დიდი, დიდი მადლობელი ვარ,
მაგრამ დამატება აღარ დამჭირდა, ჩემი ცოლი და ძალიან
გთხოვთ აიღოთ.“ — ვთხოვე და ფული გავუწოდე.

„თამაზ, ეს ფული თქვენთან დარჩეს, იქნებ კიდევ დაგ-
ჭირდეთ“, — მიპასუხა მან.

„არა, არა. არ არის საჭირო, ჩვენ გვაქვს ფული“.

„გამიგონე, თამაზ, საჩუქრად არ მომიცია ეს ფული, ჩათ-
ვალე, რომ გასესხეთ და სხვა, დროს დამიბრუნებთ“.

„კი მაგრამ...“

„არავითარი, „მაგრამ!“ სიამაყეს თავი დაანებე, თორემ
ნამდვილად გამაჯავრებ, ვიდრე შენ სპეკულანტებთან დარბო-
დი, მე და დეიდა თამარმა ვისაუბრეთ, ბევრი საერთო მეგო-
ბარი აღმოგვაჩნდა, ასე, რომ იქნებ მე და შენ მეგობრებიც
გავხდეთ. თუ, რა თქმა უნდა, შენც გეყნება ასეთი სურვილი“.

„რას ბრძანებთ, ექიმო!“

„პოდა, ვიყოთ მეგობრები“ — კვლავ გაიღიმა ექიმმა და
ოთახიდან გავიდა, დეიდამ გააცილა.

„დეიდა, ვინ არის ეს კაცი, ასე რომ ზრუნავს ჩვენზე?“ —
შევეკითხე დეიდას, როცა ის ოთახში შემობრუნდა.

„ექიმია, შეილო! ვიდრე შენ წამალზე იყავ წასული, ცო-
ტა ვისაუბრეთ, მამაშენს კარგად იცნობს თურმე, ძალიან გა-
ეხარა როცა გაიგო, შენ და ეკა მისი შვილები ხართ“.

„მართლა? ფულიც იმიტომ მომცა?“ — წარმოვთქვი მწაჩე ღიმილით.

ღეიდა მახვდა, ეწყინა.

„რას ამბობ, თამაზ, ფული რომ მოგვცა, არც კი იცოდნენ იყავი. ეგ რა უმადურობაა!“ — მიპასუხა მკრალად.

„ბოდიშს ვიხდი, ღეიდა, მე არავეის შეურაცხყოფა არ მინდოდა, მით უმეტეს ექიმისა“.

ღამის პირველ საათზე ავადმყოფს ოდნავ დაუკლო ტემპერატურამ, ჩვენ სიხარულს საზღვარი არ ჰქონდა. ღეიდა ჯალის-ძალად ჩავაწვინე ლოჯინში, მე კი ეკას საწოლთან მოვიკალათე და მთელი ღამე თვალი არ მომიხუჭავეს.

მეორე დღეს ტემპერატურა უკვე 38°-მდე დაეცა. ექიმი ყმაწვილივით გამხიარულდა, მოგვილოცა და დიდხანს ეთამაშა ეკას.

მე სახლიდან არ გავდიოდი. ეკა გახდა, გაიცრია და თეთრ ბალიშზე მისვენებული, კისფერთვალემა ანგელოზს დაემსგავსა.

ორი დღის შემდეგ მათემატიკაში მქონდა გამოცდა, ეკას აუხსენი და ვთხოვე გაეეშუი.

„წადი, თამაზ, მაგრამ მალე დაბრუნდი, ჩემთან მინდა იყო“, — მითხრა და საწოლთან დახრილს ხელები მომსვია, რამდენჯერმე მაკოცა.

ორი დღე-ღამის უძილობამ და ნერვულობამ სასტიკად მომქანცა, მაგრამ მაინც შეეძელ გამოცდის ჩაბარება. სახლში მხიარულად დავბრუნდი. ეკას წითელი ვარდები მიუტანე გაიხარა, მადლობა ათასი კოცნით გადამიხანდა.

გავიდა კიდევ სამი დღე. ეკას ტემპერატურა ხან ოდნავ აუწევედა, ხან ისევ დაუკლებდა. ექიმს, რომელიც დღეში ორჯერ მაინც შემოივლიდა სანახავად, ვატყობდი, აშფოთებდა ეს გარემოება, მაგრამ ჩვენ არაფერს გვეუბნებოდა.

ღეიდამ შევბუღება აიღო. მორიგეობით ვუთევდით ღამეს ავადმყოფს. ნემსების კეთება ექთანმა ითავა. თუმცა მე მასზე ნაკლებად როდი შემეძლო შარკის ხმარება, მაგრამ ერთხელაც არ მიცდია ეკასათვის ჩხელეტა.

ღაღა 26 მაისი. დილით აღრე ავდექი. მესამე საგანში

უნდა ჩამებარებინა გამოცდა. ეკას საწოლს ფრთხილად მი-
ევუახლოვდი. ავადმყოფს ეძინა, ფერმკრთალი ლოყები შეს-
წითლებოდა, ნესტოები უთრთოდა, ძილში მოუსვენრობდა.

შევეკრითი. ფრთხილად დავადე შუბლზე ხელი, ცხელი მეჩ-
ვენა ბავშვი. სასწრაფოდ გავაღვიძე დეიდა თამარი.

„რა მოხდა?“ — შემეკითხა შემფოთებით და ეკას სა-
წოლს შიშით გადახედა.

„ეკას ტემპერატურამ აუწია!“

„ომერთო, ჩემო!“ — ამოიგმინა თამარმა და ლოგინიდან
წამოხტა.

6 საათი იყო. ამომავალი მზის სხივები ოქროსფერად ეფერ-
ქვევოდა ფანჯარას და მისგან არეკლილი ეკას საწოლს დასთა-
მაშებდა.

ავადმყოფს ტემპერატურა გავუსინჯეთ, თერმომეტრმა 40°
უჩვენა.

თავზარი დაგვეცა...

„გაიქვეც ექიმთან!“ — მითხრა დეიდამ.

უხმოდ გავვარდი ოთახიდან. ექიმს ეძინა. გააღვიძეს. და-
მინახა თუ არა, ყველაფერს მიხვდა, სწრაფად წამოდგა. ვიდ-
რე პირს დაიბანდა, ავადმყოფის მდგომარეობა ეუბამუ. ხმა
არ ამოუღია, ერთი კითხვაც არ მოუცია. მისი მკაცრი სახე და
მოღუშული წარბები მაშინებდა, ხოლო დუმილი ავის მომას-
წავებლად მიმაჩნდა. ათიოდე წუთის შემდეგ სახლში ვიყა-
ვით. ეკას ისევ ეძინა. ძილში ხანდახან კვნესა აღმოხდებოდა.
დეიდა საწოლთან იჯდა, სანთელივით გაფითრებულ, დამუნ-
ჯებულ, უაზროდ გვიცქეროდა ოთახში შემოსულთ. ექიმი
საწოლთან დაიხარა, ავადმყოფს მაჯა გაუსინჯა, შემდეგ ფე-
ნედესკოპი მოიმარჯვა, დიდხანს ყურადღებით სინჯავდა, გუ-
ლსა და ფილტვებს უსმენდა. ოთახში სამარისებური სიჩუმე
იღვა.

ექიმი ავადმყოფის გასინჯვას მორჩა. მძიმედ წამოდგა.

„სწორედ ამისი მეშინოდა!“ — გამოსკრა კბილებში:

„რა გვჭირს, ექიმო?“ — თითქმის იკვილა დეიდამ.

„ანთება ჩეორე ფილტვშია ც განვითარდა, მდგომარეობა
გარკოულდა“, — უპასუხა ექიმმა მისკენ მიუხედავად.

„ვაიმე, შვილო!“ — მწარედ ამოიგმინა დეიდამ და ნიალკარივით წასკდა ცრემლები.

მე გაეშოი, ხმის ამოღება აღარ შეემძლო. დამეხილივით მივაჩერდი ეკას საწოლს და მომეჩვენა, რომ საწოლზე დაფრქვეული მზის სხივები სისხლისფრად კიაფობდა.

ექიმი ჩვენთან დარჩა. ერთი წუთითაც არ დაუტოვებია ავადმყოფი, გულის საშუალებებს უკეთებდა, ხშირად უსინჯავდა მაჭას და უფრო და უფრო იღუშებოდა.

დღის ორ საათზე ბავშვის მდგომარეობა გაუარესდა, აღრიკლებული დეიდა თამარი ოთახიდან გაიყვანეს. ეკას ეანგბადის ბალიშით ასუნთქებდნენ. რაღაც უცნაური აპათია დამეუფლა. ექიმს მექანიკურად ვეხმარებოდი, ავტომატურად ვმოძრაობდი და ისეთი გრძნობა მქონდა, თითქოს ის რაც ოთახში ხდებოდა, ეკას კი არ ეხებოდა, არამედ კოშმარული სიზმარი იყო.

ოთახი ხალხით გაივსო, ყველანი იცრემლებოდნენ, მეზობლის ბინიდან დეიდას ტირილი ისმოდა.

„რა ატირებს? — ვეკითხებოდი ჩემს თავს, — სისულელეა ეკას არაფერიც არ უჭირს! აი ნახავ თუ რაიმე მოუვიდეს!“ — ვარწმუნებდი სკუთარ თავს თუ ვილაცას.

ეკას ბალიში შეუცვალეს. ვილაცამ რაღაცა მითხრა, ვილაცამ ხელი მომკიდა, მე ვერაფერს ვგრძნობდი, ეკას მივჩერებოდი და ერთიდაიგივე კითხვა მექანიკურად მიტრიალებდა თავში.

„რა უნდა აქ ამდენ ხალხს?“

„თამაზ, გადით ოთახიდან!“ — მომესმა უეცრად.

გამოვერკვიე, ექიმს ხელი წაველო მკლავში და ეკას საწოლიდან კარებისაკენ მეწეოდა.

„მა... რაო?“ — შევეკითხე ექიმს უანგარიშოდ.

პასუხად ექიმმა მეორე ხელიც მომკიდა და კარებისაკენ მიბიძგა. უეცრად ყველაფერს მივხვდი, ექიმს ხელი შევაშევიბინე, ეკას საწოლთან დავიჩოქე, ორივე ხელები დავუჭირე.

„ეკა, ეკა!“ — ჩაეძახე ჩემს ცისფერთვალეზე დაიკოს. გულში დაგროვილი ბოლბა ყელში მომაწვა და ცრემლებად გადმოხეთქა ლოყებზე, ბავშვი ოდნავ სუნთქავდა.

„ეკა, შემომხედე, მითხარი რამე!“ — ჩაეძახოდი ბავშვს. უეცრად ეკა შეტოკდა, ერთი წამით თვალები გაახილა, გაფიცებული ტუჩებით სივრცეს გაუღიმა: „დედა... დედიკო, ახლა მე ორი თოჯინა მყავს, მამამ. მომიტანა, რა დიდხანს გელოდეთ“, — ჩურჩულებდა ის და სახეზე ნეტარების ღიმილი დასთამაშებდა.

„ეკა, მხედავ, ეკა?“ — ჩაეძახე კიდევ ბავშვს, მაგრამ ეკას უკვე არაფერი ესმოდა. თუმცა მისი ტუჩები ისევ მოძრაობდნენ, სიტყვები ვერ გავარჩიე, ალბათ რაღაც სასიამოვნო ზმანებას განიცდიდა, რადგან ღიმილი ეფინა მარმარილოსავით გათეთრებულ სახეზე.

ეკას საწოლზე თავჩამხობილი ხშიანად ავტირდა. ვილაყამ ხელი წამავლო, საწოლს მომგლიჯა.

„თამაზ, ეპუკაცი ხარ, გამაყრდი!“ — მომესმა ექიმის ხმა. უაზროდ შევხედე ძია გიორგის, თვალები ცრემლით ავსებოდა.

„ტირით, ექიმო?! თქვენც ტირით?! ვერ მოეუარე ჩემს დაიკოს. ვერ დავიცავი, ხედავთ? მე, მე მოვკალი. ის, მე მოვკალი!“

ექიმმა ხელი მომხვია.

„დამშვიდდი თამაზ, დამშვიდდი, უბედურო ბავშვო!“ — ჩამჩურჩულა და გულზე წიმიკრა.

ყველაფერი გათავდა. ეკას სიცოცხლე სანთელივით ჩაქრა, მხოლოდ ღიმილი ვერ მოჰკლა სიკვდილმა. ქათქათა ბალიშზე დაფენილი წაბლისფერი კულულებით ეკა დიდი ხელოვანისაგან დახატული მძინარე ანველოზს ჰგავდა.

• • •

უკანასკნელი სიტყვები დაქრილმა ჩურჩულით წარმოთქვა, მძიმედ ამოიოხრა და მიუყუჩდა.

მინდელი მონუსხული შესტკეროდა ჩარგივეს, რომელსაც ჩაკვივებული თვალებიდან ღვარად სდიოდა მსხვილი ცრემლები პალატაში ბარათელი შემოვიდა, უჩაყრეფით მიუახლოვდა საწოლს.

— ჩაეძინა? — შეეკითხა გამომძიებელს წყნარად და დაქრილის მაჯას წაეტანა.

ჩარგიევმა თვალი გაახილა, თბილად შეხედა დასტაქარს.

— გმადლობთ, ექიმო, მე არ მძინავს, არც ცუდადა ვარ... ვიღრე სათქმელი არ მითქვამს, არ მოვეკვდები, მიქელ-გაბრიელთან ხელშეკრულება მაქვს დადებული, — შეეცადა გახუმრებას.

— თქვენ ახლა უნდა დაიძინოთ, მათე, ამბავი კი ხეალ ვააგრძელეთ, — წარმოთქვა ციალამ მტკიცედ.

— სწორია, დაისვენეთ, მე სხვა დროს მოვალ, — მხარო დაუქირა გამომძიებელმა.

— არა, ექიმო, ძალიან გთხოვთ, საშუალება მომცეთ ბარემ ბოლომდე ვთქვა, ხელს ნუ შემიშლით. თქვენც. ბატონო ლევან, ნუ წახვალთ. მისმინეთ, მე გთხოვთ. ნუ წახვალთ! — აღელდა ჩარგიევი და მუდარით შეხედა ექიმს.

ბარათელმა თავი გააქნია.

— ძალიან გთხოვთ, ექიმო, სულ ცოტადა დამჩა, მხოლოდ ნახევარი საათი, გთხოვთ, მარტო დაგეტოვოთ. მე არა მიშავს რა, მაგრამ თუ დამქირდით, ბატონი ლევანი დაგიძახებთ, ძალიან გთხოვთ.

ჩარგიევის ხმაში იმდენი მუდარა და სითხო იგრძნობოდა, ბარათელმა ვერ გაუძლო, აღერსიანი შეხებით მოსწმინდა ლოყებზე დადერილი თფლში შერეული მსხვილი ცრემლები და პალატიდან გავიდა.

ციალამ წყნარად გაიხურა კარი. ჩარგიევმა თბილი მზერა გააყოლა და მძიმედ ამოიოხრა. ძლივს მოსწყვიტა ნაღელიანი მზერა კარებს, მერე ჩუმში ხმით განაგრძო ამბის თხრობა.

თ ა ვ ი XIV

ეკა მაისის წვიმიან დღეს დაეკრძალეო.

საფლავს მომაშორეს, სადღაც ლოდზე დამსვენს, ცილა გვერდიდან არ მშორდებოდა, რაღაცას მეუბნებოდა, ალბათ მანუგეშებდა. ხვას არ ვიღებდო, დაბერებული, ძა

ძებში ჩამჭდარი დეიდა თამარი გულში მიკრავდა, მეფერებოდა, მაგრამ მე ვერაფერს ვგრძნობდი, „რა უგემური მოფერება იცის დეიდაჩემმა“—გამიელვა რატომღაც თავში.

კუბო საფლავში ჩაუშვეს, მიწა მიაყარეს, გორბოხები საშინელი რახრახით ეხეთქებოდნენ სახურავს. სული შემეხუთა, ენით გამოაუთქმელ ტანჯვას განვიტლიდი.

ციალა იმ საღამოსვე დაბრუნდა სოფელში. წაავლის წინ ბევრი მელაპარაკა, არაფერი მიპასუხია, ახლა ჩემთვის ყველაფერი სულ ერთი იყო: ეკა აღარ მყავდა, ადამიანებთან დამაკავშირებელი უკანასკნელი ძაფი. სიკვდილი უკანასკნელ დარტყმა იყო, რომელმაც დაუბრუნებლად ამომავდო კალაპოტიდან, ადამიანები შემძაგდნენ, დეიდაჩემს ვეღარ ვიტანდი, მისი ყოველდღიური გოდება გაუძლისი შეიქნა. მშობლების ხსენება აღარ მინდოდა, ისინიც შემძულდნენ. მთელი ჩემი უბედურების სათავე ხომ მათი დანაშაულებრივი მოქმედება იყო...

ეკას დასაფლავებიდან მეხუთე დღეს ჩემი მშობლების საქმის სასამართლო განხილვა დაიწყო. ჭგუფში 14 კაცი გადიოდა. საქმის განხილვა ორ კვირაზე მეტ ხანს მიმდინარეობდა. ჩემმა მშობლებმა ბრალდება უარყვეს, მაგრამ მოლარემ, მთავარმა ბუღალტერმა და მომარაგების განყოფილების უფროსმა სავსებით აღიარეს დანაშაული და სასამართლოს დაწვრილებით მოუთხოვეს როგორ გაუქეთეს ორგანიზაცია დანაშაუვითა ჭგუფს ჩემმა მშობლებმა და როგორ იფლანგებოდა მშენებლობისათვის განკუთვნილი თანხები.

არ გამკვირვები. მას შემდეგ რაც საქმე ახალ გამომძიებელს გადაეცა, მე თითქმის შევეჩვიე იმ აზრს, რომ ჩემმა მშობლებმა უღალატეს ყოველივე წმიდას, ოჯახს, შეილებს, ეკას...

მთელ თბილისს ეს საქმე ეკერა. პირზე, ზიზლით იხსენიებდნენ დანაშაულებს, განსაკუთრებით ჩემს მშობლებს.

ცნობას იმის შესახებ, რომ ჩემს მშობლებს დახვრეტა მიუსაჩეს, მშვიდად, თითქმის კმაყოფილებით შევხვდი. დეიდა

ჩემმა თმები დაიგლიჯა, გოდება დაიწყო. უნმოდ ჩავალაგე ბატარა ჩემოდანში ჩემი და ეკას ტანსაცმელი, ეკას გადიდებული სურათი. დეიდა გაკვირებით მიყურებდა. შემდეგ ტირილი შეწყვიტა.

„სად მიხვალ, თამაზ?“ — შემეკითხა შიშნაკრავად.

„სახლში, ჩემს ბინაზე“, — ვუპასუხე რაც შეიძლებოდა მშვიდად.

„გაგჩედი, შვილო?“

„მე ჩემს ჰკუპზე ვარ.“

„მაშ მე გამაგიყებ“.

„შენც შენს ჰკუპზე ღარჩები, ქალბატონო!“ — მივუგე შხამნარევი ღიმილით.

„თამაზ! — აღშფოთდა დეიდაჩემი — ეს რა მომართვავა, როგორ მიბედავი!“

„დამშვიდდით! მე არ შემიძლია ამ ოთახში ცხოვრება, ჩემთვის ყველანი აუტანელი გახდით, აღარ მინდა თქვენი დანახვა! გესმით? — აღარ შემიძლია!“

„რა მოგივიდა, თამაზ?!“

„არაფერი. მე დღახანს ვითმინე, დღახანს ვიცადე, მე გონა რომ ცდებოდნენ ჩემი მშობლების დაპატიმრებაში. იმედები გამიცრუდა, ისინი ნამდვილი დამნაშავენი აღმოჩნდნენ, მკვლელები! ეს, მათ მოკლეს ეკა წაშალეს ჩემი მომავალი, მგლად მაქციეს, ნადირივით, გამაგდეს ქუჩაში უპატრონო და მიუსაფარი! შენ კი, შენ მათ ტირი, მათ უბადრუკ სიცოცხლეს მისტირის წაიკითხე? შენს დასა და მის პროფესორ მეუღლეს იმდენი ვაჟკაცობაც არ აღმოაჩნდათ ელიარებიანთ დანაშაული. ის მაინც ეთქვათ რამ აიძულათ ჩაედინათ ასეთი სისაძაგლე!“

მერედა რა უნდოდათ, რა აკლდათ, რას ელტვოდნენ? ძალსაც კი უყვარს თავისი ლეკვი, სუსტი კრუტი თავის წიწილასათვის სიცოცხლეს წირავს ძლიერ ქორთან ბრძოლაში, მგელსაც კი ლუკმა მიაქვს თავისი ლეკვისათვის, ჩემმა მშობლებმა კი რა ჰქნეს, რა ჰქნეს-მეთქი, მიპასუხეთ!“ — ვყვიროდი მე და სიძულვილით მივჩერებოდი დეიდას, რომელიც სა-

კოდავად მოკუნტული ერთბაშად დაპატარაებულყო, შიშით შემომცქეროდა და ხმას არ იღებდა.

„ვერა მპასუხობთ? მით უკეთესი. დაჯექით ოთახში და იტირეთ დამნაშავენი, იტირეთ მკვლელები, მაგრამ არ გაბედოთ მათთან ერთად უმანკო ეკას სახელის ხსენება“, — შეეუბნო დეიდას და ჩემოდანი ავიღე.

„თამაზ, შვილო!“ — წამოიყნავლა და წამოდგა.

„მე თქვენი შვილი არა ვარ, მეორედ არ გაბედოთ!“ — ვიღრიალე.

„მისმინე, თამაზ! შეჩერდი, ჩემო შვილო...“

„არა-მეთქი, თავი დამანებეთ! ნუ გგონიათ, რომ ცრემლს შეუძლია გული მომიღბოს! მე გული აღარა მაქვს, ის სასაფლაოზე დაემარხე! მშობლების გამო ყველა ზიზლით მიცქერის, დღეიდან მარტო ვარ და ისე ვიცხოვრებ, როგორც მამაჩემის შვილს შეეფერება, მშვიდობით!“

„თამაზ! გონს მოდი, თამაზ!“

უკვე კარებთან მისული მოებრუნდი, მძულვარებით შევხედე ჩემსკენ ხელებგამოწვდილ დეიდას, დიდხანს მიეჩერებოდი.

„ერთი სიტყვაც, დეიდაჩემო, — დაივიწყე ნაძალადევი სიმშვიდით, — ტუუილად ნუ ეცდებით ჩემი ამბის გაგებას. მე ხმ სახლში ველარასოდეს მნახავთ, თქვენც არ გირჩევთ ჩემს ოთახში მოსვლას. მე დღეიდან არაფერ არა მყავს გეარიც კი მუზიზღება ჩემი!“

„თამაზ!“ — იღრიალა დეიდამ.

მე უკან აღარ მიმიხედია, მშვიდად გაგიხურე კარი. ფეხით წავედი, არაფერზე აღარ ვფიქრობდი. ქუჩაში ხალხი ირეოდა, ნელი ნაბიჯით მივიკვლევდი გზას, ახალგაზრდების ერთი ჯგუფი შემომეყარა, სახე უბრწყინავდათ, რაღაცაზე გაცხარებით მსჯელობდნენ. შევატყვე, სკოლიდან ბრუნდებოდნენ, გამოცდები ჰქონდათ ჩაბარებული. სიცილ-ხარხარით ჩამიარეს. „ბედნიერები!“ — გავიფიქრე გულში და მათი სიხარული შემშურდა.

ეკას სიკვდილის შემდეგ სკოლაში არ წაესულვარ, დასაფლავებაზე მოსული დამირიგებელი შემპირდა - გამოცდების ორი კვირით გადადებას, რამდენიმე ამხანაგმა დახმარება

შემომთავაზა. ყველაფერი უარეყავი. ვიცოდი, გამოცდებს, ვერ ჩაებაბარებდი, საამისო ძალა აღარ გამაჩნდა.

ეზოში შესულმა არტაშა მოეძებნე, გასაღები. გამოეპარ-თვი, ოთახში შევედი. არტაშა ფეხდაფეხ შემომყვია, ერთხელ კიდევ მომისამძიმრა და უკითხავად ჩამოჯდა მაგიდასთან. საწოლზე დავეშვი, გულზელი დავიკრიფე, უაზროდ მივა-შტერდი ჭერს.

„თამაზ“, — შემეხმიანა არტაშა.

ხმა არ გავეცი.

„მომისმინე, თამაზ“ — დაიწყო ისევ არტაშამ.

„რა გინდა!“ — გავეპასუხე ბრაზიანად.

„არც ასე ვარგა, თამაზჯან, ვაუკაცი არა ხარ? ძალა მო-იკრიბე, გამხნევი, თორემ დარდი მოგკლავს“.

„ნეტავი ვისთვის რა საჭირო ვარ?“

„როგორ თუ რა საჭირო ხარ! კაცი არა ხარ, ადამიანი უნდა იცოცხლო, სიკვდილს ყოველთვის მოესწრები, ყველა-ნი იქ უნდა წავიდეთ!“

ჩემი ცხოვრება დასრულდა. მშობლებმა მილალატეს, ეკა მომიკვლა, ვისთვის უნდა ვიცოცხლო!“

„ვაპ, ერთი ხელი აიღე და... მეც მამრკვდა მშობლები, შენ-ზე პატარა დაერჩი, მაგრამ ხომ ხედავ ვცხოვრობ, შენც უნ-და იცოცხლო.“

არ შევპასუხებდევარ, ლაჭარაკი ნერვებს მიშლიდა, პარტო-ობა მინდოდა, მაგრამ არტაშა ვერ გრძნობდა ჩემს განწყობი-ლებას და ცდილობდა საუბარი გაეხა.

„თამაზჯან, — დაიწყო ისევ არტაშამ, — ძმობას გეფიცები, ძალიან მწყინს შენი ამბავი, მაგრამ რას იზამ, თავს ზევით ძალა არ არის, მკვდრები არ ცოცხლდებიან, დრო გაივლის, ყველაფერი დაგაეიწყდება“.

მე ვლუმდი.

„დარდს უნდა მოერიო, თამაზჯანი ამისათვის ერთი წა-მალი არსებობს, — არტაშა წამოდგა. — მე ახლავე მოვალ, შენ აქ დამიკადე“, — დაუმატა მან და ოთახიდან სწრაფად გავი-და.

არ გავნძრეულვარ, საშინელ ფიზიკურ დაღლილობას

ვგრძნობდი, სხეულის ყველა ნაწილი მტეხდა, მტკიოდა, ისე ვიყავი დაუეყელი, თითქოს დიდი სიმაღლიდან ჩამოვყარდნილიყავ: არ ვიცი რამდენხანს გაგრძელდა ჩემი მარტობა.

„არებმა გაიქრიალა.“

„თამაზჩან, გძინავს?“ — მომესმა არტაშას ხმა.

თვალი გავახილე, მივიხედე — არტაშა მაგიდასთან ფუსფუსებდა, ბოთლებს ხსნიდა, გამლილ გაზეთზე სანოვაგეს აწყობდა.

ადექი, თამაზ, თითო ჭიქა დავლიოთ, დარდს მოგვაშორებს!“

უხალისოდ წამოვდექი.

„მოდო, მოდო, დავლიოთ! ნახე რა ხელად მოგეშვას“, — წამაქეზა არტაშამ და ხელი წამავლო.

მაგიდასთან მივედი. არტაშამ კონიაკის ბოთლი ჩაის ჭიქაში დააპირქვევა, შემდეგ მეორე ჭიქაშიც ჩაასხა.

„გაგვიმარჯოს! — დაილოცა მოკლედ და გადაჰკრა.

უხმოდ გადავკარი. ჩემს ცხოვრებაში პირველად დავლიე იმოდენა კონიაკი, სასმელმა ცეცხლი მომიკიდა, ძლივს მოვითქეი სული, თვალებიდან სიმწრის ცრემლები წამომივიდა. არტაშამ ძეხვის ნაჭერი მომაწოდა.

„შირთვი თამაზჩანი დღეს მე ვარ მასპინძელი“.

კიდევ შეესვით. კონიაკმა მაღა გამიხსნა. საჭმელს მივეტანე.

ორი ბოთლი კონიაკი გამოვცალეთ. თაბი დატრიალდა, სკამზე ჩამომჯდარი ორივე ხელით მაგიდას მოეეჭიდე, თავს საშინელი გუგუნი გაჰქონდა, მაგრამ საოცარი ის იყო, რომ გარემოს შეგრძნების უნარი ჯერ კიდევ არ დამეკარგა.

„მაშ ეს არის სიმთვრალე?“ — ვეკითხებოდი ჩემს თავს. არტაშამ მესამე ბოთლი გახსნა, დაასხა.

„რათა სვამ, თამაზ, არ გრცხვენია?“ — ჩამძახოდა ვიღაც.

— დალიე, შენთვის ყველაფერი გათავებულია. ცხოვრებამ სიტყბო წაგართვა, შენც მწარე შესვი“. — მიქომაგებოდა სხვა, მეორე.

ჭიქას წავეპოტინე, ხელი მომეცარა, სასმლისი წაიქცა, მთელ მაგიდაზე გაიშალა დაღვრილი სითხე.

„მიცვალე ბულთა შესანდობარი იყოს, თამაზჯანი“ — მანუ-
გეშა არტაშამ, შემდეგ ბარბაცით წამოდგა, ხელი მომხეცია.

„თამაზჯანი, ამ ქვეყნად სხვა არაფერი შეგვრჩება, — ღვინო —
ეს იცი რა არის? სიცოცხლეა, ჯივარია, დარდს მოკლავს,
მტერთან შეგარიგებს, ძმაბიქს შეგაყვარებს, — არტაშამ გრძნო-
ბით გადაჰკოცნა, — შენ ჩემი ძმაცაი ხარ, თამაზ-ჯანი, სიყმე მო-
მიკვდეს თუ ვინმეს დავაჩაგვრინო შენი თავი მე... შენ... ისა...
მანლას, ჩემი სიყმე მომიკვდეს რაღა, თუ ალალი ძმასავით არ
გავიტანო!“

ღიდხანს მეფიცებოდა ძმობას, რაღაცას მპირდებოდა, გეო-
ნი თავის მეგობრების გაცნობას, მაგრამ ველარ გავიგე, სა-
სმელმა თავისი გაიტანა.

ღილით გვიან გამომქვლიდა, თავი მისკლებოდა, პირში საში-
ნელი მწარე გემო მქონდა. წყურვილისაგან ყელგამძრალი,
ჩემ საწოლზე გაუხდელად ვიწექი, ვერაფრით ვერ მოვიგონე
ვინ მომიყვანა საწოლთან, ვინ ან როდის დამაწვინა. გაქირვე-
ბით წამოვჯექი, ოთახი მრვათვალეირე, მაგიდაზე სანოვავის
ნამუსრავი და ცარიელი ბოთლები ეყარა. იატაკი თეფშისა და
ქიქის ნამსხვრევეებით იყო მოფენილი.

არტაშა წასულიყო. ავდექი, წყლიანი ვედროთ მოვნახე,
ხარბად დავეწაფე, შემდეგ თავზე დავისხი, მრცხენოდა, თავს
ძალა დავატანე, პირი დავიბანე. სარკესთან მისულმა ეკას სუ-
რათს შევხედე: ფოფინა თვალუბი საყვედურით მიცქეროდნენ,
ჩემი თავი შემეზიზნა. სურათს მზერა ავარიდე, ქურდივით
გავიპარე ოთახიდან. ქუჩაში გასულმა ჯიბეები მოვიჩხრიკე,
რამდენიმე მანეთი აღმომაჩნდა, ყუავილები ვიყიდე და სასა-
ფლაოზე წავედი.

კაეშანი მახრჩობდა: ორიოდე ცრემლი ალბათ შეღავათს
მომცემდა, მაგრამ ამოდ — ტირილს ვერ ვახერხებდი.

ეკას საფლავის მახლობლად ვიდაც მოხუცი ქალი მთელი
ძალით მოსკივდებოდა აბორცვილ მიწას, გრძნობით იკრავო-
და გულში.

„შვილოო... შვილოო... ჩემო გაუხარებელო ბიჭოო... — მოს-
თქვამდა საზარლად.

მორიდებით ავუარე გვერდი შავოსანს, ეკას საფლავთან მივედი. ფრთხილად დაეწყვე ყვავილები ნაშალ მიწაზე და უხმოდ ჩამოვჯექი იქვე.

... „ხმა გამე შვილოო. დამელაპარაკე ჩემო ვაჟკაცო...“ — მოსთქვამდა მოხუცი და ნაზად უსვამდა ხელს საფლავს.

სალამომდე ფეხი არ მომიტკვლია სასაფლაოდან. ტირილით დაოსებულ ქალი რა ხანია წაეიდა, მე კი ვიჯექი და მღუპარედ დავცქეროდი მიწას, რამდენიმე დღის წინ ეკას როზ გულზე დააყარეს.

საფლავის ნახვამ დარდი უფრო გამიცხოველა, მრცხვენონოდა ეკასი.

„რად დათვერი, თამაზ, არა გრცხვენია?“ — ამომძახოდა თითქოს საფლავიდან.

„მაპატიე, ეკა, მაპატიე, ჩემო პატარავ! ეს პირველი და უკანასკნელი იქნება, მეტს აღარ დავლევ, არასოდეს, არასოდეს არ დავლევ“, — ვბუტბუტებდი მე.

სასაფლაოდან გვიან ღამით დავბრუნდი, შეუმჩნევლად შევედი ოთახში, არ მინდოდა არტაშას გადავყროდი, შუქიც არ ამინთია, კარები ჩავეკეტე და დავწექი.

დიდხანს არ მომიხუტავს თვალი. „რალაც უნდა მოვიფიქრო“, — ვეუბნებოდი ჩემს თავს, ლუკმაპური ხომ საკიროა, დეიდასთან დაბრუნებაზე ფიქრიც არ მინდოდა, სხვა კი მე ზრავინ მყავდა, მარტო ვიყავი ამ ქვეყანაზე. დიდი ფიქრის შემდეგ გადავწყვიტე მუშაობა დამეწყო. „უკვე მეთვრამეტე წელიწადში ვარ, თითქმის საშუალო განათლება მაქვს, რაიმე საშუაოს ვიშოვნო, თავს გავიტან, შემდეგ იქნებ ჩემი ცხოვრებაც მოეწყოს“, — გადავწყვიტე და ოდნავ დავმშვიდდი, ცილა მომაგონდა. „როგორ შეხვდება ამ ამბავს? მას ხომ იმედო აღქვს, ატესტატს ავიღებ, იქნებ აღარც კი ინდომოს ჩემთან შეხვედრა, — გამიელვა გულში. გუშინდელი სიმთვრალე გამახსენდა, თავი შემეზიზნდა: — ლაჩარო, უპინდისო, ლოთო! ღვინოში ეძებ თავდავიწყებას,“ — დავტუქსე ჩემი თავი.

„ისწავლე თამაზ და... მელოდე!“ — მკაფიოდ ჩამესმა ცილას სიტყვები. გული დამწყდა. „რა ცუდად მოეწყო ჩემი

ცხოვრებას ყველაფერი შეიცვალა, ყველაფერი დაგეარგე: მშობლები, პატარა დაიკოც, ცილაც და მერე რატომ? გააა მე მსურდა, განა მე ვარ დამნაშავე? — ვფიქრობდი და ბოლ-მამორეულს ძილი არ შეეკარებოდა.

განთიადისას ჩავთვლიმე, კაკუნმა გამოზადვიძა, ყური მი-
ვუგღე — კაკუნი გაძლერდა.

„თამაზ!“ — მომესმა არტაშას ხმა.

არ მინდოდა მისი ნახვა, ამიტომ თავი მოვიმძინარე. მან ერთი-ორჯერ კიდევ დააკაკუნა და კარებს მოშორდა. ალბათ გადაწყვიტა, სახლში არ ვიყავი. მოგვიანებით წამოვდექი, მაგინდაზე დარჩენილი პური და ყველის პატარა ნაჭერი უგებურად გავლექე და ოთახიდან მტკიცე გადაწყვეტილებით გავედი. სამუშაო უნდა მეშოვა, დამოუყიდებელი. ცხოვრება დამეწყო, როგორ ვცდებოდი თურმე! მთელი სამი კვირა ვიხეტიალე, არაფერი გამოვიდა. სამაგიეროდ ჩემი ღარიბული ნივთები და მამის ნაჩუქარი სახთი გაიყიდა. დეიდა რამდენჯერმე მოვიდა, ტირილით მთხოვა დავბრუნებულყავი მასთან, ეკას სახელიც დამაფიცა, მაგრამ ცივი ჟარი ვუთხარი, არ წაყვეი. იმ საღამოს მეორედ დავლოე, უგრძნობლად დავთვერი არტაშასთან. საშინ-
ლად მუშქულდა ადამიანები, მშურდა სხვისი მზიარულება, სი-
ცილი, მადნიერება, რადგან მასში წილი აღარ მედო.

ბოლოს ცილას ცივი წერილი მივწერე. სულ რამდენიმე სტრიქონით ვაცნობე: სამუშაოდ რუსეთში მიედივარ და წე-
რილებს ნუ გამომიგზავნი-მეთქი. წერილში მისი ნაჩუქარი
იების ფურცლები ჩავდე, უკვე გამხმარი.

ყველაფრიდან გაეთავისუფლდი, ყველას ჩამოვშორდი, სა-
მაგიეროდ არტაშას დაუემეგობრდი და თითქმის ყოველ საღა-
მოს ვსვამდი. ეკას სურათი ჩამოვხსენი, აღარ შემეძლო მისი
თვალების ცქერა, მრცხვენოდა.

ერთი თვის შემდეგ გასაყიდი თითქმის არაფერი დამრჩა,
არტაშა წამომეშველა.

„თამაზჯან, — მითხრა მან მორიგი ლოთობისას, — ეს ცხოვ-
რება მორევიო თუ ხელი არ გაანძრია კაცმა დაიხრჩობა.“

„აკი ვცადე, მაგრამ არაფერი გამოვიდა. სამუშაო ვერ ვი-
შოვე.“

„ფუქი — ზიზლით გააფურთხა არტაშამ, — სამუშაო... მერე ვისთვის უნდა იმუშაო, ან რამდენი უნდა იშოვო?“

„მაშ რა ვქნა!“ — შეეკითხებოდა გაკვირვებით.

„ეა, როგორ რა ქნა, მე აქ არა ვარ? აი, ერთი საქმე აქვთ ჩემს ძმაცაცებს სწორედ შენნაირი ბიჭი უნდათ. თუ არ ითაკილებ, კაი ფულს იშოვნი“.

„როგორ?“

„ახლა შენ თვითონ ხომ იცი მე როგორ ვცხოვრობი ახლდებში ბიჭებმა კაი რამეები ჩამაიტანეს მოსკოვიდან, გასაღება ჭირდება, შესანახი ადგილიც, შემს ოთახში მართანენ; მერე ნელ-ნელა გაყიდიან; შენც დაეხმარები. არხეინად იყავი, გულს არ დაგწყვეტენ.“

„სპეკულანტობა დავიწყო?“

„სპეკულანტობა რას მიქვია! მამა უცხოხდათ, მოსკოვიდან და ლენინგრადიდან ანტიკა რამეები სახლში მოვართვით და ფულიც არ გადავახდევინოთ?“

„მე მაგას ვერ ვიზამ, არტაშამ.“

„შენი საქმეა, მაშ თუ გინდა სადგურზე გადი, ბარგს წაუღებ ვისმეს, თოკს მე გათხოვებ, ეგ უფრო ჩესტნი სამუშაოა“, — დამცინა არტაშამ.

„განა აუცილებელია ბარგი ვზიდო?“

„მაშ სხვა რა გინდა, ხო ხედავ რო ახლოს არ გიკარებენ“.

გველნაკბენივით წამოვიქერ, მინდოდა ყელში გცემოდი არტაშას, იქვე მომეხრჩო. არტაშამ გაუნძრევლად იქდა, დამშვიდებით მიცქერდა, შემდეგ დინჯად ჩაასხა ღვინო ჭიქებში და წყნარი ხმით, რომელშიაც მუქარაც გამოსკვივოდა, მომიგდო:

„დაჯექი თუ არ გინდა, მე არ გაძალებ, ეგ ღვინო დავლიოთ, მე მხოლოდ სიმართლე გითხარი, კაცი ან ღმერთთან უნდა იყოს, ან ეშმაკთან, მათ შუა ჯერ არავინ გაჩერებულა, შენც ვერ გაჩერდები.“

უხმოდ დავეშვი სკამზე. შემდეგ ჩაის ჭიქა ავიღე და სულ-მოუთქმელად დავცალე. არტაშამ ისევ შეაესო. კიდევ რამდენიმე ჭიქა შევსვი. თანდათან გამიარა ბრაზმა, ახლა არ-

ტაშას წინადადება, ისე ძალიან აღარ შეხამუშებოდა. „მართ-
ლაც, ცხოვრება ხომ მინდა, არტაშას ხელის შემყურე რო-
დემდის უნდა ვიყო, რა უფლებით ვუკადრისობ მისი ხელო-
ბის გაზიარებას?“ — ზედინზედ დაუუსვი ჩემს თავს კითხვა.

გვიან ღამით დავამთავრეთ სმა, ოთახიდან გასვლისას
არტაშამ წყნარად მითხრა:

„ხვალ საღამომდე იფიქრე, თუ თავში დაგიჯდეს, მითხა-
რი, მე შენი დახმარება მინდა, თორემ ის საღბი უშენოდაც
იოლად წავა.“

ბასუბი არ გაპიციო, ოთახში შემოგებრუნდი და ძალღივით
მივეგდე საწოლზე, მეორე დღეს არტაშა ეზოში არ გაგორე-
ნილა, მეც არ გვესულვარ ბინიდან ან სად უნდა წავსული-
ყავ, ჯიბეში ერთი გროშიც არა მქონდა, და გასაყიდიც აღარა-
ფერი იყო. საღამომდე მშვიერი ვიჯექი ოთახში. დაღამდა,
ეზოში გამოვედი, არტაშას ოთახში სინათლე ენთო, გულმა
რქით გამიწია. საშინლად მინდოდა ღვინის დალევა. დიღხანს
ვებრძოლე ჩემს თავს, ბოლოს ცდუნებამ დამიღია და არტა-
შასთან შევედი. ძუელებურად შემხვდა, გამიღიმა.

„პა დავლიოთ?“ — მკითხა და კარადიდან არყით საყსე ბო-
თლი ხგამოიღო.

„დაგლიოთ, ჯანი გავარდეს! წყალსაც წაუღია ყველაფე-
რი!“ — ვუპასუხე და ხარბად ავიტაცე ჭიქა...

იმევე ღამით არტაშამ და კიდევ ვიღაც ორმა ახალგაზრდამ,
რომელთაგანს ერთს გოგი ერქვა, ხოლო მეორეს ყორა, ჩემს
ოთახში სამი ჩემოდანი მოიტანეს. დილით კი, მე და არტაშა
საბურთალოს ბაზარზე გავედით. მთელი საქონელი 3 დღეში
გაეასაღეთ. არტაშა სწორი აღმოჩნდა, კარგი ფული გადაეკე-
თეთ, სვეთეულს სამასი მანეთი გვერგო, არტაშა რესტორან-
ში დავპატიყე, გულუხვად გადავიხადე დანახარჯი.

ეს იყო პირველი ნაბიჯი, მას მეორე მოჰყვა, ზეორეს მეს-
მე და მესამეს შეათე. ჩემს მდგომარეობას შევეჩვიე, მუდმი-
ვი შემოსავალი გამიჩნდა. ხშირად, საღამომობით, მთვრალი ვიყა-
ვით თუ ფხიზელი, ჩემს ოთახში ვიკრიბებოდით, კარტს ვთა-
მაშობდით, ვსვამდით. მე ძალიან მალე შევისწავლე ბანქოს თა-
მაში, კთამაშობდით ოცდაერთს, ოფრო ხშირად პოკერს, ვინ

იქის, რაზდენჯერ დაგვთენებია ცაეზე. არ-შინდოდა დაეფო-
ქრებოდი ჩემს მდგომარეობას; ვრძნობდი, როგორ ჩავიყუ-
რყუმალე წუმბეში, მაგრამ გამოსავლის ძებნა არც მიფი-
ქრია. ახლა ჩემს მეგობრებს არტაშა და მისი ნაცნობი სპეკუ-
ლანტები შეადგენდნენ, გაეურბოდი ციალაზე ფიქრს და მი-
სი მოგონებით მოწოლილ ბოლმას ბეჭითად ვახშობდი ღვინო-
ში. ასე გავიდა ივლისი.

ავგისტოს სულის შემხუთავმა სიცხემ ბევრი თბილისელი გა-
რეკა ქალაქიდან. ჩვენ კი ძველებურად ვსაქმიანობდით. ერთ
საღამოს ჩვეულებრივად დაეჯექით პოკერის სათამაშოდ. ოთხ-
ნი ვთამაშობდით. პირველად ბედმა გამიღიმა, თითქმის 1000
მანეთამდე მოვიგე, გოგი და უორა აგებდნენ, აზარტში შესუ-
ლნი ბილწად იგინებოდნენ.

ესავემდით, განუწყვეტლივ ვეწეოდით და ვთამაშობდით.
ნელ-ნელა ფორტუნამ ზურგი მაქცია. გაბრაზებული დიდ
თანხებს გავდიოდი, მაგრამ ერთი ხელიც ვერ გავექერ, ბოლოს,
არა მარტო მოგებული, ჩემი ფულიც წაეაგე. ბრაზი მომე-
რია, უკანასკნელი ასი მანეთი გავედი და როდესაც უორამ ისიც
მოიგო, გაბოროტებულმა საესე ჭიქა გადავქარ და ცარიელი
სასმისი კედელს მივაფშევნი.

„პრისტავკა ვითამაშოთ, თამაზჯან,“ — გამიღიმა უორამ და
გვერდზე ჩასმული ერთადერთი ოქროს კბილი გამოაჩინა.
შევეყოყმანდი, კიდევ რომ წამეგო? ნაღდი ჯანდაბას, მაგრამ
პრისტავკა სხვა საქმეა, წაგებულის ვადაზე გადაუხდებლობა
სასტიკად ისჯებოდა, მეეალეს შეეძლო ყურიც კი მოექრა წა-
გებულისათვის.

„ეთამაშე!“ — წამაქეზა არტაშამ.

„წყალსაც წაუღია ყველაფერი, ვითამაშოთ, მაგრამ არა
პოკერი, არამედ ზარი“, — დაეთანხმდი მე.

გოგიმ ჭიბიდან კამათლები ამოიღო, მაგიდა გვერდზე გა-
ეწიეთ, იატაკზე ჩავიშუხლეთ. პირველმა არტაშამ ჰყარა წა-
აგო შემდეგ ჩემი ჭერი დაღვა, რამდენჯერმე ვყარეთ კამათე-
ლი, მოვიგე, კიდევ მოვიგე, შემდეგ ისევ წაეაგე. ოთახში კა-
მათლის ჩხრიალი და წვივზე გამეტებით შემოკრული ხელის
ტყაყუნა ისმოდა.

გათენებისას დავამთავრეთ თამაში, 500 მანეთი წაუვაგე, ბრაზი მახრჩობდა არა ფულის წაგებით, არამედ იმის გამო, რომ სრულებით არ მომდიოდა.

„არა უშავს, თამაზჩან, — მანუგეშა გოგიაშ, — ცხოვრებაჲ ხარის თამაშია, დღეს წააგებ, ხვალ მოიგებ.“
არ მიპასუხია.

„ზეგ სალამოს ფულს აქ, შენს ოთახში ჩამაბარებ, რვა საათზე მოვალ“, — დინჯად წარმოთქვა ყორამ და კიქები ღვინით შეავსო. თანხმობის ნიშნად თავი დავუქნიე.

„აბა, შემდეგ შეხვედრამდე!“ — დაილოცა არტაშამ, კიქა მომიჯახუნა და გადაჰკრა.

როცა უკანასკნელი ბოთლიც გამოვცალეთ, კარგა გათენებული იყო. სამთავე ჩუმად გაიპარენ, მე გაუხდელი მიუწიქი საწოლზე, მაგრამ დიდხანს არ დამეძინა. საკვირველი ის იყო, რომ სრულებით არ მომეკიდა ღვინო.

ბოლოს, როგორც იქნა ჩამეძინა. მთელი დღე ლოგინში გავატარე. სალამოს არტაშა შემოვიდა, გამაღვიძა.

„აღდე, გავიაროთ!“ — მითხრა მან.

„სად უნდა გავიაროთ? — ვიუარე მე, — ერთი გროშიც არა მაქვს ჯიბეში.“

„აღდე, ადე! — მიპასუხა არტაშამ, — ჩვენ არა გვაქვს, სხვას აქვს, იმ მუდრეგებმა ორას თუმნამდე ნაღდი მოგვიტყეს, ერთ პურს არ გვაკმევენ?“

„არ მინდა, სამადლო პურის ჭამა, თავი დამანებე!“

„ნა; თამაზ, შენ რა არიფივით იქცევი, თამაში თამაშია, ძმაცაცობა კი ძმაცაცობაა. ყორამ თითონა თქო სალამოს არტოს ბაღში მოდიოთ, გაიგე? ჰოდა, ადექი რაღა, რა ღროს წოლაა, დაღამდა.“

წამოვდექი. იქვე ოთახში შევისხი სახეზე წყალი, დაკმუჭნილი ტანსაცმელი ვითომ გავისწორე და არტაშას გავყვი.

გვიან დამემდე ვიქეიფეთ. ყორას და გოგის ვილაყ ჩემთვის უცნობი ახლდა. ოცდაათი, ოცდაათორმეტი წლისა იქხეზოდა, უსახელოო პერანგი ეცვა, სულ მთლად სვირინგებულ კელავებზე ძალოვანი კუნთები უხტოდა; ერთმანეთზე გა-

დაბმული შავი, ძალზე სქელი წარბები, ისედაც უსიამოვნო სახეს, მიუკარებელი კაცის იერს აძლევდა; მოკაუჭებული ცხვირით მტაცებელ ფრინველს ჰგავდა; ცოტას ლაპარაკობდა, გოგია და უორა მორიდებით, თითქმის შიშით შესტკეროდნენ და ფინიებივით ელაჭუებოდნენ. არ მომეწონა ჩემი ახალი ნაცნობი; მიუხედავად იმისა, რომ მე რატომღაც გამორჩევით, კეთილად მექცეოდა.

„ვინ არის?“ — ვკითხე არტაშას, როცა პარკიდან გამოვედით და სხვებს დაეშორდით.

არტაშა მიხვდა ვისაც ვგულისხმობდი.

„ეგა? რუბენა ჰქვია, ძალიან კაი ვინმეა, მთელი თბილისის ბიჭები იცნობს, ძველი ბიჭია, დიდი ხანი არ არის, ციხიდან გამოვიდა“.

„ქურდია? —“ ვკითხე, ცოტა არ იყოს შიშით.

„ქურდი კი არა, კაცია — მიპასუხა არტაშამ და შემდეგ დაუმატა: — ეგ რომ მაგასთან წამოგცდეს, სანთელივით გაგაქრობს, რით ვერ მიეჩვიე კაცურ ლაპარაკს?“.

არტაშას ნათქვამმა ნათლად მიმახვედრა, ვინც იყო რუბენა: „კაცი!“ — ასე ეძახდნენ ჩემი ახალი ნაცნობები ყველა სტაჟიან ქურდს.

„პრაეიანია?“ — ვკითხე ისევ.

„მა რა? მთელი თბილისის ბიჭები მაგის მზეს ფიცულობენ!“ — მიპასუხა არტაშამ ამაყად.

მეორე დღეს ყველა ნაცნობი სპეკულანტი მოვინახულე, მაგრამ ფული ვერ ვიშოვე, უფრო სწორად არ მასესხეს, არტაშამაც უარი მითხრა, რაც მქონდა წავაგეო, მიპასუხა.

მთელი დღე რაღაც გამოუცნობი შიში მტანჯავდა — რა იქნება? რას მიზამს უორა? ჩემდაუნებურად ეცახცახებდი. გამახსენდა არტაშას ნაამბობი, როგორ საშინლად დაუმახიჩქებია ვილაცას პრისტაეკა წაგებულნი ფულის გადაუხდელობისათვის.

სალამოს მ საათზე უორა მოვიდა, თან გოგი და რუბენა მოჰყვნენ. შიშით გამაყრუოლა მის დანახვაზე: „ტყუილა არ მოუყვანია, რაღაც საშინელს მიპირებს“ — ვფიქრობდი მე და კბილს კბილზე ვაცემინებდი.

მოსულნი მაგიდასთან დასხდნენ, მზიარული მასლაათი გააბეს. მე საწოლზე ჩამოვჯექი და თუმცა მათ საუბარს ყურს ვუგდებდი. არაფერი მესმოდა, რაღაც საშინელს ველოდი. ჟორა კი ყურადღებასაც არ მამჩვენებდა; ლაზღანდარობდა და გულიანად ხარხარებდა.

ოტა ხნის შემდეგ არტაშაც მოვიდა.

ჟორამ დაჯდომაც არ აცალა:

„აბა, არტაშაჰან, სწრაფად რამე გააჩინე! რუბენას ოტა პატივი ვცეთ, აბა, ეს ბალის ტყაეი დაიჭი“, — მიაჩენია ხელში ას მანეთიანი და მსუბუქად უბიძგა კარებისაკენ.

არტაშამ ხუმად გადმომხედა და მანიშნა გარეთ გავეყოლოდი, წელმოწყვეტილივით ძლიეს წამოედექი, ლასლასით გავეყვი ეზოში.

„ფული იშოვნე?“ — მკითხა არტაშამ.

„ვითომც არ იცი. სად უნდა მეშოვნა?“ — შევეღრინე მე.

„მაშ იცი რას გეტყვი, რუბენას თხოვე იქნებ თავებად დაგიდგეს!“

„რას დამიდგება, რა მისი ამხანაგი მე ვარ, რომ თავი შეიწუნოს.“

„შენც ცადე, იქნებ რამე გამოვიდეს, თორემ ფინთად გათავდება საქმე, ჟორამ პრისტავკაზე ნუმრობა არ იცის!“ — მიპასუხა არტაშამ და წავიდა.

დიღხანს ვიდექი გარეთ, ვერ გადამეწყვიტა ოთახში შესვლა, სადაც ჩემი სულთამხუთავი მეგულეებოდა. „რაც მოსახდენია მოხდეს!“ — გავიფიქრე ბოლოს და ოთახში შევბრუნდი.

რუბენა, ჟორა და გარგი ოცდაერთს თამაშობდნენ. ბანკი რუბენას ეჭირა, მის წინ ფულის გროვა იყო დახვეებული.

„სტუკია!“ — განაცხადა მან და ფულები შეაქუჩა.

„ათასი მანეთი!“ — წამოიძახა ჟორამ და კარტის გამოსართმევად ხელი გაუწოდა.

„მოდის!“ — უპასუხა რუბენამ.

ჟორამ კარტები შეატყუპა, დიღხანს წეალობდა, ფრთხილად ჩითავდა, სხვები მოლოდინით შეაყურებდნენ. რუბენა ფეხებგაჩაჩხული იჯდა, კბილებით ნახევრად დაღე-

ქილი პაპიროსი ექირა, ხარბად ქაჩავდა და კუშტად შეჰყურებდა პარტნიორს.

ჟორამ როგორც იყო გაჩითა თავისი კარტები და ფრთხილად დასდო მაგიდაზე, შემდეგ პაპიროსს მლუკიდა და ნერვიულად გააბოლა.

რუბენა მშვიდი მოლოდინით შეჰყურებდა.

„ვდგავარ, შენთვის წადი!“ — ჩუმად წარმოთქვა ჟორამ. რუბენამ თავისი კარტი გასინჯა, შემდეგ კალოდიდან დაუდევრად ერთბაშად გადმოაგდო ორი კარტი.

„ოცი!“ — განაცხადა დინჯად და აქამდე დაფარული მემესამე კარტიც გახსნა.

„უპ, მაგისი...“ — შეიგინა ჟორამ და ჯიბიდან ხუთი ცალი 100 მანეთიანი ამოიღო, შემდეგ ჩემსკენ მობრუნდა: — დანარჩენი 500 მანეთი ჩადი!“ — მომიგო მკვახედ.

გავშრი, ენა ჩამივარდა. ერთბაშად ყელში რაღაცამ წამიჭირა.

„დაყრუვდი?“ — ძალლივით შემომიღრინა ჟორამ და ჩაისხლიანებული თვალები ბრაზით შემომანათა.

„მე... მე...“ — ავლულულდი ენაბლუსავით.

„რა თხასავით კიკინებ, ხომ ხედავ წავაგე, გადაიხადე!“

„მე... მე ფული არა მაქვს, ჟორა, ღმერთმანი ვერ ვიშოვე, ხვალ მოგცემ“, — ამოვღერლე და საცოდავად დავიღრიჭე.

„ვერ იშოვე? — გესლიანად ჩაიციხა ჟორამ, — შენ პრისტავკა იცი რა არის? ამ წუთში ფული, თორემ დაუბრიდევი არ გადამირჩები“.

„ჟორა, თუ ძმა ხარ...“ — წამოვიკნავლე მე.

„ახლა 9 საათია, შენ ისედაც ერთი საათი დააგვიანე გადახდაი იქნებ გგონია...“

„პრისტავკა წააგო?“ — შეაწყვეტინა სიტყვა რუბენამ, რომელიც მის წინ დახვავებულ ფულს დინჯად აწყობდა და ჯიბეში იტენიდა.

„პრისტავკა, და ამ ტუტუცს ჰგონია, რომ ვალის ამოსაგებად სასამართლოში ვუჩივლებ. ის კი არ იცის, რომ ორი-

ვე თვალებს დაეთხრი, ცოცხლად შეგვამ, შე მუდრეგო, შე-
ნა!“ — ძალღივით შემომყეფა და ფეხზე წამოხტა.

საშინელების მოლოდინში გაეინაბე.

„მოიცა უორა, — მომესმა უეცრად რუბენას ხმა, — ეგ
500 მანეთი მე მოვიგე, თუ ფული არა გაქვს, გადმომაბირე, იქ-
ნებ მე არ ვიზარალო“.

„გადმოვაბირო?!“ — გაუკვირდა უორას.

„პო, როგორმე ამოვიღებ,“ — მზაკერულად ჩაიციხა რუ-
ბენამ.

„ყაბულსა ვარ, წაიყვია, თუ გინდ ცოცხლად შეწვი“.

მორიგდნენ. ჩემთვის არც უკითხავთ, თითქოს ნიეთი რამე
ვიყავი და არა ცოცხალი ადამიანი.

„აქეთ მოდექ, თამაზ“, — მიბრძანა რუბენამ. შიშით მი-
ვუახლოვდი.

პრისტავკაზე სიცოცხლით აგებენ პასუხს, ან ფული,
ან სული — შენ ეს იცი?“

„არა“.

„არა?! აბა რა ეშმაკად თამაშობდი?“ — გაუკვირდა რუ-
ბენას.

„მჭ მგონა ვიშოვიდი, მაგრამ ვერ ვიშოვე“.

გეგონა რაებს ჩმახავი შენ იცი, მე ერთხელ რაზე ვი-
ჭექი? არა? მაშ გეტყვი: ერთხელ მეც ვერ ვიშოვე ვადაზე
ფული, ხოდა, რისკზე წავედი, ერთ ბინაში შევეხებტი,
თუმცა ნაღდში ვიციოდი ამწევდნენ, მაგრამ მაინც შევედი,
რადგან პრისტავკის გადაუხდელობისათვის გამომწვლავდ-
ნენ. ჩავეარდი, ეს ერთადერთი საპატიო მიზეზია პრისტა-
ვკის გადაუხდელობისათვის, თანაც კაცური მიზეზი, გაიგე?“

ხმას არ ვიღებდი, თავდახრილი ისე ვიდექი, როგორც
დამნაშავე მოწაფე მკაცრი მასწავლებლის წინაშე და წნორის
ფოთოლივით ვცახცახებდი — ჭერ კიდევ არ ვიციოდი რას მა-
პირებდა რუბენა.

„აი რა, — დაიწყო ისევ რუბენამ. დინჯად, — მე შენ ამჭე-
რად დროს მოგცემ, ფულს კი გამოენინებ, ამ დღეებში სა-
ქმეებზე წაგიყვან, ვნახთ რა კაცი დადგები. საქმე ფულ-
ში როდია, 500 მანეთი რა დიდი ფულია, გაპატიებდი კი-

დევ. მაგრამ პრისტავეას პატივზე არ შიძლება, აუცილებლად უნდა გადაიხადო, შენი ფულით, შენი ნაშოვნნი ფულით. გაიგე?”

„გავიგე“.

„პოდა, ასე, ეს ფული სახარჯოდ დაიჭი, — რუბენამ ორი ცალი ასიანი გამომიწოდა, — ტირილს კი თავი დაანებე, ხვალ დან ჩემთან იმუშაებ, რა შენი საქმეა ბარახლოს გაყიდვა!“ მე ხმას არ ვიღებდი.

„განომართვი ფული!“ — მკაცრად გაიმეორა რუბენამ.

შიშით აცახცახებულმა უანგარიშოდ ჩამოვართვი ასიანები. რუბენა წამოდგა და მხარზე ზელი დამკრა.

„ვამოდგები! — გაიცინა მან. შემდეგ უორასთან მივიდა, — შორჩა! დღეიდან თამაზი ჩვენი ბიჭია, არაფერი აწყენინო. რაც მოხდა, ისიც დაივიწყე, გაიგე?“

ივა, როგორ ვერ გავიგე, რუბენჯანი განა მეჯაგრება, მაგრამ პრისტავეა პრისტავეაა, შევერიგდეთ, ჯიგარო!“ — გამიღიმა უორამ და ხელი გამომიწოდა.

ჩამოხრჩობილივით გავიკრიჭე და გამოწვდილ ხელს ხელი შევავებე.

ოთახის კარები სანოვაგით და ბოთლებით დატვირთულმა არტაშამ შემოალო, ჩემი გალიმებული სახის დანახვაზე, თვითონაც გაიღიმა, თვალი ჩამიკრა, შემდეგ დრო იხელთა და ჩუმიად მითხრა:

„გამოვადგა ჩემი რჩევა? გითავდება?“

„პო, მითავდება,“ — მივეუგე მოკლედ.

„შენ რუბენას მაგრად მოეჭიდე, მაგასთან არ დაიკარგები“, — დამარიგა ისევ არტაშამ და ბოთლების გახსნას შეუდგა.

იმ ღამით სამუდამოდ ამეხილა თვალი. იდრევე ვგრძნობდი, უორა და გოგი სპეკულანტები არ იყვნენ, მაგრამ არასოდეს მიკითხია რაიმე, ახლა კი გამოირკვა, ერთიც და მეორეც ბინის ქურდობას ეწეოდნენ; მატარებლებზე „მუშაობდნენ“, ეს იყო მათი პროფესია. ამაში შეზარხოშებული არტაშაც გამომიტყდა.

„იცი, თამაზჯან, გასაღები რომ გთხოვე, შენ ოთახში ორ

კაი ბიქს ეძინა, ლეგავეები ეძებდნენ. სამი დღის შემდეგ აითესნენ. უგროზისკი პირში ჩალაგამოვლებული დასტოვეს, მააში შენ რო არ ყოფილიყავ, სამალავიც აღარ გვექონდა, მე სახლში მიყვანა ვერ გავებდე, ბებიაჩემი თუმცა გამოყრუებულია, მაგრამ, თვალში ჭერ კიდევ იხედება, შემეშინდა...“

„რატომ აქამდე არ მითხარი?“ — შეეკითხებ ნაძალადევი სიმშვიდით.

„გიჟი ხარ?! — გაუკვირდა არტაშას, — ეგ რომ მექნა, გაუსალბებელი არ გადაერჩებოდი“.

„ახლა რატომ არ გეშინია?“

„ახლა... — გაიცინა არტაშამ, — შენ რუბენა ვინა გგონია? შაგან თუ თქვა, აქედან კამიატკაზე მოკლამენ კაცს! მოღალატეების დანდობა ჩვენს კარაბადინში არ წერია, მაგის სახელით ციხეში ქურდები სამართალსა ქნამენ, არც კასაცია, არც აპელაცია, მორჩა! იყო კაცი და, აღარ არის კაცი ასეა“.

რუბენა ყველაზე მეტს სევამდა, მაგრამ საოცარი ის იყო, რომ სრულებით არ ეკიდებოდა სასმელი. სხეები კი მაგრად დაითვრნენ. მე ღვინოს არ ვეკარებოდი, ყოველივე იმან, რაც ცოტა ხნის წინათ გადამხდა, კრიჭა შემიყრა და შიშით შებყრობილი ისე ვუტკებროდი რუბენას, როგორც მოჭადროებული ჩიტი გველს.

ღამის დაახლოებით ორ საათზე რუბენა წამოდგა.

„გვიანაა, დავიძინოთ!“

ყველანი წამოდგნენ.

„მე თამაზისთან ვრჩები“ — უმისამართოდ თქვა რუბენამ და ჩემს საწოლზე გაიშხლართა. სხეები სწრაფად გაიკრიფნენ ოთახიდან. კარები ჩავეკეტე და სკამზე ჩამოვჭექე. ოთახში ერთი საწოლის მეტი არ იდგა, მეორე დიდი ხანი გავეყიდე, ლოგინიც არ მქონდა, მაგრამ შიშით ხმას ვერ ვიღებდი, რუბენამ თვალი გაახილა, წამოდგა, საწოლიდან სახანი აიღო, მომაწოდა.

„გაშალე და დაწეკი“ — მომიგლო მოკლედ.

ხმა არ ამომიღია, ჩუხად გაეშალე იატაკზე თხელი საბა-

ნი, ტანსაცმელი გავიხადე, შემდეგ შუქი გამოვრთე და მივ-
წექი, მაგრამ ძილი არ მომეკარებია.

„ხვალდან ჩემთან იმუშავენ“ — გამახსენდა რუბენას დაპი-
რება და ჭრუანტელმა დამიარა. რა მოჰყვება ჩემს „მუშაო-
ბას?“ ალბათ ციხე! დამიჭერენ, ციხეში ჩამსვავენ, იქნებ
უარესიც მოქნან, იქნებ სჯობია ახლავე გავიქცე? შივალ დეი-
დასთან, ბოდის მოვუხდი, ყველაფერს ვეტყვი, გამიგებს.
საიდუმლოს შემიწახავს, შემდეგ რაღაც გამოსავალიც გამოჩ-
ნდება. ამ აზრმა გამახალისა. ლოგინიდან წამოვდექი და
ფრთხილად გადავხედე რუბენას. იგი ყელში ხანჯალგაყრილ
ხარივით ხრიალებდა.

„გაიქეც, ვიღრე გვიან არ არის, გაიქეც!“ — ჩამძახო-
და იღუმალი ხმა.

„ახლავე, ახლავე!“ — ვუპასუხე მე და ფრთხილად დავიძარ
კარებისაკენ, მაგრამ გზა არტაშამ გადამიჭრა. დამცინავად
შემომხედა.

„სად მიხვალ, თამაზ, დეიდასთან უნდა დაიძალო? შენ
რუბენა ვინა გგონია? მაგან თუ თქვა, აქედან კამჩატკაზე
მოკლამენ აცხს, სიცოცხლე მოგძულდა?“

გამოვეჩრკევი, კარებთან საცვლებსამარა ვიდექი და უაზ-
როდ მივჩურებოდი ცარიელ სივრცეს. მოჩვენება გაქრა.
ოთახში გამეფებული სიჩუმეს მხოლოდ რუბენას ხრიალი
არღვევდა. უეცრად მივხვდი, რომ ვერსადაც ვერ წავიდო-
დი, საამისოდ არც გამბედაობა მყოფნიდა და არც ნების-
ყოფა.

რუბენამ დაახველა, გვერდი იცვალა. ციებიანივით ავკან-
კალდი. „მომკლავს, თუ გაიღვიძა და მიხვდა, რომ გაპარვას
ვაპირებდი“ — ელვასავით გამიბრბინა თავში და სწრაფად დაეუ-
ბრუნდი საწოლს.

მთელი სხეული მიკანკალეზდა, საწოლზე წამოვჯექი, მაგი-
დაზე ხელის ფათურით მოვძებნე ღვინის ბოთლი, მოვიყუდე.
და ნახევარზე მეტი სულმოუთქმელად დავლიე. მესიამოვნა,
კანკალმა გამოიარა, ოღნავ დავმშვიდდი კიდეც.

გვიან ჩამეძინა. მესიზმრა, ქობულეთში ვიყავი, ცილა
საეკურაო კოსტუმში ჩემს გვერდით ქვიშაზე იწვა, მხიარუ-

ლად ვბაასობდით, ვეცინოდით. მშვიდი ლურჯი ზღვის ტალღები ნახად გველამუნებოდა ფეხებზე.

„ეიბანაოთ!“ — ვთხოვე ციალას.

სიცილით დამეთანხმა. დგაფუნით შევეჩიეთ რბილ ტალღებს.

„დამიკირე!“ — ცელქად წამოიძახა ციალამ და მხარულით დაწინაურდა. მკლავი გავმართე, დავედევნე, ციალამ გამისწრო. შემრცხვა, სწრაფად მოვეუსვი მკლავი, მაგრამ მაინც ვერ დავეწიე. დიდხანს მივდევი... უეცრად ციალა შესდგა, ნაპირისაკენ გაიხედა, იმავე წამს მკლავში ჩავაელე ხელი.

„ნომ დაგიკირე!“ — შეეძახე გახარებულმა.

ციალას არ უბასუხია, ისევ ნაპირისაკენ იხედებოდა. უნებურად მეც ნაპირს ვესროლე მზერა, საკმაოდ შორს გავგეუტურა, ნაპირზე მყოფნი ქონდრის კაცებივით მოჩანდნენ.

„დავბრუნდეთ, თამაზ, მეშინია“ — შემომჩივლა ციალამ.

„რა მოგივიდა, ციალა, დაიღალე?“ — ვკითხე მზრუნველობით.

„მეშინია, თამაზ...“

„რა სისულელეა, რისა გეშინია?“ — შევცინე.

უეცრად ჩამობნელდა, ზღვა გაშავდა და აქოჩრილი ტალღები ბაზროტი ღმუილით შეეხეთქნენ ერთმანეთს. ნაპირი თვალისაგან დამეკარგა, ველარაფერს ვხედავდი, გარდა ციალასი, რომელიც აზვირთებულ ტალღას აყოლილი მთელი სისწრაფით უსვამდა მკლავებს.

„ყოჩაღად, თამაზ!“ — მესმოდა მისი ხმა.

უეცრად ტალღამ დამკრა და რამდენჯერმე დამატრიალა ადგილზე. ორიენტაცია დავკარგე, უკვე აღარ ვიცოდი საით იყო ნაპირი, ტალღები ზღვის ფსკერისაკენ მეზიდებოდნენ. ციალა გაქრა, თვალთაგან დამეკარგა.

საშინელებამ შემიპყრო.

„ციალა, ციალა!“ — ეიბდავლე უეცრად.

„აქეთ, თამაზ, აქეთ!“ — მომესმა ციალას ძახილი და ძალა შემემატა.

მოვარდნილმა უზარმაზარმა ტალღამ თვალუწვდენილ სი-

მალღებე ამწია, ტალღის ქედზე მოქცეულმა ციალა დავინახე, ნაპირს მიეღწია, ხელს მიქნედა.

„ფრთხილად, თამაზ, ფრთხილად! ტალღას გამოჰყევე, არ დაიმსხვრე!“ — მომესმა ისევ მისი ხმა და ნაპირიც განათდა.

გაბედულად მოუესვი მკლავები, ტალღა გაგოროზდა. კიდევ უფრო მალა აიწია და საშინელი ღრიალით მიასკდა ნაპირს. ფეხქვეშ ქვიშა ვიგრძენი, გახარებული გავექანე ციალასკენ, მიუუახლოვდი კიდევ სამი ნაბიჯი... ორი, ერთი და ციალასთან ვიქნები.

„გაფრთხილდი, თამაზ!“ — მომესმა სასოწარკვეთილი კვილი და იმავე წამს ნაპირზე მისული უეცრად მოვარდნილმა ბობოქარმა ტალღამ ბუმბულივით ამიტაცა, უკანვე გამაქანა.

„ვერ წახვალ, აქ უნდა დარჩე!“ — ჩამესმა ყურში ბორბოტი ხითხითი და ხახხალარენილმა ურჩხულმა ბასრი ებილუბი ჩამასო, სიღრმეში წამათრია.

„მიშველეთ, მიშველეთ!“ — ავბლაღლდი საშინელეზბით შეპყრობილი და გავიბრძოლე. ურჩხულმა კვლავ ადამიანივით ჩაიხითხითა და დინჯად გატურდა ღია ზღვისაკენ..

უცნაური შარავანდელით მოკული ციალა, შორეულ ნაპირზე მდგარი, ხელს მიქნედა, რაღაცას მეძახდა, ურჩხული სწრაფად მიტურავდა, თანდათან ვშორდებოდი ნაპირს, ციალა ნათელ წერტილივითაა ჩანდა პორიზონტზე. უკანასკნელი ძალა, მოვიკრიბე, საშინელი ურჩხულს თავისუფალი ხელით უელში ვეცი.

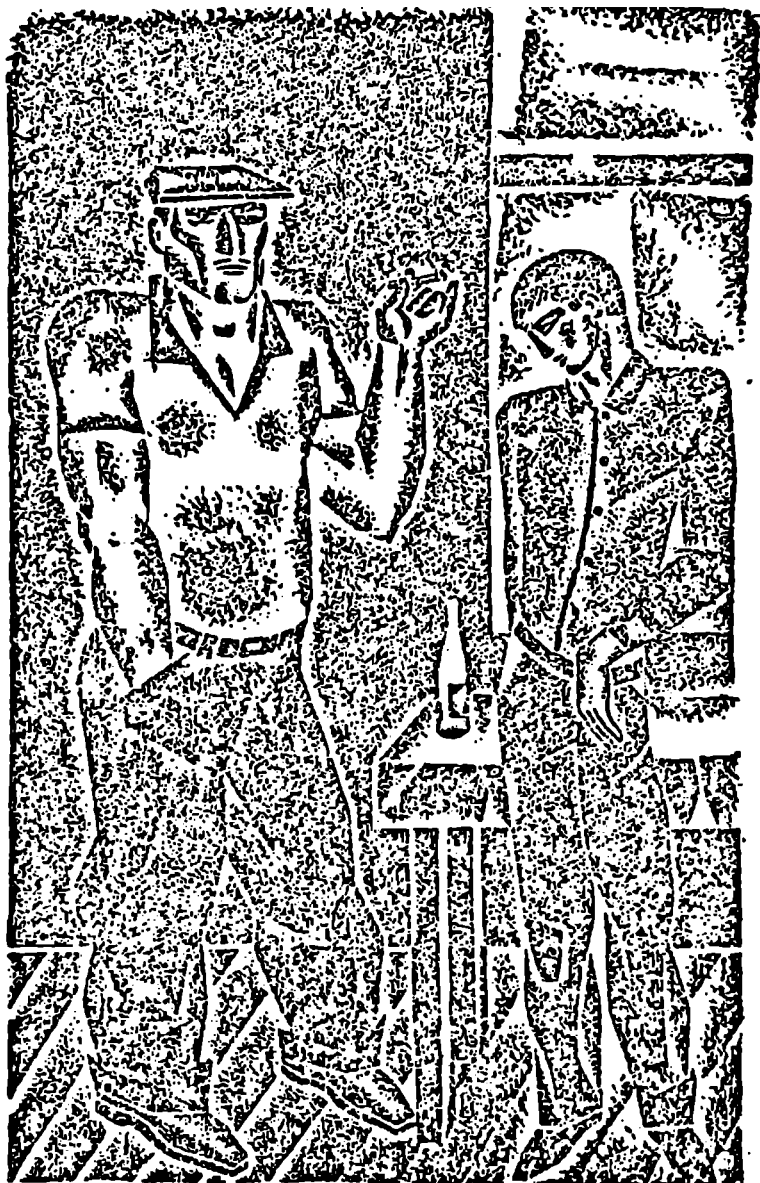
„მიშველეთ!“ — ვიბლაღლე არადაამიანური ხმით.

„რა ეშმაკი გაბლაღლებს!“ — შემომიტია ურჩხულმა ნაცრობი ხმით.

უეცრად თვალი გავახილე, იატაკზე ვიწექი, თავს რუბენა დამდგომოდა.

„რა ეშმაკი გაბლაღლებს-მეტქი!“ — მეკითხებოდა ის გულმოსულად.

გამოვერკვიე, გული საშინლად მიცემდა, ოფლში ვცურავდი, უაზროდ მიეჩერებოდი ჩემს ლოგინთან დახრილ რუბენას, რომელიც საოცრად გავდა სიზმარში ნახულ საზარელ ურჩხულს

„ადე! რამდენი ხანია გათენდა, აგრე საშინლად რომ ღრიალებდი, უორა ხომ არ ჩაგყოლია სიზმარში!“ — ბოროტად გაიციინა რუბენამ.

„სიზმარი ვნახე, საშინელი სიზმარი, მახრჩობდნენ!“ — მივუგე უანგარიშოდ და საწოლზე წამოვყეჭი.

„ადე, ადე! სიზმარში დახრჩობა არაფერია, ცხადში არ გაგვღვდოს ვინმემ,“ — მიპასუხა აგდებულად რუბენამ.

ძლივს ავითრიე დაეყეილი ტანი იატაკიდან, საბანი ავიღე და საწოლზე დავაგდე.

რუბენა მაგიდასთან ჩამოჯდა, შეწყვეტილ საუზმეს დაუბრუნდა. უხმოდ ილუკებოდა ვახშმის ნარჩენს შეექცეოდა და პირდაპირ ბოთლიდან სვამდა ღვინოს.

ტახტზე მორჩილად ჩამომჯდარი, მოთმინებით ველოდი როდის გაათავებდა საუზმეს რუბენა, მაგრამ იგი არ ჩქარობდა. დინჯად ისაუბმა, დარჩენილი ღვინო მთლიანად შესვა, შემდეგ პაპიროსს მოუყიდა, ფანჯარასთან ჩემგან ზურგშექცევით დადგა და ალაპარაკდა:

„მე ახლა წავალ, შენ სახლიდან ფეხი არსად გადგა, ამ საღამოს ან ზვალ ჩემი გამოგზავნილი კაცი მოვა, საქმეზე წაგიყვანს. უსიტყვოდ შეასრულე რაც გიბრძანოს, თორემ... — რუბენა უეცრად მობრუნდა, ბოროტი მზერა მესროლა, — გაიგე?“

„გავიგე“, — ამოვიყნაველე.

მისი სახე და საშინელი, ერთმანეთზე გადაბმული სქელი წარბები მაშინებდა. მინდოდა თვალი ამერიდებია, არ შემეხედა, მაგრამ ვერ ვახერხებდი, ისევ იმ ჩიტად გადავიქეცი, ხის ტოტზე მჯდომი, მოქალოვებული, თვითონვე რომ უვარდება პირში მომჭადლოებელ გველს.

რუბენა ერთხანს მიყურებდა, თვალით მბურღავდა, შემდეგ ისევ ფანჯრისაკენ შებრუნდა და თითქოს თავისთვის ლაპარაკობსო, განაგრძო: „საქმეს გააკეთებ... შენს მუშაობაზე პასუხს მე ვაგებ. არაფერი მიჭქარო, თორემ კატასავით დაგახრჩობ. მე ხუმრობა არ ვიცი! ამ პირველი საქმით გადაწყდება შენი ბედი, ეს კარგად დაიხსომე! ენას ებილი დააჭირე, რახან ჩვენი გახდი, ესეც იცოდე, მოლაყბეს დანის

წერი არ აცდებია ჩემი სახელი სხვებისათვის დაივიწყე, თუ ვინმესთან დაგცდენია, ოთხში ამოვიღებდი არც გაქცევა იფიქრო, საფლავშიაც ვერ დამემალები — დამთავრა მან მუქარით, შემდეგ ქული აიღო, — წავედი! — მომიგლო ძაღლივით და ისე გავიდა ოთახიდან, რომ ჩემთვის ზედაც არ შეუხედავს.

მთელი დღე ბინიდან ფეხი არ გამიდგამს, შიშით დაბეჩავებული, რუბენას გამოგზავნილ კაცს ველოდებოდი, ყოველმცირე ხმაურზე გული ბუდიდან ამოვარდნას ლამობდა და შიშისაგან გაფითრებული თვალებით კარებს მივჩერებოდი.

ღალამდა. „ალბათ ღამე მოვლენ“, — გავიფიქრე. გახდა ღამის პირველი, შემდეგ ორი საათი — არავინ ჩანდა. — იქნებ არავინ მოვიდეს, შეიძლება რუბენა მეხუმრა, შემაშინა“, — გავიფიქრე იმედიანად.

როგორც იქნა გათენდა. ოდნავ იმედმოცემული ოთახიდან გამოვედი, პური და საუზმე ვიყიდე და უკანვე დავბრუნდი. იმ ღამეცაა მშვიდობიანად ჩაიარა, მე ოთახიდან არ გავსულვარ. არტაშაც სადღაც გადაიკარგა.

იმედი მომეცა: „იქნებ რუბენა კიდევ დაიჭირეს და ჩემთვის აღარ სცალია“, — გამიელვა გონებაში. ამ აზრმა გამახალისა. თითქმის დავაჯერე ჩემი თავი, რომ რუბენა აღარ მოვიდოდა, არც ვინმეს გამოგზავნიდა. „მადლობა ღმერთს, გადავრჩი!“ — ვიმეორებდი სიხარულით, მაგრამ ოთახიდან მაინც ვერ გავდიოდი.

ღამის პირველ საათზე თითქმის მთლიანად დამშვიდებული დავწყეტი. თუ ამაღამაც არავინ მოვიდა, ხვალ გათენდება თუ არა, დეიდა თამართან მივიღო, ყველაფერს ვეტყვი, არაფერს დაუმაღავ, ციალასაც მივწერ, შეიძლება ჩამოვიდეს კიდევ...

ტებილ ფიქრებში გართულს ტებილად ჩამეძინა... არ ვიცო რამდენხანს მეძინა, უეცრად თვალი გავახილე, კარებზე ფრთხილი კაკუნი მომესმა. გავინაბე, კაკუნი განმეორდა.

„ვინ არის?“ — შევეხმიანე ფრთხილად.

„გაადე!“ — მომესმა უცნობი ხმა.

წელი მომწყდა, სხეული მომიდუნდა და საწოლიდან წამოდგომა ვეღარ მოვახერხე.

„გაალებ თუ არა?“ — იკითხა. კარებს უკან ჩუმმა ხრინწიანმა ხმამ და უწმაწურად შეიგინა. აედექი, ძლივს მივლასლას-დი კარებთან და გასალები გადავატრიალე. ოთახში ჭუჭა ტანის ახალგაზრა შემოვიდა, წვრილი ბორბოტი თვალები ჰქონდა.

„შენ რა, დაყრუედი?“ — ჩაიხრიალა მან.

„მეძინა!“ — მიუუგე და ავეანკალდი.

„ე, მანდ სულ არ დაგაძინო, მუდრეგო, ვირიშვილო! — ძალივით შემომყეფა, — ერთი საათია ვაეკუნები!“

ხმა არ ამომილია, შუა ოთახში გაჩერებული, საცოდავად შევეყურებდი ჩემს სულთამხუთავს.

„რას უყურებ, ჩაიცი!“ — შემომიღრინა მან.

უსიტყვოდ დავემორჩილე, ვიდრე აქანკალებული ხელე-ბით ფეხსაცმლის თასმებს ვიკრავდი, ჭუჭა უცნობი მაგი-დასთან იდგა და თვალს არ მამორებდა. როგორც იქნა მო-ვრჩი ჩაცმას და უსიტყვოდ მივაჩერდი.

„ახლა მისმინე — დაიწყო მან, — რუბენამ გამომგზავნა, შენც იცი რაზე — საქმეზე სამნი წაველთ, არაფერი აურიო, თორემ იქვე დაგვლავი — ჭუჭა ცოტა ხნით შეჩერდა და შემ-დეგ უფრო რბილად დაუმატა: — საშიში არაფერია, სახლში არავინაა, საქმეს იოლად გავაქეთებთ, შემდეგ ჩემგან თავი-სუფალი იქნები.“

„მე რომ ქურდობა არ ვიცი?“

„ისწავლი — გაიცინა ჭუჭამ, — რუბენამ ბევრი ვაზარდა. შენც გაიზრდები. აბა წავედეთ!“.

ოთახიდან გამოვედით. ბევრი არ გვივლია, ხუთიოდე კვა-რტალი გავიარეთ და რომელიღაც მიუყრუებულ ეზოში შე-ვედით. ჭუჭამ ფრთხილად დააკუნა სარდაფის განათებულ ფანჯარაზე, მაშინვე გაგვიღეს კარი. ორთავენი შევედით, მაგი-დასთან გამხდარი, ქერათმიანი ყმაწვილი იჭდა, ორიოდე წლით თუ იქნებოდა იმეზე უფროსი, მხიარულად შემოგვიცი-ნა. „მოხვედით?“ — შეგვეკითხა ღიმილით.

„მოვედით!“ — უპასუხა ჭუჭამ კუშტად.

„აბა, აბა მხიარულადი რას ილუშები!“ — გაეპასუხა ქერა, შემდეგ ჩემთან მოვიდა, შეგობრელად დამარტყა მხარზე ხე-

ლი. „გეშინია? — მკითხა სიცილით და პასუხისათვის არ დაუცდია ისე განაგრძო: — არა უშავს, პირველად ყველას ეშინია, მერე ეჩვევიან, შენც შეეჩვევი“.

არ მიპასუხია.

ახლაც არ ვიცი ვისი ბინა გავქურდეთ იმ ღამეს. ქერამ შეშა აწოსკრა, თავისუფლად გავაღეთ ფანჯარა და შიგნით გადავედით. შემდეგ ვერაფრით ვერ მოვიგონე რას ვაკეთებდით ბინაში, რამდენ ხანს დავრჩით იქ, როდის წამოვედით. მხოლოდ ის დამამახსოვრდა, როდესაც ნაქურდალით დატვირთულბმა რომელიღაც ბნელ ქუჩაში შევუხვით; მიტებდავად იმისა, რომ სულის შემხუთველი სიცხე იყო, მციოდა, ებრღს ებილზე მაყემინებდა და რატომღაც საშინლად მერეოდა გულს. შევეერიეთ თუ არა სიბნელეს, ჩემს გვერდზე მომავალმა ქერამ ჩემოდანი დადგა, ხელი დამაკლო და რამდენჯერმე ღონივრად გამაწნა სილა. უეცრად გამოფხიზლდი, ავენთე, მეც გავაგდე ხელიდან ჩემოდანი და ააჰაგიეროს მიზღვა დავაპირე. ქერამ ჩუმად ჩაიცინა.

„—ნუ ფაფხურობ, ეს გამოსაფხიზლებლად გითავაზე და არა, საჩხუბრად“, — ჩაიჩურჩულა მან, შემდეგ ჩემოდანი აიღო და გზას ისე გაუდგა, ვითომ არაფერი მომხდარიყოს. მეც უკან გავყვივი.

გათუნებისას რომელიღაც ბინაში მივედით, რუბენაც იქ დაგვხვდა. გამომცდელად ამათვალეირა, მზერა გავუშარტე. მიღებული სიღების, თუ სხვა მიზეზით, უკვე აღარ ვკანკალებდი, მაგრამ უფრო საოცარი ის იყო, რომ სრულიადაც აღარ ვგრძნობდი იმ შიშს, რომელსაც ადრე რუბენას დანახვისას გავნიციდიდი.

„ყველაფერი რიგზეა? — კოხა რუბენამ ქერას.

„ყველაფერი, რუბენჯან! თამაზმა ხოშიანად იმუშავა, ვერც კი იტყოდით თუ პირველად იყო საქმეზე“.

„აქი ვთქვი, კაცი დადგება-მეთქი!“ — ღიმილით შემომხვდა რუბენამ.

ქერამ სიცილი დაიწყო.

„დადგება და ფრე? ორიოდ სილა დასჭირდა, ეგ იყო და ეგ, გათაუდა მაგის ნათლობა“.

„გითავა?“ — შეშეკითხა რუხემა.

„მითაქა?“ — ეუბასუხე მე.

„ეჲ, ეგ რა არის, მე კინალამ რწყევით მოვქელი პირველ საქმეზე — გადაიხარხარა ქერამ, შემდეგ რუხენას მიუბრუნდა, — რაჲ მე იმ ღამეს მყევით, ერთი კვირა მეკიდა ფარნები, თამაზი კი იოლად გამოვიდა გაკვეთილს, ორი სილა რა სანგარიშოა, მე უფრო ღმობიერი ოსტატი ვარ, ჰა, რას იტყვი, ჭიგარო?“ — შემომცინა ქერამ და მეგობრულად დამკრა ხელი.

გაეიღიმე.

„ქარგია, შორჩით, საქმეს მივხედოთ“ — თქვა რუხენამ.

შემდეგ ოთახის კუთხეში ჩუმად მჯდარ ჭუჭას მიუბრუნდა, — პატაშ, დილით არტაშას იპოვნი, საქონელს გადასცემ და გააფრთხილებ თბილისში არ დაალებოს, სხვაგან გაგზავნოს სადმე, ეხლა კი დავიძინოთ. ორიოდღე დღე დავისვენოთ, უგროზისკმა არსად ჩაგვაელოს“.

იმ ღამით სამუდამოდ ჩამომართვეს ჩემი სახელი და „ლამაზო“ შემარქვეს. ამ სახელით შევრჩი თბილისის ქურდებს.

რუხენა უკვე მგლურად აღარ მიცქეროდა, მარიგებდა და მისხნიდა როგორ უნდა მოგქცეულიყავ, რომ ქურდებში პატივისცემა დამემსახურებინა შემდეგში, როდესაც თბილისიდან გადავიკარგე, ზუსტად გამოვიყენე რუხენას გაკვეთილები. ქურდები შორილებით მექცეოდნენ, ჩემს სიტყვას ანგარიშს უწყეოდნენ, მემორჩილებოდნენ.

ორი დღე რუხენასთან გაეატარე, ბინა ვილაც აისორს ეკუთვნოდა, ისე გვემსახურებოდა, როგორც ბატონებს. რუხენა ფულს უხვად აძლევდა, დღე და ღამე ელოთობდით, ვთამაშობდით, რუხენა აშკარად მმთარველობდა, მასწავლიდა, მშვიდად მეთამაშა, როდის რა ფოსტა გავსულიყავ. მესამე დღეს ეორა მრვიდა, საგანგებოდ ვეთამაშე. უკანასკნელი შარვალიც მოუფეგე და სიამოვნებით ვუცქეროდი ტრუსების ამარა მჯდარს. რუხენა ხარხარებდა.

„მა რა გგონა, ოხერი სულ შეგირდალ კი არ დარჩებოდა, შენ ეგ ვინა გგონია, ტყცილად როდი შევარქვით „ლამაზო““.

ჟორა ბრახისაგან იხერხებოდა, მაგრამ ვერაფერს უბედავდა მოხარხარე რუბენს.

იქვე ჩაეცვი ჟორას კოსტუმი და ფეხსაცმელები, მოგებული ფული ჯიბეში ჩაეიტენე. ერთი კვირის წინ გადატანილი შიშის სამაგიეროს მიზლვა სატანურ სიამოვნებას ეკვირდა. პროსტაქვაზე თამაში შევთავაზე, უარი თქვა.

რუბენა სიცილით იგულებოდა.

„ჰა, შეგაშინა? ეთამაშე, რო ერთი ინტერესნად დაგიხაზოს სახე, მა რა გეგონა შექმანს რო უპირებლი, მუდრეგნახევიარო!“

ჟორა ხმას არ იღებდა.

„მე სრულიადაც აღარ მეშინოდა მისი. უკვე ვიცოდი, ვერც ფულს წამართმევდა, ვერც რაიმეს გამიბედავდა, მე ახლა ქურდი ვიყავი და ქურდების კანონი მიცავდა, დაუწერავი კანონი, სასტიკი და დაუზოკავი...“

მესამე დღეს ჩემს ოთახში დაებრუნდი.

არტაშა შემომეგება, მაშინვე შემამჩნია ახალი ტანსაცმელი.

„სად იყავი ჯიგარო? მომილოცავს ახალი კოსტუმი! შვეი-დობაში!“

„სხვაგან!“ — ეუპასუხე მოკლედ.

„დღედაშენთან არ შეგივლია?“

„არა. რაში გაგახსენდა დღედაჩემი?“ — შევეკითხე ცივად.

„ეა, რასა ბრახობ, აქ ერთი შიშაქი ვინმე მოვიდა, გკითხვა, დღესაც იყო, ასე თქო, დღედაშვილი ვარო, იმიტომ გკითხე.“

„რეებს მიქარავე, დღედაჩემს შვილი არა ჰყავს.“

„მაშ ვინ იყო?“ — გაუკვირდა არტაშას.

„მამიმუნობას თავი გაანებე, მე არავეითარი დღედაშვილი არა მყავს.“

„ჩემმა მზემი სიყმე მოკვდეს თუ ტყუილს ეთქომდე! ვილაკ გოგო იყო. გებნები, ორჯერ მოვიდა, თითონა თქო დღედაშვილი ვარო, დედამ გამომავზანაო.“

„არა ტყუი?“

„ეა, რა სარგებელი მაქვს!“

დაერწმუნდი. რომ არტაშა არ ტყუოდა, მაგრამ ვინ იყო?

ალბათ დეიდამ თვითონ ვეღარ გაბედა მოსვლა და ვინმე მუზობლის გოგონა გამოგზავნა, ვიფიქრე და ოთახში შევედი. საშინელი მძიმე სუნის ტყვიასავით მეძგერა, ფანჯარა გავალე, არეული საწოლი გავასწორე. ნაკვით ავსებულო რამდენიმე დღის მიუღებელი ოთახი ბუნაგს უფრო ჰგავდა, ვიდრე ადამიანის საცხოვრებელს. ფიჯაკი გავიხადე, დაუდევრად მივაკიდე სკამზე და საწოლზე მივეგდე. დიღხანს ვიწექი, ფიქრს გავურბოდი ან რაღა მქონდა. საფიქრელი. რუბიკონი გადალახული იყო, მე ახლა რუბენას შეგიძლია ვიყავ და გულმოდგინედ ვცდილობდი მისთვის მიმებაძა — „დავკაცებუ-ლიყავ“.

„კაცი“ — წარმოვსთქვი ხმამალლა და გამეცინა.

კარებზე ფრთხილად დააკაუნეს.

„არტაშა, — გამიელვა თავში, — შემოდი“. — გავძახე მკვახელ. კარები გაიღო, ზურგშექცევით ვიწექი, შემოსული არ დამინახავს, მაგრამ მივხვდი, რომ კარებთან გაჩერდა და აღარ იძვროდა. ადგომა არც მიფიქრია. არტაშა მხოლოდ ნაქურდალის გაყრდნაზე მუშაობდა და მე მორიდებით უნდა მომპყრობოდა, ასე მასწავლა რუბენამ.

„რას უღვებარ, აქეთი მოდექ!“ — გავეხმიანე შემოსულს მისკენ გაუხედავად.

„თამაზ“!

ნაცნობმა ხმამ ელდენივით გამიარა ტანში და საწოლიდან წამომაგდო. კარებისაკენ მივბრუნდი, უეცრად თავბრუ დამეხსხა, ყელი გამიშრა, უაზროდ გავიწვდინე ხელები, მაგრამ ნაბიჯის გადადგმა ვერ მოვახერხე. კარებში ცილა იდგა და კრემლჩამდგარი თვალებით ღიმილით მიცქეროდა.

„ცილა, ძვირფასო!“ — ვაყვირე უეცრად, საწოლიდან ვეფხვივით ვისკუპე და ანგარიშმიუცემლად გულში ჩავიკარ.

იგი ოდნავ გამიძალძანდა, ჩემს გაშმაგებულ ალერსს სახე მთარიდა, თავი მკერდზე მომაყრდნო და აქვითინდა.

„ცილა, ჩემო ცილა!“ — ვლულულულებდი და ერთი სიტყვაც ვერ მეპოვნა მის დასამშვიდებლად.

ასე გაგრძელდა რამოდენიმე წამს. პირველად ცილა გამოერკვა, ჩემი მკლავებიდან თავი მტკიცე მოძრაობით

გაითავისუფლა და უსიტყვოდ ჩამოჯდა მაგიდასთან. ცდილობდა გაეღიმა, არ ეტირა, მაგრამ კრემლები თავისთავად დიოდა მის დიდრონ თაფლისფერ თვალებს.

ამ საპი თვის განმავლობაში ცილა შესაძინევად შეცვლილიყო, მკერდი დასრულებოდა, მზე მოკიდებ. და კიდევ უფრო გამშვენიერებულყო.

ორთავე ვლუშდით, არ ვიცოდით როგორ დაგვეწყო საუბარი და ერთმანეთს გაბუტული ბავშვებივით შეეცქეროდით, მყუდროებას მხოლოდ ჩვენი სუნთქვა არღვევდა. ზალოს ისევ ცილამ მოახერხა თავის დაოკება, კრემლი შეიშრო, თბილად შემომხედა და ფართოდ გამიღიმა.

„როგორ ცხოვრობ, თამაზ როგორა ხარ?“

„ვარსებობ, ცილა, ჭერ არ მოვმკვდარეარ“, — გავხუპრე უკბილოდ და საცოდავად გავიღიმე.

„გამხდარხარ, თამაზ, თვალები შეგშუბებია, წარბებ შუანოკები გაჯჩენია, — თანაგრძნობით მითხრა ცილამ და დაუმატა: — ბევრს მუშაობ?“

„ჰო, არა, არც მაინცდამაინც“... — ვუპასუხე არეულად.

ცილამ გამომცდელად შემომხედა, თვალი ვერ გავუსწორო. მზერა, ავარიდე.

„შენ რაღაცას მიმალავ: თამაზ,“ — მისაყვედურა.

„არა, ცილა, რას უნდა გიმალავდე, მე უბრალოდ დაკილალე, ძალიან დავიტანჯე“.

„დაიტანჯე? მერე და ამიტომ შესწყვიტე წერილების წერა?“ მე. ვლუშდი.

„არ ვიცი, ცილა, რა გიპასუხო, ეს ისე, რაღაც თავისთავად, ჩემდა უნებურად მოხდა, — მივეუბნე თავულებლივ. შემდეგ გამბედაობა მოვიკრიბე და დაეუმატე: — მართლაც, რუსეთში ვაპირებდი წასვლას, ჭერაც არ გადამიფიქრებია, აღბათ წავალ“.

„შენ სტყუი, თამაზ! მე ყველაფერი ვიცი!“

თავზარი დამეცა. ცილამ ყველაფერი იცის, გამიკლვა თავში და მხოლოდ ახლა გამახსენდა რუბენა, ბინის გაჭურღვა, და ის რომ მე სიკვდილ-სიცოცხლით სხვა ხალსთან, კიყავი დაკავშირებული. აქამდე თავს ვიტყუებდი, ახლა კი

ნათელი გახდა, ცილა ჩემთვის სამუდამოდ იყო დაკარგული ჩემს არჩეულ გზაზე ის არ გამომყვებოდა, არც მე ვისურვებდი შეუძლებელს. „რა უფლება მაქვს მე, ქურდსა და ბოროტმოქმედს, იმედი ვიქონიო სათნო და მშვენიერი ქალიშვილის სიყვარულისა“, — გავიფიქრე მწარედ და კიდევ უფრო დაეხარე თავი.

„რამ დაგამენჯა, თამაზ!“ — მომესმა ფიქრში წასულს.

„ცხოვრებამ, ცხოვრებამ დამამუნჯა!“ — ეუპსუხე მწარედ. მერე ჭიბიდან პაპიროსი ამოვიღე, მოუუკიდე და ნერვიულად გაეაბოლე.

„შენ, შენ ეწევი, თამაზ?“

ცილას შევხედე, მას თვალები გაფართოებოდა და შიშით მიცქეროდა.

„ჰო, ცილა, აგერ სამი თვეა ვეწევი,“ — ეუპასუხე და ცალკედ გავიღიმე.

„მაშ ასე, ეწევი, სვამი — ცილამ მაგიდაზე მდგარ და ოთახის კუთხეში მიყრილ ცარიელ ბოთლებს გადახედა, — ეს იყო შენი დაპირება?“

მე ისევ დუმილი ვარჩიე.

„თამაზ, მე შენ ვაუკაცი მეგონე, მტკიცე ნებისყოფის ახალგაზრდა, განა მარტო შენს თავზე დატრიალდა ქარიშხალი? არც მე გაუნებიერებია. ცხოვრებას, მაგრამ სულთ არ დაეცემულვარ, შენ კი რა მოგდის, თამაზი პაპიროსი, ღვინო, ლოთობა... ამისათვის გამოექექე დეიდა თამარს? ამისათვის გააგდე სახლიდან?“ — ცილას ხმას სიმკაცრე დაეტყო.

„მე ყველაფერი გაეაყეთე, ცილა, რომ ცხოვრებას არ ვეუთელე, მაგრამ არაფერი გამოვიდეს, დავმარცხდი“ — ჩავილულულულე ჩემად.

„დამარცხდი? შენ ბრძოლა? არ გიცდია, სურვილიც არ აღგიძვრია ბრძოლის, უბრალოდ მოეშვი, გზას აცდი და არა დამარცხდი — ხმას აუწია ცილამ და ფეხზე წამოდგა, — შენ, შენ ფეხქვეშ გათელე ჩვენი სიყვარული, ჩვენი დიდი გრძნობა. ცხოვრებას, ბედნიერებისთვის ბრძოლას ღვინო და თამბაქო არჩიე. ასეთი სულმოკლე ხარ?“

- ცილა! - აუწიე მეც ხმას, -- მე სულმოკლე არა ვარ, არც უშიშარა. ლეინო და თაზბაქო მე არ ამირჩევია, თვით ცხოვრებამ მომწაწადა ერთიც და მეორეც. შენ არ იცი როგორ ვეწამე, რა გადავიტანე ამ ექვს თვეში, რამდენი ვიბრძოლე და როგორ დავმარცხდი ნუ მსაყვედურობ, ჩემს გულს წყლულები არ აკლია. ახალი ჭრილობა საქრო აღარ არის. ზედმეტია!

დუმილი ჩამოეარდა, ცილა შიშამდგარი თვალებით გავეირეებით შემოძკქეროდა, მე ბოლთას ვცემდი, გაშმაგებით ეეწოდო პაპიროსს და ცილას მზერას თვალს ეარიდებდი. წუთები მძიმედ მიდიოდა.

„თამაზ! - დაარღვია ცილამ დუმილი, --- შენ ახლაც წაზოხვალ დეიდა თამართან და არასოდეს, გესმის, არასოდეს არ დაბრუნდები ამ დაწყველილ ოთახში, აქ ცხოვრება შენ საშინელებას მოგიტანს, დაილუპები!“

„გვიანლა, ცილა!“

„თამაზ! -- შეჰყვირა ცილამ, -- გაფიცებ ჩვენს სიყვარულს, ეკას სახელს, ახლაც წამოდი!“

„გვიანლა-მეთქი, ცილა, მე ჩემს თავს აღარ ვეკუთვნი!“

„რას ამბობ, თამაზ!“ -- თითქმის იკივლა ცილამ.

„შენ არ იცი. ცილა, ნურც მკითხავ, ამით არაფერი შეიკლება.“

ცილა უხმოდ ატირდა, დაპაღუპით დაედინა მსხვილი ტრემლები:

„აღარ გიყვარვარ?“ -- შემეკითხა ტირილით.

„მიყვარხარ, ცილა, სიცოცხლეს მირჩევენიათ ერთი შენი ტრემლისათვის უყოყმანოდ გაეწირავ თავს, წვეთწვეთობით მიეცემ სისხლს, მაგრამ მე... მე ჩემს თავს აღარ ვეკუთვნი, ჩემი სიყვარული მხოლოდ უბედურებას, საშინელ სირცხვილს მოგიტანს. შენ არ იცი რა ძნელია ჩემთვის შენი დათმობა. ჩემს ცხოვრებაში ერთადერთი ნათელი ძხვიის ჩაქრობა. მხოლოდ შენი სიყვარული მინათებდა გზას, ბედს ისიც შეშურდა. ჩემი გული დაცარიელდა, იქ სიბნელემ და სიცივემ დაისადგურა, როგორც კუბოში!“

„საშინელებას ლაპარაკობ, თამაზ!“

„შეიძლება, მაგრამ ეს საშინელება სინამდვილეა, სრული სიშარტლეა“.

„რა გადაგიწყვეტია, თამაზ?“

„მე არაფერი, სხვებმა გადაწყვიტეს; ჩენი აზრი არც კი უკითხავთ.“

„თამაზ!!!“

„კმარა, ციალა, ნულარ მტანჯავ. ხომ ხედავ, რომ ამით არაფერი შეიძლება, თამაზი მოკვდა, უკვე კარგა ხანია მოკვდა“...

„მითხარი მაინც რა მოგივიდა, რა შეგემთხვა?“

„ციალა, მე ბევრი ღამე გავათენე შენზე ფიქრით, შენ ჩემი პირველი და უკანასკნელი სიყვარული ხარ ჩემს თავსაც არ ვუტყდებოდი, რომ ოდესმე შევუპრიგდებოდი შენს დაქარგვას. უძილო ღამეებში გესაუბრებოდი, აზრებს გიზიარებდი, რჩევას გეკითხებოდი, მხოლოდ ის აზრი მასულდგმულვებდა, რომ შენ გიყვარდი, ოდესმე ერთად ვიქნებოდით. ამით გამხნევებული ვებრაძოდი ცხოვრებას, მაგრამ დავმარცხდი, ყველაფერი დავკარგე! შენმა მოსვლამ ნათლად დამანახა სინამდვილე, ბედს ეს უკანასკნელი სიხარულიც შეშურდა ჩემი, უფსკრულით გაგვყო და ჩვენ სხვადასხვა მხარეს აღმოვიჩნდით, შენ მაინც იყავ ბედნიერი, მე კი... მე დამივიწყე!“

„გულს ნუ მიწყალებ, თამაზ!“.

„არა, ციალა, შენ ბედნიერი უნდა იყო. ჩემი ცხოვრება ისე მოეწყო, რომ იქ სიყვარულისათვის ადგილი აღარ დარჩა. ჩემი გული შებღალულია, ხოლო ჩემი სიყვარული ყოველივე წმიდას. მხოლოდ ჩიჩქს მოცხებს, წაბილწავს. შენ უნდა გამიგო, ციალა, მოხდა ისეთი რამ, რომლის გამოსწორებაც შეუძლებელია; არც ჩემზეა დამოკიდებული“.

„შომისმინე, თამაზ,—წარმოსთქვა ციალამ მტკიცე ხმით,—მე არ გკითხავ რა მოხდა, მაგრამ ვწამს, რომ მისი გამოსწორება შეიძლება, წამოდი, დღესვე წავიდეთ სოფელში, იქ იმუშაებ, ბინასაც იწოვი, ყველაფერი მოგეკარდება, შენი ცხოვრებაც აეწყობა.“

„ვერა, ციალა!“.

„ღამიჭერე, ჩემო თამაზ, შენ ხომ ჭკვიანი ბიჭი ხარ, გაფიციბ ჩვენს სიყვარულს. გულს ნუ მომიკლავ, დამიბრუნდი! ჩვენ ერთად ვიჭნებოთ, თამაზ, ერთად ვიპოვიოთ ბედნიერებას; სიხარულს, — ციალა წამოდგა, ხელი მომხვია, მკერდზე მიმეკრა, — ნუ მეტყვი, თამაზ, ნუ! ღამიჭერე, დაილუპები!“ — ჩურჩულებდა ის და ნაზად ეალერსებოდა ჩემს თმებს.

ცეცსლი მომედო. ციალას ყოველი სიტყვა, მისი ალერსიანი ჩურჩული, ცხელი შანთივით ხედებოდა გულს. ვხედავდი, კიდევე რაძდენიშე წუთი და გავტყდებოდა, მის ნებას დავეყვებოდი. ანგარიშმიუცემლად ხელი მოვხვიე, თავი გადავეწვიე, ციალა მუდარით შემოაჩუკრებდა, მისი თვალები სჩყვარულს მთხოვდნენ. ბედნიერებას მპირდებოდნენ. წაშით დაპაიფიყდა ჩემი თავი, რუბენა, ქურდობა, საშინელი ახლო წარსული და თავი ბედნიერად ვიგრძენი, ნელა დაეიხარე ციალასაკენ, მაგრამ უეცრად რუბენას ერთმანეთზე გადამხული სქელი მოღუშული წარბები და მტაცებლის მსგავსი სახე დაშიდგა თვალწინ; სწრაფად გამოფხიზლდი, თავს არაადამიანური ძალა დავატანე და ციალა მკერდიდან მოვიგლიჯე. მან ყარულ ამოიკენესა და მოწყვეტით დაეცა სკამზე.

აღჭილი აღარ მყოფნიდა, გალიაში დამწყვედეული მხეცივით დავრბოდი ოთახში და გაშმაგებით ეღეჰავდი პაპიროსს, ციალა ჩუმად ჭვითინებდა, ჩემს დაუბრუნებელ ბედნიერებას დასტიროდა და მეც ოღლესაც ბედნიერი ჰაბუკი, ახლა კი სახელდაკარგული და ქურდობის მიერ „ლამაზოდ“ მონათლული, დღეიდან სრულიად მარტო, პატარა ბნელ ოთახში ერთადერთი დამსწრე ვიკავი ჩემივე პანაშვიდისა.

დიდხანს ტიროდა ციალა, დიდხანს სდიოდა ცხარე კრემლები და ეს ტირილი ტანჯვასთან ერთად განუზომელ სიამოვნებას მგვრიდა, რადგან ვიცოდი, დარწმუნებული ვიყავი, როცა ჩემი სიკვდილის საათი დაჰკრავდა, არავენ იჭნებოდა ჩემს გვერდით ერთი ობოლი კრემლი მაინც ჩაეყოლებინა საფლავეში...

არ ვიცი რამდენხანს გაგრძელდა ეს მტანჯველი მდგომარეობა, ალბათ ძალიან დიდხანს... ვიწრო სარკმელში ღამენ შემოიხედა... ციალა წამოდგა, ტირილისაგან დაოსებულმა

სევდიანად შემომხედა, მისი სახე რაღაც განსაკუთრებით ლა-
მაზი მეჩვენა ახლა, სინაზითა და მომხიბვლელობით გაშუქე-
ბული და ასეთი დარჩა ის ჩემს მეხსიერებაში...

უხმოდ გავედით ოთახიდან, ფეხით წავედით. სალაპარაკო
აღარაფერი გვქონდა. ჩვენს შორის ყველაფერი ითქვა და მწა-
რე ფიქრებში ჩაძირული ნელა მიყვებოდით ხალხის ტალღას.
მუხრანის ხილთან ცილა შეჩერდა.

„აწი მე მარტო წავალ“, — ნაღელიანი, ძლივს გასაგონი
ხმით ჩაილაპარაკა მან და ცრემლები გადმომხვარა. გამოწვდი-
ლი ხელი ჩამოვართვი, დიდხანს მექირა. ის იღვა თავდახრი-
ლო და ელექტროლაპმიონების შუქზე წამწამები ორ შავ პეპე-
ლას მიუგავდა.

„მშვიდობით, თამაზ!“ — ნაღელიანად მითხრა ცილამ.

„მშვიდობით, ცილა! მე ამ ქვეყნად ბედის გარეშე გავჩნდი,
სიხარული ვერ გაიმეტა ჩემთვის ცხოვრებამ. შენს სიყვარულ-
საც ვერ მოვუარე: ესეც დაენანა ბედს... არ ვიცი რა მომელის
მომავალში, დიდი ტანჯვა მოგაყენე, მაგრამ მე მაინც ყველა-
ზე მეტად უბედური ვარ... დამივიწყე, შენ კარგი და ქვიანი
ხარ, ნებისყოფით ჩემზე ძლიერი და მწამს გაიმარჯვებ, ბე-
დნიერებას იპოვი იცოდე, დღეიდან ჩემი ერთად-ერთი სიხა-
რული მხოლოდ შენი ბედნიერება იქნება, მშვიდობით სამუდა-
მოლა“

თავდახრილ ცილას დაპალუპით ცვიოდა ცრემლები და თბი-
ლად მეწვეთებოდა ხელზე. მისი ხელი ნაზად მივიტანე ტუ-
ჩებთან და რამდენჯერმე ვაკოცე, შემდეგ ხელი შევუშვი და
ჩქარი ნაბიჯით; თითქმის სირბილით, გამოვბრუნდი. შუა
ხილზე უკან მოვიხედე. ცილა იმავე ადგილზე იღვა. სწრა-
ფად შევბრუნდი, ხილს გავცდი და მძიმე ნაბიჯით შევყევი
აღმართს.

კაეშანი მტანჯავდა. „მარტო ვარ, სრულიად მარტო.
უთვისტომო და მიუსაფარი“, — ვიმეორებდი გულში და
ბრაზით შევცქეროდი ადამიანებს, რომლებმაც, როგორც მე
ვფიქრობდი, უკანასკნელი სიხარულიც წარმტაცეს ამ ქვეყ-
ნად...

იმ დღიდან მტკიცედ მივეკედლე რუბენას. ყოველი ახალი

ბოროტება ველურ სიბარულს მგერიდა, სატანურ სიამოვნებას განვიციდიდი. როდესაც რომელიმე ბინას გავეჭურდავდი, პატარებელში გაჭურდული მგზავრის კვილი და თავში ცემა ნაჩ მელოდისავეით შიტკობდა სმენას. თანდათან დავკარგე ადამიანური თვისებები და მძვინვრე ჟურღალ ვიქეც. ვჭურდობდი თბილისში, კახეთში, გორში, ბათუმში. მილიცია ფებდაფებ დაგვდედა. მაგრამ ბედი გვეწყალობდა და ერთხელაც ვერ მოგვიგდეს ხელში. ასე გავიდა თითქმის ერთი წელიწადი. ჟურღებს ჩემი ერიდებოდათ. პატივით მეპყრობოდნენ, რუბენა ტოლივით მექტეოდა, ანგარიშს მიწევდა და თუ აქამდე მის სახელს იფიცებდნენ, ეხლა „ლამაზოკ“ გაუჩნდათ საფიცრად.

მალე გავეცანი ბოროტმოქმედთა სამყაროს, თითქმის საქართველოს ყველა ქალაქში გვეყავა ჩვენი ხალხი, მაგრამ ძირითადად მაინც ოთხნი დავდიოდით ერთად: რუბენა, მე. გოგი და ჟორა. ბოლოს დადგა დრო და ბედმა ზურგი შეგვაქცია: ბათუმში მალაზიის გატეხვა განვიზრახეთ, მილიცია ჩასაფრებული დაგვხვდა, ალყაში მოვეყევით, სროლა აგვიტეხეს, ჟორამ და გოგიმ იქ დაამთავრეს თავიანთი „კარიერა“, გოგას მშობლში მოხვდა ტყვია და ადგილზე გააცივა. დანარჩენებმა სწრაფით გავიკაფეთ გზა. თითქმის სამშვიდობოს გასულთ დაგვეწია ტყვია, ჟორამ მკერდზე იტაცა ხელი და კენესით გაგორდა ქვიშაზე. რუბენმა ერთი დახედა და რა დარწმუნდა მას სიარული აღარ შეეძლო, აუღელვებლად დაახალა. ორი ტყვია, გამოვიკერიით, მოვახერხეთ დამალვა და რამდენიმე დღის შემდეგ თბილისში ჩამოვედით. (რუბენას საქციელთ არ გამკვირვებია: ცოცხლად ჩავარდნილ ჟორას ორივეს გაცემა შეეძლო).

თბილისშიაც გაქირდა თავის შენახვა, რეალური საფრთხის წინაშე ვიდექით, რუბენამ გადაწყვიტა გავცლოდით საქართველოს. სიამოვნებით დავეთანხმე. რამდენიმე დღის შემდეგ რუბენამ პასპორტები იშოვა: „კოკოვეი გიორგი ალექსის ძე, ეროვნებით ოსი“,—წავიკითხე ჩემს პასპორტში და გამეცინა. სურათს დავაკვირდი: იქიდან დავაეკაცებულე, ახალუღვაშებ-აკოკრებული ახალგზრდა მიცქეროდა...

გვიან ღამით დავტოვეთ თბილისი, სხვადასხვა ვაგონით ჩამოვედით როსტოვში და იქ დავბინავდით. შემდეგ ორი წლის განმავლობაში დავტრწოდით ხან ორნი, ხან სხვებთან ერთად. მოვიწახლეთ ხარკოვი, ლენინგრადი, მოსკოვი და ყველგან დავტოვეთ კვალი... და ბოლოს ჩვენი ხეტიალიც ისე დამთავრდა, როგორც უნდა დამთავრებულყო: 1940 წლის ზანთარში ხუთმა კაცმა მოსკოვში მალაზხია გაქურდეთ, სამძიბრო მილიციამ კვალს მიაგნო, სათითაოდ აგვეკრიფეს, მხოლოდ რუბენა აღარ იყო ჩვენს შორის, მან პირნათლად შეასრულა თავისი სიტყვა, ზშირად იტყოდა: ცოცხლად მილიციას არ ჩაებარდებო. როდესაც ოთახში მილიციის მუშაკები შეეკვიდნენ, რუბენამ თურმე ნაგანი იპარო, მაგრამ დაასწრეს და ადგილზე დაცხრილეს. ეს, მასთან ერთად ოთახში შეპყრობილმა ჩვენი ჭგუფის წევრმა პეტკა დიდუაევამ მიაშბო. როდესაც სასაწარმოლოში შევხვდით ერთმანეთს.

პროცესზე თავი მოვიკატუნე, „გულწრფელად“ ვაღიარე ჩემი ერთადერთი დანაშაული და ყველაფერი რუბენას დავაბრალე, ღმობიერად მომექცნენ, ერთი წლის პატიპრობა მაკმარეს, სასჯელი მოვისადე, გამოვედი და ისევ ქურდობას მივყავ ხელი. ახლა ძველებურად თავისუფლად ვედარ ვგრძნობდი თავს, 5—6 თვის შემდეგ ისევ დამიჭირეს და ამჯერად 8 წლის პატიპრობა მომისაჯეს შორეულ მხარეში გადასახლებით. მაინცდამაინც არ შევწუხებულეარ, უკვე სტაჟიანი ქურდი ვიყავი და ბანაკში თავის გატანა არ მიჭირდა. უარვონს დაუფლებულები, სწრაფად ვეცნობოდით ერთმანეთს, და პატიპრები შეიშის ქვეშ გვყავდა.

სადღაც კრასნოიარსკის მხარეში გადაგვასახლეს, ომბაც იქ მოგვისწრო. ბევრმა პატიპარმა განცხადებით მიმართა კოლონიის ადმინისტრაციას — ფრონტზე წასვლა ითხოვა, ზოგიერთის სურვილი დააკმაყოფილეს, მაგრამ ყველა ქურდ-რეციდისტს უარი უთხრეს.

პატიპრობიდან ამნისტიამ გამათავისუფლა, კოლონიიდან 27 წლის ასაკში ვამოვედი, საცხოვრებლად ქ. ვილნიუსი ავირჩიე. რომელიღაც არტელში სამუშაოდ მოვეწყვე და მალე მოვეძებნე ჩემი წრე, მაგრამ ჭერჭერობით ქურდო-

ბას ვერიდებოდრი. ორიოდე როსტოველ ქუერდიც ვნახე, მიც-
ნეს და უფროსადაც მაღიარეს. სწორედ როსტოვში შემარქვეს
„ჩერქეზი“ და ეს სახელი საკმაოდ ქუსდა ქურდების წრეში.

იმ წლებში ვილნიუსი იყო ჩენი ყველაზე საიმედო თავშე-
საღარი. მილიცია და შინსახკომი ბანდერელებს ებრძოდა,
ჩენთვის არ ეცალათ. თითქმის ყოველ დამე ვთამაშობდი, კო-
ლონიაში გატარებული დრო ცუდად არ დამიკარგავს, ოსტა-
ტურად ვაწყობდი კარტს და პოკერში თუ ოცდაერთში უწყა-
ლოდ ვფტკენიდი პარტნიორებს. ხუთი წელიწადი ვიცხოვრე
ამ ქალაქში, მხოლოდ რამდენჯერმე მივიღე მონაწილეობა ქურ-
დობაში, ისიც მსხვილ საქმეზე. ფული თავზე საყრელად მჭონ-
და და დროსაც ჩინებულად ვატარებდი. ერთხელ გულმა
თბილისისაკენ გამომიწია. ბევრი აღარ მიფიქრია, სამსახური-
დან შვებულება ავიღე და თვითმფრინავში ჩავყექი... თბილის-
ში მამისის მშვენიერ საღამოს ჩამოვედი, მიუხედავად იმისა,
რომ საქართველოს დედაქალაქში არავინ მელოდა, ვისაც ჩემი
ნახვა გაასარებდა, რალაც უჩვეულო სიხარული ვიგრძენი, რო-
დესაც თვითმფრინავიდან გადმოვედი და ფეხი ქართულ მიწა-
ზე დავდგი. რატომღაც მომინდა მოვხვეოდი გულში ჩამეკრა ეს
მიწა და ხასხასა ბალახი, გამორჩეული სურნელება რომ ასდი-
ოდა. წაქსული წლების განმავლობაში ერთი დღეც არ მანსოვს
რაიმე სიხარულს. აჩქაროლებინოს ჩემი გული და, მიკვირდა,
თანაც მიხაროდა, რომ ახლა აღტაცება დამეუფლა.

სასტუმროში თავაზიანად მიმიღეს, უშიშრად ვიყავი. სა-
ქართველო ისე დავტოვე, მილიციას ერთხელაც არ იუღია
ჩემთვის თითების ანაბეჭდი. ჩემი წარსულის შიში არ მაწუ-
ხებდა, ძალზე ელეგანტურად მეცუა და არც თავაზიანობა მაკ-
ლდა. საუკეთესო ნომერში მოწყობილს, ახლო ნაცნობობა არა-
ვისთვის გამიბამს. დიდხანს ვებრძოლე ჩემს თავს და ბოლოს
გადავწყვიტე დეიდა მენახა. საღამო ხანს მივადექი 4 სართუ-
ლიან სახლს, კრილოვის ქუჩაზე. გული უჩვეულოდ მიცემდა.
14 წლის შემდეგ პირველად ავდიოდი კიბეებზე, მივდიოდი ბი-
ნაში, რომელშიაც ჩემი დაღუპული კბუკობის დღეები გავა-
ტარე და სადაც ჩემმა პატარა ეკამ სამუდამოდ დახუჭა თვალი.

„ცოცხალია თუ არა დეიდა თამარი? ნეცა თუ შიცნობს? — ვფიქრობდი მე და სწრაფად მივიწვევდი სათეხურებზე.

კარი უცნობმა მამაკაცმა გაშილო, გაკვირვებით მომაჩერდა.

„უკაცრავად, ხომ ვერ მეტყვიით სად ცხოვრობს თამარ ნადირაძე?“ — შევეკითხე თავაზიანად.

„რა წოგახსენოთ, ვფიქროს, ამ სახლში ასეთი არავინაა“.

გული დამწყდა, ბოდიში მოვიხადე და უკანვე გამოვბრუნდი. ეზოში მეეზოვეს შევეჩხე. დაკვირვებით მივაჩერდი, ვიციანი. თუმცა წლებს სულ ერთიანად გაეთეთრებინა ძია ამაიასის ბენჭერი წვერულვაში. გულგრილად შემომხედა. მივხვდი, რომ ვერ მიცნო.

„ბოდიში ძიაკაცო, თუ შეიძლება თქვენთან ერთი კითხვა მაქვს“, — მიემართე მე.

მან უხმოდ შემათვალერა.

„რა გნებაეთ?“ — შემეკითხა ბებრული ჩიფჩიფით.

„ხომ ვერ მეტყვიით, სად ცხოვრობს თამარ ნადირაძე? ის ამ სახლში № 18 ბინაში ცხოვრობდა ამ თოთხმეტოდე წლის წინათ“.

ამაიასმა გაკვირვებით შემომხედა.

„თამარ ნადირაძე? მერედა, თქვენ ვინა ბრძანდებით?“

მე მისი შორეული ნათესავი ვარ, მოსკოვიდან“.

„ნათესავი?! რა ნათესავი?“

„შორეული ნათესავი“.

„აი, ის თამარი და რომ დაუჭირეს?“ — ისევე შემეკითხა მოხუცი.

„ღიახ, ღიახ!“

ამაიასი ერთხანს დუმდა, რაღაცას ყოყმანობდა, შემდეგ გაუბედავად მიბასუხა:

„ის ხომ მოკვდა, შეილო. რამდენი ხანია მოკვდა, საწყალი...“

გულში რაღაც ჩამწყდა, გავშეშდი.

„მოკვდაა?“ — ვიკითხე უაზროდ.

„პო შეილო, აგერ 12 წელიც იქნება, სწორედ ომის დაწყებამდე მოკვდა. კარგი ქალი იყო, ცხონებული, და და სიძე დაუჭირეს, პატარა დისშვილი მოუკვდა, უფროსი ბიჭი სადღაც

გადაიკარგა. მერე თქვეს, ქურდებთან იყო მოკლესო, არ ვიცი ვინ მოუტანა ეს ამბავი, საწყალ ქალს, მას შემდეგ დიდხანს არ უცოცხლია. ღმერთმა აცხონოს, საწყალი, აღარავინ დარჩა, მეზობლებმა დავასაფლავეთ ის საცოდავი...”

„სად დაასაფლავეს?“ — ვკითხე.

„ღის შვილის გვერდზე დამარხეს. ეჰ, — ამოიოხრა მოხუცმა, — ძნელია შვილო უთვისტომობა, ერთი ახლობელიც არ მიჰყოლია სასაფლაომდე, ერთი ცრემლიც არ ჩაჰყოლია ნათესაისა, პატარა რკინის ჯოხიც მე დავასვე მის საფლავზე წარწერიანი ფირფიტით. ამბიაკმა ხალათით მოიწმინდა ბებრული ცრემლი. გულზე თბილად მომხვდა ამბიაკის სიტყვები. ეს მოხუცი სხვა ერისა და დეიდაჩემისათვის უცხო აღამიანი, გულწრფელ მწუხარებას გამოხატებდა. ჯიბეზე ხელი ვიკარ, ორი ცალი 100 მანეთიანი ამოვიღე და ამბიაკს გაუუწოდე.

„ძიაკაცო, დიდი მადლობელი ვარ ჩემი ნათესაის კეთილი მოგონებისათვის. ბოდიშს ვიხდი, ცუდად ნუ ჩამომართმევთ, ამ ფულით გთხოვთ თამარის შესანდობარი შესვათ“.

ამბიაკმა გაკვირვებით შემომხედა, წყენა დაეტყო.

„მე ცრემლს ფულზე არ ვყიდი“, — მითხრა გულმოსულად.

შეეწუხდი, საქციელი წამიხდა.

„ბოდიშს ვიხდი, მაგრამ რადგან ფულზე უარს მეუბნებით, გთხოვთ თითო ჭიქა ღვინო დავლიოთ დეიდაჩემის მოსაგონებლად“.

„დეიდათქვენი, განა თამარი თქვენი დეიდაა?“ — გაოცებით მკითხა მოხუცმა და დაეინებით დამაკტერდა. მივხვდი, რომ უნებლიეთ გავეცი ჩემი თავი, უკან დავიხიე.

„ჰო, დეიდად მეკუთვნოდა, თამარი დედას ბიძაშვილი იყო“, — ვუპასუხე ნაძალადევი სიმშვიდით, შემდეგ გამოკითხვის თავიდან ასაცილებლად მკლავი გამოვდე.

„გთხოვთ, ძია, უარს ნუ მეტყვი, აქ საღამე ახლოს შევიდეთ“.

„რატომაც არა, ღვინის დაღვევა დიახაც შეიძლება, მხოლოდ ჩემს მოხუცს გავაფრთხილებ და ებლავე გამოვალ“.

ამბიაკმა წინსაფარი მოიხსნა და საპარადო შესასვლელში მიიმალა.

...პლებანოვის პროსპექტზე რესტორანში შევედით, თავისუფალ მაგიდას შემოვუსხედით და ოფიციანტს ვასშამი დაეუკვეთეთ. ამიაიკმა დაწერილებით მიაშხო დეიდას უკანასკნელი დღეები.

„სულ იმ დაკარგულ ბიჭს დასტიროდა, მოსთქვაჲდა, მისმა დარდმა ჩაიყვანა საფლავში. უკანასკნელ ხანს არავის ნახვა აღარ უნდოდა, მთელი დღეები კარჩაკეტილში იჭდა, უსმელ-უქმელი, დარდითა და შიმშილით მოიკლა თავი“, — მიაშობდა შემთვრალი ამიაიკი და ყოველი მისი სიტყვა გახურებული შანთავით მიდაგავდა გულს...

გვიან ღამით მოხუცი შინ მივაცილე და სასტუმროში დავბრუნდი, ვიგონებდი დეიდას სახეს, მის ხმას, სიარულს და გული მექექებოდა. ეპ, ეინ იცის, როგორ მოეწყობოდა ჩემი ცხოვრება, ადამიანების მიმართ სიძულელით შეპყრობილი, დეიდას რომ არ გავქცეოდი, რუბენას მაინც არ ჩავუვარდებოდი კლანჭებში და მგელკაცობასაც აეცდებოდი.

ზეორე დღეს სასაფლაოზე წავედი. 14 წლის განმავლობაში ბევრი რამ შეცვლილიყო აქ. გაჭირვებით მივაგენ თამარის საფლავს, ისიც ძია ამიაიკის წყალობით. რკინის პალოზე დაშავრებულ, უკვე გვერდზე მოღრეცილ, ფირფიტაზე ეამთა სელას ჭერ კიდევ ვერ გადაერეცხა მიცვალებულის გვარი და საფლავის ნომერი, მის გვერდით ეკას ოდნავ აბორცვილ საფლავს. ეკალბარდები მოსდებოდა, თმარის საფლავიც სარეველას დაეფარა.

დიდხანს ვიჭექი ორ საფლავს შუა, წარსულს ვიგონებდი, სურათი სურათს ცვლიდა, გონებაში კინოფირივით გაიბრინა ბავშვობის წლებმა, ბედნიერმა დღეებმა — ნათლად დამიდგა თვალწინ უკანასკნელი 10 იანვარი, საზეიმო ვახშამი, შავბნელი ღამე, გაფითრებული მამა, აქვითინებული ღედა, ეკას ავადმყოფობა, სიკვდილი, სახლიდან გაქცევა, მწუხარებით დატანჯული დეიდას სახე, არტაშა, რუბენა, მრავალი ქურდობა, ციხე და გადასახლება, სასაფლაოზე უკანასკნელად 14 წლის წინათ ამავე ადგილზე ეკასთვის მიცემული ფიცი და ამ ფიცის გატეხვა, ციარა... „სად არის ნეტავ ახლა? კიდევ ვახსოვარ?“ — ვფიქრობდი მაშინ...

„ჩემი ბრალი არ არის, დეიდა, ჩემი ბრალი არ არის!“ —

ვეჩურჩულებოდი საფლავს და 14 წლის შემდეგ პირველად გადმომცვიედა ცრემლები.

დიდხასს ვიჭექი ორ საფლავს შორის. შემდეგ მესაფლავე მოვძებნე, თოხი ვთხოვე და საფლავთა გაწმენდას შეეუდექი. გულქოღვინედ ვმუშაობდი, უცნაური დაჟიკებით ვგლეჯდი ეკალ-ბარდს, ჩემთვის ძვირფასი ადამიანების საფლავი მთლიანად რომ დაეთარათ.

დაღამდა, ჩრდილები დამუქდნენ, გრილმა ნიამმა შეატოკა მეზობელ საფლავზე მზრუნველი ხელით დარგული ახალგაზრდა კიპარისები. მოწყენით წამოვდექი, სამუდამოდ დავემშვიდობე საფლავებს და მძიმედ დავადექი ქალაქისაკენ მიმავალ გზას. არასოდეს ვყოფილქარ ასე მოწყენილი და გაბოროტებული.

თბილისმა მიმზიდველობა დაკარგა ჩემთვის, ამ ვეებერთელა ქალაქში ერთი კაციც არ მეჯულეებოდა, გულის დარდი გამეზიარებინა, წარსულზე მესაუბრა, ბავშვობა მომეგონებია, გამედიმა ან მასთან ერთად მეღვარა ცრემლები.

ახლა 17 წლის ყმაწვილი აღარ ვიყავ, წლებმა ბევრი რამ შესცვალა ჩემში, მაგრამ ერთი რამ უცვლელად დარჩა: სიძულვილი ადამიანებთანადმი, რომლებმაც მგლების ბუნაგში შემავდეს, მგლად მაქციეს!

ჩუნსთაველის პროსპექტზე ხალხი უწყვედ ტალღად მიედინებოდა. ახალგაზრდები, ნოხუცები, ქალები, წყვილები... მოზღიშარნი, მხიარულნი, კოხტად ჩაცმულნი... ყველას ჰქონდა თავისი დიდი თუ მცირე სიხარული, პატარა ბედნიერება, სიყვარული, ცხოვრების მიზანი... მე, მხოლოდ მე ერთი, ვიყავი რომელსაც წილი არ ელო ბედნიერებაში და ბნელით მოცულ მომავალს ერთი მიმქრალი ვარსკვლავიც არ მინათებდა.

მესამე დღეს ვილნიუსში დაბრუნება გადავწყვიტე, აღაბ მინდოდა თბილისში დარჩენა, სადაც ჩემი ირათუ სახელოვროვნებაც არავინ იცოდა. წლების შანძილზე რუსეთის სხვადასხვა ქალაქებში წანწალმა ზედმიწევნით შემასწავლა რუსული ენა. აქ, თბილისშიაც არავის დავლაპარაკებოვარ ქართულად, გარდა ძია ამბაიკისა, მხოლოდ ეს იყო: თუმცა უკვე მესამე გვარს ვატარებდი, მაგრამ ეროვნება არ შემიცვლია, ისევ

ოსი ვიყავ, რადგან მეშინოდა — ჩემი გარეგნობა აშკარად მიუ-
თითებდა არარუსულ წარმოშობაზე.

ვილნიუსში გამგზავრების წინა დღით, 21 მაისს ზაფხული-
სათვის უჩვეულო პაპანაქება დაიჭირა, პაერი გამდნარ ლითო-
ნივით ლივლივებდა, სიცხის ბული ასდიოდა ქალაქს... თხელ პი-
ჯამოში ჩაცმული ჩემს ნომერში რბილ საწოლზე ვიწექ და შემ-
თხვევით ხელთ ჩავარდნილ ძველ გაზეთს ვათვალიერებდი, ეს
ყო ჩემი ერთად-ერთი სიამოვნება. ქართულ ლაპარაკს მოკ-
ლებული ხარბად ვკითხულობდი სხვადასხვა შრიფტით აწყო-
ბილ სტრაქონებს. გულგრილად გადავავლე თვალი მოწინავეს,
შრომითი მიღწევებზე რომ მოუთხრობდა მკითხველს, მეოთხე
გვერდზე უცხოეთის დეპეშათა სააგენტოების ცნობები გადა-
ვიკითხე. ომს აპირებენ, ომისათვის ემზადებიან. ამერიკა ატო-
მური ბომბით იარაღდება, იტყობინებოდა გაზეთი. „წყალსაც
წაუღია ჩემი არაფერი დაიკარგება. მთელი მსოფლიო რომ გა-
დაიბუგოს, ერთი კაცის სიკვდილიც არ შემაწუხებს“, — გავივ-
ლე გულში და გაზეთის თვალიერება განვაგრძე. აგერ განცხა-
დება დისერტაციების დაცვის შესახებ: ზოგი მეცნიერებათა
კანდიდატის ხარისხს ეძიებს, ზოგი დოქტორობისათვის იბრძ-
ვის. განცხადებათა სიმრავლემ გამაკვირვა და უცებ ერთმა
შათგანმა ტყვიანაკრავივით წამომაგდო საწოლიდან. გულმა გა-
შალებით დაძიწყო ცემა, სისხლი მომაწვა, თვალები ამიკრულ-
და. პატარა განცხადება იუწყებოდა, რომ 19... წლის 21 მაისს,
დღის 3 საათზე თბილისის სამედიცინო ინსტიტუტის სამეცნი-
ერო საბჭოს ღია სხდომაზე ექიმი ციალა ბარათელი მედიცინის
შეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებ-
ლად დაიცავს დისერტაციას თემაზე...

„ციალა, ციალა ბარათელი, ჩემი ციალა“ — აღმომხდა სი-
ხარულით და გაზეთი გულში ჩავიკარ, განცხადებას დავეკო-
ნე... შემდეგ ფეხზე წამოვიკვირ, საათს დავხედე, — ორს 15
წუთი აკლდა. სასწრაფოდ ჩავიცვი და ანგარიშშიუკემლად და-
გეშვი კიბეზე, ქუჩაში გამოვეარდი და თითქმის სირბილით გაე-
სწიე სამედიცინო ინსტიტუტისაკენ.

„ციალა, ციალას ვნახე! მის ხმას მოვისმენ, ალერსიან გა-

მობედვას დავიქერა“ — ზარივით რეკდა გულში და იმ წუთს ჩემთვის სხვა აღარაფერი არსებობდა.

ზემელზე გამოვერკვიე, შეეჩერდი.

„სად მიედევარ, მაქვს კი უფლება მის ზელს შევეხო, უმან-
ყო სახეს შევხედო?“ — გამიელვა ვულში და ჩემს სიხარულს
შხამი გადაესხა.

დიღხანს ვიდექი გაოგნებული და ვერ ვაღამეწყვიტა როგორ
მოვქცეულიყავ. ზელში ჩაბლუჯული გაზეთი გაეშალე, კვლავ
და კვლავ გადავიკითხე განცხადება, ექვი შეკეპარა. „იქნებ
სხვა არის, იქნებ უბრალო დამთხვევაა“, — ვეკითხებოდი ჩემს
თავს. სვეერში შევედი, მოკელილივით დავეცი მერხზე, ჩავ-
ფიქრდი: „შენ შეცდი, დისერტანტი ციალა არ არის, მანებლის
შვილს არავენ მისცე. ს უფლებას დისერტაცია დაიცვას!“ —
ჩამძახოდა ვილაკ. დიღხანს ვებრძოდი ექვს, ბოლოს დამძალა,
თითქმის დაერწუნენდი, რომ ეს ციალა ბართელი სხვა იყო,
ჩემთვის უცნობი და სრულიად უცხო; სასტუმროში დაბრუნე-
ბა გადაეწყვიტა.

„კი მაგრამ მამის, სახელი? აქაც შეცდომაა?“ — გამიელვა
თავში და შეეჩერდი. — წაეღ, ენახე, თუ ის არ არის, ჩემი
მისვლით არაფერი დაშავდება“, — გადაეწყვიტე დიდი ყოყ-
მანის შექმდეგ და სწრაფი ნაბიჯით გავყევი ლენინის ქუჩას.

საყვავილე მალაზიას გავუსწორდი. „მიყვარს იები“ — გა-
მახსენდა და ციალას ნაღელიანი სახე დამიდგა თვალწინ. ცხა-
დად ვიგრძენი როგორ დამაბნია მკერდზე იის კონა. სარდაფში
ჩავედი. ყვავილის გამყიდველი თავაზიანად მომეგება, აღმათ
ჩემმა ტანსაცმელმა მოახდინა გავლენა.

„იები გაქეთ?“ — შევეკითხე რუსულ ენაზე.

„რალა დროს იებია, მაისი ილევა!“ — მიპასუხა გაკვირვე-
ბულმა გამყიდველმა.

„იკით რა, — მიემართე ღიპიან გამყიდველს ხეწნით, —
შე ძალიან მინდა იები, იქნებ როგორმე მიშოვოთ ერთი კონა
მაინც, სულ, სულ პატარა კონა“,

უარის ნიშნად თავი გაიქნია.

„სანა იებს ვერსად იშოვიოთ“.

გული დამწყდა.

„ეარდები ინებეთ რომელიც ვნებაეთი“ — შემთავაზა გამ-
ყიდველმა და ხელით მიმითითა კუთხეში, სადაც წყლიან ქოთ-
ნებში სხეადასხვა ფერი ყვავილები ერთმანეთს ეჭიბრებოდნენ
სილამაზეში და ნაზ სურნელებას გამოსცემდნენ.

...ლამაზი თაიგული ვავაკეთებინე, ხელთ შერჩენილ გა-
ზეთში შევახვიე, გააკვირებულ გამყიდველს 100 მანეთიანი
შევაჩეჩე და სარდაფიდან გამოველ.

„საქოლესთან თუ მიდის, აბედნიეროს!“ — მომესმა კიბის
უკანასკნელ საფეხურზე გამყიდველის ქართულად ნათქვამი და
მწარედ გამელიმა.

სააქტო დარბაზი მალე ვიპოვე. უხმაუროდ შევედი და სულ
ბოლო რიგში თავისუფალ პერსზე ჩამოვჯექი. ხალხით გაჭედილ
აუდიტორიას გადავავლე თვალი. სხდომის დაწყებამდე რამდე-
ნიმე წუთილა რჩებოდა, გული საშინლად მიცემდა.

ზუსტად 3 საათზე მწვანე მაუდ გადაფარებულ მაგიდას
რამდენიმე კაცი შემოუსხდა. იმავ წამს მაგიდის გვერდით, კა-
თედრაზე დისერტანტი ავიდა.

ხარბად მივატყერდი, შეცდომა შეუძლებელი იყო — კათე-
დრასთან ციალა იდგა და აუდიტორიას უღიმოდა. ჩემი გული
ბუდიდან ამოვარდნას ლამობდა, უეცრად მოზღვავებულმა სი-
ხარულმა სუნთქვა შემიკრა; თვალებში სხივიამდგარი, აღფრ-
თოვანებული შივიერებოდი ჩემთვის დაუვიწყარ სასუნს და გარ-
კვევით მესმოდა ჩემივე გულის ცემა.

რა ცოტათი შეცვლილიყო ციალა! ისევე ისეთი ტანკენარი,
მალალი მკერდი, დიდრონი თაფლისფერი თვალები და ბავშვი-
ვით გაბუტული წითელი ტუჩები; ოდნავ დასრულებულიყო,
მაგრამ ეს კიდევე უფრო შესამჩნევს ხდიდა მისი ნაკვების სი-
ნატიფეს. თვალებად ქცეული შივიერებოდი ციალას და იმ
წუთში ჩემზე ბედნიერი არავინ იყო.

დისერტანტი დინჯად ლაპარაკობდა, გატაცებით ამტკიცებ-
და რაღაც დებულებას და თავისთავში მტკიცედ დარწმუნე-
ბული, მშვიდად შესტყეროდა დარბაზში მყოფთ. მისი მსჯე-
ლობა ჩემს გონებამდე არ აღწევდა, სიხარულმა ყველა სხვი
გრძნობა დამიხშო.

უეცრად, აქამდე ჩუმატ მყოფი დარბაზი ახმაურდა, გამო-

ვერკევი, საშვეცნიერო საბჭოს წევრები დარბაზიდან გაიხიდი-
ნენ. მე შერკვეროდი ისევ ცილას. რომელსაც შეგობრები შე-
მოსხვეოდნენ და სამეცნიერო ხარისხს წინასწარ ულოცავდნენ,
ხელს არომევედნენ და კოცნიდნენ.

საბჭომ თათბირი დაამთავრა. თავმჯდომარე გიდაწყვეტი-
ლება გამოაქვეყნა: ცილას ერთხმად მიანიშნეს მედიცინის მეც-
ნიერებათა კანდიდატის საშვეცნიერო ხარისხი. დარბაზში ტაშის
ცემა ატყდა. სხვებთან ერთად მეც ფეხზე წამოვიჭერ, ყმაწვი-
ლური აღტაცებით შიშვეროდი ტაშის ცემას. პირველი მო-
ხეტემა თავმჯდომარემ მიულოცა, შემდეგ საბჭოს ყველა წევრმა
ჩამოართვა ხელი, შემდეგ ვიღაც წარმოსადიგო აღნაგობის 25-
მდე წლის აკი პრეტსლოვდა ღიმილით გაუწოდა ხელი და
ლოყაზე ეამბორა.

„ილიამ არავეს დაუთმო, ყველას დაასწრო მილოცვა!“ —
მომესმა ჩემს გვერდით მხიარული ხმა.

„ასეც უნდა, ყველაზე დიდი სიხარული შეუღლეს მარ-
თებს!“ — უპასუხა მეორემ.

„მეუღლე?! მამ ცილა გათხოვილა და ეს წარმოსადიგო მა-
მაკაცი მისი ქმარიან“ — გამიელლა თავში და გული ჩამწყდა
სიძულვილით შეიხიდე ჩემი სიყვარულის მომტაცებელს. რო
შელიც სახეგაბარწყინებული ეპაუბრებოდა ვილაეებს, მაგრა
ეს იყო წუთით, ერთი წუთით, შემდეგ ჩემს გულში ადამიანურ-
მა გრძნობამ გაიმარჯვა: „ცალა გათხოვდა დისერტაცია და-
ცვა, მან გაიმარჯვა ცხოვრებასთან ქიდილში — ყველაფერი
დასძლია. არ მოუწალო ეს ბედნიერი წუთები, თავაზ!“ —
ჩამძახა ვილაეამ. ვერხზე ჩამოვჯექი, ჭიბიდან აეტოკალამი ამო-
ვიღე. უბის წაღნაკიდან ფურცელი ამოვიხიე.

„ძვირფასო ცილა. გილოცავ დიდ სიხარულოსი გისურვიებ
ბედნიერებას! შენ იები გიყვარდა, მაპატიე, რომ ვერ ვიშო-
ვე!“ — დაეწერე ხელის კანკალით, შემდეგ ფურცელი ორად
გავკეცი, წითელ ვარდებს შორის ჩაიდე, თაიგული ვილაე ლა-
მან გოგონას მივაწოდე, ვთხოვე, დისერტატისათვის გადაეცა
და ნელი ნაბიჯით გავსწიე კარებისაკენ.

ისე როგორც 14 წლის წინათ მუხრანის ხიდან, ახლაც
შეეჩერდი, ცილას შევხედე — მან ღიმილით ჩამოართვა ქო-

ლიწვილს ვარდები, მოკეცილი ფერცელი გაშალა, თვალი გადააქლო.

„ვისგან არის?“ — იკითხა შეშვრთალი ხმით.

მე გოგონას პასუხისათვის არ დამიციდია. სწრაფად გავედი კარებში და ჩქარი ნაბიჯით გაეიარე დერეფანი. არ მინდოდა ციალას ვეცნე. არ მინდოდა სიხარული მომეწაწა მისთვის.

იმ ღამით გალახული ბავშვივით ავტირდი. ძლიერ ვამიკვირდა, არ მეგონა თუ ცრემლი გამჟოკონავდა ამდენ დარჯავში გამოვლილ ჩემს ვაყინულ გულს. რა ბატირებდა? ციალას ბედნიერება, თუ ჩემი უბედურება? — არ ვიცო მხოლოდ ეს იყო: იმ ღამით პირველად შეშერყა ჩემი თავისადმი რწმენა და იქ სადღაც გულის რომელიღაც კუნძულში ვიგრძენი. ჩემი ცხოვრების უკუღმართობაში მარტო ხალხი რომ არ იყო დანაშავე. ციალაც ხომ ჩემს დღეში, ჩემს მღვკომარეობაში ჩააყენა ცხოვრებაში მაშ როგორ მოხდა? რომ მე ქურდი ვაეხდი, ის კი ცხოვრების ფართო შარავნაზე გამოვიდა.

არა მშურდა ციალასი. მე მხოლოდ ჩემი თავი შეგვეცოდა და ბეტირდი, მაგრამ ერთი წუთითაც არ მიფიქრია აღაბიანებს დაებრუნებოდი, ჩვენს შორის დიდი ხნის დამწვარი იყო ხილი!..

ჩარგიევმა თბრობა შეწყვიტა, გამშრალი ტუჩები გაილოკა.

— თუ შეიძლება ცოტა წყალი მომაწოდეთ, — მიმართა სმენად ქუეული მინდელს და სუსტად გაუღიმა.

ვამომპიებელი გამოერკვა, ფრთხილად მიუტანა დაკრილს გაფიცებულ ბავესთან წყლიანი ჭიქა, რამდენიმე ყლუპი შეასვა.

— იქნებ დანარჩენის თბრობა გადავდოთ? — შენიშნა წყნარად.

— არა, ბატონო ლევან, თითქმის დავამთავრე. თუ არ დაგდალეთ, ბარემ მომისმინეთ.

— კი მაგრამ, თქვენი აზრენი ლაპარაკი არ შეიძლება, გაწყენთ.

დაკრილმა მწარედ გაიღიმა.

— ჩემი წინმართელობის გაფრთხილებას აზრი აღარა, აქვს, მე ვგჩნობ აღსასრულის მოახლოებას, ამიტომ ვჩქარობ. ბარემ ბოლომდე მოიხმინეთ აღსარება ცოდვილის.

— მაშ ექიმს დაეუბახებ, — წამოდგა შინდელი.

— არავეითარ შემთხვევაში, ბატონო ლევანს ვთხოვთ ნუ იზამთ ამას, შინდა მარტო მომისმინოთ. ციალას, ქალბატონ ციალას გარეშე და საერთოდ, გთხოვდით არ გეამბნათ მისთვის ჩემი ნაამბობი. ალბათ მიმიხედვით რატომ მსურს ეს... სხვას ვისაც გინდათ ეამბეთ... მაგრამ ისე რომ... იდრესატი უცნობი დარჩეს.

შინდელი გამომცდელად მიაჩერდა.

— კარგი, — დასთანხმდა ბოლოს, საუბარზე ნუ დაეისწრებთ, მაგრამ...

— გმადლობთ, ბატონო ლევან... ვიცი რისი თქმაც გსურთ, მე კარგად ვარ ჭერჭერობით, ექიმის დახმარება არ მესაკურობება, თხრობაც შემძლია. ძალიან ვთხოვეთ მომისმინოთ, კარგი?

— რა გეწყობა, — მიუგო გამომძიებელმა ლმობიერად...

დაჭრილმა მადლიერი მზერა მიაპყრო საწოლთან დახრილ გამომძიებელს, ცოტა ხანს იყუჩა და განაგრძო:

თ ა ვ ი X V

— მეორე დღეს ვილნიუსში დაებრუნდი, ისევ „საშუა ჩეიქეზად“ გადავიქეცი და ლეინოსა და ქალღებში ეახრჩობდი ბოღმას: ბავშვობაში სადღაც წამიკითხავს, იდამიანმა რა პროფესიაც არ უნდა აირჩიოს პირველობას უნდა ელტვოდესო, მე ქურდი გავხდი, შეამაყებოდა კიდევ ჩემი პროფესია და თუ პირველხ არა, უკანასკნელიც არასოდეს ვყოფილვარ, ხოლო ქურდობის დაწყებიდან 3—4 წლის შემდეგ როსტოვში მეზიებით ქუხდა „საშუა ჩეიქეზის“ სახელი და ყველა, ვისაც რაიმე საერთო ჰქონდა ჩემს წრესთან, უსიტყვოდ შემორჩილებოდა. ცხოვრებაზე გაბოროტებულს, ჩაღოს ფასად აღარ მიღირდა სიციცხლე, ყოველ ახალ საქმეზე გულგრილად, მშვიდად მივდიოდი, არაერთხელ მოვხვედრილვარ ტყვიების ცეცხლში, სიკვდილისთვისაც არაერთხელ შემიხედია თვალღებში, მაგრამ ფერიც არ შემეცვლია. ეს იყო თუ სხვა რამ, ტყვია მზოგავდა, ხოლო ქურდებში მამაციისა და გამბედავი კაცის სახელი გამივიარდა.

იპიც უნდა ითქვას, ძალზე ვფრთხილობდი. წელან გითხა-
რით, ჩალის ფასად არ მაღირდა სიცოცხლე-მეთქი, მაგრამ ცი-
ხეში მოხვედრა მაინც არ მინდოდა. საქმეზე მხოლოდ შაშინ
შივედიოდი, როცა ყველაფერი გაზომილი იყო და შესაფერისი
გეგმაც მიღებული. ალბათ ეს იყო მიზეზი, მე უვნებლად გა-
დავრჩი, თუმცა არა ერთი და ორი ქურდი ჩაეარდა. მე კვალს
არ ვტოვებდი, „საშუა ჩერქეზის“ ხსენებას კი ვერც ერთი
ქურდი ვერ გაბედავდა, ჩემი ხსენების საზღაური უეჭველი
სიკვდილი იყო. ასე მივათრევდით ერთმანეთს მე და სიცოცხ-
ლე, რომელიც ქვით სავსე ხურჩინივით მეკიდა მსრებზე.

ციალასთან შეხვედრის შემდეგ რამდენჯერმე მიფიქრია
ხელი ამელო ბოროტებაზე, მაგრამ ვერ შეესძელი. განვშორე-
ბოდი ყოველივე იმას, რასაც 14 წლის განმავლობაში შევე-
სისხლხორცე. ესეც არ იყოს, რითიმე ხომ უნდა მეცხოვრა,
უფრო კი, მგონია ისევ ნებისყოფა არ მეყო ასეთი ნაბიჯის გა-
დასაღებლად.

ასე გავიღო კიდევ სამი წელი. უკანასკნელ ორ წელიწადში
საქმეში პირიდან არ მიმიღია მონაწილეობა, მაგრამ არც ერ-
თი დიდი ქურდობა ან ძარცვა არ მომხდარა უჩემოდ. მე ვხელ-
მძღვანელობდი ყველაფერს, მე ვაგზავნიდი საქმეზე, მევე ვა-
ნაწილებდი ნაქურდალს, ვიგებდი და ვაგებდი.

შარშანწინ იენისში ვილნიუსში ერთი ცნობილი ქურდის
ბინაში იენისელს შეეხვდი, დავიახლოვე, საიმედოდ შოვაწყვე,
ის მე მხოლოდ „საშუა ჩერქეზად“ მიცნობდა, ეროვნებაც არ
იცოდა ჩემი, არც არასოდეს უკითხია თვითონ კვალიფიციურა
ქურდობა, კარგად იცოდა ჩენი კანონი. 2 თვის შემდეგ, მეც
არ ვიცი რატომ, ერთ საქმეზე წავედი, რომელზე — თქვენთვის
საინტერესო არ არის. არ გაგვიმართლა, სამძებრო მილიციას
გადავეყარეთ, 7 კაციდან 4 მოგვიკლეს, მე და იენისელი ერ-
თად გავრბოდით. თითქმის სამშვიდობოს გასული, მძიმედ დამ-
ჭრეს ბარძაყში, წაეიქეცი. წაქეულს გამახსენდა ბათუმი და
მკერდში დაქრილი, ქვიშაზე მოფართხალე გოგია, რუბენამ
რომ შუბლში მიაქვდა ტყვია. „ახლა ჩემი ჭერია“—წარმოვთქ-
ვი ხმამაღლა და გულგრილად დაველოდე როდის დამახლიდა
ტყვიას უვნებლად დარჩენილი იენისელი.

„რა მოგივიდა, საშუა“ — შემძახა ივანისელმა და დაიხარა.
„წადი, თავს უშველე, ჩემი საქმე გათავებულა!“ — მივე-
გა მე.

ივანისელმა ერთი მოიხედა უკან, შემდეგ ხელი დამავლო,
ზურგზე მომივლო. საშინელმა ტყვიელმა ლამის გონება წაპარ-
თვა, მაგრამ ყელში მომღგარი ყვირილი ჩაეჩხუტა.

შემდეგ აღარ მახსოვს რა მოხდა. ივანისელი მკლური ნა-
ბიჯით გარბოდა. ხანდახან გონზე მოვდიოდი, მაგრამ გარემოს
შეცნობის უნარი დაკარგულად მქონდა. თვალი რომელიღაც
სარდაფში გავხილე. საწოლთან, სკამზე ივანისელი იჯდა და
მშვიდად მიყურებდა. პირველად ვერ მივხვდი სად ვიყავი, შემ-
დეგ კი ყველაფერი გამახსენდა და ლოგინიდან წამოწევას შე-
ვეცადე.

„იწევი, არ გაინძრე!“ — გამაფრთხილა ივანისელმა და შეკრ-
დზე დამადო ხელი. გველიმე. რალაც გაურკვეველი სიტუა-
ციონი ივანისელის მიმართ, რომელმაც ნაცლად იმისა, ად-
გილზე გავეთაყვებინე, რისკი გასწია და ვადამარჩინა. როგორ
მოვიქცეოდი მე მის ადგილზე? აღბათ ისე, როგორც რუბენა
მოექცა გოჯიას.

ჭრილობა სასიკვდილო არ აღმოჩნდა. ძვალი ოდნავ იყო
გაქაწრული. ერთი თვის შემდეგ ფეხზე დავდექი. ივანისელი კი
იმ დღიდან აღარ მომშორებია და ვცდილობდი არც სარისკო
საქმეზე გამეგზავნა.

ამ უკანასკნელი საქმის შემდეგ ძალიან გაჭირდა ვილნიუს-
ში თავის შენახვა. ერთიერთმანეთზე აკრიფა მილიციამ ჩენს
ხალხი და ბოლოს ჩემი თავისუფლების აღსასრული დადგა.

ერთ დღიას, სამსახურში მიშავალი, შოულოდნელად დამო-
კავეს ქუჩაში. ძიება დიდხანს არ გაგრძელდებულა. ოთხი ოდნავ
საქმე დამიმტკიცეს და 25 წლით გამაგზავნეს შორეულ ბანაკ-
ში. ჩემი ჩაუარდნის შიზენი ციხეში გაეიგე. მაგრამ შური არა-
ფიხზე მიძიებია, უჩემოდ დაეხრჩოთ „საშუა ჩერქეზის“ კვალზე
მილიციის მომყვანი.

ყველა აღამიანი იმედით ცოცხლობს. არც ქურდები ვართ
მოკლებული ამ სიკეთეს. თუმცა დაქვარის დღიდან მხოლოდ
გაქცევაზე ვფიქრობდი, ძიების პროცესში შესაფერი მომენტე

არ ჩამივარდა, უაზრო რისკზე კი არ წავედი, რადგან წესად ჩქონდა ყოველი საქმე კარგად მოფიქრებისა და აწონდაწონის წინდღე დაწეწყო.

სასჯელის მოსახდელად შორეულ ჩრდილოეთში გამგზავნეს. კოლონიაში ძირითადად ქურდ-რეციდივისტები იყვნენ მოთავსებული, მიმიღეს, უფროსადაც მალთარეს. „საშუა ჩერქეზის“ სახელი აქაც კარგად იყო ცნობილი.

გავეცანი თუ არა კოლონიის პირობებს, გაქცევის იმედი დავკარგე, თვით საპატიმროს ტერიტორიიდან გასულა არ იყო მაინც და მაინც ძნელი, სადარაჯო ზონიდან გასხლტომაც შეიძლებოდა, მაგრამ მთავარი სიძნელე შემდეგ იწყებოდა: 150 კმ-ით მეტი უდაბური ტაიგა უნდა გამეელო და სიცივესა და ნადირს რომ გადავრჩენოდი, შიმშილი მომკლავდა. მღვთმარეობა თითქმის გამოუვალი იყო. ღროებით ხელი ავიღე განზრახვაზე და შეინთხვევას დავუწყე ლოღინი. პატიმრები მუშაობდნენ, პირობები სავსებით ნორმალური გვექონდა, ეს იყო — ზონის ჯარეთ არ გვიშვებდნენ, თორემ სხვა მზრივ, თითქმის არაფრით განესხვავდებოდით ჩვეულებრივი მუშეხისაგან.

გავიდა 8 თვე. გაქცევაზე ფიქრი არ მშორდებოდა. ყოველი პატიმრის ოცნება ხომ თავისუფლებაა.

ერთ საღამოს, ჩვენთან ბარაკში, უცნობი პატიმარი მოვიდა და „საშუა ჩერქეზი“ იკითხა. გამიკვირდა მისი თხოვნა, რამდენიმე წუთით ცალკე გავყოლოდი, მაგრამ უარი არ მითქვამს. ჯანეცალკევდით, მხოლოდ ახლა დავაკვირდი უცნობს, — იგი 45—50 წლისა იქნებოდა, ტყვიასავით ჩასხმული, მხარბეჭიანი, გრძლად მოშეებულ წვერში ქალარა გარეოდა. ცნობისმოყვარეობით შეეცქეროდი და ვცდილობდი გამომეცნო მისი ჩემთან მოსვლის მიზეზი.

„გაგიკვირდა ჩემი მოსვლა?“ — მკითხა მან.

„რაზე მოსულხარ?“ — ვუპასუხე კითხვითვე.

„საშუა ჩერქეზის“ ვაჟკაცობაზე ბევრი გამიგონია; უფრო სხვანაირი მეგონე“.

„ამის სათქმელად მოხვედი?“

„მაშინ „ცაცია“ არ მერქმეოდა, მარტო მაგისტვის რომ მოვსულიყავ“.

დაკვირვებით შევათვალე.

მე უკვე ვიცოდი პატიმრებისაგან, რომ მეექვსე ბარაკის მამასახლანი, მეტ სახელად „ცაცია“, ძველი ქურდი და სახვებით სანდო იყო.

„მაინც რა გინდა?“ — შევეკითხე მოგვიანებით.

„არ მოგწყინდა ვალაში ჯდომა?“ — პირდაპირ დამისვალკითხვა ცაციაზე.

„დავუშვათ, მერე?“

„მერე ის, რომ არის ერთი გეგმა, მის შესასრულებლად გაბედულებათა საჭირო, შენ ის გაქვს, არც მე ვარ ლაჩარი“

„რა გეგმაა?“

ცაცია წაშით შეუყოყმანდა, შემდეგ ცივად გაიცინა.

„გეტყვი: ჩემთან ბარაკში ბევრია სანდო და თავზეხელაღებული, მაგრამ მე შენთან მოვედი. გასვლა შეიძლება. გარეთ კავშირი გვაქვს. თუ სადარაჯო ზონას გავუხსნელით, გავალთ.“

„მერე და, ტაიგა? ამაზე იფიქრეთ?“

„ვიფიქრე. აქ ერთი ქურდი იაკუტი იქდა, 6 წელი მოათავა, დიდი ხანი არ არის, რაც გაათავისუფლეს, მაგრამ ითხოვა და სოფელში, აქედან დაახლოებით 150 კილომეტრში დასახლდა, ის დაგვეხმარება“.

„150 კილომეტრს როგორ გავივლით უკაცურ ტაიგაში, იარაღისა და პროდუქტების მარაგის გარეშე?“

„150 კილომეტრის გავლა საჭირო არ არის, აქედან 40 კილომეტრში პროდუქტი იქნება დამალული, თვითონ კი ზონიდან 2 კილომეტრში დაგვეხდება. იქამდე მისვლა საჭირო, მერე ფიქრი არ არის — მეგზურობას იაკუტი გავგიწევს“.

„სანდოა ეგ ვილაც იაკუტი?“

„ამაზე მე ვაგებ პასუხს“, — მომიგო ცაცია მტკიცედ.

ჩაეფიქრდი, 40 კილომეტრის გავლა არ იყო ძნელი, თუ სადარაჯო ზონას გავუხსნებოდი, მაგრამ შევძლებდით კი უიარაღოდ ნადირის მოგერიებას?

ცაცია თითქოს ამოიციო ჩემი ფიქრები.

„ცეცხლმსროლელ იარაღს ვერ ვიშოვით, კიდევ რომ ვი-

შოვოთ, ვერ გამოვიყენებთ უკაცურ ტაიგაში, პირველ გასროლისთანავე დაგვიჭერენ. დანა მაქვს, შეორესაც ამ დღეებში ვიშოვი, ასეთი შემთხვევა არ განმეორდება, უნდა წავიდეთ“.

„კარგი, — დავთანხმდი უცბად, — იცის ვინმემ შენი განზრახვა?“

ცაცია შეყოყმანდა.

„იცის ერთმა, ისიც თან უნდა წაეიყვანოთ“.

„ვინ არის?“

„ძველი ქურდია — „პაპაშა“, გვარად გიორგაძე“.

„გიორგაძე?“

„პო, ქართველია, კავკასიელი“.

„კარგი რომის მივდივართ?“

„მე თვითონ გაგაფრთხილებთ ამ დღეებში, იაკუტის შეტყობინებას ეუცდი“.

„ის „პაპაშა“ პირადად გამაცანი.“

„მოდის!“ — მიპასუხა ცაცია და წავიდა.

შეორე დღეს გიორგაძეს შეეხვედი, არც მისთვის გამიმხელია თუ ქართველი ვიყავ. გაქცევის მეტად მარტივი გეგმა შევიმუშავეთ. როგორც წესი, პატიშართა ამოკითხვა დილით ადრე და დაწოლის ხანს წარმოებდა. სამუშაოს დამთავრების შემდეგ ბარაკებში მიმავალთ, უნდა მოგვეხერხებინა და რაზმს ჩამოვრჩენოდით, შემდეგ თავი უნდა მოგვეყარა გაჭრილ ახოსთან, სადაც იაკუტი დაგვიხვედებოდა; გამოგვეყენებინა ამოკითხვამდე დარჩენილი 4 საათი და სადაჩაქო ზონა გაგვევლო. რაზმზე ჩამოვრჩენა არ იყო ძნელი. რამდენიმე ასეულ პატიშარს ორი-სამი კაცი ბაღრაგობდა, ისიც ფორმალურად რადგან კოლონიის გეოგრაფიული მდებარეობის მიხედვით პატიშარების გაქცევა ყოველად შეუძლებელი იყო.

გაციდა ერთი კვირა, გაქცევისათვის ყველაფერი მზად იყო. შერეე დღეს ცაცია შემხვდა და გამაფრთხილა, რომ ზუსტად სამი დღის შემდეგ, საღამოს, დანიშნულ ადგილზე იაკუტი გველოდებოდა.

„თუ ვერ გავედით სხვა შემთხვევა აღარ გვექნება. იაკუტი ერთ საათსაც არ დაგვიცდის“, --- შითხრა მან.

შეეთანხმდით, მაგრამ დილით გაუთვალისწინებელი ავბავი

დატრიონლდა: სამუშაოზე ვიდაც პატრიარქი, ისიც ქურდი, „პაპა-შას“ აუხირდა თურმე. „პაპაშას“ ცაცია გაძოვქომაგა, მოწინააღმდეგეს — რამდენიმე თავისი ამხანაგი, ჩხუბი ნამდვილ ხელჩართულ შეტაკებას დაემსგავსა. გიორგამე მძიმედ დაკრეს, ცაციასთვის კი ბაჩი დაერტყათ და წელს ითრევედა, თედო ამოგდებულვიით.

„მინც უნდა წავიდეთი — მითხრა ცაცია — ახლა აქ გამოძიება დაიწყება და შეიძლება ორი დღის შემდეგ სამუშაოზეც არ გამოიყვანონ“.

„პაპაშა? — ვკითხე მე.“

„პაპაშა ვერ წამოვა, სიკვდილს თუ გადაურჩა, რამდენიმე თვის სამუშაოდაც აღარ ივარგებს“.

„გაგვეცემსი“ .

„ვინ, პაპაშა?“ გუშინდელი ხომ არ გგონია!“

„მინც ნახე“.

„ვნახავი“ — შემპირდა ცაცია.

დადგა გაქცევის დღეც, დილით ჩვეულებრივად გაგვიყვანეს სამუშაოზე, თერმომეტრი 18° უჩვენებდა ნოლს ქვემოთ. რატომდაც სულ არ ვღელავდი და მოთმინებით ველოდი სამუშაოს დამთავრებას. როგორც იქნა ეს დროც დადგა, ბარაკებში მიშავალ კოლონას მშვიდად ჩამოვჩრი და ტყეში შევეუხეიე. არ ვის გაკვირვებია, რადგან ამაში არაჩვეულებრივი არაფერი იყო. ათიოდე წუთის შემდეგ, კოლონამ ჩაიარა თუ არა, ახოზე გამოვედი. რამდენიმე წუთში, ცაციაც გამოჩნდა, სიარული უჭირდა, მაგრამ არ იმჩნედა. უხმოდ გავეშურეთ იაკუტთან შესახვედრად, ცალ-ცალკე, ადრე შესწავლილი ბილიკით.

სულ რაღაც ნახევარი კილომეტრიდა დამჩრა გასავლელი, ცაციას ვერ ვხედავდი, მაგრამ ვიციოდი სადღაც მარცხნივ უნდა ყოფილიყო. მიუხედავად ყინვისა, ოფლი წურწურით ჩამომდიოდა სახეზე, ახლა სულ რაღაც ორასიოდე მეტრი თუ მაშორებდა იაკუტთან შეხვედრის ადგილს. უეცრად, ტიგაში გამეფებული სიჩუმე შეძახილმა დაარღვია, ჩემს მარჯვნივ შახანა გავარდა ერთხელ, მეორედ... კიდევ ერთხელ და თოფის ხმას ცაციას გამწარებულნი გინებდაც მოჰყვია... თოვლს გავეკარე, მაგრამ იმავე წამს წამოვხტი და თავგამეტებით გავიქეცი. „რა

კარგია. რომ ადრე დავათვალიერე ბილიკი“, — ვფიქრობდი. გახარებული და უფრო ეუმატებდი სისწრაფეს. აგერ დიდი ნაძვიც. ორჯერ ვიყავით ამ ადგილზე მე და ცაცია. ნაძვის წინ, ორ მოკრილ ხეთა შუა, პატარა თავისუფალ არეზე თოვლში დავეცი. გული მკერდიდან ამობტომას ლამობდა.

„ცაცია?“ — მომესმა ნიავეით წყნარი ჩურჩული და თავი ფწვიე. ნაძვის გვერდით ვილაც ბეწვში ჩაფლული დაბალი ტანის ცაცი იქდა და დაკვირვებით მათვალიერებდა.

„იაკუტი ხარ?“ — გავეპასუხე ჩურჩულითვე.

„პო. ცაცია სად არის?“

„ცაცია მოკლეს ან შეიპყრეს, პატრული შემოეყარა“.

იაკუტს არ უპასუხია, უხბოდ წამოდგა.

„წაიღეთ! ალბათ აქაც მოვლენ“, — მითხრა და უხმაუროდ გაძვრა ნაძვებში...

მთელი ღამე ვიარეთ. უგზოუკვლოდ მიედიოდით, მაგრამ იაკუტი ერთხელაც არ შეჩერებულა გზის საძებრად, ჩანდა, კარგად იცნობდა ამ მხარეს. გათენებისას რომელიღაც ფულუროს შეეაფარეთ თავი. იაკუტმა ზურგზე მოგდებული ტომარა გახსნა, მოხარული ხორცი და ორცხობილა ამოიღო. უხბოდ დავიწყეთ ჭამა, იაკუტი დაკვირვებით მათვალიერებდა. მიკვირდა მისი საქციელი, მთელი ღამე ხმა არ ამოუღია, თუ ის ორიოდ სიტყვა არა, რომლითაც შეხვედრისას შემეხმინა, უთუოდ მუნჯი მეგონებოდა.

საუხმე დავამთავრეთ, იაკუტმა ახლა მათარა გადმოშვა.

„გაუფრთხილდი, მეტი არ არის!“ — მითხრა მან.

მათარა სპირტით იყო სავსე, მოვსევი, სასიამოვნო სითბომ საამოდ დამიარა ძარღვებში.

„დაიძინე!“ — მოკლედ მომიგო იაკუტმა და თვალები დახუჭა.

არ ვიცი რამდენ ხანს გვეძინა, შეიძლება ერთი საათი, შეიძლება სამი. ძილმა სწრაფად აღმიდგინა ენერგია, თამამად გამოვძვერი ფულუროდან.

„ბევრი აღარ დავგრიხა, მალე შივალთ“, — გამამხნევა იაკუტმა.

უხბოდ დავადექით გზას. დაახლოებით 5 საათის სიარულის შემდეგ იაკუტი გაჩერდა.

„მოვედით!“ — მითხრა მან.

მიმოვიხედე, ტყეში ვიყავით, ირგვლივ თვალუწვდენელი, თოვლის სიმძლივით ტოტებდახნიეკილი წიწვნარი იყო მხოლოდ.

„აქ იყავ!“ — მომიგლო იაკუტმა და ტყეში გაუჩინარდა. მარტო დავჩინი.

„რა მოუვიდა ცაციას. მოკლეს ნეტავ თუ ცოცხლად შეიპყრეს? ვართუ ვაპცა?“ — გამიელვა თავში.

„აღუქ. წავიდეთ!“ — ხელი წამივლო იაკუტმა.

უცნაური კაცია ეს იაკუტი, როდის მოვიდა რატომ ვერ გავიგე?

წამოვლექი. იაკუტმა ტომარი გადმომცა.

„აქ ნაქროს რაფრადია. — მითხრა მან და ტომარა მომეწოდა. — კიდეც 100 კილომეტრი გაქვს გასაელვლი. ვზაზე გავიყვან. შემდეგ კი ერთმანეთს უნდა დავშორდეთ. გახსოვდეთ, დიდი სიფრთხილეა საჭირო. ტაიგიდან ერთადერთი გზა მიდის დასახლებულ პუნქტამდე, იქ თუ ჩააღწიე. შემდეგ არა გიშავს, დასახლებაში ღამით შედი პირველ ქობში, მარცხნივ ოთხჯერ დააკაუნებ კარებს გაგიღებენ, ჩემს სახელს ეტყვი, მოვივლიან, გაგამგზავრებენ. ალბათ გეძებენ უკვე, ფრთხილად იყავი!“

— რა სახელს?“

— „იაკუტი!“ სხვა სახელი საჭირო არ არის, — მომიპრა მან და წამოვლვა. — წავიდეთ. გზას გაჩვენებ.“

ტომარა ავიღე. უკან მივყევ წინ მიმავალ იაკუტს. რამდენიმე წუთის შემდეგ გზაზე გავვლით, იაკუტი შეჩერდა.

„აი შენი გზა!“ — მითხრა მან და წინ გაიშვირა ხელი.

სიბნელეში თვორად მოჩანდა გატყეპნილი თოვლის ვიწრო ზოლი. იაკუტი შემობრუნდა.

„ახლა ისევ ტყეში შევიდეთ, რამდენიმე საათის დასვენებაა საჭირო.“

უკახვე შევედით ტყეში. სამიოდე მეტრი გავიარეთ და ერთ ბებერ ფიჭვთან შეჩერდით.

იაკუტმა ისევ განსნა თავისი ტომარი, ვივასშმეთ.

„ვინ არის ეს კაცი, რატომ არაფერს შეკითხება?“ — გავუფიქრე გონებაში და იაკუტს მივაჩერდი. ის მშვიდად ამოლუბდა ჩიბუხს.

„იაკუტი“

მან თავაუღებლივ შემომხედა.

„მითხარი მაინც, ვინა ხარ? თუ გავედი ის მაინც ვიციოდე ვისი მალლობელი უნდა ვიყო“.

„საქირო არაა, მე ცაციას თხოვნას ვასრულები — მითხრა მან, შემდეგ უბე შოიქქა, — აი ეს ქალაღლი, ცაციაღ გაღმომცა, როცა ბანაკიღან გავთავისუფღლი, მე ამის არაფერი გაღმეგება, არ ვიცი რა არის, ცაციას ვუნახავღი, იქნებ შენ გაარკვიო“.

ოთხად მოკეციღი ქალაღლი ჩამოვართვი, მექანიკურად ჩავიღე ჭიბეში.

„აბა, მე წავეღი! ათი წუთის მეტს ნუ დააყოვნებ, შენც წაღი გზა მშეიღობისა!“

იაკუტი წამოღდა, გამოუმშეიღობებღად წავეღდა. წავეღდა, მაგრამ შორს წასვღა არ ეწერა, ის იყო ტომარი ზურგზე მოვიღდე, რომ იმ მხრიღან საიღანაც იაკუტი თვალს მიეფარა საშინელმა ქახანმა შესძრა ტაიგის მღუმარება. შევეკრთი, შემდეგ ტომარა დავაგღე და იაკუტის კვალს ვავეკიღე, რომოცდაათი ნაბიჯიღ არ გამიეღია საშინელი სურათი ვიხიღე: თოვლისაგან დამბინებღი ცალკე მღგომი მოხრიღი ფიქვი, ვინ იღის, რამღენი წეღო, თურმე იმიტომ იმაგრებღა თავს, რომ წაქცევისას იაკუტის სიციოცღე წაეღო. გადატეხიღი ხე თავში დაცემოღა იაკუტს და ქვეშ მოეტანებღა. იგი ჭირკიღე იქნეღდა ფეხებს დაკლული ჭათამივით. შევეცადე ხისაგან გავთავისუფლებინა იაკუტის სხეული და როცა ხე გვერღზე გადავართიე უთავო ცხეღარიღა შემრჩა ხელში. დარტყმის ძალას თავი მოეგღიჯა მისთვის.

იაკუტის ძღე ბეღს ჩემთვის არავითარი შთაბეჭღნიღება არ მოუბღენღა. ის იყო წასვღა დავაპირე. ერთმა აზრმა გამიეღე, შეეჩერდი, შემდეგ უყოფმაროდ გავიხადე კოლონიამი მიღებღი ცხერის ტყვის ჭურჭი, სწრაფად გავაძვრე იაკუტს თბიღო ბეწვი და ჩემი ჭურჭი ჩაეღცვი: „თუ კვალს მიიღნეს, ძებნას აღარ დამიწყებენ, მღღებისაგან დამიღგნიღ გვამს ვერ ამოიციოებენ“, — გავიფიქრე თითქმის კმაყოფიღებით. შემ-

დღე უთავო ცხედარი მკიდროდ მივაბჯინე გატეხილ ხეს და სწრაფი ნაბიჯით გავშორდი იქაურობას.

ორიოდე წუთის შემდეგ ტაიგიდან გაველ და იაკუტის ნასწავლებ გზას დავადექ.

აღარ გიყვებოთ როგორ მივალწიე დასახლებულ პუნქტამდე, ეს შიშობილი. გაქირეებისა და არაადამიანური ტანჯვის გრძელი კრიალოსანია. რამდენჯერმე ბეწვზე ეკიდა ჩემი სიცოცხლე, მაგრამ ყველაფერი დაეპლდე და მშვიდობით მივალწიე ქონამდე.

იაკუტი მართალი გამოდგა — მიმიღეს, მომიარეს, მთელი ერთი თვე მათთან დაეყავი. როდესაც კარგად მოვმაგრდი, გამახსენდა იაკუტის მიერ გადმოცემული ოთხად დაეცროს სქელი ნაცრისფერი ფურცელი. გაეხსენი, რაოდენ იყო ჩემი გაოცება, როცა ქართულ ენაზე ნაწერი შემრჩა ხელში. ჩვეულებრივი წერილი იყო, პატიმრის მიერ ცოლთან მიწერილ გამიკვირდა, ნუთუ ცაცია ქართველი იყო? მაგრამ როდესაც ხელმოწერას დავხედე, ყველაფერს მივხვდი. წერილი „პაპაშას“ დაეწერა და სხვათა შორის ცოლს თხოვდა კარგად მიეღო ბატონის მოძინა, სულ ბოლოს ადრესატის მისამართი იყო მიწერილი. წერილის გადაგდება დაუაპირე, მაგრამ არ ვიცი რატომ; გადავიფიქრე და ხალათის ჯიბეში ჩავიდე, ჩემს მახინჯულს ერთხელაც არ უკითხავს ვინ ვიყავი, არც იაკუტის სიკვდილი უღარღია მაინცდამაინც წასვლისას 5000 მანეთი ფული მომცა. გაკვირვებით შევხედე.

„ორივეს წილია, — ამიხსნა მასპინძელმა, — ახლა დიდი წესი აღარ აქვს ოქროს, ძნელად იყიდება“.

ყველაფერს მივხვდი, აი თურმე რატომ ზრუნავენ ასე ჩემზე. გამახსენდა: გაქცევაზე საწიოდე თვით აღარ „ცაციას“ მიმართ კოლონიაში გამოძიება წარმოებდა ოქროს დამალვაზე. ვილაცამ დაასმინა. მაშინ ამ საქმიდან არაფერი გამოვიდა, ცაციას ეერაფერი დაუმტკიცეს. ძნელი დასაჭერებელი იყო პატიმარს ოქრო დაემალა. ან რად უნდოდა, რაში შეეძლო მისი გამოყენება? ახლა ისიც ნათელი გახდა, რათ დადიოდა იაკუტი წელიწადში ერთხელ ვეებერთელა ფიქვთან.

... 2 თვის შემდეგ უკვე სამშვიდობოს ვიყავ. ბედნიერი

შემთხვევის წყალობით მოსკოვში ჩვენი ხალხისაგან ჩარგი-
ვის სავსებით საიმედო საბუთი ვიშოვე. საცხოვრებლად
ამჟერად ტაშკენტი ავირჩიე, ლეგალურად მოვეწყე ტაქსმო-
ტორის პარკში დისპეტჩერად და ჩემი ხალხის ძებნას შევუდექ.
ერთი თვის შემდეგ ნაცადი ქურდების პატარა, მაგრამ საიმე-
დო ჯგუფი შეკვარი და ძველ საქმიანობას მიუყეუ. ხელი.

ივანისელმა ტაშკენტში მოინახა, ისე შევხვდით თითქოს
გუშინ დავცილდით ერთმანეთს. მალე აწარტულ მოთაქაშეთა
ბუნაგა, მივაგენი, მთელი ღამეები ვთამაშობდით, უწყალოდ
ფეცქენიდი პარტნიორებს.

კარგად ვიცავდი. თუ ქურდების წრეში არ ვიყავი, ქარგო-
ნის სიტყვას ვერაინ მოისმენდა ჩემგან, ერთი სიტყვით, ექვს
ვერაინ შეიტანდა ჩემს პიროვნებაში.

გასულ წელს ერთ საუკეთესო რესტორანში ბასკაკოვა გვე-
ცანი. წინათ არც ერთ ქალს არ ვიახლოვებდი. ბასკაკოვას კი
შევეჩვიე, მხოლოდ შევეჩვიე, რადგან შეყვარება უკვე აღა-
რავისი არ შემეძლო.

ასე შიდიოდა ჩემი დღეები...

ერთ საღამოს ივანისელი ჩემთან დარჩა ღამის გასათევად,
მე უკვე გითხარით, რომ მას შემდეგ რაც ივანისელმა არ გა-
მიმეტა და ჩემს გრდასარჩინად დიდი რისკი გასწია, ისე ეე-
პურობოდი თითქოს ძმა ყოფილიყო ჩემი. ისიც გრძნობდა
ამას და თავი მოქონდა.

რატომღაც ძილი გაგვიტყდა, დიდხანს ვისაუბრეთ, ბო-
ლოს ჩემი დაქრის ამბავიც გავიხსენეთ.

„ერთი გამაგებინე, რას მივაწერო მაშინდელი შენი თავ-
განწირვა?“ — კვითხე ივანისელს.

მან დაკვირვებით შემომხედა.

„შენ შეგიძლია არ მიპასუხო. — განვაგრძე მე, — მაგრამ
თუ შეტყვი, მხოლოდ მართალი უნდა შითხრა.“

„კეთილი, — მიპასუხა ივანისელმა, — მაგრამ მხედველობა
ბაში თქონიე, რომ ეს საუბარი შენ თვითონ წამოიწყე, მე არა-
ფერი მიკითხავს და არც ახლა მაინტერესებს ვინა ხარ ან რა
გვარს ატარებ სინამდვილეში.“

ივანისელის პასუხმა გამაკვირა.

„განა რაიმე ურთიერთობა აქვს ჩემს წარსულს შენს მოქმედებასთან?“ — მიუხედავად განცვიფრებით.

„მე ეგ არ მითქვამს. მაგრამ კიდეც ვიმეორებ, სრულიადაც არა ვარ დაინტერესებული ისეთი რამ გავიგო შენი წარსულიდან, რისი თქმაც შენ არა გსურას“.

„სახელდობრ?“

„აი თუნდაც რა ეროვნებას ეკუთვნის, გყავს მშობლები და-ძმა ან...“

„მე სრულიადაც მარტო ვარ ამ ქვეყნად. რაც შეეხება ჩემს ეროვნებას აქ არავითარი საიდუმლო არ არის, მე მგონი შენც იცი ჩერქეზი ვარ. თუმცა არ მესმის რა მნიშვნელობა აქვს ამას შენთვის. იმის თქმას ხომ არ აპირებ, რომ ქართველი გეგონე და ამიტომ არ გამიმეტე მოსაკლავად?“

„რა თქმა უნდა არა, თუმცა ასეც რომ იყოს, შენც იცო, ეგ ვერ შემაკაუებდა გამეკეთებინა ის, რასაც შენც ჩაიღუნდი ჩემს ადგილზე, მაგრამ ჩემს წარსულში არის ერთი ეპიზოდი, რამაც მაიხსნა ტრადიციისათვის მელალატა და ნაცვლად იმისა, ტყვია დაეხალა შენთვის, რიაკი გავწიე და გადავარჩინე“.

თუმცა ივანისელები დიდი გავლენა მქონდა, ქურდობის დაუწერელ კანონს მტკიცედ ვიცავდი, ეს კანონი უფლებას არ მაძლევდა ივანისელის წარსულით დაინტერესებულყოფა. ივანისელი მიხვდა ჩემი სიჩუმის მიზეზს, ჩაიცინა.

„მე ეს ეპიზოდი იმიტომ ვახსენე, რომ მან ჩემზე დიდა გავლენა მოახდინა და ცოტაც რომ დამეკლოდა, იქნებ ქურდობაზეც ამეღობელო. თუმცა ისე კი არ გამიგო, რომ ვნანობდე. — არა, მაგრამ ერთი რამ ცხადია, ჩემი წარსულის ამ პატარა ნაწივეტმა იმ მომენტში, როდესაც შენ წაიქეცი და მილოცია სულ რაღაც ასიოდე ნაბიჯში იყო, მაიძულა გადავარჩინე ან შენთან ერთად ჩავეარდნილიყოფ“.

„მაინც რა იყო ასეთი?“ — დამძლია ცნობის წადილმა.

„გეტყვი“. — ივანისელი ჩემსკენ გაღმობრუნდა და სიბნელებზე უკვე შეჩვეული თვალთ შევამჩნიე როგორ იღიმებოდა იგი.

„დიდი ხნის წინათ, — დაიწყო მან, — ერთ კოლონიაში

ვიჩქეი, რუსეთის შორეულ მხარეში, ვინ გინდა რომ იქ არ იყდა, მაგრამ უმეტესობა მაინც ჩვენი ხალხი იყო.

შენც იცი, კოლონიაში ცოტა როდია ისეთი, რომელიც იოლად ეგება აგიტაციის ჩანგალს და კოლონიის ადმინისტრაციის გამოთქმა რომ ვიხმართ, აღზრდილი უბრუნდება საზოგადოებას. ჩემზეც ცადეს ეს ხერხი, მაგრამ შენც ხედავ რა გამოვიდა აქედან.

კოლონიის ადმინისტრაცია მალე დარწმუნდა, ჩემგან „კომისარი“ არ გამოვიდოდა, მაგრამ თავი მაინც არ დამანებებს და დაჟინებით ცდილობდნენ მოვერჯულეებით. ერთხელ, ბარაკში ოციოდე პატიმარი მოიყვანეს, მათ შორის ორი ქურდი. დიდი ხანი არ გასულა, რომ ახლად მოსულებმა რამდენიმე ქურდი გადაიბირეს და შეეცადნენ სხვა ქორდების დამორჩილებას. მათი ცდა ჩხუბითა და დანების ტრიალით დამთავრდა. ერთი ახალმოსული გამოშიგნეს. მას შედეგად რამდენიმე ქურდის ხელახლა გასამართლება და სასჯელზე სასჯელის დამატება მოჰყვა. თუმცა ჩხუბის დროს მე ბარაკში არ ეყოფილვარ და დღემდე არ ვიცი ვინ ჩაიდინა მკვლელობა. რატომღაც სხვებთან ერთად მიმცეს პასუხისგებაში და ალბათ სასჯელსაც ვერ აეცდებრდი, რომ ერთ ჯარემოებას არ ეთამაშა გადამწყვეტი როლი: ჩვენს კოლონიაში სასჯელს იხდიდა ერთი ქართველი კაცი, რომელზედაც პატიმრები ერთმანეთის საწინააღმდეგო, მაგრამ საინტერესო ამბავს ყვებოდნენ. ერთნი ამბობდნენ, რომ ის მეცნიერი იყო და დაპატიმრებამდე დიდი თანაქმდებობა ეჭირა, სხვები ლაპარაკობდნენ, მას რაღაც მანქანა გამოიგონა და საზღვარგარეთ გაყიდა, ზოგიერთის თქმით კი ის არაერთარი მეცნიერი და გამოგონებელი. არ იყო და ჩვენთანაც მხოლოდ გაფლანგვისათვის იჭდა. თუთ ის პატიმარი არავის უხსნიდა გულს, სხვებივით მუშაობდა და ყველასთან ერთნაირ დამოკიდებულებაში იყო, არც უახლოვდებოდა, და არც გაუბრბოდა ვისმეს. ხანდახან საღამოს დაევიჯდებოდა, ახალგაზრდა პატიმრებს გვესაუბრებოდა და გვარჯებდა ხელი აგველო ქურდობაზე. საოცარი ის იყო, რომ მას არაფერ არ თვლიდა ადმინისტრაციისგან გამოგზავნილ კაცად და თუმცა აგიტაციას გაუბრბოდი, სიამოვნებით ვუსმენდი ხოლ-

მე. ამ პარტიის ვილაყამ „უპარტიო კომისარი“ შეარქვა და მთელი ლაქერი ამ სახელით იცნობდა.

აი სწორედ ეს „კომისარი“ გამოვიდა მოწმედ ჩემს საქმეზე და იმდენი იბრალოდა, იმდენი სწერა და თარა კოლონიის უფროსთან, რომ ბოლოს ჩემს მიმართ საქმე მოსპეს და კარცერიდანაც გაიშვეს. მე ახლაც არ ვიცი როგორ მოახერხა მან პატივისცემა ჩაენერგა ყველა პატიმრისათვის და კოლონიის ადმინისტრაციისათვის, მაგრამ ყველა ეხედავდით, რომ ერთნიც და მეორენიც პატივისცემით ექცეოდნენ.

ჩემი კარცერიდან გამოსვლის შემდეგ დიდ ხანს არ გაუვლია, მკვლევლობის ჩამდენი ქურდები გაასამართლეს და სხვა კოლონიაში გაგზავნეს, ხოლო ჩვენს კოლონიაში მყოფი ქურდებიდან ვილაყამ ხმა გააერყელა, ბიჭები თირუხამ ჩაავირაუაო. ქორი ბეერმა დაიჭერა, რადგან მე ჩემდაუნებურად დაეუახლოვდი „უპარტიო კომისარს“ და მასთან ერთად ვიძინებდი ტახტზე.

როგორც შემდეგ გამოიჩვენა ეს გარემოება ქურდებმა ლალატად მიიჩნიეს და სიკვდილი გადამიწყვიტეს. ერთ ღამეს მე და „კომისარი“ ბარაკის ეზოში ხის ქვეშ ვიჭექით და ჩვეულებრივად ვსაუბრობდით. უნდა გითხრა ის ისეთი კაცი იყო, რომ ვისაც ერთხელ მაინც გაესაუბრებოდა, თავის გავლენის ქვეშ მოაქცევდა უთუოდ. მეც ასე დამემართა და ეგრძნობდი, რომ კიდევ ცოტა ხანიც და უეჭველად ჩამომაშორებდა ქურდებს. მინდოდა თავი დამეღწია ჩემი საქმიანობისათვის, მაგრამ ვერ ვახერხებდი. იმ ღამით პირველად გაებედე მეკითხა, რატომ იყო დაპატიმრებული. მან მწარედ გაიღიმა, ბევრს ვიკითხე თანამშაულისათვის ვარ დასჯილი, თუმცა ის რასაც მამბრალეებენ არასოდეს ჩამიდგენია, ჩემო „შვილო“. შემდეგ წამოღგა, ბარაკისაკენ წავიდა, მეც უკან გაეყვია. ბარაკიდან ასირდე ნაბიჯზე სამი პატიმარი შემოგვეყარა. ჩვენ გვერდის ავლა დაეპირეთ, მაგრამ ისინი წინ გალაგვიდვნენ და შეუვალი ხმით მოიხიოვეს ცოტა ხნით გვერდზე გაეყარა. მე მზად ვიყავი შემესრტლებინა მათი მოთხოვნა, მაგრამ კომისარმა ხელი მტაცა, წინ ამეუარა.

„რა გინდათ ამ ბაეშეთან?“ — შეეკითხა მათ მკაცრად.

„შენ გვერდზე მიდექ, უპარტიო კომისარო, სხვის საქმეში ცხვირს ჩუ ყოფ“. — უთხრა ერთმა მათგანმა.

„ქურდების საქმეში ნუ ერევი, თავს წააგებ“, — მიახალა მეორემ.

„ეხლავე გზიდან მოგვეცალეთ!“ — შეუტია ჩემმა თანმხლებმა. იმავე წამს სამმა დანამ იელვა, მაგრამ „კომისარი“ ლომივით დატრიალდა და ვიდრე მე გონს მოვიდოდი, სამთავე თავდამსხმელი ცხვირპირ დასისხლიანებულები ეყარნენ მიწაზე. ეს ამბავი ჩიმი თხოვნით კომისარს არავისთვის გაუღზელია, მაგრამ ამის შემდეგ იგი გვერდიდან არ მიცილებდა და შვილივით მშფარველობდა. რამდენიმე ხნის შემდეგ ორთავე სხვა კოლონიაში გადაგვიყვანეს. ექვსი თვის შემდეგ კი იგი ავად გახდა ტიფით. ორი კვირა ტანზე არ გამიხდია, არც დავწოლოვარ ერთგულ ლალასავით ვადექი თავზე, ექიმიც არ აკლებდა ზრუნვას და წამალს, მაგრამ ყველაფერი ამას გამოდგა იგი გარდაიცვალა“. — დაამთავრა ივანისეღმა.

მე უინტერესოდ ვუსმენდი ივანისელს. ჩემზე არავითარი ზეგავლენა არ მოუხდენია ამ „უპარტიო კომისარად“ წოდებულ კაცის თავდადებას და კაცთმოყვარეობას და მოუთმენლად ველოდი როდის იტყოდა ივანისელი იმას, რაც მე შინტერესებდა, მაგრამ ივანისელი დუმდა და სიბნელეში პაპიროსის შუქის გაელვებაზე ვხედავდი როგორ მისჩერებოდა ქერს.

„მერე — დავაბლვიე მე დუმილი, — შენც კომისარს მიბაძე? — შევეკითხე დაცინვით.

ივანისელი წამოჭდა, დიდხანს დაჟინებით მომატკერდა.

„არა, მათე. არავითარი წაბაძვის სურვილი არ მქონია, საქმე იმაშია, რომ ის კაცი, ის „უპარტიო კომისარი“ და შენ... გაქრილი ვაშლივით გვეხართ ერთმანეთს“.

ენერჯიის უდიდესი დამძბვა დამჭირდა, რომ ტახტიდან არ წამოვეკირილიყავ, გულმა საშინლად დამიწყო ძგერა და უეცრად მოწოლოლმა სისხლმა ჩაქუჩივით დამკრა საფეთქელში.

„მე აგავდა? რა სისულელეა! — წარმოეთქვი რაც შეიძლებოდა მშვიდად, — რა გვარი იყო ის შენი „უპარტიო კომისარი“

„გვარი და სახელი არ მახსოვს, დიდი ხნის ამბავია, ხოლო მსგავსება კი მართლაც ძალზე დიდია“.

„უკ სისულელეა. თირუზ, მე საქართველოში არაეინ არა მყავს, მაინც რამდენა წლისა იენებოდა ის შენი კომისარი?“

„წლოვანებას ვერ გეტყვი, ასე 50 წლისა მაინც იქნებოდა: გამოტეხილად უნდა გითხრა, რომ თუ მისი სიკვდილი არა, მე ალბათ სულ სხვა ვიქნებოდი ღღეს“.

„სისულელეა! თუმცა ცხოვრებაში ყველაფერი ხდება,— შიუეჯი მ და შ-მ-უეჯ სიცილით დაეუმატე: — ასეა თუ ისე, მე მაინც მადლობელი ვარ იმ ჩემი მსგავსი „კომისარისა“, რომელმაც, როგორც ჩანს, დიდი სამსახური გამიწია და სიკვდილს გადამარჩინა. შენ ნუ დარდობ, „კომისარი“ უეკველად სასოხენი მოსედებოდა, ღმერთს უყვარს ასეთი ხალხი და ჯოჯოსეთს მათი მიღებით სიამოვნებას არ მიაინიჭებს“.

ივანისელმა არაფერი მიპასუხა, ცოტა ხნის შემდეგ წაეძინა კიდევ. მან კი დაიძინა, მაგრამ მე ახლოსაც არ გამკარებია ძილი. ქართველი, შეცნიერი, დიდი თანხების გამფლანგველი“.— ლურსმანივით ჩაწევიდა თავში ივანისელის ნათქვამი. „იქნებ მამაჩემი იყოს?“—ამეუიიატა ეს აზრი და მოსვენება დაეკარგე. ის ღამე თეთრად გავათენე, მაგრამ აკვიტებული აზრი შემდეგ დღეებშიაც ვიღარ მოვიშორე.

„რა სისულელეა!— ვპასუხობდი ჩემს თავს,— ჩემს შრომლებს დახვრეტა მიუსაჯეს და დახვრიტეს კიდევ. დახვრეტა მისჯილს ციხეში აღარ აჩერებენ, ხოლო სასჯელი რომ შეეცვალათ, დეიდაჩემი უკველად გაიგებდა ცხადია, ისინი დახვრიტეს, მორჩა და გ:თავდა მორჩა და გათავდა“

მაგრამ არც მორჩა და არც გათავდა, ეკვი ქერ მატლივით ჩაშიქდა გულში, შედეგ თანდათან გაიზარდა და ბოლოს სრულიად დამიმორჩილა.

პაპიროსის ბოლში გახვეული, თეთრად ვათენებდი ღამეებს. ძილი შემპულდა, ჩავთვლემით თუ არა, სიზმრები მწვალებდა. თითქმის ყოველ ღამეს შესიზმრებოდა შრომლები, ჩვენი ბინა თბილისში, ელდისაგან უეცრად დაბერებული დე-

და და გიჟივითი მამა, ნაძალადევი სიმშვიდით რომ მიყვებოდა ჩეკისტებს. სრულიად მომეშალა ნერვები, გავხდი, თვალები ჩამიცივდა, სულ ცოტა რამ მყოფნიდა წონასწორობის დასაქარგავად. ბოლოს ისე გამაღიზიანა ამ ანბანმა, რომ შეშინოდა ქუიდან არ შევშლილიყავ.

ერთ ღამეს გვიან დავბრუნდი ოთახში, გაუხდელად მივეგდე საწოლზე და უაზროდ მივაჩერდი ქერს. ფიქრებმა წამიღო. მომაგონდა 10 იანვარი, უკანასკნელი 10 იანვარი ჩემი ბედნიერო ბავშვობისა, გაჩახჩახებული ოთახი, მხიარული სტუმრები, ბედნიერი დედ-მამა, სკამებს შორის ქურციკით მოხტუნავე თვალებფოფინა. ეკა, ციალა... შემდეგ ჩეკისტები, მშობლების წაყენა, მამის თბილი გამოხედვა. „მისმინე, თამაზ, რაც არ უნდა მოხდეს გახსოვდეს, მე და დედას ზირქი არ მოგვიცხია ჩვენი სახელისათვის“, — მომესმა გარკვევით. გიჟივით წამოვეარდი, მთელი სხეული მიცახცახებდა, კარადას ვეძგერე, კონიაკის ბოთლი მივიყუდე და სულწოდუტქმელად დაეცალე... ის ღამეც თეთრად გავათენე, მეორე დღეს კი მტკიცედ გადავწყვიტე, თბილისში წავსულიყავ. ივანისელი. ცას ეწია სიხარულით.

„თბილისი კარგი ქალაქია, საკმაოდ დიდი, ჩვენი ხალხიც არის, ჩერ ვერ მოსხეს ლეგავენმა, გაიცნობ, იქნებ ორიოდე საქმეც წაგიღოთ და მერე მოვუსვათ ოთხივე კუთხივ“, — მიდხრა მან მხიარულად.

მწარედ გაბეყინა. რა იცოდა ივანისელმა თუ თბილისი ჩემი მშობლიური ქალაქი იყო და პირველი ნათლობაც იქ მქონდა მიღებული.

გადაწყდა, მეორე დღეს ორთვიანი შევბულება ავიდე და თვითმფრინავში ჩაეჭექი. ტანისათვის მე წყალტუბოში მივდიოდი, ივანისელი კი ცალკე უნდა წამოსულიყო და სასტუმრო „თბილისში“ მოეძებნენ. ტანია ჯერ არ მიშვებდა, მაგრამ შემდეგ დამთანხმდა იმ პირობით, რომ 4 კვირის შემდეგ ისიც წამოვიდოდა და ერთმანეთს წყალტუბოში შევხვდებოდით.

თბილისში 16 დეკემბერს ჩამოვედი. სასტუმრო „თბილისში“ დავბინავდი, სადაც ასე სტუმართმოყვრულად მიმი-

ღეს ამ რამდენიმე წლის წინათ. მალე უცხო ფრანტივით გამოპრანქული ივანისელიც მეწვია. მისალმებაც არ ვაცალე, წავეჩხუბე. მის ასეთ თავისუფლად მოსვლას შეიძლებოდა ორივე ჩვენგანის დაღუპვა მოჰყოლოდა.

სწრაფად გავისტუმრე და ვუბრძახე, 4 დღის შემდეგ მოსულიყო, ისიც ღამით.

მეორე დღესვე რომელიღაც იურიდიული კონსულტაცია მოეძებნე. ვიკითხე სად და როგორ შეიძლებოდა გამეგო ჩემი მშობლების საქმე და იმავე დღესვე სათანადო განცხადებით უმაღლეს სასამართლოს თავმჯდომარესთან შევედი.

პასუხისათვის ხუთი დღის შემდეგ დამიბარეს, მაგრამ წასვლა აღარ დამპირდა. სწორედ მესამე დღეს სასტუმროში აღმინისტრატორმა პაეტი გადმოპცა. დაეხედე თუ არა საჯოსტო შტამს, ყველაფერს მივხვდი, პაეტი უმაღლესი სასამართლოდან იყო. სწრაფად წაეახიე კონვერტს თავი და მოუთმენლად გავშალე ღერბიანი ფურცელი. თვალები ამიჭრელდა, ძლივს, ჩავიკითხე მოკლე ცნობა და მოწყვეტით დავეშვი სკამზე.

„რა მოგივიდათ, ცუდად ხომ არ გახდით?“ — მომესმა შეშფოთებული ხმა. გაპოვერკეიე, აღმინისტრატორი ქალი თანაგრძნობით შემომტკეროდა.

„არათერიო, ახლავე გაივლის!“ — ამოვილაპარაკე და ძლივს წაპოდექი.

ძლივს მივალწიე ჩემს ოთახამდე, საწოლზე გაუხდელად მივეგდე და ხელთშერჩენილი ფურცელი ხელმეორედ გავშალე. წავეიკითხე, ერთხელ, მეორედ, მეხუთედ...

საეკვო არათერი იყო.

მოკლე ცნობით მატყობინებდნენ, რომ ჩემი მშობლების მიმართ საქმე წარმოებით იყო შეწყვეტილი და ორთავენი, სიკვდილის შემდეგ, რეაბილიტრირებულნი. „მათ მოქმედებაში დანაშაულის ნიშნების უქონლობის გამო“. „მათ მოქმედებაში დანაშაულის ნიშნების უქონლობის გამო“, — ჩაქუჩივით მტემდა თავში ცნობიდან ამოკითხული სიტყვები და გააიყვებას ალბათ არათერი მაკლდა.

ათასწილ მერჩია მკვდარი ვყოფილიყავ, ან ასეთი ცნობა

არ მიმელო. თავზარს მცემდა იმის ფიქრი; რომ მეც სხვებ-
ვით და იქნებ ყველაზე აღრეც, დავიჭერე ჩემი მშობლების
დამნაშავეობა და ერთხელაც კი, ვიდრე შავ ნაპრაალში ჩავი-
ჩეხებოდრი, შებრალებდა არ მიგრძენია მათ მიმართ, არ დამნა-
ნებია მათი სიკვდილი.

„ღმერთო, ღმერთო!“ — წამოვიძახე სასოწარკვეთილმა
და იმ წუთსავე ღეხზე წამოვიქერ.

„ჩანდაბას ღმერთი, ის არასოდეს ყოფილა თუ არა, ასეთ
ბოროტებს არ დაუშევს. მე თვითონ ვარ ჩემი თავის ღმე-
რთიც, ხატიც და ამას იმით დავამტკიცებ. რომ შურს ვიძიებ
შურს ვიძიებ-მეთქი ყველაფრისათვის: დედის, მამის, პატა-
რა ეკასა და ჩემი მიზეზით სწულავში ნაადრევად ჩაწოლილ
დეიდა თამარისათვის, ჩემი დაღუპული სიცოცხლისათვის,
ყველა ბოროტებისათვის რაც ამ 20 წლის განმავლობაში ჩა-
მიდენია!“ — ვიბღავლე მუშტმოდერებით და ცოფიანივით
დავიწყე სირბილი ოთახში.

„მერე ვისზე, ვისზე გინდა იძიო შური?“ — ჩამძახა ვი-
ლაცამ და შეგჩერდი. მოვისედე — ოთახში თჳაბურძმენი-
ლი, გაფითრებული და ტუჩებდასისხლიანებული. ვილაც უც-
ნობი შემოსულიყო, ბოროტი თვალებით მომჩერებოდა.

„შენ კიდევ ვინა ხარ!“ — შევეძახე გამშაგებით და გამე-
ტებით ვკარი ფეხი მუცელში. ზრიალით დ. ც. ი და ჩაჰსხვრე-
ული სარკე... გამოვერკვიე — კარადის წინ ვიდექი, უცნობი
აღარსად იყო ცოტა ხანს ვაოგნებული შევეყურებდი გამო-
შიგნულ კარადას, შემდეგ იატაკზე დავეცი და ავტირდი. ავ-
ტირდი, როგორც ბავშვობისას, ხშიანი ზღუქუნით. მივხვდი,
ჩემი მუქარა ცარიელი სიტყვები იყო მხოლოდ, გულს ვერ
მოვიოხებდი, ჭავრს ვერ ამოვიყრიდი, რადგან აღარაყინ იყო
შურსაგები.

როდესაც გამოვერკვიე კარგად გათენებული იყო. შეძინა?
გულწასული ვეგდე? — არ ვიცი... მხოლოდ ეს იყო, უკანას-
კნელ ხანს რამდენჯერმე მომივიდა გულის შეტევა. შეიძლება
ახლაც ასეთი რამ დამემართა. ძლივს ავითრიე დაქვეილი სხე-
ული და საწოლზე მივეგდე. საღამომდე არ გაენძრეულვარ,
პაპიროსს პაპიროსზე ვეწეოდი, ვაბოლებდი და უაზროდ შევ-

ცქეროდი ჰერს. საღამოს ივანისელი მოვიდა, უხალისოდ შივილღე.

„ვაა, რა ფერი გაძევს, ავად ხარ?“ — შემეკითხა გაკვირვებით.

„არაფერი, არაფერი, ისე უქეიფოდ ვარ“. — შიუუგე ნაძალადევად.

ივანისელმა იპენეულად შემომხედა, შემდეგ იატაკზე გადაიტანა მზერა, საღაც დაფშენილი სარკის ნატეხები ეყარა.

„უქეიფოთ ვარ-მეთქი, არ გესმის? რა შტერივით მიყურებ!“ — შევეუტიე გაბრაზებით.

„ვა, რას ცხარობ, გკითხე, ხომ არაფერი დამიშაუებია!“
შემრაცხვა.

„პო, კარგი არ გეწყინოს“, — ვუთხარი მეგობრული ტონით.

ივანისელმა გაიღიმა.

„არ აღგები?“

„არა, ვერ ავღლები. შენც წადი, დასვენება შინდა. ხეალსაღამოს გამოიარე. მანამდე მეც კარგად გაეხლები“, — ვუთხარი თითქმის ხეყნით.

ივანისელი წაეიდა.

ის ღამეც თეთრად გაეათენე, უღონო ბრაზი მახრჩობდა, ყველაზე და ყველაფერზე გაბოროტებულს, არ ვიცოდი რამექნა, ვისზე გადმომენტხია გულში დაგროვილი ბალღამი. მთელი ღამე ხან მშობლები, ხან კიდევ დეიდა თამარი მდგა თვალწინ და მოსვენებას ვერ ეპოულობდი.

„როგორ მოხდა, რატომ დავიჯერე?“ — მეასედ ვეკითხებოდი ჩემს თავს.

„იმიტომ, რომ შეუძლებელი იყო არ დაგეჯერებინა“, — მეასეჯერვე მპასუხობდა იღუმალი ხმა და ბოღმა მერეოდა.

„...მაშ თუ გინდა საღვურზე წადი ბარგს წაუღებ ვისმეს, თოქს შე გათხოვებ“, — ამოტივტივდა გონებაში ერთ დროს, არტაშას ნათქვამიც და ბრაზი წამეკიდა: „იქნებ არც კი გავყოლოდი რუბენას გზას აღამიანებს რომ ხელი არ ეკრათ და უფსკრულის წინ მღგარი ნაპრალში არ გადაეჩეხეთ!“ — წარმოვთქვი მწარედ.

ამ აზრმა კიდევ უფრო გამაბოროტა, მთელი ჩემი უბედურება ადამიანებს დაეაბრალებს და თითქმის სიამოვნებით გავიხსენებ რაც 20 წლის მანძილზე პოროტება ჩაძედიანა. ცოტა დაემშვიდდი კიდევ.

„მაშ თუ ასე, „საშუა ჩერქეზი“ კიდევ ბევრჯერ შევახსენებთ თავს, კიდევ ბევრს აატირებს და გააპწარებს. თქვენივე ხელით გამოძერწილი აუაზაკი. დანდობა არ იქნება, არც შებრალება!“ — დავასკვენი ბოლოს.

ფარატინა ქალაღმბა, რომელიც უმაღლეს სასამართლოდან მივიღე ჩემში ჩაკლა ადამიანური გრძნობის ის მცირე ნატამალიც, ციალასთან შეხვედრამ რომ ჩამინერგა ამ რამდენიმე წლის წინათ.

თბილისთან უკვე აღარათფერი შაკავშირებდა. ტანის ჩამოსვლამდე 7—8 დღეღა იყო დარჩენილი, გადავწყვიტე მისთვის დამეცადნა და უკანვე დაებრუნებულოყავ ტამყენტში, სადაც ასე კარგად ვიყავი მოწყობილი. მაგრამ ვიდრე თბილისიდან წავიდლოდი, გადავწყვიტე გამეგო როგორ მოხდა, ჩემს მშობლებს ასეთ მძიმე დანაშაულში დასდეს ბრალი, დახერიტეს და შემდეგ მათ მიმართ საქმე მოსკეს?

უმაღლეს სასამართლოდან მიღებულ ცნობაში ამ კითხვის პასუხი ვერ ვიპოვნე.

გადავწყვიტე ისეე ის აღვოკატი შენახა.

„საკიროა საქმის გაცნობა“, — მითხრა მან.

იმ დღესვე აღვოკატის სახელზე ორდერი გავაფორმე, უმაღლეს სასამართლოს მივადეკი და არკივიდან მრავალტომიანი საქმე მივიღეთ. მას სამი დღე ეცნობოდა ჩემი აღვოკატი, შეოთხე დღეს კი თვალწინ გადამიშალა მთელი მისი შინაარსი. ვანსაყუთრებით მამაჩემის დაღუპვის მიზნით გულდაგულ მოექსოვათ ბოროტების ქსელი.

მამა დიდი სახელმწიფო მნიშვნელობის ობიექტის მშენებლობის უფროსად მუშაობდა თბილისში. ჭერ კიდევ აღრე, ზანამ მამაჩემს ამ თანამდებობაზე დანიშნავდნენ შემთხვევით სოვისმინე მშობლების საუბარი და გავიგე, რომ მამას აღგილზე ვიღაც სევეკრიან დოლიძე უნდა დაენიშნათ, მაგრამ ბოლოს მამაჩემის კანდიდატურას გავმარჯვნა, დოლიძე კი

შოადვილედ დაუტოვებიათ. ამით ძალზე განაწყენებულა დო-
ლიძე და თუმცა ის არ ამელაუნებდა, მოსისხლე მტრად გადა-
ცილებია მამას.

მშენებლობაზე სამეურნეო დარგსა და კადრებს დოლიძე
ჯანაგებდა. მამა თითქმის არ ერეოდა ამ საკითხში. პოდა, დო-
ლიძეს, ბუხპალტრად და მომარაგების უფროსად ისეთი ხალ-
ხი დაესვა, რომლებიც მხოლოდ პირად გამდიდრებასა და სა-
ხელმწიფოს ხარჯზე ჯიბის. გასქელებაზე ფიქრობდნენ. რო-
გორც ჩანს, დოლიძემ გაითვალისწინა, რომ მამაჩენი სუსტად
ერკვეოდა საფინანსო საკითხებში და გადაწყვიტა სწორედ
ამ სისუსტით ესარგებლა. სულ რაღაც 8—10 თვის მანძილზე
მშენებლობაზე მოკალათებულმა ნაძირალებმა, რამდენიმე
ასეული ათასი მანეთის გაფლანგვა შეძლეს. როდესაც
საქმე გაიხსნა, თანხის უშუალო დამტაცებლებმა უყოყმანოდ
დაადგეს ხელი მშენებლობის უფროსს. მამაჩემმა, ცხადია
უარყო ბრალდება, მაგრამ მას მაშინვე წარუდგინეს საბანკო
ჩეკები, რომლებზედაც ხელი პქონდა მოწერილი. მამაჩემმა
უარყო ხელწერაც, მაშინ მას უჩვენეს კალიგრაფიული ექს-
პერტიზის დასკვნა, სადაც კატეგორიულად იყო მითითებუ-
ლი, რომ ხელწერა მხოლოდ მამაჩემის მიერ იყო შესრულე-
ბული.

ბოროტმა ადამიანებმა არც დედაჩემი დაინდეს; საქმე იმა-
შია, რომ მამაჩემის მივლინებაში ყოფნისას, დედას რამდენ-
ჯერმე მიელო პაექტით უშუალოდ მოლარისაგან მამის კუთე-
ნილი ხელფასი ყოველგვარი ხელმოწერის გარეშე, როდესაც
საჭირო გახდა. ყალბის მქმნელებმა ეს ფაქტი გამოიყენეს და
განაცხადეს, თითქოს დატაცებული თანხის ნაწილი დედაჩემს
მიელო. პაექტის გადაცემა დოლიძის რჩევით სხვა პირთა თან-
დასწრებით ხდებოდა და მოწმებმა, რომლებმაც არ იცოდ-
ნენ რა თანხა იყო კონვერტში, ცხადია დაადასტურეს ფაქტი.
დოლიძე ამ საქმეში მშრალი გამოვიდა და რაც მთავარია, არა
მარტო შესძლო საქულველი ადამიანების თავიდან მოშორე-
ბა, არამედ უფროსის სავარსებელში მოიკალათა.

ჩემი მშობლები გაასამართლეს და ყალბი ბრალდებით
სასჯელის უმაღლესი ზომა — დახვრეტა შეუფარდეს.

შემდეგ უმაღლეს საბჭოს პრეზიდიუმს დახვრეტა ათ-ათი წლის პატიმრობით შეუცვლია და სასჯელის მოსახდელად შორეულ კოლონიაში გაუშვიათ.

სამი წლის შემდეგ საბჭოთა კავშირის უმაღლეს სასამართლოს განაჩენი დაურღვევია და საქმე ხელახალი ჭიებისათვის გადაუცია. ახალ გამოძიებელს თითქმის წელიწადი უმუშავია საქმეზე და ბოლოს სრული სიმართლეც დაუდგენია. 3 წლის შემდეგ გამოირკვა, როგორ მოახერხა დოლიძემ ფაქტების ფალსიფიკაცია, დადგინდა ისიც, რომ მშენებლობის ბუხპალტერი მისი ნათესავი იყო. ექსპერტი კალიგრაფიკ ამ ბოროტსა და კარიერისტ ადამიანს მოესყიდა.

გაფითრებული ვუსმენდი ადვოკატს, რომელიც წყნარი ხმით კითხულობდა დოლიძის ჩვენებებს, მის დაპირისპირებებს კალიგრაფ ექსპერტთან, ბუხპალტერთან, შომარაგების განყოფილების უფროსთან, მოლარესთან... ვისმენდი როგორ ურცხვად ყვებოდა ჩადენილ საშინელ ბოროტებას...

ადამიანთა სამართალს დააგვიანდა... ადვოკატმა ნაღელიანი ხმით წაიკითხა ბანაკის ადმინისტრაციის ცნობა მამაჩემის ტიფით გარდაცვალების შესახებ...

მაშ ასე, ივანისელი სწორი აღმოჩნდა, მამაჩემმა მის ხელში დალია ტანჯული სული... დედაჩემი კოლონიიდან თბილისში გადმოყუანათ, მაგრამ პატიმრობიდან განთავისუფლება ვეღარ მოესწროთ, გაეგო თუ არა თავისი და ქმრის უდანაშაულობა და მეუღლის გარდაცვალება, დამბლა მოსელოდა და ისიც გარდაცვლილიყო.

„დოლიძეს სასჯელი მოხდელი აქვს?“ — გკითხე ადვოკატს.

მან გაკვირვებით შემომხედა.

„დოლიძემ ის მიიღო, რაც დაიმსახურა, — მიპასუხა წყნარად, შემდეგ საქმეში ჩაკრულ დაუწებავ კონვერტიდან ქალღი ამოიღო, — წაიკითხეთ!“ — დასძინა.

ქალღი ჩამოვართვი. რამდენიმე სტრიქონი იუწყებოდა, დოლიძისა და მისი ორი თანამონაწილის მიმართ შეფარდებული სასჯელის უმაღლესი ზომა სისრულეში იყო მოყვანილი.

სიზრახისაგან ავცახცახდი, აქაც ხელი მომეცარა. შურიც სხვამ იძია და მე იმის საშუალებაც დაეკარგე. დავმტკბარიყავი როგორ აკანკალდებოდა უბადრუცი ადამიანი სიცოცხლესთან განშორების უკანასკნელ წუთებში...

ახლა ივანისელი იყო ერთადერთი. კაცი; რომლის მიმართაც რაღაც სითბო მაინც მქონდა გულში. თუმცა მისთვის არაფერი მითქვამს, მეორე დღეს დაწვრილებით ვაამბობინე მამაჩემის უკანასკნელ დღეებზე. ივანისელმა გაიხსენა როგორ ეთქვა მამაჩემს: „შენზე რამდენიმე წლით უფროსი ვაჟი და პატარა გოგონა მყავსო“ და მათ ხსენებაში დაეღია სული. ახლაც არ ვიცი როგორ, მაგრამ მაინც მოვახერხე არ დამეგუქებინა ივანისელი ჩემს ვინაობაში. ორი დღე სასტუმროდან არ გამოვსულვარ, შემდეგ თითქოს დავმშვიდდი, მდგომარეობას შევეგუე. მესამე დღეს გვიან ღამით ივანისელი მოვიდა, თან კიტოვანი მოიყვანა:

„ჩვენი კაცია, 'საქმე აქვს, მოუსმინე!—მითხრა მან და შემდეგ კიტოვანს მიუბრუნდა: — უთხარი, ჩოფურ...“

ჩოფურამ მოკლედ მოსჭრა:

„ბარახლო არ იყიდება, უფრო სარისკოცაა, მე აქ ერთი საქმე ვიფიქრე, თუ მოგეწონება შეიძლება გავაკეთოთ. 'საჭიროა...“

„მოკლედ მოსჭერი, რა საქმეა?“ — შევაწყვეტინე ცივად. კიტოვანმა გაკვირვებით შემომხედა.

„რას მიყურებ, თქვი და გაათავე! რაკი ჩემთან მოსულხარ, საქმე თქვი, გავაკუთებთ თუ არა. ჩემი საქმეა, მე გადავწყვეტი!“ — შევუტიე შემკრთალ. კიტოვანს.

ივანისელმა ცივად გაიცინა.

„ასე...“ — ჩაილაპარაკა წყნარად.

კიტოვანი ალბათ მიხვდა ვისთანაც ჰქონდა საქმე.

„ქუთაისის საიუველირო მაღაზია უნდა წავიღოთ! — მოსჭრა მოკლედ და დაუმატა: — ყველაფერი მზადა მაქვს, მხოლოდ ეს არის, ბინა ვერ შევივუღეთ, პატარა ქალაქია, ჩვენი ხალხი ძირიანად მოსპეს“.

„ქუთაისის?“ — შევეკითხე გაკვირვებით და პაპაშას წერილი გამახსენდა.

„პო, ქეთაისის — დამიდასტურა კიტოვანმა, — რა, ვა-
გიკვირდა“?

„არა, ბინას კი ვიშოვით...“

„როგორ?“

პასუხის ნაცვლად ჩემოდნიდან წერილი ამოვიღე და უხ-
მოდ გადავეცი. კიტოვანმა გარკებით შემომხედა, შემდეგ წე-
რილი გადაიკითხა.

„ეა, პაპაშა, ჩემი ოსტატი? მე მეგონა უკვე გაასაღეს-მეთ-
ქი, ხელამ ცოცხალი ყოფილა, — გადაიხარხარა მან. — სად
არის?“ — დაუმატა მოგვიანებით.

„კოლონიაში“.

კიტოვანმა ისევ გადაიკითხა წერილი.

„ეა, ინჟინერიო? ვინ ინჟინრებში მიეცა საქმე?“

„მე საინტერესო არ არის, არც საქმეს შეეხება, — მიუუ-
გე მე, — წაიღებ წერილს?“

კიტოვანი წამით ჩაფიქრდა.

„პაპაშას ვიცნობ, ძველი ქურდია, საქმეც გავეიკეთებია
ერთად, მაგრამ ცოლი... იმას არაფერი წამს ჩვენი, არც მიგ-
ვილებს, არც ბინას მოგვცემს“.

„შენ სულელი ყოფილხარ, ჩოფურა!“

„ეა, რათა?“

„შენგან არასოდეს გამოვა ინჟინერი, — განვაგრძე მე, —
ისე კი ოქროულობის მალაზიის საქმე არ გაკეთდება“.

„ეა, ინჟინრობა რა ეშმაკად მინდა?“ — გულწრფელად
გაიკვირე ჩოფურამ.

„გინდა. პაპაშას ცოლთან მიხედავ და ბინაც გექნება, გაი-
გე?“

ჩოფურამ თვალები დაჰყიტა, შემდეგ გულიანად გადაი-
ხარხარა.

ყველაფერზე შევთანხმდით, მეორე დღეს ჩოფურა ქუ-
თაისში წავიდა, სამი დღის შემდეგ უკანვე დაბრუნდა.

„საქმე მოეწყო. — მითხრა მან, — თუნდაც ერთი კვირა
შემიძლია ვიცხოვრო პაპაშას სახლში. მის ცოლს ისე გაუხარ-
და ჩემი მისვლა, აღარც კი მიშეებდა. „ჩანს პაპაშამ სიტყვა
შეასრულაო, ქურდობაზე აღარ ფიქრობსო“ და ათასი სხვა

სისულელეც მითხრა, მეც დაეუდასტურე: „ანგელოზია, სულ ჩვენს წრეში ტრიალებს-მეთქი“, — იცინოდა კიტოვანი.

გეგმა შევადგინეთ, მე წყალტუბოში ჩავიდოდი. ივანისე-ლი, კიტოვანი და ბალავაძე ქუთაისში უნდა შემხვედროდენ. ჩოფურა ადგილზე მიმიყვანდა, საქმის წალების დღეს კი მე დავნიშნავდი.

„ჩემთან შენს მეტი არავინ მოვიდეს, ზეგ ადგილზე ვიქნე-ბი, გასაგებია?“ — გავაფრთხილე ჩოფურა.

წყალტუბოში ორშაბათ დილით ჩავედი. იმავე დღეს ჩო-ფურასთან ერთად მალაზიას ვეწვიე.

„რას იტყვი?“ — მკითხა ჩოფურამ, როდესაც მალაზიიდან გამოვედი.

„შენი გეგმა მომწონს, მალაზიაში კერიდან ჩავალთ, შავ-რამ საქმეს კვირა ღამემდე ვერ წავიღებთ“.

„რათა? კვირამდე მთელი ერთი კვირა!“ — უკმაყოფი-ლოდ მითხრა ბალავაძემ.

„შტერი ხარ-მეთქი, ჩოფურ, წერა-კითხვა იცი?“

„მერე რა რო ვიცი?“

„პო და ცოდნას გამოყენება უნდა. ვერ წაიკითხე? მალა-ზია ორშაბათს ისვენებს, მთელი 24 საათით მეტი გვექნება ასათესაჲ“.

ჩოფურას არ უპასუხია.

„ბიჭები ზეგ სალამოსთვის დაიბარე, მომზადებაა საქირო, მე ისევ წყალტუბოში წავალ“, — ვუბრძანე ჩოფურას.

„იცი რა, ივანისელმა მითხრა, შენ თურმე პოკერი გიყ-ვარს, მართალია?“

„მერე რა?“

„ის რომ აქ ერთი კარგი კამპანიაა, მსხვილ ფოსტაზე შა-მაშობენ, თუ გინდა მიგოყვან“.

„ვინ არიან?“

„ერთი სტუდენტია, ორი კიდეც ინჟინერი“.

„ისე როგორც შენ?“

„არა, ნატურა, მაგრამ მათთვის მეც ინჟინერა ვარ“.

„საიდან გაიცანი?“

26. შიო გვერდის.

„აქ ერთი ვინმეა ასეთი რამეების ახორციელები, ორი წელიწადია ვიცნობ, სანდო ხალხია“.

„კარგი, — დავთანხმდი მე, — სადამოს 8 საათზე სასტუმროსთან დამხვდით“.

დანიშნულ დროზე ჩამოვედი. ჩოფურა უკვე მელოდებოდა. ტაქსით წავედი, ახლაც არ ვიცი რომელ ქუჩაზე ვიყავით, ოთახი რესტორნის ოფიციანტს, ვილაც კლავას, ეკუთვნოდა.

მაგიდას ოთხნი შემოვესხედით: მე, ორი ინჟინერი და ერთი სტუდენტი, სახელად ანზორი. სტუდენტმა არ ვიცი რითი, მაგრამ ჩემი წარსული გამახსენა, რატომღაც ისეთი შთაბეჭდილება დამჩნა, თითქოს ის მეოთხე, ჩემთვის უცნობი ახალგაზრდა კი არა, მე ვიყავი, გოგიასა და ჟორასთან მოთამაშე.

ჩვეულ ხერხს მივმართე. 5000 მანეთამდე წავაგე სტუდენტთან. გვიან დავიშალეთ, მეორე დღის შეკრების დროც დავექვეით. მეორე დღეს ისევ წავაგე, კვლავ ანზორმა მოიგო, მეც ეს მიხდოდა ნელ-ნელა ვამზადებდი ნიადაგს ჩიკვაიძის ჩასათრევად.

გავიდა კიდევ ერთი დღე.

„დროა“, — გადავწყვიტე.

თამაში დავიწყეთ. როგორც მოსალოდნელი იყო ორი დღის მოგებამ ჩიკვაიძე გაათამაშა, გაბედულად თამაშობდა, რისკს ეწეოდა. დაახლოებით ღამის პირველ საათზე აზარტმა უმადლეს წერტილს მიაღწია.

ბანკი მეჭირა. დინჯად ავრიე კარტი, რამდენჯერმე ჩავქეჩი. სახეაწითლებულ ანზორს თვალებიც ანთებოდა, შესამჩნევად უკანკალებდა ხელი.

კარტი ჩამოვარიგე.

„500 მანეთი“ — დაიძახა იოსებმა.

ხუთას კიდევ ხუთასი მიუმატა დათამა.

ანზორს შეეხედე უეცრად, გამხმარი თითებით ძლივს რომ ჩითავდა კარტს.

ჩიკვაიძემ კარტი გასინჯა, ძლივს დამალა სიხარული.

გულში გამეღიმა. ძველი ხელობა გამოვიყენე და ანზორს

ოთხი კაროლი მივეცი, ახლა მისი მოგება მხოლოდ ოთხ ტუზს შეეძლო.

ინეინრები სწრაფად გამოეთიშნენ თამაშს, ჩემი და ანზორის გაბედულმა გასვლებმა ხელი ააღებინეს ბრძოლაზე.

ანზორი კი სულ უმატებდა და უმატებდა. მე დინჯად მიყვებოდრი, ჭიბიდან დასტა-დასტა ამომქონდა ფული და ანზორის დასახელებულ ციფრს ეუმატებდი.

დაძაბულობამ უმაღლეს წერტილს მიაღწია. ანზორის მთელი ფული ბანკში იღო.

„10000! — შეჰყვირა გაშმაგებით.

„ფულს ეერ ეხედავ!“ — შევნიშნე წყნარად.

„ითამაშე!“ — დამიბღვირა ანზორმა, — მე მოთამაშე ვარ და წაგებულზე პასუხს ვაგებ.“

„კეთილი!“ — გავიღიმე ცივად, შემდეგ კოსტუმის ჭიბიდან ასიანების საკმაოდ სქელი დასტა ამოვიღე. სხვა ფულიც დაეუმატე.

„ათი და კიდევ ათი“ — მივეუბე დინჯად და 20000 მანეთი დაუდევრად ჩაეყარე ბანკში.

ანზორი გაფითორდა, შემდეგ ერთბაშად მოაწვა სისხლი სახეზე, შეეყოყმანდა, მაგრამ თითქმის 25000 მანეთს იყო გასული და უკან ვეღარ დაიხია.

„მოდის! — ამოიხიხინა მან, — გახსენით კარტი!“

„თვითონ გაისარჩე!“ — მივეუბე დაუდევრად, შემდეგ პაპიროსს მოვეუკიდე და მოვექაჩე.

ჩიკვაიძემ ბოროტი მზერა მესროლა, ჩემს კარტს მისწვდა და...

„უუუ, შენი!“ — შეიგინა და გამეტებით შემოიკრა სახეში გაშლილი ხელი, იოსები და დათა ფეხზე წამოიჭრენ.

„ოთხი ტუზი!“ — შეჰყვირეს ერთხმად.

მე დინჯად მოვხვეტე ფული.

„თქვენგან 20000 მანეთი მოდის, ყმაწვილო“, — შევნიშნე მაგიდაზე დამხობილ ჩიკვაიძეს.

თამაში აღარ გაგვიგრძელებია. დათა და იოსები წავიდნენ, ჩიკვაიძეს არც გაუგია მათი წასვლა. პოზაშეუცვლელიად

ისევ მაგიდაზე იყო დამხობილი და სიცოცხლის ნიშანწყალი მხრების ტოკვაზე ეტყობოდა მხოლოდ.

სიაშოვნებით დაეაკვირდი, 20 წლის წინანდელი ამბავი გამახსენდა.

„აწი უკვე ჩვენი ხარი ეს ერთი და სხვა ითასი“ — გაივლე გულში და ჩოფურას თვალი ჩაეუყარ.

„დროა წავიდე, ნულარ მაყოვნებ“, — მიემართე ანზორს. მას თავი არ აუღია.

„არ გესმის? ფული-მეთქი, მივდივარ“. — აუუწიე ხმას და ჩიკვაიძეს ხელი წაეავლე.

თავი ასწია, უსიცოცხლო, ჩამჭრალი თვალებით შემომხედა, მის გამოხედვაში შიში, ვედრება, ზიზღი და უილაჯო ბოღმა ერთმანეთში არეულიყო.

„ფული აღარ მაქვს, ესე იგი ჭიბეზე არა მაქვს“ — ამოილულლულა საცოდავად.

„რაო? სიცოცხლე ხომ არ მოგებზრდა, ლაწირაკო — ჩაისისინა ჩოფურამ და დანა ამოიღო, — მაკარონივით დგაყრევიანებ წედებს შენი თავი მშიერ სტუდენტებში ხომ არ გგონია?“

ჩიკვაიძეს შიშმა დაუმახინჯა სახე.

„მოგეძმთ, არ მომკლათ!“ — ჩაიხრიალა ყელში.

„აბა, მალე!“ — დაადგა თავზე ჩოფურა.

ანზორი მონუსხულივით შესცქეროდა ჩოფურას ხელში. ცივად მოელვარე ბებუთს.

„მოიცა, ვახტანგ, — შევაჩერე კიტოვანი, — ეგ დანა შეინახე, საპირო არ არის, ანზორი, სულელი როდია, გადაიხდის“.

ჩიკვაიძემ ვედრებით შემომხედა.

„არა გაქვს ფული?“ — ვკითხე წყნარად.

„არა მაქვს, — მიპასუხა მან ერთბაშად. ჩახლეჩილი ხმით, — მაგრამ გადავიხდი.“

„როგორ გადაიხდი, თუ არა გაქვს?“

„რას ალაპარაკებ, არა აქვს და აქვე დავკლავ წიწილივით“, — ეკლავ ჩაერია ჩოფურა.

„მოიცა-მეთქი — შევეუტიე კიტოვანს და ისევ ჩიკვაიძეს მიეუბრუნდი: — როგორ გადაიხდი-მეთქი, შენ გეუბნები!“

ჩიკვაიძე ერთხანს დუმდა, ეტყობოდა რაღაც აზრი ჰქონდა, მაგრამ თქმა ვერ გაებდა. ბოლოს ყოყმანი დასძლია:

„გადავიხდი თუ...“ — ისევე შეყოყმანდა ის.

„თუ რა? დააწაურე!“

„თუ თანახმა იქნებით, რასაც გეტყვით.“

„ოქვი, რა არის?“

„ბიძაჩემს სახლში 3%-იანი თბლიგაცია აქვს...“

„ქარგი, წავიდეთ, თანახმა ვარ თბლიგაციებზე“, — გავაწყვეტიანე მე.

ჩიკვაიძემ საცოდავად შემომხედა.

„მე... მე... ვერ წამოვიღებ თბლიგაციას.“

„ახმა როგორ? — შევეყითხე განგებ გაკვირვებით.“

მე ჟვევ მივხედი რა გზით აპირებდა წაგებულის გადახდას ჩიკვაიძე, მაგრამ მინდოდა მასვე ეთქვა ყველაფერი, რომ ჩემს ხელში ყოფილიყო და მომავალში უსიტყვოდ დაგემორჩილებოდა.

„თქვენ... თქვენ... უნდა წაიღოთ სახლში ჩემს მეტი არაფინაა, ფანჯარას ღიად დაეტოვებ, თბლიგაციები საწოლ ოთახში ტანსაცმლის კარადაშია, სულ ზედა თაროზე“, — ამოიქენესა ჩიკვაიძე.

„ქარგი, — დავთანხმდი მე, — წავიღებო, მაგრამ გაფრთხილებ, თუ მოგვატყუე. წინასწარ შეადგინე ანდერძი.“

„სულელი ხომ არა ვარ.“

შევთანხმდით. ჩიკვაიძემ ტელეფონის ნომერი მოგვცა, დილით ჩოფურამ დაურეკა და ბინა დაათვალიერა.

საღამო ხანს სასტუმროსთან ველოდი კიტოვანს. ერთბაშად ჩემს გვერდზე, „პობედა“ გაჩერდა, იქიდან კიტოვანი, ბალაეაძე და ივანისელი გადმოვიდნენ.

„ვისია მანქანა? — ვკოხე კიტოვანს გაკვირვებით.“

„ერთი აქაური არიფის, — გაიცინა მან, — ჩემი ვალი ჰქონდა, დღეს შემთხვევით შევხვდი, ფული ვერ დამიბრუნა და ვალში მანქანა მათხოვა.“

„რა სისულელეა!“ — გავჭაერდი მე.

„სულაც არა, — მიპასუხა კიტოვანმა, — თუმცა შტერს მეძახი, მაგრამ ხანდახან მეც ოქრო აზრები მომდის, საქმეზე

მანქანით წავალთ. ასე უფრო აუერევეთ გზა-კვალს მილიციას“, — კვლავ გაიცინა კიტოვანმა.

„რინ არის მანქანის პატრონი? არ გაგეყიდოს!“ — გავაფრთხილეთ კიტოვანი.

„მაგის დარდი ნუ გაქვს, ხმასაც არ ამოიღებს, მიცნობს...“

...დანარჩენი თქვენც იცით. ფანჯარა შეპირებისამებრ ღია დაგვხვდა, ბინაში სამნი შევიდნენ, მე გარეთ ვიციდიდი. პერეის იყო გაუთვალისწინებელი ამბავი მოხდა, ჩიკვაიძის ბიძა და დეიდა შემთხვევით სწორედ საღამოს მატარებლით დაბრუნებულიყვნენ თბილისიდან, და ეძინათ. როცა ივანისეღმა საათებიც აიღო, ტყეშელიაძეს გაეღვიძა, შედეგი თქვენთვის ცნობილია. დაჭრილი ივანისელი ძლივს მოიყვანეს მანქანამდე.

სახლში წივილ-კივილი ატყდა, ჩვენ სასწრაფოდ გავშორდით იქაურობას, სადაც ალბათ მალე გაჩნდებოდა მილიცია. ივანისეღის მუცელში იყო დაჭრილი. სხვას მის ადგილზე უყოყმანოდ მოეუღებდი ზოლოს, და სადმე გადავაგდებდნენ, ივანისეღი კი ვერ გავიმეტე, გადავწყვიტე მეშველა თუნდაც ეს ჩავარდნად დამჯდომოდა. მხოლოდ ახლა მივხვდი, რომ მას ჩემს გულში დიდი ადგილი ეკირა, მაგრამ საღ წამეყვანა ივანისეღი?

რომელიღაც მიყრუებულ ქუჩაში შევუხვეით, კიტოვანმა მანქანა შეაჩერა.

„რა ექნათ? — იკითხა შემკრთალი ხმით, — ასე მაინც არ თოვდეს ეს ობერი, მოეუსვამდით ქუთაისიდან“.

„რომ ყველანი გავტოვონ? სულელი ხარ და მეტი არაფერი“, — მივუგე მე და ივანისეღი შევანჭლრივ.

„როგორ ხარ, შეგიძლია სიარული?“

ივანისეღმა მხოლოდ ამოიკენესა.

„მოკვდება, თუ დროზე არ ვუშველეთ“, — წარმოვთქვი მე.

ბალავაძემ პირქუშად შემომხვდა.

უეცრად თავში ერთი აზრი მომივიდა.

„პაპაშას“ სახლი შორს არის?“ — შევეკითხე კიტოვანს მოუთმენლად.

„პაპაშას სახლი? მერე და, რად გინდა?“

„კითხვებს თავი დაანებე!“ — შევეუტიე პირქუშად.

„არა, ახლოა!“

„სხვა ცხოვრობს ვინმე იმ სახლში?“

„არა!“

„მანქანა მთავრად ასეთ თოვლში?“

„იქ გინდა მიიყვანო?“ — შიშნაკრავად მკითხა ჩოფურამ.

„მიდის თუ არა მანქანა, მიპასუხე!“

„მიდის!“

„მაშ გასწი!“

„ვა, ყველანი ჩავეარდებით!“

„გასწი-მეთქი დევიძეს იმას უამბობ, რასაც მე გეტყვი, სხვა გამოსავალი არა გვაქვს“.

კიტოვანმა ერთი შემომხედა, მაგრამ წინააღმდეგობა აღარ გაუწყვია, მორტოვი ჩართო... ხუთიოდე წუთის შემდეგ რომელიღაც სახლთან გაჩერდით.

„აქ იყავი“ — მივუგე ბალაეძეს და სწრაფად გავაღე მანქანის კარი.

„მუცელში დაქრილი, გონდაკარგული ივანისელი, დიდ გაჭირვებით ავიყვანეთ მე და კიტოვანმა.“

დევიძემ დაიჩერა კიტოვანის ნაამბობი. ჩემმა გლახურმა ჩაბალახმა და კალარა წვერმაც კეთილსასურველი გავლენა მოახდინა მასზე, მერე ის იყო ქირურგი გრძელიძე მოვიტაცეთ. კვალის დასაკარგავად, თვალახვეული, თითქმის ნახევარი საათი ვატარეთ ქალაქში და ბოლოს დევიძის ბინაში მივიყვანეთ.

რისკმა გავვიმართლა, ივანისელს ჩემი სისხლი მივეცი, თუმცა ექიმი კატეგორიული წინააღმდეგი იყო, მაგრამ ვაიძულე. მე პირველი ჩვუფის სისხლი მქონდა და ვიცოდი არაფერს ავნებდა დაქრილს.

გრძელიძე სადღაც მიყრუებულ მოსახვევში ჩამოვსვით, გავნთავისუფლდი თუ არა მისგან, კალარა თმა და წვერი მოვიგლიჯე, ჩაბალახში შევხვიე და რიონში გადავყარე.

„პობედა“ ახლავე პატრონს წაუყვანე, ალბათ ეძებენ უკვე,

არსად წამოცდეს თუ შენ გყავდა წაყვანილი, ბალავაძე ოჯახი-
დან არ გამოუშვა, შენ კი...“ — გავაფრთხილე კიტოვანი.

„მე რა?“

„შენი გამოსვლაც საშიშია, მაგრამ ჩემთან. კავშირიც რომ
საჭიროა?“

კიტოვანი წამით ჩაფიქრდა.

„არის აქ ერთი ბარიგა, იმას გამოუშვებ.“

ყოყმანი დაეიწყე.

„სრულიად საიშედოა, შოვა ყველაფერს გადაანადგებს.“

„ეინ არის?“

„ვაკარია ერთი, დიდი ხანია ნაჭურდალს ასობარებს.“

„კარგი, ხვალ 12 საათზე წყალტუბოში ჩამოიყვანე, სა-
ჩისკოა, მაგრამ სხვა გზა არა ევაქეს, თავიდან უნდა მოვიშო-
როთ ყველაფერი. ახლა კი გააჩერე, ჩამოვალ.“

მეც ტაქსში ჩავეჯექი და რამდენიმე წუთში წყალტუბოში
ვიყავი უკვე.

მეორე დღეს დანიშნულ დროზე კიტოვანი ჩამოვიდა, თან
ხოტოველი ჩამოიყვანა.

მოერიგდით.

კიტოვანმა საათები და ობლიგაციები გადასცა. შემდეგ
ხოტოველი სატუმროში მივიყვანე ტანიასთან, გავაკანი.

„ამ კაცს ჩემი ფული მართებს,— ვუთხარი ტანიას. —
მე შეიძლება ორიოდ დღით თბილისში მომიხდეს წასვლა,
თუ ფული მოიტანოს — დაიტოვე!“

თითქოს ყველაფერი მოგვარდა. მე ივანისელის გაშოკე-
თებას ეუცდიდი, რათა სასწრაფოდ დაგვეტოვებინა ქუთაისი
და საერთოდ საქართველო. ესეც არ იყოს, ვიცოდი უკვე
გვეძებდნენ და დაუყოვნებლივ გასვლას ასე პატარა ქალაქი-
დან, შეიძლება ჩაეარდნაც მოჰყოლოდა. შემდეგ ის იყო
წყალტუბოს რესტორანში თქვენს მიერ დაგებულ მახეში გა-
ვები და ქუთაისში წაყვანისთანავე მივხვდი, რომ ხულიგნობა
და უცნობისაგან ტანიას შეურაცხყოფა, განგებ — ჩემს უხი-
ფათოდ შესაპყრობად იყო ინსცენირებული. მე დარწმუნებუ-
ლი ვიყავი გამოძიება ასე სწრაფად ვერ ჩაგვიდგებოდა კვალ-
ში და სწორედ ამიტომ იარაღი თავიდან მოვიშორე, დევიძის

ბინაზე დაეტოვე, როგორც ჩანს ვერ შეეფასე თქვენი უნარი, ჩემი ეს შეცდომა არც არის გასაკვირი, 20 წლის მანძილზე მგელივით დაეძრწოდი და თუმცა დამდედნენ, თავისუფლად ვუსხლტებოდი დიდი ქალაქების სამძებრო მილიციას. ქუთაისი კი... ეს პროვინციული ქალაქი ჩემი აზრით, ნაკლებად შესძლებდა ჩვენი კვალის აღმოჩენას, აქაც შევედი და ნაცვლად იმისა სადმე დიდი ქალაქის მუშაებს ავეყვანე, თქვენ ჩაგივარდით ხელში, ესეც ბედის დაცინვაა, ალბათ. რა გაეწყობა... ასე იყოს!

ჩარგივემა წამით შეისვენა, ლაპარაკმა და წარსულის გახსენებამ დაღლის ნაცვლად თითქოს ღონე შეჰპატა დაქრილს. თვალვინებდასუქული, შედარებით წყნარად სუნთქავდა, ლოყებიც კი შეფუკლოდა ოღწავ.

მინდელი გარინდებით უსმენდა დაქრილს, ამ გრძელმა მოთხრობამ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა მასზე. გამოძიებელს შეებრალა კიდევ ჩარგივევი, შეებრალა ქურდობის ვხაზე უნებლიეთ შემდგარი ადამიანი, ნიჭიერი და კარგი მომავლის მქონე თამაზი, შემდეგში საშიში ქურდი და არა ერთი ავკაცობის ჩამდენი „ჩერქეზი“, რომელიც ახლა, მძიმედ დაქრილი, იქნებ სასიკვდილო სარეცელზე იწვა და თავის ავკაცობას, თავის უნებისყოფობასთან ერთად, ადამიანებს, მათ შეცდომებს აბრალებდა.

„რთული, ძალზე რთულია ცხოვრება. არის შეცდომები, რომელთა შხამიან ნაყოფს. ათეული წლების შემდეგაც სისხლისა და სიცოცხლის ფასად იშვიან, — გაიფიქრა გამოძიებელმა, შემდეგ ცილა გაახსენდა, — რა უცნაურია ხანდახან ადამიანთა ბედი, ჩარგივემა ოცი წელი იმით იაკაცა, რომ ბოლოს მძიმედ, იქნებ სასიკვდილოდაც, დაქრილი ცილას შეხვედროდა ქუთაისში! ცილამ არ იცის ჩარგივეის ნამდვილი გვარი. ვერც იცნო მისი ყმაწვილობის მეგობარი, მაგრამ იგრძნო, გულით იგრძნო, რომ ეს კაცი, საშიში ბოროტმოქმედი, ოდესღაც მისი ახლობელი იყო. უმანკო და შეუბღალავია ახალგაზრდის გული და გრძნობა. უეჭველია, ცილასთან შეხვედრამ გაუღვიძა ჩარგივეს დიდი ხნის წინათ ჩაკეული

გაძნობები და აფთარი ადამიანად აქცია, შენანა დაღუპული
ყმაწვილკაცობა, სხვა თვალთ დაინახა. ცხოვრება“.

ჩარგიევი არ არის დაღუპული ადამიანი, — განაგრძობდა
ფიქრს მინდელი, — ის სასჯელს მიიღებს, სასამართლო ვერ
იქნება მისდამი განუკითხავი, გაითვალისწინებს ყოველივეს,
ხოლო სასჯელმობილი ჩარგიევი შესძლებს დაუბრუნდეს
საზოგადოებას, ადამიანურ ცხოვრებას, ამისათვის კი პირველ
რიგში საჭიროა ჩარგიევმა იცოცხლოს! იცოცხლებს კიდევაც,
ჩვენ ყველაფერს გაეაკეთებთ მის გადასარჩენად!“ — დასკე-
ნა გამომძიებელმა და თბილად შეხედა პატიმარს, რომლის
დანაშაულის დასამტკიცებლად ამდენი შრომა გასწია.

ჩარგიევმა თვალი გაახილა, ისევ წყალი ითხოვა სუსტი
ხმით. მინდელმა ჭიქა მიაწოდა, აუღიმა. დაჭრილმა გამომ-
ძიებლის ღიმილი დაიჭირა, ხარბად შესვა წყალი და დაღლი-
ლი ხმით განაგრძო:

— მე დაეამთავრე ჩემი აღსარება, ბატონო ლევან, თქვენ
აღბათ მიხვდით რამ მოახდინა ჩემში ასეთი გარდატეხა... ცია-
ლა... რომ შემძლებოდნ ჩემი თავის დაძლევა და რამდენიმე
წლის წინათ ციალასთან შეხვედრისას ხელი ამეღო ჩემს პრო-
ფესიაზე, იქნებ მეც მრგებოდა დამსხვრეული სიხარულის პა-
ტარა ნატეხი. არა, ციალას სიყვარულზე როდი ვამბობ— შეუძ-
ლებელზე როდი ვოცნებობ. სადმე ვიმუშავებდი. ციალასთან
როგორც ღვიძლ დასთან ვიმეგობრებდი, ის ხელს არ მკრავ-
და, გამიგებდა, დამეხმარებოდა, ისევ შემეყვარებინა ადამია-
ნები, ახლა კი... ახლა, მე საამქვეყნო აღარა ვარ და არ მინდა.
საფლავში წავიღო ჩემი დაღუპვის საიდუმლო, ვინ იცის, იქ-
ნებ გამოგადგეთ, განსაკუთრებით თქვენ, რომლებიც ადამია-
ნის ბედს წყვეტთ, უდანაშაულოს დასჯას ხომ ხშირად უფრო
მეტე ბოროტება მოაქვს, ვიდრე სიკვდილს, ჩემთვის კი ყვე-
ლაფერი დამთავრებულია. საფლავიდან გელაპარაკებით და
ადამიანთა სამართალს ჩემზე-ძალაც აღარ აქვს უკვე.

მინდელი აღელდა.

— თქვენ არ მოკვდებით, თამაზ, იცოცხლებთ! და მე
მწამს და მიხარია რომ შესძლებთ მალე დაუბრუნდეთ საზო-
გადოებას!

ჩარგივემა მწარედ გაიღიმა.

— გვიანლაა, ყველა ხიდი დამწვარია...

— თქვენი სინანული? — შეედავა ცხარედ გამოძიებელი, — ახლა სხვა დროა, სასამართლო ყველაფერს გაათვალისწინებს, მხედველობაში მიიღებს და სასჯელმოხდელი, გაწმენდილი დაუბრუნდებით ადამიანებს.

დაპრილის საბუნე ერთი წუთით სიხარულმა გაიელვა, ჩარგივენი დაჯივებით მიაჩერდა გამოძიებელს და დიდრონი, ჩაცვივნილი თვალები ცრემლებით იეესო. შემდეგ გაფიცებული ტურები გაილოკა და წყნარად ამოილაპარაკა:

— მე მთავარი არ მიიქვამს თქვენთვის, ხატონო ლევან...

— მე არც გეკითხებით, არც საჩქაროა, ხვალ, ზეგ მრამბობთ. — უპასუხა გამოძიებელმა გულახშიერად.

— ჩემთვის ხვალინდელი დღე არ გათენდება... — ჩარგივემა ფანჯარას შეხედა, — თენდება... — განაგრძო სუსტი ხმით, — ადამიანები ჩვეულებრივ საქმიანობას შეუდგებიან... გავა ზამთარი, გაზაფხულზე ლურჯი იები აყვავდება, ხეები მწვანედ მოირთვება, ვარდებიც გაიფურჩქნება, თავიანთი სიტურფით ადამიანებს სიხარულს მოუტანენ, სურნელებას აზიარებენ, მე კი, მე... საფლავში ვიქნები და ჩემი სიკვდილიც. არავის დასწყვეტს გულს... არავის დაუნანება, ერთიასაც არაინ მოიტანს ჩემს სამარეზე და ეს საფლავიც ისე დაიკარგება, ვით მე ცოცხალი დაეიკარგე ამ ქვეყანაში...

ჩარგივეს ხმა შეუწყდა და ულონოდ გადაესვენა ბალიშზე. მინდელი შიშნაკრავად დააქერდა დაპრილის წმინდა, სანთელივით გაფითრებულ სახეს, შემდეგ შეშფოთებული წამოხტასკამიდან, ექიპს გასძახა.

შეშინებული ციალა პალატაში შემოეარდა, ჩარგივეს მკლავი გაუმიშვლა, ქაფური შეუშხაქუნა.

— ჩქარა დეგალინი! — შესძახა თან შემოყოლილ ექთანს და აქანკალებული ხელით ავადპუოფის მაქანა წაეტანა.

ჩარგივეს კიდევ ორჯერ შეუშხაქუნეს წამალი, მინდელი მდუმარედ შესკქეროდა ციალას, მისმა შეშფოთებულმა სახემ დაარწმუნა გამოძიებელი, რომ მდგომარეობა მეტად

სერიოზული იყო, ჩარგიევის საწოლს მტკიცე ნაბიჯით უახლოვდებოდა სიკვდილის მსახურალი ხელი.

კარები წყნარად გაიღო. პალატაში ფეხაკრეფით შემოვიდა ბალანჩივაძე და ნელა მიუახლოვდა მღუპარედ გულხელდაკრეფილ მინდელს.

— გარდაიცვალა? — იკითხა შეშფოთებით.

მინდელმა უარის ნიშნად თავი გააქნია.

ციალას არც გაუგია პალატაში შამამთილის შემოსვლა. ის დაქრალს დასტრიალებდა თავზე და ექთანთან ერთად ცდილობდა სიციოცხლე დაებრუნებინა გულწასულისათვის.

ფანჯარაში განთიადი იხედებოდა, ზამთრის დამე ისე მძიმედ იცრიცებოდა, თითქოს ცდილობდა პალატიდან გასულს აუცილებლად წარეტანა თამაზის სიციოცხლე.

ასე გავიდა მტანჯველი ხუთიორდე წუთი, ჩარგიევმა რამდენჯერმე ამოიკვნესა და მძიმედ, ნელ-ნელა გაახილა თვალი.

— მადლობა ღმერთს! — თავისუფლად ამოისუნთქა ბარათელმა. და მხოლოდ ასლა შეამჩნია პალატაში მყოფი პოლკოვნიკი.

— ავადმყოფის დაკითხვა არ შეიძლება, გთხოვთ პალატიდან გახვიდეთ! — ჩუმი, მაგრამ მტკიცე ხმით მოითხოვა მან და ისევ დაქრილს მიუბრუნდა.

ჩარგიევს ოდნავ სულ ოდნავ შეუფთავლდა გაფითრებული სახე. ახალგაზრდა სიციოცხლე ერთხელ კიდევ მტკიცედ შეებრძოლა სიკვდილს, უკან დაახვეინა... თვალები ფართოდ გაახილა, ღიმილმა გაუპო ბაგე და დაეინებით მიაჩერდა ციალას.

— ისევ თქვენ... ექიმო გმადლობთ! — ჩაიჩურჩულა მან.

— ლაპარაკი არ შეიძლება, გავნებთ! — მიეგო ციალამ.

— ვიცი, ექიმო, მაგრამ ეს სიკვდილს ვერ შეაჩერებს, მე კი ვერ ვთავარი არ მითქვამს... სად არის გამომძიებელი?

— გამომძიებელი წავიდა, მე დავითხოვე.

— დააბრუნეთ, ექიმო! — შეევედრა დაქრილი.

— ნუ ლაპარაკობი, მათე, თქვენთვის მომაკედინებელია ოდნავი მღელვარებაც კი.

— არა, ექიმო, გვედრებით, გთხოვთ, შხამად ნუ გამატანთ, დააბრუნეთ, ახლავე დააბრუნეთ გამომძიებელი, — დაჟინებით მოითხოვა ჩარგიევმა.

ბარათელი სასოწარკვეთილებამ შეიპყრო, ნაღვლიანად დააკერდა ავადმყოფს და შეყოყმანდა.

— გთხოვთ, ექიმო, დააბრუნეთ! თქვენ კი... თქვენ წადით, რამდენიკე წუთით კიდევ დამტოვეთ, — ნაღვლიანად, მაგრამ მტკიცედ ითხოვა ავადმყოფმა.

ციალამ ველარ გაუძლო მომაკვდავის დაჟინებით თხოვნას და საწოლს მოშორდა.

• მინდელი ნელ-ნელა მიუახლოვდა ჩარგიევს.

— სხვებ დროისათვის გადავდოთ საუბარი, მათე, — რბილად მიმართა გამომძიებელმა.

— ასე აქობებს, ახლა თქვენ სუსტად ხართ, — დაუმატა ბალანჩივაძემ.

— არა... ექიმმა დამიბრუნა ღონე... ან უფრო სწორედ იმიტომაც მოვბრუნდი, რომ სათქმელი დავამთავრო... თქვენ ხომ არ იცით მე ვინა ვარ, არ მინდა ჩემი აღსარების შემდეგ სხვისი გვართ ჩაეწვე საფლავში, — უპასუხა ნაწყვეტ-ნაწყვეტად ჩარგიევმა.

მინდელმა მხრები აიჩეჩა, ველარ შეედავა.

ჩარგიევმა წამით იყუჩა. დაღლილი თვალები ქერს მიაპყრო.

— მე აღარაფერს მყავს ამ ქვეყნად... — ჩუმად დაიწყო მან, — არაფერს დაიტირებს ჩემს სიკვდილს... მაგრამ არ მინდა იმათ მთვლიდეთ, ვინც არა ვარ... თბილისში და იქნებ სხვაგანაც... ახლაც... ახსოვთ ალბათ ცნობილი პროფესორი რევავ გელოვანი... და მისი პეუღლე პარინე... განთქმული ინჟინერი... მე მათი ვაჟი ვარ... თამაზ გელოვანი...

— გელოვანი?! — ფეხზე წამოიქრა პოლკოვნიკი.

— გელოვანი! თამაზ გელოვანი! — იკივლა. უეცრად ციალამ, რომლის ოთახში უოფნა აქამდე არაფერს შეუმჩნევია და ანგარიშ-მიუცემლად მივარდა საწოლთან.

— თამაზ, თამაზ, ჩემო ბავშვობის მეგობარო — გულ-დამდუღრულმა იყვირა ბარათელმა და საწოლზე დაემხო.

მინდელი შეძრწუნდა, ელდენივით დაქცა ერუანტელმა და გაშეშებულ პოლკოეინცს უანგარიშოდ წააგლო მკლავში ბგლი.

ციხლას წუთით დაავიწყდა გარემო, მინდელი, ბალანჩი-ცაძე, თავისი თავი... საწოლზე დამბობილი ხშირად ტიროდა და მდულარე ცრემლებით აღბობდა მომავლადვის მკერდს.

ჩარკიევის სანჯ ძლიერმა სინარულმა გააშუქა, გაფითრებულ ღაწვები ერთბაშად აენტო, თვალეში ელვარება ჩაუდგა.

— თქვენ... თქვენ, აქ იყავით... მოისმინეთ? მე ეს არ მინდოდა იმითომ, რომ მსურდა მხოლოდ ჩარკიევი მომეკლავო, თამაშს კი ეცოცხლა, თუმცა ვინ იცის, აქნებ ასე ჯობს. გზადლობთ, ციხლა, სიკედილს არ ენანობ, რაკი შენი წმინდა ცრემლი მიმყვება საყლავში... იყავ ბედნიერი!.. ნუ ტირი, გაბაღხული შოვა, იები აყვავდება... შენი საყვარელი ლიტო იები... ვანსოვსა ეხ, ნეტავ მაშინ... მე... — ჩარკიევს უცერად ხმა ჩაუწყდა და ბალიშიდან მოწყვეტით გადაუვარდა ხუჭუჭა თავი.

ღიმილი დაავდა გაფითრებულ ბაგეზე.

მინდელი გონს მოვიდა, ფრთხილად დაუბუჭა ცხედარს ღიად დარჩენილი თვალეები, ზეწარს დააფარა სიკედილდაფულეებულ სახეზე. შემდეგ მორიდებით წამოაყენა მოქვეთიებულ ცაღა და აცრემლებულ ექთანთან ერთად თითქმის ძალად გაიქვინა პალატიდან.

ბალანჩიეცე ნელა დაეშვა სკამზე, ხელის ფათურით მოსტებნა პაპიროსი, მოუკიდა, მოჭიჩა და ღრმად ამოიოხრა:

— იცი ლევან? — ჩაილაპარაკა მან წაღვლთანად, — მე ვიცნობდი რევან ჯელოვანს, მე ჩიძიებდი მით საქმეს, რომელიც, უნდა ითქვას, ძალზე ვანსაურებული და დაუჭერებელი იყო. თუმცა საქმის წარმოებაზე უარო არ მითქვამს, მეშინოდა სტბიექტურო ვანცდების ქვეშ არ მოექცეულიყავ, სადღაც ქვეშეცნეულად ეგარძნობდა, რომ გელოვანები ბოროტების მსხვერპლი იყვნენ. ამიტომ წინააღმდეგიც ვიყავი მათი დამატკირების. ვულმოდგინედ შევეუდექი გამოძიებას, სიძარტლის დადგენას. ნახსოვს თამაზიც, იგი არა ერთხელ იყო ჩე-

მთან. ვაიმედებდო, საუფუძველიე მქონდა, ხოლო როდესაც
ღაჩაღ შევტიკერი საქმეში და მთელი რიგი მხილებანი საქ-
გოდ მივიჩნიე, თანამდებობიდან ჩაღმამქვეითეს. ამას თნიე
დადართო, რომ ჩემზე უსახელო საჩივრებით ვაივსო ზენდგონი
სახეანოები. ჩემი ნაშინდელი უშუალო უფროსი, (ბუნებით
მბაღლი ყა თანამდებობაზე შეუგებებული ადამიანი, ისე და-
ფროსა. ყოველი ღონისძიებით ცდილობდა პასუხისცემაში მი-
ყვცო გელოვანების საქმისაღში მიკერძოების ბრალდებით.
შენძლებო მიღწეველა კიდევ მინამს ცენტრალურა კომიტეტი
რომ არ ჩაჩუქულიყო საქმეში. გელოვანებს, აღმათ ვითბოათ.
რს ბედელი ეწია... ახლა კი, ახლა გელარ ვიქვანი, — დამბაღრა
მალაჩივანებმ და ცხედარზე ანაშნა.

— ვერც მან გიცხათ, დავათ იღიჩ, თუნცა ძალზე თბილად
მოაგონს მისთვის უცნობი შეგუბსტუმინა ჩეტიანი და რევიზ
გელოვანის საქმის პარველო გამოძიებნელი, — წყნარად უბა-
სუხა შინდელმა და დაუბატა: — მან ბომ შიამბო, დაჭირილე-
ბათ მინამბო თავის წარსული და ყოველივე რაც მოხდა.

ბაღამჩივანებ მამბედ წამოღვა, მეორე პატიოსნს მოუცილა.

— ან რა შიამბ შედგვი მოსდევს ჩვენს შეცდომას, უბათ
შეხედვით დანაშაულის მამტიციებელი ფაქტების უკრიტიკოდ
მიღებას, შიამს გამოძიების შედეგათ დაამტერებულ ანონი-
მურ, ავტორთა წინაშე, ვინ არის ახლა იგი? — დანაშავეი დი-
ღამ დამნაშავე, რომელმაც არა ერთი ავტორთა ჩაიდინა და ისე
შეიანლა აღამიანები, რომ მხოლოდ ბოროტებადა ენიქებდა
სახარულს. შეხედეთ მას, ლეგან, კარვად შეხედეთ, კარგი მო-
მსყლის ადამიანი იყო. ბოროტი კარიერისტის დაბეზღებით,
დანაშაულის მტიციებათა მოხერხებული ფალსიფიკაციით და
მართლსაწულების შეცდომის გამო, მძვინვარე ქურდად აქცა,
და ბევრი ისეთი ავტორთა ჩაიდინა, რომ იქნებ სიკვდილითაც
კი ღერ დამნაშაურა პატიება; შეხედეთ, და ბრალდეს არ და-
ჭავიწყდეთ რამ დააყენა ასეთ ვზაზე. გესმით ლეგან?

Илья Владимирович Гетман
Рязанский
(Из грузинской семьи)
в Записках Советского
Государства, ул. Мира, 11.
1937

რედაქტორი მ. კახიანი
მხატვარი დ. შარაღიშვილი
მხატვრული რედაქტორი გ. გორდელაძე
ტექნიკური რედაქტორი მ. კოჭლანიძე
კორექტორი ვ. შვიტი

კადასტრის წარმოებას 10/1-67 წ.
ხელმოკლე რედაქციად 14/1X-67 წ.
ქალ. ზონა 14 X 100 მ.
ფაქტობრივი თამბაქო 21,84.
საჯარო-საინფორმაციო თამბაქო 19,19.
შე 01720. ტარიფი 10.000. შიგ 1461

ფასი 79 კპ.

საბჭოთა საქართველო
თბილისი, შარაღიშვილის, 5.

ბ. ტაბაძის საბჭოების № 5 სტაფი
ქ. კუთხის, კ. ჭავჭავაძის ქ., 11
ქ. თბილისი № 5 იმ. გ. ტაბაძის,
ქ. თბილისი, სრ. შ. შარაღიშვილის, 11.